

ספר
מקור השמחה

סֵפֶר

מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה

מְאָמְרִים וּדְרוּשִׁים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים, שִׁיחוֹת יְקָרוֹת, פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, לְגִלוֹת
וּלְפָרְסָם מַעֲלַת הַשְּׂשׂוֹן וְהַשְּׂמֵחָה, וְאִיךְ שְׂכַל קִיּוֹם הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי
בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת וְכָל הַגְּאֻלָּה תְּלוּיָהּ רַק בְּמַצּוֹת הַשְּׂמֵחָה,
וְעֲצוֹת חֲדָשׁוֹת וְהַתְּחַזְּקוֹת נִפְלְאוֹהָ, אִיךְ לְזַכּוֹת לַהֲיִוֹת
תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה עַל נַעַם חֶלְקוֹ, שְׂזָכָה
לְהַפְרָא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְפַּרֵּד.

בְּנוֹי וּמִסְדַּ עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפוֹן
בּוֹצִינָא, קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוּגְנֵי, מוֹרְנֵי וְרַבְּנֵי

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְּלֻמִּידוֹ, מוֹרְנֵי
הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיָּה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסְטוֹקֵי תַנ"ךְ וּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְהַזְהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א
שְׁנַת תּשנ"ד לְפָרְט קָטָן

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה
וכל ספרי אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע
וספרי תלמידיו הקדושים

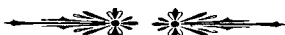

בארץ ישראל
יבנאל עיר ברסלב
גליל

בארצות הברית
מתיבתא היכל הקודש – חסידי ברסלב

Mesifta Heichal Hakodesh
1129-42nd street
Brooklyn N.Y. 11219

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב בארץ ובחו"ל
שע"י עמותת "ישמח צדיק – קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א – הצדיק מיבנאל
רח' רבי נחמן מברסלב 1, ת.ד. 421 יבנאל, 15225
טלפון רב קווי: 04-6708356 פקס: 04-6708359

E-Mail: breslev@barak.net.il Web site: www.breslov.com/international

הַשְׂמִיחָה — שִׁישְׂמַח הָאָדָם
בַּעֲשִׂית הַמְצֹוה וּבִאֲהַבַת הָאֵל
שְׂצוּהָ בְּהֵן, עֲבוּדָה גְּדוּלָה הִיא,
וְכָל הַמוֹנֵעַ עֲצָמוֹ מִשְׂמִיחָה זֶה,
רְאוּי לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ, שְׁנֹאמֵר:
”תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת הַשֵּׁם
אֱלֹהֵיךָ בְּשְׂמִיחָה וּבְטוֹב לֵבָב.”
(רמב"ם, הלכות לולב, פ'ק ח', הלכה ט"ו)

הַקְדָּמָה

אִתָּא בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן (חֶלֶק ב', סִימָן י'), מֵהַשְּׁהוּלָם רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יְתַבָּרָה, וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יְתַבָּרָה, הוּא רַק מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם יֵשׁוּב הַדַּעַת, וְאֵינָם מִיִּשְׁבִּין עֲצָמָן, וְהַעֲקָר לְהַשְׁתַּדֵּל לֵישֵׁב עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב מֵהַתְּכַלִּית מִכָּל הַתַּאֲוֹת וּמִכָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה? הֵן הַתַּאֲוֹת הַנִּכְנָסוֹת לַגּוּף, וְהֵן הַתַּאֲוֹת שְׁחוּץ לַגּוּף, כְּגוֹן: כְּבוֹד, וְאִזּוֹ יֵשׁוּב אֶל הַשֵּׁם.

אָדָּא דַּע, שְׁעַל-יְדֵי מָרָה שְׁחוּרָה אֵי אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג אֶת הַמֶּחַ כְּרָצוֹנוֹ, וְעַל-כֵּן קָשָׁה לוֹ לֵישֵׁב דַּעַתּוֹ, רַק עַל-יְדֵי הַשְּׂמִחָה יוּכַל לְהַנְהִיג הַמֶּחַ כְּרָצוֹנוֹ, וְיוּכַל לֵישֵׁב דַּעַתּוֹ, כִּי שְׂמִחָה הִיא עוֹלָם הַחֲרוּת, בְּבַחֲיַנַּת (יִשְׁעִיָּה נ"ה): "כִּי בְשְׂמִיחָה תִצְאוּ", שְׁעַל-יְדֵי שְׂמִיחָה נַעֲשִׂין כֵּן חוּרִין, וְיוֹצְאִין מִן הַגְּלוּת, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמִּשְׁמַח שְׂמִיחָה אֶל הַמֶּחַ, אֲזִי מַחוּ וְדַעַתּוֹ כְּנִי חוּרִין, וְאֵינוֹ בְּבַחֲיַנַּת גְּלוּת, וְאֲזִי יוּכַל לְהַנְהִיג אֶת מַחוּ כְּרָצוֹנוֹ וּלְיִשְׁבֵּי דַּעַתּוֹ, מֵאַחַר שְׂמִיחָה בְּחֲרוּת וְאֵינוֹ בְּגְלוּת, כִּי עַל-יְדֵי גְלוּת אֵין הַדַּעַת מִיִּשְׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְכַרְכָּה (מַגִּלָּה י"ב): עַל כֵּן עֲמוֹן וּמוֹאֵב דְּמִיתְבָּא דַּעַתֵּיהוֹ, מִחֲמַת שְׂלֵא הִלְכוּ בְּגְלוּת, שְׂנַאֲמַר (יִרְמְיָהוּ מ"ח): "שְׂאֲנָן מוֹאֵב מְנַעֲרִיו" וְכוּ' "וּבְגוּלָה לֹא הִלְךְ", עַל-כֵּן עֲמַד טַעְמוֹ זַל וְכוּ'.

וְלִבּוֹא לְשְׂמִיחָה הוּא עַל-יְדֵי מָה שְׂמוּצָא בְּעֲצָמוֹ אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה, וְעַל-כֵּן פְּנִים יֵשׁ לוֹ לְשִׂמְחָה בְּמָה שְׂוֹכָה לְהִיּוֹת מְזַרַע יִשְׂרָאֵל, שְׂלֵא עֲשִׂנִי גוֹי, וּכְמוֹ שְׂאֲנוֹ אוֹמְרִים: "כְּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ

שְׁבָרָנוּ לְכַבּוּדוֹ, וְהַבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים, וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵינוּ, וְכַמְבָּאָר עַל-פְּסוּק (תְּהִלִּים קמ"ו): "אֲזַמְרָה לְאֵלֹקֵי בְעוֹדֵי" (עַיֵן לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵן, חֶלֶק א', סִימָן רפ"ב), כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף זְכוּת תָּמִיד, וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, כִּי זֶה יְדוּעַ, שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לְהִזְהַר מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת מְאֹד מְאֹד, וְאִפְלוּ בְּשִׂמְחָתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעֲצָמוֹ, וְרוֹאֵה שְׂאִין בּוֹ שׁוֹם טוֹב וְהוּא מְלֵא חֲטָאִים, וְרוֹצֵה הַבְּעַל-דָּבָר לְהַפִּילוֹ עַל-יַדֵּי-זֶה בְּעֲצָבוֹת וּבְמִרָה שְׁחוּרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אָסוּר לוֹ לִפְלֵ מִזֶּה, רַק צָרִיךְ לְחַפֵּשׁ וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי אֵיךְ אֶפְשֶׁר שְׁלֵא עֲשֵׂה מִיָּמָיו אֵיזוֹ מִצְוָה אוֹ דָּבָר טוֹב?! וְאֵף שְׁכַפֵּשֶׁר מִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר הַטוֹב, הוּא רוֹאֵה שֶׁהוּא גַם-בֵּן מְלֵא פְּצָעִים, וְאִין בּוֹ מֵתָם, הֵינּוּ שְׂרוּאָה שְׁגָם הַמִּצְוָה וְהַדָּבָר שְׁבִקְדָּשָׁה שְׁזָכָה לַעֲשׂוֹת, הוּא גַם-בֵּן מְלֵא פְּנִיּוֹת וּמִחְשָׁבוֹת זְרוֹת וּפְגָמִים הַרְבֵּה, עִם כָּל זֹאת, אֵיךְ אֶפְשֶׁר שְׁלֵא יִהְיֶה בְּאוֹתָהּ הַמִּצְוָה וְהַדָּבָר שְׁבִקְדָּשָׁה אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי עַל כָּל פְּנִים אֵיךְ שֶׁהוּא, עַל כָּל פְּנִים הֵיְתָה אֵיזוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה בְּמִצְוָה וּבְדָבָר טוֹב שְׁעֲשֵׂה, כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, כְּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ, וְלִבּוֹא לִידֵי שִׂמְחָה, וְעַל-יַדֵּי-זֶה שְׂמִחְפֵּשׁ וּמוֹצֵא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין מְעַט טוֹב, עַל-יַדֵּי-זֶה הוּא יוֹצֵא בְּאֱמֶת מִכֶּפֶר חוֹבָה לְכַף זְכוּת, וְיָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים ל"ז): "וְעוֹד מְעַט וְאִין רָשָׁע, וְהִתְבּוֹנְנָת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", הֵינּוּ בְּזֶה שִׂיחְפֵּשׁ וּיְבַקֵּשׁ וְיִמְצָא בְּעֲצָמוֹ עוֹד מְעַט טוֹב שְׁשֵׁם אֵינּוּ רָשָׁע, עַל-יַדֵּי-זֶה כְּשִׂתְּבוּנָן וְחִסְתַּכֵּל עַל מְקוֹמָהּ וּמִדְּרָגָתָהּ — וְאֵינְנוּ שֵׁם עַל מְקוֹמוֹ הָרָאוּן, כִּי עַל-יַדֵּי שְׂמוֹצֵאִין בְּעֲצָמוֹ עוֹד מְעַט טוֹב — אֵיזוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה, וְדַיֵּן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יַדֵּי-זֶה מוֹצִיאִין אֶת עֲצָמוֹ בְּאֱמֶת מִכֶּפֶר חוֹבָה לְכַף זְכוּת, וְאֵז אֵינְנוּ כְּבָר בְּמְקוֹמוֹ הָרָאוּן, כִּי נִתְעַלָּה, כִּי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל פֶּעַם רַק לְכַף זְכוּת, וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ אֵיזוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה עֲדִין, כְּדִי לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִפֹּל לְגַמְרֵי,

חס ושלום, רק אדרבה יחיה את עצמו, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות מימיו איזו מצוה או דבר טוב, וכמו־כן צריך לחפש ולמצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גם־כן מערב בפסלת הרבה, עם כל זאת יוציא משם גם־כן איזו נקדה טובה, וידון את עצמו תמיד לכף זכות, כדי שיזכה להיות תמיד בשמחה ובהרחבת הדעת, כדי שיזכה לשוב על־ידי־זה בתשובה שלמה ואמתית.

והזהיר רבנו ז"ל מאד לילך עם התורה וההתגלות הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולבל יאבד עולמו לגמרי, חס ושלום, כי רב בני־אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם, כל אחד כפי מה שיודע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורבים מיאשים עצמם לגמרי, ועל־ידי־זה אינם מתפללים בכונה כלל, ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות, (ומה גם שרבים נופלים בדעתם כל־כף, עד שנסכסם בדעתם, כי להם אין כבר תקנה, וכאלו לעולם לא יוכלו לשוב אליו יתברך, ועל־כן מיאשים את עצמם לגמרי), על־כן צריך האדם להשכיל מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שבדעתו, אף־על־פי שהן מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זאת הנפילה שבדעתו, והעצבות והמרה שחורה שנופלת עליו על־ידי־זה, הכל הוא רק מעשי הבעל־דבר שמחליש דעתו, כדי להפילו לגמרי, חס ושלום, על־כן צריכין להתחזק מאד לילך עם התורה והגלוי הזה — לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקודות טובות וכו', ועל־ידי־זה יחיה וישמח את עצמו ויצפה לישועה עדין, ויוכל להתפלל אליו יתברך, ועל־ידי־זה ישוב באמת, כי כשאדם זוכה לדון את עצמו תמיד לכף זכות, ומוצא בעצמו נקודות טובות, אז

נתרחב לבו ודעתו, ובא לשמחה עצומה, ועל-ידי-זה נפתח פיו לדבר עמו יתברך, כאשר ידבר איש עם רעהו, כי השמחה ובדיחה דעתיה פותחת את לבו ודעתו של האדם, שיזכה להדבק בו יתברך, כי "עו וחדנה במקומו", ולפניו אין שום עצבות כלל.

ועל-כן תקף-ומיד כשזוכה שנפתח לו על-ידי השמחה והחדנה אור הדבקות בו יתברך, ויודע ועד, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך ממש, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, אז פותח פיו לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות, ומדבר לפניו יתברך כל צרכו, וכל מה שצריך מבקש רק ממנו יתברך.

והנה מראש קדמת עלית המחשבה העליונה בבריאת כל העולמות, היתה בגין דישתמודעין ליה, שיזכו להכירו יתברך פנים אל פנים מכל פרטי פרטיות הבריאה, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא, לא בראו אלא לכבודו (יומא ל"ח), כמו שכתוב: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" וכו' (ישעיה מ"ב), ומאחר שהכל נברא בשביל כבודו יתברך, נמצא שכבודו יתברך הוא שרש כל הבריאה, ואף-על-פי שכלו אחד, כי אין בלעדיו יתברך כלל, עם כל זה בבריאה יש חלקים, ובכל חלק וחלק מהבריאה יש בו כבוד מיוחד שהוא שרשו, הינו שנוזקה להכירו יתברך מכל חלק וחלק מהבריאה, וכשאדם זוכה לזה, אז הוא תמיד בשמחה עצומה, ומתענג בנעם ערבות, זיו, שכינת עזו יתברך, וזהו עקר התכלית לזכות לזה בזה העולם — להכלל בו יתברך, ולשמוח בתענוגו יתברך, אשר זוהי מדרגת הצדיקים הקדושים והנוראים, כמו שכתוב (תהלים ל"ב): "שמחו בהשם וגילו צדיקים" וכו', וכתוב (שם צ"ז): "שמחו צדיקים בהשם" וכו', וכתוב (יואל ב'): "גילו ושמחו בהשם" וכו', ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי

סָבָה, פָּרַק ה'): אֵין רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה אֶלָּא עַל לֵב שְׂמֵחַ, וְאָמְרוּ בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (תְּצוּהוּ קפ"ד): "עֲבֹדוּ אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה, חֲדוּה דְבַר נֶשׁ מְשִׁיךְ לַגְבִּיּה חֲדוּה אַחְרָא עֲלָא", כִּי כָּל מַה שֶּׁהָאָדָם זֹכֶה לְשִׂמְחָה יוֹתֵר, כְּמוֹ־כֵן זֹכֶה שְׁנִפְתָּחִים דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּהַשְׁגַּת נֶעֱם, זִיו, אֹר שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְזֹכֶה לְהִיּוֹת דְּבוּק עֲמוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרוֹת אַחֲרָת.

על-כן מי שרוצה להציל נפשו ולהדביקה בשרשה העליון, יעשה כל מיני פעולות שבעולם לשמח נפשו, ואפלו שכבר עבר עליו מה שעבר וכו' ברוחניות ובגשמיות, ימסר נפשו להגיע אל מצות השמחה, שהיא יסוד כל היהדות, ואל יניח את עצמו לפל מפגעי ומקרי הזמן, וכל הגאולה בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות תלויה רק במצות השמחה, כי אז בעת הגאולה תגדל השמחה עד מאד, כמו שכתוב (ירמיהו ל"א): "והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם" וגו', וכתוב (זכריה י'): "ובניהם יראו ושמחו, יגל לבם בהשם אשרקה להם ואקבצם כי פדיתים" וגו', וכתוב (ישעיהו ל"ה): "חזקו ידים רפות וברכיים כשלות אמצו, אמרו לנמקרי לב, חזקו, אל תיראו הנה אלקיכם נקם יבוא גמול אלקים הוא יבוא ויושעכם" וגו', "ופדויי השם ישוּבון וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים, שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשִּׁיגוּ וְנָסוּ יְגוֹן וְאֲנָחָה" וגו', וכתוב (שם נ"ה): "כי בשמחה תצאו ובשלוש תובלון, הִהָרִים וְהַגְּבְעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה, וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כִּף" וגו', וכתוב (שם ס"א): "לקרא שנת רצון להשם ויום נקם לאלקיניו לנחם כל אבלים" וגו', "שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּהַשֵּׁם, תִּגַּל נִפְשֵׁי בְּאֱלֹקֵי" וגו', וכתוב (צפניה ג'): "כי אז אהפך אל עמים שפה ברוך לקרא כלם בשם השם לעבדו שכם אחד" וגו', "ביום ההוא יאמר לירושלים אל תיראי, ציון אל ירפו ידיך, השם אלקיך בקרבך גבור יושיע וישׁע עליך" וגו', "ובעת קבצי אתכם, כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר השם".

פתיחה

פתיח הספר נפתח עם מאמר אחד מהספר הקדוש "לקוטי-מוהר"ן", אשר כל הספר הזה בנוי ומיסד על יסוד מאמר זה, ואחרי המאמר הצגנו התפלה השייכת למאמר זה מהספר הקדוש "לקוטי-תפלות", למען יהיה הקורא בספר הזה רגיל ללמד במאמר זה, ויאמר התפלה שאחריה, וכבר הפליג רבנו ז"ל מאד מאד ממעלת תורתו הקדושה וממעלת הזוכה לעשות תפלות ממנה, ואמר, שנעשה מזה שעשועים גדולים למעלה, אשר לא עלו שעשועים כאלו מימות עולם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ה, ובשיחות הר"ן, סימן קמ"ה), וכל התורה שאדם לומד לשמור ולעשות כל האותיות, הם נצוצי נשמות, והם נתלבשים בתוך התפלה, ומאירים זה לזה, (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), ועל-ידי שעושים מתורות אלו תפלות, נתחברים ונתיחדים שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, עם שלש עשרה מדות של רחמים, וזוכה שנמחלים עוונותיו (עין לקוטי-הלכות, ראש חדש, הלכה ה'), כי התפלה היא שרש התורה, ועקר התהוות הצרופים שמהם נארגה כל התורה הוא על-ידי תפלה, ועל-כן אי אפשר לבוא אל שום השגה בתורה, כי אם על-ידי תפלה, על-כן צריכים לעשות מהתורות תפלות, דהינו כשלומד איזו תורה, והוא רחוק עדין מאותה התורה, כי עדין לא התחיל לקימה, או שעדין לא קימה בשלמות וכיו, הוא צריך להתפלל על זה בשלמות להשם יתברך, שייזכה לקימה, מפל שכן כשיודע בעצמו שעבר על איזו תורה, הוא צריך בודאי להתפלל הרבה להשם יתברך, ולעשות

מהתורה תפלה – להתפלל הרבה להשם יתברך, שיזכה מעתה לקיים כל מה שכתוב בתורה הזאת, כי על-ידי תפלה יזכה לתקן הכל, כי על-ידי התפלה יחזר ויתקן ויעשה הצרופים ויחזירם על מכונם ביתר שאת (עין לקוטי-הלכות, נזקי שכנים, הלכה ד').

וכבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה פרשת תבא): "אמר הקדוש-ברוך-הוא, אם שמעת למצוותי, אף אני שומע תפלתך"; ועל-כן אשרי הזוכה להתמיד בכל יום בתורתו הקדושה של רבנו ז"ל, שהן אוריתא דעתיקא סתימאה, שמגלים סגלת כל מצוה ומצוה, ויאמר על כל תורה התפלה המיסדת עליה, ואז יזכה לכל טוב אמתו ונצחי.

יהי רצון מלפניך השם אל קינו ואל קי אבותינו, שנשמר חקיך בעולם הזה, ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא, אמן פן יהי רצון!

לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן כ"ג כ"ד

מַצוּה גְדוּלָה לְהוֹיֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְלִהְתַּגַּבֵּר לְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת, וְהִמָּרָה שְׁחוּרָה בְּכָל כּוּחַ, וְכָל הַחוּלָאֵת הַבָּאִין עַל הָאָדָם, כָּלֵם בָּאִין רַק מִקְלָקוּל הַשְּׂמִיחָה, כִּי יֵשׁ עֲשׂוּרָה מֵיְנֵי נְגִינָה שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂמִיחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ"ב): "עֲלֵי עֲשׂוּר" וְכוּ', "כִּי שִׂמְחַתְנֵי הַשֵּׁם בְּפִעֲלָךְ" וְכוּ', וְאֵלּוּ יו"ד מֵיְנֵי נְגִינָה בָּאִין בְּתוֹךְ עֲשׂוּרָה מֵיְנֵי דְפִיקִין וְהֵם מְחִיִּין אוֹתָן (א). וְעַל-כֵּן פְּשִׁישׁ קְלָקוּל וּפְגָם בְּהַשְּׂמִיחָה שֶׁהִיא בְּחִינַת יו"ד מֵיְנֵי נְגִינָה, עַל-יְדֵי-יָזָה בָּאִין חוּלָאֵת מִן הַיּו"ד מֵיְנֵי דְפִיקִין, שְׁנֵתְקַלְקְלִין עַל-יְדֵי קְלָקוּל הַיּו"ד מֵיְנֵי נְגִינָה, שֶׁהֵם הַשְּׂמִיחָה כְּנֹזֵפֶר לְעֵיל. כִּי כָּל מֵיְנֵי חוּלָאֵת כְּלוּלִים בְּיו"ד מֵיְנֵי דְפִיקִין, וְכֵן כָּל מֵיְנֵי הַנְּגוּנִים כְּלוּלִים בְּיו"ד מֵיְנֵי נְגִינָה, וְכַפִּי קְלָקוּל הַשְּׂמִיחָה וְהַנְּגוּן, כֵּן בָּא חוּלָאֵת כְּנ"ל, וְגַם חֲכָמֵי הַרוֹפְאִים הָאָרִיכוּ בְּזֶה, שֶׁכָּל הַחוּלָאֵת עַל-יְדֵי מָרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, וְהַשְּׂמִיחָה הִיא רְפוּאָה גְדוּלָה, וְלַעֲתִיד תִּתְגַּדֵּל הַשְּׂמִיחָה מְאֹד, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (יְרוּשְׁלָמֵי סְפָה, פֶּרֶק לִילָב וְעִרְכָה, וּבִמְדַרְשׁ רַבָּה, שְׁמִינֵי, פֶּרֶשָׁה י"א): עֲתִיד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהוֹיֹת רֹאשׁ חוּלָה לְצַדִּיקִים לַעֲתִיד לְבוֹא, דְּהֵינּוּ שְׂיַעֲשֶׂה מַחּוּל לְצַדִּיקִים, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ יִהְיֶה רֹאשׁ חוּלָה, כִּי שְׂכִינָה לְמַעְלָה מֵרֹאשׁוֹתָיו שֶׁל חוּלָה, כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (נִדְרִים מ'): שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים מ"א): "הַשֵּׁם יִסְעָדֵנוּ עַל עֶרֶשׁ דָּוִד"; כִּי אֵין לְהַחֲלָה שׁוּם חִיּוֹת, רַק הַשְּׂכִינָה מְחִיָּה אוֹתוֹ, וְלַעֲתִיד עַל-יְדֵי הַשְּׂמִיחָה יִתְקַן כָּל הַחוּלָאֵת כְּנ"ל, וְאִזּוּ יִהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ רֹאשׁ חוּלָה, דְּהֵינּוּ רֹאשׁ הַמַּחּוּל כְּנ"ל, כִּי הַשְּׂמִיחָה הִיא בְּחִינַת תְּקוּן הַחוּלָה כְּנ"ל, וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרְאִין הַשְּׂמִיחָה וְהַרְקוּדִין — חוּלָה כְּנ"ל, כִּי הֵם תְּקוּן הַחוּלָאֵת כְּנ"ל.

וְהַכָּלָל — שְׂצָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּכָל הַפְּחוֹת לְהוֹיֹת אֶךְ שְׂמִיחָה תָּמִיד, כִּי טַבַּע הָאָדָם לְמַשֵּׁךְ עֲצָמוֹ לְמָרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, מִחֲמַת פְּגָעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמָן, וְכָל אָדָם מְלֵא יְסוּרִים, עַל-כֵּן צָרִיךְ

(א) צִין תְּקוּן סט, קה.

להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד, ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במילי דשטותא, אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עם כל זאת הוא רק באיזה שעה, וראוי לקבוע לו איזה שעה ביום לשבר לבו, ולפרש שיחתו לפניו יתברך, כמובא אצלנו, אבל כל היום פלו צריך להיות בשמחה, כי מלב נשבר בקל יכולים לבוא למרה שחורה, יותר מאשר יכולים להפשל על-ידי שמחה, חס ושלום, לבוא לאיזה הוללות, חס ושלום, כי זה קרוב יותר – לבוא מלב נשבר למרה שחורה, על-פני צריך שיהיה בשמחה תמיד, רק בשעה מיחדת יהיה לו לב נשבר.

בענין השמחה, על-פי משל, שלפעמים בשפני-אדם שמחים ומרקדים, אזי חוטפים איש אחד מבחין שהוא בעצבות ומרה שחורה, ומכניסים אותו בעל פרחו לתוך מחול המרקדים, ומכריחים אותו בעל פרחו שיהיה שמח עמהם גם-כן; כן יש בענין השמחה, כי כשאדם שמח, אזי המרה שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד, אבל מעלה יתרה להתאמץ לרדף אחר המרה שחורה דוקא, להכניס אותה גם-כן בתוך השמחה, באפן שהמרה שחורה בעצמה תתהפף לשמחה, שיהפף המרה שחורה וכל היסורין לשמחה, כדרך הבא לתוך השמחה, שאז מגדל השמחה והחידוה מהפף כל הדאגות והעצבות והמרה שחורה שלו לשמחה, נמצא שחוטף המרה שחורה, ומכניס אותה בעל פרחו לתוך השמחה כמשל הנ"ל, וזה בחינת (ישעיה ל"ה): "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", שהיגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה, כי בעת השמחה, דרך היגון ואנחה לעמד מן הצד כנ"ל, אבל צריך לרדף אחריהם דיקא, ולהשיגם ולהגיעם ולהכניס אותם דיקא לתוך השמחה כנ"ל, וזהו ששון ושמחה ישיגו וכו', שהששון ושמחה ישיגו ויתפסו את היגון ואנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה, ולהכניס אותם בעל פרחם לתוך השמחה כנ"ל, כי יש יגון ואנחה שהם הסטרא אחרא, שאינם רוצים להיות מרפכה אל הקדושה, ועל-פני הם בורחים מן השמחה, על-פני צריך להכריח אותם לתוך הקדושה, דהינו השמחה בעל פרחם כנ"ל.

לקוטי-תפלות, חלק ב', תפלה כ"א

שִׁמְחַ נֶפֶשׁ עַבְדְּךָ, כִּי אֵלֶיךָ יְהוָה נִפְשִׁי אָשָׂא, אֲגִילָה וְאֶשְׂמְחָה
 בְּחֶסֶדְךָ, אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת עַנְיִי, יָדַעְתָּ בְּצָרוֹת נַפְשִׁי, תִּשְׁמִיעַנִי
 שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, תִּגְלָנָה עֲצָמוֹת דְּפִיתָ, הַשִּׁיבָה לִי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ
 נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי, וְיִשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי כָּךְ, לְעוֹלָם יִרְנְנוּ, וְתִסְדֵּךְ עָלֵינוּ
 וְיַעֲלֵצוּ כָּךְ אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ, אֶשְׂמְחָה וְאֶעֱלֶצָה כָּךְ אֲזַמְרָה שְׁמֶךָ עָלֵינוּ,
 תוֹדִיעַנִי אֲרַח חַיִּים שְׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פְּנֶיךָ נְעִימוֹת בִּימִינֶךָ נֶצַח,
 בִּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי, יִשְׁמְעוּ עַנְוִים וְיִשְׁמְחוּ, יִרְנְנוּ וְיִשְׁמְחוּ חַפְצֵי
 צְדָקָי, וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדֵּל יְהוָה הַחֶפֶץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ, יִשְׁיֵשׁוּ וְיִשְׁמְחוּ
 כָּךְ כָּל מְבַקְשֶׁיךָ, וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדֵּל יְהוָה אוֹהֲבֵי תְשׁוּעָתְךָ, וְצַדִּיקִים
 יִשְׁמְחוּ יַעֲלֵצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים, וְיִשְׁיֵשׁוּ בְּשִׂמְחָה, הֲלֹא אַתָּה תְּשׁוּב
 תַּחֲיִינוּ וְעַמֶּךָ יִשְׁמְחוּ כָּךְ, שְׂפַעְנוּ בְּבִקְרָת חֶסֶדְךָ וְנִרְנְנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל
 יְמֵינוּ, שְׂמֵחֵנוּ בִּימֹת עֲנִיתָנוּ שָׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה; יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם
 וְתִגַּל הָאָרֶץ, וְיֹאמְרוּ בְּגוֹיִם יְהוָה מְלֶךְ, עַבְדּוֹ אֶת יְהוָה בְּשִׂמְחָה
 בּוֹאוּ לִפְנֵינוּ בְּרִנָּה, יַעֲרֹב עָלֵינוּ שִׂיחֵי אֲנָכִי אֶשְׂמַח בִּיהוָה, הִתְהַלְּלוּ
 בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ יִשְׁמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה, זְכַרְנִי יְהוָה בְּרִצּוֹן עַמֶּךָ פְּקַדְנֵי
 כִּישׁוּעָתְךָ לְרֹאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ, לְשִׂמְחָה בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶיךָ לְהִתְהַלֵּל
 עִם נִחְלָתְךָ, יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמְחוּ וְכָל עוֹלָה קַפְצָה פִּיהָ, יִקְלְלוּ
 הַמָּה וְאַתָּה תִּבְרָךְ, קְמוּ וּיְבוֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׁמַח, יִרְאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׁמְחוּ,
 כִּי לְדַבְרֶךָ יִחְלָתִי, יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו בְּנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָם.

רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, מְלֹא רַחֲמִים, אֲדוֹן הַשְּׂמֵחָה וְהַחֲדוּהָ; אֲשֶׁר
 הַשְּׂמֵחָה בְּמַעֲוָנָה, וְאֵין לִפְנֶיךָ שׁוֹם עֲצָבוֹת פָּלֵל, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב: הוֹד וְהַדָּר לִפְנֵינוּ, עַז וְחֲדוּהָ בְּמִקוֹמוֹ, זְפַנֵּי בְּרַחֲמֶיךָ
 הַרְבִּים וּבְחֶסֶדְךָ הָעֲצוּמִים, שְׂאֵזְפָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, כְּאֲשֶׁר
 גָּלִיתָ לָנוּ עַל-יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמֵתִיִּים, שְׂשִׂמְחָה הִיא סֵטְרָא דִּקְדוּשָׁה,
 וְעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחֹרָה הִיא הַסֵּטְרָא אַתְרָא, וְהַקְדוּשָׁה-בְרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא
 אוֹתָהּ, וְכָל קְדוּשַׁת הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה דִּיקָא, וְכָל
 הַהִתְרַחֲקוֹת שְׁלָנוּ מִמֶּךָ וְהַתְּגַבְרוֹת הַתְּאוּוֹת, הַפֵּל הוּא עַל-יְדֵי עֲצָבוֹת

ומרה שחורה, אבל אתה ידעת כמה אני רחוק משמחה, פי קלקלתי
 ופגמתי הרבה מאד, על-כן באתי לפניך, מלא רחמים, שתהיה בעזרי
 ותשמחני בישועתך, ותאיר בי, ותגלה לי דרכי עצותיך האמתיות,
 ותורני ותלמדני, שאזכה להפך כל מיני יגון ואנחה לשמחה, שלא
 יהיה שום כח להסטרוא אחרא, שהוא היגון ואנחה להכניס בי
 עצבות, חס ושלום, רק אדרבה, אזכה בכל עת להתחזק ולהתגבר
 בשמחה גדולה כל-כף, עד שאזכה להפך היגון ואנחה לשמחה,
 ולא אניח להעצבות והיגון ואנחה להתאחז בי כלל, רק בכל מה
 שרוצים להכניס בי עצבות, חס ושלום, על-ידי רבוי החטאים
 והעוונות העצומים, שעשיתי ופגמתי הרבה מאד בלי שעור, אזכה
 להפך כל זה לשמחה, על אשר אף-על-פי-כן חמל השם יתברך עלי,
 ושם נפשי בחיים, ולא נתן למוט רגלי, וזכני להיות בכלל ישראל
 ולא עשני גוי, ואני זוכה לקיים כמה מצוות גדולות בכל יום
 יום: להתעטף בציצית, ולהניח תפלין, ולקרוא קריאת שמע,
 ולקבל שבת יום טוב, ולשמע קול שופר בראש השנה, ולהתענות
 ביום הכפורים, ולישב בסכה, ולטל ארבעה מינים, ולאכל מצה
 בפסח, וכן שאר כל המצוות הקדושות, אשר אנחנו, עם קדושיך,
 מקיימין בכל עת, אפלו הפחות שבפחותים והקל שבקלים, מה
 רב טובך אשר עשית עמנו, מה יקר חסדך אלהים, מה גדלו,
 מה רבו, מה עצמו רחמיך וחסדיך עלינו, אשר הכרת אותנו
 בכתרים קדושים כאלה, ובתקף גלותנו ועצם התרחקותנו ממך,
 על-ידי רבוי פשעינו נגדך, עדין אהבתך קשורה בנו, ואתה מזכה
 גם אותי לעשות כמה מצוות בכל יום, ובודאי ראוי לי להגדיל
 השמחה בכל עת, ולהפך כל היגון ואנחה לשמחה, פי אדרבה
 זהו שמחתי, שמרחק ופגום וחוטא כמוני, יזכה לגע בדברים
 קדושים ונוראים כאלה — ליחד שמך בכל יום, ולהתעטר בעטרת
 תפארת התפלין הקדושים והנוראים בכל יום, ולהתעטף בציצית,
 להתלבש בלבושין דמלכא בעטופא דמצוה ושאר המצוות, וכל
 מה שרק רוצה להתגבר להכניס בדעתי ולפי עצבות, חס ושלום,
 מרובי פשעי ועוונותי, על-ידי כל זה דיקא אגדיל השמחה, ואמר

ללבי — אדרבה זהו שמחתי, זהו חדותי הגדולה, שאנכי המרחק
 כל-כך זוכה לגע בקדשות כאלה, הקיצותי ועודי עמך, פי דפיתנו
 במקום תנים, ותכס עלינו בצלמות, אם שכחנו שם אלהינו ונפרש
 פפינו לאל זר, אני לדודי ודודי לי, אחזנוך ולא נרפך, מרא
 דעלמא פלא, שמחת ישראל, שמח נפש עבדך, פי אליך יהוה
 נפשי אשא, זבני להשיג באמת דרכי השמחה האמתית, באפן
 שאזכה לחטף היגון ואנחה לתוך השמחה, להפוך כל מיני עצבות
 ויגון ואנחה לשמחה. זבני להתחזק ולהתגבר בשמחה גדולה תמיד,
 ואזכה להמשיך עלי קדשת כל העשרה מיני נגינה, שהם פלליות
 השמחה הקדושה, ותרגילני לשמח את נפשי בכל עת על-ידי נגון
 של שמחה, ואגיל ואשמח ביהוה בשיר והלל ורנן וזמרה ונגון,
 ואזכה להיות בשמחה תמיד, ועל-ידי-זה יהיה נמשך עלי רוח חיים
 דקדשה לתוך כל העשרה מיני דפיקין שבקרבני, ועל-ידי-זה תשמרני
 ותצילני מכל מיני חלאים ומכאובים ומחוששים בגשמיות ורוחניות,
 אשר כלם באים על-ידי מרה שחורה ועצבות, חס ושלום, ותרפאני
 — אותי ואת כל עמך ישראל, ותחלימני ותחיני על-ידי שמחה
 וחדוה, שתמשיך עלי תמיד, אשר משם כל הרפואות של כל
 מיני חלאים שבעולם, פי שמחה היא עקר חיות האדם, רפאינו
 יהוה ונרפא, הושיענו ונושעה, פי תהלתנו אתה, והעלה ארוכה
 ומרפא לכל תחלואנו ולכל מכאובינו ולכל מפותינו, רפואת הנפש
 ורפואת הגוף; ואתחזק בשמחה גדולה בכל עת בכל מיני דרכים
 ונתיבות ועצות ותחבולות, שאפשר לשמח את הלב על ידם, הן
 על-ידי הנקודות טובות שאני מוצא בעצמי עדין, הן על-ידי מלי
 דשטותא לשנות את טעמי ולעשות עצמי בשוטה, ולהרגיל עצמי
 במלי דבדיחותא, כדי לבוא לשמחה, שהיא עקר הקדשה ועקר חיות
 האדם; מלא רחמים, בורא רפואות, אדון הנפלאות, חדות ישועות
 יעקב, תן שמחה בלבי, פי אתה יודע תעלומות לב, ואתה יודע בכמה
 דרכים ובכמה תחבולות מתגבר הבעל-דבר וחילותיו עלינו בכל עת,
 להמשיך עצבות, חס ושלום, עלינו, והוא בתחבולותיו ערם יערים
 הוא, ומרמה אותנו, ומחלבש עצמו במצוות, עד שנדמה לנו שיש

לנו עצבות מעוונותינו, ובאמת בכל זה הוא פורש רשת לרגלינו, כי כבר למדתנו, שעל זה צריכין ליחד שעה אחת ביום – לשבר לבנו, ולפרש שיחתנו לפניך על כל מה שעבר עלינו, אבל כל היום פלו צריכין להתחזק בשמחה, ולהכריח עצמנו בכל פחותינו לבוא לשמחה גדולה, שהוא עקר קדשת ישראל, על-פן רחם עלינו למען שמך, והודיענו ארחות חיים, שנזכה להבין ולהשיג הדרכים והנתיבות והשכילים והעצות האמתיות, איך לבוא לשמחה תמיד, ותעשה את אשר בקיך אלך, ואת מצוותיך אשמר בשמחה ובטוב לכב מרב כל, עד שאזכה לשמחה של עתיד, ואזכה לראות בשמחת המחול שתעשה לצדיקים לעתיד לבוא, וכל אחד יהיה מראה באצבעו, ויאמר: זה יהוה, כמו שכתוב: "ואמר ביום ההוא הגה אל-הינו זה, קוינו לו ויושיענו, זה יהוה קוינו לו, נגילה ונשמחה בישועתו", וקיים לנו מהרה מקרא שכתוב: "ופדויי יהוה ישובו ובאו ציון ברנה, ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", ונאמר: "פי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, החרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה, וכל עצי השדה ימחאו כף", ונאמר: "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", ונאמר: "פי נחם יהוה ציון נחם כל חרבותיה, וישם מדברה פֶּעֶדוֹ, וערבתה פגן יהוה, ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה", שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.

ספר המדות

אות שמחה

- א. כשאדם עושה מצוה בשמחה, זה סימן שלבו שלם לאלקיו:
- ב. מחמת שמחה נפתח הלב:
- ג. ברבות השמחה נתחזק כח השכלי, והמאכל והמשטה הם סבה גדולה לשמחת הלב ולהרחיק העצבות ודאגות:
- ד. על-ידי צדקה בלב שלם, בא לידי שמחה:
- ה. השמחה של מצוה היא מעז לאדם:
- ו. כשאתה רואה שהרשע בפתע פתאם הוא שוחק, בידוע שנפל לו איזה עצה על עברה:
- ז. על-ידי עצות טובות שתתן, תזכה לשמחה:
- ח. על-ידי הרקודין והתנועות שאתה עושה בגוף, נתעורר לך שמחה:
- ט. כשנופל לך שמחה בלבך בפתע פתאם, זהו מחמת שנולד איזהו צדיק:
- י. על-ידי יראה בא התלהבות:
- יא. מי שמבזה בעיני עצמו, על-ידי-זה יבוא להתלהבות:
- יב. על-ידי פגנות הלב בא שמחה:
- יג. מי שהוא רגיל בשחוק, בידוע שהוא רחוק מגדלת השם יתברך:
- יד. על-ידי זמר תבוא לידי שמחה והתלהבות:
- טו. כשתשמח את הצדיק, תוכל לעבד את השם יתברך בשמחה:
- טז. מי שמפרסם את הצדיק, זוכה לשמחה:
- יז. על-ידי בטחון בא שמחה:

- יח. על-ידי תנועות הגוף, בא התלהבות הלב:
 יט. על-ידי אמונה שלמה, תבוא למדרגה, שתתאווה בגוף ונפש לעבודת השם יתברך:
- כ. מי שמשים עצמו כשירים, יזכה להתלהבות:
 כא. על-ידי שמחה, תפיסת המח נתגדל:
 כב. השמחה היא סימן שהוא זרע ברך השם:
 כג. הגשמים יורדין בזכות שמחת חתן וכלה:
 כד. על-ידי שמחה של מצוה, הקדוש-ברוך-הוא מסבך עליו:
 כה. על-ידי שמחה בשמחת תורה, זוכה לעבד את השם יתברך באהבה:
 כו. כשהשמחה באה לאדם פתאם, בידוע שיבוא לו חסד וישועה:
 כז. על-ידי שמחה, נתגלה כבודו של אדם, גם יזכה לדעת:

חלק שני

- א. מי שהוא שמח תמיד, על-ידי-הוא מצליח:
 ב. הנדרים והנדבות מביאין שמחה:

סֵפֶר מְקוֹר הַשְּׂמִיחָה

חֲצוֹת

כְּשֶׁאָדָם בָּא בְּקִטְנוֹת עֲצוּמָה, וְרוֹאֶה שְׂרָחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְנִדְמָה לוֹ, כִּי אָבֵד מְנוּס מִמֶּנּוּ וְנִחְשְׁכוּ מֵאִתּוֹ כָּל הָאוֹרוֹת וְכוּ', בְּחִינַת (איוב י"ב): "יִמְשְׁשׁוּ חֲשֵׁף וְלֹא אוֹר" וְגו', בְּחִינַת (שם י"ח): "אוֹר חֲשֵׁף בְּאֵהָלוֹ" וְגו', זֶה בְּחִינַת שְׁנָה, שֶׁהִיא אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּמִיתָה (בְּרִכּוֹת נ"ז:), וְאֵז רַע וְמָר לוֹ מְאֹד מְאֹד, כִּי כְּשֶׁהִמְחִין בְּקִטְנוֹת וּבְשְׁנָה, אֵז הוּא מוֹעֵד לְכָל הַנְּזָקִין שֶׁכְּעוֹלָם, וְהוֹלֵךְ לוֹ שְׁלֹא כְּסֹדֵר וְכוּ', וּמְסֻתּוֹבֵב נַע וְנָד, וְאֵינוֹ מוֹצֵא מְקוֹמוֹ כָּלֵל וְכוּ', וְזֶה בְּחִינַת תְּקֵף הַגְּלוּת הַמְּרָה, שֶׁהִמְחִין הֵם בְּבְחִינַת שְׁנָה, וּלְכָל אֶחָד נִדְמָה כְּאֵלוֹ אָבֵד מְנוּס וְתִקְוָה וְכוּ', וּמִשָּׁם בָּאָה הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, הַמְּמַרְרֵת חַיֵּי הָאָדָם, וְנִתְעַקֵּם לְכַבּוֹ בְּעַקְמֵימִיּוֹת גְּדוֹלָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֲבָל בְּאֵמֶת אֲסוּר לַעֲמֹד בְּזֵה כָּלֵל, כִּי זֶה יְדוּעַ שְׁצָרִיף הָאָדָם לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת מְאֹד מְאֹד, וְאֶפְלוּ כְּשִׂמְחָתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעֲצָמוֹ, וְרוֹאֶה שְׂאִין בּוֹ שׁוֹם טוֹב, וְהוּא מְלֵא חֲטָאִים, וְרוֹצֵה הַבְּעַל-דָּבָר לְהַפִּילוֹ עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּר לוֹ לִפְלֵ מְזָה, רַק צָרִיף לְחַפֵּשׁ וּלְמַצֵּא בְּעֲצָמוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי אֵיךְ אֶפְשֶׁר

שלא עשה מימיו איזו מצוה או דבר טוב? ואף כשמתחיל להסתכל באותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא גם-כן מלא פצעים, ואין בו מתם, הינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדשה שזכה לעשות, הוא גם-כן מלא פניות ומחשבות זרות ופגמים הרבה, עם כל זאת איך אפשר שלא היה באותה המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על כל פנים איך שהוא, על כל פנים היתה איזו נקדה טובה במצוה ובדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את עצמו, ולבוא לידי שמחה. ועל-ידי שמחפש ומוצא בעצמו עדין מעט טוב, על-ידי-זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות, ויוכל לשוב בתשובה, בבחינת (תהלים ל"ז): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו", הינו שהפסוק מזהיר לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, ששם אינו רשע, כי איך אפשר שלא עשה איזה טוב מימיו? ועל-ידי-זה כשיזכה למצא בעצמו נקדות טובות, על-ידי-זה — "והתבוננת על מקומו ואיננו", כי על-ידי שדן את עצמו לכף זכות, יכול לזכות לצאת באמת מכף חוב לכף זכות, ואז איננו במקומו הראשון, רק אדם אחר לגמרי, כי רב הנפילות והירידות שיש לכל אחד ואחד הן, כאשר אינו דן את עצמו לכף זכות, ואפלו אם חטא, חס ושלום, באמת, ועשה כבר מה שעשה עד עכשו, אף כשאינו דן את עצמו לכף זכות, ואינו משתדל למצא בעצמו איזו נקדה טובה, ששם אינו רשע, על-ידי-זה נופל יותר ויותר, עד שיש הרבה שנפלו כל-כף, ונפילתם וירידתם גרועה מאד מאד, והם מלאים קשיות ועקממיות עליו תברך, עד שאינם יכולים אפלו להתפלל כבר מרב מרירות לבכם ממה שעובר עליהם וכו', ואינם יכולים לפתח פיהם כלל מחמת העצבות והמרה שחורה והפכדות שנופלת עליהם, על-ידי שרואים גדל עצם רחוקם מהשם תברך, ומזה בא, שהרבה הרבה נתרקקו לגמרי מהיחודות, כי ידעו באמת מה שעשו ופגמו ונכשלו בעברות גמורות, רחמנא לצלן, אף לא השתדלו לדון את עצמם לכף זכות, ולמצא בעצמם על כל פנים איזו נקדה

טובה, איזה מעט טוב שעשו מימיהם, ויהיה איה שיהיה על כל פנים נבראו מצרע ישראל, ולא עשנו גוי, אשר בזה כל אחד מישראל יכול להחיות את עצמו, אפלו שעשה ככר מה שעשה, רחמנא לצלן, והם לא עשו את זה, על-כן נתרחקו כמו שנתרחקו, ונפלו יותר ויותר בנוקבא דתהומא רבה, אף-על-פי-כן גם משם עדין אין שום יאוש בעולם כלל, אף-על-פי שידוע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחטאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף-על-פי-כן על-ידי שיחפש בעצמו איזו נקדה טובה שעשה, ויחיה את עצמו בזה, פי בודאי ראוי לאדם להגדיל שמחתו מאד בכל נקדה ונקדה טובה מקדשת ישראל שמוצא בעצמו עדין, ואזי כשמחיה ומשמח את עצמו, על-ידי-זה נתרחב לבו ודעתו, ויכול להתפלל לפניו יתברך, ולומר ולהודות להשם, וזהו (תהלים קמ"ו): "אומרה לאלקי בעודי", בעודי דיקא, הינו על-ידי העוד מעט טוב שמוצא בעצמו, על-ידי-זה אוכל להודות ולומר לפניו יתברך; וצריך שתדע, כי (ברכות נ"ו.) אפלו הריקנין שבה מלאים מצוות פרמון, ואפלו (פסחים, פ"ה:) מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, וישראל (סנהדרין מ"ד.) אף-על-פי שחטא, ישראל הוא, ואפלו (עבודה זרה ד.) אין ישראל עושין מצוה לפני פי אם מעט וכו', אני מצרפן לחשבון גדול, פי (אבות פרק ג'): חביבין ישראל שנקראין בנים למקום, ולא עוד, אלא (חלין צ"א:) חביבין ישראל לפני הקדוש-ברוך-הוא יותר ממלאכי השרת; וזה סובב על כל אחד מישראל, ועל-פן אף שפכר עשית מה שעשית, עדין יש לך תקנה טובה לשוב אליו יתברך, והוא יקבלך ברחמים ובחסד גדול, כי רחמיו יתברך על כל מעשיו, ובפרטיות על הרחוקים והשבורים, הנפולים והירודים בדעתם, עליהם עצומה וגדולה רחמנותו יתברך מאד מאד.

וזהויר רבנו ז"ל מאד לילך עם דרך זו — לדון את עצמו תמיד לכף זכות, ולמצא בעצמו רק נקדות טובות, ולהחיות את נפשו בכל פעם לזכות להגיע אל מדת השמחה, פי זה יסוד

גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך ולכל יאבד עולמו לגמרי, חס ושלום, כי רב בני-אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם כל אחד כפי מה שיודע בעצמו נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורבים מיאשים עצמן לגמרי, ועל-ידי-זה אינם מתפללים בכונה כלל, ואינם עושים אפלו מה שהיו יכולים לעשות עדין, על-כן צריך האדם להשכיל מאד מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שבדעתו, אף-על-פי שהן מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זאת הנפילה בדעתו והעצבות והמרה שחורה שנופלת עליו על-ידי-זה, הכל הוא מעשה הפעל-דבר, שמחליש דעתו, כדי להפילו לגמרי, חס ושלום, על-כן צריך להתחזק מאד לחפש ולמצא בעצמו איזה טוב שזכה לעשות בזה העולם, כי בודאי כל אחד מישראל עשה איזה טוב, ויש בו נקודות טובות הרבה, אפלו הכי גרוע שבעולם וכו'.

וזה בחינת התעוררות השנה, הינו כשזוכה לדון את עצמו לכף זכות, ומוצא בעצמו איזה טוב, ואומר לעצמו: "אף-על-פי שעשיתי עד עכשו מה שעשיתי, עדין לא אבדה תקותי" וכו', על-ידי-זה נתעוררין המוחין שלו מפרדמתן, ומתחילה להאיר לו האמת, שהוא השם יתברך, וזה סוד נקודת חצות, שהוא באמצע תקף השנה והחשוף, אז דיקא מתחיל לנגן כנורו של דוד (ברכות ג.), שהוא הרוח צפון שבנקודות טובות שיש בישראל, כי דוד הוא משיח, אשר כל עבודתו תהיה להאיר אור האמת בעולם, ויגלה ויפרסם את אמתת מציאותו יתברך, ועל-ידי-זה יאיר אור, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה בראשית, פרשה א', סימן ר'): ונהורא עמה שרא זה מלך המשיח, עין שם; והוא ידן את כל אחד מישראל לכף זכות, וימצא בו נקודות טובות, ועל-ידי-זה יעלה את כל אחד ואחד מירידתו ונפילתו, כי יטה כלפי חסד, ויאיר עליו אורו יתברך.

זוהי בחינת מה שהפליגו חכמינו, זכרונם לברכה, בענין הידיעה לידע לכוון נקדת חצות אימת (ברכות ג.): ודוד מי הוה ידע חצות אימת, השתא משה לא ידע וכו', אלא דוד פנור הוה תלוי וכו', עין שם; הינו כי עקר הגאולה בכלל, שפיאיר לכלליות ישראל, ובפרטיות גאולה בפרט, שהיא גאלת הנפש של כל אחד ואחד, שיזכה לגאל נפשו מזהמת מחשבותיו המגנים ותאוותיו הפגומות וכו', תלוי בידיעה והשגה זאת — לכוון היטב נקדת חצות לילה, דהינו כשמתגבר תקף השנה על גפש האיש הישראלי, ורוצה להפילו לגמרי, חס ושלום, על-ידי רבוי עוונותיו וקלקוליו, עד שכמעט יפל לגמרי, רחמנא לצלן, אזי דיקא יאיר לו השם יתברך בחסדו, שיזכיר לעצמו את הנקדות הטובות שבו, ויחיה את עצמו, ואל יניח את עצמו לפל בדעתו.

וזהו בחינת קימת חצות, שאז השכינה, שהיא כלליות נפשות ישראל בתכלית הקטנות והמעוטים, ואז היא צועקת בקול מר להשם יתברך, בחינת (תהלים מ"ב): "כאיל תערג על אפיקי מים, בן נפשי תערג אליך אלהים" וגו', בחינת (ירמיהו ל"א): "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים" וגו', שזהו צעקת לב האיש הישראלי, שצועק אליו יתברך ממקומו המגנה והמזהם שנפל לשם וכו', ואז השם יתברך מעורר רחמיו, וממשיך חוט של חסד פמוכא זאת בכתבי האר"י ז"ל, וכל זה נעשה עם כל אחד מישראל בכל עת — שבכל פעם מתגברת עליו השנה, שהיא קטנות וחלישות הדעת, מרב ירדותיו ונפילותיו שיורד ונופל, רחמנא לצלן, בכל פעם על-ידי קלקול מעשיו וכו', עד שכמעט כמעט נאכד, רחמנא לצלן, לגמרי, מרב תבוערת אש המדורה הרעה שבוערת בו, רחמנא לצלן, אז דיקא כשמגיע אל נקדת חלישות הדעת הזו, עד שנדמה לו, כאלו אכדה תקנתו, שזהו תקף החשף והשנה, אז דיקא צריך לשבר את השנה והחשף, וצריך לדון את עצמו לכף זכות, כי כך סבבו אתו מלמעלה, בחינת (תהלים צ"ד): "אם אמרתי מטה רגלי חסדך השם יסעדני ברוב שרעפי

בְּקִרְבֵי תַנְחוּמֵיךְ יִשְׁעָשְׂעוּ נַפְשֵׁי, שְׁכַל זֶה הוּא הַלְמוּד הַקְדוֹשׁ
הַזֶּה, שְׁדִיקָא כְּשִׁמְגִיעַ בְּדַעְתּוֹ לְקַטְנוֹת גְּמוּרָה, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, עַד
שְׁרוּצָה לומר – מְטָה רַגְלֵי, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲזַ דִּיקָא – חֲסִדֵי הַשֵּׁם
יִסְעָדְהוּ, וּבְזֶה תְלוּיָהּ הַגְּאֻלָּה בְּכָל־לֵיּוֹת וּבְכַרְטִיּוֹת, כְּשִׁאֲדָם יוֹרֵד
וְנוֹפֵל בְּקַטְנוֹת, וְעוֹבְרֵת עָלָיו חֲלִישוֹת הַדַּעַת וּמְרִירוֹת מְמַעְשָׂיו,
וּמִמָּה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְנִשְׁבֵּר לְכָבוֹ בְּקִרְבּוֹ כְּחֵרֶס הַנִּשְׁבֵּר, וְנַעֲשֶׂה
בְּעַצְמוֹ בְּטֵל וּמְבֹטֵל לְגַמְרֵי, עַד שְׁנִדְמָה לוֹ, כְּאִלוֹ נֶאֱבֵד, חֵס
וְשְׁלוֹם, חֵס וְחֲלִילָהּ, מְשַׁנֵּי הָעוֹלָמוֹת וְכוּ', אֲזַ דִּיקָא בְּרַגַע זֶה
מְאִיר עָלָיו אורוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא סוּד הַנִּקְדָּה הַטּוֹבָה, סוּד
נִקְדַּת חֲצוֹת, וְאֲזַ דִּיקָא מִתְחִיל לְהַרְגִישׁ וּלְהַשִּׁיג עֲרֻבוֹת, נַעֲם, זִיו
שְׁכִינְתּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וּמְאִיר לוֹ אורוֹ יִתְבַרֵּךְ בְּהַאָרָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה
כְּשִׁמְשׁ בְּצַהָרִים.

וּכְמֵאמָרָם, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּמִדְרַשׁ שַׁחַר טוֹב, שְׁמוּאֵל כ"ט):
"וּכְאוֹר בְּקֵר יִזְרַח שְׁמֶשׁ"; אֵין אָנוּ יוֹדְעִין וּכְאוֹר בְּקֵר יִזְרַח שְׁמֶשׁ,
אֵלָא כְּשִׁיאִיר בּוֹקְרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ יִזְרִיחַ שְׁמֶשׁ, דְּכָתִיב בּוֹ (תְּהִלִּים פ"ט):
"וּכְסָאוֹ כְּשִׁמְשׁ נִגְדִי" עֵין שָׁם; כִּי הִרְבֵּה פְעָמִים טוֹבָה גְדוֹלָה לְאָדָם
כְּשִׁבָא לְנִקְדָּה כְּזוֹ, שְׁנִדְמָה לוֹ, שֶׁאֲבֵד אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא,
כִּי בְעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לוֹ צָרִים רַבִּים הַמְּחַלְשִׁים דַּעְתּוֹ וְשׁוֹבְרִים לְבוֹ,
וּמְהָעוֹלָם הַבָּא רוֹאֶה שְׁאֵין גְּרוּעַ כְּמוֹתוֹ, אֲזַ דִּיקָא בְּרַגַע הַהוּא
הַנִּקְרָא – נִקְדַּת חֲצוֹת, בָּא לְבִטּוֹל גְּמוּרָה, לְהַתְּפָשֵׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת,
וּבְטֵל מִהַמְּצִיאוֹת, וְאֲזַ דִּיקָא מְאִיר עָלָיו אורוֹ יִתְבַרֵּךְ – מְאֵין יְבוֹא
עֲזָרִי, מְאֵין מְשִׁיחַ, כִּי נִתְבַּטְּלָה יִשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי, וְזֶה שֶׁתְּכַף־וּמִיד אַחַר
חֲצוֹת מִתְחִילִים לְהַתְּפָשֵׁט הַחֲסִדִים וְהַרְחָמִים, וְלֵאֵט לֵאֵט מִתְחִיל
לְהֵאִיר וְכוּ', וְנִתְוַדַּע לוֹ אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַרֵּךְ כְּלָל
(תְּהִלִּים קל"ט): "וְאָמַר אֵף חֲשֵׁף יִשׁוּפְנֵי וְלִלְלָה אֹר בְּעַדְנֵי גַם חֲשֵׁף
לֹא יִחְשִׁיף מִמֶּנּוּ וְלִלְלָה בַּיּוֹם יֵאִיר בְּחֻשְׁבָּה כְּאוֹרָה" (שָׁם קי"ב):
"יִזְרַח בְּחֻשְׁףֵי אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק" (מִיְכָה ז'): "כִּי נִפְלְתִי
קָמְתִי, כִּי אֲשַׁב בְּחֻשְׁףֵי, הַשֵּׁם אֹר לִי".

ועל-כן צריך שתדע, שאף שכבר עבר עליך מה שעבר בכלליות ובפרטיות וכו', כן סבבו עמך מלמעלה וכו'; ועל-כן תראה להחיות את עצמך עם מה שתוכל, באפן שתזכה להגיע אל מדת השמחה העולה על הכל – לשמח בו יתברך בשמחה שאין לה סוף וקץ, כי כל מה שאדם יודע שהכל בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ודן את עצמו לכף זכות, זהו סוד נקדת חצות, ונכנסת שמחה בלב, ונתרחב דעתו לשוב אליו יתברך בתשובה מאהבה, וזהו הפלגת מעלת הקם בפשיטות בחצות, שעל-ידי-זה תהיה הגאלה ממש בכלליות ובפרטיות, וכן זוכים אז לגלויים נוראים, כמובא הרבה מזה בספר הזהר הקדוש, כי אז פתוחים כל העולמות, והוא נכח השם ממש, ויכול להפגס בכל ההיכלות, ואין מי שימחה בידו, ונתפשט השמחה בכל העולמות; אשרי הזוכה לקום בחצות בכל לילה, ואשרי ואשרי מי שזוכה להחיות את עצמו ולשמח נפשו בכל מיני עצות ואפנים, אף שיגיע, חס ושלום, למקומות הכי גרועים, חס ושלום, אל יפל בדעתו אז כלל, רק יתחיל מחדש להשתוקק אתריו יתברך, ואז יאיר עליו מל"ך הכבוד בהארה נוראה ונפלאה; אשרי לו בזה ובבא, ורבנו ז"ל הבטיח שהוא ערב בעדו.

ציצית

ציצית זה סוד שערות כמובא, בחינת (יחזקאל ח'): "ויקחני בציצת ראשי", הינו כי ציצית הם בחינת חוט של חסד, שהשם יתברך ממשיך עלינו בכל יום אורו המקיף וכו', ואלו החוטי ציצית נקלעים ונשזרים מהשערות מה שהשם יתברך מטה כלפי חסד, ומוצא בכל אחד מישראל נקודות טובות בחינת שערות, כי איתא בדברי רבנו ז"ל, שאפלו כשאדם מושך את עצמו מהרע אל הטוב רק כחוט השערה, הוא יקר מאד מאד בעיני

השם יתברך, כי מחמת שהאדם בגוף מגשם כל-כף בזה העולם הגשמי, ומסבב בגשמיות כזו וכו', אשר רבו כמו רבו המונעים והמעכבים והמסיתים והמבלבלים וכו', ומתפשטת בכל פעם ההסתרה יותר ויותר להסתירו ולכסות אורו יתברך, על-כן כל העתקה והעתקה שהאדם ממשיך עצמו מגשמיותו להשם יתברך ולתורתו, אפלו הוא רק כחוט השערה, הוא יקר בעיני השם יתברך מאד מאד, כי זה עקר שבחו של בעל בחירה, שהוא מסבב בגשמיות ועביות כזו, ונופל בכל פעם למקום שנופל וכו' ונתלכלך במה שנתלכלך וכו', ואף-על-פי-כן הוא מתגבר, ומושך את עצמו אליו יתברך, זה שבחו בכל העולמות, ובהו ראו לאדם להחיות את עצמו, ולשמח את עצמו אפלו אם הוא כמו שהוא.

וזה ששבח השם יתברך את כנסת ישראל (שיר השירים ד'): "שערך כעדר העזים שגלשו" וגו', ופרש רש"י — אף הריקים שברך חביבין עלי וכו', וכן פרש בפסוק (שם ו'): "שערך כעדר העזים" וכו' — בקטנים ורכים ודקים שבכם יש כח הרבה, עין שם; נמצא ששערך מרמז על הגרועים והפחותים שב ישראל, שגם הם יקרים מאד בעיני השם יתברך, כי מוצא גם בהם שבח הרבה על-ידי הנקדות הטובות שמוצא בכל אחד ואחד מהם, בחינת שערות קדושות הרבה, דהינו מה שכל אחד מהם מנתק עצמו בכל פעם כחוט השערה להשם יתברך או לדברים הנוגעים לעבודתו יתברך, שזהו יקר מאד מאד אצל השם יתברך, וכל זה הוא בחינת ציצית, כי אלו השערות מתקבצין יחד ונקלעים ונשזרים ונעשים בחינת חוטי הציצית הקדושים, שמאירין על ישראל בכל יום, כי ידוע בפגנות, שבהינת ציצית נמשכין מנימין ושערות עליונים, מבחינת שערות דעתיק ואבא ואמא וכו', שמהם יוצאים אור הציצית כמובא בכונת ציצית, עין שם; כי עתיק הוא בחינת חסד עליון ונורא מאד, בחינת — ורב חסד, כי שם פלו טוב וחסד, ושם שרש כל שלש עשרה מדות של רחמים, שהם תליסר תקוני דיקנא, ששם נמחלין כל העונות, ונתהפכין לזכיות, וכל האורות

הקדושים, רוחניות חיות אלקותו יתברך, הנמשכין משם, הכל נקרא בזהר הקדוש ובכתבי האר"י ז"ל – סוד נימין ושערות כידוע.

והענין הוא, כי מעצם חסדי ורחמי השם יתברך, שיש שם בתכלית המדרגה העליונה וכו', על ידי זה דיקא משם מסתכל רק על הטוב שבשוראל, אפלו בפושעי ישראל הוא מסתכל רק על בחינת השערות שנמצא בכל אחד ואחד, מה שכל אחד מנתק עצמו לפעמים כחוט השערה מגשמיותו אליו יתברך, ומאלו ההתעוררות וההמשכות שיש אצל כל אחד מישראל מה שנתעורר בכל פעם ונמשך אליו יתברך, אף שעובר עליו מה שעובר, מזה דיקא עולים לפניו יתברך שעשועים גדולים עד מאד, ומהם יוצא אור הציצית הבא מצמר דיקא.

וזה בחינת (תהלים קי"ח): "מן המצר קראתי יה", ומבאר בכפונות שמצ"ר אותיות צמ"ר, שהם סוד השערות, סוד תקוני דיקנא, הינו כנ"ל, ששערות הדיקנא קדישא שהם כל המדות של רחמים, נמשכין על ידי "מן המצר קראתי יה", דהינו על ידי שהאדם מנתק עצמו כחוט השערה מגשמיותו להשם יתברך, דהינו כשהוא במצר גדול והתאוות והסטרוא אחרא מתגברים עליו כמו שמתגברים, עד שאין לו דרך לנטות ימין ושמאל, בבחינת (איכה ג'): "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", עד שנדמה שאפסה תקוה, חס ושלום, והוא בעצם דחקו ומצרי נפשו פונה להשם יתברך, וצועק אליו יתברך מן המצר דיקא, אף על פי שגם במה שפונה עצמו להשם יתברך, הוא רק כחוט השערה, אף על פי כן חוט השערה נקר מאד בעיני השם יתברך, ונעשה ממצ"ר צמ"ר, שהם שערות דיקנא קדישא, ששם כלו רחמים רבים וטוב גמור, ושם נתהפך הכל לכף זכות.

ומכל זה ראוי להתעורר ולהתחזק ולהתאמץ לשמח עד אין סוף, ועד אין תכלית בפשעה שמקיים מצות ציצית, אפלו פעם אחת,

אף הגרוע שבגרוועים, רחמנא לצלן, כי הלא כל סוד הציצית הם סוד השערות והנקודות הטובות שיש בכל אחד מישראל דיקא, ומכל שפן וכל שפן מי שזוכה לקיים מצות ציצית תמיד בקביעות חזקה, ראוי לו לשמח מאד מאד, כי שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות שבתורה (גדרים כ"ה), ואמרו (ספרי, פרשת שלח): "והייתם קדושים" — זו קדשת ציצית, מגיד שהציצית מוספת קדשה לישראל, עין שם; כי בפעה שאדם מלבש עם הציצית, הוא מלבש עם בגד מלך המלכים הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, כי ציצית הוא סוד התלבשות האור, כדי שנוכל לקבלו בבחינת הוד והדר לבשת, עוטה אור בשלמה, שזהו חלוקא דרבנן, שפכיכול הוא יתברך הלביש וצמצם עצמו בהם, כעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה: מהיכן נבראת האורה? נתעטף הקדוש-ברוך-הוא בטלית לבנה, והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו, עין שם.

ועל-כן אי אפשר לקבל שום קדשה והשגה ממנו יתברך, כי אם על-ידי מצות ציצית, שהיא סוד הלבושין, כי על-ידי מצות ציצית אנו זוכים להמשיך אור האמונה משרשה, מבחינת עתיק דעתיקין, שמשם נמשך אור הציצית, וזה סוד מה שנתעטף הקדוש-ברוך-הוא בטלית לבן, וסדר שלש עשרה מדות של רחמים הנמשכים מעתי"ק, ששם מאיר מאד מאד הרצון רעוא דרעוין, ואף שחטאו בעגל, שהוא כלליות החטאים, כי העגל היה כלול מעבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים (מדרש תנחומא, פרשת תשא), ואף על-פי-כן נתעטף בכיכול השם יתברך בטלית לבנה, וגלה למשה רבנו סוד רחמיו יתברך, שנמשכין משלש עשרה מדות הרחמים, ומוחל לישראל, שזה בחינת מה שמתעטפין בשבת במנחה בציצית בעת שאומרים "ואני תפילתי לך השם עת רצון", כי אז מאיר עת רצון מבחינת רעוא דרעוין, שהוא שלש עשרה מכילין דרחמי הנמשכין מעתיק בידוע.

ועל-כן על-ידי מצות ציצית דיקא, שנמשכין מעתי"ק, על ידם זוכים לקיים כל התר"ג מצוות, וכמו שכתוב (במדבר ט"ו): "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי", וכן אמרו בפסיקתא פרשת שלח: מנין ציצית תר"ג מצוות, ציצית — ת"ר, ושמונה חוטין וחמשה קשרים, הרי תר"ג, מנין תור"ה עם "אנכי" ו"לא יהיה לך", עין שם; כי הציצית ממשיכין את אור האמונה משרשה, מבחינת עתיק דעתיקין, והיא נמשכת מעולם לעולם ומדרגה לדרגה, עד שהם מגלים ומפרסמים אלקותו: יתברך למטה למטה גם במקומות החיצונים, שגם משם יכולים לשוב אליו יתברך, ולמצא אותו יתברך, ואין שום יאוש בעולם כלל, כי אפלו הגרוע שבגרועים יכול להמשיך על עצמו ערבות נעימות אורו יתברך, על-ידי התלבשותו בציצית, ואז על-ידי מצות ציצית ינצל מכל רע, ויזכה לתשובה.

ובעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מנחות מ"ה): אין לך כלל מצוה קלה שכתובה בתורה, שאין מתן שכרה בעולם הזה ולעולם הבא, צא ולמד ממצות ציצית וכו', שהצילה את אדם אחד מעברה וכו', עין שם; וכן אמרו (שם מ"ג): כל שיש לו תפלין בראשו ותפלין ברגליו וציצית בכגדו ומזוזה בפתחו, הכל בחזק שלא יחטא, עין שם; ולכאורה רואים שאדם מלבש בציצית, ואף-על-פי-כן הוא חוטא, רחמנא לצלן, אף מה שמצוות אלו מצילות את האדם מן החטא, ובפרטיות מצות ציצית שמצילה מתאות גאוף (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז'), הוא רק על-ידי שמחת המצוות, כי כשאדם שמח מאד מאד ששהולך עם ציצית, ואף שהוא מלא חטאים ועוונות וכו', ועדין הוא מלכלך מאד מאד, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן הוא מחיה ומשמח את עצמו מאד מאד עם מצות ציצית, אז דיקא מאיר עליו אור הציצית מעתיק דעתיקין, ונצול על ידה מעברות, כי כל מה שמשמח את עצמו במצות ציצית שעליו, נמצא שחשוכה אצלו המצוה הזאת, כי בדבר שאדם זהיר וזריז בו, הוא משמח את עצמו בו מאד מאד.

ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שם): כל הזריז במצוה זו, זוכה ומקבל פני שכינה, כתיב הכא וראיתם אותו, וכתיב התיב את השם אלקיך תירא, ואותו תעבד. ובמקום השכינה, שם השמחה, כי (שבת ל'): אין שכינה שורה — לא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה של מצוה, עין שם. נמצא, שכל מה שאדם זוכה לשמח במצות ציצית שעליו, על-ידי-זה משרה שכינה עליו, ונצל מכל מיני ר'ע', ונתוסף עליו אור וחיית וישפע שמחה אלקי, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת תזריע): אמר הקדוש-ברוך-הוא: אם אתם משמרים את המצוות, ותשמחו בהם, אני מוסיף לכם שמחה, עין שם; ובפרטיות במצות ציצית, שהיא ממשכת את האמונה הקדושה מעתיק.

ועל-כן הציצית הם שמירה, ובפרטיות כששמח עמהם מאד מאד, כי הם מבטלין כח הקלפות, שלא יזיקו בעולם, כי הציצית הם שרש האמונה, ועל-כן הם ארבע ציצית, כנגד ארבע בחינות דעתיק שבארבעה עולמות — אצילות, בריאה, יצירה, עשייה, כי בכל עולם מאיר עתיק, שמשם נמשכת האמונה, כי עתיק דבריאה הוא מלכות דאצילות, ועתיק דיצירה הוא מלכות דבריאה וכו', כי העתיק שבין עולם לעולם הוא בחינת האמונה, בחינת מלכות שבעולם העליון, כי העתיק ממשיך את האמונה מהעולם שלמעלה ממנה, כי האמונה היא ההתחלה והסוף של כל העולמות והשכליים, ומשם נמשך סוד הציצית.

ועל-כן מי שזוכה לילך עם ציצית, ראוי לו לשמח מאד מאד על נעם חלקו וגורלו, כי הלא הם סוד מחילת העוונות, וזה שמתעטפין ביום כפור גם בלילה עם ציצית, כי ביום כפור, אז זמן מחילת העוונות, ועל-כן צריכים להתעטף גם בלילה, כי כל סוד סליחת העוונות נמשכים מסוד הציצית, שמגלה את האמונה גם בלילה ובחשך, ועל-כן אומרים פרשת ציצית בקריאת שמע, כי קריאת שמע היא אמונת היחוד.

וְזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר הַתְּנַא (שְׁבַת קי"ח): תִּיתִי לִי דְקִימִית מְצוֹת צִיצִית, כִּי שָׂמַח בָּהֶם מְאֹד מְאֹד, וּבִאֲמַת הַזּוֹכָה לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד בְּמְצוֹת צִיצִית שְׁעָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה זּוֹכָה לְהַנְצִיל מִכָּל רַע וּמִכָּל פְּנֵעַ וּמִכָּל מַחְלָה וּמִכָּל תַּקְלָה וְכוּ' וְכוּ', כִּי הַצִּיצִית הֵם לְבוּשֵׁי הַנְּשֻׂמָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתָהּ מִכָּל רַע וְכוּ' וְכוּ', וּכְעֵין שְׁאֲמָרוּ בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (פָּרַשַׁת שְׁלַח קס"ג): בַּר נֶשׁ דְּלִבִּישׁ צִיצִית, אֲתַעֲבִיד בְּכָל יוֹמָא תָּמִים, תָּם בְּד' כְּנַפִּים וְכוּ', סִטְרָא בִישָׂא כַּד אָסְתַּפַּל בְּהַאי בַר נֶשׁ לֹא יָכִיל לְאַבְאָשָׂא לִיהַ בְּעֵינָא בִישָׂא וְכוּ', עֵין שָׁם; כִּי בִאֲמַת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ מְאִיר מְאֹד מְאֹד בְּכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (יחזקאל מ"ג): "וְהָאֲרָץ הָאִירָה מִכְּבוֹדוֹ", אֵךְ מִחֲמַת רַבּוּי הָאוֹר נַעֲשֶׂה שְׁבִירַת הַכְּלִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ, וּמִשָּׁם — מִשְׁבִּירַת כְּלִים, נִתְהוּוּ הַקְּלָפוֹת, אֵךְ מְצוֹת צִיצִית הוּא לְבוּשׁ שְׁבוֹ מִתְלַבֵּשׁ כְּכִיכּוֹל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְעַל-יְדֵי מְצוּהַ זֶה דִּיקָא יְכוּלִים לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ עֲרֻבוֹת, נַעֲם, זִיו יְדִידוֹת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט כְּשֶׁמְקִימָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי הַצִּיצִית מְצַמְצָמִים אֶת הַהִתְלַהֲבוֹת, וְזֶה שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים קֹדֶם עֲטִיפַת הַצִּיצִית: "הַשָּׁם אֱלֹקֵי גְדֻלַּת מְאֹד, הוֹד וְהִדָּר לְבִשְׁתָּ" "נוֹטָה שְׁמַיִם פִּירִיעָה"; הַשָּׁם אֱלֹקֵי גְדֻלַּת מְאֹד — הִינּוּ כִּי אֲתָה הַשָּׁם גְּדֻלַּת מְאֹד, וּמַעֲצֵם גְּדֻלַּתְךָ לֹא הִיָּה לָנוּ פַח לְסַבַּל אוֹרְךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד, אֵךְ בְּרַחֲמֵיךָ הַרְבִּים צִמְצַמְתָּ וְהִלְבַּשְׁתָּ הָאוֹר, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְקַבְּלוֹ, וְזֶהוּ — הוֹד וְהִדָּר לְבִשְׁתָּ, שֶׁהִלְבַּשְׁתָּ בְּלְבוּשֵׁין וְכִסּוּיִים אֶת הוֹד וְהִדָּרַת הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְקַבְּלוֹ, וּבְרַחֲמֵיךָ הַנִּפְלְאִים אֲתָה מְמַשִּׁיךְ הָאוֹר בְּהִדְרָגָה וּבְמִדָּה, כְּפִי עֲרַךְ הַלְבוּשֵׁין, כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה הָאוֹר גָּדוֹל וּמְרֻבָּה מִפַּח הַלְבוּשֵׁין וְהַכְּלִים, שְׁגוֹרִם שְׁבִירָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּידוּעַ.

וְזֶהוּ — עוֹטָה אוֹר כְּשִׁלְמָה, כְּשִׁלְמָה דִּיקָא, הִינּוּ כְּפִי הַשְּׁלֵמָה שֶׁהוּא הַלְבוּשׁ, כֵּן הוּא מְמַשִּׁיךְ הָאוֹר, וְזֶהוּ — נוֹטָה שְׁמַיִם פִּירִיעָה, שְׁמַיִם הוּא סוֹד הַצִּדִּיק הָאֲמַת שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם עַל שֵׁם שְׁזוֹכָה לִירְאָה וְאַהֲבָה בְּשִׁלְמוֹת, שְׁנִקְרָאִים שְׁמַיִם — אֵשׁ וּמִים, כְּמוּכָא בְּגִמְרָא

(חגיגה י"ב.), וְהַצְדִּיק הָאֵמֶת הוּא הוּא דִּיקָא מְגֵלָה אֶת רַחֲמָנּוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל דְרֵי מַעְלָה וּלְכָל דְרֵי מַטָּה, כִּי הַשְׁגָּתוֹ הִיא מְבַחֵינָת עֲתִיק רִישָׁא דְלֹא אֶתְיַדַע וְלִית מֵאן דְקִימָא בֵּיה, כִּי עָלָה עַד עֲתִיק דְעֲתִיקִין (עֵין חַיִּי מוֹהֲרָ"ן, דְפּוּס חֲדָשׁ, סִימָן רס"ז), וְזֵהוּ — נוּטָה שְׁמַיִם בְּיַרְיעָה, הִינּוּ שְׁנוּטָה וּמְמַשִּׁיךְ אֹר הַצְדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם בְּיַרְיעָה, שֶׁהוּא הַצְדִּיק הָאֵמֶת מְצַמְצֵם אֶת הָאֹר הָעֲלִיּוֹן בְּצַמְצוּמִים וּבְכַבּוּשִׁים (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ל').

וְעַל-כֵּן הוּא לְמוֹד עֵמֶק עֵמֶק עַל כָּל יְמֵי חַיָּו, מִימֵי קִטְנוּתוֹ וְעַד יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן, וְעַל-כֵּן תְּחִלַּת הַחַנוּכָּה שְׂמַתְחִילִין לְחַנּוּךְ אֶת הַקֶּטָן הוּא בְּמַצּוֹת צִיצִית דִּיקָא, וְכֵן מַצּוֹת צִיצִית שְׂכֵת לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְכַעֲיִן שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (תַּנּוּ דְבֵי אֱלִיהוּ רַבָּא, פֶּרֶק כ"ו): אָמַר לִיה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשָּׁה, צֵא וּבְרַר לְהֵם מַצְנָה אַחַת, שְׂיִהְיוּ נוֹהֲגִים בָּהּ גַּם בְּשִׁבְתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים, וְאִיזְהוּ? זֶהוּ מַצּוֹת צִיצִית, עֵין שָׁם; כִּי קִיּוּם מַצּוֹת צִיצִית בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה, מְכַנְסֵת בְּאָדָם הַתְּחִיָּקוֹת עֲצוּמָה לְעַמֵּד עַל עַמְדוֹ, וְלֹא לִפְלֵ בְדַעְתּוֹ מִשׁוּם דְּכָר שְׁבַע עוֹלָם, וְאִם יֵשׁ כְּנֻגְדוֹ אֱלֵפִים וְרַבְבוֹת חֲטָאִים וְכו', אַף-עַל-פִּי-כֵן יִחְזַק אֶת עַצְמוֹ מְאֹד, שְׁאִיךְ שֶׁהוּא, עַדִּין הוּא מְסַבֵּב בְּמַצּוֹת צִיצִית, שְׁכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל מִתְּפֹאֲרַת עַמּוֹ מְאֹד מְאֹד בְּעִבּוֹר זֶה, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (שִׁיר הַשִּׁירִים, פֶּרָשָׁה א', סִימָן ס"ב): הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי, הִנֵּה יָפָה, הִנֵּה יָפָה בְּסֻדִּין בְּצִיצִית, עֵין שָׁם; וְאֲמְרוּ (שָׁם פֶּרָשָׁה ב', סִימָן י"ז): שְׂמֵאלוֹ תַחַת לְרֹאשִׁי — זוֹ צִיצִית, וְיִמֵּינוֹ תַחַבְּקֵנִי — זוֹ תְּפִלִּין, עֵין שָׁם; וְאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ (שָׁם פֶּרָשָׁה ז', סִימָן י"ב): מַה יְפִית וּמַה נְעַמְתָּ אֲהַבָּה בְּתַעֲנוּגִים וְכו', מַה נְעַמְתָּ בְּצִיצִית, עֵין שָׁם.

וְהַצִּיצִית מְעוֹרְרִין וּמְחַזְקִים אֶת הָאָדָם לְהִסְתַּפֵּל עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִי וְלָשׁוֹב בְּתוֹשׁוּבָה, כְּעֵין שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (סוּטָה י"ז): תְּכַלֵּת דוּמָה לָיִם, וְיָם דוּמָה לְרַקִּיעַ, וְרַקִּיעַ דוּמָה לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, עֵין שָׁם; וְעַל-כֵּן לֹא בַחֲנָם אֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם

לברכה (שבת קנ"ג): בכל עת יהיו בגדיך לבנים — אלו ציצית, שהם מזכירים על תכליתו — להזהר שנשמתו תהיה לבנה בלי פגמים, ואם היה האדם יודע מה נעשה למעלה על-ידי מצות ציצית בשמחה עצומה, ואילו אורות הוא מוסיף בכל העולמות, היה רק שש ושמח כל היום, ומלבד זה שעל-ידי מצות ציצית נצל מפל גזק ומפל משחית, כמו שאמרו (בזהר הקדוש, פרשת אחרי ס'): כשאדם מתעטף בציצית, ויוצא לפתח דירתו, הוא שלם ונצל מפל גזק ומפל משחית, עין שם; ולא עוד, שזוכה לכל טוב, כמו שאמרו (בספרי, פרשת תצא): גדילים תעשה לה תזכה למצות ציצית, תזכה לאשה ולבנים; אשרי הזוכה להתחזק ולשמח תמיד במצות ציצית שעליו.

תפלין

אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ו): הגי תפלין דמרי עלמא, מה כתיב בהו, אמר ליה (דברי הימים א' י"ז): ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וכו', ואמרו שם, כי זהו עקר תפלין של הקדוש-ברוך-הוא, שמשבח את עצמו עם ישראל עמו, אשריך ישראל וכו', עין שם; כי עקר שבח ופאר ישראל נתגלה על-ידי התפלין הקדושים דיקא, כשאנו לובשים את התפלין הקדושים, שבהם כתוב אחדותו ותברך, נתעורר כבכול החן והפאר של ישראל אצלו ותברך, והוא מסתפל עלינו בעין של רחמנות, ודן אותנו לכף זכות, ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מנחות מ"ג): חביבין ישראל, שסבבן הקדוש-ברוך-הוא במצוות, תפלין בראשיהן ותפלין בזרועותיהן, כי בזה הוא מחבב אותנו.

והנה מבאר בכתבי האר"י ז"ל, שאור התפלין יוצא על-

ידי התקונים הנעשים על-ידי קימת חצות, עין שם; הינו כי התפלין הם המשכת המחין, שהם כתר המלך, שמהם מאיר לאדם אורות נוראים, ונכנסת בו תשוקה עצומה לשוב אליו יתברך, כי התפלין הם מאורי אור, ראש בית, ועל-כן כל המניח תפלין מאריך ימים (מנחות מ"ד), כי זהו עקר אריכת ימיו — בשזוכה להיות דבוק בו יתברך, ומאיר מחו, כי התפלין הם סימן על הדבקות (עין, לקוטי-מוהר"ן חלק א', סימן ל"ח), ועל-ידי-זה נבנה מחו יותר ויותר, שהוא בנן בית המקדש הפרטי שלו, ויכול לעמד ולהתגבר על כל התאוות והמדות הרעות שבעולם, מה שאין בן, כשנחרב בית המקדש הפרטי שלו, שהוא קלוקל המחין, אז מתגבר מאורי אש — שבוערות בו התאוות והמדות הרעות, ועל-כן צריכים לקום בחצות, ולכפות ולהתאונן על חרבן בית המקדש הפרטי שלו, שהוא קלוקל מחו ודעתו, ועל-כן בשעת צער, מניחין אפר במקום תפלין, על שם הכתוב (ישעיה ס"א): "לשום לאבלי ציון, לתת להם פאר תחת אפר" (עין תענית ט"ז), כי מחמת שנתקלקל מחו, על-ידי-זה נפגמים תפליו, ועל-כן צריך לשום "אפר" תחת "פאר", שהוא התפלין, ועל-ידי שקמים בחצות לילה ומתאבלין על חרבן בית המקדש בכלליות, שהוא התפלין מחין של כלל ישראל, וכן על חרבן בית המקדש הפרטי, שהוא התפלין שלו, על-ידי-זה חוזרין ונתקנין כל התקונין וחוזרין המחין בבקר, שהם המאורי אור שמאיר לו אורו יתברך, ומתגבר על מאורי האש, שהם חמימות התאוות הרעות שבוערות בו.

כי תפלין הם שם השם, כמו שכתוב (דברים כ"ח): "וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליך, ויראו מפנך", ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ו.): אלו תפלין שבראש, והם הפאר, כי תפלין נקראין פאר, כמו שכתוב (יחזקאל כ"ד): "פארך חבוש עליך", וכשנתגלה התפלין, אז נתגלה הפאר של ישראל, ועל-כן ראוי לכל אחד ואחד להתלהב מאד מאד, בשעה שמתלבש עצמו עם התפלין הקדושים, וגם ראוי לו להתבייש בעצמו מאד מאד, כמו שאמר

רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ע"ב), כי איך באים לחטף
 התפלין שהם כתרי דמלכא, ולהניחם פתאם על הראש וכו', ועל-
 ידי הבושה הזאת יאיר מחו וכו', עין שם; שתפנס בו שמחה
 עצומה, כי איך שהוא על כל פנים הוא בכלל ישראל, והוא מלביש
 עצמו בתפלין הקדושים בכל יום, ועל-כן מצינו בתנאים ואמוראים,
 שהיו שמחים מאד מאד במצות תפלין שעליהם, כמו שהתפאר רב
 ששת: תתי לי דקיימית מצות תפלין (שבת ק"ח:), וכן אמרו (ברכות
 ל:): אבני הוה יתיב קמיה דרבה חזיה דהוה קא ברח טובא, אמר:
 "וגילו ברעדה" כתיב, אמר ליה אנא תפלין מנחנא, רבי ירמיה
 הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזיה דהוה קא ברח טובא, אמר
 ליה: "בכל עצב יהיה מותר" כתיב, אמר ליה אנא תפלין מנחנא,
 עין שם; ועל-כן אם היה מתנוצץ לנו רק איזו הארה ונצוץ
 מקדשת מצות התפלין, היינו שמחים ומרקדים כל היום, שזכינו
 להניח תפלין, וזה היה מצילנו מכל מיני חטאים ורע, כמו שאמרו
 חכמינו, זכרונם לברכה (מנחות מ"ג:): כל שיש לו תפלין בראשו
 ותפלין בזרועו, הכל בחזוק שלא יחטא, כי השמחה של מצות
 תפלין תשמר אותו מכל מיני חטאים, ועל-כן אסור להסיח דעתו
 מן התפלין כלל, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת י"ב:):
 חיב אדם למשמש בתפלין כל שעה ושעה, קל וחמר מציץ, מה
 ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה: "והיה על מצחו
 תמיד" — שלא יסיח דעתו ממנו, תפלין, שיש בהן אזכרות הרבה
 על אחת כמה וכמה, עין שם; כי התפלין הם המחין והדבקות
 בו יתברך, ועל-ידי-זה נצל מכל רע, כי כשאדם מכניס בדעתו
 אמתת מציאותו יתברך, ואיך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך
 כלל, אז על-ידי-זה דיקא נצל מכל מיני חטאים ורע וכו', ומאיר
 לו מחו בהארה נפלאה, שכל זה הוא סוד התפלין הקדושים, שאנו
 מתלבשין בכל יום.

ועל-כן אור התפלין נמשכין ויוצאין מקימת חצות, כי דיקא
 על-ידי שמתאבלין קדם על חרבן בית המחין שלו, דיקא על-ידי-זה

זוכים אחר-כך לישרות לב, וזוכים לשמחה, שהיא אור ודבקות התפלין, וזה שהזהירנו הרבה רבנו ז"ל על תפלה והתבודדות, שנהיה רגילים לדבר עמו יתברך הרבה, ועל-ידיה תתפשט העקממיות שבלבבו, ויזכה להגיע אחר-כך אל תקף השמחה, ואפלו מי שאינו זוכה לקום בחצות, אף-על-פי-כן פל אור קדשת התפלין — המחין של כלל ישראל, נמשכים על-ידי הצדיק האמת, שהוא הראש בית, שמגלה את אמתתו יתברך, ומאיר את המחין של כלל ישראל הזוכים להתקרב אליו, פי הוא היפי והחן של כל העולם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ז), והוא מגדיל ומפרסם את שם השם, שפל זה הוא התפלין הקדושים, שהם אור הפנים, שאנו ממשיכין עלינו, אור הדעת והתנוצצות המחין האמתיים, להפיר את בוראנו יתברך, להיות גם-כן נכללים בשם השם, ואנו מתפארים בו יתברך, והוא מתפאר בנו, שהם התפלין של השם יתברך, שמתעוררין, כשאנו מתעטרים בעטרת תפארת התפלין שלנו, שאזי גם השם יתברך כביכול מניח תפלין, שכתוב בהם התפארותו בנו.

וכל זה זוכים על-ידי הצדיק יסוד עולם, שעל ידו פל התקרבות ישראל להשם יתברך, אבל בעוונותינו הרבים הוא נעלם מאד מאד מאתנו, פי עכשו, על-ידי חרבן בית המקדש ואריכת הגלות שמתגבר ומתפשט הסטרא אחרא מאד מאד להעלים אור הצדיק האמת, שזהו בחינת — קשה סלוקן של צדיקים כפלים כחרבן בית המקדש, כמו שכתוב (ישעיהו כ"ט): "לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר" וגו'; על-כן עקר התקון על-ידי קימת חצות, פי מי שרוצה לחוס על עצמו כשרואה עצם מרירות גלות נפשו, וכל מה שעובר עליו בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות וכו', פי על כל אחד עובר בכל יום ובכל שעה ובכל רגע מה שעובר וכו', קטנות וחלישות הדעת וירידות ובבלבולים והרפתקאות וכו', על-כן הוא צריך לבכות מאד מאד על ההעלמה הזאת, שנתעלם ממנו אור

הצדיק האמת ותלמידיו הקדושים שבכל דור ודור, שיכולים לעשות לו טובה נצחית, כי באמת מי שהיה זוכה להיות חבר לתלמידיו הקדושים האמתיים, והם היו מאירים בשלמות תשוקת נעימת אורו הגנוז של הצדיק האמת, אז היה זוכה, שיאיר לו תמיד המחין, בבחינת – מאורי אור, שהם אור התפלין, אף בעוונותינו הרבים, מרב התמורות וכו', מתגברת המחלקת מאד מאד, שזהו עקר חבלי משיח, שקמים בכל פעם עזי פנים, שהם פגומים מאד מאד, רחמנא לצלן, והם רודפים את הכשרים מאד מאד, ומלבישים עצמם במצוות פאלו כל מחלקתן היא בשביל כבוד הצדיק האמת, אבל באמת כל פונתם היא רק כבוד עצמם, פאשר עשה קרח ועדתו, שבתחלה הטעה את ישראל, פאלו הוא מקנא קנאת השם, אבל כל פונתו היתה כבוד עצמו, ועל-כן חלק על משה, ודבר זה נהג בכל דור ודור, שעומדים נצוצי קרח ועדתו, וחולקים על יראים וכשרים, ועושים להם כל מיני צרות ובזיונות, וממררים חיייהם וכו', ועל-ידי-זה הם גורמים פגם בתפלין הקדושים, ונשמות נערי ישראל נתרחקין על ידיהם יותר, ונתקיים בהם (איכה ד'): "תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות", כי מאחר שהם מעוררים מחלקת על הכשרים והיראים האמתיים, תלמידי הצדיק האמת שבכל דור, הממשיכים אור הצדיק האמת, על-ידי-זה גורמים שנתרחקים כל הנפשות שרצו להתקרב, והם מתגלגלים בראש כל חוצות, ומתגבר ומתפשט עליהם המאורי אש ביותר, שהם אש התאוות הרעות, ועל-כן אוי להם, ואוי לנפשם, כשיבוא יום הדין הגדול והנורא, ויתגלה להם, כי על-ידי המחלקת וחרחורי הריב שגרמו וכו', לא די שאין להם שום שיכות אל הצדיק האמת, אלא שהם הם גרמו עכוב הגאלה וכו', ועל-כן מי שידע מצבו, ומרגיש באמת פאב חטאיו, יברח מפל מיני מחלקת ומריבות שבין אנשי הצדיק האמת, ואפלו שידמה לו פאלו בדין חולקין וכו', עליו לישב על הארץ בכל לילה בחצות, ולכפות הרבה מאד מאד על העלמת אור הצדיק האמת, עד שנכנסת גם בו איזו דעה ורצון להחזיק במחלקת, שעל-ידי-זה יגרם פגם בתפלין

הקדושים, כי השם יתברך מתפאר עצמו עם כל אחד מישראל, אפלו שהוא כמו שהוא, וכל זמן ששם ישראל נקרא עליו, עדין עולה ממנו התפארות פרטית (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ז), ומכל שפן וכל שפן, שיש בין תלמידי הצדיק האמת חדושים נוראים ונפלאים, הדבוקים בו יתברך בבטול כל הרגשותיהם וכו', מה שלא נראה מבחוץ כלל וכו', ועל-פן איך יעלה על דעת שפל ונבזה, פגום ומלכלך בחטאים וכו', לעשות איזו מריכה ומחלקת וכו', הלא ענוש יענש בענש נצחי?! ועל-פן צריכה להיות כל פגנת קימת חצות — לבנות ולהתאבל מאד מאד רק על העלמת אור הצדיק האמת ועל קלקול מחו מרב פגמיו וכו', עד שמכניס בו הפעל-דבר מחשבות של מחלקת ומריכות וסכסוכים וכו', ועל-ידי שיכבה בכל לילה, יזכה שיאיר לו בבקר אור התפלין, שהוא אור הצדיק האמת, וידין את כל אחד לכף זכות יהיה מי שיהיה, שכל זה הוא בחינת פאר ישראל, עקר התפארות התפלין הקדושים, שהשם יתברך מתפאר ומשתעשע עם כל אחד מישראל יהיה איך שיהיה וכו'.

וזה מה שהזכיר בכל הארבע פרשיות של תפלין, להגיד ולהודיע האמונה הקדושה לבנינו אחרינו, כמו שכתוב בפרשת "קדש" (שמות י"ג): "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר" וגו', וכן בפרשה שניה (שם): "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר: מה זאת, ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו השם ממצרים" וגו', ובפרשת "שמע" "והיה אם שמע" הזהיר ביותר (דברים ו'): "ושננתם לבניך" וגו', (דברים י"א): "ולמדתם אתם את בניכם לדבר פס בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" וגו', כי עקר קדשת התפלין הוא להגדיל האמונה הקדושה, שהוא הגדלת שם השם, שהוא מאורי אור, שמאיר לכל אחד במחו אורו יתברך, ועקר הגדלת שם השם הוא, שפכל דור ודור ידברו וישיחו בנפלאות נוראות גדלת מעשיו ונסיו ומופתיו שעשה עמנו מעולם, ואשר הוא עושה עמנו בכל דור, ולספר כל זאת לבנינו ולבני אחרינו מדור לדור לעולם, כמו

שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ג'): "זֶה שָׁמַי לְעֹלָם, וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר", וּכְתִיב (תְּהִלִּים קל"ה): "הַשָּׁם שָׁמַךְ לְעֹלָם, הַשָּׁם זְכָרְךָ לְדֹר וָדֹר", וּכְתִיב (שִׁם ק'): "הוֹדוּ לוֹ בְּרֹכּוֹ שְׁמוֹ, כִּי טוֹב הַשָּׁם לְעֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אָמוֹנָתוֹ"; כִּי בְּכָל דֹּר וָדֹר חָיֵב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְּצָרִים, שְׁפָל זֶה הוּא נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת קִדְשָׁת הַתְּפִלִּין, שְׁאֲנוּ מְחַיְבִים לְהִנִּיחַ בְּכָל יוֹם יוֹם עַל הָרֹאשׁ וְעַל הַזְּרוּעַ, כְּדֵי לְזַכֵּר בְּכָל יוֹם הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּמַחוּ וְלִבּוֹ, כִּי הַשָּׁם הוֹצִיא אוֹתָנוּ מִמְּצָרִים בְּנִסִּים וּנְפִלְאוֹת כְּאֵלֶּה, כְּדֵי לְגַלוֹת שְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ וּמְשַׁלְתּוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ט'): "לְמַעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ", כִּי מְכַל זֶה מְדַבְּרִים שְׁתֵּי הַפְּרָשִׁיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת — "קִדְשׁ" וְ"הִזְיָה כִּי יִבְיָאֵךְ" — מַעֲנִין יְצִיאַת מְצָרִים, וְאַחֲרֵיכֵן "שְׁמַע" וְ"הִזְיָה אִם שְׁמוֹעַ" — לְקַבֵּל עָלֵינוּ עַל מַלְכוּתוֹ וְאָמוֹנָתוֹ יִתְבַּרַךְ וְעַל מִצְוֹתָיו יִתְבַּרַךְ, וְכֵן זֶה צְרִיכִים לְקַבֵּל בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּנוּ (דְּבָרִים ו'): "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ, וְדַרְשׁוּ חֻכְמִינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (סְפָרִי שִׁם): בְּכָל יוֹם יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כְּחֻדָּשִׁים; וְעַל-כֵּן רְאוּי לְשַׁמַּח מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם יוֹם מִחֲדָשׁ, בְּשַׁעֲרֵי שְׂזוּכָה לְהִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ עִם הַתְּפִלִּין הַקְּדוּשִׁים עַל הָרֹאשׁ וְעַל הַזְּרוּעַ, וְלִשְׁעַבֵּד בְּזֶה תְּאוֹת וּמַחְשָׁבוֹת לְבוֹ — לִידַע כִּי לֹא בְּכַח יִגְבֵּר אִישׁ, וְלֹא בְּחֻכְמָתוֹ וְכוּ', אֲלֵא הָרִי יָדוּ וְרֹאשׁוֹ מִקְשָׁרִים וּמִשְׁעַבְדִּים אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, כִּי הִפֵּל תְּלוּי רַק בּוֹ יִתְבַּרַךְ, וְעַל-כֵּן הִפְלִיגוּ חֻכְמִינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, כֹּל-כֵּן בְּמַעַלַת הַתְּפִלִּין הַקְּדוּשִׁים, וְאָמְרוּ (שִׁבְת קנ"ג.): וְשָׁמַן עַל רֹאשְׁךָ אֵל יְחִסֵּר, אִלוֹ תְּפִלִּין, שֶׁהוּא הַמְּשַׁכַּת הַמַּחִין הַקְּדוּשִׁים, וְכֵן אָמְרוּ (בְּרִכּוֹת י"ד): כֹּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין, כְּאִלוֹ מַעֲדֵד עֲדוּת שְׁקָר בְּעֲצָמוֹ, כִּי הָעֵקֶר לְקִים אֶת הַמִּצְוֹת בְּפַעַל מִמֶּשׁ, וּבְכֻפְרֵת מִצְוֹת תְּפִלִּין, שְׁמַקְשֵׁר וּמִשְׁעַבֵּד אֶת הַלֵּב וְהַיְדִים וְהַמַּח אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְעַל-כֵּן עֵקֶר מִצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהִיא יְחִידוֹ יִתְבַּרַךְ, הִיא בְּתְּפִלִּין דִּיקָא, כִּי הֵם עֲנִין אֶחָד וְכַנ"ל.

וְכֵן אָמְרוּ (שִׁם): הָרוּצָה שִׁקְבַל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה,

יפנה ויטל ידיו ויניח תפלין, פי עקר הפסלת — קיא צואה, הם
הכפירות והאפיקורסות והספקות, שנכנסים בכל פעם בלב האדם,
ועל-כן מי שרוצה לקבל עליו על מלכות שמים שלמה, יפנה
לבו מכל מיני כפירות ואפיקורסות וספקות, ויטל את ידיו, ויניח
תפלין, כי דיקא על-ידי-זה יזכה להגיע אל שלמות האמונה בו
יתברך, אשר דבר זה יביאו אל שלמות השמחה, פי כשאדם חזק
באמונה בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, אז דיקא נכנסת
בו שמחה אמיתית, שהיא שמחת התפלין הקדושים, אף להרגיש
נעם ערכות שמחת המצוות, שהם המחין והדבקות בו יתברך,
אי אפשר, פי אם על-ידי התקרבות אמיתית אל הצדיק האמת,
שהוא מאורי האור, שמאיר אורו יתברך בלב ישראל המקרבים
אליו, כי מי שמשים לבו להתבונן על דרכי השם והנהגותיו
ונפלאותיו, שעושה עמנו בכל דור חסדים נפלאים ונוראים על-
ידי הצדיק האמת, שמגלה ומודיע לנו אלקותו יתברך בחדושי
תורתו שמחדש בדרכים נפלאים בכל דור, וכן ברבוי הנסים
והטובות והנפלאות שעושה עם כל אחד בפרטיות, כמו שאומרים
גם-כן בכל יום: "ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך
שבכל עת, ערב ובקר וצהרים" וכו', הוא דיקא יכול לקיים באמת
מה שהזהירו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה: בכל דור ודור
חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, ובאמת חובה
על כל אחד מישראל לשיח ולספר בנפלאותיו, שעושה עמנו בכל
עת ורגע עם כל אחד ואחד, והוא משתבח ומתפאר בנו, וכן
ששולח לנו צדיקים נוראים ונפלאים כאלו המגלים ומפרסמים
את אמתתו יתברך. ומכניסים גם בלבנו תשוקה עצומה לשוב
אליו יתברך, ולדבר ולספר מזה, הוא מצוה רבה, כמו שכתוב
(תהלים ק"ה): "שיחו בכל נפלאותיו", וצריכים לספר ולהודיע זאת
לבנינו ולבני בנינו מדור לדור לעולם, כמו שכתוב (דברים ד'):
"והודעתם לבניך ולבני בניך", וכמו שכתוב (תהלים ע"ח): "לא
נכחד מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות השם ועוזו ונפלאותיו
אשר עשה, ויקם עדות ביצקב וגו', אשר צוה את אבותינו

להודיעם לבניהם, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו, יקמו ויספרו
לבניהם וגו', שכל זה סוד התפלין הקדושים; אשרי השמח בהם
תמיד!

צדקה

מצות צדקה היא המצוה הכי גדולה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם
לברכה (בבא בתרא ט): שקולה צדקה פנגד כל המצוות,
ואמרו (שם י'): גדולה צדקה, שמקרכת את הגאלה, וכל התורה
ותקון כל העולמות תלוי בזה, כי הכל נברא בשביל כבודו יתברך,
וכל כבודו יתברך נתגלה רק על-ידי צדקה, כי הצדקה היא הפלי
לקבל ולהמשיך בו נעם העליון (עין לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן
ע"א), כי הצדקה, בפרט פשנותן את זה לתורה, על-ידי-זה בונה את
התורה ממש, ועל-כן ראוי לבקש מאד מאד בכל יום ויום מהשם
יתברך, שיזכה לקיים מצות צדקה בשלמות ובשמחה עצומה, ושיזמן
לו השם יתברך עניים הגונים לזכות בהם, כמו שאמרו חכמינו,
זכרונם לברכה (ספ"ה מ"ט): שמא תאמר כל הבא לקפץ ולתן
צדקה — קופץ, תלמוד לומר — מה יקר חסדך אלקים וכו',
כי עקר תקון הצדקה שיתגדל כבודו יתברך על-ידי-זה, שזה תקון
וקיום כל הבריאה, על-כן צריך לכוון בצדקה — בשביל כבוד
השם יתברך, ולא בשביל כבוד עצמו, חס ושלום, ועל-כן צריכין
להשתדל לתן צדקה לעניים הגונים באמת העוסקים לגדל כבודו
יתברך, ולא שיתן צדקה רק בשביל כבוד עצמו, פמצי בכמה
אנשים, בעוונותינו הרבים, שאין נותנין צדקה, כי אם למי שיש
לו ממשלה וכבוד גדול, שלהם מכרחין לתן, כדי שלא יהיה
להם פחיתות הכבוד, אם לא יתנו לאיש כזה, שיש לו ממשלה,
ישמו וריחו נודף בכל הארץ וכו', ולעניים הגונים, העוסקים בתורה

בפשיטות באמת, אינם משגיחים כלל, ומעלימין עינים מהם, נמצא, שהצדקה שנותנין היא בשביל כבוד עצמם, ואף-על-פי שבוראי גם בזאת הצדקה יש נקודות טובות, אבל צדקה כזו עדין רחוקה מאד מאד מהשלמות, כי עקר השלמות היא לתן דיקא לעניים מהגנים, שדבוקין בו יתברך, ועוסקים רק בתורה ובתפלה כל היום ולרבות הלילה, ומי שזוכה למצא עניים הגונים כאלו, אין למעלה ממצות צדקה כזו, וראוי לו לשמח ולרקוד כל היום — כשזוכה לתן לעני הגון כזה, ומכל שכן וכל שכן כשזוכה לתן למען זכות הרבים, שילמדו תורה על-ידי ממונו, אדם כזה ראוי לו להיות אף בשמחה עצומה תמיד, שזכה השם יתברך, שיעשה מממונו צדקה וחסד, כי מה יתרון לאדם מכל עמלו, ומה ישאר לו מכל עשירותו, אם לא שעזר מממונו, כדי שיתעלה ויתגדל כבודו יתברך על-ידי למוד תורה וקיום המצוות?! ועל-כן מי שחננו השם יתברך באיזה שפע או באיזו עשירות, יראה להתפלל הרבה, ולבקש ממנו יתברך, שיזכה אותו בעניים מהגנים לזכות בהם, כי לא בנקל יכולים למצא עניים מהגנים, כי העין מטעה את האדם מאד מאד, לפעמים נדמה על אחד, שאין לו, ולבסוף יש לו, ולפעמים נדמה על אחד שיש לו, ולבסוף אין לו אפלו לקח לאכל ובגד ללבש וכו', וזה מעשים בכל יום, ועל-כן "על בינתך אל תשען", רק בקש רחמים ממנו יתברך, שהמעות שלך ילכו למקום שצריך, ובזה תנצל מכל רע, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת משפטים): "אמר הקדוש-ברוך-הוא: נפשו של עני היתה מפרקסת לצאת מן הרעב, ונתת לו פרנסה, והחיות אותו, חייך, שאני מחזיר לך נפש תחת נפש, למחר בנך או בתך באין לידי חלי ומיתה, ואזכר להם המצוה שעשית עם העני, ומציל אני אותם", עין שם.

והנה רואים, שיש עניים המחזרים על הפתחים או בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואין מי שישגיח בהם, אדרבה מזלזלים בהם, ויש גם מי שמתחצף כנגדם, רחמנא לצלן, ומבישם ומלכין

פְּנִיָּהֶם וְכוּ', אֲשֶׁר הוּא עוֹן חֲמוּר מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי צָרִיף שְׁתַּדַּע מַה שְּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנֶם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁ רַבָּה, פְּרָשַׁת בְּהַר, פְּרָשָׁה ל"ד, סִימָן י'): הָעֲנִי הַזֶּה עוֹמֵד עַל פֶּתַחְךָ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ, דְּכָתִיב (תְּהִלִּים ק"ט): "כִּי יַעֲמֵד לִימִין אָבִיוֹן", אִם נִתְּתָ לּוֹ, דַּע, מִי שְׁעוֹמֵד עַל יְמִינוֹ, נוֹתֵן לָךְ שְׂכָרְךָ, וְאִם לֹא נִתְּתָ לּוֹ, דַּע, מִי שְׁעוֹמֵד עַל יְמִינוֹ פּוֹרֵעַ מִמֶּךָ, דְּכָתִיב (שֵׁם): "לְהוֹשִׁיעַ מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ", עַיִן שָׁם; מִכָּל שֶׁפָּן וְכָל שֶׁפָּן כְּשֶׁהָעֲנִי יָבוֹא בְּטַעֲנָה צוֹדֶקֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ: "רְאֵה, רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲנִי וּמְרוּדֵי וְטַפֵּי תְלוּיִים בִּי, מַה עֲשִׂיתִי? סִבַּבְתִּי עַל הַפְּתָחִים וְכוּ', בְּשִׁבִיל צְדָקָה, וְזֶה בִּישְׁנֵי וּבְזֶה אוֹתִי מְאֹד" וְכוּ', אֵינן לְשַׁעַר אֶת גְּדֹל הָעֲנָשׁ שְׁיָבוֹא עֲלָיו, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ בַּזְהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרָשַׁת יִתְרוֹ, פ"ו:): וְיִ לְמֵאֵן דְּהָהוּא מִסְכְּנָא יִקְבַּל עֲלוּי לְמֵאֲרִיָּה מִשׁוּם דְּמִסְכְּנָא קָרוּב לְמִלְכָּא יִתִּיר מִכְּלָהּ, וּכְתִיב (שְׁמוֹת כ"ב): "וְהִזָּה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי" וְכוּ', מֵאִי טַעֲמָא מִשׁוּם דְּדִיּוּרִיָּה דְּמִלְכָּא בְּהַנִּי מְאִנִּי תְבִירִי, דְּכָתִיב (יִשְׁעִיָּה נ"ז): "וְאֵת דְּכָא וְשִׁפְל רֹחַ"; וּכְתִיב (תְּהִלִּים ל"ד): "קָרוּב הַשֵּׁם לְנִשְׁבָּרֵי לֵב וְאֵת דְּכָאֵי רֹחַ יוֹשִׁיעַ"; וּכְתִיב (שֵׁם נ"א): "לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה"; מִכָּאֵן תְּנִינן מֵאֵן דְּנִזִּיף בְּמִסְכְּנָא נְזִיף בְּשִׁכְנִתָּא וְכוּ', עַיִן שָׁם; וְעַל-כֵּן צָרִיף כָּל אָדָם לִידַע — כְּשֶׁבָּא אֵלָיו עֲנִי, יִקְבְּלוּ בְּשִׁתֵּי יָדַיִם וּבְשִׁמְחָה עֲצוּמָה, כְּמוֹ מִי שְׁמִקְבֵּל מִלֶּךָ וְשׂוֹר חָשׁוּב, וּיִכְבְּדוּ מְאֹד מְאֹד, וְיִשְׂמַח וְיִרְקַד עַל גְּדֹל נְפִלְאוֹת הַחֲסֵד חֲנֻם, שְׁעֵשֶׂה עִמּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂרַחֵם עֲלָיו, וְשַׁלַּח אֵלָיו מִתְּנָה עֲנִי לְזִכּוֹת בּוֹ, כִּי מִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ, הוּא שׁוֹלַח לוֹ מִתְּנָה עֲנִי, כְּמוֹכָא בַּזְהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרָשַׁת וַיֵּרָא ק"ד): תְּנִינן בְּשִׁעְתָּא דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא רַחִים לִיָּה לְכַר נֶשׁ מְשֻׁדָּר לִיָּה דְּרַנָּא, וּמֵאֵן אִיְהוּ? מִסְכְּנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִיָּה, וּכְיִנּוּן דִּיזְכִּי בִיָּה אִיְהוּ אִמְשִׁיף עֲלִיָּה חַד חוּטָא דְּחֲסֵד דְּאֶתְמַשֵּׁף מִסְטָרָא יְמִינָא וּפְרִישׁ אַרְיִישִׁיָּה וְרָשִׁים לִיָּה וְכוּ', עַיִן שָׁם; וְצָרִיף לְפִיִּסּוֹ בְּדְבָרִים, וּלְחַזְקוֹ וּלְשִׁמְחוֹ, וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ דְּבְרֵי נְחוּמִים, שְׁבָאֲמַת הִיָּה רוּצָה לְתַן לוֹ יוֹתֵר, אִף אֵין לוֹ עֲכָשׁוֹ וְכוּ' וְכוּ', וְאָמְרוּ (בְּבָא בְּתָרָא ט:): כָּל הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה

לְעֵנִי מִתְבַּרְךָ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת, וְהִמְפִּיֵסוּ בְּדִבְרֵי־מִתְבַּרְךָ בְּאַחַת עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, וְאָמְרוּ (כְּתוּבוֹת ק"א): טוֹב הַמְלַבֵּין שְׁנַיִם לְחִבְרוֹ יוֹתֵר מִמִּשְׁקָהוּ חֵלֶב; וְאֵל יֹאמֶר, שְׁמַאֲחֵר שְׂאִין לוֹ, עַל-כֵּן הוּא פְּטוּר מִצְדָּקָה, כִּי כִּבֵּר אֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (גִּשְׁיָן ז): אֶפְלוּ עֵנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, יַעֲשֶׂה צְדָקָה, וְכֵן אֵל יִחְשֹׁב, כִּי מֵה יִהְיֶה כִּבֵּר בְּשִׂיתָן פְּרוּטָה אַחַת לְצְדָקָה, כִּי מֵה נִחְשֵׁב הוּא?! אֵל יֹאמֶר כֵּן, כִּי אֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (בְּבֵא בְּתָרָא ט): מֵה שְׁרִיּוֹן זֶה, כָּל קִלְפָה וְקִלְפָה מִצְטָרְפֵת לְשְׁרִיּוֹן גְּדוּל, אִף צְדָקָה — כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרְפֵת לְחֻשְׁבוֹן גְּדוּל, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמְזַכֶּה אוֹתוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּעֵנִי, יִשְׂמַח מְאֹד מְאֹד, וַיִּתֵּן לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ תוֹדָה וְהוֹדָאָה, כִּי הַצְּדָקָה שְׁנוֹתְנִין לְעֵנִי הִיא כְּמוֹ שְׁנוֹתְנִין דוֹרוֹן לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה מוֹחֵל לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עַל כָּל חֲטָאִיו, כְּמוֹ שְׂאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (מְדַרְשׁ זוֹטָא, שִׁיר הַשִּׁירִים, פְּרָשָׁה א'): הַדוֹרוֹן שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — צְדָקָה, הַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֶפְלוּ הִיְתָה עֲבָרָה, וְנִחַתְתָּם דִּינוֹ לְאַבְד, יָכוֹל לִהְיוֹת מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה, בְּכָל יוֹם, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת: אֵל תִּגַּע בּוֹ, וְכוּ' עַיִן שָׁם; וְכֵן הוּא בְּמַכִּילָתָא, פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים: בּוֹא וּרְאֵה רַחֲמֵי שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל בֶּשֶׁר וָדָם, שְׂאֵדָם קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּמִמּוֹן מִיַּדֵי שָׁמַיִם, שְׂנֹאֵמֵר: "וַחֲטִיף בְּצְדָקָה פָּרַק" וְכוּ', עַיִן שָׁם.

וְהִנֵּה כָּל הַדְּבוּרִים הָאֵלוּ נֹאמְרוּ לְאָדָם, שְׂעֵדִין לֹא נִפְל בְּתַאוּת מְמוֹן, שְׂאֵז אִם יִזְמֵן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עֵנִי לְזָכוֹת בּוֹ, יִשְׂמַח וַיִּרְקֹד מְאֹד מְאֹד מְרַב שְׂמִחָה וְחִדּוּהַ, אֲבָל מִי שֶׁכִּבֵּר נִפְל, רַחֲמֵנָא לְצִלָּן, בְּתַאוּת מְמוֹן, אֵלָיו כִּבֵּר אֵין יְכוּלִים לְדַבֵּר כָּלֵל, אֲדַרְבֵּה לְצַחוּק וּלְלַעַג יְהִי דְּבוּרִים אֵלוּ, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שְׂכָל זְמַן שְׂאִין הָאָדָם נוֹפֵל עַדִּין לְתַאוּת מְמוֹן, אִף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאוּתוֹ, עַדִּין אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, וְלִהְיֵשִׁיכוֹ וְלִקְרַבּוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְלִהְיוֹצִיאוֹ מִתַּאוּתוֹ הַרְעוּת, אֲבָל כִּיּוֹן שְׂנַפֵּל וְנִשְׁקַע בְּתַאוּת מְמוֹן, בְּפִרְט כְּמוֹ שְׂשָׁכִיחַ עֲכָשׁוּ — שְׂכָל אֶחָד רוֹצֵה דִּיקָא לְהַרְבוֹת צְרָכָיו, וְלִהְתַּנְהֵג בְּדַרְכֵי הַנְּגִידִים, וְאֶפְלוּ עֵנִים וְאֶבְיוֹנִים, וְקִטְנִים בְּמַעֲלָה, מִסְתַּכְּלִים

בכל עת להתנהג בגדולות במלבושים נאים ובדירות וכלים נאים, ומכל שכן מי שיש לו עשירות קצת, שהוא עכשו עני ביותר, מחמת שמסתכל תכף בגדולות, ולא תשבע עינו לעולם במה שיש לו, כי תכף שיש לו מאה אדמים, הוא מתנהג כף — שמכרח לו לפרנסתו יותר ממאתים אדמים, ואם השם יתברך נותן לו אלף אדמים או יותר, הוא מרבה בכלי כסף ובשאר הנהגות גדולות, עד שיש לו דחקות פרנסה לפי דעתו, וכשתובעין אותו לצדקה, הוא משיב מיד: "אי אתה יודע, שעכשו בצוק העתים, ולא בימים הראשונים עכשו, כי המשא ומתן נלקה ונתמעט, ואין מרויחים, כי אם פרנסה בדחק, כי צרכי מרבים מאד", והוא שוכח חסדי השם, שזה סמוך הרויח כל זה הסף, כי רב העשירים לא ירשו עשירותם מאבותם, רק רבם בכלם עלו לגדלה מעניות ודחקות, כי רבם היו משרתים תחלה וכיוצא בזה, והשם יתברך הקימם מעפר ומאשפות, ונתן להם עשירות כזו לכל אחד כפי מה שחנן אותו, ועינו לא תשבע בכל זה, ולפני שנה או שנתיים נדמה לו בעצמו, שאם יהיו לו ארבע מאות אדמים, היה מספיק לו מאד, כי היה צריך להשפיר עצמו לנאמן ומשרת, או להשתתף עם מי שיש לו רק מאתיים, ועכשו יש לו בעצמו שני אלפים אדמים, ועדין אינו מספיק לו לרבו צרכיו שהרבה על עצמו, כאלו הוא נולד עם כל זה, כאלו חיו תלויים בזה, ונדמה לו, שאי אפשר לו לקמץ בשום דבר, רק בדבר אחד הוא מקמץ — דהינו בצדקה, שבשתובעין אותו לצדקה, הוא משיב: "צרכי מרבים והפרנסה דחוקה עכשו", ולא ישיב אל לבו לא דעת ולא תבונה לאמר: אדרבה, מאחר שצרכי מרבים כל-כף, ואני נצרך להשם יתברך בכל עת ורגע, על-כן אני צריך להרבות בצדקה בכל עת, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (גטין ז): אם רואה אדם שמזונותיו מצמצמין, יעשה מהן צדקה, וכל שכן כשהן מרביין, עין שם; כי זאת יודעים הכל, שהכל מהשם יתברך לבד, כי לא בכח יגבר איש, כי אלקים שופט — זה ישפיל וזה ירים, ואין חכמה, ואין תבונה ואין עצה נגד השם לאסוף הון בעצמו, ואי אפשר

להרויח פרוטה אחת בלי ישועת השם וחסדו הגדול, כי הוא הנותן פח ועצה לעשות חיל ועשירות ופרנסה, והוא יתברך צוה והזהיר בכמה וכמה אזהרות לחוס על דל ואכיוון, ולתת לו בעין יפה די מחסורו אשר יחסר לו, כמבאר בתורה ובכל הספרים מעלת מצות צדקה, ששקולה בכל התורה כלה, והבטיח לנו, כי בגלל הדבר הזה יברכה השם אלקיך, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ספרי, ראה): עשר בשביל שתתעשר, ואיך יעז פניו לקמץ בצדקה, בשביל הצטרפותו הרבים, שהרבה לעצמו? וכאלו הוא מכרח על-פי גזרת המלך לקנות מרגליות ותכשיטים לאשתו, וכלי כסף הרבה ובגדים הרבה מיחדים לו ולאשתו ולכל בניו ובנותיו, הכל כמנהג הנגידים הגדולים דיקא, שיש להם אלפים ורובבות, ועל העני צועק בקול גדול: "למה אתן לו? כי יש לו הרחבה יותר ממני, כי כל העופות והאנזים קונים העניים" וכו' וכו', וכיוצא בדבורים כאלה הנשמעים מפי כמה נגידים, וקצת מתבישים לומר זאת בפה מלא, רק במחשבתם חושבים זאת, ועינם צרה כשרואין שגם העני חפץ לקנות מנה יפה לשבת, ומכל שכן כשרוצה לאכל לפעמים בשר בערב וכיוצא, או כשרואה שהעני עושה לעצמו איזה מלבוש וכו', כידוע כל הענינים האלה הנשמעים מפי כמה נגידים, אוי להם ואוי לנפשם, כי על עצמם אינם מסתכלים כלל, כאלו להם מגיע מן השמים על-פי מעשיהם הטובים, שיוסיף לאשתו מרגליות בסך מאתים אדמים דיקא, ולפחות בסך חמשים אדמים וכיוצא בזה, וכן בעניי המלבושים הרבים וכו', ודירות וכלי הבית, שלחנות וכסאות ומראות גדולות וכיוצא, (ובפרט עכשו, שנתוספו עוד דברים והוצאות כאלו, בחרף — צריכים לנסע למקום חם, ובקיץ צריכים לנסע למעון-קיץ חוץ לישוב וכו'), כי יש דברים הרבה מרבים הבל, ועל העני ועל איש בשר העוסק בתורה, הם מקפידים על שרואים שקונה עוף או חתיכת בשר וכיוצא, ולא די שאינם נותנים לו צדקה, אף גם הם מכפידים עליו על מסים וארנונות, עד שלפעמים נותנים העניים יותר מהעשירים, ולפי דעתם אינם צריכין לתן צדקה, רק אם היו רואים את העני

נפוח ברעב, חס ושלום, אזי היו נותנים לו פרוטה וסך מועט מאד, כדי חיונו בצמצום גדול.

ואיש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, כי כל טרדותיהם ובלבול דעתם של כל העולם – הן העשירים, הן הבינונים, הן שאר ההמון הרודפים אחר המון והפרנסה ביגיעות גדולות וטרדות ויסורים ודאגות הרבה, כל זה נמשך רק מחמת מניעת הצדקה, מחמת שאין נותנים צדקה ברוח ובפזר גדול, כמו שכתוב (תהלים קי"ב): "פזר נתן לאביונים, צדקתו עומדת לעד" וכו', כי כל הטרדות וכל היסורים וכל הבלבולים של כל העולם בעניני המון והפרנסה, הכל בא מתאות ממן, שאי אפשר לשכרה ולהמשיך השגחה שלמה, כי אם על-ידי מצות צדקה (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א', סימן י"ג), נמצא, שאם היו נותנים צדקה בהרחבה, היו נצולים מהקללה של – "בזעת אפריך תאכל לחם", שהוא טרדת רדיפת המון, כי רב העולם אין להם חיים כלל, מחמת טרדת המון, שהוא עבודה ורה הפלולה מכל עבודות הזרות יחד, ותאות ממן מביאה את האדם למרה שחורה ואנפין חשוכים, עצבות ומרירות (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א', סימן כ"ג), וכזה שנותן צדקה, מגלה טהר לכבו, שיש לו אמונה בו יתברך, ואינו מתפחד שיחסר לו בשביל שנתן צדקה לעני, אדרבה זהו עקר שמחתו וחדותו, כשהשם יתברך מזמן לו עני הגון, ונותן לו ביד רחבה.

ועקר שלמות מצות צדקה הוא לתן לעני הגון כנה המחדש בכל פעם חדושי תורה והלכות, המביאין לידי קיום התורה, ומקרבין את נשמות ישראל לאביהם שבשמים, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן ב'): "פי יש תמכי אורייתא שנותנים ממן ללומדי תורה, ובתחלה הם מחסרים מומנם מעצמם, כי כשנותנים המון לתלמיד חכם, נחסר אצלם, אבל אחר-כך על-ידי מומנם שמחזיקים את התלמיד חכם, נולדות הלכות, אזי

ממילא ישפע גם עליהם חסד, ויתמלא חסרונם, ואי אפשר לשער בשכל אנושי מעלת הזוכים לתן צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים, שכלולים בממה נפשות ישראל (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א', סימן י"ז): כי בצדקה שנותן להם לבד, הוא קונה לו רעים רבים מאד, כי הם פלולים בממה נפשות, מפל שפן וכל שפן כשנותנים לצדיקים ותלמידי חכמים מהגנים, שעוסקים לקרב נפשות להשם יתברך, ומחדשים חדושים דאורייתא כאלו, המבטלים את קול החיות רעות, חכמי הטבע, ומגבירים את קול דקדושה המגלה את הרצון העליון, שהפל מתנהג רק ברצונו יתברך, צדקה כזו עולה על כל הצדקות, אף צריכים זכיה גדולה למצא צדיקים ועניים הגונים כאלו, כי לאו כל אחד זוכה לזה — שיהיה נעשה ממנו וכספו בלים להמשכת אורו יתברך בעולם, ויעזרו לקרב נפשות שבורות ואמללות אליו יתברך, ולחזקם ולאמצם ולשמחם, כי צריכים לבקש הרבה מאד מאד ממנו יתברך, שיזכה למצא את הצדיקים האמתיים ותלמידי החכמים האמתיים, שהם עוסקים לחדש חדושים כאלו, אשר מצילים את כל העניים והשבורים והאמללים שבעולם, ועל צדקה זו אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש זוטא, שיר השירים, פרשה א'): כל הנותן צדקה, לא לעצמו בלבד הוא מיטיב, אלא לכל הבריות מסוף העולם ועד סופו, כי בזה שיעזר להם, שתהיה להם הרחבה בפרנסה, ויוכלו לחדש חדושים אמתיים, ויזכו להדפיסם ולהפיצם בכל העולם, על-ידי זו הצדקה, לא לעצמו בלבד הוא מיטיב — שגם הוא יחיה ויחזק את עצמו מאלו חדושים, ויקרב את עצמו אליו יתברך, אלא לכל הבריות מסוף העולם ועד סופו, כי יתפשטו חדושי התורה, ורבים יהנו מהם ויתקרבו על-ידי-זה אליו יתברך, ועל-כך צדקה כזו היא עולה על כל הצדקות, כי צדקה זו נשארת לעולם, ועל צדקה זו נאמר (תהלים קי"ט): "צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת" — איזו צדקה נשארת לעולם? אם נותנים להפצת תורת האמת.

ועל-כך אשרי ואשרי מי שיש לו מעט דעת ושכל, ועושה

מממונו צדקה למען זכות הרבים לדורות עולם, ואם זכית לממון, עשה ממנו צדקה בעוד שהוא בידך, שאם אין אתה עושה ממנו צדקה, יעוף פתאם, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ידן ארן, פרק ד'), ובפרט לעניים בדעת, שהם הנשפרי לב והרחוקים מרב עוונותיהם וכו', שמזה בעצמו בא אחר-כך גם עניות בגשמיות, כמובא בזהר הקדוש (פרשת פנחס רמ"ד): מאן דזריק פרוזין דנהמא עניות רדיף אבתריה, כל שפן מאן דזריק פרוזין דמוחא, עין שם; להם המצוה הכי גדולה לעזר, כי אין מי שיכין אותם, ומי שיגיש צערם, ועל-כן מי שיודע בנפשו, איך שקלקל בכריתו וכו', ומה שעבר עליו בפרטי פרטיות, איזו מרירות דמרירות וכו', וכבר עזר לו השם יתברך וכו', וזמן לו ממון, שיראה לתן ולגדב בכל פעם להדפסת והפצת ספרים כאלו, אשר מצילים ירודים ופחותים וכו', כמו שהוא היה וכו', ויותר ויותר וכו', ואין לה עוד צדקה גדולה מזו, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת בהר, פרשה ל"ד, סימן ה'): אם באת ר'עיה' לחברך, ראה היאך לזכות בו ולפרנסו, כדי שתקבל מתן שכרו, עין שם; וכבר ידוע שהחטא פגם הברית נקרא ר'עיה', ועל-כן צריכים למסור נפשו על מצות צדקה בכל יום ויום מחדש, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן חלק ב', סימן ד'): בתחלה כשמתחילין לגדב לצדקה, אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו, להפכה לרחמנות, וזה עקר עבודת הצדקה, כי מי שהוא רחמן בטבעו, ונותן צדקה מחמת רחמנותו שבטבעו, אין זו עבודה, כי יש כמה חיות שהן רחמניות בטבען, רק עקר העבודה — לשבר האכזריות, להפכה לרחמנות, וצדקה היא תמיד התחלה, כמו שכתוב (דברים ט"ו): "פתח תפתח", אפלו כשיש פתח והתחלה, הצדקה היא פותחת יותר ויותר, ומרחבת הפתח יותר, ובפרטי פרטיות כשהצדקה היא לתמוך בתלמידי חכמים הגונים, העוסקים בתורה ובחידושי תורה אמתיים, המחיים ומצילים נפשות מרדת שיחית', על צדקה זו צריכים חזוק, ולעשות התחלה בכל פעם, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת תצוה, פרשה ל"ו,

סימן ג'): ותורה אור, מהו — ותורה אור? אלא הרבה פעמים, שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה, ומחסר את נכסיו? עד שאתה נותן לאחרים, תן לבניך, ויצר טוב אומר לו: תן למצוה, ראה מה כתיב: "כי נר מצוה" — מה הנר הזה, כשהוא דולק, אפלו אלה אלפים קרינין וסבבין (הם מיני גרות) מדליקין הימנו אורו במקומו, כך כל מי שיתן למצוה, אינו מחסר מנכסיו, עין שם; ובפרט מצוה כזו, אשר בזה שינדב על ענין נורא ונפלא כזה, שהוא "תורה אור", על-ידי-זה זכה פי אלה אלפים מיני גרות (שהם נשמות ישראל) מדליקין מהם, ויתחממו מהם, ויתקרבו על-ידי-זה אליו יתברך, ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (אבות פ"ק ה'): "כל המזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו", ואמרו (יומא פ"ו): "כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו, ואמרו (שם): אשריהם לצדיקים, לא דין שהן זוכין, אלא שמופין לבניהם ולבני בניהם; ודבר זה סוכב העקר על מצות צדקה לתלמידי חכמים הגונים, המחדשים חדושים דאורייתא, שישארו לדורי דורות, ויצילו את בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות, ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (פסחים נ"ג): "כל המטיל מלאי לכים לתלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (קהלת ז'): "כי בצל החכמה בצל הכסף".

תפלה

אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש שחר טוב, תהלים ק'): אמר רבי איבו: בשעה שאתה עומד ומתפלל, יהא לך שמת, כי לאלקים עליון אתה עובד וכו', עין שם; ואמר רבנו ז"ל (שיחות

הר"ן, סימן כ'): כְּשֶׁהָאָדָם כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה, אֲזִי נֶקַל לוֹ לֵיחַד לוֹ שְׂעָה בַּיּוֹם לְשֹׁבֵר אֶת לְבוֹ, וְלִהְיֵיחַ אֶת אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ לוֹ עֲצָבוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, קָשָׁה לוֹ לְהִתְבַּוֵּד וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ, עֵינַי שָׁם. כִּי בְּאֵמֶת אֵין שׁוֹם תְּכָלִית אַחֲרַת בְּעוֹלָם רַק לְהִדְבֵּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו וּלְקַיֵּם מִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְלֹא לִירֹא וּלְפַחַד מִשׁוֹם בְּרִיָּה, רַק מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י'): "וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֶךָ, כִּי אִם לִירְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְכוּ', בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ לְשַׁמֵּר אֶת מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת חֻקוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ" וְגו'; וְאִיךָ זֹכִים לָזֶה? רַק עַל-יְדֵי תַפְלָה, כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ אֶת כָּל לְבוֹ וְכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם): "הוּא תְהַלְתֶּךָ וְהוּא אֱלֹקֶיךָ" וְגו', כִּי הַתְּהִלָּה וְהַדְּבוּרִים שֶׁאָדָם זֹכֶה לְדַבֵּר וּלְהִלָּל לְשֵׁמוֹ יִתְבַּרֵּךְ, בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, זִיו, חֵיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל מַה שֶׁהָאָדָם זֹכֶה לְסַלֵּק דַּעְתּוֹ וְחֻכְמָתוֹ וְשִׁכְלוֹ הַמְדַמָּה, וּמְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, כְּמוֹ-כֵן נִמְשָׁךְ עָלָיו בְּרֻבוֹת הַזְּמַן אוֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּגִלּוּי רַב, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (סְפָרִי פִרְשַׁת נִשְׂא): "יֵשׂא הַרְוֵי"ה פְּנֵיו אֵלֶיךָ, אֵימָתִי? בְּשַׂעָה שֶׁאֲתָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, עֵינַי שָׁם; כִּי הַתְּפִלָּה הִיא הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח, שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָסִים וּמִדְּבַקִּין עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ (עֵינַי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן פ"ד). אִךָ לְהִיּוֹת רַגִּיל לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּכֹל יוֹם וְיוֹם מִחֻדָּשׁ, וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּל נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמִכְאוּבֵי נַפְשׁוֹ, וְכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, עַל זֶה צְרִיכִים חֲזוּק רַב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (פְּרֻכּוֹת ל"ב): שֶׁתְּפִלָּה הִיא מִהֲדַבְּרִים שְׁצָרִיכִים חֲזוּק, עֵינַי שָׁם; וְעַקֵּר הַחֲזוּק צְרִיכִים בְּתַחֲלָה כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִרְגֵּל בָּזֶה, וּמִכָּל שֶׁפֶן מִי שֶׁעֲדִין לֹא הִתְחִיל לְגַמְרֵי, וְעֲדִין הוּא מֵנַח בְּמִדּוֹתָיו וְתַאֲוֹתָיו הַרְעוֹת וְהַמְרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, לוֹ בָּא כָּל הָעֵנִין הַזֶּה בְּכַבְדוֹת גְּדוּלָה מְרֻבּוּי הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת שֶׁמְסַבְּבִים אוֹתוֹ חֲטָאֵיו וְכוּ', וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִפְּגַם הָאֲמוּנָה, כִּי בְּאֵמֶת אִם הָיָה

האדם יודע ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו'), והקדוש-ברוך-הוא עומד בשעת התפלה ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדולה, והיה מדקדק מאד לבנון את דבריו, ובשכיל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשכיל זה אינו מתלהב כל-כך, ואינו מדקדק כל-כך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ב), ומזה בא, שכל ענין התפלה הוא זר בעיני העולם, ומזולזלין בו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ו:): על-פסוק "כרם זלות לבני אדם", אלו דברים העומדים ברומו של עולם, וכני אדם מזולזלין בהם, ומאי ניהו תפלה, עין שם; ועל-כן כשאין אדם עוסק בתפלה ושיחה בינו לבין קונו, מתגברת ומתפשטת עליו ביותר הכבודות והעצבות והמרירות, וכן להפוך כל מה שמתגברת ומתפשטת עליו הכבודות והעצבות והמרירות, כמו-כן מתיאש מתפלה ומתרחש למפנה לגמרי, ועל-ידי-זה עובר עליו מה שעובר, שזה כלל מרירות הגלות הארצה והמרה הזו, שעובר על כל אחד מה שעובר, וכל אחד מלא עצבות וספקות ועקממיות וכו', מאחר שיש אצלו חסרון באמונה, כי שלמות האמונה היא רק כשזוכה לדבר עמו תברך, כמו שכתוב (תהלים פ"ט): "אודיע אמונתך כפי", שפזה שמדברין עמו תברך, ומספרים לו הכל, בזה בעצמו מתחזקת האמונה, ומה גם שפזה שמדבר עמו תברך, בזה מגלה טהר לבבו וזכוף דעתו, שמאמין שאין שום מציאות בלעדיו תברך כלל.

ובאמת כלליות ישראל שרשה באמונה הקדושה, כי הם בניו תברך, כמו שנאמר (דברים י"ד): "בנים אתם להשם אלקיכם וגו', ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (אבות ג'): "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום", עין שם; ואמרו (שבת ס"ז): "כל ישראל בני מלכים הם", עין שם; והיה ראוי שכל אחד מישראל יהיה נמשך לבבו תמיד אליו תברך, וידבר עמו תברך, ועל-ידי-זה יהיה ממשיך על עצמו שפע ודעת וברכות וישועות, כי כל אחד מישראל יש בכחו לפעל נפלאות פלאי פלאות, אפלו אותות ומופתים ושדוד

הטבע, כי אין הקדוש-ברוך-הוא חפץ לחייב ברירה, אלא מבקש שיתפללו בריות לפניו ויקבלם (מדרש תנחומא וישלח), ובכל לשון שישאל קוראין להקדוש-ברוך-הוא, עונה אותם, כמו שנאמר (דברים ד'): "בכל קראנו אליו" וגו' (נלקוט ואתחנן רמז תתכ"ה); אף עקר סבת ההתשלחות מתפלה — שאין יודעים מכחן, ונדמה להם שדבר זה שיף רק לצדיקים, ולא לאנשים קטנים ומגשמים כמותו, ועל-כן איך יעלה על דעתו לילף ולהתפלל ולבקש צרכיו ממנו יתברך, מאחר שאינו ראוי, ועל-כן אין לו אמונה בעצמו, שיש בכחו לפעל, ועל-כן הוא מתרשל מאד מאד מתפלה, עד שרחמנא לצלן, על-ידי-זה נעתק לגמרי ברבות הזמן ממנו יתברך, ורחמנא לצלן, ועל-ידי-זה עובר עליו מה שעובר וכו' וכו'.

ובאמת טעות גדולה היא זו, כי כבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת אמר, פרשה ל', סימן ג'): "בדורות הללו, שאין להם לא מלך ולא נביא ולא כהן ולא אורים ותמים, ואין להם אלא תפלה בלבד, אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: 'רבנו של עולם, אל תבזה את תפלתם' (תהלים ק"ב): 'תכתב זאת לדר אחרון', מפאן שהקדוש-ברוך-הוא מקבל השבים, ועם נכרא יהלל זה, שהקדוש-ברוך-הוא בורא אותן ברירה חדשה", עין שם; ואמרו (מדרש תנחומא, פרשת וירא): אמר להן הקדוש-ברוך-הוא לישאל: הוו זהירין בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקרבנות וכו', ואפלו אין אדם פדאי להענות בתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו וכו', עין שם; ועל-כן יש בכח כל אחד ואחד להתפלל ולפעל ישועות יותר מאחר שיתפלל בעדו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת וירא, פרשה נ"ג, סימן י"ט): יפה תפלת החולה לעצמו, עין שם.

ובפרטי פרטיות כשאדם מתעקש בעקשנות גדולה, ובא מדי יום ביומו מחדש, ומדבר עמו יתברך, ומבקש ממנו צרכיו, זוכה

סוף כל סוף, שיתמלאו בקשותיו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל"ב): כל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם, עין שם; ואמרו (ירושלמי, ברכות, פרק ד', הלכה א') על-פסוק "והיה פי הרבטה להתפלל" — מכאן שכל המרבה בתפלה נענה, עין שם; וזו היתה עקר גדלתו של משה רבנו על כל הצדיקים והנביאים, כי הוא התעקש בתפלה בעקשנות גדולה ובקביעות עצומה, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש שחר טוב, תהלים ד'): לא הניח משה זוית ברקיע שלא נתנפל עליו, שנאמר (דברים ט'): ואתנפל לפני השם, אתה מוצא שהרבה נביאים והרבה צדיקים התפללו לפני הקדוש-ברוך-הוא, ולא בא הכתוב ליחס אלא למשה בלבד, ולמה כן? לפי שמעשיו משנים מכל הבריות, כיצד? אדם עומד ומתפלל שעה אחת או שתי שעות, וכשהוא מתפלל הרבה, מתפלל יום אחד, אבל משה רבנו (שם): ארבעים יום וארבעים לילה, אמר הקדוש-ברוך-הוא למלאכי השרת: ראיתם גבורתו וכו', עין שם; ועל-כך מי שרק יתעקש כל-כך בתפלה, בודאי יזכה להגיע אל מה שצריכים להגיע בזה העולם, אף צריך שיחזק את עצמו בכל מיני חזוק להיות אף בשמחה וחדוה תמיד, אשר על-ידי-זה יתרחב לבו, ויזכה לבקש עוד ועוד, וכן לעולם, פי השמחה מרחבת את הלב ומחזקת את העצבים והחושים לקבל בה השגת נעם זיו שכנית עזו יתברך.

והנה יש סבה גדולה לכך, שאין אדם זוכה להתחזק בשמחה עצומה קדם התפלה, ועל-ידי-זה מתרשל אחר-כך לגמרי מתפלה, כי רב העולם אף שפבר זכו לראות ישועות ונסים נפלאים שעשה הקדוש-ברוך-הוא עמו, כי כל אחד מישאל מלא נסים ונפלאות מה שעושה עמו השם יתברך בכל יום, כמו שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום: "ועל נסיה שבכל יום עמנו ועל נפלאותיה וטובותיה שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב כי לא כלו רחמיה והמרחם כי לא תמו חסדיך", אף-על-פי-כן דיקא כשבא להתפלל אליו יתברך, אז דיקא מתגברים ומתפשטים עליו כל הכבודות והעכובים, ושוכח

את החסדים שעשה עמו השם יתברך עד עכשו, ומזה בא, שמתעקם לבבו ונחלשת דעתו ונתבלבל מחו, עד שאי אפשר לו לפתח פיו לדבר עמו יתברך, וזהו כל הלמוד הקדוש והנורא שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב): על-פסוק — "אזמרה לאלקי בעודי" — דיקא כשמתעקם לבבו ודעתו, ונתמרמר לבבו בעצבות ועקממיות וספקות, דיקא אז יחפש בעצמו אילו נקודות טובות, ויזכיר לעצמו את רבוי החסדים שפבר עשה עמו השם יתברך עד עכשו, ועל-ידי-זה יתרחב לבו לבקש עוד ועוד, פי עדין מעקר הישועה אנחנו רחוקים.

וזה מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל"ב.) לעולם יסדר אדם שבחו של מקום תחלה, ואחר-כך יבקש צרכיו, קדם לתן תודה והודאה, ועל-ידי-זה יזכה שיתרחב לבו, ויבקש אחר-כך מה שצריך, כי השם יתברך חפץ להיטיב ורוצה להשפיע טובו וחסדו תמיד, אף אין יכולים להמשיך השפע? כי אם על-ידי מעשה התחתונים דיקא, דהינו על-ידי בני ישראל, שנתנה להם הממשלה על-ידי שיתקנו כלי השפע בשלמות, על-ידי תפלה בתקונה, ועקר שלמות התפלה היא על-ידי האמונה, כי אמונה היא בחינת תפלה, כמו שנאמר (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה", ותרגומו פריסן בצלו, והאמונה צריכה להיות שלמה בכל הבחינות, ובלא זה אין לתפלה שלמות, ואינה נעשית כלי לקבל השפע, כי עקר הפלי שנשלם על-ידי דבורי התפלה הוא, על-ידי האמונה השלמה, שהיא עקר הפלי לקבל כל טוב, הינו שפמו שצריך שתהיה לו אמונה שלמה בהשם יתברך, שהוא בורא הכל ומנהיג מושל ומשגיח, וכידו לשנות את הטבע כרצונו, ולהשפיע כל טוב, כמו-כן צריך שתהיה לו אמונה בעצמו — להאמין באמונה שלמה, שהשם יתברך שומע ומאזין ומקשיב לכל דבור ודבור של כל אחד מ' ישראל, אפלו של הגרוע שבגורעים, כי הוא יתברך שומע תפלת כל פה, ויש כח בכל אחד מ' ישראל לפעל בקשתו ברחמים אצלו יתברך — אם תפיל באמת אליו יתברך, כמו שנאמר (תהלים

קמ"ה): "קרוב השם לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" וגו';
 "וכל זמן שאין לו אמונה בעצמו, שגם לו יש פח להמשיך השפע
 בתפלתו, עדין אין לו כלי לקבל השפע, כי אין לו מקום וכלי
 בלבו לקבל השפע, מאחר שלפי דעתו הוא רחוק מלקבל השפע
 ולהמשיך השפע, מאחר שאינו מאמין בעצמו שתפלתו עושה
 רשם".

על-כן עקר התהוות הכלי על-ידי התפלה, להמשיך ולקבל
 השפע ולפעל בקשתו, הוא על-ידי שלמות האמונה בכל הבחינות,
 שמאמין בהשם יתברך, שהוא כל יכול, שליט ומושל ומנהיג
 כרצונו, והוא חנון ורחום ושומע תפלת כל פה, ובשביל זה צריכין
 לסדר שבחו של מקום תחלה, ואחר-כך לשאל צרכיו, כי על-ידי
 סדור שבחו של מקום, נתחזקה האמונה בשלמות, ועל-כן מזכירין
 בתחלת התפלה בסדור שבחיו — זכות אבות, כדי לחזק האמונה,
 שהוא יתברך גומל חסדים טובים, ועשה חסדים גדולים עם
 אבותינו, ושמע תפלתם תמיד, ובכחם ובזכותם אנו מתחזקים,
 שישמע גם את תפלתנו וימלא משאלותינו ברחמים, וזהו כלל סדור
 שבחיו יתברך, שאומרים בתחלת התפלה, כמו שאנו אומרים:
 "אלקינו ואלקי אבותינו, אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב,
 האל הגדול, הגבור והנורא וכו', "גומל חסדים טובים וקונה
 הכל וזכר חסדי אבות" וכו', הינו שמזכירין בשבחיו יתברך,
 שהוא אלקי אבותינו, שגמל עמהם חסד ושמע תפלתם תמיד,
 שעל-ידי-זה נתיחד שמו עליהם, והוא זכר חסדי אבות ומביא גואל
 לבני בניהם, שהם אנחנו עמו בכל דור ודור, שאנו מעתדים לגאולה
 שלמה בקרוב, ולקבל כל טוב וכו', ועל-ידי שאנו מזכירין כל זה
 בשבחיו, (כי זה עקר שבחיו, שמזכירין טובו וחסדו, כי זה עקר
 גדלתו יתברך פנודע), על-ידי-זה נתחזק לבנו להתפלל בלב שלם
 אליו יתברך על צרכינו, כי על-ידי-זה נתחזקת אצלנו האמונה
 בעצמנו, שירחם גם עלינו וישמע תפלתנו, וישפיע לנו כל טוב,
 כאשר שמע תפלת אבותינו ויחד שמו עליהם, ועל-ידי-זה נעשה

לנו כלי לקבל השפע.

נמצא שסדור שבחיו קדם שאלת צרכיו, הוא בשביל לתקן הכלי בשלמות לקבל השפע, ועל-כן בסיום שאלת צרכיו, מסיימין בברכת "שומע תפלה", כי זה עקר שלמות התפלה — כשאנו מאמינים שהוא שומע תפלת כל פה, שעל-ידי-זה עקר שלמות הכלי לקבל השפע, ואנו מתחזקים באמונה זאת, שהוא יתברך שומע תפלה, על-ידי שסדרנו שבחיו יתברך ויתעלה תחלה, שהוא אלקי אבותינו, וזוכר חסדי אבות ומביא גואל וכו'. אבל עדין צריכין יגיעה ועבודה גדולה להיות חזקים באמונה זאת בשלמות — להאמין בעצמו, שיש לו כח לפעל כל דבר בתפלתו, כי יש כמה מיני חלישות הדעת בלב האדם בענין זה, פאשר יודע כל אחד בעצמו, ורב בני-אדם נדמה להם, שלהם אין כח לזה, ועל-כן אינם מתחזקים בתפלה. ועקר היגיעה היא בתחלה, דהינו בעת שמתחיל להתחזק להתפלל בכונה, בחינת (מכילתא, יתרו כ"ד): "כל התחלות קשות", כי אז עדין לא ראה שום פעלה על-ידי תפלתו, אבל כשזוכה להתגבר בכל כחו להתפלל בכונה, עד שזוכה לפעל איזה דבר בתפלתו, כגון שהתפלל על איזה דבר ונענה, אזי הוא מתחזק בזה להאמין גם בעצמו שיש לו כח לפעל בתפלתו, מאחר שרואה שכבר שמע השם יתברך גם תפלתו ונענה, ואז נעשה אצלו כלי לקבל השפע, כי עקר התהוות הכלי הוא על-ידי האמונה, דהינו על-ידי שמאמין גם בעצמו שהשם יתברך שומע גם תפלתו.

ועל-כן תמצא ברוב התפלות, שמתחילין לספר בשבחו של מקום, מה שכבר פעלו אבותינו בתפלתם, כמו שנאמר (תהלים מ"ד): "אלקים באזנינו שמענו" וגו', "פעל פעלת בימיהם בימי קדם" וגו', עד "צוה ישועות יעקב" וגו', הינו כמו שפעלת בימי אבותינו ועשית להם נסים וישועות גדולות, כן צוה ישועות יעקב גם עתה, וכן "בטחו ותפלטמו אליך זעקו ונמלטו" וגו', וכן הרבה פסוקים המורים ומגלים, שקדם צריכים לתן שבח להשם יתברך

על גדל הנסים והנפלאות שעשה עמנו, ועל-ידי-זה יכולים לבקש על להבא, כי אי אפשר לפעל בתפלתנו, כי אם כשמתחזקים בדעתנו, שיש כח בידנו לפעל בתפלתנו, שעל-ידי-זה עושה כלי לקבל השפע, אף לפעמים יכול הבעל-דבר להחליש דעתו, שאף-על-פי שאבותינו ורבותינו פעלו הרבה בתפלתם, אבל איש גרוע כמוך איך אפשר שתפעל בתפלתך?! אבל באמת לא כן הוא, כי השם יתברך שומע תפלת כל פה כידוע, אף בתחלה קדם שרגיל בתפלה צריך התחזקות הרבה על זה, אף אחר-כך כשכבר פעל לפעמים איזה דבר בתפלתו, אז נתחזק לבו להאמין באמת, שגם לתפלתו שומע השם יתברך, מאחר שראה שכבר שמע השם יתברך את תפלתו, וזה מה שאמר דוד המלך, עליו השלום (תהלים ל"ד): "דרשתי את השם וענני" וגו', "זה עני קרא והשם שמע" וגו', שצועק ואומר: "זה עני קרא והשם שמע", כי היה ענו מאד, ואמר על עצמו — "זה עני קרא", ואף-על-פי-כן — "והשם שמע", ועל-ידי-זה הוא מחזק את עצמו לצעק ולהתפלל תמיד להשם יתברך.

ועל-כן צריך כל אדם להכניס בדעתו ובבלבו ידיעה זו היטב, ויזכיר לעצמו כמה נסים וישועות שעשה כבר עמו השם יתברך, ועל-ידי-זה תפנס שמחה עצומה בלבו ותתרחב דעתו, ויזכה לבקש על להבא, כי עקר השלמות בתפלה הוא רק כשהיא בשמחה, כמובא בספרי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות תפלה, סימן פ"א): תפלה שהיא בשמחה היא ערבה ומתקה להשם יתברך (שם סימן ע'): על-ידי שמחה תבוא תפלתך בהיכל מלך, עין שם; והנה כל זה נאמר בתפלה והתבודדות שאדם מיחד לעצמו מקום מיחד שאין שם בני-אדם, ומרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בה, ומספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, (כאשר הזהיר על זה ביותר רבנו ז"ל לקיים הנהגה זו בכל יום ויום חק ולא יעבר), צריך לידע כי בנקל לו לפרש שיחות לפניו יתברך, כשמחזק את עצמו מאד מאד במצות השמחה

ושמח עד מאד, כי דיקא על-ידי שמחה יתרחב הלב, ויזכה לדבר עמו יתברך בפה מלא.

וכן צריך לידע, כי להתפלל שלשת התפלות: שחרית, מנחה ומעריב בשלמות בלי שום מחשבות זרות, זה אי אפשר בשום אופן בלי שמחה, כי כפי האורות והיחודים שנגרמים למעלה על-ידי שלשת תפלות אלו, אי אפשר לבנות בלי שמחה, ואי תא בדברי האר"י, זכרונו לברכה, שאסור להתפלל תפלתו בעצבון, והמתפלל בעצבון יכול להגיע לו קלקול גדול בנפשו, ודבר זה רואים בחוש, כי בשעת התפלות הקבועות באה על כל אדם כבדות עצומה, עד שנדמה בעיניו כאלו אין תפלתו שוה כלום, חס ושלום, ומזה נתפשטים עליו ביותר העצבות והמרה שחורה, ומתפלל בקרירות עצומה, וחוטף את התפלה או מדבר עם חברו באמצע התפלה, וכך זה נמשך מרב העצבות שמסבב עמו הפעל-דבר, כי כל הבלבולים והמחשבות הטורדות משמיעים את עצמם בשעת התפלה דיקא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'). ובאמת אם היה האדם יודע ומאמין מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים בכל יום ויום מאלו שלשת התפלות: שחרית, מנחה ומעריב, אילו יחודים ואילו ברורים, ואילו צורפים, כמובא מזה באריכות בכונות האר"י ז"ל, וכל זה נעשה אפלו על-ידי הקטן שבקטנים והפחות שבפחותים וכו' וכו', אז בודאי היה מדקדק מאד מאד בתפלתו, והיה שמח מאד בכל התפלה, כי אין לה עוד שמחה מזו — שיודע בידיעה שלמה, כי על-ידי שלשת התפלות שלו דיקא נבנה מזה למעלה מה שנבנה, ואם היה ברור דבר זה, אז היו רוקדים בכל יום אחר כל תפלה ותפלה, כי הלא רק זה חלקנו לנצח, ודיקא על-ידי אלו שלשת התפלות נמשכים עלינו שלשה מחין: חכמה, בינה, דעת, להנצל על-ידי-זה מתאות נאוף, כי אלו שלשת התפלות הן עקר קדשת ישראל, בסוד — מחנה ישראל בפה הוי? תלתא פרסי (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), ועל-ידי שלשת תפלות אלו ממשיך על עצמו אור זכות האבות, ומשנה את השכינה

בְּעוֹלָם (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נ"ה), וְעַל-כֵּן רָאוּי לְשַׂמַּח
 מְאֹד מְאֹד בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְכָל מָה שִׁשְׂמַח יוֹתֵר, כְּמוֹ-כֵן יִזְכֶּה
 לְקַשֵּׁר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ אֶל הַדְּבוּרִים בְּיוֹתֵר, וְיִזְכֶּה שְׂאִיר בּוֹ עֲרֻבוֹת,
 נְעִימוֹת, זִיו חַיִּית אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי עֶקֶר הַמְּשַׁכֵּת אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ
 הוּא דִיָּקָא עַל-יְדֵי תְּפִלָּה, וּמְכַל שְׁכָן וְכָל שְׁכָן צְרִיכִים לְהִזָּהֵר
 לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה אַחַר הַתְּפִלָּה, כִּי אִזּוֹ עַל-פִּי-רֹב כָּא הַבְּעַל-
 דְּבָר וְרוֹצֵה לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ וּלְהַפִּיל רוּחוֹ וּלְהַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ, כְּאֵלוֹ לֹא
 הֵיחָה שׁוֹם שְׁלֵמוֹת בְּתַפְלָתוֹ, וְעַל-כֵּן רוֹצֵה הַסְּטָרָא אַחְרָא לְהַתְּאָחוֹז
 בּוֹ, עַל-כֵּן צְרִיכִים דִּיָּקָא אַחַר הַתְּפִלָּה לְשַׂמַּח הַרְבֵּה וּלְרַקֵּד וּרְקוּדִים,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְבָבוֹ וְדַעְתּוֹ, וְיִמְשֹׁף עָלָיו הַמַּחֲזִין שֶׁקָּבַל בְּשַׁעַת
 הַתְּפִלָּה לְכָל הַיּוֹם; אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לְשַׂמַּח תָּמִיד, וּמְכַל שְׁכָן בְּשַׁעַת
 הַתְּפִלָּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַפְּלֵל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ.

תּוֹרָה

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁ רַבָּה, פָּרָשַׁת אֶמֶר, פָּרָשָׁה ל"ד,
 סִימָן ב'): תּוֹדִיעֵנִי אֲרוּחַ חַיִּים שְׂבַע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיךְ, שְׂבַע
 שְׂמֵחוֹת — שְׂבַעֲנוּ בְּחַמְשָׁה שְׂמֵחוֹת: מְקָרָא, מְשָׁנָה, תְּלָמוּד,
 תּוֹסֶפֶתָא וְאַגְדוֹת, עֵין שָׁם; כִּי בְּאַמַּת אֵין לָךְ עוֹד נֶעֱם וְשִׂמְחָה
 וְשִׁשׁוֹן וְחֻדוּה גְדוֹלָה כְּמוֹ מְלַמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מְכַל שְׁכָן וְכָל
 שְׁכָן בְּשׂוֹכָה לְהַתְּמִיד מְאֹד מְאֹד בְּחִשׁוּקָה עֲצוּמָה וְהַתְּמַדָּה גְדוֹלָה,
 עַד שְׂוֹכָה לְסִיּוּם כָּל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: מְקָרָא, מְשָׁנָה, תְּלָמוּד,
 תּוֹסֶפֶתָא וְאַגְדוֹת, אֵין לָךְ עוֹד שִׂמְחָה גְדוֹלָה מְאֹד, וְכִמּוֹ שְׂאֶמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁ שַׁחַר טוֹב, מְשָׁלִי ט"ו): "מֵאוֹר עֵינַיִם
 יִשְׂמַח לֵב", אֵלוֹ דְּבָרֵי תּוֹרָה, שְׂמֵשְׂמַחֲזִין לְבוֹ שֶׁל אָדָם; וְאָמְרוּ (תְּנָא
 דְּבֵי אֱלִיָּהוּ רַבָּה, פָּרָק י"ח): אָמַר לְהֵן הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לִישְׂרָאֵל:
 "בְּנִי, וְכִי מָה שִׂמְחָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם? אֵלָא בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה בְּלָבָד, הָא

כל המשמח בכסף וזהב, מה שמחיתו בהם לאחר מיתה?! אבל אתם, בני, בואו ושמחו עם התורה שמחה שלמה כדרך שאני משמח בכם וכו', עין שם; וכן אמרו (שם פרק ג'): כשם שישאל עושין את התורה ושמחין בה, כך התורה שמחה בהן לעולם הבא וכו', עין שם; כי התורה היא עקר חיות האדם, בה יכולים להנחם ולשמח את נפשו, כמו שכתוב (תהלים י"ט): "פקודי השם ישרים משמחי לב", ויכול לטהר את נפשו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת תבוא) מה המים, אין העולם יכול לעמד בלא הם, ואדם מטהר עצמו בהם, כך אין העולם יכול לעמד בלא תורה, והתורה מלמדת את האדם האיוף יטהר, וכן אמרו (תנא דבי אליהו רבה, פרק י"ח): בוא וראה כמה גדול כחה של התורה, שמטהרת את פושעי ישראל בזמן שעושין תשובה, אפלו מעבודה זרה שבגידם וכו', כי אין טהרה אלא דברי תורה, עין שם; כי עקר הטהרה מהבגדים הצואים, שמהם כל המניעות והעכובים מעבודת הבורא יתברך (עין לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן י"ד), עקר הטהרה מהם הוא על-ידי התורה הקדושה, שהיא נקראת באר מים חיים, כי התורה היא פנהר שאינו פוסק וכמעין המתגבר, כי אלו הבגדים הצואים שיש לכל אדם, כל זמן שלא תקן חטאיו, ובפרט מי שנתלכלך כמו שנתלכלך, רחמנא לצלן, שעל-ידי זה מתעוררין ומתגברין עליו המניעות והמספים בכל פעם, והם משתטחים לפניו ומפסיקים מאד מאד כמו נהר ממש, כי הם כמו יון מצולה טיט היון, שמדבק מאד מאד בכל פעם על-ידי חטאיו וכו', ומשם באות כל הנפילות וההתרחקות של הרבה בני אדם מהשם יתברך, כי אפלו אם מתעורר לפעמים לשוב להשם יתברך, תכף משתטחות כנגדו, ואינם מניחות לו להתקרב, וכן בכל פעם, ועל זה צעק דוד (תהלים ס"ט): "טבעתי ביון מצולה ואין מעמד וגו'", "הצילני מטיט ואל אטבעה" וגו'; ועקר התקון לזה הוא — התורה הקדושה, כי התורה היא מקור מים חיים, שמטהרת מכל הגלגלים והטנופים, כי התורה היא המים הטהורים, שמטהרים את האדם, כמו שנאמר (יחזקאל ל"ו): "חרקתי עליכם

מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם" וגו', וזה צריך כל אדם לידע, שאפלו אם הוא כמו שהוא וכו', אם יברח בכל יום אל התורה — הן הרבה, והן מעט — אם אי אפשר לו מחמת הפרנסה או שאר מניעות, על כל פנים פשיקבע עצמו על התורה ללמד בכל יום ויום יהיה איך שיהיה, ויעבר עליו מה, אז בודאי סוף כל סוף יהיה נטהר מכל הבגדים הצואים, ויתקרב להשם יתברך באמת, כאשר בפרוש אמר רבנו ו"ל (שיחות הר"ן, סימן י"ט): נכספתי מאד להמשיך את העולם אל עשיה, שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמד כף וכף בכל יום חק ולא יעבר, ואמר, שאפלו אותם האנשים הרחוקים מן הקדשה מאד, שגלכדו במצדה רעה, עד שרגילין בעברות, חס ושלום, רחמנא לצלן, רחמנא לישזבן, אף-על-פי-כן הכח של התורה גדול כל-כף, עד שישכח להוציא אותם מן העברות שרגילין בהם, חס ושלום, ואם יעשו להם חק קבוע וחיוב חזק ללמד בכל יום ויום כף וכף יהיה איך שיהיה, בודאי יזכו לצאת ממצדתם הרעה על-ידי התורה, כי כח התורה גדול מאד, כי אף-על-פי שהחטאים וכו' נסתבכים באדם מאד מאד, ומתגברים בכל פעם שמתעורר האדם להשם יתברך, והם מתגברים ומתפשטים על האדם ביותר, בפרט כשרוצה לעסק בתורה ובתפלה, וכמוכא בכתבי האר"י ו"ל, שיש הרבה, שהמצולות ים, שהם ההרהורים הרעים והמגנים, מתגברים עליהם ביותר, בפרט בעת עסוקם בתורה ובתפלה, אבל אף-על-פי-כן, אם לא יניח את מקומו, ויכריח מתשבתו להמשיכה לתוך התורה והתפלה בכל פעם, יהיה איך שיהיה, בודאי סוף כל סוף התורה תטהר אותו, כי התורה היא נהר שאינו פוסק וכמעין המתגבר, שאין שום טמאה ולכלוף יכול להתקיים כנגדה, כי כל הטמאות והגלולים שבעולם, היא שוטפת אותם ומבטלת אותם ברגע קל, רק העקר, שיהיה חזק בזה, כי אחר-כך הם חוזרים ומתגברים ביותר, וצריך לחזור ולברח אל התורה, וכן בכל פעם, וזהו (שבת ל"א): קבעת עתים לתורה? קבעת דיקא, שיהיה עסק התורה בקביעות גדולה, אפלו מי שאינו עוסק בתורה כל היום, כי אם איזה עתים ושעות, על-כל-פנים

צריך להזהר שיהיו אלו העתים והשעות בקביעות גדולה בכל יום חק ולא יעבר, כדי שיברח בכל פעם למקור מים חיים המטהרים מפל הטמאות והבגדים הצואים.

והנה אנו רואים, בעוונותינו הרבים, מה שעובר על כל אחד ואחד ובפרטיות על בני הנעורים וכו', ומרב קלוקל מעשיהם, ובפרטיות על ידי חטאות נעוריהם וכו', הם מבבלבלים מאד מאד, רחמנא לצלן, ושרויים בעצבון ובמרירות גדולה, ואין מי שיחזק אותן, ומכל שכן להושיעם ולהוציאם מגנות מעשיהם וכו', ולהכניס בהם השמחה והחדוה והנעם והערבות האמתית, כי עקר הישועה וההצלה הוא רק על-ידי למוד התורה הקדושה, ומאחר שהם מבבלבלים מאד מאד, ובפרטיות על-ידי פגם הברית, נפגם המח והדעת, ועל-כן אי אפשר להם לצמצם דעתם וכו', ואינם מבינים מה שלומדים, ומזה בא, שכל-כף הרבה בני הנעורים ואפלו אברכים מתרשלים מלמוד התורה הקדושה, היכולה להוציאם מגנות מעשיהם, ולטהר ולזכך את נשמתם, ולהכניס בהם שמחה וחדוה ונעם אמתי, ומה גם שיש נפשות שמרב עצבותם ומרירות לבבם ממה שעובר עליהם, הם מתרחקים מהיהדות לגמרי, רחמנא לצלן, ופורקים על לגמרי, רחמנא לצלן, ובאמת צריכים לידע, אשר אי אפשר לצאת ממה שצריכים לצאת וכו', כל אחד כפי שידע נגיעי ומכאובי לבבו וכו' אלא על-ידי התורה הקדושה, ואיך יזכה ללמד התורה הקדושה, מאחר שמחו מקלקל כל-כף וכו'? לזאת גלה לנו רבנו ז"ל סדר דרך הלמוד, נורא ונפלא השווה לכל נפש (עין שיחות הר"ן, סימן ע"ו), שדעתו הקדושה היא, שצריך להרגיל את עצמו ללמד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלמוד, רק ללמד בפשיטות ובזריזות, ולבלי לבבלב דעתו הרבה בשעת למודו מענין לענין, רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו; ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד, אל יעמד הרבה שם, ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן, ועל-פירוב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה מבין בתחלה, כשילמד כסדר בזריזות להלן יותר, ואמר,

שאינן צריכין בלמוד רק האמירה לבד, לומר הדברים בסדר, וממילא יבין, ולא יבלבל דעתו בתחלת למודו שירצה להבין תכף, ומחמת זה יקשה לו הרבה תכף, ולא יבין כלל, רק יכניס מחו בלמוד, ויאמר בסדר בזריזות, וממילא יבין; ואם לא יבין תכף, יבין אחר-כך, ואם ישארו אילו דברים, שאף-על-פי-כן לא יוכל לעמוד על פונתם, מה בכך? כי מעלת רבוי הלמוד עולה על הכל וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה לגמר והדר לספור ואף על גב דלא ידע מה קאמר (עבודה זרה י"ט): שצאמר: "גרסה נפשי לתאבה" וכו', כי על-ידי רבוי הלמוד שילמד במהירות, ויזכה ללמד הרבה, על-ידי-זוה יזכה לעבור כמה פעמים הספרים שלומד לגמרם ולחזור להתחיל ולגמרם פעם אחר פעם, ועל-ידי-זוה ממילא יבין בפעם השנייה והשלישית כל מה שלא היה מבין בתחלה, כל מה שאפשר להבין ולעמוד על דבריהם.

ובקצת עצה זו היא נפלאה מאד מאד, כי רב בני הנעורים שפוסקים מלמודם, הסבה העקרית לזה היא, מפני שנתקלקל מחם על-ידי פגם הברית וכו', ועל-כן אין מבינים תכף-ומיד את למודם וכו', ועל-כן הם מתרשלים מאד מאד, והבטלה מביאה לידי שגעון ולידי זמה (כתבות נ"ט), ועל-ידי-זוה מתגבר יצרם יותר ויותר, רחמנא לצלן, על-כן כמעט שמשתגעים וכו', ולכן מי שרוצה לחוס על נפשו, ורוצה לשוב אליו יתברך, יברח בכל פעם אל התורה הקדושה, ויעשה לעצמו סדר במשניות להתחיל מהתחלה, וירגיל את עצמו לומר פרק אחר פרק בזריזות, וכן סדר בגמרא, יתמיד בזריזות דף אחר דף, וכן בשלחן ערוך וכו' וכו', ואל יסתכל לאחוריו כלל, רק בכל פעם יתחיל להלן במקום שאוחז, וילמד בתשוקה ובחשק עצום, ואף שבין כך ובין כך יפל יותר, כי הבעל-דבר לא יניחו לצאת, כי עקר כל המרירות והמניעות מתגברים ומתפשטים מהבגדים הצואים, שנתלבש בהם על-ידי עוונותיו וכו', אבל על-ידי עצה זו — להיות רגיל באמירה הרבה, אז סוף כל סוף התורה תוציאו מכל מיני רע שגלכד בו,

ואף שיעבר עליו מה שיעבר — קטנות וירידות וקלישות הדעת וכו', אם יהיה חזק ואמיץ מאד מאד לאחזו בדרך זו, אז ברכות הימים והשנים, יזכה לסיים את כל התורה בלה פמה וכמה פעמים, ותכנס שמחה וחדוה עצומה בתוך לבו, ויזכה לקדש ולטהר את עצמו.

ובאמת מי שמרגיל עצמו ללמד בדרך ובאופן זה, על-ידי-זה זוכה שנתפשט כל העקממיות שבלבו, וזוכה לשמחה עצומה, ונכנסים בו נעם ודבקות עצומים, ונשלמת דעתו, ועקר הדעת הוא — לדעת כי השם הוא האלקים אין עוד מלבדו, שהוא הדעת של האמונה הקדושה, כמו שנאמר (הושע ב'): וארשתיה לי באמונה וידעת את השם", שהוא הדעת של כלליות ישראל, עם קדוש, מאמינים בני מאמינים, שמאמינים בהשם ובמשה עבדו, ומקימין את התורה, שעל זה נאמר (דברים ד'): ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו', ולהפך, מי שחס ושלום, פורק על מהתורה הקדושה, על-ידי-זה נופל יותר ויותר, רחמנא לצלן, וכו', מפל שפן וכל שפן, כשחס ושלום, מסיתים ומדיחים אותו, רחמנא לצלן, לעזב לגמרי את התורה, ורק ילך ללמד חכמות עובדי כוכבים ומזלות, שהם כלל החקירות של הקבל, או אפילו כשמלבישין את עצמו בלבוש מצוה, שילך ללמד חכמת הרפואה או חכמת ההנדסה או שאר מיני חכמות, שתהיה לו פרנסה וכו' וכו', אז על-ידי-זה יעקר את עצמו לגמרי ברכות הזמן ממנו יתברך, כי כל מי שנמשך אחר חקירות וחכמות של זה העולם, הוא חסר לעולם, מאחר שאינו מקשר כל החכמות והחיות להשם יתברך, שהוא עקר השלמות, כי אין שלמות כי אם להשם יתברך, ומי שיודע ממנו יתברך, דהינו על-ידי אמונה שלמה, הוא כלול בו יתברך, ויש לו גם-כן השלמות, אך תכף-ומיד כשרק מסלק עצמו ממנו יתברך, חס ושלום, ומחזיר פניו, אז הוא מלא חסרונות.

וזהו כלל כל החסרונות של כל העולם, שכלם נמשכין מחסרון הדעת, ועקר חסרון הדעת הוא חסרון אמונה, כי מי שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך בשלמות, ויודע שהכל מהשם יתברך בהשגחתו לבר, כי אלקים שופט, זה ישפיל וזה ירים, הוא חי חיים טובים תמיד, והוא רק בשמחה וחדוה עצומה, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עביד בודאי, ובודאי פגנתו יתברך לטובה, וכל החסרונות הם רק מחסרון אמונה.

ועל-כן החכמים והחוקרים, חיהם אינם חיים כלל, כי הם רחוקים מחי החיים על-ידי חכמתם וחקירתם, שעוקרת אותם משמש, וכרוכים תמיד אחר החכמות שאחר הטבע, ששם מלא חסרונות, כי העולם הזה מלא חסרונות — פעם ומכאובות, ואין שום אדם שישלים תאוותו בזה העולם, וסוף כל סוף, מה יתרון לו מפל עמלו וכו', וגם כל החכמות שחוקרים החוקרים, הכל הבל, הבל הבלים, עד שרפם מודים בעצמם, שאין יודעים כלל, כי זה אלפים שנה שחוקרים חכמת התכונה (האסטרונומיה), וזה סמוך המציא אחד תכונה חדשה פידוע, וכלם קבלו באהבה, ובאמת היא שטות גדולה, למי שיש לו מח בקדקו, וכמבאר בדעת החוקרים עליו, ובין כן ובין כן דעה אחת מהם שקר, ולשאן עמלו החכמים או הראשונים או האחרונים כל ימיהם למצא חכמת התכונה, ומאומה לא נשאו בעמלם, כי האחרונים סתרו דעות הראשונים, ומי יודע האיה היא האמת?! ובאמת הוא, שלא פדברי זה ולא פדברי זה, וכן בשאר החכמות, ובפרט בחכמת הדאקטאריי (הרפואה), עד שעכשו אין יודעים מאומה, ויש מחלקת גדולה ביניהם, שלדברי זה דעה אחת ממיתה את האדם, ולדברי פנגדו הוא להפוך וכו', ואם-כן הלואי ולא היינו יודעים מעולם מחכמת הדאקטאריי, ובודאי היו עכשו בני תבל בכפלים, וכיוצא בזה בשאר החכמות, ואפלו אם לפעמים נצמחת מצד אחד איזו טובה על-ידי חכמתם, היא רעה מצד אחר, ואפלו צד הטובה היא רעה גדולה, כי בעולם הזה אין שום טובה כלל, ומה יתרון לאדם

בשִׁמְמָצִיא נִגּוּן יָפֵה בְּחֻכְמַת הַמּוֹסִיקָה, שְׂיַגַע עַל זֶה כָּל יָמָיו, וּלְבִסּוֹף עַל-יְדֵי הַנִּגּוּן הַזֶּה נִמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוֹת נְאוּף, שְׁמִמִּיתָה אֶת הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת בְּנִרְאָה בְּחוּשׁ, שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּבִתִּי טֹאטְרָאוֹת וְקַרְקֶסָאוֹת שְׁלֵהֶם, שְׁקוֹרִין טֵעֵאטְעֵר וְקֵאמֵעֵדִיעֵס וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, וְשֵׁם מְעַרְבִים זְכָרִים וְנִקְבוֹת בְּלִי שׁוּם הַבְּדֵל, וְשׁוּמְעִים שִׁירֵי עֲגָבִים, וְעוֹשִׂים מַה שְׁעוֹשִׂים בְּמִפְרָסֵם כָּל זֶה, וְאִינֵם יְכוֹלִים לְהַכְחִישׁ זֹאת, כִּי הֵם בְּעֵצָמָם יוֹדְעִים מִחֻשְׁבָּתָם "הַקְדוּשָׁה" וְ"הַטְהוֹרָה", שְׂיִישׁ לָהֶם שֵׁם, וּמַה שְׁעוֹשִׂים אַחֲרֵי-כֵן, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם, וְעַל-כֵּן הֵם פּוֹרְשִׁים עֵצָמָם מִדְרֹךְ הַחַיִּים, מִדְרֹךְ תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה, שְׁאִסְרָה זֹאת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא י"ח): "וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ", וּכְמוֹ שְׁפָרֵשׁ רַש"י שֵׁם, וְהֵם מְבַלִּים יְמֵיהֶם וְזִמְנָם הַמְּבַחֵר עַל שְׁטִיּוֹת בְּאֵלוֹ, וְאַחֲרֵית שְׁמִחָה תּוֹגָה, וְכָל הַצְּרוֹת וְהִיסוּרִים שְׂיִישׁ לָהֶם כָּל יְמֵיהֶם, הֵם יוֹדְעִים בְּעֵצָמָם.

כִּי בְּאֵמֶת רַק הַעֲנִיִּים וְהָאֲבִיוֹנִים, קִטְנֵי הַשֶּׁכֶל, שְׂאִינֵם בְּקִיאִים בְּטִיב הָעוֹלָם, רַק הֵם סוֹבְרִים, שְׂאֲנָשִׁים בְּאֵלוֹ, הַהוֹלְכִים בְּשִׁרְיוֹת לְבָם בְּדַרְכֵים הַלְלוֹ שֶׁל הַחוֹקְרִים, שֶׁהַתְּחִילוֹ מִחֲדָשׁ, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, יֵשׁ לָהֶם כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיִּים בְּנַחַת, אֲבָל בְּאֵמֶת מִי שְׂיִישׁ לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ, וּבְקִי בָהֶם וּבְדַרְכֵיהֶם, הוּא יוֹדֵעַ מַעְצָם מְרִירוֹת חַיֵּיהֶם שֶׁהֵם מְלֵאִים כְּעֵס וּמְכֹאֹבוֹת, יְגוֹן וְאַנְחָה כָּל יְמֵיהֶם, וְחוֹרְקִים שְׂגִיָּהֶם בְּכָל עֵת עַל הַחֲסִידִים הַתְּמִימִים וְהַכְּשָׁרִים, עַל שְׁשֻׁמְחִים שְׁמִחָה אֲמִתִּית בְּהֶשֶׁם יַתְּבָרֵךְ, וְיֵשׁ לָהֶם נַחַת רוּחַ וְשְׁמִחָה גְדוֹלָה בְּשִׁפְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּכָל עֵת, שְׂאֲנוּ זוֹכִים לְזִכְרֵ הַטוֹב, אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּנוּ הַשֵּׁם יַתְּבָרֵךְ, שֶׁהַכְּדִילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הָאֵלֶּה וְשֵׁם חֲלָקְנוּ בְּחַיִּים, לְהֶאֱמִין בְּהֶשֶׁם וּבְמִשְׁה עֶבְדוֹ, בַּתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וּבַתּוֹרָה שְׁבַע-לְפָה וּבְסִפְרֵי הַזֶּהֱרָה וְהָאֲר"י וְ"ל וְהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, וְכוּ' וְכוּ', כִּי הֵם כָּל יְמֵיהֶם אֵין לָהֶם שׁוּם שְׁמִחָה אֲמִתִּית שְׂיִהְיֶה מְגִיעַ לְחֶלֶק מְאֻלָּף מְמַעֵט הַשְׁמִחָה שְׂיִישׁ לְפָחוֹת שְׂבִישְׂרָאֵל בְּכִנְיֶסֶת שְׁבַת וְכִיּוֹצֵא, רַק לְהַפּוֹךְ, כָּל יְמֵיהֶם כְּעֵס וּמְכֹאֹבוֹת, וְתִמִּיד חֲסֵר לָהֶם רַבּוּי תַּאוּתִּיהֶם לְאֵין

קץ, כי הם רוצים שיהיה הכל בשלמות אצלם, שיהיה המלבוש תפור כרצונם ויקא בכל הדקדוקים והפרטים הרבים שהם רוצים, ושהיה להם כמה מלבושים שונים המכרחים להם לפי דעתם, כי זה המלבוש צריכים בבקר כשקמים ממטתם, וזה צריכים בעת יציאתו לשוק, וזה בצעהרם, (ומלבוש לתוך הקבר אינם חושבים כלל וכיו), וכן בענין המנעלים ומשיחתן, והכלי עץ, שהם הדפוסים, שעליהם מושחין אותם וכיוצא בזה, רבוי צרכים המכרחים להם, ולא לנו — המטרידים את ימיהם, ומי שהוא עשיר, חסרות לו הצטרך כאלו הרבה מאד, ובפרט בעניני הדירות וכלי הבית שלהם, שהכל רוצים שיהיה על-פי חכמה, עד שמחמת זה רבו צרכיהם מאד, עד שמכרחים להפליג עצמן למרחקים, והם כל הימים נעים ונודים, יומם לא ינוחו, ולילה לא ישקוטו, ומחמת שרוצים שיהיה להם בית נאה עם כל בליו, מחמת זה הם לנים על-פי-רוב בכפרים ובבתי נכרים, ומבלים רב ימיהם בבתי אחרים, וכשבאים לביתם טרודים בהבליהם, עד שאין יודעין אם הם בביתם אם הם בחוץ בדרך, וסוף כל סוף נעשים בעלי חובות, עד ששכיח אצלם הרבה, שממיתים עצמם בידיים בקני שרפה או בספין, שמאבדין עצמן לדעת, רחמנא לצלן, מחמת רבוי תאוותיהם, שרדפו כל הימים ולא השיגו.

ובאמת גם אנשי בני ישראל הכשרים צריכים מלחמה גדולה עם יצרם, לבלי לרדף אחר מותרות ולהסתפק במועט בכל מה דאפשר, כי כל מה שרוצה להשלים חסרונו יותר מזה העולם, חסר לו עוד הרבה יותר ויותר, כנראה בחוש, כי גם ההכרחיות של האדם — הדברים המכרחים ביותר, רבים גם-כן מאד, וצריכים לבקש הרבה מאד מהשם יתברך, שלא תטרידהו ההכרחיות מעבודת השם יתברך, מכל שכן וכל שכן שאין לרדף אחר מותרות, ומכל שכן וכל שכן כמה רע ומר עד הנפש דרכי אלו הפורשים מדרכי ישראל, ההולכים בכל מנהגיהם בדרכי עובדי פוככים ומזלות דיקא, שעוקרים אותם מן העולם הבא בודאי, כי "כל באיה לא ישובון

וְלֹא יִשְׁיגוּ אַרְחוֹת חַיִּים", וְגַם בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵם מְלֵאִים דְּאָגוֹת וַיְגוֹנוֹת רַבִּים מְאֹד מְאֹד עֲצָמוּ עַד אֵין מִסְפָּר, וְכֹל יְמֵיהֶם כְּעַס וּמְכַאוֹבוֹת הַרְבֵּה, וְאֵין לָהֶם בְּמָה לְנַחֵם אֶת עֲצָמָן, מֵאַחַר שֶׁרְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּמִקְדָּשֵׁת תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו, וְשִׁמְחַת שַׁבָּת יוֹם טוֹב, כִּי אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל הַפְּשׁוּטִים, אֶפְלוּ אוֹתָם שְׂרוּדֵפִין אַחַר מִשְׁאֵל וּמִתָּן, וְלֵהוֹטִים אַחַר הָעֵשֶׂר, וְלֹא שִׁכְרוּ תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֲמוּנָה עַל-כָּל-פְּנִיָּם, וּמִתְנַהֲגִים בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, וְאֵינָם הוֹלְכִים בְּדַרְכֵי מַלְבוּשֵׁיהֶם וּבְמִנְהַגֵּיהֶם, וְאֵינָם מַחְנִנִים בְּנִיהֶם בְּלִמּוּד סִפְרֵיהֶם וּלְשׁוֹנוֹתֵיהֶם וְכוּ', אֵלוּ הָאֲנָשִׁים אֶף-עַל-פִּי שֶׁגַּם הֵם יֵשׁ לָהֶם הַרְבֵּה דְּאָגוֹת מֵרַבּוּי הַצְּטֻרְכוּת שֶׁלָּהֶם, מִחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת כְּרֵאוּי, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ לָהֶם חַיּוֹת וְשִׁמְחָה קָצַת בְּשַׁבְּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, וּמִקְוִים לְהַשֵּׁם, שֶׁיִּיטִיב עִמָּהֶם לְהַבְּא, וְחוֹשְׁבִים עַל אַחֲרֵיתָם קָצַת, וּמִתְנַחֲמִים בְּמָה שֶׁשׁוֹלְחִים אֶת בְּנֵיהֶם לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּמִשְׁתַּדְּלִים שֶׁיִּלְכוּ בְּנֵיהֶם בְּדֶרֶךְ הַיֵּשֶׁר, בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, מְכַל שֶׁכֵּן הִירָאִים וְהַכְּשָׁרִים הַמְּסַתְּפָקִים בְּמוֹעֵט, כְּדֵי חַיּוֹתָם בְּצִמְצוּם, מְכַל שֶׁכֵּן וְכֹל שֶׁכֵּן הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּם, אֲשֶׁר פָּנוּ עֲרַפְם לְגַמְרֵי מִתַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ, וּמִקְשָׁרִים עֲצָמָם כֹּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְחַי חַיִּים, הֵם זוֹכִים לְעַקֵּר הַחַיִּים בְּאֶמְתָּה, חַיִּים אֲמִתִּיִּם, שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם חֲסָרוֹן, וְהַכֵּלֵל — שֶׁכֵּל הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא חֲסָרוֹנוֹת, וְכֹל הַכְּרוּף אַחֲרָיו, יֵשׁ לוֹ חֲסָרוֹנוֹת מִיָּד, וְכֹל מִי שֶׁכְּרוּף אַחֲרָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁיֵּשׁ עֲשִׁירוֹת וְתַאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא חָסֵר יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (מִדְּרַשׁ רַבָּה, קַהֲלַת, פֶּרֶשֶׁה א'): אֵין אָדָם מֵת וְחִצֵי תַּאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ, יֵשׁ לוֹ מְנָה, מִבְּקֶשׁ מֵאֲתִים וְכוּ'.

כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה נִמְשָׁךְ מִתְחִלַת הַצִּמְצוּם שֶׁהוּא סוּד הַחֲסָרוֹן וְכוּ' בְּיָדוּעַ, וְעַל-פִּי הוּא מְלֵא יְגוֹנוֹת, כְּעַס וּמְכַאוֹבוֹת וְדְאָגוֹת וְחֲסָרוֹנוֹת תְּמִיד, כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא נִבְרָא, כִּי אִם בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה, כְּדֵי שֶׁיְהִיָּה לְאָדָם בְּחִירָה וְנִסְיוֹן, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּטוֹבוֹ

וּבְרַחֲמֵי הַקָּדִים וְהוֹדִיעַ לָנוּ עַל-יְדֵי צְדִיקָיו הָאֲמִתִּים, וְגַם הִרְאָה
 לָנוּ בְּחוּשׁ, לְמִי שֵׁישׁ לוֹ שְׂכָל מַעַט, שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא יְסוּרִים,
 לְמַעַן גִּדַע לְכָלִי לְהַנִּיחַ לְהַטְעוֹת עֲצָמֵנוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר
 רַבְּנוּ ז"ל בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵת זֶה תִּקְבְּלוּ מִמֶּנִּי – שְׁלֵא תַנִּיחוּ
 עֲצָמְכֶם לְטְעוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְטַעַה אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי",
 כִּי אֵין גַּם אֶחָד שֶׁיְהִי סוֹפּוֹ טוֹב מִזֶּה הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי אָדָם שֶׁהִיוּ,
 אֶפְלוּ אוֹתָם שֶׁתִּפְסוּ בַיָּדָם כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּ, הִיָּה סוֹפָם רַע מְאֹד,
 וְגַם לְדוּרֵי דוּרוֹת קִלְקֵלוּ וְהִפְסִידוּ, וְאֶפְלוּ אַמּוֹת הָעוֹלָם צְרִיכִים
 לִידַע מִזֶּה, וּמִי שֶׁרוּצָה שֶׁיְהִי לוֹ חַיִּים בְּזֵה הָעוֹלָם, אֵי אֶפְשָׁר לוֹ
 לְהַשִּׁיג, כִּי אִם כְּשֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט בְּתַכְלִית הַמוֹעֵט מִזֶּה הָעוֹלָם, כְּדִי
 חַיּוּנוֹ בְּצַמְצוּם, וְגַם זֶה הַמַּעַט תִּהְיֶה כְּוֹנֵתוֹ לְשָׁמַיִם עַל-פִּי הַתּוֹרָה,
 כְּדִי שִׁיכַל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּשִׁבְלֵי זֶה נִבְרָא, וְכָל מֵה
 שֶׁמִּרְחַק עֲצָמוֹ מִתְאַוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִקָּשָׁר עֲצָמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 וְלַתּוֹרָה, נִתְמַעֲטִים חֲסְרוֹנוֹתָיו, כִּי נִכְלָל בְּתוֹךְ הַשְּׁלֵמוֹת יוֹתֵר, כִּי
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָקֵר הַשְּׁלֵמוֹת, וְכָל מֵה שֶׁמִּתְרַחַק יוֹתֵר מִהָעוֹלָם
 הַזֶּה, וּמִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא נִתְרַחַק בְּיוֹתֵר מִהַחֲסוּרוֹת, וְנִכְלָל
 בְּשְׁלֵמוֹת.

וְאֵיךְ בּוֹרְחִים מִהָעוֹלָם הַזֶּה, וְנִכְלָלִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא תַכְלִית
 הַשְּׁלֵמוֹת? עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה דִּיקָא, כִּי מִי שֶׁבּוֹרַח אֶל תּוֹךְ הַתּוֹרָה,
 נִתְבַּטְּלָת מִמֶּנּוּ יְגִיעַת וּמְרִירוֹת תְּאַוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ, שֶׁהֵם
 מְקוֹר הָעֲצָבוֹת וְהַיְגוּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבְרָכָה (אָבוֹת
 פָּרָק ג'): כָּל הַמְּקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת
 וְעַל דְּרָךְ אֲרָץ, וְאָמְרוּ (שָׁם פָּרָק ו'): "אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֲלֵא מִי
 שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה"; וְנִכְלָל בְּשִׂמְחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי שִׂמְחָתוֹ שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִיא – שֶׁנִּתְּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבְרָכָה (בְּרָכוֹת ה.): הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתְּן לָהֶם
 תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְשִׂמְחָה, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁלּוֹמֵד בַּתּוֹרָה נִכְלָל בְּשִׂמְחַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ שְׂכִינַת עֲזוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ,
 זְכוּרָנָם לְבְרָכָה (שָׁם ו.): אֶפְלוּ אֶחָד שִׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שְׂכִינָה

עמו, שְׁנֵאָמַר (שמות כ'): בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ; וְעַל-כֵּן מִי שְׁרוּצָה לְחוּס עַל נַפְשׁוֹ, וְרוּצָה לְהַדְבִּיקָה בְּשֵׁרֶשֶׁה הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא שִׂמְחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׂוּם מוֹנֵעַ וּמַעֲכָב שְׁבַעוּלָם, רַק יִבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לומר הַרְבֵּה פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת וְדַפִּים גְּמָרָא וְסִימָנִים שֶׁלֹּחַן עֲרוּךְ, וְיִכְנִים כָּל עֵינָיו בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֵל יֵשַׁע בְּדַבְּרֵי שְׁקָר וּבַהֲבָלִים, כִּי אֵין יְכוּלִים לְהַצְלִיחַ בְּלִי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַכֹּל שְׁקָר וְכֹזֵב, כִּי סוּף כָּל סוּף יִהְיֶה הַהֲכָרַח לְמוֹת, וְלֹא יִשְׁאַר לוֹ, כִּי אִם הַתּוֹרָה שְׂנֵיחָה לְחַטָּף בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעַל-כֵּן מִי שְׁבוֹרַח בְּכֹל יוֹם וְיוֹם אֶל תּוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, רְאוּי לוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּתְּפִלָּה וּבַהוֹדָאָה שֶׁל רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה: "מִוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ הַשֵּׁם אֱלֹהֵי, שְׁשִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, שְׁאֲנִי מִשְׁפִּים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אֲנִי מִשְׁפִּים לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדַבְּרֵים בְּטָלִים, אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים, אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר, אֲנִי רֵץ וְהֵם רָצִים, אֲנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת".

וְצָרִיכִים לְהַזְדַּרֵּז בְּכֹל יוֹם לְשַׁקֵּד הַרְבֵּה בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְאֵל יִדְחֵף מִיּוֹם לְחִבְרוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר הַתַּנָּא (אָבוֹת, פָּרָק ב'): "אֵל תֹּאמַר כְּשִׁאֲפָנָה אֲשֵׁנָה, שְׁמָא לֹא תִפְנָה"; וְצָרִיךְ לְחַשֵּׁב בְּכֹל יוֹם, כְּאֵלוֹ הַיּוֹם הַזֶּה הוּא הַיּוֹם הָאֲחֵרוֹן, וְעַל-כֵּן רְאוּי לוֹ לְחַטָּף בְּכֹל יוֹם מֵה שְׁיֻכַּל מַעֲט אוֹ הַרְבֵּה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שִׁבְתָּ ל.): לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה וּבְמַצְוֹת קִדְּם שְׁיִמּוֹת, שְׁכִינּוֹן שְׁמַת, בְּטַל מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמַּצְוֹת, וְאָמְרוּ (שָׁם, פ"ג:): לְעוֹלָם אֵל יִמְנַע אָדָם אֶת עֲצָמוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ וּמִדַּבְּרֵי תוֹרָה, וְאָפְלוּ בְּשַׁעַת מִיתָה, וְאֵל יִצְטַעַר הָאָדָם, שְׁאֵין יוֹדְעִים מִמָּנוּ וְהוּא בְּשַׁפְלוּת וְכוּ', זֶהוּ עֵקֶר הַשְּׁלָמוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית ז.): לְמָה נִמְשָׁלוּ דַבְּרֵי תוֹרָה? לְמִים, מֵה מַיִם מְנִיחִים מְקוֹם גְּבִיחָה וְהוֹלְכִין לְמְקוֹם גְּבוּרָה, אֵף דַּבְּרֵי תוֹרָה, אֵין מְתַקִּימִין אֵלָא בְּמֵי שְׁדַעְתוֹ שְׁפִלָּה, וְאֵל

תדאג כָּלֵל, כִּי סוּף הַכְבוֹד לְבוֹא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה (מוֹעֵד קָטָן ט"ז:): כָּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִבְּפָנִים, תּוֹרָתוֹ מִכְרֹת עָלָיו מִבַּחוּץ, וְכֵן אָמְרוּ (מִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרָשַׁת וַאֲרָא, פְּרָשָׁה ח', סִימָן ג'): אִם יוֹשֵׁב אָדָם בְּזוּיִת וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אָנִי מֵרְאֶהוּ לְבָרִיּוֹת, וְאָמְרוּ (אֲבוֹת, פֶּרֶק ו'): כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתִלְמוּד תּוֹרָה, הֵרִי זֶה מִתְעַלָּה; וַיִּתְמִיד מְאֹד מְאֹד, וְאֵל יֹאמֶר — כְּבֹר וְכִיתִי פַעַם אַחַת לְסֵיִם אֶת כָּל הַתּוֹרָה, דִּי לִי, כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה (חֲגִיגָה ט:): אֵינִי דוֹמָה שׁוֹנֶה פְּרָקוֹ מֵאַה פְּעָמִים לְשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ מֵאַה פְּעָמִים וְאַחַת, וְאָמְרוּ (סְנֵהֲדָרִין צ"ט): כָּל הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁבֵּיעוֹ לְעוֹלָם הַבָּא; כִּי צָרִיף לְתָאֵב וְלַחֲשֵׁק אֶת הַתּוֹרָה כְּמוֹ רֵעֵב הַתָּאֵב וְחוֹשֵׁק לְאֹכֵל, וַיְהִיָּה נַעֲשֶׂה כְּשׁוֹר לְעַל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאֵא בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה (עֲבוּדָה וְרָה ה:): לְעוֹלָם יֵשִׁים אָדָם עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה כְּשׁוֹר לְעַל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאֵא, וְאָמְרוּ (מִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרָשַׁת תְּבוּא, פְּרָשָׁה ז', סִימָן ג'): מִה הַשְּׂמָן הַזֶּה, תִּחַלְתּוּ מֵר וְסוֹפּוֹ מֵתָק, כִּי הֵן דְּבָרֵי תּוֹרָה, אָדָם מְצַטְטֵר בְּהֵן בְּתַחֲלָה, וְעוֹשֶׂה בְּהֵן אַחֲרִית טוֹבָה, כִּי לֹא יִקַּח הָאָדָם עִמּוֹ, כִּי אִם הַתּוֹרָה שְׁלֵמָד בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַתַּנָּא (אֲבוֹת פֶּרֶק ו'): בִּשְׂעַת פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלוּיִן לוֹ לְאָדָם — לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, אֲלֵא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבָּד, וְאָמְרוּ (מִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרָשַׁת פְּקוּדֵי, פְּרָשָׁה נ"ב, סִימָן ג'): עַז וְהָדָר לְבוֹשָׁה וְתַשְׁחֵק לְיוֹם אַחֲרוֹן, מֵהוּ לְיוֹם אַחֲרוֹן? שְׁפָל מִתָּן שְׁכָרָן שֶׁל צְדִיקִים מִתְקַן לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא, הֵוִי "וְתַשְׁחֵק לְיוֹם אַחֲרוֹן", דְּבַר אַחַר, אֵימְתִי הַתּוֹרָה מְשַׁחֲקֵת? לְמִי שֶׁהוּא עֹמֵל בָּהּ לְיוֹם אַחֲרוֹן, הֵוִי — "וְתַשְׁחֵק לְיוֹם אַחֲרוֹן", וְאָמְרוּ (תַּנָּא דְּבִי אֱלִיהוּ רַבָּה פְּרָשָׁה ד'): כָּל תַּלְמִיד חָכֵם שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִקְטָנוּתוֹ וְעַד זְקֻנוּתוֹ וְמֵת, בְּאַמֶּת לֹא מֵת, אֲלֵא הוּא עֹדִין בְּחַיִּים לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

ברית

הקלפה המחטאת את האדם בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', נקראת לילית, על שם היללה והעצבות שמכנסת באדם, כי עקר המצודה שפורשת על כל אחד ואחד ללכדו, היא המרירות והעצבון, ותכף-ומיד פשאדם נופל בעצבות ובמרה שחורה, הוא נכשל בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', ועל-כן צריך כל אחד ואחד למסור נפשו בכל עת ורגע להיות אף שמח דיקא, ואל יניח אצלו העצבון והמרירות כרגע, כי זו היא המצודה הר'עה שפורשת תחת רגלי כל אדם ללכדו במצודתה, ואפלו אותן הנפשות שכבר נלכדו במצודתה הר'עה ונכשלים בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', אי אפשר להם לצאת מהחטא הגרוע הזה, כי אם על-ידי שמחה תמידית, ואף שלזכות להגיע אל מדת השמחה לנפשות אלו בא להם בכבדות ובקשי גדול, כי החטא הזה — הוצאת זרע לבטלה וכו', משבר את הלב ומעקם את המח, ומפיל רוחו, ומכניס בו עצבות ומרירות גדולה, ואף-על-פי-כן צריכים לידע, כי זה עקר תקונו — להפוך את כל היגון והאנחה אל תקף הששון והשמחה, כי זוהי תכלית בריאת האדם — שיהפוך מגשמיות (שהוא העצבון) אל רוחניות (שהוא השמחה), כי "עז וחדוה במקומו", ולפניו יתברך אין שום עצבות כלל.

וזוהי מעלת בעלי התשובה, שהפליגו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה, מאד במעלתם, עד שאמרו (ברכות ל"ד): מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין, כי עקר הדאגות והמרירות באים מהעוונות, כמו שנאמר (תהלים ל"ח): "אדאג מחטאתי", ובפרט בחטא פגם הברית, הוצאת זרע לבטלה כתיב (בראשית ו'): "ויתעצב אל לבו", כי אין לה עוד עברה שמכנסת באדם עצבות ומרירות, כמו מי שנכשל בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', ועל-כן פשוזכין לשוב בתשובה, זהו

בְּחִינַת — שְׂמֵהֶפְכִּין אֶת הַיְגוֹן וְהַאֲנָחָה אֶל תּוֹךְ הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׂמֵחָה, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאֲחַד חָטָא עַד עֲכָשׁוּ בְּפָנָם הַבְּרִית, הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה וְכוּ' וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, מְעַלְתוּ גְבוּהָהּ מְאֹד מְאֹד, כִּי הוּא הָיָה כְּכֹר בְּמָקוֹם הַטְּנֵפֶת, מְקוֹם הַמְרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְכוּ', וְעֲכָשׁוּ בָּא וְחוֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמֵהֶפֶךְ הַכֹּל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמִגְלָה וּמִפְרָסִים אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר גַּם בְּמָקוֹמוֹ יְכוּלִים לְמַצֵּא אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, זוּהִי עֵקֶר מְעַלְתוֹ, וְנִתְהַפְּכִים עֲוֹנוֹתָיו לְזִכִּיּוֹת.

וְעֵקֶר הַתִּשׁוּבָה הִיא רַק עַל־יְדֵי מְצוֹת הַשְּׂמֵחָה, כִּי עֵקֶר הַתִּשׁוּבָה הִיא עַל־יְדֵי וְדוּי דְבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ"ו): "וְהִתְדַוּוּ אֶת עֲוֹנֵם" וְגו', וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵם לְבָרָכָה (תּוֹרַת פְּהַיִּים, בְּחֻקוֹתֵי): לְצַד הַתִּשׁוּבָה הַפְּתוּב מְדַבֵּר, שֶׁמִּיד כְּשֶׁהֵם מִתְדַוּוּ עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, מִיד אֲנִי חוֹזֵר וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, עַיִן שָׁם; וְכֵן אָמְרוּ בַּזֶּהר הַקָּדוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית נ"ו): כֹּל מֵאֵן דְּאוּדֵי עַל חֲטָאֵיהּ, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׁבִיק לֵיהּ וּמְחִיל עַל חוּבֵיהּ, עַיִן שָׁם; כִּי צְרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַחֲטָא, וְצְרִיךְ לְהִתְדַוּוּת בְּדַבּוּרִים בְּכָל פַּעַם עַל כָּל מָה שֶׁעָשָׂה (עַיִן לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קע"ח): כִּי עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם הֵם עַל עֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִחְזַקְאֵל ל"ב): "וַתְּהִי עֲוֹנוֹתֵם עַל עֲצֻמוֹתֵם", וְעַל־יְדֵי וְדוּי דְבָרִים יוֹצֵאִים מֵעֲצֻמוֹתָיו (עַיִן לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ד'), אִף יֵשׁ עַל זֶה מְגִיעוֹת רַבּוֹת, לְפַעְמִים נִשְׁכַּח מֵאֵתוֹ הַחֲטָא, וַיֵּשׁ שֶׁיִּכְבֹּד עֲלָיו מְאֹד, וְקִשָּׁה לוֹ לְהוֹצִיא הַדְּבַר לְהִתְדַוּוּת, כִּי עַל־יְדֵי פָגַם הַבְּרִית, הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה וְכוּ', נִתְעַקֵּם לְבוֹ בְּעַקְמֵיּוֹת גְּדוּלָה, וּמֵר וּמְרוּר לוֹ מְאֹד מְאֹד, וְנוֹפֵל אֶל יְאוּשׁ גְּמוּר, כְּאִלוֹ אֲבָדָה, חֵס וְשְׁלוֹם, תִּקְנוֹתוֹ, כִּי חָטָא הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה וְכוּ', מְעַקֵּם אֶת הַלֵּב מְאֹד מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ל"ח): "לְבִי סִחַרְחַר עֲזַבְנִי כַּחֲסִי וְאוּר עֵינַי גַּם הֵם אֵין אֵתִי" וְגו', אֲשֶׁר נֶאֱמַר עַל עוֹן זֶה כִּידוּעַ.

וְעַל־כֵּן כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְדַוּוּת בְּאֵמֶת עַל כָּל חֲטָאֵיו, צְרִיךְ לָזֶה שְׂמֵחָה שֶׁל מְצוּהָ, כְּגוֹן חֲתוּנָה שֶׁל מְצוּהָ, אוֹ שְׂאָר מְצוּוֹת

בשמחה, כי שמחה היא קומה שלמה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים, ועל-כן כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות, שתעבר השמחה בכל קומתו מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק ברגליו, ולפעמים בלב, או במחין, בחינת (ישעיה ל"ה): "ושמחת עולם על ראשם", אף עקר השמחה, שתעבר השמחה בכל, הינו בכל הקומה שיש בשמחה, וצריך לזה מצוות רבות, כי שרש נקדת כל המצוות הוא השמחה, כי (תהלים י"ט): "פקודי השם ישרים משמחי לב", וכל מצוה מתר"ג מצוות יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה, ועל-כן אם פגם באיזו מצוה — הן מצוות עשה או לא תעשה, אז כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה האיבר שהוא פגוד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמח שם באותה המצוה שנקדחה היא שמחה, ואדרבה יש לו דאגה שהיא הפך השמחה, ועל-כן על-ידי-זה מרגיש ונוזר החטא שעשה מקדם, אף על-ידי רבוי המצוות, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות פרמון (חגיגה כ"ז), על-ידי-זה נתבטלת הדאגה של החטא, המונעת השמחה, כי על-ידי רבוי אור השמחה של רבוי המצוות שלו, נתלהב ומבטל המניעות של החטא, ואזי יכול להתודות.

ועל-כן על-ידי שלמות הודוי, שמפרש כל שיחתו אליו יתברך בלשון שרגיל בה, ומספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, על-ידי-זה לאט לאט יזכה, שיצאו העוונות מעצמותיו, ויזכה לתשובה שלמה באמת, ועל-כן מי שידע נגעי לבבו ומכאוביו ממה שעבר עליו עד עכשו בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', וכן אפלו עכשו עדין נופל בכל פעם בעמק בור וכו', ונכשל במה שנכשל, רחמנא לצלן, צריך שידע, שאי אפשר בשום אופן לצאת מזה, כי אם על-ידי שרגיל את עצמו לילה במקום מיוחד, שאין שם בני-אדם, ויפרש את אשר עם לבבו אליו יתברך מדי יום ביומו בעקשנות גדולה, כאשר ידבר איש עם רעהו, ואף שבין כך יתגבר עליו יצרו

יותר ויותר בחטא המגנה הזה, אל יפל בדעתו כלל, רק יעשה בכל פעם התחלה חדשה, ויבוא אליו יתברך מחדש, כאלו עדין עוד לא בא, ויספר לפניו יתברך את כל לבו הנשבר והנדכה, וכל מה שעובר עליו, ואיך שבוּעַר בו יצרו בתבערה עצומה, ונכשל במה שנכשל, וירחיב את הדבור בזה מאד מאד בכמה מיני טענות נכונות ואמתלאות ודברי רצוי וחסן לפניו יתברך, כאשר ידבר הבן עם אביו.

אך צריך שתדע, כי לזכות לזה — לדבר אליו יתברך, זה אי אפשר, כי אם על-ידי תקף השמחה, שישמח את נפשו בכל מיני עצות נכונות, והשמחה תרחיב את לבו ומחו, ויזכה על-ידי-זה לפרש כל שיחתו לפניו יתברך, ועקר עלית השמחה היא דוקא על-ידי, שהאיש הישראלי מתגבר ומתחזק ממקום שהוא שם, אף-על-פי שעשה מה שעשה, ומשמח את עצמו בנקדה הטובה שמוצא בעצמו עדין, ומהפך כל היגון ואנחה לשמחה, שאומר — אדרבה, זהו עקר שמחתי וחדותי, שמרחק בזה, שעשה מעשים כאלה, זוכה אף-על-פי-כן לומר בכל יום פעמים "שמע ישראל" וכו', ואם לא הייתי זוכה אלא לזה לבד, גם-כן היה ראוי לי לשמח כל ימי חיי, מפל שכן שאני זוכה עוד לכמה וכמה מצוות, כגון: ציצית ותפלין ושאר מצוות, שאפלו הפחותים שבישראל מקימים בכל יום, ואם אני עדין רחוק מהשם יתברך, ועדין לא יצאתי מחל אל הקדש אפלו כחוט השערה, אדרבה זהו עקר שמחתי ביותר, שאף-על-פי-כן אני בכלל ישראל, ואוכל מצה בפסח, ומתענה ביום הכפורים, ויושב בספה וכו', וכל מה שהבעל-דבר וכת דיליה מכניסים בו עצבות ומרה שחורה, הוא שמח ביותר, כי אדרבה זהו עקר שמחתי — שמרחק כמוני יזכה לגעת בדברים קדושים ונוראים כאלה, וכל מה שאני רחוק ביותר, שמחתי גדולה ביותר, שגם אני זוכה לדברים קדושים ונוראים כאלה — ציצית ותפלין ושבת ויום טוב וכו', כי מי שיש לו מח כל שהוא בקדקדו, ויש לו אמונה שלמה בהשם יתברך

ובתורתו הקדושה, יכול להתנוצץ לו מרחוק גדל מעלת יקרת קדשת כל מצוה ומצוה, שאנו זוכים לקיים בכל יום ויום, אפלו הפחות שבפחותים, כי (ברכות נו.): אפלו הריקנים שבך מלאים מצוות כרמון, ואמרו (בירושלמי סוף ברכות): אין לך אחד מישראל שאינו עושה מאה מצוות בכל יום — קורא את שמע, ומברך לפניה ולאחריה, ואוכל את פתו, ומברך לפניה ולאחריה, ומתפלל שלש פעמים שמונה עשרה, וחוזר ועושה שאר מצוות ומברך עליהם, וכן היה רבי מאיר אומר: אין לך אדם בישראל שאין מצוות מקיפות אותו — תפלין בראשו ותפלין בזרועו, ומזוזה בפתחו, מילה בכשרו, ארבע ציציות בטליתו מקיפין אותו וכו', עין שם.

ועל-כן ראוי לכל בר ישראל להחיות את עצמו עם הנקודות הטובות שמוצא בעצמו, על-ידי קיום המצוות שזכה וזוכה לקיים בכל יום ויום, ואפלו עדין עובר עליו מה שעובר, ונפל בכל פעם יותר ויותר, ונכשל בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', אף-על-פי-כן יחזק את עצמו בכל מיני עצות ואפנים, להיות אף ורק בשמחה עצומה, ויתמיד לקיים מצוות חרשות בכל יום ויום, כי רק זה חלקו לנצח נצחים, ועל-כן ראוי לו להחיות את עצמו עם המצוות שזכה לקיים, ובפרט במה שאנו זוכים ליחד שמו בכל יום פעמים — ערב ובקר, שזהו עקר הכל, שאנו זוכים להאמין בהשם אלקים אמת, יחיד, קדמון, בורא כל עולמים, אחד יחיד ומיוחד, לעילא מן כלא ולית לעילא מגייה, ברוך הוא ומברך שמו תמיד לעולם ועד, ומי שזוכה להרגיל את עצמו לשמח בשמחה הזאת — לשמח בו יתברך, בודאי יזכה לכל טוב אמתי ונצחי, להתענג בערכות נעם זיו שכנינתו יתברך המאירה בכל הארץ, כמו שנאמר (יחזקאל מ"ג): "והארץ האירה מכבודו וגו'; ומחלו לו כל עוונותיו, כמו שנאמר (תהלים ק"ד): "אנכי אשמח בהשם, יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם", כי זה נקרא בשלמות, להפך היגון ואנחה אל תוך השמחה, כי קדם, כשמנח

בקטנות דעתו ובטנוף מעשיו, שנתלכלך בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה וכו', אז הוא בעצבון ובמרירות גדולה, ותכף-ומיד קשמתחיל לחפש בעצמו איזו נקדה טובה, ומתחיל לעין בעצמו, שיהיה איה שיהיה על כל פנים עדין מאמין בו יתברך באמת, רק מרב תבצרת המדורה שבערה בו, לא היה יכול להתגבר על יצרו וכו', בזה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו, כי כשאדם משמח את עצמו בו יתברך, ומכניס את עצמו על-כל-פנים מרגע זה מחדש בתוך האמונה הקדושה, על-ידי-זה נעשה יחוד גדול למעלה, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'): שנעשה יחוד גדול למעלה על-ידי בדיחא דעתיה, על-ידי שאיש הישראלי משמח את עצמו ומשבר את העצבות, ומתפכה לשמחה, עין שם.

ועל-ידי רבוי השמחה יזכה להוציא את כל הנצוצות והטפות שכבר נאבדו ממנו עד עכשו, כי שמחה היא תקון הברית, ואף שמי שפגם בברית, לו קשה וכבד מאד מאד לזכות להגיע אל מדת השמחה, אף-על-פי-כן כשימסר נפשו, וישמח את נפשו האמללה בכל מיני עצות ואפנים, הן על-ידי כלי זמר, והן על-ידי שישיר לעצמו גוונים המשמחים ומרחיבים את הדעת והלב, על-ידי-זה דיקא יזכה לתקן חטאו, ועקר זה התקון בשלמות יהיה על-ידי משיח, שהוא בן השמחה, אשר יגלה את העשרה מיני נגינה, שבוה הוא מרפא את נשמות ישראל, אשר נפלו חלשות (עין ספורי מעשיות, מעשה י"ג מיום ו'), וזה שנאמר על קבוץ גלויות (ישעיה ל"ה): "ופדווי השם ישכון וכאו ציון ברנה", הינו בהתגלות מלך המשיח יפדו כל הנצוצות הנדחים על-ידי פגם הברית, הוצאת זרע לבטלה, שמזה עקר הגלות, וכאו ציון, שהיא המלכות, הינו שיחזרו אליו יתברך, ואיה? ועל-ידי מה? על-ידי רנה, רנה דיקא, שהיא תקף הששון והשמחה שתתגלה אז, וכמו שפס"ם בסוף הפסוק: "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", שהוא מה שזוכין להפך את היגון ואנחה אל תוך השמחה, והכלל, שאי אפשר לצאת מתאות נאוף, כי אם על-ידי תקף הששון והשמחה, ואמר רבנו ז"ל

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קס"ט): כְּשֶׁתִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ יִשְׁמַר לָךְ אֶת הַבְּרִית, דִּהְיִנּוּ שִׂיְהִיָּה בְּעֲזָרְךָ לְשִׁמּוֹר אֶת הַבְּרִית קֹדֶשׁ, כִּי עֵקֶר פְּגַם הַבְּרִית הוּא עַל-יַדֵּי עֲצוּבוֹת, וְעַל-כֵּן עֲשֵׂה מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וְעַל-יַדֵּי-זֶה יִתְכַּפְּרוּ חַטָּאִיךָ וּפְשָׁעֶיךָ, וְתִזְכֶּה לְהִיּוֹת נוֹטֵר הַבְּרִית עַל-כָּל-פְּנִים מַעֲכָשׁוֹ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן!

שַׁבָּת

צָרִיךְ לְהִזְהַר מְאֹד לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב בְּשַׁבָּת, כִּי מַעֲלוֹת וּקְדָשׁוֹת שַׁבָּת גְּדוּלוֹת וְיִקְרוֹת מְאֹד כַּמּוּבָא, [וּבַפְּרָט בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה" בְּשַׁעַר הַקְּדוּשָׁה בְּתַחֲלֹתוֹ, עֵינַי שָׁם, וְרֵאוי וְנִכּוֹן לְלַמֵּד בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה" בְּשַׁעַר הַנִּלְ"ל, וְלִשׁוֹם לְבוֹ הַיֵּטֵב עַל כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם, בְּעֵנֶינִי קְדוּשַׁת וּמַעֲלַת שַׁבָּת-קֹדֶשׁ, כִּי יֵשׁ שָׁם כַּמָּה דְּבָרִים פְּרָטִיִּים יְקָרִים מְקַדְּשֵׁת וּמַעֲלַת שַׁבָּת, כִּי כָל עֵנֶן וּמַעֲלָה הַנֶּאֱמָר שָׁם עַל שַׁבָּת, הוּא דָּבָר בְּפָנָי עֲצָמוֹ, וְהֵבֵן שָׁם הַיֵּטֵב, כְּדֵי שִׂיתְלַחֵב לְכַף לְקַבֵּל שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָּה וְעֲצוּמָה כְּרֵאוּי]. וְעַל-יַדֵּי-זֶה הִירָאָה הִיא בְּשִׁלְמוֹת, דִּהְיִנּוּ עִם דַּעַת, כִּי בַּחֵל אֶפְשָׁר שֶׁתְּהִיָּה הִירָאָה עִם כְּסִילוֹת, בְּבַחֲיַנֵּת (אִיּוֹב ד'): "הֲלֹא יִרְאָתְךָ כְּסִלְתְּךָ", וְעַקֵּר הַכְּסִילוֹת הִיא מַחֲמַת הַשְּׁעָבוֹד שֵׁישׁ בַּחֵל, כִּי עַל-יַדֵּי הַשְּׁעָבוֹד אֵין הַדַּעַת שְׁלֵמָה, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמוֹאֵב (יִרְמְיָה מ"ח): "שֶׁאֲנִי מוֹאֵב מִנְּעוּרָיו" וְכוּ', "וּבַגּוּלָּה לֹא הֵלֵךְ, עַל-כֵּן עָמַד טַעַמוֹ בּוֹ" וְכוּ', וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה (מְגִלָּה י"ב:), כִּי עַל-יַדֵּי הַשְּׁעָבוֹד וְגִלוֹת הַדַּעַת מְבַלְבֵּל, אֲבָל בְּשַׁבָּת הוּא חֲרוּת, וְכִשְׁשֵׁי חֲרוּת וְאֵין שְׁעָבוֹד וְגִלוֹת, אֲזִי הַדַּעַת שְׁלֵמָה כְּנִ"ל, וְעַקֵּר הַחֲרוּת — עַל-יַדֵּי הַתַּעֲנוּג וְהַשְּׂמִיחָה שֶׁל שַׁבָּת, בְּבַחֲיַנֵּת (יִשְׁעְיָה נ"ח): "אֲזוֹ תַתְּעִיג עַל הַשֵּׁם", הַנֶּאֱמָר בְּשַׁבָּת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה נַעֲשֶׂה חֲרוּת, בְּבַחֲיַנֵּת (שָׁם נ"ה): "כִּי בְּשִׂמְחָה תִּצְאוּ",

שְׁעַל-יְדֵי שְׂמֵחָה יוֹצְאִין לְחֵרוֹת, וּכְשֵׁישׁ חֵרוֹת, הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת כַּנְּ"ל, וְאֲזֵי הִירָאָה כְּרֵאוֹי, בְּבַחֲיַנַּת יִרְא שְׁבַת (תְּקוּנַי זֹהר, תְּקוּנַי ט'), כִּי אֲזֵי הִירָאָה בְּלִי כְּפִסְלוֹת שֵׁישׁ בִּימֵי הַחַל, כִּי עֶקֶר הַכְּפִסְלוֹת מִחֲמַת הַשְּׁעָבוֹד כַּנְּ"ל, וּבִזְהָ מַעְלִין הִירָאוֹת הַנְּפוּלוֹת, דְּהִינּוּ מַה שִּׁירְאִים לְפַעְמִים מִשׁוֹר וְכִדּוּמָה, כִּי עַל-יְדֵי הַדַּעַת מְרִימִין אוֹתָן, וְעֶקֶר הַדַּעַת הוּא בְּשִׁבַּת עַל-יְדֵי הַשְּׂמֵחָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ חֵרוֹת, וְאֲזֵי הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת כַּנְּ"ל, וְהַפְּלֵל — שְׁצָרִיף לְנֶהֱג שְׂמֵחָה גְּדוּלָה בְּשִׁבַּת-קִדְשׁ, לְבִלִּי לְהִירָאוֹת שׁוּם עֲצָבוֹת וּדְאָגָה כָּלָל, רַק לְהַתְּעַנֵּג עַל הַשֵּׁם, וּלְהִרְבּוֹת בְּתַעֲנוּגֵי שְׁבַת בְּכָל מִינֵי תַעֲנוּג — הֵן אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה הֵן מְלַבּוֹשִׁים, כְּפִי מַה שֵּׁיכוֹל, כִּי אֲכִילַת שְׁבַת הִיא כְּלָה רּוּחַנִיּוֹת, כְּלָה קִדְשׁ, וְעוֹלָה לְמָקוֹם אַחַר לְגַמְרֵי מִן אֲכִילַת חַל (עֵין לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן י"ז), כִּי עֶקֶר קִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל הוּא קִדְשַׁת שְׁבַת-קִדְשׁ, שֶׁהִיא כָּלָל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (יְרוּשְׁלָמִי, בְּרָכוֹת): שְׁקוּלָה שְׁבַת כְּנֶגֶד כָּל הַמְּצוּוֹת, כִּי כָּל הַקִּדְשׁוֹת שִׁישְׂרָאֵל מִמְּשִׁיכִין עַל עֲצָמָן עַל-יְדֵי תּוֹרָה וּמְצוּוֹת, הֵם בְּחִינַת קִדְשַׁת שְׁבַת, רּוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ, כִּי קִדְשַׁת שְׁבַת שֶׁהִיא רּוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ, צְרִיכִין לְהַמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ בְּכָל שִׁשַּׁת יְמֵי הַחַל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת (שְׁמוֹת כ'): "זְכוּר אֵת יוֹם הַשְּׁבַת לְקִדְשׁוֹ" וְזָכְרוּ מֵאֲחָד בְּשִׁבַּת (מְכִילֵתָא יְתֵרוֹ), הִינּוּ עַל-יְדֵי כָּל הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּוֹת שְׁמִקְיָמִים בְּכָל יְמֵי הַחַל, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיכִין עַל עֲצָמָן קִדְשַׁת שְׁבַת, שֶׁהִיא כָּלָל קִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְהִזְהַר מְאֹד בְּכַבּוּד שְׁבַת-קִדְשׁ, וְהַעֲקֹר לְקַבֵּל אֵת הַשְּׁבַת בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וּלְהִרְחִיק כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת בְּשִׁבַּת, כִּי (זֹהר הַקְּדוּשׁ, אֲמַר צ"ה): בְּהֵאֵי יוֹמָא דְשִׁבְתָּא אֲתִנְשִׁי כָּל צַעֲרָא וְכָל רּוּגְזָא וְכָל דּוּחְקָא מְכָל עַלְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ יוֹמָא דְהַלּוּלָא דְמְלָכָא וְכוּ', עֵין שָׁם; וְאֶפְלוּ עֲצָבוֹת וּדְאָגוֹת מִחֲטָאֵיו וּפְשָׁעֵיו הַמְּרַבִּים צְרִיכִים לְהִרְחִיק בְּשִׁבַּת בְּכָל כַּחוֹ, וַיְסִיחַ דַּעַתוֹ לְגַמְרֵי מֵהַכָּל, וְרַק יִחְשַׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא מְלֵא כָּל הָאֲרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלָל, וְהַכָּל לְכָל עֲצָם עֲצָמֵי חַיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

שְׁהוּא בְּעֶצְמוֹ סוּד אֹר הַשֶּׁבֶת – גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּמַדְרַגָּה גְבוּהָה, שָׂאז הַכֹּל שְׁבִיתָהּ וְקִימָא, וְיִוְדְעִין בְּבֵרוּר, שְׁהוּא יִתְבַּרֵךְ בְּרָא אֶת הַכֹּל, וְהַכֹּל מְשַׁגַּח בְּהַשְׁגָּחַתוֹ הַפְּרָטִית, כִּי (יִלְקוּט תִּשְׁא, רְמֵז שׁ"ד): כָּל מִי שְׁמַשְׁמֵר אֶת הַשֶּׁבֶת, מַעֲיֵד עַל מִי שְׂאֵמֵר וְהִיָּה הָעוֹלָם שְׁבָרָא עוֹלְמוֹ בְּשִׁשִּׁי וְנַח בְּשַׁבְעִי, עֵינֵי שָׁם; כִּי אֶפְלוּ בַּחֹל צְרִיכִין לְהִרְחִיק מְאֹד אֶת הָעֲצָבוֹת, בְּפִרְט בַּעֲת שְׁעוֹסְקִין בְּאִיזוֹ קְדוּשָׁה בַּתּוֹרָה אוֹ בְּמִצְוָה, שְׁצְרִיכִין בְּיִתְרָה שְׁיִהְיֶה בְּשִׁמְחָה גְדוּלָּה, וְלִבְלִי לְשׁוּם אֶל לְבוֹ אִז אֶפְלוּ דְאֵגוֹת הָעוֹנוֹת, רַק לְשִׁמְחָה אֶת עֲצָמוֹ בְּמַעַט הַטּוֹב שִׁישׁ בּוֹ עֲדִין, שְׁזֵהוּ בְּעֶצְמוֹ יוֹסִיף לוֹ שִׁמְחָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹס לְכַרְכָּה (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא, תּוֹרַע): אֵמֵר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אִם אַתָּם מְשַׁמְרִים אֶת הַמִּצְוֹת וְתִשְׁמְחוּ בָהֶם, אֲנִי מוֹסִיף לָכֶם שִׁמְחָה וְכוּ' עֵינֵי שָׁם; מְכַל שְׁכֵן וְכָל שְׁכֵן בְּשִׁבְתָּ-קְדוּשָׁה, שְׂאז אִסוּר שְׁתִּהְיֶה בּוֹ שׁוּם עֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה כָּלָל.

כִּי זֶה עֵקֶר קְדוּשַׁת שֶׁבֶת, לְשִׁמְחָה בּוֹ בְּכָל עֵז, כִּי הוּא יוֹם שִׁמְחָה וְחֻדוּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּכְמוֹכָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (וְנִקְהַל ר"ד): וְכַדִּין אֶתְנוּסָף רִיחַ נִשְׁמַתָּא בְּיִשְׂרָאֵל עַל כָּל חַד וְחַד וּבִהְיָא נִשְׁמַתָּא יִתְבַּרֵךְ נִשְׁיִין כָּל עֲצָבָא וְחִימְתָּא, וְלֹא אֲשַׁתַּכַּח בַּר חֻדוּה לְעִילָא וְתַתָּא וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; כִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שְׁיִכּוּלִים לְכוּא עַל יָדָם לְשִׁמְחָה וְחֻדוּה, כֹּלָם מִתְעוֹרְרִים וּמְאִירִים בְּשִׁבְתָּ בְּאוֹר גְּדוּלָּה, רַק אֶף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיךְ הָאָדָם לְהִמְשִׁיכָם עַל עֲצָמוֹ, וְאִז בְּשִׁבְתָּ בְּקַל יוֹכֵל לְהִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ דְרַכֵּי הַשִּׁמְחָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהִמְשִׁיף הַשִּׁמְחָה שֶׁל שֶׁבֶת גַּם בְּיָמֵי הַחֹל, שְׁזֵה עֵקֶר הַקְּדוּשָׁה, שְׁמַמְשִׁיכִין מְשַׁבְתָּ עַל שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל, דְּהֵינּוּ שִׁמְחַת הַמִּצְוָה שְׁהִיא הָעֵקֶר.

וּבְפִרְט בְּמִצְוֹת שֶׁבֶת, שְׁהִיא כּוֹלְלַת כָּל הַמִּצְוֹת, כְּמוֹכָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (בְּשִׁלַּח מ"ז): שְׁקִיל שֶׁבֶת לְקַבֵּל אוֹרֵיתָא כְּלָה וּמֵאן דְּנָטִיר שֶׁבֶת בְּאֵלוֹ נָטִיר אוֹרֵיתָא כְּלָה, עֵינֵי שָׁם; וְאִי לוֹ לְהַגְדִּיל שִׁמְחָתוֹ מְאֹד מְאֹד, כִּי מִצְוֹת שֶׁבֶת עוֹלָה עַל הַכֹּל, כִּי הִיא עֲצָם עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ מְשִׁשׁ, מֵאִי שֶׁבֶת? שְׁמָא דְקְדוּשָׁא

ברוך הוא (זהר הקדוש, יתרו פח:), ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת קי"ח:): כל המשמר שבת כהלכתה, אפלו עובד עבודה זרה פדור אנוש, מוחלין לו, כי שבת היא גלוי אלקותו יתברך, ותכף-ומיד כשמודה באלקותו יתברך, נתכפר לו הכל, כמובא (בזהר הקדוש, ויקהל ר"ז:): בעי בר נש למסהד סהדותא דא בחדרה ברעותא דלבא לאסהדא קמי מאריה דמהימנותא, וכל מאן דיסהיד דא וישגי לביה ורעותיה לדא מכפר על כל חובוי, עין שם; כי עקר שלמות המצוה ועלייתה הוא על-ידי שמחה, ועקר השמחה נמשכת משבת על ששת ימי החל.

ועל-כן תכף-ומיד כשבאה שבת, באה מנוחה, ניחא לעלאין וניחא לתתאין, ונמשכת אמונה בכל העולמות, לידע שהכל אחד, וצריך לחזק את עצמו לקבל את השבת בשירות ותשבחות, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שחר טוב תהלים צ"ב): כשהשבת נכנסת, אנו מקבלים אותה בשירין ובזמירין שגאמר "מזמור שיר ליום השבת", עין שם; ויעשה כל מיני פעולות שבעולם להיות כל השבת רק בשמחה עצומה, שזוכה לשמר שבת-קדש, והוא בכלל זרע ישראל המאמינים בו יתברך, ותכף-ומיד כשמשמח את עצמו בקדשת שבת-קדש, אל ידאג כבר כלל, כי אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת בראשית): כבוד שבת עדיף מאלף תעניות דכבוד שבת דאורייתא ותענית דרבנן, עין שם.

ועל-ידי קדשת שבת-קדש, המתענג ומשמח עצמו בה, יכול לפעל אצל השם יתברך הכל, כמובא בפסיקתא דרב כהנא, (פרשה כ"ג): כל שהוא מתענג בשבת שואל, והקדוש-ברוך-הוא נותן לו משאלותיו, עין שם; ואף שעל-פירב האדם טרוד כל ימי השבוע, ועובר עליו מה שעובר ברוחניות ובגשמיות וכו', אסור לפל בנדעתו כלל, כמו שאמרו במדרש (שיר השירים ובה, פרשה ח, סימן ט"ו): אף-על-פי שישאל עוסקין במלאכתם כל ששת ימים, ביום השבת משפמיין, ובאים לבית הפנסת, וקורין קריאת שמע ובתורה,

ומפטרין בנביא, והקדוש-ברוך-הוא אומר להם: בנים הגביהו
 קולכם, פדי שישמעו חברים, ואין חברים, אלא מלאכי השרת
 ותנו דעתכם שלא תשנאו זה את זה, ולא תקנאו זה את זה,
 ולא תחרחרו זה עם זה, ולא תבישו זה לזה, שלא יאמרו מלאכי
 השרת: רבונו של עולם, תורה שנתת להם לישראל אין עוסקין בה,
 והרי איבה וקנאה ו שנאה ותחרות ביניהם, ואתם מקימים אותה
 בשלום, עין שם; הרי שחשוב אצלו יתברך, כשמשכימין לבית
 הכנסת וקורין "קריאת שמע" ובתורה וכו', ושורה שלום ואחווה
 ורעות אצל ישראל, פי קדשת הקדוש-ברוך-הוא וקדשת שבת
 וקדשת ישראל, שלשפן חשובות כאחת, כמובא בתנא דבי אליהו
 רבה (פרק כ"ו), ועל-פן דיקא פשוזוכה לשמר שבת, נמשכת עליו
 השמחה האמתית, פי דיקא על-ידי קדשת שבת, נמשכת עליו
 מצות השמחה, ובדרך ובעצה הקדושה של שמחה והתחזקות
 — לשמח את עצמו, ולהתחזק מאד מאד יהיה איה שיהיה, צריך
 לילך בהן מאד, פי בזה תלויה עקר יהדותו כידוע, ומוכן לכל מי
 שרוצה להיות איש ישראלי באמת לנצח, אבל אין האדם זוכה
 לילך בהן, פי אם בכח קדשת שבת-קדש, שהוא פח הצדיק האמת
 המפלג במעלה נפלאה מאד מאד מיחידי הדורות, שהוא בחינת
 שבת, כמו שאמרו תלמידי רבי שמעון בר יוחאי לרבים: "אנת
 שבת דכולי יומי", פי דרך הקדש, להחיות את עצמו עם הנקודות
 הטובות שיש בו, עקר הארתו הוא בשבת, פי בחל שיש בו
 אחיזת הסטרא אחרא והקלפות כידוע, על-כן אפלו הטוב והמצוות
 שעושין בימי החל, יש בהם אחיזת הסטרא אחרא, שהוא אחיזת
 העצבות כמובא בספרי רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קל"ט
 וסימן קע"ז), שהמצוות שעושין בימי החל יש לסטרא אחרא אחיזה,
 בבחינת הרגלין של המצוה, בבחינת — "רגליה יורדות מות" וכו',
 ועל-ידי-זה אין המצוה יכולה לילך ולהתפאר לפני השם יתברך,
 אבל כשמגיעה שבת, אז עולין הרגלין מהקלפה והסטרא אחרא,
 פי זה עקר קדשת שבת, בבחינת (ישעיה נ"ח): אם תשיב משבת
 רגלך, ואז מתחלת המצוה לילך לפני השם יתברך,

והשם יתברך משתעשע בה, ומתפאר בה מאד, אף-על-פי שנעשית בקטנות גדולה, אף-על-פי-כן מרב חבתו את ישראל עם קרובו, הוא משתעשע בה מאד, ועושה מזה דרך כבושה וכו', עין שם.

כי בחל הוא בחינת עבד, ששם אחיזת העצבות, כמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב') עין שם; על-כן גם המצוות שעושין אז, יש בהם אחיזת העצבות, וזהו בעצמו אחיזת הסטרא אחרא, שנאחות ברגלי המצוה, בבחינת (משלי ה'): "רגליה יורדות מות", פי עקר אחיזת הסטרא אחרא הוא על-ידי העצבות, שהיא סטרא דמותא, שזהו עקר בחינת גלות השכינה, שמתגברת בימי החל, כמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ד) עין שם; ואז מגדל התגברות החשך של העצבות, צריכין יגיעה גדולה ועצומה לברר הטוב שבמצוות, דהינו להזכיר עצמו בנקודות הטובות שבו, לשמח את נפשו, להזכיר את עצמו — הלא אף-על-פי-כן אני עושה מצוה, ואם היא כמות שהיא, הלא על-כל-פנים יש בה נקודות טובות, אשר נקדה אחת של מצוה קלה של הקל שבקלים, אין כל העולם כדאי לה וכו', אבל מגדל החשך של ימות החל, שהוא התגברות העצבות, שהוא אנפין חשוכין, על-ידי-זה קשה מאד להזכיר את עצמו בכל זה, ולהחיות את עצמו ולשמח את עצמו, ומחמת זה לפעמים רוצים להפילו בדעתו לגמרי, שמזכירין אותו רבוי עוונותיו ופשעיו העצומים, ואיך הוא מלא פגמים וקלקולים בכל עת וכו', עד שנדמה שאפסה תקוה, חס ושלום.

וכל זה מעשי הבעל-דבר, כי אין זה דרך ענוה כלל, רק הבעל-דבר מתנפל עליו להפילו לגמרי, חס ושלום, ומגדל החשך קשה לו מאד לשום אל לבו להזכיר את עצמו בנקודות הטובות שבו, לולא השם עזרתה לנו ובכל יום ובכל עת, שמשכב בנפלאותיו העצומים, שנוכל להזכיר עצמנו לילך עם הדרך הקדוש והנורא, שגלה לנו רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב), על-

פסוק — "אזמרה לאלקי בעודי", להחיות את עצמו עם כל נקדה טובה שימצא בעצמו יהיה איך שיהיה, אבל דרך הקדוש הזה — להחיות את עצמו עם כל נקדה טובה שמוצא בעצמו, אין נמשך על האדם, כי אם בכח קדשת שבת, כי צריכין להמשיך הקדשה והשמחה של שבת על כל ימי החל, ועל-ידי-זה ממשיכין על עצמו הדרך הקדוש הזה, כדי להחיות ולשמח את נפשו, כדי שישאר על עמדו, שלא יצא מתחום וגבול הקדשה לגמרי, חס ושלו, כי עקר זה הדרך הקדוש של "אזמרה", מאיר בשלמות בשבת-קדש, כי אז מתבטלת שליטת הסטרא אחרא והחיצונים, ונתבטלים כל העצבות והמרה שחורה, שהם בחינת תוקפא דדינא, בבחינת וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולהו ערקין ואתעברו מנה וכו', וכל חידו אשפכח, כי אז בשבת מתעוררין חסדים גדולים ורחמים רבים בלי שעור, ואז נתגלין דרכי השם וחסדיו האמתיים, ומאירין בכל העולמות, אשר דרכו יתברך היא לבלי להסתפל על הרע של האדם, רק להביט ולהסתפל על הטוב שבו, כמו שנאמר (תהלים ס"ו): "און אם ראיתי בלבי לא ישמע אדני אכן שמע אלקים" וכו', וכמו שנאמר (במדבר כ"ג): "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" וכו'.

ועל-כן אז בשבת, מתחילין כל המצוות של ישראל לילך ולהתפאר לפני השם יתברך, כי נתבטל מהם אחיזת הקלפות שהם העצבות, שנאחזות ברגלי המצוה, ואז נתגלה יקרת קדשת הנקודות הטובות של המצוות, עד שהולכין ומתפארים לפני השם יתברך, ועושין דרך כבושה לכל, שיוכל כל אדם להתקרב להשם יתברך, ועל-כן אז בשבת, מאירה בשלמות דרך הקדוש הזה של "אזמרה לאלקי בעודי" — לחפש ולמצא בעצמו נקודות טובות, שפכר זכה לעשות ולקיים בחייו, מחמת שאז אין יכולין הסטרא אחרא והקלפות לכסות ולהעלים את הטוב, על-ידי רבוי הרע, ולהפיל עצבות, חס ושלו, כי אז מאיר רק הטוב, שהם הנקודות הטובות שבמצוות, ועל-ידי-זה הרע והעצבות נופלים לגמרי, ואז אתער

זמירות שירות ותשבחות להשם יתברך, בכחינת (תהלים צ"ב):
 "מזמור שיר ליום השבת", שזהו "יום השביעי משבח ואומר"
 וכו', כי אז נתעוררין זמירות ושירות נפלאות, שנעשין ונתחברין
 מהנקודות הטובות של המצוות של כל ישראל, אפלו של פושעי
 ישראל, שכלם עולין אז, ומתפארים לפני השם יתברך, ונעשין
 מהם שירות ותשבחות וזמירות ונגונים נפלאים, שכל זה הוא סוד
 — "אזמרה לאלקי בעודי", כמוכא שם בפנים, כי בזה שמחפשין
 ומוצאין בעצמם נקודות טובות, נעשין מזה זמירות ונגונים, והעקר
 נעשה בשבת-קדש, שאז עקר שלמות התגלות כל הנקודות הטובות
 של כל המצוות של כל ישראל, משבת צריכים להמשיך הקדשה
 והשמחה על כל ימי החל, דהינו שבכח קדשת שבת נזכה גם בכל
 ימי החל לילך בדרך הקדוש הזה, לגרש העצבות ולהחיות את
 נפשנו תמיד, על-ידי הנקודות הטובות שנמצאות בנו, שזהו הדרך
 הקדוש של "אזמרה".

זה סוד מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שיר השירים רבה
 על פסוק זה): "שחורה אני ונאורה", שחורה אני — בימי החל, ונאורה
 — ביום השבת, כי זה המקרא — שחורה אני ונאורה, מרמז על
 הדרך הקדוש של "אזמרה", וכמוכא (בלקוטי-הלכות, השפמת הבקר,
 הלכה א' באריכות, עין שם), שנפשות ישראל אומרות לאמות ולסטרוא
 אחרא הרוצים להפיל אותם, חס ושלום, על-ידי שרואים בהם
 מעשים מכערים, ואזי ישראל משיבין להם: "שחורה אני ונאורה",
 אמת שאני שחורה במעשי הרעים, אבל ונאורה אני בנקודות הטובות
 של המצוות והמעשים הטובים הנמצאים בי עדין, כמו שפרש רש"י
 שם: שחורה אני — במעשי, ונאורה אני — במעשי אבותי, ואף
 במעשי יש בהם נאים, אם יש בי עון העגל, יש בי כנגדו זכות
 קבלת התורה, הינו כנ"ל, כי זהו הדרך הקדוש של "אזמרה",
 שפגלה רבנו ז"ל, אף שמצד אחד יש בו רבוי פגמים, אבל כנגד
 זה אם יחפש בעצמו, יראה שיש בו גם רבוי נקודות טובות מנקדת
 המצוות, שזוכה לחטף בכל יום ויום בין כלל בני ישראל הכשרים,

אבל זה הדרך הקדוש והנורא, עקר הארתו נמשך על-ידי קדשת שבת, שהיא בחינת קדשת הצדיק האמת, וזה שנאמר במדרש על פסוק זה: שחורה אני – במעשי, ונאנה אני – במעשי אבותי, שחורה אני – כל ימות השבוע, ונאנה אני – בשבת, ועוד מונה שם במדרש הרבה, שחורה אני – במצרים, בדם פסח וכדם מלה, דכתיב "ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיה, ואמר לך בדמיה חיי", זה דם פסח, "ואמר לך בדמיה חיי" – זה דם מלה, שחורה אני – בים, שנאמר "וימרו על ים" וכו', ונאנה אני – שנאמר: "זה אלי ואנוהו" וכו'.

וכן מונה שם הרבה, שבכל מקום שקלקלו הרבה, שם דיקא זכו גם-כן לטוב הרבה, וכל זה הוא הדרך הקדוש של "אזמרה", שהוא היסוד בדעתו של רבנו ז"ל, ועקר קיום האדם בגשמיות וברוחניות תלוי בזה, וזה הדרך הוא גלוי חדש, גלוי נפלא שרבנו ז"ל גלה בעולם, ומשיח יכבש את העולם עם דרך זה, כי הוא יטה כלפי חסד, וימצא זכות בכל אחד, ועל-ידי זה יעלהו מטמאה לטהרה, מאפלה לאורה, ובשלמות נתגלה דרך זה בשבת-קדש, שכל אחד מישראל יש לו חלק בשבת-קדש, ותכף-ומיד כשנכנסת השבת-קדש, כל אחד מישראל הוא בתוכה ממש, ועל-בן ראוי לו לשמח מאד מאד בשבת-קדש, שהוא בתוך השבת, ומסבב עם השבת, וצריך לראות שיימשיך קדשת שבת-קדש על ששת ימי החל, ויחזק עצמו להיות אף ורק בשמחה עצומה יהיה אף שיהיה, ויחיה את עצמו בזה שנברא מזרע ישראל, וזוכה לשמר שבת-קדש, וכל מה שייזכה לשמח את עצמו עם מצות שבת, כמו-כן יזכה שיאיר עליו יותר ויותר אור השבת, שהוא שמא דקדשא בריהו הוא, אורו של משיח, אשר יתגלה במהרה בימינו אמן.

ראש חדש

על כל אחד עובר בכל יום ויום מרירות ונפילות והרפתקאות וחלישות הדעת חדשים, שנמשכים מההסתרה — שנסתרת ממנו אמתת מציאותו ותברך, כי באמת אם היה האדם זוכה לאמונה ברה ומזככת, אשר אין שום מציאות בלעדיו ותברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו ותברך, וגם במקומו, שם השם ותברך נמצא, אז היה תמיד בשמחה עצומה, בשמחה שאין לה סוף וקץ כלל, כי אין לה עוד שמחה מזו — שאדם זוכה לידע, שגם בהסתרה שבתוך ההסתרה, גנוזה ומלבשת "דעת", שהיא אלופו של עולם.

וזהו סוד ראש חדש, שנתן דיקא לישראל, כמו שאמר חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת בא, פרשה ט"ו, סימן כ"ג): "לא נתתי ראשי חדשים אלא לכם", שנאמר "החדש הזה לכם" (עוד שם, סימן כ"ט): למה אמר חדשיכם? לפי שהחדשים מתנה הם לישראל, עין שם; כי ראש חדש הוא בחינת התגלות ההסתרה, שמגלין ההסתרה, על-ידי שיודעין, שגם שם מלבשת דעת, כי דיקא פשמגיעין לתכלית ההסתרה והירידה, חס ושלום, שאז הוא שרוי בעצבות ומרירות גדולה, ולבו ודעתו מעקמים מאוד מאוד בעקממיות גדולה, רחמנא לצלן, שהוא בחינת הסתרה שבתוך הסתרה, אזי דיקא מגלין ההסתרה, ונעשה ממנה דעת גדול, כי פשמגיעין לתכלית הירידה וההסתרה, חס ושלום, אזי דיקא מתקרבין להשם ותברך בתכלית הקרוב פביכול, כי שם בתכלית ההסתרה והירידה, חס ושלום, שם מלבש השם ותברך בעצמו פביכול פלי לבוש, כי באמת אין בלעדיו ותברך כלל, רק הפל נתלבש בלבושין בשביל הבחירה והנסיון, וכשאדם נפל פבר כל-כף על-ידי עוונותיו, אז פביכול לכלף וקרע את כל הלבושין וכו', וההכרח רק להשם ותברך בעצמו להיות שם, כמו שפתיב: "ויעברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך, אני ולא שליח,

אני ולא אחר" וכי, נמצא, שאז דיקא יכולין להתקרב אליו יתברך, כי אזי דיקא סמוכין אליו יתברך מאד מאד, וזהו בעצמו ההסתרה והפגם, כי ההסתרה שהיא בחינת התגברות הסטרא אחרא, ניקתה רק מבחינת שכירת כלים, שנעשין על-ידי רבוי אור, כי רבוי השמן גורם כבוי הנר, חס ושלום, עד שנסתר לגמרי, ואין יכולין לראות ולהשיג אלקותו כלל, מחמת בחינת רבוי אור, נמצא — שבודאי ההסתרה, אף שהיא ירידה גדולה, מאחר שנסתרת אלקותו יתברך לגמרי, חס ושלום, עם כל זאת, מאחר שכל זה נעשה על-ידי רבוי אור, נמצא — שבאמת מלבש שם דיקא אור גדול ונורא מאד, ואדרבה כשמגיעין לתכלית הירידה, שאין ירידה למטה ממנה, חס ושלום, אזי דיקא סמוכין אליו יתברך בתכלית הקרוב, כי בתכלית הירידה וההסתרה, חס ושלום, שם מלבש הוא יתברך בעצמו, ועל-כן אזי דיקא יכולין להתקרב אליו יתברך, ולחזור בתשובה שלמה.

אף צריך לזה דעת גדולה, לידע זאת, ולכונן השעה שמגיעין לתכלית ההסתרה, ולדעת, שאזי דיקא מקרבים אליו מאד, שעל-ידי זה מהפכין ההסתרה לדעת, כי באמת כשאין יודעין זאת, תוכל להתגבר ההסתרה, חס ושלום, ותעבר השעה שהיו יכולין להתקרב אליו יתברך, על-כן צריך להיות חכם גדול במעלה גדולה מאד, שיוזכה לדעת הזו, לידע, שדיקא כשנפל במקום שנפל, והוא מסבב עם ההסתרה, שהוא החשף והעצבות, דיקא אז יכולים לגלות ההסתרה, ולהפכה לדעת שהוא האור והשמחה, ודיקא אז יקרב את ישראל לאביהם שבשמים ויחזירם בתשובה, וזה בחינת יציאת מצרים, שהיתה על-ידי משה רבנו, עליו השלום, כי ישראל הגיעו אז לתכלית הירידה, עד שלא היו יכולים להתמהמה שם אפלו רגע אחד, כמו שנאמר "ולא יכלו להתמהמה", ואם היו שוהין שם עוד שעה קלה, היו כמעט נשארים שם, חס ושלום, אף משה רבנו היה מכונן את השעה, והמתין עד אשר הגיעו לתכלית הירידה, ואזי דיקא היה מגלה ההסתרה, ונמשך דעת ואור גדול, וגאלי

אז דיקא, וזה בחינת – "רדו שמה", רדו דיקא, שרמו להם, שהיו בגלות כמספר "רדו", כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, הינו כשהגיעו לבחינת "רדו", הינו לתכלית הירידה, אזי דיקא יהיו נגאלין.

וכמו שאמר רבנו ז"ל על-פסוק "תעיתי כשה אובד" (בלקוטי- מוהר"ן, חלק א', סימן ר"ו): שפשהאדם נבוך ותועה מאד מאד בדרךים המקלקלים, חס ושלום, לפעמים הוא תועה כל-כף, עד שמתקרב מאד אל הקדשה, ועל-ידי נסיון קל יכול לחזור אליו יתברך, אך מחמת שנתרחק מאד ממנו יתברך זמן רב, על-כן אינו שומע קול הפרוץ וכו', עין שם; אבל כשיש חכם גדול, שהוא הצדיק האמת מיחידי הדורות, שידע ומשיג דעת האמת, ויכול לבזן את השעה, הוא יכול לקרב אותו, אז דיקא כשמגיע לתכלית הירידה, כי אז סמוך מאד אליו יתברך, רק שאינו שומע קול הפרוץ, אבל על-ידי הדעת האמת של החכם והצדיק האמת, הוא מגלה את ההסתרה, וזוכה לשמע את קול הפרוץ, בחינת אוריתא מכרזת קמיהו, והירידה וההסתרה הזו הם בחינת עצבות ומרירות גדולה, עד שנדמה לו שאבד ממנו מנוס לגמרי, חס ושלום, אבל תכף ומיד, כשזוכה, שהצדיק האמת מאיר בו דעת האמת, אז הוא מגלה את ההסתרה, ונמשכת עליו שמחה אמיתית, כי יודע ועד שעדין איך שהוא, יש לו תקנה טובה לשוב אליו יתברך, והוא יתברך עדין נמצא אתו, עמו ואצלו, כי "מלא כל הארץ כבודו".

וזה בחינת קדוש החדש, שהיו יושבין ועוסקין בזה חכמים גדולים ונוראים מאד, שהיו בקיאין בסוד העבור, כי צריך לזה חכמה גדולה ובקיאיות גדולה מאד, בבחינת הדעת של משה, פי קדוש החדש הוא הוא בחינת התגלות ההסתרה בעת שהיא בתכלית הפגם, פי הלכנה היא בחינת מלכות, ופגימת הלכנה היא בחינת הסתרה, שמשם יניקת הסטרא אחרא כידוע, והיא מתמעטת והולכת עד המולד, שאזי היא בתכלית ההסתרה והמעוט,

ובקאמת אזי היא בתכלית ההתקרבות אל השמש, פי בעת המולד היא סמוכה לשמש בתכלית ההתקרבות, והשמש היא בחינת דעת הנמשכת מחי החיים, בחינת (תהלים פ"ד): "שמש ומגן השם אלקים" וגו', וזה בעצמו פגימתה ומעוטה בתכלית המעוט והחשך, מחמת שסמוכה מאד אל השמש, שעל-ידי-זה רבוי אור השמש מכהה אותה, ואינה יכולה להאיר כידוע, ובקאמת אזי תקף בעת שהגיעה לתכלית המעוט, שאזי סמוכה מאד לשמש, אזי תקף מתחילה להתמלא, והיא בחינת המולד כמובא, על-פן היו צריכין לזה חכמים גדולים הבקיאין בסוד העבור, שיהיו יכולין לכון השעה שמגיעה לתכלית המעוט, שאז דיקא היא שעת המולד, שמתחיל תקוונה ומלוואה, פי למטה בעולם הזה צריכין לזה דעת גדולה, כדי לידע זאת, פי אם לאו, תוכל להתגבר ההסתרה, חס ושלום, שהיא בחינת פגימת הלבנה, ועל-פן היו יושבין חכמים גדולים, שהיו מחשבין ומכונין אותה השעה בדיוק גדול מאד ובחכמה גדולה, בבחינת דעת האמת, שיודעין שבתכלית ההסתרה מלבשת דעת ואור גדול, שעל-ידי-זה היו מקדשין החדש, והיו ממשיכין קדושה וחקמה ודעת, והיו מגלין את ההסתרה, שהיא תקון הלבנה.

וכמו שהוא בלבנה, כמו-כן הוא אצל כל נפש מישראל, שנמשלה ללבנה — דיקא כשירד האדם ונופל מאד מאד, עד שנדמה לו כי אפסה תקוה, חס ושלום, וכאלו לעולם כבר לא יצא מהר'ע' והחשך הגדול שגלכד שם, והוא מסבב בעצבות ומרירות גדולה, והוא מלא קשיות וספקות ועקממיות גדולה כפיכול עליו יתברך, אז דיקא בא הצדיק האמת שבקי בחכמת העבור וכו', ומתפך את הירידה לעליה גדולה, ומגלה את ההסתרה לדעת גדולה, ומגלה לו, כי עדין השם יתברך אתו, עמו ואצלו, וממשיך עליו קדושה וחקמה ודעת, שהוא התגלות אמתת מציאיותו יתברך, שעל-ידי-זה נעשה שמח בשמחה, שאין לה סוף וקץ, וזוכה לצאת ולהתגדל ולהתמלא וכו'.

וזה שהיו אומרים: "מקדש", "מקדש", שזהו סוד מקרא קדש, שאנו קורין את הקדשה, שהיא החכמה והחיות שבכל דבר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), להחיות את המלכות, ועל-כן אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י'), שראש חדש הוא שרש התשובה, כי זהו עקר התשובה — כשזוכין להפך את ההסתרה לדעת גדולה, לידע שגם במקומו, גם שם מאיר אלופו של עולם, ואין שום יאוש בעולם כלל, ועל-כן בראש חדש, אז היא התעוררות התשובה לכל באי עולם, ואפלו לפושעי ישראל שהם בתכלית ההסתרה, כי אז דיקא בראש חדש נתגלה ההסתרה, וזוכים לתשובה שלמה, ועל-כן נוהגין להתעורר בתשובה בערב ראש חדש, ועושין יום כפור קטן, כי אזי הוא תכלית הפגם של הלבנה, בחינת מלכות, ועל-כן אזי דיקא הוא זמן התקרבות אליו יתברך, ועל-כן עושין אז תשובה, וחוזרין אליו יתברך.

וזה בחינת גדל השמחה שיש בראש חדש, ועושין סעדת ראש חדש, וכן בשעה שמקדשין את הלבנה, נוהגין לרקוד ולשמח מאד מאד, כי אז הוא זמן התגלות השכינה, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (סנהדרין מ"ב): כל המברך על החדש בזמנו, כאלו קבל פני שכינה וכו', עין שם; והשכינה היא שמחתן של ישראל, ועל-כן תכף-ומיד כשזוכין לשוב באמת אליו יתברך, על-ידי-זה זוכין לגלות את ההסתרה, ומשרין שכינה בעולם שהיא השמחה, ותמיד שמחים בשמחה שאין לה סוף וקץ, ומחמת שהלבנה מתחדשת בכל חדש, כי תכף-ומיד כשמתמלאת הלבנה, אחר-כך נעלמת, וצריכין להתחיל לחפש אחריה, ולמצא נקדה קטנה, ומתחלת להתמלא וכו', וכן בכל פעם, וישראל נמשלו ללבנה, כי ישראל מונין ללבנה, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (סנהדרין כ"ט), ועל-כן דבר זה נוהג בכל אחד מישראל, שצריך לחפש בעצמו תמיד נקדות טובות, ולהחיות את עצמו בהן מאד מאד, ולשמח את נפשו, שזהו סוד מלוי הלבנה — למלא את נשמתו עם נקדות טובות באופן שיהיה תמיד בשמחה, ומחמת פגעי ומקרי הזמן,

שְׁעוֹבֵר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת תָּמִיד עַל כָּל אֶחָד מֵהַ שְׁעוֹבֵר — קִטְנוֹת וִירִידוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, מִזָּה בָּא, שְׁשׂוֹכַח מִהַשְׂמֵחָה, וְנוֹסֵתֵר מִמֶּנּוּ אִוְרוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּכָל פֶּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וּלְחַפֵּשׂ וּלְמַצֵּא בְּעִצְמוֹ נִקְדוּת טוֹבוֹת מִחֲדָשׁ, כְּדֵי שִׁיְהִי בַשְּׂמֵחָה תָּמִיד, שְׂוֵהוּ הַיְסוּד וְהַעֲקָר בְּקִיּוֹם הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת — לְהִיּוֹת אִךְ שְׂמֵחַ תָּמִיד.

פֶּסַח

בַּפֶּסַח נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְעַקֵּר גְּאֻלַּת מִצְרַיִם הִיְתָה עַל-יַדֵּי תִקְוֵה הַשְּׂמֵחָה, שֶׁהַכְּנִיס מֹשֶׁה בְּיִשְׂרָאֵל, וְשְׂמֵחָה הִיא עוֹלָם הַחֲרוּת, כִּי בְּאֵמַת כָּל גְּלוּת מִצְרַיִם הִיְתָה עַל-יַדֵּי תִקְוֵה הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, שֶׁהַכְּנִיס פְּרַעֲה בְּיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁעַל-יַדֵּי-זֶה בְּעִצְמוֹ הַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם מְאֹד מְאֹד, כִּי עַקֵּר אַחִיזוֹת פְּרַעֲה מְלֶךְ מִצְרַיִם הָיָה רַק בְּעִצְבוֹת, וְעַל-כֵּן כִּשְׁהַכְּנִיס אֶת הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, עַל-יַדֵּי-זֶה נִפְלוּ בְּגִלוּת, וְהַשְׂתַּעֲבַד בָּהֶם בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבוּדָה קָשָׁה וְכוּ', כִּי תִקְוֵה-וּמִיד כִּשְׂאָדָם נוֹפֵל לַעֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, אֲזִי הוּא בְּגִלוּת גְּדוּלָה, כִּי עַל-יַדֵּי-זֶה נִתְרַחַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲזִי הַכֹּל יְכוּלִים לְשַׁלֵּט בּוֹ וּלְהַעֲבִידוֹ עֲבוּדַת פֶּרֶךְ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת הֵם הַיְסוּד לְכָל הַצְּרוּת וְהַיְסוּרִים וְהַגְּלִיּוֹת וְכוּ', וּבַפֶּסַח גְּלוּת מִצְרַיִם הִיְתָה עַל חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן שֶׁחֲטָא בְּעֵץ הַדַּעַת, וּפְגָם בְּנִצּוּצֵי קָרִי, וְנֹאמֵר עָלָיו (בְּרֵאשִׁית ג'): "בְּעִצְבוֹן תֵּאכְלֶנָּה" וְגו', וְהַכְּרָחוּ יִשְׂרָאֵל לְהַצְטַרֵף בְּמִצְרַיִם לְתַקֵּן פְּגָם הַקָּרִי שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן, (כְּמוֹ שְׂמוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה), וְעַקֵּר הַתְּקוּן — עַל-יַדֵּי שְׂמֵחָה, דְּהֵינּוּ עֲשָׂרָה מִיְיָ נְגִינָה שֶׁהַמְשִׁיחַ מֹשֶׁה בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל-יַדֵּי תִקְוֵה הַשְּׂמֵחָה זְכוּ לַצֵּאת מִמִּצְרַיִם, וְכֵן הַדְּבָר נוֹהֵג בְּכָל הַדּוֹרוֹת, כִּי זֶה יְדוּעַ, שֶׁכִּשְׂאָדָם נוֹפֵל לְמִקְוֹמוֹת הַמְּגַנִּים וְהַמְטַנְפִים, רַחֲמָנָא

לצלן, זה בחינת גלות מצרים, ופרעה מתגבר עליו, שהוא כלל הסטרא אחרא המתפשטים בעצבות ובמרירות על האדם שנפל ביניהם וכו', ואי אפשר לצאת משם, כי אם על-ידי תקף השמחה, שצריך למסר נפשו להיות רק בשמחה עצומה, ואפלו שעדין הוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן יראה למצא בעצמו איזו נקדה טובה, שזכה לעשות בחייו, כי אפלו הריקנין שפך, מלאים מצוות כרמון (ברכות נ"ז), וכל גאלת מצרים היתה רק על-ידי-זה, שהשם יתברך מצא בהם אילו נקודות טובות, ועל-ידי-זה האיר בהם משה נקדת השמחה, ועל-ידי שבאו לידי שמחה, נתרחב מחם ודעתם, ויצאו ממצרים, כי עקר גאלת מצרים היתה, על-ידי שמצא בהם נקודות טובות, אף שהיו עדין מלכלכים מאד, כמו שנאמר (יחזקאל ט"ז): "ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיו", הינו שישאל היו מלכלכים, כי היו בבחינת ארבעים ותשעה שערי טמאה פידוע, והשם יתברך רחם עליהם, ומצא בהם נקודות טובות, אפלו בתקף טמאת מצרים שהתגברה עליהם, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת אמר, פרשה ל"ב, סימן ה'): בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל וכו', שכל זה הוא מציאת הנקודות הטובות, שעל-ידי-זה נגאלו, וזהו — "ואמר לך בדמיו חיי בדמיו חיי" — אפלו בתקף הדמים והלכלוכים — חיי, כי גם שם יכולים למצא נקודות טובות.

והנה כל עקר קיומם של ישראל במצרים הנה רק, על-ידי שהקדים השם יתברך רפואה קדם למכה, ושלח לשם את יוסף, שהוא היה מקור השמחה, ועל-ידי תקף השמחה שהיה בו, זכה להיות נוטר הברית, כי כשאדם בשמחה, אזי זוכה שהשם יתברך בעצמו שומר בריתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קס"ט), ועל-פני נאמר ביוסף הצדיק: "הנמצא בזה איש אשר רוח אלקים בו" וגו' — שיודע לנשב ולנפח העפוריות מלב ישראל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'). כי זוהי היתה עבודת יוסף — לשמח את כל אחד, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (בראשית רבה, פרשת

וישב, פֶּרְשָׁה פ"ו): עַל-פְּסוּק "וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ", שֶׁהוּא לְשׁוֹן מִפְּנֵי וּמְרֻקָד, שְׁגֵם בְּעִבּוּדָתוֹ בְּבֵית הַסֵּהר, הָיָה מִפְּנֵי, וְהִצְלִיחַ לְשִׁמְח נִפְשׁוֹ, וְעַל-יְדֵי שֶׁהִגְבִּיר אֶת הַשְּׂמִחָה שֶׁם בְּעֵרוֹת הָאָרֶץ, בְּזֶה נָתַן כַּח אַחֲר־כֶּף לְיִשְׂרָאֵל, שְׁיִוְכְלוּ לְהִתְגַּבֵּר עַל הָרַע וְהַחֲשָׁה, שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט שֶׁם בְּמִצְרַיִם עֲלֵיהֶם.

וְזֶה — "וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה", וּמִבְּאֵר בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה, בְּמִדְרַשׁ וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ, שְׂאוּתֶן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיוּ עֶקֶר יְמֵי חַיָּו, שְׁחִי בְּשִׂמְחָה וּבִנְחָת, וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה הַדְּבָר, שֶׁשְּׂשֵׁהָ יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵשֵׁב בְּשִׁלְוָה, וּבְאֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁהִיא מְקוּם טָמֵא, שְׂאֵז הַתְּחִלָּה גְלוּת מִצְרַיִם, שְׁמַרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם, שֶׁם דִּיקָא יֵשֵׁב בְּשִׁלְוָה? אַף כֹּל זֶה הוּא עֲנִין הַגְּלוּי הַנִּפְלָא שְׁגָלָה לְנוּ רַבְנוּ ז"ל עַל-פְּסוּק "שְׂשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּ" (עֵין לְקוּטִי-מִוְהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כ"ד): שְׁעֶקֶר שְׁלָמוֹת הַשְּׂמִחָה הִיא דִּיקָא, כְּשִׂמְחָה פְּכִין אֶת הַיְגוֹן וְאֲנַחָה אֶל תַּקְוָה הַשְּׂמִחָה, כִּי כֹל מַה שְׂאָדָם בָּא אֶל מְקוּם חֲשׁוֹף יוֹתֵר וְכוּ' וְכוּ', וְאֶף-עַל-פִּי כֵן מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּמִדְרַגַּת הַשְּׂשׁוֹן וְהַשְּׂמִחָה, מֵעֲלֵתוֹ וּמִדְרַגְתוֹ גְבוּהָה מְאֹד מְאֹד, כִּי זֶהוּ עֶקֶר הַבְּרוּר מֵהִיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת (עֵין לְקוּטִי-מִוְהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כ"ד). וְכֹלֵל הַדְּבָר, כִּי כֹל עִבּוּדַת הָאֲבוֹת הֵיטָה — לְגִלוּת וְלְהוֹדִיעַ אֱלֹקוֹתוֹ בְּעוֹלָם, שְׁרַק בְּשִׁבִיל זֶה בָּא הָאָדָם לְעוֹלָם, וְזוּהִי כֹל הַשְּׂמִחָה וְהַחֲיוּת, הֵינּוּ כֹל מַה שְׂהָאָדָם זוֹכֵה לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ אֲמַתַּת מִצִּיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלַחֲקֹק בְּדַעְתוֹ הֵיטֵב, כִּי אֵין שׁוּם מִצִּיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכֹל עֶצֶם עֶצְמֵי חַיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ מִמֶּשׁ, זֶהוּ עֶקֶר הַנֶּעֱם וְהַשְּׂמִחָה, כִּי זֶה יְדוּעַ לְכֹל, שֶׁהַעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא בְּעַס וּמִכְאוּבוֹת, גִּנוּן וְאֲנַחָה, וְסוּפוֹ לְמוֹת, וַיְמִי חַיֵּינוּ הֶבֶל וְכוּ', וְאֵין שׁוּם שְׂמִחָה וְחַיּוֹת בְּעוֹלָם, כִּי אִם עַל-יְדֵי הַתְּנוּצָצוֹת הָאֲמַת וְהָאֲמוּנָה, כִּי אֲמַת סָמָא דְכֹלֵא, וְעֶקֶר הָאֲמַת הוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים קי"ז): "וְאֲמַת הַשֵּׁם לְעוֹלָם", שֶׁהוּא — לְהָאֲמִין בְּאֲמַתַּת מִצִּיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלַחֲתוּר וְלְהַתִּיגַע כֹּל יְמֵיו לְהִתְקַרֵּב וְלְהִדְבֹּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, בְּחִינַת — "וְכוּ תְדַבְּקוּן", שְׂזוּהוּ כֹל הַחַיּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר

(דברים ל'): "ובחרת בחיים למען תחיה אתה ונרעך לאהבה את השם אלקיך, לשמע בקלו ולדבקה בו, כי הוא חייך" וגו', אבל לזו הדבקות בשלמות, אי אפשר לזכות, כי אם על-ידי שמשפּרין כל תאוות הגוף לגמרי כמו אבות העולם, עד שזכו להמשיך האמונה הקדושה על עצמן בכל פעם, עד שבאו לשמחה גדולה על-ידי-זה, ועל-ידי-זה בָּרְרוּ בְּכָל פֶּעַם מֵהִיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, וְעָלוּ בְּכָל פֶּעַם מֵעֵלָה מֵעֵלָה וכו', כו', כי זהו עקר שבחם של הצדיקים, אלו שיָרְדוּ בְּהִיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת וכו', אף-על-פּי-כֵן חִזְקוּ אֶת עֲצָמָם בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים, עַד שֶׁהִפְכוּ אֶת הַכָּל אֶל תִּקְוַת הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׂמִיחָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה קָרְבוּ רְחוּקִים אֵלָיו יְתָרָף, וְהִכְנִיסוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא תִּקְוַת הַשְּׂמִיחָה בְּיִשְׂרָאֵל.

ועקר עבודת הצדיקים הקדושים, כגון האבות וגדולי הצדיקים שבכל דור ודור, שהם מתיגעים מאד מאד בעבודת השם יתברך במסירות נפש ממש בכל עת ורגע, והם מתקנים את העולם במלכות שדי, שהם רוצים להכניס אמתת מציאותו יתברך בעולם, ורוצים להמשיך השמחה והחיות הקדושה הזו בלב כל אחד מישראל, שאפלו מי שלא שבר עדין תאוות גופו לגמרי, יזכה גם-כן להתקרב אליו יתברך, על-ידי שמירת התורה והמצוות, ועל-ידי תפלה ובקשה ושיחה בינו לבין קונו, ואפלו מי שפגם כמו שפגם, ועדין מנח במקום שמנח וכו', גם בו הם מכניסים תשוקה וחיות והתעוררות והתחזקות לשוב אליו יתברך, ומגלים לו מעלת זה הענין — לחפש ולמצא בעצמו נקודת טובות, כי הצדיקים האמתיים מכניסים בלב כל אחד מישראל אמונה, שיאמין, שכל נקדה ונקדה טובה שזוכה על-ידי כל מצוה ומצוה שעושה, אין ערך אליה, ואפלו נקודת טובות של עשיית המצוות של פושעי ישראל, עולות על כל התענוגים של הבל, ועל כל מיני עשירות וכו' וכו' של כל העולם כלו, עד שישמחו את נפשם ביותר, על שהם גם-כן זוכים לטוב אמתי ונצחי כזה — לעסק בעשיית המצוות, שעל-ידי-זה מדבקין בו יתברך, שהוא חי החיים מקור

השמחה של כל השמחות, כמו שנאמר (תהלים מ"ג): "ואבואה אל מזבח אלקים, אל אל שמחת גילי" וגו', וכתוב (תהלים ט"ז): "תודיעני ארח חיים שבע שמחות את פניך נעימות בימיך נצח".

וזו כלל הגליות שעוברין על ישראל, שעקרם הוא גלות הנפש, שהיא רחוקה מאביה שבשמים, שעקר הגלות הוא העצבות, כי מחמת חטא אדם הראשון וקלקולו של כל אחד ואחד בכל דור ודור, על-בן מתגברת ומתפשטת הגלות, שהיא תקף המרירות והעצבות על כל אחד ואחד בפרטי פרטיות, ובכל פעם נופלת עליו עקממיות ומרירות יותר ויותר, אבל הצדיקים מוסרים נפשם בשביל ישראל, ומלמדים להם עצות ודרכים והתחזקות, איך לשוב אליו יתברך, שזהו מכירת יוסף למצרים, שהצרו לירד לערות הארץ ולהתנסות שם וכו', שעל-ידי-זה דיקא היה אחר-כך קיום לישראל, כמו שנאמר (בראשית מ"ה): "כי למחזה שלחני אלקים לפניכם" וגו', כי יוסף היה מקור השמחה, ואחר-כך ירדו יעקב ובניו, שגם הם היו מקור השמחה, כי הם היו דבוקים בו יתברך בתכלית הדבקות, ועל-בן דיקא על ידם, שזכו להקדים השמחה במצרים, היה קיום לישראל שם, וכשבא משה, הוציא אותם משם דיקא, על-ידי מדת הששון והשמחה שהאיר בהם, שצריכין רק לשמח תמיד, ולהפך את היגון ואנחה אל תקף הששון והשמחה, ואפלו שעשה כבר מה שעשה עד עכשו וכו', ההכרח לעשות כל מיני פעולות שבעולם, אפלו מלי דשטותא, להיות רק בשמחה, ועל-ידי-זה דיקא יזכו לצאת מהגלות הארבה והמרה שנלכדו תחת יד פרעה מלך מצרים.

וזו — "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב" וגו', שפשהתחיל לספר גלות מצרים וגאלתם, התחיל משמות בני ישראל שבאים לשם, להורות, שכל עקר קיומם בגלות וגאלתם משם, הכל היה בכח שמות בני ישראל, שהם: ראובן, שמעון, לוי וכו', שכל שמותם נקראו על שם שמחת ישראל ודבקותם

בו יתברך, כי הם היו דבוקים בו יתברך בתכלית הדבקות, כאשר קבלו מיעקב אביהם, ועל-ידי-זה היו בשמחה עצומה, כי מי שמכניס את עצמו באמונה הקדושה בתמימות ובפשיטות, ומדבק את עצמו בו יתברך, אדם כזה הוא תמיד בשמחה, כי מה יעשה לו אדם, מאחר שהוא יודע ועד, אשר הכל לכל דמיון גדול וכו', כי רק השם יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית, ואין שום טבע כלל וכו' וכו', ועל-ידי שיעקב והשכטים היו קדם במצרים, והם הכניסו את האמונה הקדושה בישראל, על-ידי-זה היה להם פח לסבל מרירות הגלות, ולבלי להשתקע שם, כי עקר מרירות הגלות הוא העצבות, וכל מה שמכבידן הגלות, מתגברת העצבות, ביותר, וכן כל מה שמתגברת העצבות שהיא גלות השכינה, מתגברת הגלות והעבדות הגשמית יותר, ועל-כן אי אפשר לצאת משם, כי אם על-ידי הצדיקים האמתיים, שהם מגלים לנו עצות נפלאות ונוראות, איך לשמח את עצמנו תמיד, אפלו בתקף העניית והדחקות והירידות והנפילות וכו', ועל-כן על-ידי יוסף דיקא זכו אחר-כך להתגבר על הכל, ומשה קשר את עצמו אל עצמות יוסף, שהוא השמחה שנטע יוסף במצרים, ועל-ידי-זה יצאו ממצרים, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת נשא): הים ראה ויגס, מה ראה? ארוננו של יוסף ראה, כי על-ידי תקף השמחה זוכים לנסים ולנפלאות, שדוד הטבע וכו'.

ועל-כן מי שנפל למקום שנפל על-ידי חטאתו ועונותיו הרבים, ורחמנא לצלן, שכל זה הוא גלות מצרים, כי כל הגליות נקראות על שם מצרים, שהם מצרים לישראל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), ורוצה לצאת משם, אי אפשר לו בשום אופן שבועולם, כי אם על-ידי דרך זו שגלה לנו רבנו ז"ל — לחפש בעצמו נקודות טובות, ולהחיות את עצמו בשמחה עצומה, וידע, כי עדין לא אברה תקנתו, חס ושלום, ואין שום יאוש בעולם כלל, כי צריכין להחיות ולשמח את נפשו בחסדי השם ובטובו שעשה

עמנו בעֵבֶר וּבְהוֹדָה, וְשִׁיעֶשֶׂה עִמָּנוּ לְהַבִּיא, כְּמוֹ שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים בְּבִרְכַת
הַמְּזוּזִין: "הוּא הַיָּטִיב, הוּא מִיָּטִיב וְהוּא יִיטִיב עִמָּנוּ" וְכוּ', וְזֶה כָּל
הַחַיּוֹת וְהַקִּיּוּם שֶׁל הַזְּמַן, שֶׁהוּא יָמִי חַיֵּי הָאָדָם, שֶׁהֶעֱקַר לְקִשְׁרוֹ
אֶל בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, הֵינּוּ שְׁכָל אֶחָד צָרִיף לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ
לְמַצָּא בְּעַצְמוֹ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִהַמְּצוּוֹת שֶׁזָּכָה לַעֲשׂוֹת בְּכָל יוֹם מְעוּדוֹ,
כִּי כָּבֵד זְכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּוֹת עַל-יְדֵי מִשְׁה רַבְּנוּ, אֲשֶׁר
הֵם חַיֵּינוּ וְאַרְךְ יָמֵינוּ וְכוּ', וְכַמְבָּאָר בְּדַבְּרֵינוּ הִרְבֵּה מְזֵה עַל-פְּסוּק
"וְאִמְרָה לְאֵלֵקִי בְּעוֹדֵי" (עֵינִן לְקוּיֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רפ"ב), וְכֵן
גַּם עֲתָה, אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פְּנִיִם הוּא חוֹטֵף אֵילוֹ מְצוּוֹת בְּכָל
יוֹם וְיוֹם, כִּי אֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלֵאִים מְצוּוֹת כְּרַמּוֹן, וְהֶעֱקַר
לְשִׂמְחָה בְּזֶה, וְלִידַע וּלְהַשְׁכִּיל וּלְהַבִּין הָאֱמֶת, שְׂאִין שׁוּם חַיּוֹת בְּעוֹלָם
חוּץ מְזֵה, וְהֶעֱקַר הוּא שְׁאֲנוּ מְצַפִּים לִישׁוּעָה, וּמְקוּיִם לְאַחֲרִית טוֹבָה
בְּכַח צְדִיקֵי הָאֱמֶת, כְּאֲשֶׁר חֲזַקוּנוּ כָּל הַנְּבִיאִים וְהַצְּדִיקִים הָאֱמֶתִיִּים
הָרַאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא,
וְאֶפְלוּ-אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא, כָּל זְמַן שְׂמֵאֲמִין שְׂאִין שׁוּם חַיּוֹת
בְּעוֹלָם, כִּי אִם תּוֹרָה וּמְצוּוֹת, וְחוּתֵר וּמִשְׁתַּוְּקֵק לְתַכְלִית הַנְּצַחִית,
וּמְקַרֵּב עַצְמוֹ לְצְדִיקִים וּלְחַבְרִים אֱמֶתִיִּים, וּמִתְחַזֵּק לְשִׂמְחָה נִפְשׁוֹ
בְּכָל עֵת בְּנִקְדַת הַמְּצוּוֹת, בְּוִדְאֵי יִזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹבָה, וְזֶה שֶׁהִזְהִיר
שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּסִפְרוֹ "קִהְלֵת" עַל הַשְּׂמִחָה שֶׁל
מִצְוָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (קִהְלֵת ח'): "אֵין טוֹב לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, כִּי
אִם לֶאֱכֹל וּלְשִׂתוֹת וּלְשִׂמּוֹחַ", שֶׁפָּרְשׁוּ חַכְמֵינוּ, זְכֵרונָם לְבִרְכָה, עַל
אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֶׁל תּוֹרָה וּמְצוּוֹת, וּלְשִׂמְחָה בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים
וְכוּ', כִּי זֶה עֶקֶר הַתַּכְלִית לְזָכוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ
מִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בְּסִפְרוֹ "קִהְלֵת" מִהֶבֶל הָעוֹלָם, וְחוּזֵר כְּמָה
וְכְמָה פְּעָמִים מְגַדֵּל הֶבֶל הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִטְעֶה הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ וְכוּ',
עַל-בֵּן אָמַר, שֶׁעֶקֶר הַתְּקוּן הוּא — שְׂמִחָה שֶׁל מִצְוָה, וְכֵן אָמַר (שֵׁם
ה'): "גַּם כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹקִים עֶשֶׂר וּנְכֹסִים וְהַשְּׁלִיטוֹ
לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וּלְשִׂאת אֶת חֶלְקוֹ, וּלְשִׂמְחָה בְּעַמְלוֹ, זֶה מִתַּת אֱלֹקִים
הִיא, כִּי לֹא הִרְבֵּה יִזְכֵּר אֶת יָמֵי חַיָּיו, כִּי הָאֱלֹקִים מַעֲנֶה
בְּשִׂמְחַת לְבוֹ", וּפְרָשׁ רַש"י, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מַעֲיֵד עַל

שמחת לבו, ששמח לעשות טוב, עין שם; ונסמך זה להתחלת הפסוק — "כי לא הרבה יזכר את ימי חייו", נמצא, שהפסוק מחזק ומזהיר את האדם מאד, שיהיה מאד להתחזק בשמחה כל ימי חייו, כי מאחר שימי חייו מועטים ופורחים מאד מאד, כי לא הרבה יזכר את ימי חייו, וכן מקדם וכן אחר-כך מרבה קהלת לדבר מהכל העולם, על-כן אמר "כי לא הרבה" — שימיו מועטים מאד, על-כן "יזכר את ימי חייו", הינו שיזכר להחיותם, שתהיה להם חיות אמיתית וקיום, שיהיו ראויים לקרותם בשם ימי חייו, וזה — על-ידי שמחה דקדושה, שהיא כל החיות, וזהו — "כי האלקים מענה בשמחת לבו" — שהשם יתברך מעיד על שמחת לבו, ששמח בלבו לעשות הטוב, דהינו שהיה מישיב דעתו בזה העולם וידע האמת, שאין שום חיות אמיתית, כי אם תורה ומצוות, כי הם חיינו וכו', ועל-כן היה לבו שמח לעשות טוב, וזה כל התכלית והקיום האמתי של כל ימי חייו.

הכלל — שהאדם צריך לישיב דעתו היטב היטב בכל עת, מה הוא עושה בזה העולם העובר, ומה יהיה סופו, ומהי התכלית מכל עסקי העולם הזה ומכל תאוותיו וכו' (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'). ועקר המניעה מזה היא העצבות, שממחמת שכל אדם מלא עצבות ודאגות ויגון ואנחה, הן מהפרנסה ומצער גדול בנים וכו', ובפרט מרבוי עוונותיו, כי "אוי לי מיוצרי אוי לי מיוצרי" (ברכות ס"א), ואף-על-פי שכתוב בספרי מוסר, שעצבות על העוונות הוא טוב, אבל הבעל-דבר והיכלי התמורות מתגברים בעצבות כזו, עד שמרחיקים אותו על-ידי-זה מהשם יתברך ביותר, כי הדאגה על העוונות היתה טובה, אם היה חוזר בתשובה על-ידי-זה, שמרבו הפחד מהעוונות, ישליך כל עסקי העולם הזה לגמרי, וישוב בתשובה שלמה להשם יתברך, כאשר כבר נמצאו כמה בצלי תשובה, על-ידי ששמו אל לבם מרירות פחד עונשי העברות, ושבו בתשובה, אבל רב העולם בפרט בדורות אלו מתרחקים ביותר על-ידי רבוי העצבות, אפלו של עוונות, כי בחינת

היכלי התמורות מחליפין האמת, ומערבבין דעתו מאד, שמכנים, חס ושלום, בחינת יאוש בלבו, כאלו אין לו עוד תקנה להתחדש כנֶשֶׁר יָמִיו, ומגבירים עליו עצבות הפְּרִנְסָה, בחינת (פראשית ג'): "בַּעֲצָבוֹן תֵּאבְלָנָה", ורובי תאות ממון, ולהנהיג ביתו בגדולות ובדירות נאות ובכלי בית וכלי כֶּסֶף וזָהָב וְתַכְשִׁיטִין, הכל יותר מכחו הרבה, עד שכל מה שהשם יתברך משפיע לו, אינו מספיק לו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (אבות פֶּרֶק ב'): "מְרֵבָה נִכְסִים מְרֵבָה דְאָגָה", ובפרט שהרבה, פְּרִנְסָתָם דְּחֻקָּה וְכוּ', ויש בזה חלוקין רבים בין בני אדם, אבל רבם ככלם מלאים עצבות ודאגות ויגונות בלי שעה, וזה מזיק ביותר, כי על-ידי-זה אין יכולים ליִשָּׁב דַּעְתָּם מה הם עושים בזה העולם, על-כן צריך להתחזק מאד מאד לשמח את נפשו בכל מיני עצות ודרכים שגלה לנו רבנו ז"ל, וכמוכא בדברינו הרבה מזה, על-כן צריכים להזכיר לעצמו בכל עת את כל החסדים והנפלאות, שפָּכַר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל־וּבְפָרֵט, כמו שנגאמר (תהלים ק"ג): "בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת הַשֵּׁם, וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָּל גְּמוּלָיו" וגו'.

וזה בחינת מצות זכירת יציאת מצרים בכל יום, כמו שנגאמר (דברים ט"ז): "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִיאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ", ובתיב (שמות י"ג): "וְזָכֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יָצִאתָ מִמִּצְרַיִם" וגו', וכן בפסוקים הרבה, ועל זה נקבעו כל המועדים הקדושים — לְשׁוֹשׁ וְלִשְׂמַח בָּהֶם, כמו שנגאמר (דברים ט"ז): "וְשִׂמְחָתָ בְּחַגֶּךָ", שכלם הם זכר ליציאת מצרים, כי צריכים לשום אל הלב להזכיר לעצמו היטב את כל החסדים והנפלאות שעשה עִמָּנוּ בְּהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, ונתן לנו את תורתו, שעל-ידי-זה יש לנו תקנה לנצח כל אחד ואחד, כי בכל דור ודור חזיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (פסחים קט"ז), כי בודאי לא בחנם גמל עִמָּנוּ חֶסֶד בְּזֶה בְּנִסִּים וּבְנִפְלְאוֹת וּבְנוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה, שְׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, ונתן לנו את התורה וכו', וקרננו לצדיקי אמת שבכל דור ודור, שזה החסד בודאי ישאר קים לנצח, כי דבר אלקינו

יקום לעולם, וגם עתה הוא עושה עמנו נסים ונפלאות בכל יום ויום, מה שאנו זוכים לחטף בכל יום כמה מצוות — ציצית, תפלין, קריאת שמע ותפלה וכו', ולמוד תורה וכו', ואנו בטוחים ומחכים ומצפים לישועה בכל עת, שסוף כל סוף בוא תבוא ולא תאחר, ויש תקוה לאחרינו וכו', ועל-כן ראוי לנו להיות בשמחה עצומה תמיד, ולהרחיב את דעתנו ולשמח את חברינו, כי עקר התכלית הוא רק שמחה — לשמח בו יתברך בכל יום, ובפרט בשבתות וימים טובים, ומכל שכן וכל שכן בשמחה חג חרותנו שהוא ימי הפסח הקדושים והנוראים, ראוי לשמח בהם מאד מאד, ולקיים את המצוות הנהוגות אז, כגון מצה וארבע פוסות וכו' וכו' בשמחה עצומה, ויהיה אז אף ורק בשמחה, וכן ימשיך את שמחת הגאולה על כל השנה כלה, שתהלה לאל, נברא מזרע ישראל ולא אכל חמץ, חס ושלום, ובזה ראוי לשמח כל השנה, והאר"י זכרונו לברכה, אמר: מי שגזר בימי הפסח הקדושים ממשוהו חמץ, אזי יהיה נצל כל השנה מחטאים, והפונה, כי על-ידי שזכה לצית אותו יתברך, ולא אכל חמץ בפסח, ראוי לו לשמח בזה כל השנה, והשמחה הזו, תשמרהו כל השנה מחטאים, ויזכה על-ידי תקף השמחה לשוב אליו יתברך, ולהתענג בערכות נעימות אורו יתברך, אמן בן יהי רצון!

ספירה

תכף ומיד אחר זמן יציאת מצרים, שהוא בליל ראשון של פסח, למחרתו אנו מתחילין לספור את הימים, ועקר הספירה היא לזכות להגיע אל קבלת התורה, שהיא בשבועות, ובמים אלו אנו צריכים לתקן כלים לקבל בהם את התורה, ועקר הכלים הם נשמות ישראל, כי כל אחד מישראל הוא כלי וצנור להמשכת אורו

יתברך, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יבמות ס"ד): אין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושתי רבבות מישראל, עין שם; ועקר השלמות הוא רק על-ידי אהבה, אחוה ורעות, כשהם מתאחדים באחדות אחת, ודנים זה את זה לכף זכות, אז דיקא נעשים כלים לקבל בהם התורה הקדושה, ועל-כך כל זמן שלא היו ישראל באחדות אחת, לא היו יכולים לקבל את התורה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ילקוט יתרו, רמז רע"ג): בקש הקדוש-ברוך-הוא לתן תורה לישראל בשעה שיצאו ממצרים, והיו חלוקים אלו על אלו, נוסעין במריבה, וחונין במריבה, כשבאו לסיני השוו כלם אגודה אחת, אמר הקדוש-ברוך-הוא: התורה כלה שלום, ואני נותנה לאמה שהיא אוהבת שלום, עין שם; וכן הוא בדרך ארץ זוטא (פרק י"א), בכל המסעות כתוב: "ויסעו ויחנו" — נוסעין במחלקת וחונין במחלקת, בזמן שבאו לסיני חנו חנניה אחת, אמר הקדוש-ברוך-הוא, הואיל ושנאו ישראל את המחלקת ואהבו את השלום, הרי השעה שאתן להם את תורת, עין שם; כי עקר קבלת התורה תלויה רק בדבר זה — שתהיה אהבה ואחוה בין ישראל וידונו אחד את חברו לכף זכות, וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן צ"א): סגלה להתמדה, שיזכה להיות מתמיד בלמודו, הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראל, עין שם.

ובשביל זה מתו עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא בימי העמר, על שלא נהגו כבוד זה בזה, ולא היתה ביניהם אהבה, כי בודאי היו צדיקים, אף הפגם שלהם היה, שהלכו בתקף מדת הדין, והסתפל כל אחד בחברו על הרע שבו, ולא הסתפלו על הטוב שבכל אחד, ועל-ידי זה היתה ביניהם שנאה, ומחמת זה מתו בימי העמר דיקא, שאז עקר התקון, שצריכין להסתפל על הטוב שבכל אחד, אפלו פחוט השערה, שעל-ידי זה יכולין לעשות ממנו כלי להמשיך השגות אלקות על ידו גם-כן, כי באמת להמשיך השגות אלקות צריכים כלים רבים פידוע, על-כך

צריכין לזה קבוצת ישראל קדושים, הרבה שיתקבצו יחד לדרוש את השם ולבקשו, כי בכל אחד מִישראל יש נקדה טובה מה שאין בחברו (עין לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ל"ד), וזאת הנקדה הטובה שיש בכל אחד היא צנור וכלי, שהצדיק ממשיך על ידו השגות אלקות, ועל־כן אי אפשר היה לקבל את התורה, כי אם כשהיו ששים רבוא יחד, והעקר צריך לראות שתהיה אהבה ואחדות בין ישראל, וכל אחד ידון את חברו לכף זכות, וכן את עצמו, ויסתכל תמיד על הצד הטוב שיש בו, שדבר זה מכניס שמחה בלב האדם, אשר הוא מצוה רבה לשמח את נפשו בכל פעם, וכן לשמח את חברו, כי השמחה היא הפלי לקבל בו התורה (עין לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ה), ועקר תקונם של תלמידי רבי עקיבא היה דיקא על־ידי רבי שמעון בן יוחאי, שהוא המשיך את האהבה בעולם, בבחינת אנון בחביבותא תליא, ועל־כן דיקא מחמת שהאיר אהבה בין התלמידים היה יכול לגלות רזי וסתרי נסתרות שבספר הזהר והתקונים וכו', כי להמשיך תורה צריך שתהיה אהבה בין ישראל, ועל־כן היה כחו רב מאד, כי מרב הפללות שנכלל בו יתברך, המשיך הארה ותקון כזה לדורי הדורות, כי זכה על־ידי גיעתו וטרחתו בעבודתו יתברך להמשיך שכירת עזו בפתחונים, וקרב על־ידי־זה אלפים ורבות נפשות, כי ספריו הם מלאים התעוררות והתחזקות, אורות וגלויים נוראים ונפלאים, לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נפלא כזה, אשר עוד לא היה לעולמים.

ועל־כן נתגלגלה הזכות על־ידי רבי שמעון בן יוחאי דיקא, שנתרבו ספסלים בבית המדרש במעשה דרבן גמליאל ורבי יהושע, ששאל אותו תלמיד — תפלת ערבית רשות וכו', שהיה רבי שמעון בן יוחאי, כי לא הסכימו עם רבן גמליאל, שאמר: כל תלמיד שאין תוכו ככרו, אל יבנס לבית המדרש, רק העבירו שומר הפתח וכו', ונתוספו ארבע מאות ספסלים, ועל־ידי־זה נתרבה תורה הרבה באותו היום, ואמרו שם תנא, "עדינות", באותו היום נשנית,

ו"עדיות" היא בחירתא דכלא ש"ס, כי דיקא על-ידי רבוי התלמידים נתגלו הלכות למעשה הרבה מאד, ושוהו ענין מסכת עדיות, שוהו העקר — כשמשפרין התלמידים כל אחד ואחד הלכה למעשה, דהיגו הדבורים הקדושים ששמע ממנו למעשה מה שהשיב לו על שאלותיו ששאל אותו על עניני חולאתו ורחוקו מהשם יתברך, ואיך ובאיזה דרך גלגל עמו, שמאלו הספורים יכול כל אחד להבין, ולהשפיל עצות ודרכים להתקרב להשם יתברך, עד שיזכה להשגת אלקותו יתברך בגלוי נפלא, שזו מסכת עדיות, שהיא בחירתא שנתחברה מהעדות שהעיד כל אחד מה ששמע מרבו הלכה למעשה.

וכן הוא בדרך עבודת השם יתברך, כי עקר יגיעת הצדיק האמת הוא, להמשיך השגות אלקות בתלמידיו בדרך נפלאים, עד שיוכלו להאיר בתלמדיהם ובתלמידי תלמדיהם לדורות, עד שכלם ידעו את השם, והצדיק בחיים חיותו יודע בהשגתו העצומה, איך לדבר עם כל אחד ואחד, אבל לאחר הסתלקותו, עקר חיותנו, על-ידי קבוצת תלמידיו יחד לדברים שבקדשה, וכל אחד מתעורר להשם יתברך כפי הנקודה הטובה שהאיר בו הצדיק, וכל אחד מספר מה ששמע וראה ממנו, ועל-ידי זה יכולין להחיות את כל העולם כלו.

ומכאן תוכחה מגלה באהבה מסתרת, איך שצריכין אנשי הצדיק לאחז את עצמן ביחד באהבה, אחוה ורעות, ולדון אחד את חברו רק לכף זכות, ובכל עת שמתועדים יחדו, שיהיה עקר דבוריהם מהצדיק, וכל אחד יגלה את נקדתו הטובה המשרשת בו מהצדיק, ויעיד ויספר את הרגשתו הטובה שיש לו בלמוד עצות הצדיק, שכל זה היא מסכת עדיות, וצריכים לברח מכל מיני מחלקת שבעולם, שגורמת, רחמנא לצלן, מה שגורמת, ועל-פן אם רואים שאחד מחרחר ריב תמיד, וגורם מחלקת, צריכים לברח ממנו כמו שבורחים מאש, כי באמת אין לו שום שיכות

אל הצדיק, כי הצדיק — עקרו שלום, והוא דן תמיד לכף זכות את כל אחד מישראל, ומסתפל עליו בעין טובה, ועל-כן כשאחד מחרחר ריב תמיד, צריכים לידע, כי שרשו הוא מדתן ואבירם, שחלקו על משה, וכל הצרות שהיו לישראל היו רק מהם, כי הם חרחרו ריב תמיד בין ישראל, עד שגרמו מה שגרמו, כי המחלקת מבלבלת הדעת, ומשפיתה את התכלית הנצחית, ועל-כן מי שחפץ באמת לקבל מהצדיק, צריך תמיד לילך בקבוץ כזה, שמדברים רק מתורתו, וכל אחד מעיד מה שהוא קבל מהצדיק, ועל-ידי-זה הכלליות שיהיו נכללים יחד, יאיר עליהם אור הצדיק בשמחה עצומה, כי כשנכללין יחד, נעשה מהם אור, מאחר שכל אחד מדבר רק מעצות הצדיק, ועל-ידי-זה נמשכת שמחה, כמו שנאמר (משלי י"ג): "אור צדיקים ישמח" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"א).

וביותר צריכים לידע דבר זה בני הנעורים התמימים והישרים החפצים באמת לצאת מתאוותיהם וכו', ומהרגליהם הרעים שנתרגלו, רחמנא לצלן, וכו', ורוצים לקבל ולניק מזה הצדיק, אף אין יודעין היכן משה שרוי והיכן אהרן שרוי וכו', מרב בלבול הדעת וההסתרה שיש על הכשרים האמתיים, כי (סנהדרין פ"ח:) משרבו תלמידי שמאי והלל, שלא שמשו כל צרכן, רבו מחלקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות, על-כן עצתן היא רק להסתפל בעין האמת באיזה מקום שהם מקבלים התחזקות, וקונים לעצמן טוב אמתי ונצחי, שגדלים שם בעבודתו יתברך, ומתמידים בתורה, ומרבים בתפלה והתבודדות שם הם צריכין להשאר, ובמקום שרואים שיש מחרחרי ריב ובעלי מחלקת, צריכים לברח משם, כי (גדרים ס"ד:): כל מקום שנאמר נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם, עין שם; כי באמת דרוך היראים והכשרים להיות דבוקים בו יתברך בכטול כל הרגשותיהם, ויושבים בהשקט, וכל דבורם בנחת ובדרוך ארץ גדול מרב אימת השכינה השורה על פניהם, אבל מי שעומד ורועש ומחרחר ריב, נשמתו היא מדתן

ואבירים, ואמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (מדרש תנחומא קרח): דתן
 ואבירים היו עזי פנים ובעלי מחלקת, עין שם; ועל-כן מי שרוצה
 לחוס על נפשו, ומי שרוצה לקבל מהצדיק, שיראה לברח מכל
 מיני מחלקת וסכסוכים, אפלו שגדמה לו, שעם החולקים הצדק,
 פי כבר אמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (סנהדרין ק"י): כל המחזיק
 במחלקת, עובר בלאו, שנאמר: "ולא יהיה כקרח וכעדתו", וכן
 אמרו (בתנא דבי אליהו רבה, פרק ט"ו): המזולזלים בכתביהם בדרבים
 והמטילים מחלקת, עתידים הם להיות כמו קרח ועדתו, עין שם;
 ובאמת בנגל מאד יכולים לראות תכף-ומיד מי הוא מאנשי הצדיק,
 ומי הוא מאנשי קרח ועדתו — במקום שמצליחים ושוקדים בתורה
 ובתפלה, צריך לידע ששם משפן הצדיק, ולהפך — במקום שרק
 מדברים ממחלקת, שם משפן קרח ועדתו.

ועל-כן דיקא בימי הספירה שהם הכנה לקבלת התורה, אנו
 מזכירין לעצמנו מה שנעשה מתלמידי רבי עקיבא, אף שבאמת היו
 צדיקים קדושים, אבל מאחר שלא נהגו כבוד זה בזה, כלם נתבטלו
 ומתו, רחמנא לצלן, ותקונם היה דיקא על-ידי רבי שמעון בן יוחאי,
 שהוא האיר אורו יתברך בעולם, והכניס אהבה ואחוה ורעות בין
 התלמידים, פי הוא חבר ספרים נוראים ונפלאים, שהמשיכו את
 שכנת עזו בעולם, ועל-כן אנו עושין ביום הסתלקותו שמחה
 גדולה, פי עקר השמחה היא מה שזכינו — שהשאייר לנו השארה
 קדושה פזאת, שהוא ספר הזהר הקדוש, שעל-ידי-זה נזכה להשגת
 אלקות, פי כל ספרי הזהר הם תקונים וכלים שהמשיכו ברב
 השגתם הקדושה, שעל-ידי-זה נזכה להשגות אלקות, שזהו כל
 דרכי הקבלה הקדושה, שגלו רבי שמעון בן יוחאי ותלמידיו, ועל-
 כן "בזהר דא יפקון מן גלותא", ויקים "פימי צאתך מארץ מצרים
 אראנו נפלאות", הינו כמו ביציאת מצרים, שהיתה גאלה על-ידי
 משה רבנו, על-ידי שגלה לנו אז השגות אלקות בדרכים נפלאים,
 כמו-כן עתה בגלות האחרונה הוא שקשה וכבדה יותר, אבל אף-על-
 פי-כן ברחמיו יגאלנו, על-ידי כל סתרי התורה שגלו רבי

שמעון בן יוחאי ויחבריו, שהם פלים וצמצומים להשגות אלקות, שעל-ידי-זה עקר רפואת הנפש וגאלתה בגשמיות וברוחניות.

ועל-כן עושים בל"ג בעמר שמחה גדולה, דהינו ביום הסתלקות התנא רבי שמעון בן יוחאי, על שזכינו שהשאייר לנו השארה כזאת שתשאיר לדורי דורות, שעל-ידי-זה נזכה להשיגו יתברך באמת, וזה סוד "עד הגל הזה", שמרמו על ל"ג בעמר, פמוכא בכתבי האר"י ז"ל, וזהו עד דיקא הוא בחינת "עדיות", שנתחברה על ידו, שהיא בחירתא, שהיא ההשארה של הצדיקים האמתיים שמשאירין לעולם על-ידי תלמידיהם, שמעידין בשמם מה ששמעו וקבלו מהם הלכה למעשה, שעל-ידי-זה זוכין להשגת אלקות, להפיר אותו יתברך, שזהו בחינת עדות, כי התורה נקראת עדות, כי התורה מעידה על מציאותו יתברך, ועקר עדות התלמידים, שמעידין מה ששמעו מרבים, שזה מסכת עדיות, שהיא בחירתא דכלא ש"ס, כי מה שמתעדין ביחד התלמידים באהבה, אחוה ורעות, ומדברים יחד בתמימות ובפשיטות מתורת הצדיק, וכל אחד מגלה את נקדתו הטובה שקבל מהצדיק, זהו בעצמו נקרא בחירתא, הינו – דבר המבחר מהכל.

והנה אף-על-פי שעדין אין אנו יודעין ומבינים כלל סתרי התורה שגלה רבי שמעון בן יוחאי בזהר ובתקונים, אף-על-פי-כן הוא תקון גדול לנפשנו, כי כבר עשה והכין לנו פלים נפלאים ותקונים גדולים על-ידי דרכי תורתו הקדושה שגלה, שעל-ידי-זה מי שרוצה להתגוע לבקש אותו יתברך, יוכל לבוא בנקל להשגות אלקות, על-ידי הדרכים והפלים והתקונים שגלה, כי להמשיך השגות אלקות צריכין כמה וכמה צמצומים שהם פלים ותקונים, ומחמת חטא אדם הראשון וקלקולי הדורות, אי אפשר לגמר התקון בשלמות בדור אחד, ועל-כן מתיגעים גדולי הצדיקים בכל דור ודור להמשיך תקונים נפלאים ולהשאיר ברכה אחריהם, כדי שיהיה נקל לדור האחרון להשיג אותו יתברך אם ירצו לבקשו,

ועל-כן גם אחר התנא רבי שמעון בר יוחאי זכינו לכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, שהוסיף לגלות תקונים נפלאים וכו', וכן אחר-כך זכינו למה שזכינו על-ידי הבעל-שם-טוב הקדוש וגדולי תלמידיו הקדושים, שגלו ופרסמו אלקותו יתברך.

ובפרטיות מה שזכינו על-ידי רבנו הקדוש והנורא בוצינא קדישא, שהוריד והלביש השגות אלקות בכלים ולבושים כאלו, אשר אפלו הגרוע שבגרועים יכול לשוב על ידו אליו יתברך, כי מרב עצם האורות והגלויים שמגלה רבנו ז"ל, נפתח הפה לדבר עמו יתברך, כי הוא מגלה ומפרסם לכל בריה, כי עדין השם יתברך אתו, עמו ואצלו, והעקר שירגיל את עצמו לפתח פיו ולדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו, אשר בשלמות התגלה למודו על-ידי משיח צדקנו, שאז יהיה דרך רבנו ז"ל דרך כבושה לרבים, והכל יברחו רק אליו יתברך, כמו שנאמר (צפניה ג'): "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם השם ולעבדו שכם אחד", כי כל זמן שאין האדם מדבר עמו יתברך, זהו סימן שעדין האמונה אינה בשלמות אצלו, ועל-כן משם נמשכת הגלות, כי עקר הגלות אינה אלא בשביל חסרון האמונה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א' סימן ז'), כי באמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, ש"מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו'), והקדוש-ברוך-הוא עומד בשעת התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדולה, והיה מדקדק מאד לבנון את דבריו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ב), ועל-כן כשבוא יבוא משיח צדקנו, יקיים (ישעיה ט'): "העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, יושבי בארץ צלמות אור נגה עליהם" וגו', כי תתגלה אלקותו יתברך במדרגה נוראה ונשגבה, עד שכל אחד ירגיש אותו יתברך, וכלם יראו ויבינו, אשר כל הכלי העולם הזה הם דמיון גדול, כי אין בלעדיו יתברך כלל, ועל-כן אין שום תכלית אחרת רק לברח אליו יתברך, ועל-כן דיקא בימי משיח יתפשט השלום הנפלא, וכשבוא יבוא משיח, לא יפתח פי אם בשלום, שהוא אהבה, אחנה ורעות, כמו שאמרו חכמינו,

זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת צו, פרשה ט', סימן ט'): גדול השלום, שכשמלך המשיח בא, אינו פותח אלא בשלום, שנאמר (ישעיה נ"ב): "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום", כי כפי ערכות נעימות זיו אורו יתברך שיגלה משיח צדקנו, יהיה אפשר להשיגו, רק על-ידי שלום ואחדות שבין ישראל, שאז יהיו נעשים כלם כלים להמשכת אורו יתברך, ועל-כן ראוי לכל אחד מישראל ובפרטיות אנשי הצדיק, להרגיל את עצמו לדון את כל אחד לכף זכות, ולא להב את כל אחד מישראל, ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת ויחי, פרשה צ"ח, סימן ב'): "ויקרא יעקב אל בניו, ויאמר האספוו וגו', צוה אותן על המחלקת, אמר להון תהון בלכון אספה אחת וכו', נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמן לגאולה, עין שם.

שבועות

עקר קבלת התורה הוא בשבועות בכל שנה ושנה, אף-על-פי שכבר נתנה בסיני, העקר לקבל התגלות פנימיות התורה, שבכל שנה ושנה כשפא החג הקדוש והנורא שבועות, אז נתגלית הארה חדשה בגלוי פנימיות התורה, ועל-כן צריך להכין את עצמו בכל שנה ושנה בהתחדשות חדשה, ולציר בעצמו, כאלו עומד עכשו במעמד הר סיני, ומקבל עכשו את התורה, וישמח שמחה רבה ועצומה על גדל הזכות, שזכה להפרא מזרע ישראל, ויש לו חלק בקבלת התורה, וזהו עקר היופי והתפארת של ישראל — שזכו לקבל את התורה, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות נח.): "והתפארת" — זו מתן תורה, ואף שהוא יודע באמת נגעי ומכאובי נפשו, אף-על-פי-כן יחזק עצמו לעשות התחלה חדשה, על-כל-פנים משנה זו, וישתוקק, שתמשך עליו הארת פנים מהתורה

הקדושה, באפן שׁיזכּה לקימה, שׁיזכּה להתעורר ולקום משנתו, לפקח על עסקיו ולחשב על תכליתו, באפן שׁיזכּה על-כל-פנים מעכשו לצאת מרע לטוב, ויעלה מדרגה לדרגה וכו'.

אף לזה צריכים לשבר הרבה מגיעות, ולהתחזק ולהתאמץ בעזות ובעקשנות דקדושה, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ביצה כ"ה): נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין; פי כפי העבר, מה שעבר על כל אחד בפּרטי פּרטיות וכו', ורואה עצם רחוקו מהקדושה והטוב וכו', זה כמה שהוא נכסף כל-כף אל הטוב והקדושה, ועדין לא עלתה בידו וכו', אדרבה נופל יותר ויותר וכו', ומחמת זה רבים מתרשלים אפלו מהרצון והחשק הטוב וכו', ונופלים בעיניהם מאד מאד, רחמנא לצלן, פאלו כבר אבדה תקותם ותוחלתם, חס ושלום, ונעשים על-ידי-זה בעצבות ובמרה שחורה, רחמנא לצלן, אשר זה גרוע מהכל, פי היאוש והעצבות והמרה שחורה, זהו עקר הזהמה שהטיל הנחש וכו'.

ועל-כן מי שרוצה לצאת מגשמייתו וחשכותו ולקבל את אור התורה מתדש, צריך להזכיר לעצמו את גדל החסד חנם שעשה עמו הקדוש-ברוך-הוא, וכרא אותו מזרע ישראל, וכבר זכינו לקבל את התורה מ"בראשית" עד "לעיני כל ישראל", ואחר-כך כל הששה סדרי משנה הקדושים, וכל הספרים הקדושים מהצדיקים שאחריהם, עד שגם בדורותינו אלה זכינו להתגלות חדושי תורה נפלאים מיחידי הדורות, כמו רבי שמעון בן יוחאי והארי"י, זכרונם לברכה, והבעל-שם-טוב, זכרונם לברכה, ורבנו ז"ל, אשר על-ידי-זה יש לנו כח ליחל ולקוות ולצפות לישועה ברצון חזק, שגם עד זקנה ושיבה אל יטשנו, עד שנזכר על-ידי הרצון החזק לשבר כל המגיעות ולבוא לתכלית האמתית, למה שצריך האיש הישראלי לבוא בזה עולם המעשה, פי באמת כל הנשמות היו במעמד הר סיני בפעל ממש, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת יתרו, פרשה כ"ח, סימן ד'): על-פסוק

"וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר", אמר רבי יצחק: מה שהנביאים עתידים להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני, שכן משה אומר להם לישראל (דברים כ"ט): "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום, ואת אשר איננו פה עמנו היום", עמנו עומד היום אין כתיב כאן, אלא עמנו היום, אלו הנשמות העתידות להברא, שאין בהן ממש, שלא נאמרה בהן עמידה, אף-על-פי שלא היו באותה שעה, כל אחד ואחד קבל את שלו. וכן הוא אומר (מלאכי א'): "משא דבר השם אל ישראל ביד מלאכי", בימי מלאכי לא נאמר, אלא ביד מלאכי, שפכר היתה נבואה בידו מהר סיני, ועד אותה שעה לא נתנה לו רשות להתנבא, וכן ישעיה אמר (ישעיה מ"ח): "מעת היתה שם אני", אמר ישעיה, מיום שנתנה תורה בסיני שם הייתי וקבלתי את הנבואה הזאת, אלא (שם): "ועתה אדני אלהים שלחני ורוח", עד עכשו לא נתנה לי רשות להתנבאות, ולא כל הנביאים בלבד קבלו מסיני נבואתן, אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור כל אחד ואחד קבל את שלו מסיני וכו', עין שם.

ועל-כן צריך כל אחד להשתוקק ולכסף ברצונות ובכסופים חזקים אחר חלקו שבתורה, והעקר אחר אור התורה שבשרש נשמתו, כי קדם שיוצא הולד לעולם מלמדים אותו את כל התורה בלה (נדה ל:). וכיון שבא לאויר העולם, בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה בלה, ועכשו שהוא כבר באויר העולם, ראוי לו להתחזק ולהתאמץ לחפש אחר תורתו, ואפלו שפכר עשה מה שעשה וכו', אסור לפל בדעתו בלל, רק להתחיל ולקבל על עצמו קבלה חדשה, ובפרט בשבועות, ועל-כן ראוי לו להיות ער כל הלילה, וישתוקק אחריו יתברך מאד מאד בשמחה עצומה, שעל-ידי-זה יתרחב לבו ודעתו, וקדם אור היום דיקא ילף למקנה לטבל, ויטבל בשמחה עצומה, כי אז גם נשמתו טובלת ונטהרת ונעשית כלי לקבל את אור התורה, כי המקנה של שבועות הוא המשכת שער החמשים, שהוא שער העליון מנו"ן שערי בינה,

שהוא שכל ודעת עליון (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ו), ועל-כּן על-ידי שיקדים כל הלילה בשמחה וברקודים, וקדם אור היום יטבל במקנה, על-ידי-זה יזכה, שימשך עליו שרש נשמתו, ויוכל לעשות התחלה חדשה וכו'.

וראוי לקבל על עצמו שמעכשו, מחג מתן תורה, יעשה לעצמו שעורים קבועים בסדרן בכל חלקי התורה הקדושה — מקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכות ואגדות וכו' וכו', כי עכשו הזמן המסגל לזה, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת תשא, פרשה מ"ז, סימן א'): בשעה שנגלה הקדוש-ברוך הוא בסיני לתן תורה לישראל, אמר למשה על הסדר: מקרא, משנה, תלמוד ואגדה וכו', עין שם; ובכח קבלה זו יזכה לחזק עצמו כל השנה כלה, להיות רגיל לעשות התחלה חדשה בכל פעם, וילמד את התורה הקדושה בתשוקה ובחשק חדש בכל יום ויום, ואמרו (בזהר הקדוש, פרשת חקת קע"ט): מאן דאשתדל באורייתא, כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא הדא הוא דכתיב (דברים כ"ז): "היום הזה נהיית לעם".

אך צריכים התחזקות עצומה, ובפרט מי שפטר נפל למקום שנפל, ונכשל במה שנכשל, רחמנא לצלן, עליו עוברות מחשבות של מרירות ועקממיות וכו', עד שנדמה לו, כאלו לעולם כבר לא יוכל לשוב אליו יתברך, ומכל שכן להמשיך על עצמו אור תורתו וכו', ובפרט אם כבר התחיל כמה פעמים, וראה שההתגברות גדולה מאד מאד, רחמנא לצלן, שכל מה שרוצה לצאת, מתפשטות עליו המניעות והעכובים ביותר וכו', אף-על-פי-כן אם גם אז יהיה חזק ואמיץ בדעתו, ולא יתן דמי לו, רק יהיה עקשן גדול ברצונות ובכסופים עצומים אחריו יתברך, ויעשה כל מיני פעולות שבעולם לשמח את עצמו, כאשר גלה לנו רבנו ז"ל על-פסוק "אזמרה לאלהי בעודי" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב), אז דיקא יזכה סוף כל סוף להגיע אל שרש קדשתו.

ועל זה מרמזת התעוררות השנה שאנחנו נעורין ליל שבועות, כי חשף קדם לאור בסדר הבריאה בכל יום ויום, כמו שנאמר (בראשית א'): "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר" וגו', כי כל יום ויום הוא בחינת בריאה חדשה, שהוא יתברך מוציא מהכח אל הפעל, כפי הבריאה שבאותו היום, אבל קדם שמוציאין מהכח אל הפעל, בהכרח שיהיו לו מניעות, שנהו בחינת החשף שקדם האור, ואצלו יתברך בכיכול הוא סוד הצמצום וכו', אבל אצל האדם הן המניעות והכבדות והחשף שנתפשט עליו בכל יום ויום מחדש וכו', ואז צריכין להתגבר בחשק וברצון חזק דקדשה, לשבר כל המניעות, ולהמשיך עצמו אליו יתברך, ועל-כן באמת עקר ההשתוקקות והרצון להשם יתברך הוא בלילה, כמו שנאמר (תהלים ע"ז): "אזכרה נגינתי בלילה, עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי", וכן (שם קי"ט): "זכרתי בלילה שמך השם", וכן (שיר השירים ג'): "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי", ועל-ידי עצם הרצון שיש לאדם בחשכת לילה, זוכה לאור יום, שהוא סוד הבריאה החדשה, והוא מוציא מהכח אל הפעל גלוי אלקותו יתברך שביום זה החדש.

וזו השנה של לילה, כי המניעות מתגברין בכל פעם יותר, וכשרואה הבעל-דבר שהאדם שבר כבר כמה מניעות, והוא סמוך מאד אל הקדשה, הוא מתפשט ומשתטח כנגדו במניעות עצומות וקשיות כאלו, עד שנדמה לו שאין בכחו לשברם, ועקר העצה לזה, היא הרצון החזק ביותר, שאף-על-פי-כן יתחזק ברצון חזק לעולם וכו', ויכניס בעצמו ידיעה ברורה, שאפלו מעמק הרע והחשף עדין יכולים לצאת, אם רק ירצה באמת, אבל על-פי-רוב הבעל-דבר מתגבר ומשתטח כנגדו כל-כף, עד שצריכין לבחינת שנה, שהיא בטול לגמרי, ומשם נמשכת השנה, שהיא בטול גמור בעת חשכת לילה, שהיא השתטחות המניעות מאד, וצריכים להתעורר משנתו שיתגבר ברצון והשתוקקות חזקה כל-כף בבחינת בטול לגמרי, עד שיזכה בתוך כף להתעורר משנתו, ולחזק ידו בהשם לכלי

לְיָאֵשׁ עֲצָמוּ מִהִתְקַוָּה הַטּוֹבָה, וְדָבַר זֶה רָאוּ בְּפֶעַל מִמֶּשׁ, שְׂאוֹתֶם הַנִּפְשׁוֹת שְׁנֹלְכָדוּ בְּטִיקְלָא וְכוּ', אִךְ זָכוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, וְצִיְתוּ אוֹתוֹ וְקִיְמוּ דְבָרָיו, זָכוּ לְצֵאת וְכוּ', וְלִהְיֵעַ אֶל מַדְרָגוֹת נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת וְכוּ', כִּי לֹא עֲזָבוּ אֶת הַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין.

וְזֶהוּ (תהלים ג'): "הַשֵּׁם מָה רַבּוּ צָרֵי רַבִּים קָמִים עָלַי", שֶׁהֵם הַמוֹנְעִים וְהַשׁוֹנְאִים, עַד אֲשֶׁר "רַבִּים אוֹמְרִים לְנִפְשֵׁי אֵין יִשׁוּעָתָה לּוֹ" וְגו', שְׂאוֹמְרִים, שְׁחַס וְשָׁלוֹם, אֵין לְקוֹוֹת לִישׁוּעָה עוֹד, אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ וּמֵאֲמִין "כִּי אַתָּה הַשֵּׁם מְגֵן בְּעַדִּי" וְגו', וְעַל-כֵּן עֲדִין "קוֹלִי אֶל הַשֵּׁם אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי" וְגו', וְעַל-יְדֵי-זֶה "שְׂכַבְתִּי וְאִישְׁנָה הִקְיַצְוֹתִי" וְגו', כִּי הַמְּנִיעוֹת וְהַשׁוֹנְאִים הַשִּׁתְּטָחוּ כִּנְגְדִי כָּל-כָּף, עַד אֲשֶׁר "אֲנִי שְׂכַבְתִּי וְאִישְׁנָה" — שֶׁהִכְרַחְתִּי לְבַחֲנִית שְׁנָה, שֶׁהִיא בַּחֲנִית בְּטוֹל, וְעַל-יְדֵי הַתְּקוּוָּה עֲדִין "כִּי אַתָּה הַשֵּׁם מְגֵן בְּעַדִּי", עַל-יְדֵי-זֶה "הִקְיַצְוֹתִי כִּי הַשֵּׁם יִסְמְכֵנִי לֹא אִירָא מִרְכַּבוֹת עִם" וְגו', כִּי הַשֵּׁם יוֹשִׁיעֵנִי בְּיָדָי, כְּאֲשֶׁר עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו עַד הַנָּה.

וְעַל-כֵּן אַחַר שֶׁסְּפָרְנוּ יְמֵי הַסְּפִירָה, שֶׁהֵם עֲצָם נִפְלְאוֹת הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין טוֹבִים שֶׁהָיָה לָנוּ יוֹם אַחַר יוֹם, אַחֲרֵי שֶׁיִּצְאָנוּ מִהַרַּע וְהַחֲשֵׁף שֶׁהוּא מִצְרִים וְכוּ', לְזִכּוֹת לְהַכְּנִס אֶל תּוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא קְבֻלַּת הַתּוֹרָה בְּשִׁבּוּעוֹת וְכוּ', וְאִךְ שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ יוֹם אַחַר יוֹם מְרִירוֹת וְצָרוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת רַבִּים וְכוּ', וְאִךְ-עַל-פִּי-כֵן לֹא עֲזָבְנוּ אֶת הַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין, אֲדַרְבָּה נִתְעוֹרְרוּ מִחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם בְּתוֹסֶפֶת הַתְּעוֹרְרוֹת, שֶׁזֶה בַּחֲנִית גְּדֹל הַהִתְעוֹרְרוֹת שִׁישׁ בְּשַׁעַת סְפִירָה, כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ גְּדֹל הַהִתְעוֹרְרוֹת בְּתִשְׁבּוּעָה נִפְלְאוֹה, בְּעֵת שִׁישְׂרָאֵל מְקִיְמִין מְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר, וְכָל זֶה מוֹרָה עַל עֲצָם נִפְלְאוֹת תְּשׁוּקַת יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן דִּיקָא כְּשֶׁבָא הַלִּילָה הָאֲחֵרוֹן שֶׁל סְפִירָה שֶׁהוּא לַיִל שְׁבִיעוֹת, אֲזוּ דִיקָא אָנוּ נְעוֹרִין כָּל הַלִּילָה וּמְנַדְדִין שְׁנָה מְעִינֵינוּ, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וּבְשִׁירוֹת וּתְשַׁבְּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה וּבְרִקְוִדִים, וּבְזֶה אָנוּ מְרִאִים, שֶׁכְּבָר שְׁבָרְנוּ אֶת כָּל הַמְּנִיעוֹת, וְעַכְשָׁו אֵין אָנוּ מִפְּתָדִים כָּלֵל מִהַשְׁנָה וְהַחֲשֵׁף, כִּי מִרַב הַחֲזוּק שֶׁזָּכִינוּ

לקבל מהצדיק האמת, ואף שפבר עבר עלינו מה שעבר וכו', ואף-על-פי-כן לא עזבנו את הרצון והפסופין וכו', על-פן אנו מוכנים עכשו לקבל את התורה הקדושה, ודיקא על-ידי-זה נזכה לקבל את התורה הקדושה, כי על-ידי תקף ההתחזקות והפסופין זכינו שיהיו לנו פלים טובים.

ראש השנה

רַבְּנוּ ז"ל הזהיר מאד את כל מקרבו, שיכואו אליו לראש השנה, כי כל הענין שלו הוא רק ראש השנה, ואמר: "השם יתברך נתן לי במתנה, שאני יודע מהו ראש השנה, ומי שזכה להיות אצלי בראש השנה, ראוי לו לשמח מאד מאד כל השנה, אכלו מעדנים ושתו ממתקים כי חדות השם היא מעזכם"; ויחיה את עצמו בזה שזכה להיות אצלו בראש השנה, וכל השנה בכל מה שיעבר עליו, יזכיר לעצמו שאיך שהוא, ואיך שעובר עליו, על-פל-פנים זכה להיות אצל רבנו ז"ל בראש השנה, ובזה יחזק עצמו בשמחה עצומה עד מאד, כי בראש השנה הוא עושה תקונים כאלו עם מקרבו, מה שבכל השנה אי אפשר לתקנם, הינו שיש גרועים כאלו, שאי אפשר בכל השנה לתקנם, אבל בראש השנה גם להם יש תקון, ועל-פן מי שזכה כבר להיות אצלו בראש השנה, יחיה את עצמו בזה כל השנה, וירקד בשמחה עצומה שזכה להיות אצלו בראש השנה, ואל יניח אצלו את העצבות והמרירות אפלו כרגע, כי זוהי הזכות הגדולה ביותר בעולם — כשזוכים להיות אצלו בראש השנה, כי ראש השנה הוא יומא דדינא (ראש השנה ט"ו), בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, ושופט את כל אחד ואחד, כי "המשפט לאלהים הוא" (דברים א'), כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפט את האדם, כמו

שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (אבות פֶּרֶק ב'): "אל תִּדוּן אֶת חֲבֵרְךָ עד שְׁתִּגִּיעַ לְמִקוּמוֹ", ומי הוא שְׁיָכוֹל לִידַע וּלְהִגִּיעַ לְמִקוּם חֲבֵרוֹ, כִּי אִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא מִקוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִין הָעוֹלָם מִקוּמוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ מִקוּם אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן הוּא לְבִדּוֹ יִתְבָּרֵךְ יָכוֹל לְדוּן אֶת הָאָדָם, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ הוּא בְּעַל הַרְחָמִים, וּבְיָדָאֵי הוּא מְקַיֵּם בְּנוֹ "הָיִי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת" (אבות פֶּרֶק א'), וְאָנוּ רוֹאִים רַחֲמָנוֹתוֹ בְּמָה שֶׁקָּבַע לָנוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כִּי זֶה הוּא חֹסֵד גָּדוֹל, כִּי אִיךָ הֵיִינוּ מְרִימִין פְּנֵינוּ לְבִקְשׁ כַּפָּרָה מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ?! עַל-כֵּן עָשָׂה עִמָּנוּ חֹסֵד וְקָבַע יוֹם הַדִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁאֵז כְּבִיכוֹל הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ מְבַקֵּשׁ כַּפָּרָה, בְּכַחֲשֵׁת — "הִבִּיאוּ עָלַי כַּפָּרָה", הַנֶּאֱמָר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (חֲלִין ס), וְעַל-כֵּן אִין לָנוּ בּוֹשָׁה בְּיוֹם הַדִּין לְבִקְשׁ כַּפָּרָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ מְבַקֵּשׁ אֵז כַּפָּרָה, גַּם עַל-יְדֵי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ כְּבִיכוֹל כָּא לִידֵי זֶה שֵׁיִצְטָרֵךְ לֹמַר: "הִבִּיאוּ עָלַי כַּפָּרָה", הֵיִנוּ שֶׁעָשָׂה דְבַר שֶׁהֲצָרֵךְ לְהִתְחַרֵּט עָלָיו וְלֹמַר: "הִבִּיאוּ עָלַי" וְכוּ', עַל-כֵּן אִין לָנוּ בּוֹשָׁה לְבּוֹא לְפָנָיו בְּחֻטְאֵינוּ לְבִקְשׁ עֲלֵיהֶם כַּפָּרָה וּלְהִתְחַרֵּט עֲלֵיהֶם, כִּי גַם הוּא יִתְבָּרֵךְ עָשָׂה דְבַר שֶׁהֲצָרֵךְ לְהִתְחַרֵּט עָלָיו, נִמְצָא שֶׁאָנוּ רוֹאִין גָּדֹל הַרְחָמָנוֹת שְׁלוֹ, עַל-כֵּן הוּא לְבִדּוֹ יִתְבָּרֵךְ רְאוּי לְדוּן אֶת הָעוֹלָם, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ יוֹדַע מִקוּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי כָּל הַמִּקוּמוֹת הֵם אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הוּא מִקוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִין הָעוֹלָם מִקוּמוֹ (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק ב', סִימָן א'), וְהַצְדִּיק הָאֱמֶת נִכְלָל לְגִמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-כֵּן הוּא הַשְּׁלִיחַ-צַּבוּר שֶׁנִּשְׁלַח מִכָּל הַצַּבוּר, וְהוּא מְחַפֵּשׁ וּמוֹצֵא אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִקְדוּת טוֹבוֹת, אֲפִלוּ בְּגֵרוּעִים, כִּי הוּא תָּמִיד מְטָה כְּלָפֵי חֹסֵד, וְדָן אֶת הַכָּל לְכַף זְכוּת, כִּי מֵאַחַר שֶׁגַם הוּא נִכְלָל בְּמִקוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְעַל-כֵּן יוֹדַע שֶׁכָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא רַק מְסַבֵּת מִקוּמָם, שֶׁגֵּרַם לָהֶם מֵה שֶׁגֵּרַם, וְעַל-כֵּן הוּא דָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וּמוֹסֵר נִפְשׁוֹ בְּשִׁבְלָם, וּמִמַּתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים מֵעֲלֵיהֶם, וּמוֹצִיא אֶת הַמְשַׁפֵּט לְאוֹר בְּחֹסֵד וּבְרַחֲמִים רַבִּים.

זוה הוא עושה עם כל אחד מישראל, ומכל שכן עם המקרבים אליו, ועל-כן מי שזוכה להיות אצלו בראש השנה, ראוי לו לשמח כל השנה בשמחה עצומה, וירקד בכל יום ויום על החסד הנפלא, שזכה להיות אצל הצדיק האמת, ואף שבאמת הצדיק האמת עוסק להמתיק את כל הדינים מעל כל ישראל ומוסר נפשו בעבורם, אף-על-פי-כן מעלת המקרבים אליו, אין לשער ולספור כלל, כי כל נפש שזוכה להיות אצלו בראש השנה, יש לה חלק בהמתקת הדינים מעל כל ישראל, כי המקרב לצדיק האמת, גם-כן נקרא צדיק, כי המחבר לטהור — טהור, והצדיק האמת כוללם מיד בראש השנה בשכל הכולל, ונכללים עמו בו יתברך, ויש להם חלק בהמתקת כל הדינים מעל כל ישראל, כי ראש השנה "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", שבו נברא אדם הראשון, ובו דנין אותו, וכמוכא (בזהר חדש בראשית): מפני מה בראש השנה דן הגוף והנשמה? מפני שבו נולד אדם הראשון, ובו ביום נעשה גוף ונזרקה בו נשמה, ובו ביום נדון ונקבע הדין לדורות וכו', עין שם.

אך הדין צריך להיות בצדקה, ועל-כן זוהי כל עבודת הצדיקים כל ימיהם — להמשיך צדקה וחסד על כלל ישראל, והעקר בראש השנה, שהוא תחלת הבריאה, כי עקר עבודת הצדיקים הוא להמתיק דינים, ולהמשיך רחמים על ישראל, ועל-ידי-זה בעצמו הם מחזירים את ישראל בתשובה, ובפרטי פרטיות הצדיק הגדול במעלה נפלאה מאד מאד מיחידי הדורות, אשר כל תכלית פגנת הבריאה היתה בשבילו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ו:): מאי כי זה כל האדם, אמר רבי אלעזר, אמר הקדוש-ברוך-הוא: כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה, רבי אבא בר כהנא אמר, שקול זה כנגד כל העולם כלו, רבי שמעון בן עזאי אומר, ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר, כל העולם כלו לא נברא אלא לצוות לזה, כי כל מה שהצדיק גדול ביותר, וכל מה שבא למדרגה גבוהה ביותר, הוא זוכה להמשיך רחמים וחסדים עליונים יותר

ויותר, וכמו שמבאר בזהר הקדוש החלוק בין נח ואברהם ומשה וכו', עד עכשו בתקף אריכת מרירות הגלות שישראל ירדו מאד מחמת אריכות הגלות, בבחינת (איכה א'): "ותרד פלאים", ונתרבה השקר והחשף והעצבות והמרירות, שהם הפפירות והאפיקורסות וההסתרות, להסתיר אותו יתברך, אין עוזר להם, כי אם הצדיק האמת הנכלל לגמרי בו יתברך, וזכה להגיע אל תורת השם ואל תפלת השם ממש (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ב), שמעורר אותו יתברך שיתפלל בעצמו בעד ישראל, וימשיך עליהם רחמים וחסדים חדשים בכל פעם, רחמים וחסדים שאינם פלים לעולם, בבחינת (איכה ג'): "חסדי השם כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו", כי הוא נכלל באור האין סוף ברוך הוא, ששם הרחמים אין סופיים.

ובעקר עוסק בזה בראש השנה, כי בכל ראש השנה חוזר מה שהיה בתחלת הבריאה, כמבאר בכתבי האר"י, וזכרנו לברכה, אבל בודאי בכל ראש השנה נעשה חדשות לגמרי, רק שהוא מעין שהיה בתחלת הבריאה, אבל בודאי הוא בבחינת התחדשות נפלאה, כי זה ידוע, שאין השם יתברך עושה שתי פעמים דבר אחד, וכן אין שני בני-אדם שוין, וכן בכל דור, ובכל שנה, ובכל חדש, ובכל שבוע, ובכל יום, ובכל שעה ובכל רגע נעשה חדשות לגמרי בכל העולמות, מה שעדין לא נעשה עד עכשו כלל, כי אין השם יתברך עושה דבר שכבר היה בכלליות ובפרטיות, והתחלת החדוש בכל שנה מתחלת בעקר בראש השנה, שהוא הראש והיסוד של כל השנה, שאז כשנכנסת שנה חדשה לגמרי מתחילות להיות חדשות לגמרי בשנה זו, מה שלא היה נעשה עד עכשו כלל, ועקר ההתחדשות הנפלאה הנעשית בראש השנה מעין תחלת הבריאה, הוא בענין המתקת הדינים, שבכל ראש השנה ממשיכין הצדיקים, גבורי כח, עושי דברו, לשמע בקול דברו המזכרים בזהר הקדוש, שהם הצדיקים המקרבים לצדיק האמת מיחידי הדורות, שזכה לבחינת "נעשה ונשמע" בתכלית המעלה שאין למעלה

הימנה, והוא נכלל בו יתברך, עד שתורתו היא תורת השם ממש, ותפלתו היא תפלת השם ממש, ואלו הצדיקים המקננים אליו, הם ממשיכין ממנו בכל ראש השנה חסדים ורחמים חדשים שלא היו מעולם, להמתיק כל תקף הדינים המתעוררים בראש השנה, שנמשכים מבחינת (בראשית ו, כ, פ'שה י"ב, סימן ט"ו): בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין, [שזה היה בראש השנה], וראה שאי אפשר להתקיים, על-כן שתף אליה מדת הרחמים.

והנה בתחלת הבריאה המשיך השם יתברך בעצמו מדת הרחמים, והמתיק את הדין, כי אז לא היה שום צדיק בעולם, אבל עכשו פשיצאה כבר הבריאה מהפח אל הפעל, וברא ויצר ועשה הכל, על-כן תלוי רק בהתעוררות תחתונה, על-ידי גדולי הצדיקים יחידי הדורות ותלמידיהם, שהם צדיקי הדור, וכמו שעל-ידי קלקול מעשיהם של הברואים, גורמים שתתפשט, חס ושלום, מדת הדין, כמו-כן צריכים צדיקי האמת לשתף ולהמשיך את מדת הרחמים, כדי להמתיק את מדת הדין, וכל זה נעשה בראש השנה שהוא יום הדין, שדנין את כל אחד ואחד, וכשרואין, חס ושלום, קלקול מעשיו של כל השנה, חס ושלום, מדת הדין רוצה לדונו לכף חובה, עד שפא הצדיק האמת המפלג במעלה נשגבה מאד, ומשתף מדת הרחמים, ודן אותו לכף זכות, ויוצא משפטו לחסד ולרחמים.

וזהו גדל הפלא פלאי פלאות של ראש השנה של הצדיק האמת, שמתקבצים אליו כל תלמידיו, ואפלו אותן הנפשות הירודות, הנפולות והמלכלכות בלכלוף מעשיהם וכו', והצדיק האמת מוסר את נפשו בעבורם, וממשיך עליהם חסדים חדשים נפלאים מאד לבטל הקטרוגים של הפגמים של אותה השנה, עד שפמתיקין כל מיני דינים שבעולם, וממילא מבטלים כל הצרות והיסורים מישראל, וממשיכין שפע ורב טוב לבית ישראל, והעקר, שעל-ידי רבוי החסדים החדשים והנפלאים שפמשיכין בראש השנה, על-ידי זה מבטלין ומחלישין כח היצר הרע, ומכניסין הרהורי

תשובה והתחזקות נפלאה בישראל, להתחיל בכל פעם לשוב אליו ותברך מכל מקום שהוא, ואפלו שעשה כבר עד עכשו מה שעשה, ואפלו עדין עובר עליו מה שעובר ובויער בו יצרו הרע במחשבות מגנות ותאוות רעות וכו', פי כל מה שממשיכין חסדים יותר וממתיקים דינים יותר, כמו-כן מחלישין כח היצר הרע והסטרא אחרא יותר, שכל כחם הוא רק מדינים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ב), ועל-כן היא מעלה נפלאה ונשגבה מאד מאד לזכות לבוא אל קבוץ הצדיק האמת בראש השנה דיקא, שאז נעשים כל התקונים הגדולים והמתקת הדינים מעליהם ומכל העולם, וכל מי שזוכה להיות בצותא חדא עם הצדיק האמת, נמתקין ממנו הדינים, ונכנע יצרו הרע, ונכנסים בו הרהורי תשובה לכל השנה, שיחתור ויחפש אחריו ותברך, ואם אינו בטלן, רק עקשן גדול, אז גם הוא יכול להתעלות, ולהיות בכלל אלו הצדיקים גבורי כח המתגברים על יצרם, עושי דברו, שמקיימים מצוותיו ותברך, ושומעים קולו, שהם הפרושים הקוראים לאדם בכל יום, עד שעל-ידי עבודתם נעשים לצותא ולעזר לצדיק האמת מיחידי הדורות, שימשיך חסדים חדשים נפלאים בעולם, פי כל מה שנתוספת עוד נפש אליו, יש לו כח יותר גדול, ומאירין עיניו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ה), ועל-ידי-זה ממשיך ישועות ורחמים חדשים, וממתיק דינים מעל כלל ישראל, ועל-כן מצוה רבה וזכות גדולה למי שזוכה להוסיף נפשות חדשות בכל ראש השנה אל הקבוץ הקדוש של הצדיק, פי גורם על-ידי-זה הרבה טובות — הן בשבילו והן בשביל כל ישראל וכל העולם, פי נמשכין חסדים חדשים בכל העולמות.

ובפרטיות מי שפבר זכה להיות אצל הצדיק האמת בראש השנה, ראוי לו לשמח מאד מאד כל השנה, שזכה שיהיה לו חלק בגאלת ישראל והמשכת החסדים ורחמים הרבים, ויתאמן מאד מאד לחתור ולחפש אחריו ותברך כל השנה, ולא תן דמי לו, עד שגם הוא יתחיל לזכות לבחינת "נעשה ונשמע" בכל

8

מקור השמחה

קכה

פעם במדרגה חדשה, כמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ב), וזה שמבאר שם, שעל-ידי "נעשה ונשמע" זוכין לשמחה, שעל-ידי זה זוכין לעזות דקדושה, להתגבר על עזות דסטרא אחרא של העי פנים ושל הגוף, כי הא ביהא תליא, כי על-ידי "נעשה ונשמע", שהוא הפח לתורה ולתפלה שמקבלין בראש השנה מהצדיק האמת לכל השנה, נמתקין כל הדינים, שעל-ידי זה מגבירין פח היצר הטוב, שהוא השמחה, על היצר הרע, שהוא העצבות, שזה בחינת התגברות עזות דקדושה על עזות דסטרא אחרא, כי עקר ההתקרבות אל הקדושה הוא רק על-ידי עזות דקדושה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ביצה כ"ה:): מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין, כי אי אפשר להתקרב אל שום קדושה, כי אם על-ידי עזות דקדושה, שלזה זוכים על-ידי תקף הששון והשמחה, כי כל מה שאדם משמח את עצמו יהיה איה שיהיה, על-ידי זה נתרחב לבו ודעתו, ויש לו עזות ועקשנות דקדושה, ומוסיף בתורה ובתפלה, שהם בחינת "נעשה ונשמע", מה שאין בן כשאדם בעצבות ובמרה שחורה, אז מתגבר ומתפשט עליו עזות דסטרא אחרא, שהם עזות הגוף ותאוותיו הרעות, וכן העי פנים שבדור המחלישים את דעתו, שהוא כבר לא יתקרב אליו יתברך, חס ושלום, כאלו כל הדבורים האלו לא נאמרו לדורות אלו, וחס ושלום, כאלו הוא נפל כבר בחשך ובתהום כזה, אשר אי אפשר לצאת משם, וכדומה פתיים, שהבעל-דבר מפתה את העולם, וכל זה נמשך מרובי העצבות והמרירות שנתפשטו בעולם, שעל-ידי זה מתגברים העי פנים, אבל תקף-ומיד כשאדם מתאזר בעזות דקדושה, שאזכה לזה על-ידי שמחה, ומתחיל להחיות את עצמו בנקודת הטובות שיש בו, ואומר: "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי", ויודע ומאמין לצדיק האמת, שעדין הבחירה חפשית, ואף שעשה כבר מה שעשה, עדין יכול לשוב אליו יתברך, עד שגם הוא יכול לזכות על-ידי היגיעות והעבודות אל תורת השם ואל תפלת השם, אז תקף-ומיד מתחזקת אצלו העזות דקדושה, ונכנעת העזות דסטרא אחרא, ואינו ירא משום בריה. והפח הזה

מקבלין בכל שנה בראש השנה אצל הצדיק האמת — להתחזק ולהתחיל מחדש.

ועל-כן צריכים לבוא בכל ראש השנה מחדש, וכן להחיות את עצמו בכל השנה, שזכה להיות אצל הצדיק האמת בראש השנה, כי בכל יום ויום יצרו של אדם מתחדש עליו, ומבקש להמיתו (קדושין ל:), כי היצר הרע שהוא באמת זקן וישן לגמרי, כי נקרא (קהלת ד:): "זקן וכסיל", רוצה בכל פעם להתחדש, ומעורר את האדם לשטיותיו והבליו, כאלו הם חדשים עכשו, ואת עצות התורה הנפלאות הוא רוצה לישן, כאלו הן ישנות, חס ושלום, ומזה בא, שאף שעשה איזו מצוה או דבר טוב, ומכל שפן שהיה אצל הצדיק האמת בראש השנה, אף-על-פי-כן משפיתו ממנו, כאלו הוא דבר ישן, חס ושלום, ובאמת הוא להפך, וצריכין להתגבר בעצות גדולה כנגדו מחדש, ולהבין ולהאמין באמת, כי נהפך הוא — כי התאוות והשטיות והבלבולים הם ישנים מכבר, כי אין כל חדש תחת השמש, אבל למעלה מהשמש שהיא התורה, שם יש חדשות בכל יום ובכל פעם, כי עצות התורה עמקות מאד מאד, והן מתחדשות בכל פעם, וצריך להתחזק בהתחזקות ועזות דקדושה שהיא שמחה חדשה מחדש בכל פעם, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (רש"י תבא כ"ז): "היום הזה נהיית לעם" — בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

אבל כל זה זוכין רק על-ידי הצדיק האמת ותלמידיו, שזכו ל"נעשה ונשמע" תורת השם ותפלת השם, ונכללין לגמרי בו יתברך, והא בזה תליא — כל מה שמתקרב אליהם, זוכה לעזות דקדושה ביותר, וכל מה שזוכה לעזות דקדושה ביותר, הוא מתקרב אליהם ביותר, עד שיזכה אל שלמות האמונה, ולא יפל בדעתו משום ירידה ונפילה וקטנות, וידע כי כן צריך להיות בכל פעם, והירידה היא לצרף העליה, שיתחיל בכל פעם מחדש, עד שסוף כל סוף יפטר לגמרי מהרע והחשף שנדבקו בו, ויזכה גם-כן

להפיל בו יתברך.

אף על דבר זה — לבוא אל הקבוץ הקדוש בראש השנה, אורב הסטרא אחרא מאד מאד לא לבוא, ומתפשט לארכו ולרחבו בקשיות וכבדות במניעות עצומות, מאחר שיודע אל מה שיכולים לזכות על-ידי-זה, על-פני צריך להתפלל כל השנה ברחמים ותחנונים, שיזכה בראש השנה להיות בצותא עם תלמידי הצדיק האמת, ולהתפלל עמהם יחד, ויזכה שימשכו גם עליו כל התקונים שבכל העולמות, וצריך שידע, שאינו מספיק מה שהוא מקרב אל הצדיק האמת כל השנה, רק צריך לבוא אליו בראש השנה דיקא, כאשר הזהיר ופקד על זה ביותר.

וזה בחינת (תהלים פ"ו): "כי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה", הן אמת שעשית חסד גדול עמדי, והצלת נפשי משאול תחתיה, על-ידי שקרבתי לצדיק אמת ולתלמידי הצדיק האמת המפלג במעלה נשגבה מאד, ושמת חלקי מיושבי בית המדרש שלהם, ואני חוטף כל השנה נקודות טובות, אבל "אלקים ודים קמו עלי ועדת עריצים בקשו נפשי" וכו', הינו שקמים כנגדי העיזי פנים שבדור, ומונעים אותי מעקר תקוני, והוא — לבוא בראש השנה, "ואתה אדני אל רחום ותנון ארך אפים ורב חסד ואמת", שזהו בחינת שלש עשרה מדות של רחמים הנמשכות מתפלת השם, כמו שנאמר (שמות ל"ד): "ויעבר יי על פניו ויקרא, יי אל רחום ותנון", ודרשו חכמינו, זכרונם לברכה (ראש השנה י"ז): מלמד שנתעטף הקדוש-ברוך-הוא כשליח צבור ולמדו סדר התפלה כדרך שאני מתעטף, הינו שהשם יתברך כביכול גלה אז למשה, ולמדו איך הוא יתברך מתפלל בעצמו, ואמר: יי, אל, רחום ותנון, וכך צריך כל אחד מישראל להתפלל כל השנה, שימשיך עליו השם יתברך רחמים וחסדים הנמשכים מהצדיק האמת בראש השנה, וגם לו יהיה חלק בזה, "פנה אלי ותנני, תנה עזך לעבדך", שיזכה לעזות דקדושה, שזהו עזך דיקא,

ולא יסתפל על שום מונע ומעכב, רק בוא בוא ברנה ובשמחה,
 "ויראו שונאי יבושו כי אתה השם עזרתני ונח'מ'ת'ני", אמן בן
 יהי רצון.

יום הפפורים

אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (תנא דבי אליהו רבה, פרשה א'): ימים
 יצרו ולא אחד בהם (תהלים קל"ט), זה יום הפפורים לישראל,
 לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקדוש-ברוך-הוא, שנתנו באהבה
 רבה לישראל, משלו משל, למה הדבר דומה? לשר, שהיו עבדיו
 ובני ביתו מוציאים את הזבלים, ומשליכין אותן פנגד פתח בית
 השר, וכשהשר יוצא, ורואה את הזבלים, הוא שמח שמחה גדולה,
 לכך נדמה יום הפפורים, שנתנו הקדוש-ברוך-הוא באהבה רבה
 ובשמחה, ולא זו בלבד, אלא בשעה שהוא מוחל לעוונותיהן של
 ישראל, אין מתעצב בלבבו, אלא שמח שמחה גדולה, לכך נאמר:
 "כה אמר אדני אלהים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות" וגו'
 (יחזקאל ל"ו), בואו ושמחו עמי שמחה גדולה, שאני מוחל להם
 לעוונותיהם של ישראל! עין שם.

ועל-כן פשבא יום הפפורים, ראוי לכל ישראל לשמח כל היום
 הקדוש והנורא הזה, יום שאין בו שליטה למקטרגים, כמו שאמרו
 חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת אחרי, פרשה כ"א, סימן ג'):
 בימות החמה שס"ה יום, השטן גימטריה שס"ד, שכל ימות השנה
 השטן מקטרג, וביום הפפורים אינו מקטרג, אמרו ישראל לפני
 הקדוש-ברוך-הוא: אם תחנה עלי מחנה של סמאל לא יירא לבי,
 שהבטחתי — בזאת בוא אהרן אל הקדש, עין שם; וראוי
 לבקש הרבה מאד ביום זה בשמחה עצומה, כי אז נדמו ישראל

כְּמִלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת מִמֶּשׁ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁאִפְלוּ הַמְקַטְרָגִים מְלַמְדִים עֲלֵיהֶם זְכוּת, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנִים לְבִרְכָה (פְּרָקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, פְּרָק מ"ו): רָאָה הַשָּׁטָן שְׁלֹא נִמְצָא בָהֶם חֲטָא בְיוֹם הַכַּפּוּרִים, אָמַר לִפְנֵינוּ: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה מִּלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת אֵין לָהֶם קְפִיצִין, כִּי הֵם יִשְׂרָאֵל, עוֹמְדִים עַל רַגְלֵיהֶם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, מַה מִּלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת אֵין לָהֶם אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה, כִּי יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה בְיוֹם הַכַּפּוּרִים, מַה מִּלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת נִקְיִים מִכָּל חֲטָא, כִּי יִשְׂרָאֵל נִקְיִים מִכָּל חֲטָא בְיוֹם הַכַּפּוּרִים, מַה מִּלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת שְׁלוֹם מִתּוֹךְ בִּינֵיהֶם, כִּי יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹם מִתּוֹךְ בִּינֵיהֶם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים", וְהַקְדוּשָׁה בְרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ עֲתִידֶתֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִן הַקְטָגוֹר שְׁלָהֶם, וּמְכַפֵּר עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקְהָל לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן וְכוּ', עֵין שָׁם.

וְהִנֵּה עַל-פִּירֵי-רֵב כְּשֶׁבֵא אָדָם לָשׁוּב לַהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, נִכְנָסֶת בּוֹ קִטְנוֹת וְעֲנוּה פְסוּלָה, כְּאֵלוֹ שְׂאִין רְאוּי לָשׁוּב וְכוּ', וְכֵאלוֹ שְׂאִין צָרִיכִים אוֹתוֹ וְכוּ', וְעֲנוּה כְּזוֹ נִמְשַׁכֶּת מִגֵּאוֹת וַיִּשׁוֹת, שְׁמִכְנִיס בּוֹ הַבַּעַל-דָּבָר, כִּי אִם הִיָּה בְטֹל וּמְבֹטֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהִיָּה יוֹדֵעַ בִּידְעָה בְרוּרָה, אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאִפְלוּ בְּמִקּוּמוֹת הַמְטַנְפִים, גַּם-כֵּן יְכוּלִים לְמַצֵּא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזְ הִיָּה מוֹדְדָרוֹ מְאֹד, וְהִיָּה שֶׁב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְלֹא הִיָּה מִסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם דָּבָר וְעַל שׁוֹם בְּרִיָּה וְעַל שׁוֹם מוֹנֵעַ שְׁבַעוֹלָם יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, כִּי מִי שְׁרוּצָה לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּאַמֶּת, צָרִיךְ לִהְיוֹת גְּבוּר חֵיל, וְלִהְיוֹת חֲזָק מְאֹד, שִׁתְהִיָּה לוֹ עֲזוּת דִּקְדוּשָׁה לַעֲמֹד כְּנֶגֶד כָּל מִינֵי מוֹנְעִים וּמְסִיתִים וּמַעֲכָבִים, הֵן מְנִיעוֹת מִבְּחוּץ מִבְּנֵי-אָדָם אֲחֵרִים קְרוֹבִים וְרְחוּקִים, הֵן מְנִיעוֹת מִצַּד עֲצָמוֹ מַה שְׁמַחֲשֻׁבוֹתָיו מִכְּלַבְלִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּמְחַלִּישִׁים דַּעְתּוֹ הַרְבֵּה, וְרוּצִים לְהַפִּילוֹ בְּכָל עֵת, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת חֲזָק הַרְבֵּה לַעֲמֹד כְּנֶגֶד כָּלֵם, עַל-פִּי הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת וְהַתְחַזְּקוֹת הַנֶּאֱמָרִים בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם בְּכָל מִינֵי יְרִידוֹת שְׁבַעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלָן, נִמְצָא שְׁצָרִיכִין עֲזוּת וְהַתְחַזְּקוֹת הַרְבֵּה לְכָלִי לְהַנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ לְפָל בְּשׁוֹם אִפֵּן שׁוֹם נִפְּלָה בְּעֵלְמָא,

ואפלו שלא להחליש דעתו, רק להיות שמח בכל עת בחסדי השם וטובו הגדול שעשה עמו, כאשר יודע כל אחד את גדל נפלאות הנסים והנפלאות, שדוד הטבע, שכבר עשה השם יתברך עמו כמה וכמה פעמים וכו', וכאשר הזהיר רבנו ז"ל ואמר, שצריכים לדון את עצמו תמיד לכף זכות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב), ואשר על זה נאמר (דברי הימים ב' י"ז): "ויגבה לבו בדרך השם", אשר בדרך השם צריכים להגביה את לבו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קכ"ה), ואין זו גאות כלל, אדרבה זהו תכלית הענוה והשפלות, כשמתגבר עצמו על כל המונעים, ומחזק את עצמו בכל מיני אפנים לשוב אליו יתברך, וכל מה שהאדם זוכה להכלל בו יתברך, כמזכר הוא נכלל באין, ואז נמשך גם על עצמו בחינת אין, שהוא שלמות הבטול, כי כל מה שרחוק ממנו יתברך, הוא תכלית הגאות והישות וכו', ועל-כן מי שבורח תמיד אליו יתברך, הוא נכלל בענוה האמתית, והוא מתחבא ומסתיר את עצמו לגמרי וכו'.

אך בגאות וענוה יש בזה משקל גדול עד מאד, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ב): בענין ההכנעה טועים העולם הרבה, כי הלא כמה אנו מיגעין עצמנו בעבודות ובתפלה, כדי לצאת ממחין דקטנות למחין דגדלות, ואם-כן אי אפשר שתהיה ההכנעה בפשיטות, אלא אם-כן הוא נכנס לקטנות, ועל-כן בהכרח שיש בזה דעת, ועל-כן לאו כל אדם יכול להיות ענו כראוי וכו', עין שם; כי יש בענין זה משקל גדול ודק מאד, שצריכין להיות ענו מאד להיות בבחינת מה ואין ממש, ואף-על-פי-כן יהיה גבור חיל וחזק מאד נגד כל הרשעים והמונעים, ועל-כן דוד זכה למלוכה אחר שאול, כי זכה לענוה בשלמות, כי היה עדינו העצמי כשהיה עוסק בתורה היה מעדן עצמו פתולעת, ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מועד קטן ט"ז:). וכן (במדרש רבה פרשת במדבר, פרשה ד', סימן כ"א): אף מוצא בדרך מלך ישראל שלא נהג עצמו בגאווה

לפני המקום, אלא בזה עצמו לפניו פהדיוט להרבות כבודו של מקום, עין שם; הינו שהיתה אצלו עזות דקדושה וענוה שזהו עקר השלמות, לעמד חזק נגד הקמים עליו, ולא לצית אותם, שאין זו גאות כלל, וכן להשפיל את עצמו נגדו יתברך, אבל דבר זה תלוי במשקל גדול, כי צריכים להזהר מאד לא להיות עז פנים, שבא מהסטרא אחרא, וכן להזהר לא להיות ענו פסול, שהוא קטנות ושללות הדעת, כאלו אין לו עוד תקנה, כי צריכים להיות בעזות דקדושה נגד כל הקמים עליו, ולא להכניע את עצמו נגד שום בריה הרוצה לרחקו מהקדושה, וכן בעצמו יהיה חזק בדעתו מאד מאד שעדין יכול לשוב אליו יתברך.

ובפרט עכשו ביום הפפורים, שהוא יום כפרה וסליחה למודים ולשבים בו, בודאי ראוי לו לשמח בו מאד מאד, ולקבל על עצמו קבלות טובות, כי גדול יום השם ונורא מאד — זה יום הפפורים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש תנחומא, פרשת וישלח), ועליו לשוב בתשובה אמיתית ולהתנדות לפניו יתברך בפה מלא, אז יזכה שיתכפרו עוונותיו, וכשנתכפרים עוונותיו, ראוי לו לשמח מאד מאד, ועל-כן ראוי לשמח מאד מאד ביום הפפורים, כי הוא יום קדוש ונורא מאד, יום אחד בשנה, שנתן לו השם יתברך, שיתכפרו עוונותיו, ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (הויכא בילקוט בלק, רמז תשע"א): אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: עלי נהר, מה הנהר שוטף את הסירות, אף יום הפפורים מכפר עוונותיהם, שנאמר (ויקרא ט"ז): "כי ביום הזה יכפר וגו', והשמחה הזו שישמח מאד מאד, תכניס בו עזות ועקשנות דקדושה להתחיל מחדש לחזור אליו יתברך, אפלו שעשה עד עכשו מה שעשה וכו'.

אף הוא משקל גדול, לידע מהי גאות ומהו ענוה, וזה אשר נכנס הכהן גדול ביום הפפורים לפני ולפנים, ששם עקר הבטול, להתבטל אליו יתברך לגמרי באמת וכו', ובזה הורה לכל אחד מישראל, שאם רוצה לשוב באמת אליו יתברך, צריך לבטל

את עצמו לגמרי אליו יתברך בלי שום פניה, ולא יהיה עצל כלל, הנמשך מענוה פסולה, רק יתחזק בעזות ועקשנות דקדושה, וזהו שני הגורלות, שעשה אז הכהן הגדול על שני שעירי העזים, שהם שני מיני עזות, שיש לאחד עזות דקדושה שהוא גורל אחד להשם, ולשני עזות הסטרא אחרא, שהוא גורל אחד לעזאזל, כי תכף-ומיד כשאדם רוצה לשוב אליו יתברך, נתעורר לפניו שתי הבחינות — גאות דקדושה, וענוה פסולה, שהם שני השעירים, ואי אפשר לבנון אל האמת, כי שני השעירים שוין היו בקומתן וכו', כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יומא פ"ב), מצד הקדושה — נתעוררת בו תשובה עצומה לשוב אליו יתברך, ולהיות חזק ואמיץ מאד מאד בעזות דקדושה, שהיא גאות דקדושה, שזהו אחד להשם, ומצד הסטרא אחרא — נתעוררים בו קטנות ושפלות וחלישות הדעת, כאלו שאין לו ככר תקנה, חס ושלום, שזהו אחד לעזאזל, ועל-כן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך, שייכל לבנון אל האמת, שכל זה הוא סוד הגורל שהיה ביום הכפורים, יום התשובה, כי בנקדה זו תלויה כל התשובה — או שיחזק את עצמו מאד מאד, ולא יניח לעצמו לפל בשום אפן שבעולם, ויחפש ויבקש בעצמו תמיד נקודות טובות, שכל זה הוא אחד להשם, או להפך, שיהיה בטלן ורע מזל ויעזב עצמו, חס ושלום, ויתאש לגמרי, שכל זה הוא אחד לעזאזל, ועל-כן צריכים רק לבקש ממנו יתברך, שידע לבנון תמיד רק אל האמת.

[ועין במדרש רבה (פרשת תולדות, פרשה ס"ה, סימן י'), ששני השעירים מרמזים על שני גדיי העזים שהביא יעקב לאביו, עשו הרשע מתלכלך בעוונות כל ימות השנה, ואין לו במה לכפר, אבל יעקב מתלכלך בעוונות כל ימות השנה, וכא יום הכפורים, ויש לו במה להתכפר, שנאמר (ויקרא ט"ז): "כי ביום הזה יכפר וגו', עין שם].

ובאמת עקר גאלת האדם מתאוותיו ומיצרו הרע תלוי בידיעה

זו, כי באמת לצאת מהרע שנלכד בו, ולזכות לגאולה, זה תלוי רק בו יתברך בחדו הגדול, אך לפעמים מתנפל הבעל-דבר והסטרא אחרא, ומעקם לבו בקטנות, הנמשכת ממחין דקטנות, ונדמה לו כאלו הוא עונה, ורוצה לרחקו על-ידי זה מהשם יתברך, דהינו שאומר בלבו: "וכי ראוי אני שיעשה השם יתברך לי נסים כאלה? ! הלא אני יודע חטאי ופשעי המרבים", ומחמת זה אינו מאמין בדברי הצדיק האמת הרוצה לגאל אותו ולהשיבו באמת להשם יתברך, וכמו שמצינו כמה שנתרחקו על-ידי זה, מחמת שהם יודעים לכולכם וטנופים בעוונות, רחמנא לצלן, ועל-כן אינם מאמינים בכח הצדיק האמת, שאפשר לו לגאלם, ובפרט כשפאים עליהם אילו יסורים ומרירות ומניעות בגוף ובנפש וכו', הם אומרים בנפשם: "הלא אני רואה שאין השם יתברך רוצה לקרבני, כי בודאי אי אפשר לקרב פגום כמוני"; נמצא שבתחלה מתחיל הבעל-דבר בדרכי העונה, אבל הוא מהפך דברי אלקים חיים, ורוצה להכשילו על-ידי מחין דקטנות, לעקם לבו על-ידי זה יותר מהשם יתברך וכו', כי כן דרך הבעל-דבר — שמתלבש באיזו אמת לפנים, ואחר-כך מהפך השורה, חס ושלום, על-כן צריכין להשמר מאד מזה, שלא יפל ויתרחק על-ידי עונה רעה כזאת.

כי באמת בודאי צריך האדם לידע חסרונו, שאינו ראוי לגאולה, ולהתבייש בעצמו הרבה, אבל לא שיתרחק על-ידי זה, חס ושלום, רק אדרבה יאמר בלבו: "בודאי אני רחוק מאד מאד מגאולה וישועה לפי מעשי הרעים, אבל אני בטוח בחדו הגדול והנפלא בזכות הצדיק האמת, שהשם יתברך יעזר לי, ויעשה עמי חסד תמיד, כאשר עד הנה עזרני הרבה, ואני מחיב להאמין בדברי הצדיק האמת, שגלה לנו טובו וחסדו הגדול יתברך, שבודאי יגמל עמנו כרצונו ויגאלנו גאולה שלמה, כאשר הבטיחנו, אף-על-פי שאיני כדאי כלל"; שכל זה הדעת אנו מקבלים ביום הפפורים על-ידי שני הגורלות, ועל-כן ביום הפפורים נגמרת גאלתו של כל אחד מישראל, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה,

פְּרַשְׁתָּ וַיְחִי, פְּרַשָּׁה צ"ח, סִימָן א'): לְאֵל גָּמַר עָלַי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְכוּ', עֵינַי שָׁם; וְכֵן אָמְרוּ (בְּמִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרַשְׁתָּ נְשֵׂא, פָּרַק י"א, סִימָן י"ב): בְּנִעְלָה שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים מֵאֵי אָמְרֵי (תְּהִלִּים קכ"ח): הִנֵּה כִּי כֵן יִכְרֹךְ גָּבֶר יֵרָא הַשֵּׁם יִכְרָכֶךָ הַשֵּׁם מִצִּיּוֹן, וַיֵּרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם כֹּל יְמֵי חַיֵּיךָ, וַיֵּרָאָה בְּנִים לְבְנֵיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל.

ספּוֹת

חַג הַסְּפּוֹת נִקְרָא זְמַן שְׂמֵחָתְנוּ, כִּי בְּאֵמֶת זֶהוּ עֵקֶר הַשְּׂמֵחָה וְהַחֲדוּדָה, שְׂזָכִינוּ שְׂנַמְחָלוּ לָנוּ הָעוֹנוֹת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְעַתָּה מִתְחִיל חֲשַׁבּוֹן חֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנִים לְבִרְכָה (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא, פְּרַשְׁתָּ אָמַר) עַל-פְּסוּק "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן", וְכִי רֵאשׁוֹן הוּא, וְהֵלֵא חֲמֻשָּׁה עָשׂוּר יוֹם הוּא? אֵלֵא רֵאשׁוֹן לְחֲשַׁבּוֹן עוֹנוֹת וְכוּ', עֵינַי שָׁם; וְכֵן אָמְרוּ (מִדְרַשׁ רַבָּה, פְּרַשְׁתָּ אָמַר, פְּרַשָּׁה ל', סִימָן ז'): בְּעֶרְבַּ רֵאשׁ חֹדֶשׁ גְּדוּלֵי הַדּוֹר מִתְעַנִּין, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתִּיר לָהֶם שְׁלִישׁ מְעוֹנוֹתֵיהֶם מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכַּפּוּרִים, הַיְחִידִים מִתְעַנִּין, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתִּיר לָהֶם שְׁלִישׁ מְעוֹנוֹתֵיהֶם, וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים כָּל־מִתְעַנִּין — אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֹמֵר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: מַה דָּאֵזֶל אֵזֶל מִן הָכָא, וְיִלְהֵן נַחֵל חוֹשְׁבָנָא, וּמֵיוֹם הַכַּפּוּרִים עַד הַחֵג כֹּל יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּמַצּוֹת — זֶה עוֹסֵק בְּסִפְתּוֹ, וְזֶה בְּלוּבּוֹ, וּבְיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג, כֹּל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלוּלְבִיָּהֶם וְאִתְרוּגֵיהֶם לְשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֹמֵר לָהֶם: מַה דָּאֵזֶל אֵזֶל מִן הָכָא נַחֵל חוֹשְׁבָנָא, לְפִיכָךְ מִשָּׁה מְזַהֵיר לְיִשְׂרָאֵל "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן" וְכוּ', עֵינַי שָׁם.

כִּי בְּאֵמֶת רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים וְסִפּוֹת כָּל־מִתְעַנִּין בְּבַחֲנֵינָא כְּפֹא

הכבוד, שהקדוש־ברוך־הוא יושב עליו בימים האלו, כְּדִי לְדוֹן
 אוֹתָנוּ לְכַף זְכוּת, מִחֲמַת שְׂפָסָא הַכְּבוֹד הוּא בְּחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדַע מְקוֹמוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא דִן
 אוֹתָנוּ לְכַף זְכוּת בְּחֻסְדֵּי וּבְרַחֲמֵימֵי גְדוּלִים וְנִפְלְאִים, בְּבְחִינַת (אֲבוֹת
 פָּרָק ב'): "אֵל תְּדוֹן אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתִּגִּיעַ לְמְקוֹמוֹ" (עַיֵן לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק ב', סִימָן א'), כִּי הַדִּין וְהַמְשָׁפֵט שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִמְשָׁךְ עַד
 סוּף סְכוּת, שְׁאֵז בַּיּוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל סְכוּת שֶׁהוּא הוֹשָׁעֲנָא רַבָּה,
 אֵז הוּא גֹמֵר הַחֲתִימָה לְטוֹבָה, בְּיָדוּעַ, וְעַל־כֵּן בְּכָל אֵלוֹ הַיָּמִים
 נִכּוֹן וּמִתְקַן כְּסֹא לִישָׁב עָלָיו לְמִשְׁפָּט, כְּדִי לְדוֹן וְלִשְׁפֹּט אוֹתָנוּ
 בְּרַחֲמִים, עַל־יְדֵי בְּחִינַת כְּסֹא הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל
 עוֹלָם, וְזֶה שֶׁגִּלָּה רַבְּנוּ ז"ל בְּסִפּוּרוֹ נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת מִהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל
 הַכְּסֹא הַמּוֹבָא אֲצֻלָּנוּ [בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן, סִימָן פ"ד – דְּפוּס חֲדָשׁ]. שְׁאָמַר,
 שֶׁרָאָה אֵז עַל הַכְּסֹא – רֹאשׁ הַשָּׁנָה, רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִמֶּשׁ, יוֹם
 הַכְּפוּרִים – יוֹם הַכְּפוּרִים מִמֶּשׁ, סְכוּת – סְכוּת מִמֶּשׁ, הֵינּוּ
 שְׁשֵׁם רָאָה עֲצָם נוֹרְאוֹת קְרִישַׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה
 בְּשֵׁרְשׁוֹ הַעֲלִיּוֹן, וְכֵן יוֹם הַכְּפוּרִים וְסְכוּת, וְאַחֲרֵי־כֵן גִּלָּה נוֹרְאוֹת,
 שֶׁזֶהוּ (דְּנִיּאֵל ז') "כְּרִסְיָהּ שְׁבִיבִין דִּי־נּוֹר" וְכוּ', כְּרִסְיָהּ רֹאשֵׁי תְּבוּת:
 רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם כְּפוּר, סְכוּת, רֹאָה וְהִבֵּט נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם, נִמְצָא,
 שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם כְּפוּרִים וְסְכוּת, כָּלֵם שֶׁרְשָׁם בְּבְחִינַת כְּרִסְיָהּ,
 בְּחִינַת כְּסֹא הַכְּבוֹד, בְּחִינַת נִכּוֹן כְּסֹאָךְ מֵאֵז, הַנֶּאֱמַר עַל יָמִים אֵלוֹ,
 וְהַכֹּל כְּדִי לְדוֹן אוֹתָנוּ לְכַף זְכוּת וְכוּ', וְזֶה בְּחִינַת סְכָה, שְׁעוֹשִׂין
 אַחֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם כְּפוּר דִּיקָא, בְּזֶה מְרָאָה לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 עֲצָם חֲבָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ אֵלֵינוּ יִשְׂרָאֵל עִם קְרוּבוֹ, וּמְגִלָּה לָנוּ, שֶׁדִּן
 אוֹתָנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְכַף זְכוּת בְּחֻסְדֵּי וּבְרַחֲמֵימֵי גְדוּלִים לְפִי מְקוֹמוֹ
 שֶׁל כָּל אֶחָד, כִּי הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ', וְזֶהוּ עֲנִין סְכָה,
 שְׁאָמְרָה תּוֹרָה, שְׁכָל אֶחָד יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ וּמִדִּירָתוֹ, וַיִּכְנַס בְּסִכָּה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת כְּסֹא הַכְּבוֹד, מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי סְכָה הִיא אֵמָּה דְּמִסְכָּכָא
 עַל בְּנִין, אִם לְבִינָה, אִם כָּל חַי, שֶׁרְשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, כִּי נִקְרְאוֹת הַסְכָּה
 – צֵלָא דְּמַהִימְנוּתָא, כְּמוֹכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (אָמַר ק"ג): בְּשַׁעֲתָא
 דְּבַר נֶשׁ יִתִּיב בְּמְדוּרָא דָּא צֵלָא דְּמַהִימְנוּתָא שְׁכִינְתָא פְּרָסָא גְדַפָּא

עליה מלעלא וכו', עין שם; כי באמת הספה הקדושה היא סוד היחוד בין עולם הזה לעולם הבא, שזה בחינת יחוד הוי"ה אדנ"י, שעולים יחד סופ"ה פידוע, כי השם יתברך ברא את האדם, שיזכה להפירו יתברך, ויקשר את שני העולמות יחד, הינו לגלות ולפרסם, שאפלו בתקף תחיתות העשיה, גם שם מלבש עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, אף מחמת החטאים, רחמנא לצלן, נסתרים כל האורות, ונסתלקת השכינה, שהיא האמונה למעלה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סוטה ג): בתחלה קדם שחטאו ישראל, היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד, כיון שחטאו, נסתלקה שכינה ביניהם, שזהו הפרדת היחוד בין הוי"ה לאדנ"י, ומשם באה כל מרירות הגלות שעוברת על כל אחד ואחד, רחמנא לצלן, בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות וכו', מאחר שנפרד ממנו יתברך לגמרי, אין השכינה שרויה בו, אף בראש השנה, אז הוא דן אותנו לכף זכות, כי הוא יודע מקומו של כל אחד ואחד, שהמקום גרם לו לחטא, על-ידי-זה זוכים שנתכפרים העוונות ביום הכפורים, ותכף-ומיד שזכה שנתכפרו עוונותיו, אז זוכה שהשכינה שרויה בו, ועל-כן תכף-ומיד אחר ראש השנה ויום כפור, נצטוינו להפגס בסכה, שהיא בחינת המשפן, מקום השראת השכינה, לגלות לנו, שזכינו כבר שנתכפר לנו על כל חטאינו וכו', ועכשו אנו מוכנים לקבל עלינו השראת השכינה, שהיא בספה הקדושה, שעל ידה דיקא נתיחדים העולמות — העולם הזה והעולם הבא, בחינת הוי"ה אדנ"י.

וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת נשא, פרשה י"ב, סימן ה'): מתחלת בריאתו של עולם שרתה השכינה בתחתונים, וכיון שנסתלקה השכינה בעת שחטא אדם, שוב לא ירדה עד שהוקם המשפן, עין שם; ודבר זה נעשה בכל שנה ושנה אצל כל אחד ואחד, שעל-ידי חטאיו, רחמנא לצלן, נסתלקת ממנו השכינה, שהיא האמונה הקדושה, שמחתן של ישראל, ועל-ידי שזוכה לשוב בתשובה בראש השנה, ובפרט כשזוכה להיות

בְּקִבוּץ הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, עַל-יַד־יְהוָה זוֹכָה שְׂנִמְחָלִים עֲוֹנוֹתָיו בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְאֵז זוֹכָה, שְׁשׂוּרָה אֶצְלוֹ הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַסֶּפֶה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל-כֵּן בְּסִפּוֹת נִתְעוֹרֶרֶת שְׂמֵחָה עֲצוּמָה עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (סֶפֶה כ"ח:): וְכָל שְׂבַעַת הַיָּמִים אָדָם עוֹשֶׂה סִפְתּוֹ קִבַּע וּבֵיתוֹ עֲרָאִי, הֵיוּ לוֹ כָּלִים גָּאִים מֵעַלָּן לַסֶּפֶה וְכוּ', עַיִן שָׁם; וְאָמְרוּ (בְּמִדְרַשׁ רַבָּה, פָּרָשַׁת אֶמֶר, פָּרָשָׁה ל', סִימָן ב'): שְׂבַע שְׂמֵחוֹת, אֵל תְּהִי קוֹרָא בֵּן, אֲלֵא שְׂבַע שְׂמֵחוֹת, אֵלּוֹ שְׂבַע מִצְוֹת שְׂבַחַג, וְאֵלּוֹ הֵן: אַרְבַּע מִיַּיִן שְׂבֻלוֹב, וְסֶפֶה וְחִגִּיגָה וְשְׂמֵחָה וְכוּ' עַיִן שָׁם; וְעַל-כֵּן כְּשֶׁבָאִים יְמֵי הַסִּפּוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְזוֹכִים לְהַפְּנֵס אֶל תּוֹף הַסֶּפֶה הַקְּדוּשָׁה, וּמִכָּל שְׂכָן כְּשׂוֹכִים גַּם לְקַיֵּם מִצְוֹת אַרְבָּעָה מִיַּיִן הַקְּדוּשִׁים, רְאוּי לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד, וְאֶפְלוֹ שְׂעֵדִין עוֹבֵר עָלֶיךָ מֵה שְׂעוֹבֵר, עַל-כָּל-פָּנִים אֵיךְ שֶׁהוּא אֵתָּה נִכְנָס אֶל צֶל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא הַסֶּפֶה, וְאֵתָּה מְנַעֵנֵעַ עִם אַרְבַּעַת הַמִּיַּיִן הַקְּדוּשִׁים בְּשִׁשָּׁה קְצוֹת, לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵינן שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְאֶפְלוֹ בְּמִקּוּמוֹת הַמְּטַנְפִים בְּיִוְתֵר, עֲדִין אֶפְשֵׁר לְשׁוּב וּלְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא מִצְוֹת סֶפֶה מְסַגֵּלֶת בְּיִוְתֵר, שְׂעַל-כָּל-פָּנִים מֵעַכְשָׁיו יִמְשִׁיף עָלָיו אֹרֶן אֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְיִנְצַל לְהִבָּא מִכָּל הַחֲטָאִים וְכוּ', שֶׁהֵם הַמְּזִיקִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (פְּסִיקְתָּא דִּרְבִּי כֹהֵנָא, פָּרָק כ"ח): כָּל מִי שְׂמַקִּים מִצְוֹת סֶפֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִסּוֹף עָלָיו מִן הַמְּזִיקִין, שֶׁלֹּא יִזְקוּ אוֹתוֹ וְכוּ', עַיִן שָׁם; וְכֵן אִם, חַס וְשָׁלוֹם, הִיָּה נִדוּן בְּאִיזוֹ גְלוֹת בְּעִבּוּר חֲטָאִיו, יִכּוֹל לְהִנְצֵל מִזֶּה עַל-יַד־קִיּוּמוֹ מִצְוֹת סֶפֶה בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנִים לְבִרְכָה (שָׁם): עוֹשִׂים סֶפֶה אַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹשֵׁב הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּדִין עַל בְּאֵי הָעוֹלָם, וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא חוֹתֵם אֶת הַדִּין, שֶׁמָּא יֵצֵא דִינָם לְגִלוֹת, וְעַל-כֵּן עוֹשִׂים סֶפֶה, וְגוֹלִין מִבִּתְיָהֶם לַסֶּפֶה, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַעֲלָה עֲלֵיהֶם כְּאֵלּוֹ גָּלוֹ לְבָבֵל וְכוּ', עַיִן שָׁם.

עַל-כָּל-פָּנִים אֵיךְ שֶׁהוּא רְאוּי לְשִׂמְחָה כָּל יְמֵי הַסִּפּוֹת הַקְּדוּשִׁים,

ובפרטיות בספה בעצמה, ולרקד כל הזמן, כי זה חלקנו לנצח, ורק זה ישאר מאתנו במה שזכינו להכנס לתוך הספה הקדושה, ולקיים בפעל ממש את המצוה הנוראה הזו, שהיא גלוי שכינה, ועל-כן אז דיקא באים שבעת הרועים הקדושים, שהם מגלים את האמונה הקדושה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ב), ועל-כן עכשו דיקא בימי הספות הקדושים, על-ידי מצות ספה, שבאה אחר ראש השנה ויום כפור, השם יתברך מראה לנו את האהבה והחסד שעשה עמנו בראש השנה — שדן אותנו לכף זכות, וכיום כפור מחל על כל עוונותינו, ועל-כן מצוה לנו עכשו בספות להכנס לתוך הספה הקדושה, להורות לנו, שאין אנו עכשו כלל על מקומנו הראשון, שגורם לנו מה שגורם כל אחד לפי מעשיו, כי עכשו אנו יושבין בספה, שהיא כסא הכבוד, מקומו של עולם, שהוא שרש מקומו של כל אחד, שזהו עקר התשובה, עקר החסד של ראש השנה, שנתגלה לעין כל, על-ידי יציאתנו ממקומנו להכנס לספה.

ועל-כן מסכיין בפסלת דיקא, בפסלת גרן ויקב הכתוב מדבר, כמו שאמרו חכמינו, וזכונם לברכה, בזה מראה לנו השם יתברך, שהיא דן אותנו לכף זכות לפי מקומו של כל אחד, כי הפסלת של התבואה זה בחינת מקום התבואה, למשל חטה גדלה מן הארץ, אנו רואים שאין החטה בעצמה יוצאת פהויתה מן הארץ, רק בתחלה יוצא הקש והשבלת, שהם פסלת התבואה, ומן הקש יוצאת החטה, וכל חיות ויניקת החטה היא דרך השבלת והקש, וכן פרות הגדלים על האילן, שאין יוצאים מן הקרקע, כי אם העץ של האילן, שהוא עץ גמור, וממנו יוצאים ענפים ומהענפים שרביטין ועלים, שהם גם-כן עץ ופסלת גמורה, ומהם דיקא גדל הפרי, וכך יניקתו וחיותו דרך השרביטין והענפים והאילן, שהם עץ גמור, נמצא, שכל מקום הפרי וחיותו וגדולו הוא דרך הפסלת, וכן האדם נוצר מטפה סרוחה, וגדל במעי אמו, ויונק כל חיותו דרך הטבור שמקשר בו באמו, ודיקא על-ידי מקומות אלו נמשכת עליו

החיות, והנשמה ממקור העליון והנורא, ממקום שנחצבו משם נשמות ישראל דלית מחשבה תפיסא תמן כלל, וזה באמת נפלאות תמים דעים, וכמו שנאמר (תהלים קל"ט): "אודך על פי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך" וגו', כי השם יתברך ברא כל הדברים בבחינת קלפה ופרי, והקלפה קודמת לפרי כידוע וכנראה בחוש, והקלפה היא מקום הפרי, כי כל הפרות והתבואות מקומם בקלפות שלהם, שהם הפסלת, כנראה בחוש, וזה מחמת הסיגים והפסלת של מלכין קדמאין וכו', שנמשך מהדין של תחלת הצמצום, שהוא עקר המקום של כל העולם, כי פשעלה ברצונו יתברך לברא את העולם, לא היה מקום לבריאה, וצמצם האור לצדדין, שהוא שרש הדין, ועל-ידי-זה נתהוה מקום לבריאה, ולשם המשיך אור האין סוף ברוך הוא בדרך קו, ועל-ידי-זה נתהוו כל העולמות וכו', כמבאר כל זה בעץ חיים בתחלתו וכו', עין שם.

נמצא שקדם התהוות הבריאה הכרח שיהיה צמצום, והוא מקום הבריאה, וכמו-כן בכל הדברים שבעולם, קדם שבאין לעולם יש בחינה זאת, שההכרח שיהיה איזה בחינת צמצום קדם שנמשך האור והחיות של אותו הדבר, שעל-ידי-זה הוא נברא ויוצא לעולם, ומחמת שהצמצום הוא שרש הדין, שמשם עקר אחיזת הסטרא אחרא והקלפות, על-פני היה צריך אדם הראשון לברר על-ידי תפלתו, והוא פגם בזה, על-ידי חטא עץ הדעת טוב ורע, ומאז נתקללה האדמה, ונגזר עליו: "ואכלת את עשב השדה בועת אפיק תאכל לחם", דהינו, שכל הדברים יצאו מלבשים בפסלת ובקלפות, והקלפות קודמות לפרי תמיד, וזו כל עבודתנו כל ימינו — לברר כל הדברים מהקלפות והפסלת שקדמו להם, ומחמת שהקלפה נתאחזה בפרי מאד וקדמה לה, על-פני באמת קשה הברור מאד, ומחמת זה רבים נכשלים בזה העולם, ונופלים למקום שנופלים, רחמנא לצלן, רק הצדיקים האמתיים, גבורי כח, שהם מתגברים על יצרם, הם מבררים הכל, ולא זו אף זו, שהם בתקף צדקתם מעוררים רחמי השם יתברך עלינו, שייחוס

עלינו, ולא ידון אותנו כמעשינו, רק יסתכל על מקומנו, על המקום של כל אחד ואחד, דרך אילו מקומות הוא נמשך לזה העולם, כי המקום של כל אחד הוא בחינת הקלפה והפסלת שקדמו לפרי וכו', ועל-ידי-זה הוא יתברך מרחם עלינו, ודן אותנו לכף זכות.

וזה שאמר (בראשית ח'): "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יצר לב האדם רע מנעריו, ולא אוסיף עוד להכות את כל חי באשר עשיתי" וגו', ודרשו חכמינו, זכרונם לברכה: משננער לצאת ממעי אמו, אז כבר מתגבר עליו יצרו, משננער ממעי אמו דיקא, הינו כי מקומו גרם לו לחטא, מחמת שיצא ממקום מטנף בזה, וכמו שאמר דוד (תהלים נ"א): "הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי" וגו', וזה שמסבכין בפסלת דיקא, כי הפסלת היא בחינת מקומו של כל אחד, שעל-ידי-זה דן אותנו לכף זכות בחסד גדול לפי מקומו של כל אחד ואחד, כי הוא יתברך יודע שהפסלת של כל אחד גרמה לו לחטא. נמצא, שעל-ידי מצות ספה, שעקרה הוא הסכך, נתהפכין העוונות לזכיות, והספה מגלה לנו, שכל הירידות הן בשביל עליות, שכל מה שעבר על כל אחד ואחד בפרטי פרטיות וכו', הכל היתה בזה פונה עמקה וכו', ואין לנו להרהר אחריו יתברך, רק להאמין כי צדיק וישר הוא, ולדון את עצמו לכף זכות, ולהתחיל על-כל-פנים מעכשו, שכל הדיעה הזו אנו מקבלים על-ידי מצות ספה דיקא.

וזה בחינת בריאתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, בחינת (בראשית א'): "והארץ היתה תהו ובהו וחשך" וגו', "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", דא רוחו של משיח, ופרש רש"י: כסא הכבוד עומד ומרחף באויר, שכל זה הם סוד הנ"ל, כי החשך שקדם לאור, זה בחינת הקלפה הקודמת לפרי, שמשם נמשך שבתחלה הארץ היתה תהו ובהו וחשך, שמשם כל הגליות והממשלה של אמות העולם, שקדמו למלכות משיח שיבוא במהרה בימינו,

(ויכמו שְׁדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה בְּמִדְרָשׁ רַבָּה עַל פְּסוּק זֶה —
 "וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ" וְגו', שְׁמַרְמֹז עַל אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת), כִּי
 רִחוּו שֶׁל מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׁזָהוּ סוּד כְּסֵא הַכְּבוֹד, שְׁשֵׁם שָׂרֵשׁ כָּל
 נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֵׁם דִּיקָא יִהְיֶה תְקוּנָם, כִּי מְשִׁיחַ יְדִין אֶת הַכֹּל
 לְכַף זְכוּת, וְיִמְצָא נִקְדוּת טוֹבוֹת בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שְׁיַעֲלֶהוּ
 בְּאֵמֶת מִכַּף חוֹבָה לְכַף זְכוּת, וְיָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְעַל-כֵּן
 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (עֲבוּדָה גְּרָה ג.): שְׁלַעְתִּיר, הַקְּדוּשָׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מְנַסֶּה אֶת הָעוֹלָם בְּמִצְוֹת סְפָה דִּיקָא, כִּי עַל-יְדֵי מִצְוֹת
 סְפָה נִתְגַּלָּה הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ אֲצֵל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִיךְ שֶׁהוּא מְלֵא
 מִצְוֹת כְּרַמּוֹן, וְאִפְלוּ שְׁגַם הַמִּצְוֹת מְלֵאוֹת פְּסֻלָּת, עַל-כֵּן-פְּנִימֵי אִיךְ
 שֶׁהוּא, אִי אִפְשָׁר שֶׁלֹּא תִהְיֶה בּוֹ אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה, אֲכָל לְאֵמוֹת
 הָעוֹלָם יִתְגַּלָּה, שֶׁהֵם כָּלֵם רַע גְּמוּר, כִּי הַכֹּל עָשׂוּ רַק לְצַרְךָ עֲצָמָם,
 וְאִין בְּהֵם שׁוּם טוֹב, וְעַל-כֵּן כָּל אֶחָד יִכְעֵט בְּסִסְתּוֹ וְיֵצֵא, כְּמוֹ
 שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (שֵׁם), וְעַל-כֵּן כְּשֶׁבֵּא חַג הַסְּפֻת
 הַקְּדוּשׁ, רְאוּי לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת אִיךְ וְרַק בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְאִיךְ
 שְׁעֲדִין עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, וְגַם עֲכָשׁוּ נוֹפֵל לְמִקּוֹם שְׁנוּפֵל, עַל-
 כֵּן-פְּנִימֵי אִיךְ שֶׁהוּא יִחְיֶה וְיִחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, שְׁעַל-כֵּן-פְּנִימֵי מְאֵמִין
 בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְנִכְנָס בְּסִפָּה, וְאִחֲזוּ הָאֲרַבְעָה מִיָּנִים הַקְּדוּשִׁים בְּיָדָיו,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה בּוֹדָאֵי יִזְכָּה לְנִצְחַת בְּמִלְחָמָה, וְיִזְכָּה לְהַפְּלֵל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן!

הוֹשַׁעְנָא רַבָּה

בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה, אִזּוּ הוּא גְּמַר הַחֲתוּם, וְאִזּוּ הוּא גְּמַר הַתְּקוּן
 שֶׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, הִיָּנוּ שְׁפָרֵאשׁ הַשָּׁנָה רַחֵם
 עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְדָן אוֹתָנוּ לְכַף זְכוּת לְפִי מְקוּמֵנוּ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ
 יְצִרוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד לְפִי מְקוּמוֹ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מְקוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 וְאִין הָעוֹלָם מְקוּמוֹ, וְיוֹדֵעַ וְעַד מֵה שְׁנַעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד, וְמִי

גורם לו וכו', ועל-ידי-זה הכניס אותנו באמת לכף זכות, והכניס בנו דרך התשובה, דהינו לצעק להשם יתברך מעמקא דלבא, בחינת (תהלים ק"ל): "ממעמקים קראתיך השם", שמתחילין בראש השנה, ועכשו בהושענא רבה בסוף סכות, אנו זוכים כל ישראל לבחינה זאת, לקים — "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", ולדון את פלם רק לכף זכות, ולקים (אבות פרק ד'): "אל תהי כזו לכל אדם", יהיה מי שיהיה, פי בסכות זכינו לישוב פלנו בפסה, שהיא פסא הפבוד, מקומו של עולם, פי אנו מגלים, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפלו בחוץ במקומות החיצונים, גם-כן יכולים למצא אותו יתברך, ועל-ידי-זה מאיר על כל אחד מישראל הארה מבחינת "מקומו של עולם" — לדון את הכל לכף זכות, אפלו פושעי ישראל והגורע שבגורעים, עד שנוזקה להכניס את פלם לכף זכות, ולהאיר בהם ההארה של ראש השנה, דהינו, שתמיד ימצאו פתח ודרך לתשובה בכל מקום שהם בכל עת וזמן.

ועקר הפתח והדרך הוא לצעק תמיד מעמקא דלבא להשם יתברך יהיה איך שיהיה, ולא ייאש עצמו מן הצעקה לעולם, באשר הזהירנו על זה רבנו ז"ל פעמים אין מספר, בכמה וכמה לשונות, וזה מה שמרבין לצעק בהושענא רבה, כמה וכמה פעמים: "הושענא הושענא" וכו', וכן נעורין כל הלילה וגומרין כל ספר תהלים, שהוא מלא צעקות וזעקות, שועות ותחנונות, בקשות ותפלות להשם יתברך בכמה וכמה מיני לשונות ומליצות קדושות הנאמרות ברוח הקדש, הפוללים כל באי עולם, עד אשר לא נמצא שום רשע ובעל עברה בעולם, שלא יוכל למצא את עצמו בספר תהלים, הפולל כל באי עולם בכל הדורות ובכל המדרגות שבעולם מראש ועד סוף עד תכלית הירידה, שאין ירידה אחריה, רחמנא לצלן. לכלם הוא מעורר בצעקותיו ובתפלותיו לשוב להשם יתברך, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ע"ג), שתהלים מסגל לתשובה, ומעורר ומגלה את השערים וכו', עין שם.

ובהושענא רבה, שאז הוא סוף ימי הספנות, ואז הוא בחינת דוד בידוע, על-כן אנו ממשיכין התקון הנפלא הזה, שיזכה כל אחד מישראל על-ידי קדשת ראש השנה ויום הכפורים, ועל-ידי שקיים מצות סכה וארבעת המינים שכלם הם בסוד פסא הכבוד, מקומו של עולם, (שנתגלה אז אמתת מציאותו יתברך בעולם, שנה ונפש בידוע), שעל-ידי-זה נזכה לדון את הפל לכף זכות, ולהכניס דרכי התשובה בכל אחד מישראל, דהינו לומר תהלים ולצעק להשם יתברך תמיד יהיה איה שיהיה, ואפלו שפבר נפל בעמק בור ודות וכו', ונתלכלך במה שנתלכלך כל אחד כפי שידוע נגעי לבבו ומכאוביו וכו', אף-על-פי-כן גם משם יכולים לצאת על-ידי עצת השם, אשר לעולם תעמד, והיא — תפלה והתבודדות, להיות רגיל מאד לדבר אליו יתברך, ולבקש מלפניו יתברך כל מה שצריך ברוחניות ובגשמיות.

וכמו שצריך לדון את אחרים לכף זכות, ולהכניס בהם הדעת האמת של תפלה והתבודדות וצעקה אליו יתברך, כמו-כן צריכין לדון גם את עצמו לכף זכות, אף-על-פי שהוא יודע מכאובי נפשו ורובי פשעיו כי עצמו מספר וכו', רחמנא לצלן, ואפלו שפבר התחיל לצאת, ונופל בכל פעם לבאר שיח'ת' יותר גדול, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן צריך לקיים גם בעצמו "אל תדון עד שתגיע למקומו", כמו שצריכין לקיים בחברו "אל תדון" וכו', כי בודאי גם מקום עצמו אינו יודע, כי בודאי אינו יודע מאיזה מקום נמשך, וכל מה שעבר עליו בכל הגלגולים, ומאיזה מקום נמשכין עליו היצרין הרעים והמחשבות הרעות שלו וכו', ובפרטיות אלו הנשמות הגבוהות, שבנשמותיהם תלויות עוד נשמות לאלפים ולרבות, וטמא אותם הסמך-מם בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה, רחמנא לצלן, בודאי צריכין לקיים בעצמם אל תדון עד שתגיע למקומם, כי מה הם יודעים מאיזה שרש ומאיזו בחינה של העולמות הם נמשכים, ועל-כן עבר ועובר עליהם מה שעבר ועובר וכו'.

על-כן אסור ליאש את עצמו לעולם, באשר הזהירנו על זה רבנו ז"ל פּעמים אין מספר, כי צריכים לקיים גם בעצמו "אל תהי בז לכל אדם", שלא לעבר על אסור שפיכות דמים, כי לבזות אדם הוא שפיכות דמים ממש, ששופך דמו והורג אותו, רחמנא לצלן, כי על-ידי חלישות דעת שמחלישים דעתו, הוא יכול לאבד עצמו לדעת לגמרי, חס ושלום, ועל-כן גם לבזות את עצמו ביותר עד שיוכל לפל על-ידי-זה, חס ושלום, הוא בנדאי אסור חמור, כי הוא אסור שפיכת דמים, שאסור גם בעצמו, כמו שנאמר (בראשית ט'): "שופך דם האדם וגו', וואך את דמכם לנפשותיכם", ודרשו חכמינו, זכרונם לברכה, ומובא בפרוש רש"י — לרבות השופך דם עצמו, כי צריכין לדון את עצמו לכף זכות יהיה איך שיהיה, ולמצא בעצמו נקודות טובות כמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב): כי מי יודע את מקומו, והעקר שלא יאש את עצמו מן הצעקה לעולם, שזהו סוד הושענא רבה, שזוכים על-ידי שנכנסו לספה, שזכינו פלנו בני ישראל לבחינת מקומו של עולם, שעל-ידי זה זוכים לדון את הפל לכף זכות, אפלו את עצמו.

וזהו סוד בההוא יומא — וישיב יצחק ויחפר את בארות המים" וכו', דהינו שבראש השנה הנה בחינת חפירת בארות המים, כמבאר (בזהר הקדוש צו ל"ב. באריכות גדולה, עין שם), הינו כי בארות מים זה בחינת קולות וצעקות להשם יתברך, בחינת "שפכי פמים לבך נכח פני השם", בחינת שבעה קולות שאמר דוד על המים, שנמשכין ביום זה כמובא, הינו שכל התקונים שגומרים ביום זה הם בחינת קולות, לצעק ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד מעמק הלב, בבחינת "שפכי פמים לבך נכח פני השם", שזהו בחינת ספר תהלים שגומרין אז, שעל-ידי זה נזכה פלנו לשוב אליו יתברך, ועל-כן עוסקין אז עם ערבי נחל, שמרמז על פושעי ישראל כמובא, לקיים — "אל תהי בז לכל אדם", זה עקר התקון שהתחיל בראש השנה, שאז הצדיק האמת מיחידי הדורות דן את הפל לכף זכות, ומקרב את הפל, אפלו גרועים

כאלו, שבכל השנה אי אפשר לתקנם, אבל בראש השנה גם להם יש תקון, ונגמר בהושענא רבה.

ונה בחינת "משנה תורה" שאומרים אז כליל הושענא רבה, כי כל ספר "משנה תורה" הוא דברי תוכחות, שמוכיח משה את ישראל בתוכחה של חסד ורחמים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), להראות להם חסדי השם וטובו וצדקתו לעולם, שכמה שהכעיסו לפניו בכמה מקומות, אף-על-פי-כן עדין חבתו ורחמיו עליהם, כמו שכתוב (דברים י'): "ועתה ישראל מה השם אלקיך שואל מעמך", ופרש רש"י: אף-על-פי שעשיתם כל זאת, עודנו רחמיו וחבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו, אינו שואל מכם כי אם ליראה וגו', עין שם; ואין יראה אלא תפלה, כמו שנאמר (משלי ל"א): "אשה יראת השם היא תתהלל", כמובא בדברי רבנו ז"ל, הינו שמשה מוכיח ומזהיר את ישראל לדורות, שאחרי כל מה שחוטאין לפניו, חס ושלום, אין הקדוש-ברוך-הוא שואל מהם, כי אם ליראה, שהיא תפלה, דהינו להתפלל ולצעק אליו יתברך תמיד, וכמו שנאמר (תהלים ג'): "וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני", וזה שבתחלת דבריו של משה הזכיר את כל המקומות שהכעיסו לפניו, כמו שנאמר: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה" וגו', ופרש רש"י — שמנה פאן כל המקומות שהכעיסו לפניו וכו', הינו, כי התוכחה של משה הייתה תוכחה של חסד, שאמר משה תוכחתו באפן שלא יעורר, חס ושלום, על-ידי תוכחתו הריח רע של המעשים הרעים שעשו, ויחליש אותם, חס ושלום, על-ידי-זה, רק אדרבה על-ידי תוכחתו יחזק אותם, ויוסיף ויתן בהם ריח טוב, ועל-פן הזכיר כל המקומות שהכעיסו לפניו, כל המקומות דיקא, כי בזה הזכיר להם זכות וחסד גדול, כי הוא קיים — "אל תדון את חכרך עד שתגיע למקומו", כי הוא זכה לאחז בכסא הכבוד, בסוד — מאחז פני כסא, שעל-ידי-זה היה בבחינת — מקומו של עולם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'), ועל-פן ידע שכל אלו המקומות

שֶׁהַכְּעִיסוֹ בָּהֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, הַמְּקוֹמוֹת בְּעֶצְמָן גָּרְמוּ לָהֶם לַחֲטָא, כִּי עָבְרוּ בַּמַּדְבָּר בַּמָּקוֹם נֶחֱשׁ, שָׂרָף, וְעַקְרָב וְצַמָּאוֹן וְכוּ', שֶׁהֵם מְקוֹם תִּקְוָה הַקְּלֹפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא כִּידוּעַ, וְהָיוּ צְרִיכִים לְלַחֵם עִם קְלֹפוֹת קָשׁוֹת וְעֲצוּמוֹת שֶׁהָיוּ בַּמְּקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, וְזֶה גָרַם לָהֶם, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים לֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בַּנְּסִיּוֹן, וְנִכְשְׁלוּ בְּמָה שֶׁנִּכְשְׁלוּ, וַיִּכְמוּ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה עַל-פְּסוּק "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים" וְכוּ', שֶׁהַמָּקוֹם גָּרַם לָהֶם לַחֲטָא כַּמּוּבָא בַּזֶּהר הַקָּדוֹשׁ, נִמְצָא שֶׁבְּזֶה שֶׁהַזִּכִּיר דִּיקָא אֶת הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַכְּעִיסוֹ לִפְנֵינוּ, בְּזֶה הַמְּצִיא לָהֶם זְכוּת, בְּחִינַת הַזְכוּת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה — "אֵל תְּדוֹן אֶת חֲבֵרְךָ, עַד שֶׁתִּגִּיעַ לַמְּקוֹמוֹ" פִּנ"ל, וְכֵן סוּבֵב וְהוֹלֵךְ כָּל סֵפֶר דְּבָרִים עַל קֹטֵב זֶה — לְהַזְכִּיר לְיִשְׂרָאֵל כָּל מָה שֶׁהַכְּעִיסוֹ לִפְנֵינוּ, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יִתְיַאֲשׁוּ עֶצְמָן מִן הַרְחָמִים לְעוֹלָם, כִּי רַחֲמָיו לֹא כָּלִים, כְּאֲשֶׁר רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם, שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁעָשׂוּ אֶת הַעֲגָל, אֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא מִנַּע רַחֲמָיו מֵהֶם, וְכֵן אַחַר שֶׁאֵר הַחֲטָאִים הֵיטִיב עִמָּהֶם בַּחֲסֵדוֹ, עַד שֶׁהֵם מוֹכֵנִים עִתָּה לְהַפְּנִס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

עַל-כֵּן יִדְעוּ לְדוֹרוֹת, שֶׁבְּכָל מָה שֶׁיַּעֲבֹר עֲלֵיהֶם עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ בְּכֻלָּל, וּבִפְרָט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, לְעוֹלָם אֵל יִתְיַאֲשׁוּ עֶצְמָן מִן הַרְחָמִים, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה (בְּרֻכּוֹת י"א). "אֲפֹלוּ חֲרַב חֲדָה מִנְחַת עַל צוּאָרוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל יִמְנַע עֶצְמוֹ מִן הַרְחָמִים", וְאֲמָרוּ (רֹאשׁ הַשָּׁנָה י"ח): יִפֶּה צְעָקָה לְאָדָם בֵּין קֹדֶם גְּזֹר דִּין בֵּין לְאַחַר גְּזֹר דִּין, וְזֶה שֶׁסִּפֵּר מֹשֶׁה תְּפִלוֹתָיו, אִיךָ הַתְּפִלָּל וְהַתְּחַנֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ט'): "וְאֵתְנַפֵּל לִפְנֵי הַשֵּׁם" וְגו', הַכֹּל כְּדֵי לְהוֹרוֹת לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּתְחַזְּקוּ בַּתְּפִלָּה וְצְעָקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כִּי רַחֲמָיו אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם, וְזֶה בְּחִינַת שִׁירַת הָאֲזִינוּ, שֶׁכּוֹלֵלֶת כָּל מָה שֶׁעָבַר עַל יִשְׂרָאֵל וְכָל מָה שֶׁעָתִיד לְעָבֹר עֲלֵיהֶם בְּכֻלְלִיּוֹת וּבִפְרָטִיּוֹת עַד הַסּוּף, וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה, סוּף כָּל סוּף לֹא יִטַּשׁ הַשֵּׁם אֶת עַמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוּף: "כִּי יִדִּין הַשֵּׁם עַמּוֹ" וְגו', "כִּי יִרְאֶה כִּי אֲזַלְתָּ יָד" וְגו', וְזֶה שֶׁהַתְּחִיל מֹשֶׁה בַּתְּחִלַּת דְּבָרָיו: "כִּי שֵׁם הַשֵּׁם אֶקְרָא הֵבוּ גְדֹל לְאֵלֵינוּ", הֵינּוּ שֶׁאֲמַר מֹשֶׁה

לישראל, ממני תראו וכן תעשו, כי דעו, כי אנכי כל מה שזכיתי
 בזה העולם, הכל היה על-ידי שקראתי תמיד אל השם, בחינת
 — "כי שם השם אקרא", וכמו-כן מהרו ועשו כמוני "והבו
 גדל לאלקינו" — שתקראו גם-כן אל השם יתברך תמיד כמוני,
 שהוא עקר גדלתו וכבודו, כמו שכתוב (תהלים נ'): "וקראני ביום
 צרה אצלך ותכבדני", וכעין שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה, על
 פסוק זה: "כי שם השם אקרא", אתם — "הבו גדל לאלקינו"
 וכו', שתענו אחרי "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", הינו
 שכמו שאני קורא להשם יתברך תמיד, כמו-כן תעשו לעולם ועד,
 שזהו בחינת "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ששם כבוד
 מלכותו מברך לעולם ועד, אפלו אחרי כל החטאים והפעסים
 שמכעיס כל אחד לפניו בכל דור ודור, כי ימין השם רוממה
 לעולם, וכמו שנאמר (תהלים צ"ב): "ואתה מרום לעולם השם",
 וכמו שנאמר (דברים ל"ב): שחת לו לא, ותרגם אונקלוס — לא
 ליה, כי אליו יתברך אין מגיע שום פגם, כמו שנאמר (מלאכי ג):
 "כי אני השם לא שניתי", ועל-כן תמיד יכולין להתקרב אליו
 יתברך, כמו ששמעתי מפי רבנו ז"ל שאמר, שאפלו בשאול תחתיות
 יכולים להיות סמוכים אליו יתברך, ועל-כן הזהיר אותם משה על
 זה בתחלת השירה, כי זה עקר פונתו בשירה הקדושה הזאת,
 שכוללת הכל, שאמר עליה: "וענתה השירה הזאת לפני לעד
 כי לא תשכח מפי זרעו", וכל פונתו, שיתחזקו תמיד בהשם
 יתברך, ויבטחו ברחמיו ויצעקו ויתפללו אליו יתברך תמיד, כמו
 שנהג הוא בעצמו כל ימי חייו, שהתבודד מדי יום ביומו עמו
 יתברך.

וזה שהקדים תחלה והזהיר להם, שיאזינו דבריו היטב,
 כמו שנאמר "האזינו השמים וגו', יערף כמטר לקחי תזל כטל
 אמרתי" וגו', הינו שהזהיר, שדבריו יכנסו באזניהם כמו מטר
 וטל שיורדין טפות מים בארץ, ואחר-כך צומח מהם צמחים
 נפלאים, כמו-כן דבריו יכנסו בלבם כטל וכמטר, ויצמחו בלבם

ויעשו פרות טובים, כי דברים אלו — להתחזק בהשם יתברך, צריכין תמיד להאזין היטב היטב, ולהבין דבר מתוך דבר, להבין היטב רמזיו של הצדיק, עד היכן צריכין להתחזק לעולם.

וכמו שאמר דוד המלך, עליו השלום (תהלים ל"ב): "אשפילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני אל תהיו כסוס כפרד אין הבין" וגו', כי מתחלה ספר דוד צרותיו, ואמר, שמעצם צרותיו הוא מכרח לשאג כל היום, כמו שנאמר (שם): "כי החרשתי בלו עצמי בשאגתי כל היום כי יומם ולילה תכבד עלי ידך" וגו', "על זאת תפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסוכבני סלה", ודרשו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש שחר טוב, תהלים ק"מ): אתה רגז לפני ואני אפלט אותך; נמצא, שבאלו הפסוקים, מזכיר איה צריכין להתחזק בתפלה ובשאגה להשם יתברך תמיד, כדי להנצל משטף מים רבים השוטפים בעולם הזה, הרוצים לכלות את האדם, חס ושלום, משני העולמות, רחמנא לצלן, ועל זה סיים: "אשפילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני", שאני מרמז לך בעיני, שאל תסתפל על שום דחיה שרוצין לדחות אותך, יהיה מי שיהיה, הן המחשבות שבאין עליך בעצמך, הן הדחיות הנמשכין מאחרים וכו', על כלם אל תסתפל, רק תבין דברי, שאני מורה לך הדרך, ומרמז לך בעיני, שתמיד תתחזק בצעקה ושאגה להשם יתברך, וכנ"ל.

וזהו שאמר משה רבנו: "יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" וגו', שדבורים אלה צריכין לצמח ולעשות פרות בלבך כטל וכמטר, לקימם תמיד בכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו, ומה הם הדברים? "כי שם השם אקרא הבו גדל לאלהינו" — שתקראו תמיד אל השם יתברך לעולם ועד כמוני, ועל-כן קורין ספר "משנה תורה" בליל הושענא רבה, כי זה עקר בחינת הושענא רבה — להמשיך דרך זו על כל אחד — לצעק תמיד אל השם יתברך,

זוהי — "תעו במדבר בשימון דרך, עיר מושב לא מצאו" וגו', "ויצעקו אל השם" וגו', שפשאדם נחרחק ממקומו, ואזי הוא תועה במדבר, ואינו יודע הדרך לשוב למקומו, בחינת — "עיר מושב לא מצאו", אזי עקר העצה — "ויצעקו אל השם", שזהו עקר בחינת ההתחלה, שנמשכת על כל אחד מישראל בראש השנה, בחינת "ממעמקים קראתיך השם".

ועקר ההארה שאנו מקבלין בראש השנה היא, שנזכר להתעורר כל אחד ממקומו אשר הוא שם, ולחזק את עצמו מאד לבלי לפל בדעתו, ויצעק ויזעק וישאג אליו יתברך מעמק הלב, שזהו העקר, ובלא זה אי אפשר להתחיל ולתקן שום דבר, מרובי הכבדות והמניעות והבלבולים וכו', כי כן הדבר — שצריכין להתחזק ולהתאמץ כל ימי חיו יהיה איך שיהיה, ויעשה כל מיני פעולות שבעולם לשמח את עצמו ולדון את עצמו לכף זכות תמיד, וירבה בצעקות ובשועות להשם יתברך כל ימי חיו, ולא יתיגע לעולם, כמו שהזהיר רבנו ז"ל לבל נתיאש מן הצעקה לעולם, כי התקון של כל דבר אי אפשר שיהיה נעשה בפעם אחת, ובפרט מי שקלקל הרבה כמו שקלקל וכו' וכו', רחמנא לצלן, בודאי צריך להתמהמה הרבה עד שזיכה לתקון נצחי, בסוד (יומא ל"ח): בא לטהר מסייעין אותו, ואומרים לו — המתן, וכמו שמבאר בכתבים לענין תקון חטא אדם הראשון, שמחמת גדל חטאו, אי אפשר לתקן ביום אחד, כי אם מראש השנה עד שמיני עצרת, וגם בכל הזמן הזה אין מתקנין בשלמות, כי אם בכל שנה מעט מעט, עד זמן יבלע המות לנצח, עין שם.

מכל שכן עתה, שכל אחד הוסיף חטאים וקלקולים על חטא אדם הראשון, מה שהוסיף, על-כן בודאי אי אפשר לתקן בפעם אחת, רק מעט מעט, וזה ידוע, שהיצר הרע וחילותיו אורבים לאדם תמיד, ותכף שמתחיל להתעורר להשם יתברך באיזו צעקה ושועה וכיוצא, אזי הוא מתעורר להתגבר ולהתגרות בו ביותר, מחמת

שְׂרֹאָה שֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לְבָרוּחַ מִמֶּנּוּ, וַיִּכְמוּ שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (סֵפֶה נ"ב): כָּל הַגְּדוֹל מִחֲבָרוּ יִצְרוּ גְדוֹל הַיִּמְנוּ, וּמַחֲמַת שֶׁהָאָדָם עֲדִין בְּקִטְנוּת גְּדוּלָה, כִּי עֲדִין לֹא נִתְעוֹרַר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם מַעַט, וְלֹא הִתְחִיל תְּקוּנוֹ, כִּי אִם פְּחוֹת מְחוּט הַשְּׂעֵרָה, וְגַם עַל זֶה מִתְגַּרְהַ הַבַּעַל-דְּבָרַ כִּנְגְדוֹ בְּהִתְגַּבְרוּת גְּדוּלָה, לְקַלְקֵל, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-כֵּן קָשָׁה מְאֹד לְעֵמֵד כִּנְגְדָם, וּמַחֲמַת זֶה רַבִּים רְחוּקִים מִתְּשׁוּבָה, כִּי בְּאֵמַת רַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּלָם מִתְעוֹרְרִים בְּהִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל פַּעַם, כִּי אֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מֵלֵאִים חֲרֻטָּה, אִף מִגְּדֵל הַהִתְגַּרְוֹת וְהַהִתְגַּבְרוּת שֶׁל הַבַּעַל-דְּבָרַ, שֶׁמִּתְגַּבֵּר וּמִתְגַּרְה כִּנְגְדוֹ בְּכָל פַּעַם, רַבִּים נוֹפְלִים מִיָּד, וְקִצְתָם לְאַחַר אֵיזָה זְמַן, כִּי רַק יַחֲדֵי סִגְלָה עוֹמְדִים עַל עֲמָדָם עַד הַסּוֹף בְּעֵקֶשׁנוּת גְּדוּלָה, וְעַקֵּר הַהִתְגַּבְרוּת וְהַהִתְגַּרְוֹת שֶׁל הַבַּעַל-דְּבָרַ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל שְׁעָה וּבְכָל רִגַע מִמֶּשׁ, הוּא רַק לְהַפִּילוֹ בִּיאֹוֶשׁ וּבַעֲצָבוֹת וּבְמִרָה שְׁחוּרָה, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה נִסְתָּם פִּיּוֹ וְנִתְעַקֵּם לְכָבוֹ, וְהוּא מְלֵא קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּמְרֹר לוֹ עַד מְאֹד.

ועל-כן עקר התקוּן — לְצַעֵק וְלִשְׂאֵג אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ עַל דְּבָרַ זֶה בְּעֵצְמוֹ בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שְׂיִזְכָּה לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא יִשְׁכַּר וְלֹא יִתְעַקֵּם לְכָבוֹ מִשׁוּם דְּבָרַ, רַק יִזְכָּה לְהַפְּלֵל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ לְנִצַּח נְצָחִים, וְלְהַמְשִׁיךְ עַל עֵצְמוֹ נֵעֵם עֲרֻבוֹת זֵיו שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂזֵהוּ כָּל עֲבוֹדַתֵּינוּ מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד שְׂמִינֵי עֲצָרַת — לְהַקִּים אֶת הַמַּלְכוּת וְלְבַנוֹתָהּ, שְׂתַהֲיֶה פְּרֻצוֹף בְּפָנֵי עֲצָמָה, וּבַפְּרֻטִּיּוֹת בְּהוֹשְׁעָנָא רַבָּה, שְׂאֵזוֹ צוֹעֵקִין הַרְבֵּה קוֹלוֹת, בְּחִינַת הַשְּׂבָעִין קָלִין, שְׂיִזְכָּה שְׂיִזְדַּבֵּךְ מִחוּ, וְיֵאִיר לוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוּי נִפְלָא, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכָּה לְתְּשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְיִהְיֶה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה עַד אֵין סוֹף וְעַד אֵין תְּכֻלִּית, אֲשֶׁר זֹהֵי הַגְּאֻלָּה מִמֶּשׁ.

שמחת תורה

תּבִרָה אַחַר סְכוּת וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּה הוּא יוֹם שְׂמִיחַת תּוֹרָה, כִּי כָּל יְמֵי חַג הַסְּכוּת הַקְּדוּשִׁים עֲסָקְנוּ בְּקִיּוֹם מְצֻוֹת מְעֻשְׂיוֹת דִּיקָא, וּבִפְרָטִיּוֹת עַל-יַדֵּי אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַקְּדוּשִׁים, וְלִנְטֵלָן בְּיָדִים דִּיקָא, כְּדֵי לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם לְדַרְי מַעְלָה וּלְדַרְי מַטָּה, אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל עֶצֶם עֲצָמִיּוֹת חַיִּית אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוּהִי כָּל עֲבוּדְתָנוּ בְּקִיּוֹם מְצֻוֹת מְעֻשְׂיוֹת דִּיקָא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה דִּיקָא, לְגַלוֹת גַּם בְּמִקּוּמוֹת הַיְרֻדִים וְהַנְּפוּלִים, שְׁעָדִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִמְצָא שָׁם, וְאֵין שׁוֹם יָאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְעַל-כֵּן זֶהוּ עֵקֶר הַשְּׂמִיחָה, כִּי אֵין עוֹד שְׂמִיחָה כְּשִׂמְחָה זוֹ — כְּשִׂזְזוּכִים לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, עַל-יַדֵּי מְצֻוֹת מְעֻשְׂיוֹת דִּיקָא, וְכִמּוֹ שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים קי"ט): "כָּל מְצֻוֹתֶיךָ אֱמוּנָה", אֱמוּנָה דִּיקָא, שְׂהַמְצֻוֹת צְרִיכוֹת לְהִבְיָא אֶת הָאָדָם אֶל שְׁלֵמוֹת הָאֱמוּנָה, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (מְכִילְתָא פְּרַשְׁת בֵּא): בְּשִׁכְרַ מְצֻוָה שְׂאֲתָם עוֹשִׂים, אֲנִי נִגְלָה עֲלֵיכֶם וְכו', עַיִן שָׁם; וְעַל-כֵּן מְצֻוֹת אַרְבַּעָה מִינִים וְכֵן הִרְבֵּה מְצֻוֹת הֵן בְּיָדִים דִּיקָא, כִּי הָעֵקֶר הוּא לְבַרְר הַמְדָּמָה, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְאֱמוּנָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ח'): וְעֵקֶר בְּרוּר הַמְדָּמָה הוּא דִּיקָא עַל-יַדֵּי בְּחִינַת (הוֹשַׁע י"ב): "וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה", כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נ"ד), וַיֵּד הוּא בְּחִינַת שְׂמִיחָה, בְּחִינַת (דְּבָרִים י"ב): "וּשְׂמִיחָתֶם בְּכָל מְשָׁלַח יְדְכֶם" וְכו' עַיִן שָׁם.

כִּי עֵקֶר בְּרוּר הַמְדָּמָה לְהַכְנִיעַ הָרַע שָׁבוּ, וּלְזַכּוֹת הַטוֹב שָׁבוּ, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה בְּלֵי שׁוֹם חֲכָמוֹת וְהַשְּׁפָלוֹת, וְזֶה זֻכִּים רַק עַל-יַדֵּי בְּחִינַת הַיָּדִים שְׂהֵם כָּלֵלִיּוֹת מְצֻוֹת הַתּוֹרָה, שְׂכָלוּלִים בְּיָדִים, שְׂהֵם כָּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, בְּחִינַת מְצֻוֹת מְעֻשְׂיוֹת, כִּי עֵקֶר הָאֱמוּנָה — לְקַיֵּם כָּל הַמְצֻוֹת בְּמַעֲשֵׂה דִּיקָא, וְעֲשִׂיָּה הִיא בְּיָדִים, כְּמוֹ שְׂאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר קָדָם

הסתלקותו, שהרים שתי ידיו, ואמר: וי לתרין תורות שיסתלקו מעלמא, פי יד ימין ויד שמאל הן בחינת תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, גם שתי הידים מרמזות על שני הלוחות שקבל משה רבנו בשתי ידיו, כמו שנאמר (דברים ט'): "ושני לוחת הברית על שתי ידי", פי יש בשתי הידים עשר אצבעות — חמש בימין וחמש בשמאל, כנגד עשר הדברות שבשני הלוחות — חמש בלוח אחד וחמש בלוח השני, ודיקא על-ידי קיום מצוות מעשיות באים לידי אמונה, והאמונה מביאה לשמחה, ותכלית פונת המצוות לקיים בפשיטות במעשה דיקא, כמו שנצטוינו בלי שום חכמות, אף-על-פי שאי אפשר להבין טעמם, שזה בחינת (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה", ידיו דיקא, פי עקר האמונה היא בידיים, שהם כלי המעשה דיקא, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"ט) על פסוק זה, לענין הרחקה מללמד ספרי-מחקרים, פי הם מביאים לידי אפיקורסות גדולה, שהיא בחינת עמלק וכו' עין שם; כי המדמה הוא בחינת עשיה, בחינת כח הבהמיות, שהוא כח הגוף שהוא עשיה, פי עקר פנימיות השכל האמת בעצמו רחוק מהגוף מאד, ואין יכול להתלבש בגוף העכור מהתאוות כלל, ואין מי שיזכה אליו, פי אם הצדיקים האמתיים, ששברו לגמרי את כל תאוות הגוף, עד שבטלו את גופם לגמרי בתכלית הבטול בתכלית השלמות, שאין שלמות אחריה, אבל כל השכל של כל העולם ומלואו, הכל הוא רק בחינת כח המדמה, ואפלו כל החכמות הגדולות שהמציאו החכמים והחוקרים, הכל על-ידי הכח המדמה, שמדמה מלתא למלתא, עד שבאים להמצאות חדשות, אבל פנימיות השכל העיוני בעצם, שהוא להפיר את "מי שאמר והיה העולם", זה אי אפשר לזכות בשום שכל, פי אם כשמשברין לגמרי לגמרי את כל תאוות הגוף בתכלית הבטול, ואף-על-פי שאי אפשר לעולם להשיג בשכלם השגות אלקות, מחמת שרפם לא שברו לגמרי את תאוות הגוף, אף-על-פי-כן חמל השם יתברך על העולם, ונתן במדמה כח האמונה, שיהיה להם כח להמשיך על עצמן אמונה שלמה, אם ירצו להסתפל על האמת לאמתה.

כי אף-על-פי שאי אפשר להבין הכל בשלמות וכו', מחמת שלא זכו צדין אל פנימיות השכל, מחמת שלא בטלו לגמרי את הגוף, אף-על-פי-כן אם על-פל-פנים יפירו את מקומם באמת, שהם רחוקים משכל העצם, ומשיכו את עצמן לאמונה — להאמין לקול דברי אבותינו הקדושים, שבטלו את החומר לגמרי, כמו משה והאבות וכו', וכו', אז יכולים לזכות לאמונה שלמה בתכלית השלמות, ועל-ידי-זה יזכו לכל טוב, כי מי שמכניס את עצמו לגמרי בתוך האמונה הקדושה, ומבטל את דעתו וחקמתו לגמרי, ורק ממשיך על עצמו נעם ערבות זיו האמונה הקדושה, לידע כי אין בלעדיו תברך כלל, והכל לכל משגח בהשגחתו הפרטי פרטית דיקא, ואינו תלוי בשום בריה בעולם, רק הכל ממנו תברך לבד, אז דיקא זוכה לחיות חיים חדשים בכל פעם, והוא רק בשמחה עצומה, ושר ורוקד, כי אינו ירא משום בריה שבעולם, כי יודע, כי ישועתו תלויה רק בו תברך ולא באחר, כמו שנאמר (תהלים קמ"ו): "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה", שהוא בעצמו אינו יכול לעזור לעצמו, ואיך יעזור לך?! וכשידע ידיעה זו, אזי יהיה תמיד בשמחה, וזהו עקר שמחת התורה, כי כלליות התורה והמצוות הם בשביל האמונה — להביא את האדם אל האמונה הקדושה, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה: אקרי תורה בגין דאורי ומגלה מה דהוי סתים מניה, כי התורה והמצוות מגלים ומפרסמים אותו תברך, ועל-כן זהו עקר השמחה פנ"ל.

אף עקר ברור המדמה לזכות על ידו לאמונה, אין זוכים, כי אם על-ידי התקרבות אל הצדיק האמת המפלא במעלה נפלאה מאד מאד, שהוא מאיר בנו דעת האמת, שנהיה תמיד בשמחה, ובפרטיות עם כל הנקודות הטובות שיש בנו ממצוות מעשיות דיקא: ציצית, תפלין, שבת, צדקה וכו' וכו', שכל זה הוא הלמוד העמק שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב): על-פסוק "אזמרה לאלקי בעודי וכו', עין שם; כי הצדיק האמת ותלמידו

הקדושים שבכל דור ודור מוליכים אותנו בדרך הישר, ומלמדין ומזהירין אותנו לקיים כל המצוות עם פרייהן ודקדוקיהן בפרטיות וכו', ועל-ידי-זה ממשיכין עקר ברור האמונה שהיא עקר חיות עולם העשייה הזה על ידה.

ועל-כן אפלו אם ירצה האדם לעסק בדבקות לכד בלי עשיית מצוות מעשיות, גם זה הבל, וגם יכול להכשל על-ידי-זה הרבה, באשר כבר נכשלו על-ידי-זה רבים, ועל זה נאמר (קהלת ז'): "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם", פי צריך לאחז בשניהם — לעשות הרבה בעבודת השם יתברך בתורה ובתפלה ובמצוות מעשיות הרבה, וזה העקר, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונום לברכה (אבות פרק ג'): "כל שמעשיו מרבין מחכמתו חכמתו מתקיימת" וכו', ואם יזכה גם לבחינת דבקות, טוב אשר יאחז בזה וגם בזה, הינו הן בעשייה בפעל ממש והן בדבקות, ובאמת העבודה והעשייה בעצמה של תורה ומעשים טובים, זהו עקר הדבקות, כמו שאמרו חכמינו, זכרונום לברכה: "ובו תדבק", וכי האיד אפשר להדבק בו יתברך, והלא אש אוכלה היא? אלא הדבק במדותיו וכו', שהם כלליות התורה, וכמו שנאמר (דברים י"ג): "אחרי השם אלוקיכם תלכו, ואתו תיראו, ואת מצותיו תשמרו, ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו ובו תדבקו", מבאר בפסוק זה, שצריכין לקיים הכל — עשיית מצוות מעשיות ודבקות.

ובאמת הכל אחד, למי שזוכה לעבודה לשמה, פי כשאדם מכניס את עצמו בתוך האמונה הקדושה, ומשפח את עצמו בשמחת המצוות, וכל שמחתו היא המצוה בעצמה, אז נעשה אחדות אחת עמו יתברך, שהוא ודעתו ומצותיו אחד, ומרב דבקות שפרגיש בשעת עשיית המצוות בשמחה עצומה, עד שאינו רוצה שום שכר עולם הבא בעד, רק שכרו הוא המצוה בעצמה (אבות פרק ד'): "שכר מצוה מצוה", כי הוא נהנה מהמצוה בעצמה, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן ה'), וזהו עקר

השעשוע והנעם והזיו והערבות, שאדם זוכה לקים את המצוות המעשיות בשמחה כזו, עד שאינו רוצה בשכרן שום שכר, רק שיש ושמח עמו יתברך, וזהו עקר שמחת התורה, ששמח עם התורה בעצמה, ורוקד מרב שמחה, כי עקר שלמות השמחה שעוברת דרך קומת כל האדם מהראש ועד הרגלים, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קע"ח), וזהו עקר עבודת הצדיקים הגדולים המפלגים במעלה, שכל עקר שמחתם היא לקים רצון הבורא יתברך בתמימות ובפשיטות, ומקימים את התורה ואת המצוות בפעל ממש, ואז הם מדבקים עמו יתברך דיקא, ועל-כן אצלם נתקיים שניהם — הן קיום המצוות בפעל והן דבקות בתכלית המדרגה העליונה.

אבל אף-על-פי שהאבות וגדולי הצדיקים שברו את הגוף לגמרי עד שזכו למה שזכו — לעקר שלמות השמחה הזאת, לשמח ולהדבק בו יתברך, כמו שנאמר (תהלים צ"ז): "שמחו צדיקים בהשם", וכתוב (שם ס"ח): "וצדיקים ישמחו, יעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה", אבל כל יגיעתם היתה לתקן כל העולם, להמשיך השמחה והחיות הקדושה הזו בלב כל אחד ואחד מזרע ישראל, שאפלו מי שלא שבר תאות גופו לגמרי, יזכה גם-כן להתקרב אליו יתברך, על-ידי שמירת התורה והמצוות, ואפלו מי שפגם כמו שפגם, בכל עת שחפץ וחותר להתקרב להשם יתברך, יוכל לשמח ולהחיות נפשו בגדל כחם של הצדיקים, על-ידי שאמין שכל נקדה ונקדה טובה שזוכה על-ידי כל מצוה ומצוה מעשית, אין ערוך אליה, ואפלו נקדות טובות של עשית המצוות של פושעי ישראל, עולות על כל התענוגים של הבל, ועל כל מיני עשירות וכו', של כל העולם כלו, עד שישמחו את נפשם ביותר על שהם גם הם זוכים אל טוב אמתי ונצחי כזה — לעסק בעשית המצוות, שעל-ידי-זה מדבקים בו יתברך, שהוא חי החיים מקור השמחה של כל השמחות, כמו שנאמר (תהלים מ"ג): "ואבואה אל מזבח אלקים אל אל שמחת גילי" וגו', וכדכתיב (תהלים ט"ז): "תודיעני

ארח חיים שבע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח", שכל זה הוא בחינת (ישעיה ל"ה): "ששון ושמחה ישיגו" וגו', שחוטפין את היגון ואנחה ומתפכים אותם לשמחה.

וזה בחינת מה שמשמחים את התורה בשמחת תורה, ומתחילים מיד — "בראשית", כי נעוץ תחלתו בסופו, כי עקר הכל הוא להמשיך ולגלות את האמונה הקדושה, למען דעת כל עמי הארץ, כי השם הוא האלקים אין עוד, לידע ולהודיע ולהודע, שהוא האל הוא היוצר, הוא הבורא הכל יש מאין המחלט, להאמין בחדוש העולם באמונה שלמה, שהוא בחינת "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שמשך רבנו, עליו השלום, פתח את התורה הקדושה בפסוק זה, להודיע שאין צריכין ואסור לחקר שום חקירה מה לפנים ומה לאחור וכו', רק קבלת התורה מתחילה בזה — להאמין באמונה שלמה לקול דברי אלקים חיים היוצאים מפי משה, שפתח לנו את התורה בלי שום חקירות וחקמות, רק הודיע לנו מיד שרש ויסוד האמונה הקדושה, שהיא "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", וכמו ששמעתי מפי רבנו הקדוש, זכרוננו לברכה, לענין הרחקת הפלוסופיה והחקירות וכו', רק להאמין לקול אבותינו בפשיטות, כאשר פתח לנו משה רבנו — "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", והיה רגיל להזכיר כמה פעמים גדל עצם נפלאות הטובה שעשה לנו משה רבנו, עליו השלום: שנתן לנו את התורה, ופתח בה "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", וגלה לנו האמונה הקדושה בלי שום חקמות וחקירות וכו', וגנה רבנו ז"ל הרבה את ספרי המחקרים והפילוסופים, והתלוצץ מהם בכמה מיני ליצנות, וברר לעינינו שאינם יודעים כלום, והארץ בשיחות כאלו הרבה מאד בכמה מיני לשונות של חכמה אמיתית נפלאה ונוראה, אשר כל דבור ודבור היה מתק מדבש ונפת צופים, ונכנס בלב (עין שיחות הר"ן, סימן ר"ט), ו"בראשית" זהו עקר אמונת חדוש העולם, להאמין בו יתברך שהוא מחדש את הבריאה בכל רגע ורגע.

וּבְזֶה מְקַשְׁרֵת הַיֵּטֵב הַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה — "בְּרֵאשִׁית", לְסִיּוּם
 — "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", כִּי אָנוּ מְסִיּוּמִין וְלִכְּל הַיָּד הַחֲזֻקָה וְלִכְּל
 הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת
 הַלּוּחוֹת שֶׁקָּבַל מִיָּדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י
 שֵׁם עַל-פְּסוּק "וְלִכְּל הַיָּד הַחֲזֻקָה" — שֶׁקָּבַל אֶת הַתּוֹרָה שְׁנֵי
 לּוּחוֹת בְּיָדוֹ, וְעַל-יָדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם הַלּוּחוֹת, כִּי כָּל הַתּוֹרָה
 הִיְתָה כְּלוּלָה בָּהֶם, עַל-יָדֵי-זֶה נִתְגַּלְתָּה הָאֱמוּנָה וְחִדּוּשׁ הָעוֹלָם,
 עַל-כֵּן נוֹהֲגִים אֹז לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד בְּגִמְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, כִּי זָכוּ
 לְסִיּוּם אֶת הַתּוֹרָה, וּמִתְחִילִין תַּכְף-וּמְיָד עוֹד פַּעַם, וְעַקֵּר שִׂמְחָתָנוּ,
 שְׂאָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה כָּל הַשָּׁנָה, וַיֵּשׁ לָנוּ הַרְבֵּה נִקְדוּת טוֹבוֹת
 מִהַמְצוּוֹת הַיְקָרוֹת שֶׁזָּכִינוּ לְקַיֵּם מִשָּׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, כִּי אֶפְלוּ רִיקָנוּן
 שֶׁבָּךְ מְלֵאִים מְצוֹת כְּרֵמוֹן (בְּרִכּוֹת נ"ז): וְאִף שֶׁעַדִּין לֹא זָכִינוּ לְקַיֵּם
 בְּשִׁלְמוֹת, הֵינּוּ בְּשִׁלְמוֹת הַשִּׂמְחָה, עַל-כָּל-פָּנִים אָנוּ עוֹשִׂים עִכְשָׁו
 בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה כָּל הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה
 שֶׁנִּכְנָסָת עִכְשָׁו, וְאָנוּ מְקַבְּלִין אֶת הַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה
 וְעִצּוּמָה וּבְרִיקוּדִין וּמְחִיאוֹת כְּפִים, וּמְסִיּוּמִין בְּדַעְתָּנוּ, אִף שֶׁעַד שָׁנָה
 זוֹ לֹא קִיַּמְנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁרָאִי לָנוּ לְשִׂמְחָה
 בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבִקְיוּם הַמְצוּוֹת, עַל-כָּל-פָּנִים אָנוּ מְקַבְּלִים עַל עִצְמוֹנוּ
 מִעִכְשָׁו שִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁנִּקְיָם כָּל הַשָּׁנָה אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, וְנִהְיֶה
 אִף שִׂמְחָת תְּמִיד, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (תַּנָּא דְּבִי אֵלֵיהּ
 רַבָּה, פְּרָק ה'): כִּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹשִׂין
 אֶת הַתּוֹרָה וְשִׂמְחִין בָּהּ, כִּף הַתּוֹרָה שִׂמְחָה בָּהֶן לְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ',
 עֵין שֵׁם.

וְרַבְּנוּ ז"ל הִזְהִיר אוֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד לְשִׂמְחָה כָּל הַשָּׁנָה, וּבְפֶרֶט
 בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן רצ"ט): אַחַר שִׂמְחַת תּוֹרָה הֵייתִי
 רְגִיל לְבוֹא אֵלָיו, זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה, וּבְכָל שָׁנָה כְּשֶׁבֹאֲתִי אֵלָיו אַחַר שִׂמְחַת
 תּוֹרָה, שָׂאל אוֹתִי, אִם הֵייתִי שִׂמְחָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, וְסָפַר לִי כְּמָה
 פְּעָמִים אִיךָ הָעוֹלָם שִׂמְחִים בְּבֵיתוֹ, וְהִיָּה לוֹ נַחַת גָּדוֹל מְזֶה, וְכֵן עוֹד
 פַּעַם אַחַת בְּאִמְצַע הַשָּׁנָה דִּבֶּר עִמִּי מַעֲנִין שִׂמְחַת תּוֹרָה,

אם אני מרגיש שמחה בלבי אז, או על-כל-פנים פעם אחרת בשנה אני מרגיש שמחה בלבי, (וברוך השם, שעזרני השם יתברך בחסדו הגדול לשמח בכל לב כמה פעמים בשנה, והרגשתי השמחה בלבי מה שאי אפשר לספר לחברו כלל, כי שמחת יהדותנו מה שזכינו להיות מזרע ישראל, ולהאמין בו יתברך, הוא לכל חד כפום מה דמשער בלביה, ואי אפשר לספר לחברו כלל, ובפרט הדבקות שמרגישין בשעת השמחה, אפלו הפחות מישראל, זהו אי אפשר לספר כלל), כי חפצו ורצונו היה מאד, שנהיה שמחים בכל השנה כלה בפרט בשמחת תורה ובפורים ובשבת ויום טוב, וספר לי רבנו ז"ל, שפעם אחת בשמחת תורה רקד בעצמו לכדו בחדרו בלי סיוע אנשים אחרים.

הכלל, שזהו עקר השלמות — להיות תמיד בשמחה, ולהחיות את עצמו עם מה שייכול אפלו עם נקדה קטנה מנקדת יהדותו, ולא יפל בדעתו כלל, כי עדין חשוב הוא אצלו יתברך מאד מאד, וזהו עקר שלמות האמונה הקדושה — להאמין בו יתברך בתמימות ובפשטות, ולקיים את התורה והמצוות בלי שום חכמות וחקירות, השם יתברך יזכנו לגלות את האמונה הקדושה לכל באי עולם, שיקיים מהרה (צפניה ג'): "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם השם לעבדו שכם אחד, וכיום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד", אמן ואמן!

חנכה

ימי חנכה הם ימי הודאה כמו שנאמר (בתפלת "על הנסים"): "וקבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל" וכו', וימי הודאה זה שעשוע עולם הבא, כי זה עקר שעשוע עולם הבא — להודות

וּלְהִלֵּל לְשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, וּלְהַפִּיר אוֹתוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה סְמוּכִים וְקַרְוּכִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מֵה שִׁיּוּדְעִין וּמְכִירִין אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיֹתֵר, סְמוּכִין אֵלָיו בְּיֹתֵר, כִּי שָׁאֵר כָּל הַדְּבָרִים יִתְבַטְּלוּ לְעֵתִיד, בְּבַחֲנֵינָת כָּל הַקְּרָבָנוֹת בְּטֵלִין חוּץ מִקְרָבֵן תּוֹדָה (עֵין לְקוּסֵי־מוֹהֲרָן, חֶלֶק ב', סִימָן ב'), הֵינּוּ שְׂבִימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוּשִׁים עַל־יְדֵי תִקְוָה הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת וְהַנּוֹרְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיָמִים הֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה אָנוּ מִמְּשִׁיכֵין הַדְּרָךְ הַזֶּה שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה בְּעוֹלָם, דְּהֵינּוּ לְעֶסֶק תָּמִיד לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת, שֶׁעָשָׂה עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ מִימֹת עוֹלָם עַד הַנֵּה בְּכָל־יָוֵה וּבְכַרְטִיּוֹת, וְלִזְכֹּר הַיֵּטֵב, וְלִבְלִי לְשַׁחַח כָּל הַטּוֹבוֹת הַנּוֹרְאוֹת שֶׁגוֹמֵל עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תְּהִלִּים ק"ג): "וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָּל גְּמוּלָיו", כִּי בְּאֵמֶת זֶה הַדְּרָךְ שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, הוּא דְרָךְ נִפְלָא מְאֹד לְהִתְקַרֵּב עַל יְדוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא צְרוֹת וְיִסּוּרִים וְיִגּוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (קִהְלֵת ב'): "כִּי כָּל יְמֵיו מְכַאֲבִים וְכָעֵס", וּכְתִיב (אִיּוֹב י"ד): "אֲדָם יֵלֹד אִשָּׁה קָצֵר יָמִים וְשׁוֹבַע רִגְזוֹ" וְאִין טוֹב בְּעוֹלָם כִּי אִם הַתּוֹרָה: וּמַעֲצָם הַצְּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, קָשָׁה וְכָבֵד עַל הָאָדָם לְהִתְקַרֵּב לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִפְלוּ לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וּלְפָרֵשׁ צִעְרוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם־כֵּן קָשָׁה מְאֹד, מִחֲמַת רַבּוּי הַמְּנִיעוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁאוֹטָמִים אֶת לְבוֹ, עַד שֶׁאֵינּוּ יְכוּלִים לְפַתַּח אֶת פִּיו, וְלֹא לְהִתְקַרֵּב אֶל שׁוֹם עַבּוֹדָה תְּמָה, כְּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד הַכְּבֹדוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲלָיו בְּכָל פֶּעַם בְּפֶעַם בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְכוּ'.

וְעַל־כֵּן עֲצָה גְּדוֹלָה לָזֶה, שֶׁבְּכָל פֶּעַם יִזְכִּיר לְעַצְמוֹ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת הָאֲמֵתוֹת וְהַנְּצַחִיּוֹת, שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַרְטִי פְּרָטִי, וְהַעֲקָר מֵה שֶׁזָּכָה לְהִיּוֹת מְזַרַע יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה, וְהַבְּדִילוֹ מִן הַתּוֹעִים בְּדַרְכֵי הַחֻקִּים וְהַפִּלוֹסוֹפִים וְכוּ' הַנְּהוּגִים עִכְשָׁו בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אִם יִסְתַּכֵּל הַיֵּטֵב עַל כָּל מֵה

שְׁעֵבֶר עָלָיו מְעוּדוֹ, יִרְאֶה וַיִּבִּין חֲסָדֵי הַשֵּׁם וְטוֹבוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו עָלָיו
 בְּלִי שְׁעוֹר, כְּמוֹ שְׁאֲנוֹ אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם (בְּשִׁמוּנָה
 עֲשָׂרָה, בְּרֻכּוֹת): "נוֹדָה לָךְ וַיִּסְפֹּר תְּהִלָּתְךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיַדְךָ
 וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל
 נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עָרַב וּבִקְרָא וּצְהָרִים" וְכוּ', וְכִמוֹ
 שְׁאֲנוֹ אוֹמְרִים בְּכָל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּתַפְלַת "נִשְׁמַת": "אֱלוֹ פִינוּ מְלֵא
 שִׁירָה פִּים וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גְּלִיו, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמִרְחָבֵי
 רְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִירָח, וַיְדִינוּ פְרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם,
 וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת, אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִים לַהֲדוּת לָךְ הַשֵּׁם אֱלֹקֵינוּ
 וְאֵלֵךְ אֲבוֹתֵינוּ, וּלְבָרְךָ אֶת שִׁמְךָ מִלְכָּנוּ עַל אַחַת מֵאֶלֶף אֶלֶף אֶלְפֵי
 אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת, נְסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם
 אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ" וְכוּ' וְכוּ'.

וְהַכֵּל, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה גְדֹל צְרוּתוֹ בְּגוֹף, בְּנֶפֶשׁ וּבְמִמּוֹן,
 שֶׁהוּא רְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ, גַּם
 בְּפִרְנֶסָה וּבְגוֹף יֵשׁ לוֹ גַּם-כֵּן יְסוּרִים וּמְרִירוֹת וְעֵצְבוֹן גְּדוֹל כְּמוֹ
 שֶׁשְׂכִיחַ בְּרַב הָעוֹלָם, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁבָּאָה עָלָיו אִיוֹ צָרָה מִמֶּשׁ, חֵס
 וְשְׁלוֹם, עָלָיו לְהִזְהַר לְבַל יִתְבַּלְּבַל לְגַמְרֵי מַחֲמַת הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִין,
 חֵס וְשְׁלוֹם, רַק בְּכָל עֵת וְעַתָּה, בְּפֶרֶט בְּעַת צָרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, יִתֵּן
 עֵינָיו לְבוֹ וְדַעְתּוֹ לְהִסְתַּכֵּל וְלְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב עַל חֲסָדֵי הַשֵּׁם וְטוֹבוֹתָיו
 אֲשֶׁר עָשָׂה עִמּוֹ עַד הַנְּהָ, וַיִּהְיֶה אֶת כָּל הַיְגוֹן וְהַאֲנָחָה אֶל תַּקְוָה
 הַשְּׂמִיחָה, וַיִּשְׂמַח אֶת נַפְשׁוֹ הָאֲמֻלָּה בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וְאֶפְנִים,
 וַיַּחֲיֶה אֶת עֵצְמוֹ עִם כָּל נִקְדָּה וּנְקֻדָּה מְקַדְּשֵׁת יְהוּדוֹתוֹ, כִּי כָּל אָדָם
 כְּמוֹ שֶׁהוּא, מְאַחֵר שֶׁהוּא בְּכֻלּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּמְנִיחַ טְלִית וְתַפְלִין בְּכָל
 יוֹם, וּמְיַחֵד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, רְאוּי לוֹ לִתֵּן הוֹדָאָה
 וְתוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל עֲצָם חֲסָדוֹ וְטוֹבוֹ יִתְבָּרַךְ
 עָלָיו, שְׂזֻכָּה אוֹתוֹ לְהִיּוֹת בְּכֻלּוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה, מְכַל שְׂכָן
 שְׁכָל אֶחָד יוֹדֵעַ בְּנֶפֶשׁוֹ כְּמָה טוֹבוֹת נִפְלְאוֹת בְּפֶרֶטִיּוֹת, שֶׁגַּמַּל הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עִמּוֹ מְעוּדוֹ עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְצָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עֵצְמוֹ לְהוֹדוֹת
 וְלְהִלָּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה

לבו נכון ובטוח, שגם עתה השם יתברך לא יסיר חסדו וטובו מאתו, ויחזק את לבבו לצעק ולהתחנן להשם יתברך, שיצילהו גם עתה מכל הצרות והיסורים, כמו שאמר דוד (תהלים ק"ח): "מי יבילני עיר מבצר מי נחני עד אדום", הינו שמי שעזר לי עד הנה ונחני עד אדום, הוא יובילני עיר מבצר גם-כּן, וזהו (תהלים י"ח): "מהלל אקרא השם", שטרם שאני קורא אליו יתברך על צרותי, אני מהללו ומשבחו על הטובות והחסדים שעשה עמי עד הנה, פי דיקא על-ידי-זה אני יכול לקרותו, וזה (תהלים נ'): "זבח לאלהים תודה" וגו', "וקראני ביום צרה", הינו שגם קדם שיוצאין מהצרה של עכשו, וצריכין לקרותו יתברך, צריכין מקדם להביא תודה על העבר, ואז דיקא "וקראני ביום צרה", וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, שצריכין להיות מודה על העבר ולבקש על להבא, כי כשאין מודים על העבר, קשה מאד מאד לקרותו יתברך מגדל אטם הלב שנתאטם מרובי הצרות.

בפרט עתה בארץ הגלות, שכמעט אין יום שאין צרתו מרבה מחברו, חס ושלום, והפרנסה דחוקה מאד, והבעל-דבר מתפשט על כל אחד ואחד לארץ ולרחב, והמחלקת והקטגוריה והקנאה והשנאה מתרבים בכל פעם, וכל מה שרוצים להתחיל ולצאת ממה שצריכין לצאת וכו', ולהתקרב לאיזו עבודת השם, אין מניחין אותו ומתגרין בו יותר, חס ושלום, ומעצם רבוי המניעות, אין יכולין לפתח פה לפרש שיחתו לפניו יתברך, על-פּן צריכין מאד לילף בדרך זו, שבכל פעם בבואו לפרש שיחתו לפני השם יתברך, או להתקרב לאיזה דבר שבקדשה, יזכיר לעצמו את רבוי הטובות והחסדים שעשה עמו השם יתברך מעודו עד היום הזה, ועל-ידי-זה יתחזק לבבו לבטח בהשם, שישמע תפלתו גם עתה, ועל-ידי-זה יוכל להתקרב אליו יתברך, ולפרש לפניו שיחתו כראוי.

וזה סוד מה שצריכין להמשיך השמחה והקדשה של שבת, שהיא בחינת עולם הבא, אל ששת ימי החל, שהם בחינת עולם

הזה, כי לעתיד לבוא יהיה כלו שמחה, כלו תודה והודאה לשמו יתברך, כי אז יתבטלו כל הצרות של העולם הזה, ויהיה כלו טוב, ויעסקו תמיד רק בתודה והודאה להודות ולהלל לשמו יתברך, אך צריכין להמשיך קדשת שבת, שהיא הארת עולם הבא לימי החל, שהם עולם הזה, שמלא יסורים וצרות, רחמנא לצלן, כמו שנאמר: "אדם לעמל יולד", וכתוב (קהלת ב'): "כי כל ימיו מכאבים וכעס", כי אין לה אדם שאין לו צרות ויסורים ומרירות ודחקות, ובפרט מי שפבר נכשל במה שנכשל, שאז הוא שבור ומשבר כחרס הנשבר, ונפשו מרה לו עד מאד וכו', וכמעט שיאבד את עצמו לדעת, רחמנא לצלן, אבל השם יתברך חפץ בקיום העולם, וממתיק ומבטל בכל פעם יסורי העולם הזה וצרותיו, בחסדו וטובו וישועתו, שמתנהג עמנו בכל יום ויום, וצריכין להסתפל על זה היטב על כל הטובות שגמל עמנו, ולהביא תודה והודאה על זה, וזהו בחינת, שממשיכין הקדשה והשמחה של שבת, שהיא בחינת עולם הבא לששת ימי החל, שהם בחינת עולם הזה, הינו הקדשה והשמחה של עולם הבא, שהוא כלו שבת, שאז עקר התודה וההודאה ימשיכו גם בעולם הזה גם בעת צרה, שאפלו בעת צרה, חס ושלום, יסתכלו על הטובות שעשה עמנו השם יתברך עד הנה, וגם בצרה בעצמה בודאי יש איזו הרחבה, כשמעינים בזה היטב, כמו שפרש רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן קצ"ה) על פסוק "בצר הרחבת לי", שגם בתוך הצרות יכולים למצא הרחבות וכו', עין שם; ועל זה צריכין להביא תודה, להודות ולהלל להשם יתברך על העבר, ועל-ידי-זה יכולין לקרות ולצעק אליו יתברך על להבא, וזה (תהלים קט"ז): "לה אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה" — כשאני נותן לה יתברך תודה, על-ידי-זה "ויבשם השם אקרא" — אוכל לקרא אליך, כי יתרחב לבכי.

וזה פרוש (תהלים ג'): "מזמור לדוד בברחו מפני אכשלום בנו, השם מה רבו צריי וגו', ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ז'): "מזמור לדוד? קינה לדוד מבעי ליה, אלא כיון שראה

שכנו הוא — שמח, דבר אחר, שראה תכסיסו קימת וכו' עין שם; ואפתי קשה על דוד בעצמו, מה ראה על ככה בעת צרה גדולה כזאת, בעת שברח מאבשלום, לבקש למצא בצרה איוז הרחבה, ולזמר על זה להשם יתברך? וגם לכאורה התחלת המזמור אינו מדבר בלשון זמר, רק בלשון צעקה גדולה, כמו שנאמר (שם): "השם מה רבו צרי רבים קמים עלי" וגו', אף כל זה הוא הענין הנ"ל, שדוד המלך, עליו השלום, ראה את עצמו אז בצרה גדולה ומרה מאד מאד, שהכרח לברוח מפני אבשלום בנו, על-ידי מעשה רע כזה, שנעשה מאמנון ותמר ואבשלום בניו, ומעצם מרירות צרתו שגדלה מאד, בפרט שהבעל-דבר רצה להפילו בעיני עצמו מאד מאד, כי אמר לו בלבו: הנך רואה שכל זה בא אליך על מעשה דבת שבע, ושוב אין לך תקווה, חס ושלום, וכמבאר בזה המזמור בעצמו, כמו שכתוב שם — "רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה", ופרש רש"י — בשביל אותו העון, ומעצם צרתו עד הנפש, נתבלבלה דעתו הקדושה, עד שלא היה יכול אפלו לפרש שיחתו ולצעק להשם יתברך כדרךכו, כי הצרות, רחמנא לצלן, יכולות, חס ושלום, לעקם את הלב מאד מהשם יתברך, רחמנא לצלן, עד שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, על דוד (סנהדרין ק"ז): שאז בברחו מאבשלום, בקש לעבד עבודה זרה, כמו שדרשו על-פסוק — "ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם", וכו', כי פשאדם בצרה, חס ושלום, הוא בסכנה גדולה גם בענין פשרותו ויהדותו, כי לפעמים נתעקם הלב מאד על-ידי הצרות והיסורין, עד שמהרהר אחר השם יתברך, בבחינת (משלי י"ט): "אונת אדם תסלף דרכו ועל השם יזעף לבו", כי בזה העולם יש לאדם בחירה תמיד, וכל מה ששולח השם יתברך בין טוב ובין להפוך הוא במשקל, וכמו שכשהשם יתברך שולח לאדם טובות — בנים ועשירות וכל טוב, יש שמכיר חסדי השם וטובו עליו, ומתעורר על-ידי-זה להתקרב אליו יתברך בצדקה ובמעשים טובים וכו', ויש, חס ושלום, להפוך, בבחינת (דברים ל"ב): "וישמן ישרון ויבעט" וגו', כמו-כן להפוך, כשהשם יתברך מנסה ומיסר את

האדם בייסורי ובצרות, חס ושלום, בעניות ודחקות ורדיפות וכו', רחמנא לצלן, הוא גם כן בנסיין גדול, כי השם יתברך שלח עליו הכל לטובה, כדי שיזכר על ידי זה לשוב אליו יתברך, אבל מחמת גדל כח הבחירה, יש לפעמים שאדרבה, על ידי הצרות, חס ושלום, נתעקם לבו ביותר מהשם יתברך, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ערובין מ"א): לענין העניות שמעבירה על דעת קונו, וכן מבאר בדברי רבנו ז"ל, שבעת צרה, חס ושלום, צריכין להתחזק מאד מאד כנגד היצר הרע, מחמת ששורשו נמשך בדינים (עין בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ב), ועל כן נאמר ברשעים (משלי כ"ט): "ורגז ושחק ואין נחת וגו', אבל בצדיקים נאמר (תהלים נ"ו): "באלקים אהלל דבר בשם אהלל דבר", כמו שפרש רש"י שם — בין שפא עמי בין במדת הדין בין במדת הרחמים וכו', עין שם.

אבל על כל פנים האדם יש לו בחירה תמיד, ובכל דבר ובכל הנהגה ובכל ענין שהשם יתברך מתנהג עמו ומסבב עמו בכל עת, יש בו בחינת (הושע י"ד): "צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם", חס ושלום, ועל כן דוד כשהיה בעת צרה גדולה כזאת, שנתגרש מירושלים וכו', עד שנפל למחין דקטנות כאלו, עד שיש סברה בדברי חכמינו, זכרונם לברכה (סנהדרין ק"ז): שעלה על דעתו לעבד עבודה זרה וכו', מפל שכן שלא היה יכול לפתח פיו לסדר תפלתו כראוי, אבל בעצם צדקתו, האיר השם עיניו, ושלח בלבו עצה הזאת, שהתחיל להסתפל על הטובות שהשם יתברך גמל עמו מעודו, עד שחפש ומצא, שגם בעצם הצרה הגדולה הזאת, שהוא נמצא עכשו וכו', גם שם עדין נמצאות הרחבות, כי הפך בדעתו כל הענין לטובה, מה שבנו רודף אחריו, כי לכאורה היא צרה כפולה ומכפלת — שהרודף הוא בנו, רחמנא לצלן, אף אף על פי כן הוא הפך הדבר לטובה, ואמר "סתם כרא מרחם על אבא", עמד וראה והתבונן! אדם עומד במצב גורא כזה — בנו רודף אחריו, והוא הולך במעלה הר הזיתים יחף, ושמעי בן גרא

מבזה אותו ומקללו קללה נמרצת, כמו שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה, שצעק עליו: נואף, ממזר, רוצח וכו', ועובר עליו מה שעובר וכו', כמוכא בפסוקים רבים, ואף-על-פי-כן הוא תפס אמנותו, והתחיל לחפש ולמצא בעצמו נקודות טובות, ובתקף הצרה המרה הזאת מצא הרחבות, שעל-כל-פנים בנו הוא הרודף אתריו ולא אחר, וכן שראה תכסיסו קים, שהסנהדרין וכו' עדין אוהזים עמו וכו', ועל כל אלו הטובות שחפש ומצא מה שהשם יתברך גומל עמו, אפלו בתוך תקף צרתו, מלבד מה שהשם יתברך גמל עמו טובות מעודו, על כל אלה, התחיל לומר "מזמור לדוד", ורצה לזמר ולהודות להשם יתברך על כל הטובות האלה, ותכף שהתחיל לזמר ולהודות להשם יתברך על כל הטובות, תכף נתרחב לבו ודעתו, ואז דיקא נפתח פיו, והתחיל להתפלל ולצעק כראוי (תהלים ג): "השם מה רבו צרי, רבים קמים עליי וגו', וגם כל המזמור הזה הולך בדרך זה, שאף-על-פי שרבו צרי ורבים קמים עליו, עד שרבים אומרים וגו', שאין לו תקנה, מחמת עון דבת שבע, אבל אף-על-פי-כן — "ואתה השם מגן בעדיי" וגו', וכן בדרך זה הולכים רב המזמורים שבתהלים, שמודה להשם יתברך על העבר וצועק על להבא, ובתוך דברי צעקתו ותחנתו חוזר ומודה וצועק, פוק עין ותשפח בכמה מזמורים שהולכים על דרך זה.

ועל-כן נקרא ספרו בשם "תהלים", שהוא על שם תהלה והודאה, אף-על-פי שרבו דבריו הם צעקות גדולות, ותחנות ובקשות, אך כל צעקותיו ותחנותיו היו דיקא בדרך מזמור והודאה, ותהלה ושיר ונגון וכו', בכל העשר לשונות של זמרה, הינו שכל צרותיו בכל מה שעבר עליו משונאיו הרבים, שרדפוהו כל ימי חייו, והיה תמיד כפושע בינו לבין המות, והעצבות והמרירות התגברו עליו עד מאד וכו', אף-על-פי-כן נתן לבו בכל צרותיו ודחקותו וקטנותו וכו', להודות על העבר, ואז היה יכול לצעק להבא, בבחינת — מודה על העבר וצועק לעתיד לבוא.

וְזֶה בְּחִינַת מְזֻמּוֹר "הוֹדוּ" שְׂאוֹמְרִים בְּכַנְיֵסֶת שַׁבָּת, שְׂמֵדְבָר מְאַרְבָּעָה שְׁצִירִיכִין לְהוֹדוֹת, שְׂכוּלֵל כָּל הַצְּרוֹת שְׂעוּבְרִין עַל הָאָדָם, שְׂכֻלָּם כְּלוּלִין בְּאֵלֵי הָאַרְבָּעָה, כְּמוּבָא בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן (חֶלֶק א', סִימָן קס"ג), וְהַעֲקָר הוּא צְרוֹת הַנֶּפֶשׁ, דִּהְיָנוּ כָּל הָעֲלִיּוֹת וְהִירִידוֹת שְׂעוּבְרִין עַל כָּל אָדָם מִקְטָן וְעַד גְּדוֹל לְפִי דַעְתּוֹ עֲרֹכּוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, שֶׁהַכֹּל כְּלוּל בְּמְזֻמּוֹר הַזֶּה כְּמוּבָא בְּסִפְרֵים, וְעַל כָּל אֵלֵי הַצְּרוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת בְּגוּף וּבִנְפֶשׁ, צִירִיכִין לְצַעֵק מְאֹד מְאֹד בְּכָל פַּעַם לְהֵשֵׁם יְתִבְרַךְ בְּקוֹל גְּדוֹל, וְלֹא יִסַּף, כְּמִבְאָר בְּמְזֻמּוֹר זֶה "וַיִּצְעֲקוּ" וְגו', אִף קִדְּם כָּל הַצְּעָקוֹת, מִקְדִּים וּמִתְחִיל תַּחֲלָה תַּכְּף בְּהַתְחַלַּת הַמְזֻמּוֹר "הוֹדוּ לַשֵּׁם כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ", לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדוֹת שְׂכָף הִיא דְרָךְ הַצְּעָקָה עַל כָּל הַצְּרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, שְׂבַתְחֲלָה תַכְּף צִירִיכִין לְהוֹדוֹת לְהֵשֵׁם יְתִבְרַךְ עַל הָעֵבֶר, וּלְהִיּוֹת בְּטוֹחִים שֶׁהוּא יְתִבְרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וַיּוֹשִׁיעַ אוֹתוֹ תָּמִיד עַל-יַדֵּי צַעֲקָתוֹ, וְאִזּוֹ דִּיקָא "וַיִּצְעֲקוּ" וְגו', כִּי אִזּוֹ דִּיקָא עַל-יַדֵּי בְּחִינַת "הוֹדוּ לַשֵּׁם" שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹדָה שְׂמִבְיָאִין גַּם בַּעַת הַצְּרָה עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָעֵבֶר וְעַל הַטּוֹבוֹת וְהַרְחֻבוֹת שְׂבַתוֹף הַצְּרָה עֲצֻמָּה, עַל-יַדֵּי זֶה דִּיקָא יְכוּלִין לְצַעֵק לְהֵשֵׁם יְתִבְרַךְ, וְאִזּוֹ — "מִמְצוּקוֹתֵיהֶם וַיּוֹשִׁיעֵם", וְאִזּוֹ — "וַיּוֹדוּ לַשֵּׁם חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו", כִּי אַחֲרֵיכֶן יִזְכּוּ לְצֵאת מִהַצְּרָה לְגַמְרֵי, וְאִזּוֹ בְּוֵדָאֵי יְבִיאוּ תּוֹדָה בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי, כִּי הַתּוֹדָה שְׂמִבְיָאִין כְּשִׁיּוֹצְאִין מִהַצְּרָה, זֶה בְּחִינַת שְׂעִשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא.

וְהַתּוֹדָה וְהַהוֹדָאָה שְׂמוּדִין לְהֵשֵׁם יְתִבְרַךְ עַל הָעֵבֶר, גַּם בַּעַת הַצְּרָה, זֶה בְּחִינַת שְׂמִמְשִׁיכִין הַקְּדוּשָׁה וְהַשְּׂמִחָה שֶׁל שַׁבָּת, שֶׁהִיא עוֹלָם הַבָּא, שְׂאִזּוֹ הוּא בְּטוֹל הַצְּרוֹת לְתוֹף יְמֵי הַחֵל, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא יְמֵי צָרָה, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְצַד עֲצֻמוֹ מְלֵא צְרוֹת וַיְגוֹנוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אֲבָל הֵשֵׁם יְתִבְרַךְ מְרַחֵיב עַמָּנוּ גַּם בַּעַת צָרָה, וְגוֹמֵל עַמָּנוּ טוֹבוֹת נִפְלְאוֹת וְנִצְחִיּוֹת גַּם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאִנּוּ מְחִיבִים לְהוֹדוֹת לוֹ גַּם בַּעַת צָרָה, שְׂזֵהוּ בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת קְדוּשַׁת שַׁבָּת לְיְמֵי הַחֵל, וְעַל-יַדֵּי זֶה דִּיקָא זוֹכִין לְצַעֵק לְהֵשֵׁם יְתִבְרַךְ, וּלְצֵאת מִהַצְּרָה לְגַמְרֵי,

ואז נזכה לבחינת תודה והודאה בשלמות, שהוא בחינת עולם הבא, ועל-כן אומרים זה המזמור "הודו" בכניסת שבת, כי אז אנו צריכין להמשיך קדשת שבת לימי החל, כדי שיכללו כל ששת ימי החל בקדשת שבת, וזה גם-כן בחינת (דברים כ"ב): "לא תחרש בשור ובחמור יחדו", כי שור וחמור הם תרי זינא בישא, בחינת עשו וישמעאל, שהם כלל כל עובדי הכוכבים ומזלות, שהם כלל כל הגליות, כלל כל הצרות, כי עקר כל הצרות הם על-ידי הגליות, שאנו בגולה בין עובדי הכוכבים, שכלם כלולים בעשו וישמעאל, שהם בחינת שור וחמור, והזהיר הכתוב, שלא לערבם יחד על-ידי אסור תערבת כלאים, שלא לגרם, חס ושלום, לערב ולחבר הצרות יחד, שאז אי אפשר לסבלם, חס ושלום, הינו שלא יגרם לבלבל דעתו, חס ושלום, שידמה לו כאלו כל העולם נפל עליו, (כמו שרגילין העולם לומר בעת צרה, חס ושלום), כאלו, חס ושלום, כל הצרות באו עליו בלי הרחבה כלל, והא בהא תליא, שמי שאומר כן, חס ושלום, ועל-ידי-זה נתעקם לבו מהשם יתברך, ואינו יכול לצעק אליו יתברך, אזי, חס ושלום, באמת נתרבין עליו הצרות, וחס ושלום, כי כל הנמשך אחר צערו, הצער נמשך אחריו, חס ושלום, רק צריכין לתן רוח בדעתו למצא הרחבות גם בתוך הצרות בעצמן, ולהביא תודה והודאה בכל עת, כי באמת בכל צרה שבעולם יש בתוכה הרחבה, בחינת (תהלים ד'): "בצר הרחבת לי", וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, על פסוק (איוב ל'): "אף לא בעי ישלח יד", וכתוב (תהלים ע"ח): "ולא יעיר כל חמתו", שזהו סוד (בראשית ל"ב): "ורוח תשימו בין עדר ובין עדר", הנאמר ביעקב אבינו, שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה, על הצרות והגליות, שפון יעקב בזה, שלא לערב כלאים, אלא לתן רוח בין הצרות, שהוא ענין הנ"ל — לתן רוח בין צרה לחברתה בין גלות לגלות, כי יעקב הכניע קלפת עשו וישמעאל, שהם בחינת שור וחמור, בחינת (בראשית ל"ב): "וייה לי שור וחמור", הינו שהכניע הקלפות היונקים מהדינים והצרות, שהם רוצים לעקם את הלב בעת צרה, כאלו

אפסָה תקנה, חס ושלום, שְׁזָה עַקֵּר הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר מֵהַצָּרוֹת
 בְּעֶצְמָן, שְׁזָה עַקֵּר צַעַר הַגְּלוּת — שְׁעוֹבְדֵי הַפּוֹכְכִים וּמְזוֹלוֹת
 הַמַּצְרִין, מְבַזִּין וּמְחַרְפִּין אוֹתָנוּ, וְאוֹמְרִים: אֵין תִּקְנָה, חס ושלום,
 כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים מ"ב): "בְּרִצְחַת בְּעֶצְמוֹתַי חֲרַפוּנִי צוֹרְרֵי בְּאֶמְרָם
 אֵלַי כֹּל הַיּוֹם אֵיה אֶל הַיָּד" וְגו', וּכְתִיב (שם מ"ד): "כֹּל הַיּוֹם כְּלַמְתִּי"
 וְגו', וְכֵן הִרְבֵּה, וְכֹל זֶה הַתְּחַבְּרוֹת קִלְפַת עֲשׂוֹ וַיִּשְׁמַעֲאֵל בְּיַחַד שְׁהֵם
 כָּלֵל כֹּל הַצָּרוֹת וְהַגְּלוּת, אֲכַל יַעֲקֹב אָבִינוּ הַכְּנִיעַ אוֹתָם מִיִּשְׂרָאֵל,
 וְצוּה לְשֹׁמֵר שְׁיִהְיֶה כֹּל עֵדֶר וְעֵדֶר לְבָדוּ, שְׁלֹא לְעַרְב כְּלָאִים,
 שְׁהֵם תַּעֲרֹבֶת שׁוֹר וְחֲמוֹר, רַק לַתַּת רוּחַ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר, לַתֵּן
 רוּחַ בֵּין הַצָּרוֹת, שְׁגַם בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת לְהַסְתַּכֵּל רַק עַל הַהֲרַחְבוֹת שְׁהֵם
 יִתְבַּרְךְ הַרְחִיב לָנוּ, וְגוֹמֵל עִמָּנוּ חֶסֶד בְּכֹל, וְעַל-יַדֵּי-זֶה נֹזְכָה לְצַעֵק
 לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךְ בְּאַמֶּת, וְנִהְיֶה נְצוּלִים מִכָּל הַצָּרוֹת בְּחֶסְדוֹ הַגְּדוֹל.

וְהַכָּלֵל הוּא, כִּי עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם בְּכֹל יוֹם וְיוֹם מְרִירוֹת
 וְיִסּוּרִים, צָרוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, אֵף גַּם הֵשֵׁם יִתְבַּרְךְ עוֹזֵר לוֹ בְּכֹל
 פְּעַם בְּיִשׁוּעוֹת וְנִסִּים נְגָלִים וְנִסִּים נִסְתָּרִים, וּכְשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵה
 שְׁעוֹבֵר, אִז נִדְמָה כְּאִלוֹ אֲבָד מְנוּס וְתִקְנָה מְמֻנּוּ, וּכְאִלוֹ לְעוֹלָם,
 לֹא יִרְאֶה יִשׁוּעָה בְּיָמָיו, מִכָּל שְׁפָן וְכֹל שְׁפָן כְּשֶׁהַצָּרוֹת תְּכּוּפוֹת
 זו לְזוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אִז כְּמַעַט שְׁנֶאֱבָד לְגַמְרֵי, וְעַל-כֵּן נוֹתַנָּת
 הַתּוֹרָה לָנוּ עֲצָה — לֹא לְעַרְבֵב שְׁנֵי מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים יַחַד,
 שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁתֵּי קִלְפוֹת — עֲשׂוֹ וַיִּשְׁמַעֲאֵל — שׁוֹר וְחֲמוֹר,
 כִּי עַל-יַדֵּי-זֶה, חס ושלום, יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ לְגַמְרֵי וְכוּ', רַק הָעַקֵּר
 שְׁיַעֲשֶׂה וַיִּקְיֵם כְּמוֹ שְׁעֲשֶׂה אָבִינוּ יַעֲקֹב, שְׁצוּה לַתֵּן רוּחַ בֵּין עֵדֶר
 לְעֵדֶר, הֵינּוּ לְמִצְא הַרְחַבּוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַצַּעַר וּלְנַחֵם אֶת עֶצְמוֹ,
 כִּי הַמַּצְב עוֹד לֹא כָּל-כֹּף חֲמוֹר, וּבְיָדָאֵי יֹזְכָה לְצַאֵת מֵהַצָּרָה
 הַזֹּאת, וַיִּשְׁתַּדֵּל גַּם לְמִצְא כֹּל מִינֵי הַרְחַבּוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַצָּרָה הַזֹּאת,
 וַיִּזְהַר מְאֹד שְׁלֹא יִפֹּל בְּאֵיזָה יְאוּשׁ, חס ושלום, שְׁהוּא גְרוּעַ מֵהַכֹּל,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן.

וְכֹל זֶה הוּא סוֹד חֲנֻכָּה, כִּי הֵנִס שֶׁל חֲנֻכָּה הִיָּה בִּימֵי בֵית

שני כשעמדה מלכות גן הרשעה להשפיתם תורתך וכו', ורצו לבטל עבודת בית המקדש, והשם יתברך ברחמיו המרבים עמד לנו בעת צרותינו, ועשה עמנו נסים נוראים ונפלאים, על-ידי מתתיהו ובניו הכהנים, עד שנצחו את היונים, והחזירו עבודת בית המקדש למקומה בנס נפלא ונורא, שהיה בגרות המנורה, שדלק השמן המועט שמונה ימים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שפת כ"א:), הינו כי כל ימי בית שני לא היתה גאלה שלמה, כי עקר ימי בית שני היה רק בבחינת "ורוח תשימו בין עדר ובין עדר", שפעל יעקב אבינו, שיהיה מיד רוח והרחבה בין צרה לחברתה, בין גלות לגלות, כדי שיהיה כח להתחזק ולסבל מרירות הגלות, והקלפה של מלכות גן הרשעה ראתה והבינה זאת, שהבית הזה לא יתקיים ויחרב בודאי, רק שהוא הרחבה ורוח בין גלות לגלות, כדי שיוכלו ישראל להתקיים כנ"ל, על-כן רצתה להתגבר על ישראל ולהחריב תכף עבודת בית המקדש, ולכבש את ישראל תחת ידם, חס ושלום, כדי שיהיו הגלות והצרות תכופות ומחברות יחד, חס ושלום, כדי שלא יוכלו ישראל להתקיים, חס ושלום, ועל-כן נקראת מלכות גן, לשון טיט הגיון, בבחינת (תהלים ס"ט): "טבעתי בגיון מצולה ואין מעמד", בבחינת צרה ארפה ותקופה כמו הגלות הזו הארפה והמרה מאד, שעל גלות זו צעק דוד המלך, עליו השלום: "טבעתי בגיון מצולה ואין מעמד", לגדל אריכות מרירות הגלות, ומלכות גן הרשעה רצתה להתגבר על ישראל לכבשם תכף, חס ושלום, שתתחיל הגלות אז, חס ושלום, כדי שלא יוכלו ישראל להתקיים, ובאמת בודאי אם היתה נחרכת עבודת בית המקדש אז, והיתה מתחילה הגלות אז, בודאי היה קשה להתקיים, כי עכשו עקר הקיום שלנו באריכות הגלות הזו, הוא רק על-ידי ההרחבות שעשה עמנו השם יתברך עד הנה.

על-כן חמל השם יתברך על עמו והפר מחשבות שונאינו, והפך הדבר מהפך אל הפך, כי לא די שנחלו היונים מפלה

גדולה ובית חשמונאי כבשו המלוכה, ונתקמו ישראל בגדלתם ובעבודת בית המקדש כמה שנים, אף גם עשה עמנו נס גדול ונורא כזה בנרות המנורה, שעל-ידי-זה קבעו שמונת ימי חנכה אלו, ועשו לנו יום טוב חדש, והמשיכו אור ותקון נורא כזה בעולם, שעל-ידי ימי חנכה הקדושים, יהיה לנו כח תמיד להמשיך עלינו הדרך הקדוש הזה של — תודה והודאה, שבכל הצרות שאנו סובלים בגלות הארצה הוא בכלל ובפרט, נוכל להחיות את עצמנו, על-ידי שנזכר נפלאותיו עד הנה, ונודה ונשבח אותו יתברך תמיד, בבחינת — מודה על העבר וצועק על להבא, שזהו סוד חנכה, שאנו נותנים תודה והודאה, ומבקשים עוד ועוד.

ועל-כן נקרא חנכה לשון חנוף, בחינת חנפת בית המקדש, כי לא די שלא בטלו את עבודת בית המקדש, אף גם זכינו על-ידי תקף הנסים להמשיך תקון כזה — לעשות חנכה בכל שנה ושנה, דהינו, שאנו זוכים בתוך תקף הגלות הזו להתחיל גם עתה לחנף בית המקדש, כי כזה שאנו עושים בימי הגלות חנכה שהם ימי הודאה, דהינו שאנו מודים ומשבחים אותו יתברך על גדל הנסים שעשה עמנו עד הנה, שהיה לנו כח להתקיים עד הנה, ואנו בטוחים על-ידי-זה, שפאשר עד הנה עזרונו רחמי יתברך, כן ישמע תפלותינו וצעקותינו תמיד, עד אשר יגאלנו גאלה שלמה ויבנה בית מקדשנו, על-ידי-זה בעצמו אנו ממשיכין בנין בית המקדש, כי עקר הגאלה ובנין בית המקדש יהיה על-ידי תפלותינו וצעקותינו כידוע (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), וכל צעקותינו ותפלתנו שאנו מתחזקים עדין לצעק ולהתפלל להשם יתברך, הוא רק על-ידי בחינת חנכה, שהוא תודה והודאה, להיות מודה על העבר ולצעק על להבא.

נמצא שגם עכשו אנו חונכים את בית המקדש בחנכה, כי עקר בנין בית המקדש במהרה בימינו, יהיה על-ידי-זה שזכינו לבחינת תודה והודאה גם עתה בתקף הגלות, וכמו-כן הוא בכל

אדם ובכל זמן, שעקר החנוף לעבודת הבורא יתברך, הוא על-ידי בחינה זו — שהוא תודה והודאה, כי לפי מה שעובר על כל אחד ואחד כפי מה שיודע בנפשו רבוי היסורים והצרות מתאות היצר הרע ומהפרנסה וכו' וכו' [רחמנא לצלן, מעתה], בודאי היה קשה להתקיים עד שיזכה לגאלה שלמה, דהינו שיהיה איש כשר כראוי, שזהו בחינת גאלה שלמה.

ועל-כן באמת כמה וכמה התחילו ונפלו, ויש שהאריכו בעבודתם ימים ושנים, אבל אחר-כך לא יכלו לסבל הכבדות של הבעל-דבר, ונפלו כל אחד כמו שנפלו, רחמנא לצלן, אבל מי שחפץ באמת לאמתו לחוס על חייו, עקר קיומו הוא רק על-ידי עצה זו — שבכל מה שעובר עליו יהיה איך שיהיה, אפלו אם רואה שהוא בעצמו חייב מאד מאד במעשיו, שאינם טובים וכו' וכו', אף-על-פי-כן אין אדם, אפלו הגרוע שבגורועים, שאין הקדוש-ברוך-הוא גומל עמו חסדים נפלאים בכל יום, כמו שתקנו לנו לומר בכל יום "נודה לך" וכו', "על נסיד שבכל יום" וכו', "ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת" וכו', ובודאי דברי חכמינו, זכרונם לברכה, כנים ואמתיים, וצריכים אנחנו כלנו להאמין בהם מאד מאד, שבודאי השם יתברך עושה עם כל אחד ואחד נסים ונפלאות וטובות בכל יום ובכל עת ובכל שעה, שאם ירצה להסתכל, יראה הרבה בעיניו, ויזכיר לעצמו היטב כמה מעלות טובות למקום עליו.

וכבר אמרנו כמה פעמים, שכל מה שזכה האדם לאיזו מצוה ולאיזו נקדה טובה, בודאי אינו נאבד לעולם, ועל זה תקנו לנו ב"נשמת" לומר: "אלו פיננו מלא שירה" וכו' וכו', כי אין כל העולם פלו עם כל תאוותיו ויסוריו והבליו כדאי כנגד נקדה אחת של מצוה אחת, שכל אחד מישראל זוכה בכל יום, וצריכין להרגיל את עצמו, שבכל מה שיעבר עליו יהיה איך שיהיה, יזכיר לעצמו בכל עת הטובות והנפלאות שעשה השם יתברך עמו

עד הנה, ועל-ידי-זה יתחזק לצעק ולהתפלל להשם יתברך תמיד, בכחינת — מורה על העבר וצויע לעתיד לבוא, ועל-ידי-זה יזכה סוף כל סוף לגאולה שלמה, לשוב להשם יתברך באמת, שזהו סוד חנכה.

ועל-כן נקרא "חנכה", כי על-ידי בחינה זאת מתחנכין בעבודת השם יתברך, כי כל הטוב שהאדם עושה בימי קטנותו, דהינו כל זמן שאינו זוכה לדעת שלמה לעבד את השם יתברך פראוי, שאז אפלו אם הוא גדול בשנים נקרא קטן, מחמת קטנות הדעת, וכל העבודה שבמימים אלו, אף-על-פי שאין לה שלמות גמורה אף-על-פי-כן היא טובה ויקרה מאד אצל השם יתברך, כי כל העבודה הזו היא בחינת חנוף ממש, כמו שמחנכין את הקטן, שיאמר איזו ברכה, ויהיה לבוש בציצית וכו' וכו', וכל שאר עניני חנוף הקטנים, שהוא מצוה גדולה מאד מאד, אף-על-פי שהקטן עושה אחר-כך מעשה נערות וקטנות, אף-על-פי-כן כל תנועה ותנועה שהוא ציית לאביו, זה יקר מאד מאד בעיני אביו ובעיני השם יתברך, מחמת שעל-ידי-זה הוא מתחנף בעבודת השם יתברך, כמו-כן הוא ממש אפלו באדם גדול — כל זמן שאינו זוכה לשלמות הראויה, אפלו אם הוא רחוק כמו שהוא רחוק, אף-על-פי-כן כל נקדה ותנועה של הקדשה יקרה מאד מאד, כי הוא בחינת חנוף, ועקר החנוף הוא רק על-ידי דרך זו — להיות רגיל תמיד רק להודות ולהלל להשם יתברך על כל החסדים שעשה ועושה עמו, ועל-ידי-זה יזכה סוף כל סוף להפנס לתוך הקדשה, ולהכלל בו יתברך לנצח.

פורים

עקר מצות פורים הוא לשמח בכל עת, לשמח את עצמו בכל מיני שמחה, כמו שנאמר (אסתר ט'): "לעשות אתם ימי משתה ושמחה", וכמו שנוהגים כל ישראל לשמח בכל מיני שמחות בפורים, שזה עקר מצות פורים, כי עקר הכנעת הסטרא אחרא, שהוא זהמת הנחש הוא בפורים, כי אז מכניעין את קלפת המן עמלק, שהוא עקר זהמת הנחש, שנמשך על ידי חטא עץ הדעת, שמשם אחיזת המן הרשע, ימח שמו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (חלין קל"ט): המן מן התורה, מנין? שנאמר (בראשית ג'): "המן העץ" וכו', נמצא שהמן הרשע, ימח שמו, הוא פגם עץ הדעת טוב ורע, שעל ידי זה נמשכת זהמת הנחש, ועקר זהמת הנחש, זהמת המן, הוא עצבות ומרידות ומרה שחורה, שמתגברות בכל עת על ישראל, ואינן מניחות אותם לשמח, כי עקר הסטרא אחרא הוא עצבות, שזה נמשך מפגם עץ הדעת, בחינת (שם): "בעצבון תאכלנה", שנגזר אז, בחינת (שם ו'): "ויתעצב אל לבו", הנאמר בדור המבול, שכל זה נמשך על ידי פגם עץ הדעת כידוע, כי עקר הקדושה הוא שמחה, דהינו לשמח בהשם יתברך, כי מי שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך, בודאי ראוי לו לשמח תמיד בהשם יתברך, וזהו הדבר אי אפשר לבאר בכתב, כי הוא לכל חד כפום מה דמשער בלביה, והמן ועמלק שהם החוקרים והכופרים, מהם נמשך עקר העצבות והמרה שחורה, כי עקר השמחה היא שמחת המצוות, בחינת (תהלים י"ט): "פקודי השם ישירים משמחי לב", ומי שמאמין בהשם יתברך וכתורתו הקדושה בתמימות ובפשטות כמו שכל ישראל מאמינים, בודאי אין שמחה בעולם כמו שמחת עשיית המצוות, שאנו זוכין לעשות נחת רוח ליוצגנו ובוראנו יתברך, ואנו קונים לנו חיי עולם לעולמי עד ולנצח נצחים, על ידי חוטי הציצית שקונים אותם בעד מטבע אחת, ואנו נכללים על ידי זה באור האין סוף, היש שמחה גדולה מזו?! כי זה כל אדם יכול להבין, שבעולם הזה אין שום

שמחה, כי מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש, ואם יצבר כעפר כסף וזהב, סוף כל סוף מה יתרון לו בכל זה, כי לא במותו יקח הכל, והכל יודעין שסוף אדם למות, וימינו כצל עובר, ומי שיש לו רק איזו רשימה בעלמא של שכל אמתו, אפלו נכרי, יכול להבין שאין שום שמחה בזה העולם כלל, כי אחרית שמחה תוגה, ועל זה נאמר: "ולשמחה מה זה עשה" (קהלת ב').

ועל-כן אלו החוקרים והכופרים אין להם שום שמחה אמיתית כלל, והפרת פניהם ענתה בהם, שעל-פירב הם מלאים עצבות, יגון ואנחה, כי מהיכן יקבלו חיות ושמחה אמיתית, מאחר שכופרים בתורתו הקדושה, ובעשית מצוותיו יתברך, ובודים מלבם טעמים של הבל ושטות על עשית המצוות הקדושות, ויחפזו על השם ועל תורת משה דברים אשר לא-כן — כי ברו מלבם, כאלו, חס ושלום, כל טעמי המצוות הקדושות הם נמוסים, חס ושלום, בשביל תקון העולם, תקון המדינה, חס ושלום, אוי להם ואוי לנפשם, תפח רוחם ונשמתם, כי אין כפירה גדולה מזו, ולדבריהם הרעים והזרים והמטנפים בודאי אין לשמח בשום מצוה, חס ושלום, מאחר שתכלית המצוה היא בשביל תקון זה העולם, אם בגוף — העשירות והממון ושאר חפצי העולם, אין שום שמחה אמיתית, כי אחריתו מרה כלענה, מפל שפן איך ישמח במצוה שהיא רק בשביל קיום נמוס המדינה, חס ושלום, לפי דעתם הרעה והמשבשת, ואיך ישמח במצות ספה, מאחר שאומר עליה טעם של שטות כזו, שאז טוב לישיב באויר כנה, והוא בעצמו יודע שזו שטות, כי על-פי פשוטו, בודאי אז טוב יותר לשבת בביתו מלישב בספה, ואם ירצה לישיב בצל, יעשה לו אהל של פשתן כדרך השרים, ולא ספה העשויה כדינה, שסככה מפסלת גרן ויקב דיקא, וכן בשאר המצוות, ואין צריכים לחזר לסתר שטיות ושקרים ודברים בדויים כאלה, שהם הם עקר האפיקורסות והכפירות, שכופרים בתורת משה לגמרי, ומחפים השקר שלהם

בשטיות כאלה, כאלו הם מתרצים את דברי משה רבנו, עליו השלום, ונותנים טעם לדבריהם, טעמים מרים וסרוחים כאלה אם יש טעם בריר חלומות ושטיות כאלה.

בפרט עתה, שפכר זכינו לספרי הזהר הקדוש, וכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, שמבאר בהם, שכל מצוה ומצוה מרמזת לדברים גבוהים ועליונים מאד מאד, עד אין סוף ואין תכלית, כי הם חיינו וארץ ימינו בזה ובבא לעולמי עד ולנצח נצחים, ואנו בני ישראל, אשר השם יתברך הבדילנו ברחמי מן התועים והכופרים האלה, שבודאי הם מן הערב רב, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו וכו', כמה וכמה יש לנו לשמח בכל עת, ובפרט כשאנו מגיעים לעשות איזו מצוה, אשר אנו זוכים ברגע קל של עשית המצוה להיות נכללים בהשם יתברך באור האין סוף ברוך הוא, ואנו קונים לנו חיי עולם לעד ולנצח, על-ידי כל מצוה ומצוה, שרפם ככלם קלים לעשותם ונעימים מאד, כמו שנאמר (משלי ג'): "דרכיה דרכי נעם" וגו', ואין להאריך בזה לאחינו בני ישראל מאמינים בני מאמינים, כי החכם יבין מדעתו כמה יש לו לשמח בשעת עשית כל מצוה ומצוה, ודיקא על-ידי שמחת המצוות, על-ידי-זה דיקא עקר עלית השכינה מהגלות, עד שזוכין להעלות כל העולמות למעלה למעלה, עד שמשיגין אור האין סוף בבחינת מטי ולא מטי, [שהוא בטול אליו יתברך, ואחר-כך חוזר אל ישותו ודעתו (עין לקויטי-מותר"ן, חלק א', סימן ד' וסימן ס"ה) עין שם].

וזה עקר יום טוב פורים, שהוא עשית המצוה בשמחה, כי אז שמחים כל ישראל בשמחה גדולה מאד עד אין סוף ואין תכלית, וכל מי ששמח ביותר, מעלתו יותר גבוהה אז פידוע, כי המן, זהמת הנחש, הוא בחינת עצבות ומרירות, כי המן בגימטריה צ"ו עם הכולל, שהוא תקף הקלפות שבפשיטה כמבאר בפנונת, כי אין צו אלא עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סנהדרין ג"ו), הינו שעקר בחינת צו שהוא בחינת כלליות צווי

המצוות, העקר הוא בשביל להכניע העבודה זרה שהם הפכירות והאפיקורסות, שהם בחינת המן שעולה צו עם הפולל, שהוא פופר בעשית המצוות, וכודה עליהן טעמים של שקר.

ועל-כן עקר קטרוגו והתגרותו הוא בשמחה של המצוות, כי אינו מניח לשמח בשום מצוה, מחמת שמכניס כפירות, שהם טעמים של שטות בשביל עסקי העולם הזה, חס ושלום, שעל-ידי-זה בודאי אין לשמח, חס ושלום, בשום מצוה, כי בעולם הזה אין שום שמחה כלל, ומחמת קנאתו של המן במרדכי וכישראל, שראה שהם חזקים כל-כף בעשית מצוותיהם, ועושים אותם בשמחה גדולה ובמסירות נפש, על-ידי-זה נתקנא בהם מאד, עד שרצה להעבירם מן העולם, חס ושלום, ומחמת שעקר קנאתו היא בשמחה של המצוה, כי על גוף המצוה הם יכולים לומר, חס ושלום, שהוא נמוס, חס ושלום, כמו שאר נמוסי עובדי הפוכבים ומזלות, חס ושלום, אבל מאחר שרואים שישראל מוסרים נפשם על קדוש השם בשמחה גדולה בשביל עשית המצוות, כמו שראינו שרבי עקיבא הוה גחין וחיף, בשעה שדנו אותו לפני טורנוסרופוס הרשע, ימח שמו, כמוכא במדרש שחר טוב משלי, וכיוצא בזה בשאר קדושים, שמסרו נפשם על קדוש שמו יתברך בשמחה גדולה מאד.

וכן רואים, שכל ישראל קדושים שמחים במצוותיהם, וקדם כל חג הם מתלהבים מאד מאד לקיים את המצוות הנוהגות בו בשמחה עצומה, ומכבזים מוונם בשפע גדול בעבור כל מצוה ומצוה, ושמחים מאד מאד, ובזה מתקנאים המן וכל הפופרים שבכל דור ודור, וחורקים שניהם על זה ביותר, ועל-כן בפורים, שאז נכנע המן, עמלק, שהם הפופרים, אז עקר המצוה היא שמחה, כי זה עקר הכנעתו, וכל מה שמתגברים ומתחזקים בשמחה יותר גדולה, כמו-כן זוכים שנכנע יותר המן, עמלק.

וזה הענין של גדל הפלגת השמחה מאד מאד, שנוהגים כל ישראל בפורים, להרבות אז בשמחה גדולה מאד, ועושים אז כל מיני צחוק ושחוק בשביל להרבות השמחה, פי עקר מצות פורים הוא השמחה, ועל-כן עושים כל מיני שחוק ומלי דשטותא, ועושים אז מעשה שכרות ושטות בשביל השמחה, כי איתא בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות כמה אזרות גדולות, שצריך האדם להרגיל את עצמו להיות בשמחה תמיד, ואיתא בדבריו הקדושים, שאי אפשר להיות בשמחה, פי אם על-ידי מלי דשטותא דיקא, שעושין עצמן כשוטה ומשמחין את עצמן במלי דשטותא, כי מחמת שטבע האדם נמשך אחר העצבות מאד, פי כל אדם מלא יסורים ויגונות ומרירות וצרות והרפתקאות כידוע לכל אחד ואחד, על-כן צריכין להכריח את עצמו בכל הפחות להיות בשמחה, ובשמחה אי אפשר להיות, פי אם על-ידי מלי דשטותא, כמו ששמעתי מפיו, זכרונו לברכה, שאמר בזו הלשון: סע האט א פנים אז מע קען מער ניט פרייליך זיין נאר מיט נאריש מאכין זיך, (כנראה שאי אפשר להיות שמח, פי אם על-ידי שעושין מלי דשטותא), וכן דבר עוד מזה כמה פעמים, וזהו הענין מה שהיו נוהגין כל הצדיקים הגדולים המפרסמים שהיו בימיהם, שעל-פירב היו להם אנשים שהיו כמו בדחנים, והיו עושים לפניהם כל מיני צחוק ושטות כמפרסם, והכל בשביל שמחה, פי אין דבר מזיק לעבודת השם כמו העצבות, כמובא בכל הספרים הקדושים, ומגדל מרירות וצרות הגלות המרה הזו בגוף, בנפש ובקמון, אי אפשר להיות בשמחה, פי אם על-ידי מלי דשטותא דיקא.

וזהו בחינת מלי דבדיחותא, שהיו נוהגים התנאים והאמוראים הקדושים קדם הלמוד, כדי לבוא לשמחה על-ידי מלי דבדיחותא, שהם מלי דשטותא דיקא, וזהו בחינת מה שצאמר בזהר הקדוש (ויקרא מ"ז): שרב המנונא סבא הוה מסדר קמי חבריאי פרקא דמלי דשטותא, פי עקר גלות ישראל שהיא גלות השכינה, עקר הגלות הוא מה שהעצבות שהם הסטרא אחרא והקלפות מתגברין

על ישראל, ואינם מניחים אותם לשמח בהשם ובתורתו הקדושה, זהו עקר גלות השכינה שהיא שמחתן של ישראל, שעקר גלותה פשהעצבות מתגברת עליהם, דהינו על ישראל, חס ושלום, נמצא שעקר גלות השכינה וכןסת ישראל הוא מה שהשמחה היא בגלות, שעקר הגלות היא, שהשמחה נפלה למטה בגלות, ומשם נמשכת כל השמחה של עובדי הפוכבים ומזלות, והרשעים הולכים בשרירות לבם, אשר באמת הם רחוקים משמחה אמיתית, כמו שנאמר (משלי י"ז): "ילד פסיל לתוגה לו", וכתוב (קהלת ב'): "כי כל ימיו מכאובים וכעס" וכו', כי הסטרא אתרא נקראת יגון ואנחה פידוע, אך כל השמחה שיש אצלם, נמשכת רק מגלות השכינה, שהיא שמחתן של ישראל, שהיא עכשו בגלות, ומשם נמשכים נצוצי השמחה שנפלו אצלם בגלות, ומשם כל שמחתם לפי שעה, ועליהם נאמר — "ולשמחה מה זה עשה", כמו שנאמר (קהלת ב'): "לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עשה", לשחוק אמרתי מהולל — לשון מערבב, הינו שכל השמחה שאינה לשמים, היא נמשכת רק מתערובות נצוצי השמחה, שנפלה על-ידי גלות השכינה, ונתערבה ביניהם, והם מהפכים וממירים רע בטוב, ולוקחים השמחה שבאה ממקום עליון מאד, ושמחים עמה בדברי תאוות רעות שלהם, אשר באמת הם יגון ואנחה ומרים ממות, ועל-כן בודאי לשמחה כזאת מה זה עושה, כי אחריתה יגון ואנחה, כמו שנאמר (משלי י"ד): "ואחריתה שמחה תוגה".

ועל-כן מחמת שעכשו השמחה בגלות היא מלבשת במלין דעלמא, שהם מלין דשטותא, על-כן מי שרוצה לבוא לשמחה, ולשמח בקדשת יהדותו במה שזכה להיות מזרע ישראל, ולא עשני גוי, אי אפשר לבוא לשמחה, כי אם על-ידי מלי דשטותא דיקא, כי לשם נפלה השמחה, מחמת גלות השכינה, שהיא שמחתן של ישראל, ועל-כן האיש הישראלי, כשמשמח את עצמו על-ידי מלי דשטותא, אזי נעשה מזה תקון גדול, בחינת עלית נצוצי השכינה

מגלותה, כי מעלה נצוצי השמחה מן הגלות, מאחר שהוא בא לשמחה על-ידי מלי דשטותא אלו, כי תכף כשהאיש הישראלי הוא בשמחה, תכף חזרה ועלתה השמחה למקומה ושרשה שהיא אצל ישראל, ששם שרש השמחה האמתית, כי ישראל יש להם לשמח שמחה בלי קץ וסוף, מאחר שזכינו להאמין בהשם ובמשה עבדו ובתורתו הקדושה וכו', כי מקור נשמת ישראל הוא בבחינת שמחה, שהיא השכינה, שהיא שמחתן של ישראל, ששם שרש נשמתנו, כמו שנאמר (ישעיה מ"ו): "העמסים מני בטן הנשאים מני רחם", שישאל הם חלק מהשכינה שהיא השמחה.

וזהו בחינת (מגלה ז'): מיחב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי בפורים, אז עקר הכנעת זהמת הנחש, שהיא העצבות, בחינת (בראשית ג'): "בעצבון תאכלנה", וצריכין אז להעלות השמחה מעמקי הקלפות, ולעלות מעליה לעליה על-ידי השמחה, עד שנוזפה להשיג התשעה היכלין, שעל דם משיגין אור האין סוף, בחינת מטי ולא מטי, שזהו תכלית הידיעה אשר לא נדע, ועל-פן מיחב איניש לבסומי — להשתפר בפורים בשביל שמחה, כמו שנאמר (תהלים ק"ד): "ויין ישמח לבב אנוש".

וצריכין להגדיל השמחה, עד שיזכה על-ידי השכרות והשמחה של פורים לבוא לבחינת תכלית הידיעה אשר לא נדע, שזהו סוד "עד דלא ידע" וכו', כי עקר אחיזת הטוב והרע שזה בחינת "ברוך מרדכי וארור המן", עקר אחיזתו הוא מעץ הדעת טוב ורע, שהעקר נמשך מבחינת (משלי ט"ז): "ונרגן מפריד אלוף", דהינו שמפריד בחינת הכתר שהוא אלף — אלוףו של עולם, בחינת פלא, שהוא תקון המסדר והמישב את המחין שהוא המעכב את המחין מרדיפתו, שעקר השגת הידיעה היא על-ידי זה דיקא, בחינת תכלית הידיעה דלא נדע (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ד), כי כשאדם זוכה על-ידי שמחה לבטל את עצמו לגמרי בו יתברך, ואינו רואה

משום דְּכָר רק אַמַּתת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִודַע וְעַד, שְׁאִין בְּלַעְדֵּי
 יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁם אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם מִמֶּשׁ, וְאֵז
 יוֹדַע שְׁאִינוֹ יוֹדַע כָּלֵל, כִּי בְּגִלּוֹי אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין הַפְּרֵשׁ בְּשׁוּם
 דְּכָר בֵּין בְּרוּךְ מְרֻדְכֵי לְאֲרוּר הַמֶּן, כִּי גַם הֵם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, וְהֵם נִבְרָאוּ בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן וְשִׁכָּר וְעֵנֶשׁ וְכוּ', וְאֵל
 יִדְעָה זֶה זֹכִים לְהַגִּיעַ בְּפוּרִים עַל-יְדֵי הַשְּׁכָרוֹת, שֶׁהוּא מְבַטֵּל דַּעְתּוֹ,
 וְאִינוֹ נִכְנָס בְּשׁוּם חֻקִּירוֹת וְעִיּוּנִים רַעִים, שְׁאֵז דִּיקָא מְאִירָה עָלָיו
 הַיְדִיעָה, שֶׁהִיא סוּד הַרְדִּיפָה, וְהַעֲדָר הַיְדִיעָה, שֶׁהוּא סוּד הַמַּעֲכָב,
 וְכֵל זֶה זֹכִים עַל-יְדֵי שְׂמֻחַת הַמְּצוּוֹת שְׂמִישְׁבִּין מַחוּ, וְאִינוֹ נִכְנָס
 בְּשׁוּם חֻקִּירוֹת, וְזֶהוּ בְּחִינַת "עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אֲרוּר הַמֶּן לְבְּרוּךְ
 מְרֻדְכֵי", כִּי שָׁם אֵין שִׁיף לֹאמַר טוֹב וְרַע, כִּי שָׁם כָּלוּ טוֹב, כָּלוּ
 אַחַד.

וְעַל-כֵּן בְּאֵמַת בְּפוּרִים נִכְנָע בְּחִינַת עֲמָלָק, שֶׁהוּא גִימְטְרִיָּה
 סָפֵק, כִּי עַקֵּר הַסְּפָקוֹת נִמְשָׁכִין רַק מִבְּחִינַת הַמֶּן, עֲמָלָק, שְׂמִפְרִיד
 בֵּין הַיְדִיעָה לְהַעֲדָר הַיְדִיעָה, שֶׁהִיא הַרְדִּיפָה וְהַמַּעֲכָב, וְעַל-יְדֵי
 שְׂמֻחַת הַמְּצוּוֹת וּבְפִרְטוּת בְּפוּרִים, מְבַטְּלִים הַכָּל, כָּל מִינֵי חֻקִּירוֹת
 וְעִיּוּנִים רַעִים וְעוֹבְרִים עַל הַכָּל, כִּי יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים "עֹבְרִים",
 עַל שֶׁם שְׂעוֹבְרִים עַל-יְדֵי אֲמוּנָתָם מַעֲבָר לְעֹבֵר (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן,
 חֵלֶק א', סִימָן ס"ד), וְאִינֵם נִכְנָסִים בְּשׁוּם חֻקִּירוֹת כָּלֵל, וְעַל-כֵּן
 הֵם תָּמִיד בְּשְׂמֻחָה עֲצוּמָה, כִּי שְׂמֻחָה וְאֲמוּנָה תְלוּיּוֹת זֶה בְּזֶה,
 וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁ שַׁחַר טוֹב, מְשָׁלִי ט):
 כָּל הַמוֹעֲדִים יִהְיוּ בְּטָלִין, וְיָמֵי הַפוּרִים לֹא יִהְיוּ נִבְטָלִים לְעוֹלָם,
 שְׁנֵאמַר "וְיָמֵי הַפוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים", כִּי זֶהוּ
 עַקֵּר הַתְּכִלִּית שְׁאֵנוּ צְרִיכִים לְזָכוֹת לְהַגִּיעַ עַל-יְדֵי הַצְּדִיק הָאֵמַת,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, אֵל תְּקַף הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׂמֻחָה, עַד שֶׁנִּזְכָּה לְבַטֵּל
 אֶת עֲצָמֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרָצוּא וְשׁוֹב, וְיִהְיֶה נִכְלָל הַיְדִיעָה בְּהַעֲדָר
 הַיְדִיעָה שֶׁהוּא אֲרוּר הָאֵין סוּף, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִנְּפִשֵׁין רוּחִין וְנִשְׂמָתִין,
 הֵינּוּ לְמַעַלָּה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת עֲצָם הָאֲצִילוֹת, שְׁשָׁם אֵין שִׁיף לְכַנּוֹת
 שׁוּם טוֹב וְרַע הַמֶּן וּמְרֻדְכֵי, כִּי שָׁם הוּא כָּלֵל אַחַד.

ועל-כן אז כל המועדים יהיו בטליון, רצה לומר, השמחה של המועדים תהיה בטלה לגבי השמחה של פורים שהוא אורו של משיח, כי השמחה שייגלה משיח, שהיא שמחת הפורים היא למעלה מהשמחה של כל המועדים, כי השמחה של המועדים היא בלבושים, אבל שמחת פורים היא תקף השמחה בלי שום לבושים, ועל-כן בפורים עושים מלי דשטותא כאלו, ומשמחים את עצמם בשמחה כזו, אשר בכל השנה לא היו עושים, כי אז בפורים מאיר אורו יתברך בגלוי כזה, אשר יאיר בימי משיח במהרה בימינו, על-כן אז תתפשט שמחת פורים, ויהיו נכנעים כל הקלפות, שהם הספקות, ויקימו את כל המצוות בשמחה עצומה, וצריכים להמשיך מצות השמחה של פורים על כל השנה, שבזה תלויה הגאולה.

חַתּוּמָה

אָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (יְכֻמוֹת ס"ב): כָּל אָדָם שָׂאִין לוֹ אִשָּׁה שְׂרוּי בְּלֹא שְׂמֵחָה, בְּלֹא בְרָכָה, בְּלֹא טוֹבָה, בְּלֹא תוֹרָה, בְּלֹא חוּמָה, בְּלֹא שְׁלוֹם וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְאָמְרוּ (בְּמִדְרַשׁ רַבָּה, פֶּרֶשׁת בְּרֵאשִׁית, פֶּרֶשָׁה יז, סִימָן ב'): כָּל שָׂאִין לוֹ אִשָּׁה, שְׂרוּי בְּלֹא טוֹבָה, בְּלֹא עֶזֶר, בְּלֹא שְׂמֵחָה, בְּלֹא בְרָכָה, בְּלֹא פֶּרָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֵף בְּלֹא שְׁלוֹם, אֵף בְּלֹא חַיִּים, אֵף אֵינוֹ אָדָם שְׁלָם וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. לְזֹאת צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַפִּיל תְּחִנָּתוֹ אֵלָיו יְתַבָּרֵךְ, שְׂיִזְכֶּה לְמַצָּא אֶת זְוִיגוֹ, וְיִזְכֶּה לְכָל הַטּוֹבוֹת הָאֵלוֹ שְׂמָנוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה, כְּנ"ל, וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ח). עַל-פְּסוּק (תְּהִלִּים ל"ב): "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵד אֱלֹהִים לְעַת מְצָא", אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא — 'לְעַת מְצָא' זוֹ אִשָּׁה, שְׂנַאָמַר (מְשָׁלִי י"ח): "מְצָא אִשָּׁה מְצָא טוֹב", עֵינֵי שָׁם; וּכְשֶׁהֵשֵׁם יְתַבָּרֵךְ עוֹזְרוֹ, וְזָכָה לְמַצָּא אֶת

זווגו, ונכנס לחפה, אז עקר שלמות השמחה, כמו שנאמר (שיר השירים ג'): ביום חתונתו וביום שמחת לבו, וכן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ספה כ"ה): אין שמחה אלא בחפה, ואמרו (מגלה ה:): איזהו בגנין של שמחה? זה הבונה בית חתנות לבנו, עין שם; ועקר שלמות השמחה היא, כי אז מוחלין לו על כל עוונותיו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי בכורים, פרק ג', הלכה ג'), ואמרו (בפרקי דרבי אליעזר, פרק ט"ז): החתן דומה למלך, מה המלך אינו יוצא לשוק לבודו, כף החתן אינו יוצא לשוק לבודו, מה המלך אינו עושה מלאכה, אף החתן אינו עושה מלאכה, מה המלך לובש בגדי כבוד, כף החתן לובש בגדי כבוד כל שבועת ימי המשתה, מה המלך הכל מקלסין אותו, כף החתן מקלסין אותו כל שבועת ימי המשתה, מה המלך פניו מאירות כאור החמה, כף החתן פניו מאירות כאור החמה, עין שם; על-כן כשזוכה אדם שבא יום חתונתו, ישוב בתשובה אמיתית, ויקים מאמרם, זכרונם לברכה (כתבות י"ז): כיצד מרקדין לפני הפלה, כמו שפרשו רבנו ז"ל, ואמר לאחד סמוך לחתונתו, כיצד מרקדים ומדלגים על מה שהיה לפני הפלה, הינו לפני החתנה? שיראה לשפח כל מה שעבר עליו עד יום חתונתו, כי על-פירב האדם נופל בדעתו ממה שעבר עליו בימי נערוותו וכו', ועל-ידי עצה זו יזכה להתחדש מחדש, ובפרט ביום חתונתו, שהוא יום שמחתו, שאז זוכה להשלים את עצמו, ולהיות האדם השלם.

והנה מבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ג), שעקר שלמות השמחה, כשזוכים לחטף את היגון ואנחה לתוך השמחה, וזה ידוע, שעקר אחיזת העצבות והמררה שחורה הוא בכחינת האשה, שהיא סטרא דנוקבא, ועל-כן אצלה שכיח ביותר העצבות והמרירות, כמו שנאמר (קהלת ז'): ומוצא אני מר ממנות את האשה וגו'.

וזו מצות פריה ורביה, שצריך האדם דיקא לקיים מצוה זו

בְּקִדְשָׁהּ וּבְטָהֳרָהּ, וְעַל-יְדֵי הַמִּצְוָה הַזֹּאת הוּא זוֹכֵה לְחֻטֵּף אֶת הַמֶּרֶה שְׁחוֹרָה וְהִיגוֹן וְהָאֲנָחָה לְתוֹף הַשְּׂמֵחָה, וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (ראש השנה ו:): אֵשָׁה, בְּעֲלֵה מִשְׂמֵחָה, וְכֵן אָמְרוּ (בְּכָא בְּתָרָא י:): מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם וְיִהְיֶה לוֹ בְּנִים זְכָרִים? יִשְׂמַח אִשְׁתּוֹ לְדַבֵּר מִצְוָה, עֵינֵי שָׁם; כִּי עֵקֶר קִדְשֵׁת הַזְּוִיג הוּא עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה שֶׁהוּא קִדְשֵׁת הַבְּרִית, כִּי זֶה עֵקֶר הַיְחוד וְהַזְּוִיג דְּמִצְוָה, שְׂעַל-יְדֵי שְׂמֵחָה חֻכְמֵינוּ אִישׁ וְאֵשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְתַּק וְנִתְבַטַּל הִיגוֹן וְהָאֲנָחָה, שֶׁהוּא הַעֲצָבוּת, וְנִתְהַפֵּף לְשְׂמֵחָה, וְזֶה עֵקֶר הַשְּׂלֵמוֹת בְּקִדְשֵׁת הַזְּוִיג — לְהִתְחַזֵּק וְלִהְיוֹת רַק בְּשְׂמֵחָה, וְתַכְף-וּמִיד כְּשִׁזְזָה לְהַפִּיף אֶת הִיגוֹן וְהָאֲנָחָה לְתוֹף הַשְּׂמֵחָה, זֶהוּ עֵקֶר שְׂלֵמוֹת הַיְחוד וְהַזְּוִיג בְּכִלְלִיּוֹת וּבְפִרְטִיּוֹת, בְּכִלְלִיּוֹת — הָעוֹלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת גִּיוֹן וְאֲנָחָה, וְכֻלָּם מְלֵאִים עֲצָבוֹת (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן קי"ט), וּכְשִׁזְזָה לְקַשֵּׁר אֶת כָּל הָעוֹלָם וּמְלֵאוֹ אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ שֶׁהוּא עֹצֵם הַשְּׂמֵחָה, עַל-יְדֵי-זֶה מְכַנִּס שְׂמֵחָה בְּכָל הָעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שְׂמֵגְלָה שְׂאִין בְּלַעֲדֵיו יִתְבַרֵּךְ כָּלֵל, עַל-כֵּן נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי-זֶה הַיְחוד בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא תַקְוָה הִיגוֹן וְהָאֲנָחָה אֶל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה, וְכֵן בְּפִרְטִיּוֹת — הָאֵשָׁה, שֶׁהִיא תָמִיד בְּמִרְרוֹת וְעֲצָבוֹת, כִּי דַעְתָּן קָלָה עֲלֵיהֶן (שְׁבַת לג:), וְדַרְכָּן לְקַנֵּא בְּחִבְרָתָן, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ (מְגִלָּה י"ג): אִין אֵשָׁה מִתְקַנְנָה אֶלָּא בִּירָף חִבְרָתָהּ; וְהָאִישׁ צְרִיף תָּמִיד לְשִׂמְחָה אֶת אִשְׁתּוֹ לְהִרְחִיב דַּעְתָּהּ וּלְמַלֵּא חֶסְרוֹנָהּ וְכוּ', וְלַהַפִּיף אֶת יְגוֹנָהּ וּמִרְרוֹתָהּ וְכוּ' אֶל תַּקְוָה הַשְּׂמֵחָה, שְׂזֵהוּ עֵקֶר הַיְחוד, כִּי (בְּרִכּוֹת נ"א:): אִין פְּרִי בְטָנָה שֶׁל אֵשָׁה מִתְבַרֵּךְ, אֶלָּא מִפְּרֵי בְטָנָה שֶׁל אִישׁ, וְעַל-יְדֵי שֶׁהָאִישׁ מְשִׂיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ, זוֹכִים שְׂנִיָּהֶם שֶׁהַשְּׂכִינָה בֵּינֵיהֶם, כִּי הַשְּׂכִינָה הִיא שְׂמֵחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (ירושלמי, בְּרִכּוֹת, פָּרָק ט'): אִי אֶפְשָׁר לְאִישׁ בְּלֵא אֵשָׁה, וְאִי אֶפְשָׁר לְאֵשָׁה בְּלֵא אִישׁ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשְׂנִיָּהֶם בְּלֵא שְׂכִינָה.

וְזֶה בְּחִינַת הַשְּׂמֵחָה שֶׁל חֲתָנָה, שֶׁהִיא מִצְוָה גְּדוּלָה, כְּמוֹ שֶׁהַפְּלִיגוֹ חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה, בְּגִדְל הַמִּצְוָה לְשִׂמְחָה חֲתָן וְכֻלָּה,

עד שאמרו (ברכות ו:): כל הנהנה מסעדת חתן, ואינו משמחו, עובר בחמשה קולות, שנאמר: קול ששון, וקול שמחה, קול חתן, וקול כלה וכו', עין שם; וכן הפליגו הרבה במצות שמחת הכלה (כתבות י"ז), עד שאמרו (שם): על רבי יהודה בר אילעאי, שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה, ואומר: כלה נאה וחסודה, רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת וכו', עין שם; כי זהו עקר שלמות היחוד — להיות תמיד בשמחה, ועל-ידי-זה מתרחב מחו ודעתו, וזוכה לקדשת הברית, וכן מרחיב את מוחו ודעתו, ומבטלת דעתו לדעת בעלה, וגרים ביחד באהבה ואחדות אחת, כי (סנהדרין כ"ב:): אשה גלם היא, ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, ועקר השלמות הוא דיקא כשנעשה בשמחה רבה וכו', כי בבית שמח שם הוא השראת השכינה.

וזה בחינת כלי זמר שמנגנין בחתונה, בשביל השמחה, ומדקדקין מאד מאד שיהיו כלי זמר דיקא, כי כלי הזמר הם בחינת עשרה מיני נגינה, שעל ידם עקר השמחה בנראה בחוש, כי הכלי זמר מבררים את הרוח הטובה מהרוח הרעה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ד), והכלי זמר מכניסים שמחה רבה בלב האדם, כמו שנאמר (תהלים צ"ב): "עלי עשור ועלי נבל עלי הגיטון בכנור, כי שמחתני השם" וגו', ועקר הכלי זמר בחינת עשרה מיני נגינה, שהם מכניסין שמחה בלב, עקר הפלגת מעלתם הוא, שיש כח לעשרה מיני נגינה, שהם כלליות הנגונים והכלי זמר, לשמח את האדם בתקף דאגתו והעצבות שלו, בנראה בחוש, שעל-ידי נגון אפלו בפה, מפל שפן כששומעים הנגון מפלי זמר, בא האדם לתוך שמחה מתקף הדאגה והעצבות, כי העשרה מיני נגינה, יש להם זה הכח — לחטף הגון ואנחה, ולהפכם לשמחה, ועל-פן אתערוותא דנגינה היא מסטרא דליואי (א), שהיו מנצחים בשיר על הדוכן, והם הלויים שהם מסטרא דשמאלא בחינת גבורה כידוע, שזהו בחינת רוח צפונית שהיתה מושבת בכנורו של דוד, והיה מנגן מאליו, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (ברכות ג:), כי עקר הנגון (א) התעוררות הנגינה היא מצד הלויים.

הוא מבחינת צפון, שהוא שמאל, סטרא דליואי, כי שם בסטרא דשמאלא, שם עקר אחיות הדין שהוא העצבות, ועל-כן עקר שלמות השמחה שהיא עשרה מיני נגינה, בא משם דיקא, כי זהו עקר שלמות השמחה הבאה על-ידי עשרה מיני נגינה, כי יש להם כח להפך היגון ואנחה, שבאים משם, אל תוך השמחה, כי אין הדין נמתק אלא בשרשו, ועל-כן בשרש הקדשה התעוררות השמחה היא דיקא מסטרא דשמאלא, ועל-כן משם דיקא באים כל העשרה מיני נגינה, כי דיקא על-ידי-זה יכולים להמתיק ולבטל את כל היגון ואנחה בשרשם, עד שיתהפך היגון ואנחה לשמחה, שזהו עקר השלמות — מי שהיה קדם בעצבות ובמרה שחורה, להפכו דיקא אל תקף השמחה.

ומחמת שעקר היחוד של החתנה הוא ענין של להפך היגון ואנחה אל תוך השמחה כנ"ל, על-כן נוהגים לחייב גדול, שיהיו כלי זמר בחתנה, כי עשרה מיני נגינה יש להם זה הפך — להפך היגון ואנחה לשמחה, שזהו סוד רוח צפונית המנשכת בכנורו של דוד כנ"ל, כי הנגון, בפרט על-ידי כלי זמר, יש לו כח גדול להמשיך את לב האדם להשם יתברך כפידוע, וכמו שדבר רבנו ז"ל מזה כמה פעמים, ואמר, שטוב להחיות את עצמו עם איזה נגון, וכן אמר כמה וכמה תורות נפלאות על ענין הפלגת רוס מעלות הנגינה, העולות למעלה מעלה עד תכלית המעלה.

ועל-כן אפלו מי שהוא צדיק גדול וקדוש מאד, ויכול להיות פרוש לגמרי בקדשה גדולה, בהכרח הוא חייב לשאת אשה, כי היא מצוה ראשונה שבתורה, כדי לפרות ולרבות ולהעמיד תולדות, הינו כנ"ל, כי עקר הקדשה היא שמחה, אבל אין שלמות לשמחה, כי אם בשמכרין ומעלין היגון ואנחה ומתפכין אותה לשמחה, שכל זה הוא סוד הנשואין והיחוד וכו', ועל-כן אפלו הצדיק הקדוש שזוכה לשמחה בשלמות, כי הוא דבוק בקביעות בו יתברך וכו', בהכרח לו לשאת אשה,

כדי להפך היגון ואנחה לשמחה, ועל-ידי-זה עקר ההולדה, כי עקר ההולדה הוא על-ידי הברור הנעשה על-ידי הזיווג של מצוה, שמבררין נצוצות קדושים מעמקי הקלפות, ועל-כן נאחזו שם הסטרא אחרא מאד, מחמת שצריכים לברור הקדשה גדול מאד מאד מעמקי הקלפות, ועל-כן צריכים להתפלל הרבה להשם יתברך, ולהיות גבור חזק לקיים מצוה זו בקדשה גדולה, ולקדש עצמו כראוי כמבאר בספ"ס, וצריכין להתגבר מאד מאד להרחיק המרה שחורה והעצבות, ולהתגבר ולהתחזק להיות בשמחה גדולה, עד שיהפך את היגון ואנחה לשמחה, שזהו עקר עלית הקדשה מעמקי הקלפות, שעל-ידי-זה עקר ההולדה.

ועל-כן חייב כל אדם להוליד בן ובת כמבאר בשלחן ערוך, כי עקר מצות פריה ורבייה להעמיד תולדות ולקיים העולם, הוא בשביל הגדלת השמחה, כי בשביל זה נברא העולם — להגדיל השמחה, כמו שנאמר (תהלים ק"ד): "ישמח השם במעשיו", כי אין עצבות לפני המקום ברוך הוא, ולמעלה למעלה שם עקר השמחה בעצם, כמו שנאמר (דברי הימים א' ט"ז): "הוד והדר לפניו, עז וחדוה במקומו", אבל השם יתברך רצה להיטיב ולהגדיל השמחה ביותר, שזה עקר הטוב והתענוג האמתי — כשזוכין לשמח בו יתברך, ועל-כן ברא את כל העולמות מראש ועד סוף, כדי שיפירו אותו בעולם התחתון השפל הזה, שבשבילו נברא הכל, על-ידי-זה תגדל השמחה ביותר ויותר, על-ידי שתעלה השמחה ממקומות הרחוקים, מעולם העשיה, שיש שם אחיזת היגון ואנחה, הינו שעקר השמחה ביותר הוא — כשמהפכין היגון ואנחה לשמחה, ועל-כן ברא את כל העולמות עד העולם השפל הזה שבו אחיזת היגון ואנחה, וכשזוכין להפיר אותו יתברך בזה העולם, ולשמח בו בזה העולם השפל והמגשם, בבחינת (תהלים קמ"ט): "ישמח ישראל בעשיו", אזי השמחה גדולה מאד מאד גם אצלו יתברך, בבחינת (תהלים ק"ד): ישמח השם במעשיו", במעשיו דיקא, כי עקר הגדלת השמחה היא, כשעולה השמחה מזה עולם העשיה

הגשמי, שיש בו אחיזת היגון ואנחה, כי זה עקר שלמות וגדלת השמחה — כשמהפכין יגון ואנחה לשמחה, ועל-כן לעתיד לבוא, שאז נזכה לעקר שלמות התכלית, שיזכה כל אחד על-ידי עבודתו ויגיעתו ותשוקתו וכו' להשם יתברך, אז תגדל השמחה מאד מאד, שזה יהיה עקר קבול השכר, וכמבאר בכמה פסוקים מגדל עצם הפלגת השמחה שלעתיד, כמו שנאמר (תהלים קל"ז): "בא יבא ברנה נשא אלמותיו", שזה נאמר על קבול השכר שלעתיד, כי אז יתער שיר חדש, כי יתעוררו כל העשרה מיני נגינה, שעל ידם עקר השמחה, כמו שנאמר (שיר השירים ד'): "תבואי תשורי מראש אמנה וגו', וכמו שהפליגו חכמינו, זכרונם לברכה, בגדל השמחה שלעתיד, ואמרו (תענית לא.): עתיד הקדוש-ברוך-הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד מראה באצבעו, כמו שנאמר (ישעיה כ"ה): "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו וגו', "נגילה ונשמחה בישועתו" וגו', ואמרו (מדרש תנחומא פרשת ויחי): אמר הקדוש-ברוך-הוא: בעולם הזה אין המות מניח לאדם שישמח, אבל לעולם הבא ביון שיבלע המות — "וששתי בעמי" וכו', עין שם.

ועקר השמחה שלעתיד שזהו עקר הקבול שכר, היא דיקא על-ידי ענין של "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", הנאמר על השמחה של ימות המשיח ולעתיד לבוא, הינו כל אחד ואחד כפי עבודתו שזכה על-ידי תורה ומצוות ומעשים טובים בזה העולם השפל, על-ידי-זה זכה להרים ולהגביה ולהעלות זה העולם, שבו אחיזת היגון ואנחה לתוך הקדשה, שהיא השמחה, שזהו עקר שלמות השמחה, כי נקדת כל המצוות והמעשים טובים הוא השמחה, כמו שנאמר (תהלים י"ט): "פקודי השם ישרים משמחי לב", וכמו שאנו מבקשים תמיד: "ונשמח בדברי תורתך ובמצותך לעולם ועד", כי עקר שלמות העבודה של תורה ומצוות היא דיקא כשזוכים לעשותם בשמחה, וכמבאר בספרים, ובפרט בכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, מגדל האזהרה לעסק בתורה

ובמצוות בשמחה, וכמו שנאמר (דברים כ"ח): "תחת אשר לא עבדת את השם אלקיך בשמחה ובטוב לבב וגו', ועל-כן עקר כל המצוות ומעשים טובים שהם בחינת שמחה, עקר עשייתם הוא רק בעולם הזה לבד, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ערוכין כ"ב): היום לעשותם ולא למחר בעולם הבא, פי דיקא בעולם הזה, ששם אחיזת היגון ואנחה, שם דיקא זוכין להגדיל השמחה ביותר, כשזוכין לעבד את השם ולקיים התורה והמצוות בשמחה, וזה עקר השלמות — כל מה שהמקום הוא בתכלית הגשם והחשך, וההסתרה והעצבות מתגברות, ואף-על-פי-כן מתחזקים בכל מיני אפנים, ומקיימים את התורה ואת המצוות בשלמות השמחה, מעלתם גדולה מאד מאד.

ועל-כן חייב אדם להוליד בן ובת, פי עקר מה שמחייב כל אדם להעמיד תולדות לקיים העולם, הוא בשביל הגדלת השמחה, שבשביל זה נברא העולם, כדי להגדיל ולהשלים השמחה, על-ידי שתעלה השמחה מזה העולם השפל שבו אחיזת היגון ואנחה, פי עקר שלמות השמחה — כשמהפכין היגון ואנחה לשמחה כנ"ל, ובשביל זה חייב כל אחד להעמיד תולדות בישראל, כדי שיתרבו בני ישראל, שהם בעצמם השמחה, כמו שנאמר (ירמיה ל"א): "רנו לייעקב שמחה" וגו', לייעקב דיקא, כמו שנאמר (תהלים י"ד): "יגל יעקב ישמח ישראל" וגו', כי בני ישראל יש להם לשמח תמיד כל ימי חייהם, אשר זכו להיות בחלקו הקדוש, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, וקדשנו במצוותיו, ואנו יודעים ומאמינים בו יתברך ובתורתו הקדושה, אשר נתן לנו על-ידי נביאו נאמן ביתו, משה רבנו, עליו השלום, ואנו זוכין ליחד שמו ערב ובקר בכל יום פעמים, וכמו שאנו מתפארים בזה בכל יום, כמו שאנו אומרים קדם "קריאת שמע" דקרבנות: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו" וכו'. וכל מה שמתרבין ישראל ביותר, מתרבה ומתגדלת השמחה ביותר, פי "ברב עם הדרת מלך", והדרת מלך היא ענין שמחה,

כמו שנאמר (דברי הימים א' ט"ז): "הוד והדר לפניו עז וחדנה במקמו", שכל מה שישראל נתרבין ביותר, נתגדלת השמחה ביותר, כי כל אחד מישראל על-ידי עבודתו את השם, מעלה ומברר השמחה מעמקי הקלפות שאחיותם ברגלין, כמו שנאמר (משלי ה'): "רגליה ירדות מות" פדוע, וכשתברר השמחה משם ויעלו הרגלין מהקלפות, אז יבוא משיח, ויקים (זכריה י"ד): "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים", שזהו סוד — עד דמטו רגלין ברגלין המוכא בזהר הקדוש, ומבאר בכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, ועקר עלית הרגלין מן הקלפות הוא על-ידי השמחה, שעל-ידי-זה מעלין הרגלין מבחינת "רגליה ירדות מות", שהוא עצבות ומרה שחורה, שהיא סטרא דמותא.

זה סוד מעלת הרקודין של האיש הישראלי, כשזוכה להיות בשמחה כל-כף עד שמרקד, ובזה מעלה הרגלין מהקלפות, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן פ"א): כשאדם משמח את עצמו והשמחה גדולה כל-כף, עד שנוגעת עד רגליו, דהינו שמרקד, שבה מעלה כל בחינות הרגלין וכו', עין שם; ועקר הפלגת מעלת השמחה יהיה בימי המשיח שיבוא במהרה בימינו, שעל-ידי-זה תהיה עקר הגאולה, כמו שנאמר (ישעיה נ"ה): "כי בשמחה תצאו", וכן מבאר בכמה וכמה פסוקים מגדל הפלגת השמחה של ימות המשיח ולעתיד לבוא, ואז יתהפכו כל היגון ואנחה לשמחה עצומה, כמו שנאמר (ירמיהו ל"א): "והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם", שהיגון והאבל מתהפך לששון ושמחה, וכמו שנאמר (תהלים ל'): "הפכת מספדי למחול לי" וגו', ועקר השמחה של ימות המשיח תהיה על-ידי קבוצ גליות, על-ידי שיתרבו ישראל, כמו שנאמר (ישעיה ס'): "הקטן יהיה לאף" וגו', "אני השם בעתה אחישנה", כי על-ידי שיתרבו ישראל ויתקבצו יחדו, על-ידי-זה תגדל השמחה מאד, כמו שנאמר (משלי כ"ט): "ברכות צדיקים ישמח העם", וישראל כלם נקראו צדיקים, כמו שנאמר (ישעיה ס'): "ועמך כלם צדיקים" וגו', ועל-כן אז ייקא יתקבצו

ויתלקטו כל הנשמות הציפות, הירודות והנפולות, ויחזרו אל הקדשה על-ידי משיח צדקנו, ובפרטיות אותן הנשמות שנכשלו בפגם הברית וכו', שזה גורם פזיר הנצוצות, כי הנפשות נדחות ונתפזרות למקום שנדחות, רחמנא לצלן, והחטא הזה גורם לעצבות ומרירות ביותר, והתקון יהיה על-ידי משיח, כמו שנאמר (ישעיה נ"ט): "ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב", כמובא על-פסוק זה בכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, שעל ידו יהיה להם תקון, והוא יכניס את תקף השמחה בישראל, כי הוא יקבץ את כלל ישראל, כמו שנאמר (תהלים קמ"ז): "בונה ירושלים השם נדחי ישראל יכנס", שאז בעת בנין ירושלים על-ידי משיח צדקנו, אז יכנס כל הנדחין וכל הנצוצות הנדחין על-ידי פגם הברית, רחמנא לצלן, ועקר עלייתם תהיה — על-ידי שמחה שייכניס משיח בעולם, כי כשהאיש הישראלי, אף-על-פי שעשה מה שעשה, הוא מתגבר ומשמח את עצמו בנקדה הטובה שמוצא בעצמו, ומהפך את כל היגון ואנחה לשמחה, ואומר: "אדרבה, זהו עקר שמחתי וחדותי, שמרחק כזה, שעשה מעשים כאלו, זוכה אף-על-פי-כן לומר בכל יום פעמים "שמע ישראל" וכו', ואם לא הייתי זוכה רק לזה לבד, גם-כן ראוי לי לשמח כל ימי חיי, מפל שפן וכל שפן, שאני זוכה עוד לכמה וכמה מצוות: ציצית ותפלין ושאר מצוות, שאפלו הפחותים שבישראל מקימין בכל יום, ואם אני עדין רחוק מהשם יתברך, ועדין לא יצאתי מחל אל הקדש, אפלו כחוט השערה, אדרבה זהו עקר שמחתי ביותר, שאף-על-פי-כן אני בכלל ישראל, ואוכל מצה בפסח, ומתענה ביום כפור, ויושב בספה" וכו'. וכל מה שהבעל-דבר וכת דליה מכניסים בו עצבות ומרה שחורה, הוא שמח ביותר, "כי אדרבה זהו עקר שמחתי, שמרחק כמוני יזכה לגע בדברים קדושים ונוראים כאלו — ציצית ותפלין ושבת יום כפור" וכו' וכו'.

כי מי שיש לו מח כל שהוא, ויש לו אמונה שלמה בהשם ובתורתו הקדושה, יכול להתנוצץ לו מרחוק גדל מעלת יקרת

קדשת כל מצוה ומצוה שאנו זוכין לקיים בכל יום, אפלו הפחות שבפחותים, ובפרט מה שאנו זוכין ליחד שמו בכל יום פעמים, שזהו עקר הכל, שאנו זוכין להאמין בהשם אלקים אמת, יחיד, קדמון, בורא כל עולמים, אחד יחיד ומיוחד לעילא מן כלא ולית לעילא מניה, ברוך הוא ומברך שמו תמיד לעולם ועד, ומי שזוכה להרגיל עצמו ולשמח בשמחה הזאת, בנדאי יזכה לכל טוב, ומחלו לו כל עוונותיו, כי זהו הסוד, שמהפך את היגון ואנחה — שהיא תכלית הגשמיות, אל תקף הששון והשמחה — שהיא תכלית הרוחניות, ועל ידי זה נעשים יחודים גדולים למעלה בכל העולמות, וזה נעשה על ידי שנוגדים הרבה גשמות ישראל, וכך אחד מגלה ומפרסם את אמתתו ותברך בעולם.

נמצא שעקר החתנה הוא בשביל שיזכה להוליד בנים ובנות, אשר הם יגלו ויפרסמו אלקותו ותברך בעולם, ויהפכו את כל היגון ואנחה לשמחה עצומה; ועל כן כשאדם זוכה ומוצא את זויגו ונכנס עמה לחפה, צריך לשמח מאד מאד, ומצוה על כל אחד ואחד, שהוא שם בחתנה לשמח את החתן ואת הכלה, ועקר השמחה היא על תכלית הטוב שיצא מהם, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ל"ג וסימן ל"ד): כי כל השמחות הן רק בשעתן, כגון לשמח שמחה של חתנה או ברית, השמחה היא רק בשעתה, ואם יסתכל על הסוף, אין שום שמחה בעולם, כי סוף אדם למות (ברכות י"ז), אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף, אז יש לו לשמח מאד, כי סוף כל סוף, דהיינו — התכלית, היא טובה מאד וכו', ושם כל השמחות ביחד בתכלית השמחה, כי אצל סתם בני אדם אין השמחה של כל הטובות ביחד, כי יש חלוקים רבים בענין השמחה, למשל כשבאין לחתנה, יש מי ששמח מן האכילה, שאוכל דגים ובשר וכיוצא, ויש אחד ששמח מן הכלי זמר, ויש ששמח מדברים אחרים כיוצא בהם, ויש ששמח מן החתנה עצמה, כגון המחפנים, שאינם משגיחים על אכילה ושתיה, רק שמחים מן החתנה עצמה, וכיוצא שאר

החלוקים, אבל אין אחד שיהיה שמח מפל השמחות יחד, ואפלו מי ששמח מפל הדברים הנ"ל, אף-על-פי-כן אין השמחה מפל הדברים ביחד, רק מפל אחד בפני עצמו בזה אחר זה, גם יש אחד שאין לו שום שמחה כלל, לא מן האכילה ושתיה ולא משאר דברים, ואדרבה יש לו קנאה וצער שמקנא בשדוף, על שזה נשתדף בזה, אבל שלמות השמחה היא — מי שזוכה לשמח מפל הטובות ביחד, וזה אי אפשר, כי אם כשמתפל למעלה על כל הטובה, הינו על השרש, כי שם מאירה השמחה ביחד, עין שם.

כי זהו עקר התכלית — אם יתנהגו יחד בקדושה וכדעת על-פי התורה, ויולידו בנים ובנות, שגם-כן יפרסמו את אמתתו יתברך בעולם, וכן הם יולידו בנים ובנות וכו', וכן להלן עד סוף כל הדורות, זהו עקר השמחה שצריכין לשמח בשמחת חתן וכלה, וגם לשמחם אז מאד מאד, וכן החתן והכלה ראוי להם לתן שבח והודיה להשם יתברך על החסד-חנם שעשה עמם, אחרי זמן רב שחכו אחד לשני, כי בשרשם הם אור אחד, פמובא בזהר הקדוש (לך לך פ"ה:), ועכשו סבב השם יתברך בהשגחתו הפרטית, שיהיו שניהם נשלמים יחד, ראוי להם להגדיל השמחה מאד מאד, ויקבלו על עצמם קבלה חזקה שניהם יחד לשוב אליו יתברך, ולבנות בית נאמן בישראל, שיתנהג על-פי התורה דיקא, וידורו יחד באהבה, אחנה ורעות ושלום, ואז יזכו שהשכינה, שהיא שמחתן של ישראל, תהיה שרויה ביניהם כל ימי חייהם.

פרנסה

אין עוד דבר בעולם הממרר והמכלה חיינו של כל אדם כמו דאגת הפרנסה, כי מאז חטא אדם הראשון נתקלל האדם (בראשית

ג): "בְּעֶצְבוֹן תֵּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" וְגו', "בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֵּאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאָדָמָה" וְגו', וּמִשָּׁם נִמְשַׁכֶּת מְרִירוֹת יְגִיעַת טְרַדַת הַפְּרָנְסָה, הַמְכַלָּה וּמְמַרְרַת אֶת כָּל אָדָם, וְהוּא תְּמִיד בְּעֶצְבוֹת, כִּי יֵשׁ לוֹ מְנָה רוֹצֵה מְאֹתִים (מְדַרְשׁ רַבָּה, קַהֲלַת, פְּרָשָׁה א', סִימָן ל"ד), וְכָל דְּבָר וְעִנְיָן הַתְּלוּי בַּפְּרָנְסָה בָּא לְאָדָם בְּצַעַר וְעִגְמַת נֶפֶשׁ וַיְסוּרִים גְּדוֹלִים, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה כ', סִימָן כ"ב): קָשָׁה הִיא הַפְּרָנְסָה כְּפָלִים כְּלִידָה, כְּלִידָה כְּתִיב: "בְּעֶצֶב תֵּלְדֵי בָנִים", וּבַפְּרָנְסָה כְּתִיב: "בְּעֶצְבוֹן תֵּאכְלֶנָּה" עַיִן שָׁם.

כִּי עַקֵּר הָאָדָם נִבְרָא בְּשִׁבְלִי לְהַפִּיר שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁבְּשִׁבְלִי זֶה נִבְרָאָה כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה מֵרֵאשִׁית וְעַד סוּף, לְמַעַן סַפֵּר שְׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ, וּכְמוֹ שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה (אֲבוֹת פָּרָק ו'): "כָּל מֵה שֶׁנִּבְרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בִּרְאוּ אֶלָּא לְכַבּוּדוֹ", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ"ג): "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי בִּרְאוּתִי יִצְרַתִּיו אִף עָשִׂיתִיו", כִּי כְבוֹדוֹ הוּא שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי שָׁם וְכַבּוֹד הֵם בְּחִינַת אַחַת, כִּי עַקֵּר הַכְּבוֹד הוּא הַשֵּׁם, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם גְּדוֹל בְּעוֹלָם, שְׁזָהוּ עַקֵּר הַכְּבוֹד, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה מ"ב): "אֲנִי הַשֵּׁם הוּא שְׁמִי וְכַבּוּדִי" וְגו', וְכַתִּיב (תְּהִלִּים ע"ב): "וּבְכָרוֹךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ" וְגו', וְכַמְבָּאָר בְּפִסּוּק זֶה בְּעֶצְמוֹ, שֶׁהוּא "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי", כִּי הַשֵּׁם הוּא הַכְּבוֹד. נִמְצָא, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם כָּלָם נִבְרָאוּ בְּשִׁבְלִי כְבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה הַשֵּׁרֵשׁ וְהַתְּכֵלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְעַל-כֵּן בְּיָדַי יֵשׁ בְּכָל דְּבָר וְדְבָר שֶׁבְּעוֹלָם בְּחִינַת יְדִיעַת וְהַפְּרַת שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁיְכוּלִין לְהַבְּחִין וּלְהַתְּבַוֵּן גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי כָּל דְּבָר וְדְבָר שֶׁבְּעוֹלָם בְּפִרְטִיּוֹת, וְלְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא, וְלְהַגְדִּיל שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי כָּל דְּבָר וְדְבָר בְּפִרְטִיּוֹת, וְזֶה בְּחִינַת הַבְּרִכוֹת שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְזָכוּנָם לְבִרְכָה, עַל כָּל דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם בְּפִרְטִיּוֹת, כִּי בְּכָל דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם יֵשׁ הַגְּדֻלַּת שְׁמוֹ בְּפִרְטִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּרִכָּה שֶׁמְבָרְכִין וּמְגַדִּילִין שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל בְּרִיאַת דְּבָר זֶה בְּפִרְטִיּוֹת, וְעַקֵּר הַגְּדֻלַּת שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, שֶׁבְּשִׁבְלִי זֶה נִבְרָאוּ כָּלָם,

העקר על-ידי האדם דיקא, שבשכילו נבראה כל הבריאה בלה כידוע, כי אין מי שיפיר וידע פלאי הבריאה, כי אם האדם שנתנה בו דעת להפיר ולהבחין בכל הדברים פלאות הבריאה, ולהגדיל שמו יתברך על-ידי כל דבר בפרטיות, ובשכיל זה הביא השם יתברך כל הדברים לאדם הראשון, לקרא להם שמות, וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, כי השם של כל דבר הוא חיותו, כמו שאמר רבנו ז"ל, והביא ראיה מפסוק זה, נפש חיה הוא שמו, כי השם של כל דבר נמשך ונשתלשל בפרשו מבחינת שם השם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ז), שהוא מחיה את כל הבריאה, כמו שנאמר (נחמיה ט'): "ואתה מחיה את כלם", ועל-כן עקר חיות כל הדברים הוא השם שיש לו, מחמת ששם כל דבר נמשך פרשו משם השם, שהוא מחיה את כלם, וכפי השם שיש לכל דבר, כן יכולין להפיר ולהגדיל שמו יתברך על-ידי זה הדבר בפרטיות, כי השם של כל דבר נמשך משם השם, ועל-כן הביא הכל אל האדם לקרות שמות, כי עקר הגדלת שמו יתברך על-ידי כל הדברים בעולם הוא, על-ידי האדם דיקא, שהאדם דיקא יש לו הפח הזה בדעתו להגדיל שם השם על-ידי כל דבר ודבר שבעולם, שמשם שרש השם של כל דבר, וכפי מה שזכה אדם הראשון להפיר שמו יתברך על-ידי כל דבר שבעולם, כמו-כן זכה לקרות שמות לכל הדברים, כי כל שמותם שהוא חיותם נמשך משם — מבחינת שם השם, שבשכיל זה נבראו כלם, כדי להפיר ולהגדיל שמו יתברך על ידם, על-ידי האדם דיקא.

ועל-כן נבראו כל הדברים מחסרי תקון, וגמר תקונם על-ידי האדם, כמו שנאמר (בראשית א'): "אשר ברא אלקים לעשות", דהינו שהשם יתברך ברא כל הדברים שהאדם יגמר ויעשה אותם, וכמו שאנו רואין בחוש, שהאדם צריך לחרש ולזרע ולעשות כלים ובגדים, ולתקן כל המאכלים בלישה ואפייה ובשול וכו', וכמו שאמרו במדרש: התורמסין צריכין תקון וכו', וכמו שנאמר (בראשית ב'): "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה

טַרַם יִצְמַח וְכוּ', "וְאָדָם אֵין לְעַבְד אֶת הָאָדָמָה", וְכִמוּ שְׁפָרַשׁ רַש"י שֵׁם: עַל פֶּתַח הַקְּרָקַע עֲמֵדוֹ, עַד שְׂיָבֹא אָדָם, וְיִדַע שֵׁישׁ צָרָף בְּגִשְׁמִים, וְיִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם וְכוּ', כֹּל זֶה הוּא לְהוֹרוֹת וְלְהוֹדִיעַ, שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בְּשִׁבְיֵל הָאָדָם, כְּדֵי שֶׁהָאָדָם יִגְדִיל שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שְׂבָעוּלָם, וְזֶה עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת וְהַתְּכָלִית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה מֵרֵאשׁ וְעַד סוּף, וְעַל-כֵּן הַכֹּל נִבְרָא מְחֻסָּר תְּקוּן, עַד שְׂיָבֹא הָאָדָם, וְיִשְׁלִים אוֹתוֹ, כִּי שְׁלֵמוֹת תְּקוּן כָּל הַדְּבָרִים הוּא עַל-יְדֵי הָאָדָם דִּיקָא, עַל-יְדֵי שֶׁהוּא מְכִיר וּמְגַדִּיל שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי כָּל דָּבָר שְׂבָעוּלָם, שֶׁבְּשִׁבְיֵל זֶה נִבְרָא הַכֹּל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּשִׁבְיֵל עֲצָמוֹ כְּכִיכּוֹל לֹא הָיָה צָרִיף לְבָרָא אֶת הַבְּרִיאָה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יִדַע מֵעֲצָמוֹ קֹדֶם הַבְּרִיאָה כְּמוֹ עֲכָשׁוּ, רַק כָּל הַבְּרִיאָה הִיְתָה בְּשִׁבְיֵל הָאָדָם, כְּדֵי לְהִיטִיב מְטוּבוֹ לְזַלְתּוֹ, כְּדֵי שְׁאֲנַחְנוּ נִכְיִר וְנִדַע שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ, וְעַל-כֵּן כָּל זְמַן שֶׁאֵין הָאָדָם בְּעוֹלָם, וְאֵין מִי שְׂיִכִּיר שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי דָבָר זֶה, אֵין לְדָבָר חֵיוֹת בְּשְׁלֵמוֹת, וְעַל-כֵּן הוּא מְחֻסָּר תְּקוּן עֲדִין, כִּי כָּל חֵיוֹת הַדָּבָר הוּא עַל-יְדֵי שְׂמִכְרִין שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי דָבָר זֶה, וְכֹל זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הָאָדָם, אֵין מִי שְׂיִכִּיר שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי אוֹתוֹ הַדָּבָר, וְעַל-כֵּן תְּקוּן כָּל הַדְּבָרִים נִגְמַר עַל-יְדֵי הָאָדָם, שֵׁישׁ לוֹ כַּח לְהַפִּיר וְלְהַגְדִּיל שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי כָּל דָּבָר שְׂבָעוּלָם, וְכִמוּ-כֵן יֵשׁ לוֹ כַּח גַּם בְּגִשְׁמֵיוֹת לְתַקֵּן כָּל דָּבָר, וְלִגְמַר תְּכַנִּיתוֹ וְצוּרְתוֹ בְּשְׁלֵמוֹת, שְׂזָה כָּלֵל הַמְּלָאכּוֹת שְׂבָעוּלָם, מֵהַ שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְעֲשׂוֹת, כְּגוֹן: לְבָנוֹת כָּלִים מֵעֲצִים אוֹ מִמְּתָכוֹת, אוֹ לְטוֹוֹת וְלֵאָרְגַּ בְּגָדִים מְצָמֵר וּפְשֵׁתָן, שְׂבָרָא הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְכוּ', כִּי בּוֹדָאי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שְׂבָרָא הַצָּמֵר וְהַפְּשֵׁתָן אוֹ הַעֲצִים וְהַמְּתָכָת וְכוּ', בּוֹדָאי בְּכַחוֹ הָיָה יְכוֹל לְבָרָא כָּלִים גְּמוּרִים וּבְגָדִים גְּמוּרִים וְכוּ', אִף הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּרָא הַכֹּל חֲסֵר תְּקוּן, עַד שְׂיָבֹא הָאָדָם וְיִגְמַר תְּקוּנָם, עַל-יְדֵי כְּפֵה עֲבוּדוֹת וּמְלָאכּוֹת, כִּי אֵין לְשׁוּם דָּבָר שְׁלֵמוֹת, כִּי אִם עַל-יְדֵי הָאָדָם, עַל-יְדֵי שֶׁהוּא מְכִיר וּמְגַדִּיל שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי אוֹתוֹ הַדָּבָר, שֶׁבְּשִׁבְיֵל זֶה דִּיקָא נִבְרָא הַדָּבָר.

וְאִם לֹא הָיָה חוּטָא הָאָדָם, הָיָה זוֹכָה לִגְמַר תְּקוּן כָּל הַדְּבָרִים

בגשמיות וברוחניות בלי עמל ויגיעה כלל, רק על-ידי תפלה ואיזון עבודה קלה מאוד, כי בשעת הבריאה היה גמר תקון כל העולמות תלוי באדם הראשון, שאם לא היה אוכל מעץ הדעת, והיה מתפלל תפלתו, היה גומר תקון כל העולמות בשלמות באותו היום, כמבאר בכתבי האר"י, וזכרוננו לברכה, אף על-ידי חטאו, לא גמר תקון העולמות, אף גם פגם וקלקל כל העולמות, עד אשר נגזר "בעצבון תאכלנה" וגו', "בזעת אפיך תאכל לחם" וגו', שצריכין כמה וכמה יגיעות ומלאכות שהם ל"ט (שלישים ותשע) מלאכות קודם שמתקנים הדברים שבעולם, שיהיו ראויים להנות מהם לאוכלם או ללובשם וכיוצא בהם, וגם עתה כל מה שהאדם מקדש עצמו ביותר, וזוכה לפרש עצמו מן העולם, ולשום כל לבו ודעתו להפיר ולהגדיל שמו ותברך, כמו-כן זוכה להעביר מעליו על הל"ט מלאכות, וזוכה לקבל הפרנסה בלי עמל ויגיעה גדולה, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (אבות פ"ק ו'): כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ, כי יגיעת הפרנסה שהיא בחינת ל"ט מלאכות, נמשכת מזהמת הנפש, מפגם עץ הדעת, על-ידי שלא השתדל להגדיל שמו ותברך על-ידי כל הדברים, אדרבה פגם מאוד וכפר בעקר, ומשם נמשכין כל הל"ט מלאכות שהם כלל המרירות והיגיעות, הדאגות וההרפתקאות, שעוברים על כל אחד ואחד עד שמגיע ומשיג ומקבל פרנסתו, ועל-פירב דיקא על-ידי-זה נתמרר לבו ונתעקם מחו ודעתו יותר ויותר.

ועל-כן כשאדם מקדש עצמו ומאמין בהשם ותברך, ומשים לבו להודות לשם השם על כל דבר ודבר שנהנה או שרואה, ומגדיל שם השם על-ידי כל דבר שבעולם, על-ידי-זה דוחה זהמת הנפש שהוא ל"ט מלאכות, וזוכה שיגמר אצלו תקון כל הדברים בנקל, ומשיג פרנסתו וכל הצטרכותו בלי עמל ויגיעה, כי עקר התקון — על-ידי הגדלת שם השם, וכפי מה שזוכה להגדיל שם השם, כמו-כן נצל מל"ט מלאכות שהם העצבות

ויגיעת הפרנסה, וזוהי לקבל פרנסתו בנקל משם השם, ששם עקר הבטחון על כל הצטרכות האדם ועל כל הישועות, כמו שנאמר (תהלים ל"ג): "אין המלך נושע ברב חיל גבור לא ינצל ברב כח, שקר הסוס לתשועה, וברב חילו לא ימלט" וגו', ומסים — "נפשנו חתה לשם עזרנו ומגננו הוא, כי בו ישמח לבנו, כי בשם קדשו בטחנו", "בשם קדשו" דיקא, כי הכל נמשך משם השם.

והכלל, כי מאז חטא אדם הראשון וחסאי הדורות, באה אל האדם הפרנסה ביגיעות עצומות, עד שאין לה דבר בעולם שמעקם וממרר את חיי האדם כל-כף כמו פרנסה, ועקר המרירות שנכנס כל-כף בלב האדם הוא, מעצם ההסתרה והחשך שמסבכים אותו, עד שקשה וכבד עליו למצא אותו יתברך, שהוא שם השם, ועל-ידי-זה נכנסים בלב ספקות וקשיות רבות עליו יתברך, רחמנא לצלן, ופוגם במשפט העליון, כי נדמה לו, כאלו, חס ושלום, מעותים את המשפט למעלה נגדו, חס ושלום, ועל-ידי-זה יש לו קשיות וספקות ומרירות עליו יתברך, רחמנא לצלן, שכל זה מכביד גלותו וכבודותו יותר ויותר, עד שיש בני-אדם שנפלו כבר בעיניהם לאחר יאוש, ואפלו שיש להם איזו פרנסה, הם תמיד בכעס ומכאובים ומרירות גדולה — היתכן שאין להם בשלמות וכו', ומכל שכן מי שמסתובב לגמרי בלי פרנסה, לו חזיו מרורים, רחמנא לצלן, יותר ויותר, עד שיש שנפלו בעיניהם כל-כף, עד שהם מלאים מחשבות של כפירות וספקות וכו' עליו יתברך, רחמנא לצלן. ובאמת זה נקרא קלקול המשפט (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), כי באמת עקר השלמות שיזכה לפרנסה, ואפלו לשפע ועשירות גדולה, הוא דיקא על-ידי תקון המשפט, כי האדם צריך לידע בכל פעם, כי צדיק וישר השם, והוא יתברך אב הרחמן, ואפלו שמתנהגים עמו לא כמו שהוא היה רוצה וכו', צריך לסלק ולבטל את דעת עצמו לגמרי, ולמסר את עצמו לגמרי אליו יתברך, וצריך שידע, שכל מה שעובר עליו בכל יום ויום כל ימי חזיו, הכל בצדקה ובמשפט, בחסד וברחמים, פי ישרים

משפטיו יתברך, כי בחירתו היא דיקא באפן זה שמתנהג עמו השם יתברך בכל יום ויום, כי השם יתברך ברחמיו, שקל בדעתו, שזה האדם עקר בחירתו – פשיהיה עשיר מפלג, וזה האדם עקר בחירתו – פשיהיה עני גדול, ותהיה לו דחקות גדולה, וכן בשאר מרירות והרפתקאות וכו', כי הפל בשביל הבחירה והנפיון, שמנסים ומסבכים עם כל אחד ואחד לפי שרש נשמתו וכו', ודבר זה נעלם מעין כל חי, ובזה טועים רב בני-אדם, שכל אחד אומר, שאם היתה לו פרנסה היה עובד השם, ואם-כן לפי דבריו, הקדוש-ברוך-הוא בא, חס ושלום, בטרוניה ועלילה עמו, שהוא רוצה שיעבד ויעסק בתורה, אף-על-פי שאינו יכול, מחמת דחק הפרנסה, ואם-כן הרי הוא מהרהר אחר משפטיו של השם יתברך, כאלו, חס ושלום, הוא יתברך מעות המשפט נגדו, וזה הפגם הגדול ביותר, כי כשמרהר אחר משפטיו של השם יתברך, זהו עקר פגם המשפט, שמשם באים כל הקלקולים וכל הכבדות שבעולם, עד שנדמה לו בכל פעם, כאלו אכד מנוס ותקוה ממנו, חס ושלום.

על-כן צריך כל החפץ באמת לחוס על עצמו, שיזהר מלומר כדברים האלה, רק ידע ויאמין, שבחירתו תלויה דיקא באפן זה שהשם יתברך מתנהג עמו, ויאמין שהפל לטובתו, ויהיה רגיל לומר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", וכודאי יש דרך שדיקא על-ידי-זה הדחקות, היסורים והבלבולים יתקרב להשם יתברך, ואם קשה לו לקבל ולסבל היסורים והדחקות, יצעק ויתפלל להשם יתברך, שישיעו ויעזרהו, ובזה בעצמו יתקרב להשם יתברך ויעבדהו, כי השם יתברך מתאווה לתפלתם של ישראל, ויכו שונאמר (תהלים ג'): "ויקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני", כי אין שום עצה ותחבולה נגד כל הצרות וההרפתקאות, הדחקות וטרדות הפרנסה העוברים על כל אדם בכל עת ועת, כי אם לצעק ולזעק ולהתחנן לפני השם יתברך, ולבכות לפניו כתינוק הבוכה לפני אביו שימלא מחסורו, וכשילך בדרך זה, ירויח תמיד הרבה

רוח אמת ונצחית, פי על-פירוב יפעל בבקשתו הרבה, פי השם יתברך שומע תפלת כל פה, וכמו שנאמר (תהלים קמ"ה): "קרוב השם לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת", ואפלו אם לפעמים, חס ושלום, לא תתקבל תפלתו, פי זמנין דשמע זמנין דלא שמע, על-כל-פנים הרויח, שקרב עצמו להשם יתברך על-ידי-זה, פי אין שום דבר שיקרב וידבק את האדם להשם יתברך כמו התפלה, שהיא עקר התחברות ודבקות של ישראל להשם יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פ"ד). אבל זה שאומר האדם — אם היה פה, הייתי עוסק בתורה וכו', אין זו עצה כלל, והוא פוגם בזה הרבה, פי הוא קלקול המשפט, שממרר חיו, ומביאו לעצבות ולמרירות יותר ויותר.

ועל-כן העקר שבכל העקרים, שצריכים לבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ולידע, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ומה שנסתבב שאין לו עכשו פרנסה, הפל ממנו יתברך, ועל-כן אסור לו לפל בדעתו כלל יהיה איה שיהיה, רק ימשיך את עצמו אליו יתברך. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ס"ג): כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו, פי עקר העניות נמשך רק על-ידי פגם הדעת, שאז הוא בעצבות ובמרה שחורה, רחמנא לצלן, עד שנדמה לו כאלו אפסה תקנה ותחלת ממנו, פי עני חשוב כמת (גדרים ס"ד), ומרב קטנותו נופל יותר ויותר, פי בתר עניא אזלא ענייתא (בבא קמא צ"ב), שמרב חלישות הדעת ושברון לב, ממשיך על עצמו יותר מרירות, עד שדבר זה מעבירו על דעתו ועל דעת קונו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ערוכין מ"א):

ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם לזכות למצוה הכי גדולה, והיא — שמחה, ועל-ידי שמחה יתרחב לבו ויצליח, כמו שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות שמחה, סימן ב', ובחלק ב', סימן א'): "מחמת שמחה נפתח הלב", "מי שהוא שמח תמיד,

על-ידי-זה הוא מצליח", כי עקר הפרנסה והעשירות תלויים רק בדבר זה – איך הוא שמח, כי יכול להיות עני גדול בגשמיות, אבל מתקף אמונתו ושמחתו בו יתברך, הוא העשיר הכי גדול ואין חסר לו כלום, כי הוא מתענג בערכות נעימות אורו יתברך, ולהפוך – יכול להיות עשיר גדול בגשמיות, אבל מחמת שחסרה לו האמונה והשמחה, הוא עני גדול, ותמיד חסר לו, וכו', וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת כ"ה:): איזה עשיר? כל שיש לו נחת רוח בעשרו, ואמרו (אבות, פרק ד'): איזהו עשיר? השמח בחלקו", כי העשירות תלויה רק בדעת, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (כתבות ס"ח): עני – עני בדעת, עשיר – עשיר בדעת, וכן אמרו (נדרים מ"א): אין עני אלא בדעה, ועל-כן העקר תלוי רק כפי מדת הדעת שיש לאדם, אם יש לו דעת האמת, ויודע שהכל ממנו יתברך, אז הוא תמיד בשמחה עצומה, וממשיך עצמו רק אליו יתברך, ואם, חס ושלום, אין לו דעת, וחושב שתלוי בידי האדם ובבחינתו, על-ידי-זה הוא תמיד בעצבות ובמרה שחורה וכו', ומזה בעצמו נתגברות צרותיו, ועוקר את עצמו ממנו יתברך, רחמנא לצלן.

ובאמת אין שום עצה לפרנסה, כי אם להיות רגיל לבוא אליו יתברך, ולספר לפניו את כל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, כי הפרנסה היא רק אצלו יתברך, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין פ"ב:): אין עניות מן האמנות ואין עשירות מן האמנות, אלא למי שהעשר שלו, שנאמר: "לי הכסף ולי הזהב", עין שם; ואמרו (במדרש רבה, פרשת מטות, פרשה כ"ב, סימן ז'): לא ממה שאדם יוצא ועמל בסחורה והולך ממזרח למערב, נעשה עשיר, אפלו פורש בספינות והולך ממזרח למערב וחוזר על המדברות ועל ההרים, אינו נעשה עשיר וכו', עין שם; כי הכל תלוי רק בידו יתברך, ועל-כן כשאדם מכניס ידיעה זו בלבו, אינו דואג ואינו מתפחד וכו', רק הוא תמיד בישוב הדעת, אשר זה בעצמו סוף כל סוף יביא אותו אל פרנסה ועשירות, כמו שאמרו

חַכְמֵינוּ, זְכוּנוֹם לְבָרְכָה (סְנֵהֲדִין צ"ב.): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ דַעָה, לְסוֹף מְתַעֲשֵׁר, וְעָקֵר הַדַּעַת, הוּא — לִידַע כִּי אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטֵי פְּרֻטֵית, כְּפִי בְחִירָתוֹ הַנְּעֻלְמַת מַעֲיָן כָּל חֵי, וְעַל-כֵּן אֵל יֹאמֵר: "מֵאַחַר שֶׁפְּרַנְסְתִי לְקוּיָה עֲכָשׁוּ כָּל-כָּף, עַל-כֵּן אֵינִי יָכוֹל לְלַמֵּד וְלְהַתְפַּלֵּל" וְכוּ', כִּי כָּבֵר אָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּנוֹם לְבָרְכָה (אָבוֹת פָּרָק ג'): "כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מַעֲנִי, סוּפוֹ לְקִימָה מַעֲשֵׂר", כִּי דִיקָא עַל-יְדֵי שִׁיחֻזְקָא אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי חֲזוּקָא בְּתַקְנָה עֲנִיּוֹתוֹ וְלֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל וַיַּעֲסֵק בַּתּוֹרָה, יִזְכֶּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ סוּף כָּל סוּף לַעֲשִׂירוֹת גְּדוּלָה.

וְהִנֵּה אִם אָף-עַל-פִּי-כֵן עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְיֵשׁ לוֹ דְחָקוֹת וְעֲנִיּוֹת וְחֲסָרוֹן פְּרַנְסָה וְכוּ', אָסוּר לִפְּלֵ בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, כִּי בְּהַדִּי כְּבָשִׁי דְרַחֲמָנָא לְמָה לָךְ? רַק לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי עֲצוֹת שֶׁבַעוּלָם לְהִיּוֹת תְּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלִמְצָא הַרְחֻבוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן קצ"ה) עַל-פְּסוּק "בְּצַר הַרְחִבְתָּ לִּי", שְׁגַם בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת רָאוּי לוֹ לִמְצָא הַרְחֻבוֹת, וּמִי יוֹדַע מִזְלוֹ וְשִׁרְשׁ נִשְׁמָתוֹ וְכוּ', וְכָבֵר אָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּנוֹם לְבָרְכָה (חֲגִיגָה ט): מִלְּמַד שֶׁחֲזָר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַמַּדּוֹת טוֹבוֹת לְתַן לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא מְצָא אֶלָּא עֲנִיּוֹת, וְאָמְרוּ (נְדָרִים פ"א): הַזְּהִירוּ בְּכִנֵּי עֲנִיִּים שֶׁמֵּהֵן תֵּצֵא תּוֹרָה, וְאָמְרוּ (תְּנָא דְבֵי אֱלִיהוּ זוּטָא, פָּרָק ה'): חֲזָר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַמַּדּוֹת טוֹבוֹת וְלֹא מְצָא מְדָה טוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא עֲנִיּוֹת, שֶׁמֵּתוֹךְ עֲנִיּוֹת הֵם יִרְאִים אֶת הַשֵּׁם, וְאֵין צְדָקוֹת בְּאֶלָּא מֵתוֹךְ עֲנִיּוֹת, וְאֵין גְּמִילוּת חֶסֶד בְּאֶה אֶלָּא מֵתוֹךְ עֲנִיּוֹת, וְאֵין אָדָם יִרָא שָׁמַיִם אֶלָּא מֵתוֹךְ עֲנִיּוֹת, וְאֵין אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה אֶלָּא מֵתוֹךְ עֲנִיּוֹת, וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְעַל-כֵּן אָסוּר לִפְּלֵ בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, כִּי דִיקָא אֵל הָעֵנִי וְהַדֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ סְמוּךְ וְקָרוֹב בְּיֹתֵר, כְּמוֹכָא (בְּאוֹתִיוֹת דְּרַבִּי עֲקִיבָא, אוֹת ד', הַנְּדָפֵס עֲכָשׁוּ מִחֲדָשׁ): דִּיקָא מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי-אָדָם שׁוֹנְאִים לְדַל, וְאֵין מִי שְׁאוּהֵב לְדַל, וְאֵין נִשְׁמָעִים דְּבָרֵי הַדֵּל, לְכֵן אֲנִי בַּעֲצָמֵי מִשְׁגָּב לְדַל, וְכִשְׁבָּא דֵל לְפָנֵי בְּתַפְלָה, אֵינִי מְשִׁיבֵי רִיקָם, וְאֵין מְקַרְבֵי שְׂכִינְתִי אֲצִלוֹ בְּכָל יוֹם, וְלֹא עוֹד

אָלָא, שְׂאִין מִבֵּיט הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעַ אֲלָא בְּדַל וְכוּ', וְאָמְרוּ (שם): כָּל מִי שֶׁהוּא דֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, עֲשִיר הוּא בְּעוֹלָם הַבָּא.

וְעַל-כֵּן לָמָּה תִפֵּל כָּל-כֶּף בְּדַעְתָּךְ בְּשִׁבִיל חֶסְרוֹן פְּרִנְסַתְךָ?!
הַעֲקָר רַק לְהַפֵּךְ אֶת הַיְגוֹן וְהַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וַיְהִיָּה תָמִיד
רַק בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשְׁגִּיחַ עֲלֵיו בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטֵי
פְּרִטִית, וּבְיָדָאֵי לֹא יַעֲזֹבֵנוּ, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, כִּי הַכֹּל הוּא רַק בְּשִׁבִיל
הַנְּסִיּוֹן — לְנִסּוֹת אוֹתוֹ אִיךָ יִתְחַזֵּק, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם
לְבִרְכָה (מְדַרְשׁ רַבָּה, פֶּרֶשׁת מִשְׁפָּטִים, פֶּרֶשׁה ל"א, סִימָן ב'): אֲשֶׁרִי אָדָם
שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּנִסְיוֹנוֹ, שְׂאִין בְּרִיָּה שְׂאִין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַסֶּה
אוֹתָהּ, הָעֲשִיר מְנַסֶּהוּ — אִם תִּהְיֶה יָדוֹ פְּתוּחָה לְעֲנִיִּים, וּמְנַסֶּה
הָעֲנִי — אִם יְכוּל לְקַבֵּל יִסּוּרֵין וְאֵינוֹ כּוֹעֵס, שְׂנֵאָמַר (יִשְׁעִיָּה נ"ח):
"וְעֲנִיִּים מְרֹדִים תְּבִיא בֵּית", וְאִם עֲמַד הָעֲשִיר בְּנִסְיוֹנוֹ, וְעוֹשֶׂה
צְדָקוֹת, הָרִי הוּא אוֹכֵל מְמוֹנוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קִיָּמַת לוֹ לְעוֹלָם
הַבָּא, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִילוֹ מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֵנָם, שְׂנֵאָמַר (תְּהִלִּים
מ"א): "אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ הַשֵּׁם", וְאִם עֲמַד
הָעֲנִי בְּנִסְיוֹנוֹ, וְאֵינוֹ מְכַעֵט, הָרִי הוּא נוֹטֵל כְּפָלִים לְעֵתִיד לְכוּא,
שְׂנֵאָמַר (שם י"ח): "כִּי אַתָּה עִם עֲנִי תוֹשִׁיעַ" וְכוּ' עֵין שֵׁם.

וְהַעֲקָר, שְׂאֵסוּר לִיָּאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ אֶפְלוֹ בְּמַצָּכִים הַכִּי גְרוּעִים,
וְאִין זֶה דְּבַר מְחֻלָּט שֶׁהוּא צְרִיךְ לְהִשָּׁאֵר עֲנִי וּבְחֶסְרוֹן פְּרִנְסָה, כִּי
הַכֹּל יְכוּל לְהַשְׁתַּנּוֹת בֵּן לִילָה אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם
לְבִרְכָה (שם), שֶׁגִּלְגַּל הוּא בְּעוֹלָם, לֹא מִי שֶׁהוּא עֲשִיר הַיּוֹם עֲשִיר
לְמָחָר, וּמִי שֶׁהוּא עֲנִי הַיּוֹם הוּא עֲנִי לְמָחָר, אֲלָא לְזֶה מוֹרִיד
וּלְזֶה מַעֲלָה, שְׂנֵאָמַר (תְּהִלִּים ע"ה): "כִּי אֱלֹקִים שׁוֹפֵט, זֶה יִשְׁפִּיל
וְזֶה יָרִים", עֵין שֵׁם; עַל-כֵּן הַעֲקָר לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֲפִנִּים,
וְלִהְיוֹת רַק בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שְׂאִיךָ שֶׁהוּא, עַל-כָּל-פְּנִים בְּתַקְרָף
עֲנִיּוֹתוֹ וְדַחְקוֹתוֹ מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מְלֵא מַצּוֹת כְּרַמּוֹן:
צִיצִית, תְּפִלִּין, שֶׁבֶת וְכוּ' וְכוּ', אֲשֶׁר רַק זֶה יִשָּׂאֵר מִמֶּנּוּ, וַיִּשְׁתַּדֵּל

לחזק ולשמח גם אחרים, ובפרט עניים, ובזה יירש עולם הזה ועולם הבא, כי אצלו יתברך חשוב מאד מאד כשמשמחים את נשברי לב, ובזכות שהוא בעצמו ישמח אחרים שהם במצב כמותו, כמו־כן יזכה שירחיב לו השם יתברך, ויהפך מזלו לטוב, וישפיע לו כל טוב פרנסה ועשירות, אשרי המתחזק ומחזק אחרים.

יום המיתה

אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות י"ח): החיים יודעים שימתו, אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים, כי ביום שנפטר האדם, אז עקר התחלת חיותו באמת, כל אחד ואחד כפי מה שזכה על־ידי קדשת יהדותו, כי העולם הזה הוא צל עובר, וחייו אינם חיים כלל, כי הוא עובר כהרף עין, ועקר הוא החיים הנצחיים, שזוכה כל אחד כפי עבודתו לאחר מותו, ועל־כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (תענית י"א): בשעת פטירתו של אדם לבית עולמו, כל מעשיו נפרטין לפניו, ואמרים לו כף וכף עשית במקום פלוני ביום פלוני וכו', עין שם; כי זהו עקר חשיבות אדם למעלה — עם מה בא לשם, כי אז מזפירין לפניו את כל מעשיו, ועל־כן כשזכה האדם לחטף בזה העולם בכל יום אילו נקודות טובות מקדשת יהדותו, ראוי לו לשמח מאד מאד, כי זה חלקו לנצח נצחים.

וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות י.) על דוד, שנסתפל ביום המיתה ואמר שירה, כי האדם הוא בסכנה גדולה מאד מאד בזה העולם בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, שלא יתרחק ממנו יתברך, חס ושלום, או, חס וחלילה, שיעבר על רצונו יתברך, אכל תכף ומיד כשמת, אז זוכה להפלל בו יתברך בתכלית השלמות

כפי עבודתו ויגיעתו וטרחתו בעבודתו יתברך, ואז דיקא יש לו ניהא, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת בראשית, פרשה ט', סימן ז'): מפני מה נגזרה מיתה על הצדיקים? אלא כל זמן שהצדיקים חיים, הם נלחמים עם יצרן, פיון שהם מתים, הם נחים הדא הוא דכתיב (איוב ג'): "ושם נחו יגיעי כח", עין שם.

ומרב נסיונות וספנות שיש לכל אדם בזה העולם בכל עת ורגע, שלא יפרש לגמרי ממנו יתברך, חס ושלום, אז היה צריך להיות ההפוך ממה שמתנהג עכשו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש שחר טוב, שמואל כ"ג): נולד אדם — הפל שמחין, מת — הפל בוכין, ואינו בן, אלא נולד אדם — הפל צריכין לבכות, מפני שאינן יודעין על איזה פרק הוא עומד, מת — הפל צריכין לשמח, מפני שהן יודעין שיצא בשלום מן העולם, עין שם; ובאמת זה עקר הנסיון של האדם, כי אינו יודע בברור היטב, כי יבוא היום והשעה והרגע שיצטרף להשיב פקדונו, ועל-כן הוא מתרשל מאד מאד בתורה ובתפלה ובמצוות ובמעשים טובים, ומה גם פשכר זוכה לקימם, כל עבודתו היא בבחינת "מצות אנשים מלמדה", ובעצבות ובקרירות גדולה, כי אם היה האדם זוכה לחקק היטב בדעתו, כי ההכרח למות כמו שנגזר על חטא אדם הראשון (בראשית ג'): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", וגו', אז היה שש ושמח עם כל נקדה ונקדה שזוכה לחטף בזה העולם, כי הלא סוף כל סוף רק אלו הנקודות שזוכה לחטף בכל יום ויום — ציצית, תפלין, צדקה, שבת, תורה, תפלה וכו' וכו', דיקא מאלו הנקודות הטובות יקבל שכרו, ויתענג בערבות נעימות ידידות חיות אלקותו יתברך.

ובזה יתפרש מאמרם, זכרונם לברכה (ברכות ה.): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יעסק בתורה וכו', אם נצחו — מוטב, ואם לאו

— יקרא "קריאת שמע" וכו', אם נצחו — מוטב, אם לא — יזכיר לו יום המיתה וכו', ולכאורה קשה, אם-כן יזכיר לו תכף יום המיתה, ועוד, הלא אנו רואים רב בני האדם שמזכירים יום המיתה בפיהם, ואף-על-פי-כן עושים מה שעושים, ורחמנא לצלן, וכמו שנאמר (תהלים מ"ט): "זה דרכם כסל למו ואחריהם בפיהם ירצו סלה", ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת ל"א:): מאי דכתיב (תהלים ע"ג): כי אין חרצבות למתם ובריא אולם, אמר הקדוש-ברוך-הוא: לא דין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה, אלא שלכם בריא להן כאולם, והינו דאמר רבה מאי דכתיב: זה דרכם כסל למו, יודעין רשעים שדרךן למיתה, ויש להם חלב על כסלם, שמא תאמר שכחה היא מהן, תלמוד לומר: ואחריהם בפיהם ירצו סלה, עין שם; ואם-כן מה מועיל שיזכיר לו יום המיתה? אף באמת עקר הלחימה כנגד היצר הרע, הוא רק על-ידי התורה — שיחמיד בכל יום ויום בשעורים קבועים, ויטיל בכל חלקי התורה הקדושה, פי על-ידי התורה מכניעים ומשברין את היצר הרע, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין ל:): אם פגע בך מגול זה, משכהו לבית המדרש, אם אכן הוא נמח וכו', עין שם; ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת בראשית, פרשה כ"ב, סימן ט"ו): אם בא יצרף להשחיקך, דחהו בדברי תורה וכו', עין שם; ואמרו (עבודה זרה ה:): אשריהם ישראל, בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים, יצאם מסור בידם, ואין הם מסורים ביד יצרם וכו', עין שם.

וכמו ששמעתי מפיו הקדוש, זכרונם לברכה, שאמר: נכספתי מאד להמשיך העולם אל עשיה, דהינו שיהיה חיוב לכל אחד בכל יום ללמד כף וכף כפי ערכו וכו', ושאלתי אותו אז: הלא יש בני-אדם בעלי עברות, ורחמנא לצלן, השיב בלשון גערה קצת: אין אתה יודע כח הגדול של התורה וכו', וכונתו הייתה שאפלו מי שנלכד בעברות, חס ושלום, ונדמה לו שאי אפשר לו לצאת משם, אם אף-על-פי-כן היה קובע לו שעורים קבועים לתורה

בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, הָיָה כַחַת הַתּוֹרָה מִתְגַּבֵּר, עַד שֶׁגַּם הוּא הָיָה נִתְקַן וַיּוֹצֵא מֵהֶם סוּף כָּל סוּף, וְעַיִן יְרוּשָׁלַיִם (חֲגִיגָה, פָּרָק א', הַלְכָה ז'): הַלּוֹא אֹתִי עֲזָבוּ וְתוֹרָתִי שְׁמָרוּ, כִּי הַמְּאֹר שֶׁבָּהּ הָיָה מְקַרְבֵּן אֲצִלִּי וְכו', עַיִן שָׁם; וְעַיִן (בְּתַנְא דְּבִי אֱלֵהוּ רַבָּה, פָּרָק י"ח): בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹל כְּתוּבָה שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁמִטְהֶרֶת אֶת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵן שְׁעוֹשִׁין תְּשׁוּבָה, אֲפִלּוּ מֵעֲבוּרָה זָרָה שֶׁבִיָּדָם וְכו', כִּי אֵין טְהָרָה, אֲלֵא דְבִרֵי תּוֹרָה וְכו', עַיִן שָׁם.

נִמְצָא שֶׁעֵקֶר נִצְחוֹן הַיֵּצֵר הָרַע הוּא עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה דִּיקָא, אֲבָל הַבְּעַל-דְּבָר מִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם עַל זֶה בְּעֲצָמוֹ לְבַטְלוֹ מִהַתּוֹרָה, וְאֲפִלּוּ כִּשְׂאָדָם עוֹסֵק לְפַעֲמִים בַּתּוֹרָה, הוּא מִתְגַּבֵּר לְהַפִּילוֹ מִזֶּה, וְעֵקֶר הַסְּתָתוֹ — לְדַחֲתוֹ מִהַתּוֹרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, הוּא עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ, מַחֲמַת שְׁרוּאָה שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין הָרַע שְׁלוֹ בְּתַקְפוֹ, עַל-כֵּן מִתְנַפֵּל עָלָיו הַבְּעַל-דְּבָר לְהַסִּיתוֹ וְלְדַחֲתוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, מִהַתּוֹרָה לְגַמְרֵי, אֲבָל מִי שֶׁמְסַתְּפֵל עַל הָאֲמֵת לְאֲמֵתָהּ, וַיִּזְכֹּר בְּאֲמַת יוֹם הַמִּיתָהּ, שְׁסוּף כָּל סוּף יַעֲבִרוּ יְמֵי חַיָּיו כְּצֵל עוֹבֵר, וַיִּצְטַרֵּף לְתוֹן דִּין וְחֻשְׁבוֹן וְכו', בְּוֹדָאֵי לֹא יִסְתַּפֵּל עַל הַסְּתָת הַיֵּצֵר הָרַע, וַיִּקְיַם עֲצַת חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ, לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, שְׁעוֹרִים כְּסוּדָר חֵק וְלֹא יַעֲבֹר מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִי, כִּי הֵלֵא סוּף כָּל סוּף זֶהוּ חֵלְקוֹ לְנִצְחַת נִצְחִים, וְדַק זֶה יִשְׁאַר מִמֶּנּוּ, וְדַק הַמְּאֹר שֶׁבַּתּוֹרָה יַחֲזִירָהוּ לְמוֹטָב.

וְעַל-כֵּן זֹהִי הֵיחָהּ כְּוִנַת הַגְּמָרָא הַנִּלְ, שֶׁצָּוָה לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה אוּ בְּקִרְיַאת שְׁמַע, כְּדֵי לְנִצְחַת אֶת הַיֵּצֵר הָרַע, וְאִם לֹא — שְׁלֵא נִצְחוֹ עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, וְאִזִּי יִרְצָה הַיֵּצֵר הָרַע לְהַתְּנַפֵּל עָלָיו לְדַחֲתוֹ מִהַתּוֹרָה לְגַמְרֵי, מֵאַחַר שְׁרוּאָה שְׁאִין מוֹעִיל לוֹ עֵסֵק הַתּוֹרָה לְנִצְחַת הַיֵּצֵר הָרַע, וְלְפַעֲמִים יֵשׁ שְׁנוּפְלִים כָּל-כָּף, עַד שְׁדוּחָה אוֹתָם אֲפִלּוּ מְלַקְרוֹת "קִרְיַאת שְׁמַע", עַל-יְדֵי שֶׁמְפִילוֹ הַבְּעַל-דְּבָר בְּדַעְתּוֹ מַחֲמַת רַבּוּי מְעַשִּׂיו הָרָעִים, כִּי (שְׁבַת ק"ה:): כִּף אֲמָנוּתוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע, הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ: עֲשֵׂה כִּף, וְלִמְחָר אוֹמֵר לוֹ: עֲשֵׂה כִּף, עַד שְׁאוֹמֵר לוֹ:

לך עבד עבודה זרה וכו', רחמנא לצלן, ודבר זה רואים בחוש מה שנעשה בעתים הללו בעולם, איך וממה נאָרע, שכל־כף הרבה נפשות יקרות עזבו, רחמנא לצלן את כל היהדות, עד שנתרחקו מאד מאד, (השם יתברך ירחם עליהם וישיבם אליו), וכל זה התחיל על־ידי נכלי ערממיות היצר, אשר בתחלה מכניס בלב חלישות ופחדים ומקררו וכו', ואחר־כך מכניס בו עצבות ומרירות וכו', עד שנדמה לו, שכל תורתו ותפלתו אינם מועילים כלום, חס ושלום, וכאלו שאין השם יתברך רוצה בו וכו' וכדומה פתויים ובלבולים כאלו, עד שהאדם מתרשל לגמרי, ולאט לאט עוזב הכל, רחמנא לצלן, וכו', ועל־כך העצה על זה, שיזכיר לעצמו את יום המיתה, הינו שיזכר יום המיתה, שסוף כל סוף יהיה מקרח למות, ואז בודאי טוב יותר כל מה שחטף בזה העולם איזה דבור תורה, או איזה דבור תפלה או קיום איזו מצוה, או שקרא פעם "קריאת שמע", כי שם בעולם העליון הכל יקר מאד מאד, וכל נקדה ונקדה שזכה האדם לחטף בזה העולם מקדשת יהדותו, שם היא יקרה מאד מאד, ומכל שכן וכל שכן כשזכה גם להחיות את עצמו עם אלו הנקדות הטובות שחטף, והיה שמח מאד מאד בקיום המצוות או בדבורי התורה והתפלה, אין לשער ולספר מעלתו שם למעלה.

ועל־כך על־ידי שיזכיר לעצמו את יום המיתה, ואיך ש"זה דרך כל אדם", וסוף כל סוף יהיה מקרח למות, ולא תועיל לו שום עצה ושום תחבולה בעולם, כָּל־וְכָל־לֹא, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קהלת רבה, פרשה ח', סימן י"א): ואין שלטון ביום המות, אין אדם יכול לומר למלאך המות: המתן לי עד שאחשב חשבונותי, ואחר־כך אני בא, עין שם; וכן הוא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ד): שלשה אוהבים יש לו לאדם בחייו, ואלו הן: בניו ובני ביתו, ממונו, ומעשיו הטובים, ובשעת פטירתו מן העולם הוא מכניס לבניו ולבני ביתו, ואומר להם: "בבקשה מכם באו והצילוני מדין המות הרע הזה", והם משיבין אותו ואומרים לו: "ולא שמעת

שאינן שלטון ביום המות", ולא כף כתיב (תהלים מ"ט): 'אח לא פדה יפדה איש', ואפלו ממונו שהוא אוהב, אינו יכול לפדותו, שנאמר (שם): 'לא יתן לאלהים כפרו', למה? ויגדל פדיון נפשם וחדל מדבר זה לעולם, אלא לך לשלום ותנוח על משכבך, ותעמד לגורלך לקץ הימין, ויהא חלקך עם חסידי עולם", וכשהוא רואה כן, מכניס את ממונו, ואומר לו: "הרבה טרחתי עליך לילה ויום, בבקשה ממך, פדני מן המות הזה, והצילני", והוא משיבו: "והלא שמעת (משלי י"א): 'לא יועיל הון ביום עברה'", אחר-כך מכניס מעשיו הטובים, ואומר להם: "בואו והצילוני מן המות הזה, והתחזקו עמי, ואל תניחוני לצאת מן העולם, שעדין יש לכם תוחלת עלי אם אנצל", והם אומרים לו: "לך לשלום, עד שלא תלך לשם, אנו מקדימין אותך, שנאמר (ישעיה נ"ח): 'יהלך לפניך צדקך כבוד השם יאספך וכו', עין שם; הרי שאין, שום עצה להנצל מן יום המיתה.

ועל-כן על-ידי שיזכיר לו יום המיתה, יחזר אל התורה ואף ה'קריאת שמע", שיתגבר לחטף בכל יום איזה למוד או על-כל-פנים יקרא קריאת שמע בכל יום ויום, אשר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מנחות צ"ט): אפלו לא קרא אדם, אלא קריאת שמע שחרית וערבית, קים "לא ימוש" עין שם; ולא יפל בדעתו כלל משום דבר שבעולם, ואז על-ידי עצה זו — להסתפל על היום האחרון, ואיך שלא ישאר ממנו אז שום דבר, כי אם הטוב שחטף בכל יום ויום, אז בודאי יזכה סוף כל סוף לנצח היצור הרע.

נמצא שעקר נצחון היצור הרע הוא על-ידי התורה דיקא, אף מחמת שלא כל אדם יכול לנצח היצור הרע על-ידי עסק התורה בזמן מועט, ובפרטיות על מי שהתגבר כבר היצור הרע בתכלית ההתגברות וכו', אשר הוא צריך להתגבר לעסק בתורה ימים ושנים הרבה עד שינצחו, אף בתוך כך עובר מה שעובר,

והעקר שהבעל-דבר רוצה להחליש דעתו ולשבר רוחו, ולרחקו לגמרי מעסק התורה, מחמת שנדמה לו, שאין מועיל לו עסק התורה, חס ושלום, על-בן עקר העצה, שיזכיר לו יום המיתה, שסוף כל סוף מה יעשה ליום פקודה, ולא ישאר ממנו שום דבר, רק אלו הנקודות הטובות שזכה לחטף בכל יום, הן — שנתן כמה פרוטות לצדקה, והן — שקיים אילו מצוות — ציצית ותפלין וכו', והן — שלמד איזה למוד, מכל שכן כשזכה ללמד בכל יום איזו הלכה משלחן ערוך כסדרן, עד שזכה לסיים ארבעת חלקי שלחן ערוך וכן שאר הלמודים במקרא, משנה, גמרא, מדרש וכו', ואז דיקא על-ידי-זה ינצח במלחמה, כי הכל יהיה לו אז פלו רוח, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ספרי האזינו): כשאדם נפטר מן העולם באים כל מעשיו ונפרטים לפניו וכו'.

ועל-בן כשאדם מסתפל על יום המיתה באפן כזה, אשר אז הכל יהיה לו פלו רוח, כל נקדה ונקדה שזכה לחטף בזה העולם מקדשת יהדותו, על-בן דיקא על-ידי-זה יבוא אל שמחה אמיתית, וכעין שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ל"ג): כשמסתפלין על הסוף של הסוף, אז השמחה בשלמות וכו', עין שם; וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל"א.): לישרי לן מר אמר להו וי לן דמיתגן וכו', הי תורה והי מצוה דמגנו עלן וכו', עין שם; ולכאורה איזה זמר הוא זה, ומה השמחה ששמח, כשמזכיר את יום המיתה? אף הנה אז בשמחה גדולה כל-כף, עד שאימת המות לא הפילה אותו כלל, אדרבה, על-ידי-זה נתעורר להשם יתברך, בבחינת שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (בראשית רבה, פרשה ט', סימן י"ב): והנה טוב מאד, זה מלאך המות, עין שם; הפך הרשעים, שנאמר בהם (תהלים מ"ט): "זה דרכם כסל למו, ואחריהם בפיהם ירצו סלה", וזהו (שם ד'): "רגזו ואל תחטאו", שיהיה הרגז לטובה, הינו למנע מן החטא, וזה אי אזיל — מוטב, ואם לאו — יעסק בתורה, כי הזכרת יום המיתה

צריך להיות לחיים, הינו להיות את עצמו ולא לפל על-ידי-זה, חס ושלום, אדרבה, זהו שמחתו — מה שיזכה אז, והכל צריך להיות יראה לחיים בדרך ובאפן התחזקות דיקא, כי אם לאו, יכול לפל יותר, חס ושלום.

כי עקר הנפילה מחמת גדלות, שאין נאה וראוי לו לעבד עבודה וגיעה זאת, ועדין לא פעל כלום, אדרבה, נדמה לו בכל פעם, כאלו שאין צריכים אותו לגמרי, חס ושלום, וכו', אבל החפץ באמת, אומר בלבו: בשביל נקדה אחת של התנוצצות אלקות אחת, כדאי כל הגיעה בכפלי כפלים, וכמו הצדיק, ששמח את עצמו על-ידי שלא עשני גוי (עין בסוף ספורי מעשיות), ועל-כן דיקא על-ידי הי תורה והי מצוה באו לשמחה, כי לא נפלו על-ידי-זה, רק באו על-ידי-זה לענוה אמתית, שנאמר בהם (ישעיה כ"ט): "ויספו ענוים בהשם שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו", וכתיב (תהלים ל"ד): בהשם תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו", הפוך אחר וכיוצא בו, שנפלו על-ידי שלא חזקו את עצמם, ואמרו: איזול ואיתהני וכו', אשר עליהם נאמר: אכל ושתה כי מחר נמות, על-ידי שזוכרין יום המיתה ויראת הענש, נופלים יותר, חס ושלום, ובאמת היא טעות גדולה, כי דיקא ביום המיתה מתחילים החיים, כי אז מתקבצים כל הנקודות הטובות שזכה לחטף בחייו, וזוהי על-ידי-זה להתענג בערבות נעימות זיו שכניתו יתברך, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת חיי שרה, פרשה ס"ב, סימן ד'): הוי בשעת סלוקן של צדיקים מהעולם, הקדוש-ברוך-הוא מראה להם מתן שכרן, בן עזאי אומר (תהלים קט"ז): "יקר בעיני השם המותה לחסידיו", אמתית הקדוש-ברוך-הוא מראה להם שכרן שהוא מתקן להם? סמוך למיתתו, הדיא הוא דכתיב — "המותה לחסידיו", לפיכך (משלי ל"א): "ותשחק ליום אחרון", עין שם; וכן אמרו (מדרש רבה, פרשת פקודי, פרשה נ"ב, סימן ג'): זכדי בן לוי ורבי יוסי בן פטרוס, ורבי יהושע בן לוי קראו כל אחד ואחד מהן בשעת סלוקן

מן העולם, אחד מהן קרא (תהלים ל"ב): "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו", והאחד קרא (שם ל"א): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני אדם", והאחד קרא (שם ל"ג): "כי בו ישמח לבנו", הני בשעת סלוקן של צדיקים, הקדוש-ברוך-הוא מראה להם מתן שכרן ומשמחן וכו', עין שם.

ובלל הדבר, פי האדם צריך להזהר מאד מאד להמשיך על עצמו יראת השם, ליראה ממנו יתברך, ועקר היראה נמשך על האדם על-ידי יראת הענש, כמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן פ"ג): שאפלו צדיקים צריכים יראת הענש, כי העקר הוא יראת הענש וכו', עין שם; אף כל מי שאינו רוצה להטעות את עצמו, צריך להזהר מאד מאד, שימשיך על עצמו היראה מהענשים לטובה ולא לרעה, חס ושלום, כי יש פמה וכמה שעל-ידי עצם היראה שלהם נופלים יותר, באשר שכיח בכמה בני-אדם, שכשיושבים ולומדים בספר "ראשית חכמה" הקדוש והנורא, או שאר ספרי מוסר המדברים מגדל מרירות הענשים הקשים והמגיעים על כל עברה, רחמנא לצלן, הם נופלים בדתם יותר, רחמנא לצלן, מחמת שיודעים בעצמם שעברו על כל אלו הדברים פמה וכמה פעמים יותר ויותר, רחמנא לצלן, ומגדל המרה שחורה והעצבות שנופלת עליהם, על-ידי-זה הם נופלים יותר מבתחלה, עד שיש שבאים על-ידי-זה לכפירות, חס ושלום, כי מחמת שאינם יכולים לשאת עליהם הענש הגדול כל-כך, וכן להתגבר על יצרם אינם מתגברים, ועל-פן אוי להם מיצרם ואוי להם מיוצרם, ומחמת זה נמצא שבאים על-ידי-זה לכפירות, חס ושלום, וכל זה מחמת שיראת הענש היא בחינת דינים, ומבחינת דינים נשתלשל כל אחיזת היצר הרע והסטרא אחרא (עין לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן ע"ב), ועל-פן כשאינו זוכה, אזי, חס ושלום, נתהפך לו היראה לרעה, רחמנא לצלן, כי נופל לעצבות ולמרה שחורה, חס ושלום, שעל-ידי-זה מתגברות התאוות יותר וכו',

וזו מעלת ההתקרבות אל הצדיק האמת מיחידי הדורות, שהוא מכניס יראה באנשיו, שתהיה היראה לחיים, כי הוא מחזק ומאמץ את כל הנפולים והשבורים והרחוקים וכו', שלא יאשו עצמן בשום אופן וכו', כי מחמת שהצדיק האמת זכה להכלל ביראה עלאה בשלמות, בתכלית השלמות, שאין שלמות אחריה, על-כן יכול להוריד את עצמו, ולהאיר ולעורר את כל הנפשות הרחוקות מאד מאד, ועקר הדבר, שבעצם נפלאות הדרכים שממשיך זה הצדיק האמת בדעתו הנפלאה, על-ידי-זה באה היראה על כל אחד רק לטובה ולא לרעה, ואפלו הכי רחוק מאד וכו', מקבל את היראה לטובה, ויום המיתה עוד מעוררו ומחזקו, כי הוא מאיר ומודיע בעולם דרכי טובו וחסדו הגדול, שאינו נפסק לעולם, ומודיע לכל אחד, כי עדין השם יתברך אתו ועמו, וקרוב אליו, ומחיה ומשמח ומנחם הכל, ומאיר בהם דרכיו, שגם הם יוכלו לשמח ולחזק את עצמם בעצם רחוקם וכו', כי יודעים אשר לא ישאר עמהם, כי אם אלו הנקודות הטובות שזכו לחטף בזה העולם.

ועל-כן על-פי דעת האמת שמקבלים מהצדיק האמת, הם נתעוררים ונתחזקים יותר על-ידי הסתכלות על יום המיתה, וכן כשרואים באיזה ספר מוסר עצם יראת הענש, הם נתעוררים בתשובה תכף פראוי, ונמשכין אליו יתברך, ותכף כשהבעל-דבר רוצה להכניס בהם מרה שחורה ועצבות, כאלו אפסה תקוה, חס ושלום, הם זוכרים תכף חסדי השם וטובו ונפלאותיו, וכל דרכי הצדיק הנפלאות שהאיר בהם, שעל-ידי-זה יכולים לחזק את עצמם ולשמח את עצמם תמיד, באשר גלה לנו רבנו ז"ל על-פסוק "אזמרה לאלקי בעודי" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב), כי זה כלל גדול, כי ישרים דרכי השם, צדיקים ילכו בהם, ופושעים יכשלו בהם, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יומא ע"ו): זכה — נעשה לו סם חיים, לא זכה — נעשה לו סם המות, וכל הדברים שהשם יתברך שולח על האדם הן טוב

הן להפוך, כל פונתו יתברך תמיד לטובה, רק שהאדם הוא במשקל ונסיון תמיד, ועל-כן אפילו בשהשם יתברך שולח יסורים על האדם, חס ושלום, או שרואה יסורים וענשים של אחרים, וכל פונתו יתברך, כדי שיתעורר לשוב אליו, אבל בזה העולם יש לאדם בחירה תמיד, עד שלפעמים מתגבר עליו הפעל-דבר במקרה שחורה ובעצבות, עד שנופל יותר על-ידי-זה, ועל-כן צריכין להתגבר תמיד בכל עת שבאה עליו איזו יראה, שתהיה לטובה, שיהיה נזהר מאד, שתכף בשהמחשבות רוצות להחליש דעתו, ולהגביר עליו העצבות ולהפילו, חס ושלום, על-ידי-זה שיתגבר כנגדם ויחזק את עצמו בכל דרכי העצות המבארים בדברינו כמה פעמים, אז תהיה היראה לטובה — שיזכה לתשובה על-ידי-זה, ויכול לבוא לשמחה גדולה על-ידי היראה, אפילו על-ידי יראת הענש, אף-על-פי שהוא יודע בעצמו שהוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, והוא מלא חטאים, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן לא יפל בדעתו על-ידי-זה כלל, רק יבוא על-ידי-זה לענוה באמת, שהיא תכלית השמחה, כמו שנאמר (תהלים ל"ד): "ישמעו ענוים וישמחו", וכתיב (ישעיה כ"ט): "ויספו ענוים בהשם שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו", כי קרוב השם לנשברי לב והוא שוכן את דבא, ותכף ומיד כשאדם בא לשפלות אמתית, שהוא בטל בעצמו לגמרי, ואינו חפץ בשום דבר שבעולם, אז דיקא השם יתברך שוכן עמו ומנחם ומשפח אותו בכל מיני שמחות ונחמות, כי במקומו יתברך עז וחדוה תמיד, כמו שנאמר (דברי הימים א' ט"ז): "עז וחדוה במקומו", וכתיב (תהלים ל"ג): "כי בו ישמח לבנו" וגו'.

זה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל"א): בהילולא דמר בריה דרביןא אמרו רבנן לרב המנונא זוטאי: לישרי לן מר אמר להו: וי לן דמיתנן וי לן דמיתנן, אמרו ליה: אנן מה נעני בתרין, אמר להו: הי תורה והי מצוה דמגנו עלן, והוא תמוה מאד כנ"ל, מה השיר והשמחה הזאת — וי לן דמיתנן.

בפרט שצוה עליהם לישרי אבתריה הי תורה ויהי מצוות וכו', ואיך שיך זאת לשיר ולשמחה? אף על-פי כל הנ"ל יוכנו הדברים היטב, כי הנה בשמחה גדולה כל-כף, עד שאימת מות שהיא יראת הענש, לא הנה לה פח להפיל אותו לעצבות, חס ושלום, רק אדרבה כל מה שזכר יראת הענש יותר, נמשכה עליו יראה קדושה יותר, שעל-ידי-זה נתחזקה השמחה אצלו יותר, בבחינת "וגילו ברעדה", כי כל מה שזכר יותר ענין המיתה וכו', התחזק יותר שיהיה לטובה, דהינו שעל-ידי-זה יתקרב להשם יתברך ולא שיתרחק יותר על-ידי-זה, חס ושלום, רק אדרבה מגדל האימה והיראה מהמות וכו', התחזק לקים דברי חכמינו, זכרונם לברכה, לשמח את עצמו בחסדי השם וטובו שאינו נפסק לעולם, ועל-כן שר לפניהם: וי לן דמיתנן וכו' וצוה להם לשיר אחריו: הי תורה ויהי מצוות דמגנו עלן, כי הם זכו, שעל-ידי-זה באו רק לענוה אמתית שהרגישו שפלותם האמתית, ועל-ידי-זה נתקברו יותר אליו יתברך, שזהו עקר השמחה, כמו שנאמר (תהלים ק"ד): "אנכי אשמח בהשם".

כי עקר הנפילה היא על-ידי גדלות וגסות הרוח דיקא, פי נדמה לו, שפכר הנה יגע בעבודת השם יתברך, וכשרואה אחר-כך גדל רחוקו עדין מהשם יתברך, נופל בדעתו מאד, פי נדמה לו שהוא מתנגע בחנם, חס ושלום, ועל-ידי-זה נופל לגמרי, חס ושלום, אבל מי שחפץ באמת, ויודע שפלותו באמת, ומתחיל להתבונן בגדלת הבורא יתברך, אצלו פדאי כל יגיעה וטרחה, והפל פדאי אצלו בשביל נקדה אחת של התנוצצות אלקות, שזכה על-ידי כל נקדה ונקדה מנקדת יהדותו, ועל-כן אדם כזה שהוא באמת ענו ושפל, הוא משמח את עצמו עם "שלא עשני גוי", ומכל שכן שיש לו גם אילו נקדות טובות: ציצית, תפלין, שבת וכשרות וכו', הוא רוקד מרב שמחה, פי הלא בשביל כל נקדה ונקדה של אלו המצוות, יזכה לרב טוב בעלמא דאתי, ועל-כן לאדם כזה יום המיתה שמחה עצומה, פי הלא זהו חלקי מכל עמלי,

ומה שזכיתי לחטף בכל יום יום רק זה שלי, רק זה אוצרי הטוב וכו', ועל-כן אפלו שעדין עובר עליך עוביות וגשמיות, ובכל פעם נדמה לך, כאלו נאבד ממך העולם הזה והעולם הבא, ההכרח לחזק את עצמו בכל מיני אפנים, שסוף כל סוף יזכה לרב טוב על אלו הנקדות הטובות דיקא, ואפלו אם לא יזכה לשום מעלה, חס ושלום, רק יקל מעצמו ענש הגיהנם, גם-כן פדאי וכדאי כל היגיעה והטרחה, וכמו ששמעתי פעם אחת מרבנו ז"ל, שאמר לענין כזה: ומה יהיה אם לא יהיה לי עולם הבא? מה לעשות ואם יגיע לי גם גיהנם? והגביה ידו, כאומר שצריך האדם להתרצות על הכל וכו', ובקאמת "צדיק וישר השם", ואינו מקפח שכר כל בריה, ועל כל יגיעה וטרחה שיע וטרח בשבילו יתברך, יזכה לרב טוב הצפון, ומפל שפן וכל שפן שכר המצוות ושכר התורה וכו', עין לא ראתה וכו'.

ועל-כן לא בחנם אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (זהר הקדוש, פרשת וירא צ"ח.): נשמתו של צדיק מתאנה אימתי תצא מן העולם הזה, שהוא הבל, כדי להתענג בעולם הבא, עין שם; פי זהו עקר התכלית — לחזור ולשוב אליו יתברך ולהתענג בערכות נעימות זיו אורו יתברך, שיזכה כל אחד ואחד כפי עבודתו וטרחתו ויגיעתו, ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת נשא, פרשה י"ד, סימן ל"ו): פי לא יראני האדם וחי, בחייהם אינן רואים, אבל רואים הם בשעת מיתתו וכו', עין שם; פי אז ביום המיתה כשזוכה, אז נכלל לגמרי בו יתברך, אם זכה כל ימי חייו לרוץ אחריו יתברך ולא שכח אותו יתברך אפלו יום אחד, ומפל שפן מי שמוסר נפשו עבורו יתברך בכל יום יום, אין לשער ולספור מעלתו וכו', על-כן מי החפץ בחיים נצחיים, יזכיר לעצמו בכל יום את יום המיתה, ואיך שלא יעזר לו אז שום דבר, רק מה שזכה לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בה, וזכה לחטף בכל יום שעורים קבועים ולסגל במצוות ובמעשים טובים וכו', ואז דיקא על-ידי-זה יזכה להיות תמיד בשמחה עצומה, פי מאחר

שְׁסוּפִי הוּא מְמִילָא לִילְךָ בְּדַרְךָ כָּל הָאָרֶץ וְלֹא יִשְׂאָר מִמֶּנִּי, כִּי
 אִם אֵלֹו הַנְּקֻדוֹת הַטּוֹבוֹת שְׂאֻזְכָּה לַחֲטָף בְּכָל יוֹם, וְעַל־כֵּן לָמָּה
 לִי לְהִיּוֹת בְּעֶצְבוֹת וְלָדַאג עַל עוֹלָם, שְׂאִינוּ שְׁלִי, וּמְכַל שְׁפָן
 לְהַכְנִיס אֶת עֶצְמִי, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּאִיזָה סְכָסוּף אוּ מַחְלָקָת, חֵס
 וְשְׁלוֹם, וְכוּ' וְכוּ', וְזֶה שְׂאֻמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁ רַבָּה,
 רוּת, פְּרָשָׁה ב', סִימָן ז'): הַכֹּל לְמוֹת, וְהַכֹּל לְמִיתָה, וְאִשְׁרֵיוּ לְאָדָם
 שְׂיֻצָא בְּשֵׁם טוֹב מִן הָעוֹלָם, וְדו"ק.

דבורים נוראים ונפלאים המחזקים ומאמצים מאד מאד
 את כל אחד ואחד, להיות תמיד אף שמח, ולחטף
 את היגון ואנחה אל תוך השמחה, ולמצא
 בעצמו נקודת טובות, ולהרגיל את עצמו
 להודות ולהלל ולשבח את השם יתברך

(העתק מספר "עלים לתרופה" שהוא מכתבי מוהרנ"ת, זכרנו לברכה,
 שכתבם לבניו ולתלמידיו, אנשי שלומנו היקרים.)

★ ★ ★

... אהובי, בני יקירי וכו'. דברתי קצת דברי אמת, אשר קבלנו
 מהמעין היוצא מבית השם, מי יתן שיכנסו בלב ישראל, ויעשו
 פעלתם היטב, ובאמת יכולים לראות בכל יום ויום צמיחת קרן
 ישועה, וכמו שאנו מברכים בכל יום "מצמיח קרן ישועה", וכן
 בתחלת התפלה אומרים "מצמיח ישועה", וכן בברכת המאורות
 — "מצמיח ישועות", ובנדאי צריך להאמין בזה בלב שלם,
 שהשם יתברך מצמיח ישועות בכל יום ובכל עת ובכל שעה,
 וקצת יכולים לראות מרחוק מי שמשים לב לזה, ואף-על-פי
 שעצם הישועה בשלמות עדין רחוק ממנו, אף-על-פי-כן הרבה
 הרבה יכולים להחיות את עצמו ולחזק את עצמו על-ידי-זה
 שדברנו — על-ידי שמאמינים, שהשם יתברך מצמיח ישועות.
 שים לבך, בני, היטב לדברים האלה, כי אני יודע מרחוק מה שעובר
 עליך — מרירות דמירות, השם יתברך ברחמי ימתיקם ויבטלם
 ממך מהרה, אף מדה טובה מרבה, כי אני יודע, כי הרבה הרבה
 השם יתברך שולח ישועתו אליך בכל עת, ואני מקוה ומיחל להשם
 יתברך, שסוף כל סוף תצמח ישועתך בשלמות, ותזכה להתקרב
 אליו יתברך באמת, לזכות לתשובה של שבת, לקבץ עצמך על
 התורה ועל התפלה, בעזרת השם יתברך. רק חזק ואמץ מאד מאד
 בלי שעור וערף, ואל תשגיח על שום חלישות הדעת שנכנס בלבך,

ואל תשמע לדברי מוסר של הבעל-דבר והסטרא אחרא, האומרים מוסר בלב, בשביל להחליש הלב ולרחק מעט הטוב שרוצים לתפס בו, לא תאבה ולא תשמע להם, כי אין שומעין דברי תוכחה ומוסר, כי אם לקרב ולא לרחק, חס ושלום, כַּאֲשֶׁר כָּבַר דְּבַרְתִּי עִמְכֶם הַרְבֵּה בְּזוֹה, שְׁפָל פְּנוֹת הַ"ראשית חכמה" ושָׂאָר סְפָרֵי מוֹסֵר שְׂמוּכִיחִים ומְבִזִים הַרְבֵּה אֶת הָאָדָם, אֵין פְּנוֹתָם לְהִתְרַחֵק מֵהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם לְקָרֵב, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְשִׁים לֵב בְּכָל עֵת לְהִבִּין בְּעִצְמוֹ, שְׁלֵא יִגִיעַ, חֵס וְשָׁלוֹם, שׁוּם הִתְרַחֲקוּת וְהִתְרַשְׁלוּת עַל-יַדֵּי הַתּוֹכְחָה וּמוֹסֵר שְׁנִכְנַס בְּלֵב, כִּי יִכּוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַתּוֹכְחָה וּמוֹסֵר שָׁבָא עַל הַלֵּב, הוּא מֵהַקְדָּשָׁה, מֵהַכְרוּז הַיּוֹצֵא בְּכָל יוֹם, אֲבָל הַבַּעַל-דְּבַר אֹרֵב תָּמִיד עַל הָאָדָם, וּבְכָל הַמַּחְשָׁבָה, דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה שְׁעוֹבֵרִים עַל הָאָדָם, יֵשׁ בָּהֶם שְׁתֵּי בְּחִינוֹת, דְּהֵינּוּ — סֵם חַיִּים וְסֵם הַמּוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּנוֹם לְבִרְכָה: "וְשִׁמְתֶם" וְכוּ', "זְכָה" וְכוּ', עַל-פֶּן עַל-פִּי הָרַב מֵהַפֶּה דְּבַרְתִּי אֱלֹקִים חַיִּים, וְרוֹצֵה דִיקָא עַל-יַדֵּי-זוֹה לְרַחֵק וּלְרַשֵּׁל לֵב הָאָדָם, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל-פֶּן צְרִיכִים לְשִׁים לֵב לְזוֹה הַיֵּטֵב, וּכְבָר מְבֹאָר אֲצִלְנוּ בְּפֵה עֵצוֹת, אֵיךְ לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עִצְמוֹ וּלְשַׂמַּח אֶת עִצְמוֹ, וּבִפְרָט עַל-יַדֵּי הַדְרָךְ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא וְהַנְשַׁגֵּב שְׁגִלָּה אֹרֵךְ הָאוֹרוֹת, עַל-פְּסוּק "אֲזַמְרָה לְאֵלֹקֵי בְּעוֹדֵי" (לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵן, חֵלֵק א', סִימָן רפ"ב): הַפֶּה בָּהּ וְהַפֶּה בָּהּ וְסִיב וּבְלָה בָּהּ, וּמִמֶּנָּה לֹא תִזוּעַ, שְׂאֵין לָךְ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנּוּ, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיֶה הַדְרָךְ הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כְּתוֹדֵשׁ, לְרֵאוֹת אֶת עִצְמוֹ בְּכָל יוֹם כְּאִלוֹ הוּא רְחוּק בְּתַכְלִית הַרְחוּק מֵהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבְזוֹה בְּעִצְמוֹ דִיקָא יַחֲיֶה וְיִשְׂמַח אֶת עִצְמוֹ, שְׁבַעֲצֵם רְחוּקוֹ כְּזוֹה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין יֵשׁ בִּי מְעַט שְׂאֵינִי רָשָׁע, אֶף גַּם יֵשׁ בִּי כְּפֵה וְכַמָּה נִקְדוֹת טוֹבוֹת מִכְּפֵה מְצוּוֹת נוֹרָאוֹת שְׂאֵנוּ מְקַיְמִין בְּכָל יוֹם, אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלָקְנוּ, אֲלֵמְלֵא לֹא אֲתִינָא לְהֵאֵי עֲלֵמָא, אֲלֵא לְמִשְׁמַע דָּא — דֵּיֵינוּ, אֵלֹו פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה בְּיָם וְכוּ' וְכוּ', אֵין אָנוּ מְסַפִּיקִין לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר דֵּיֵינוּ עַל שְׂזַכְּנוּ לְשַׁמַּע הַחֲדוּשׁ הַנְשַׁגֵּב הַזֶּה, מְכַל שְׁכָן וְכָל שְׁכָן שְׁשַׁמְעֵנוּ עוֹד כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה וְכוּ'...

... **שְׁלוֹם לְאֹהֲבָיו, בְּנֵי וְכוּ'.** הַשְּׁלֵף עַל הַשֵּׁם יְהִבֶךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ, וְאֵל תִּכְעַס וְאֵל תִּחַטָּא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנּוּ לְבִרְכָה, הַרְגֵל עֲצֻמָּה מְאֹד בְּמִדַּת אֲרֻךְ אַפִּים, זְכוּר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בֶּן יוֹסִיף הַשֵּׁם עִמָּךְ אֶלֶף פְּעָמִים, רַק חֶזֶק וְאַמֶּץ מְאֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹתָיו וְחֲסָדָיו בְּכָל עֵת, וְתֵאמִין שֶׁכֵּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֵּל לְטוֹבַתְכֶם, מִלֹּא וַיֵּדִיכֶם הַיּוֹם לְהַשֵּׁם, לְהַרְגִיל עֲצֻמְכֶם בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה בְּכָל יוֹם, אֲפִלוּ בַיּוֹם שֶׁשִּׁרְדָתוֹ מְרֻבָּה, מִכָּל שֶׁפֶן בְּשָׂר הַיָּמִים, כִּי אֵין נִשְׂאָר מִהָאֲדָם, כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטְפִין לְעֲצֻמָּן בְּכָל יוֹם, כְּאֲשֶׁר אַתֶּם יוֹדְעִים בְּעֲצֻמְכֶם הָאֵמֶת...

... **אֹהֲבָיו, בְּנֵי וְכוּ'.** הֲלֹא כָּבֵד כְּתִבְתִּי לָךְ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מַה שֵּׁיִשׁ בּוֹ דֵי לְנַחֵם וּלְשַׂמַּח עֲצֻמָּה בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכִי לְחַנֵּם דְּבִרְתֵי עִמָּךְ אֶלֶף פְּעָמִים, שֶׁכֵּל אָדָם מְלֵא יְסוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב ה'): "אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד" וְגו', וְאֵין שׁוֹם נְחֻמָּה וְשִׂמְחָה וְחַיּוּת, כִּי אִם בְּכָל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה שֶׁאֲנוּ זוֹכִים לְחַטֵּף בְּכָל יוֹם, כִּי אֲנוּ מְנִיחִין טְלִית וְתַפְלִין, וְלוֹמְדִין מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּמִתְפַּלְלִין וְעוֹשִׂין כְּפֹה מְצוֹת וְכוּ', וּבִפְרָט שֶׁאֲנוּ יוֹדְעִין מְאֹד כְּזֶה וְכוּ'. נָא, בְּנֵי חֲבִיבֵי, זְכוּ, אֵל תִּשְׁפַּח כָּל זֶה, זְכוּר תִּזְכֹּר בְּכָל עֵת אֶת כָּל הַחֲסָדִים הַגְּדוּלִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמָּנוּ, שֶׁקָּרְבָנוּ לְאוֹר כְּזֶה, אֲשֶׁר שָׁמוּ נִקְרָא עֲלֵינוּ, תְּהִלָּה לְאֵל, וְתַרְגִּיל עֲצֻמָּה מְאֹד לִילָךְ עִם הַדְרָךְ שֶׁדְּבִרְתֵי עִמָּךְ כָּבֵד — לְהִיּוֹת מוֹדָה עַל הָעֵבֶר, וְצוּעֵק לְעֵתִיד לְבוֹא, וְתַפְרֵשׁ שִׁיחַתְךָ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר, לְמַעַן הַשֵּׁם, לְמַעַן הַשֵּׁם, חֲטָף וְאָכַל, חֲטָף וְאָכַל תּוֹרָה וְתַפְלֵד וְהַתְּבוּדוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֵל תִּשְׁגִּיחַ כָּלֵל וְכָלֵל בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וּבְזֶה טוֹב מְאֹד מִדַּת הַשְּׂכַחָה — לְהַשְׁפִּיחַ מִדְּעֵתוֹ לְגַמֵּר בְּכָל עֵת כָּל מַה שֶּׁעֹבֵר עַד הַנְּה, וּמַה שִּׁיְהִיָּה אֵינֶךָ יוֹדֵעַ כָּלֵל, וּבִפְרָט בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה תְּהִיָּה בְּעֵינֶיךָ כְּחֹדֶשׁ מִמֶּשׁ, וּכְאִלוּ אֵין לָךְ רַק הַשְּׁעָה הַזֹּאת לְבַד, וְלֹא תִסְתַּכֵּל עַל הָעֵבֶר כָּלֵל, וְכֵן לֹא תִסְתַּכֵּל עַל הָעֵתִיד כָּלֵל, אֲפִלוּ בְּדְבָרִים הַנוֹגְעִים אֶל הַנְּשֻׂמָה, מִכָּל שֶׁפֶן וְכָל שֶׁפֶן בְּדְבָרִים הַנוֹגְעִים לְגוּף וְהַמּוֹז, אֵין לָךְ רַק רְגַע זֶה, וְאִם תַּרְגִּיל

עצמך בזה, אז טוב לך, וְתוכל להתפלל ולחטף הרבה טוב בכל יום, למען השם יתברך, חזק ואמץ, ושמח נפשך בכל הדרךים ששמעת ממני, קנה להשם, ויושיע לך, כי לא יזנח לעולם השם, חסדי השם כי לא תמנו, כי לא כלו רחמיו...

... **אהובי, בני וכו'.** כבר הודעתך כמה פעמים שההכרח שיעבר על כל אדם כמה וכמה הרפתקאות שונות, המקום ירחם, שיהיה בחסד וברחמים מעתה ועד עולם. מה אמר לך, בני, חביבי, הלא אתה רואה בעיניך בכל יום ובכל עת הבל העולם, איך הכל הבל, ואת כל העמל, אשר נעשה תחת השמש עם כל אחד ואחד, וכבר צעקו כל הצדיקים הקדמונים והאחרונים, ובפרט אדוננו, מורנו ורבנו, זכרנו לברכה, שהעולם מטעה אותנו וכו', ואם אנו יודעים כל זה, ואף-על-פי-כן רוצים להטעות אותנו, חס ושלום, בעל כרחנו, כי השאור שבעיסה מעכב ומשתטח ומתפשט נגד כל אחד באשר מתפשט, אף-על-פי-כן האמת היא אמת, כי אמת הוא אחד, ואי אפשר לשנות האמת בשום אופן — מי שרוצה להסתפל על האמת, ועל זה טוב לנו להודות להשם בכל עת, מה שעל-כל-פנים אנו יודעים האמת בברור יותר משאר העולם, אפלו מהחסידים של עכשו, ואם אף-על-פי-כן אין מעשיך עולים יפה, אף-על-פי-כן טוב ויקר מאד מאד מה שאתה יודע האמת לאמתו, אף כמו שהוא מעלה גדולה מה שאתה משתוקק כל-כך אל התכלית האמתית, כמו-כן יש בו חסרון גדול, מה שאתה בוער וצועק יותר מדאי, כי יותר מדאי הוא, חס ושלום, בחינת הריסה, והלא כבר דברנו עד קצה האחרון, שצריכין להחיות את עצמו אפלו בנקדה בעלמא של דת יהדותנו הקדושה, שאנו אוהזין בהם בחסדו הגדול, ואין לך להסתפל כלל על שאר אנשים, שאינם מחיין עצמן בזה, אפלו הם טובים ממך הרבה, ואף-על-פי-כן הם במרה שחורה ועצבות, ואפלו אם הם מאנשי שלומנו, כי אין לך להסתפל עליהם בענין זה כלל, רק שתשמע לדברי הנובעים מדבריו הקדושים, זכרנו לברכה, להחיות עצמך בכל עת ובכל

יום בַּמָּה שָׁאַתָּה מִזְרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשִׂי גוֹי, וְאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרֹט וּבִפְרֹט בְּגִדְל הַחֹסֵד הַנִּפְלֵא הַנּוֹרָא הַזֶּה, שָׁאָנוּ אַחֲוִיזִים וּדְבוּקִים בְּשֵׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְאִם לֹא הֵינּוּ שׁוֹמְעִים, כִּי אִם הַתּוֹרָה "אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי" דֵּינּוּ, כִּי יֵשׁ בּוֹ דֵּי לְהַחֲיוֹת עֲצָמָנוּ עַל-יַדֵּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, וְלִזְכוֹת עַל-יַדֵּי-זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם לְנִצְח, וּמִכָּל שְׂכָן שְׂזַכֵּינוּ לְשִׁמְעַ כִּהְנֶה וְכִהְנֶה, וְשִׁמְעָנוּ נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמָעוּ מֵעוֹלָם.

מָה אֲדַבֵּר?! דַּע, בְּנִי, חֲבִיבִי, כִּי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנְּשֹׁב וְהַנּוֹרָא, זָכַר צִדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, יַדַּע כָּל מָה שְׁיַעֲבֹר עָלֶיךָ עַד הַסּוּף, וּיְכַבֵּר הַקְּדוֹשׁ רַפּוּאוֹת נוֹרָאוֹת לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשִׁיּוֹת, עַל-יַדֵּי כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׁיחּוֹת וְהַהֲתַגְלוֹת אֲלֵקוֹת שֶׁהָאִיר בְּדַעַתְנוּ. חֲזַק, בְּנִי, חֲזַק! הָעֵקֶר שֶׁתִּלְךָ בְּמָה שְׁכַתְבֹתִי לָךְ כָּבֹר, שֶׁבְּכָל עַת הַתַּעֲשֶׂה עֲצָמְךָ כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרִי, וּבְזֶה תִצָּא לְחַרוֹת בְּכָל פַּעַם מְגַלוֹת אֲשֶׁתְּךָ, שְׁמַנֵּחַ עָלֶיךָ, וּמִשְׁאַר מִיְנֵי גְלוֹת וְשַׁעֲבוּדִים שְׁמַנְחִים עַל מַחְךָ, כְּאֵלוֹ אוֹחֲזִים אוֹתְךָ בְּיָדָם, חַס וְשָׁלוֹם, וּבְכֹאֶמֶת הַבְּחִירָה חֲפִשִׁית וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטוֹתָהּ כְּרָצוֹנוֹ, וְהָעֵקֶר לְבָלִי לְהַתְּחִיל לְחַשֵּׁב כָּלֵל, רַק כְּאֵלוֹ עֵתָה נּוֹלְדֶת, וּכְאֵלוֹ אֵינְךָ יוֹדַע כָּלֵל מָה שֶׁהִיָּה וּמָה שֶׁיְהִיָּה, וּבְכֹאֶתָהּ הַשְּׁעָה תִשְׁמַח עֲצָמְךָ בְּכָל מָה שְׁתּוּכַל, הֵן בְּנִקְדוֹת טוֹבוֹת, הֵן בְּמַלְי דְשִׁטוֹתָא וּבְדִיחוֹתָא וּכְיוֹצָא, וְאִם מִתּוֹךְ כֶּן תּוּכַל לְחַטֵּף עֲצָמְךָ לְתוֹךְ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, מָה טוֹב, וְאִם לֹאוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן תִּשְׁמַח בְּהַשֵּׁם וּבַתּוֹרָתוֹ וּבְצַדִּיקוֹ הָאֲמִתִּיִּים עַל-פִּי דְרַךְ "אֲזַמְרָה" (לְקוּטֵי-מִוְהַר"ן, חֵלֵק א', סִימָן רפ"ב), לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף זְכוֹת, וְתַמְתִּין עַד בּוֹא הַעֵת הַטּוֹבָה שְׁתּוּכַל לְחַטֵּף טוֹב וְאֲמֵת, מָה שְׁתַּחֲטֵף בְּחֹסְדוֹ הַגְּדוֹל עַל-יַדֵּי יְגִיעָה קָצֵת, כִּי בְּלֹא יְגִיעָה כָּלֵל אֵי אֲפָשָׁר, כִּי אֲפִלוֹ הַיְגִיעָה וְהַטְרָדָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְכוּלִין לְקַבֵּל וְלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ יוֹתֵר עַל-יַדֵּי שְׂמִחָה וְחַרוֹת, וְיִתֵּר מִזֶּה אֵי אֲפָשָׁר לְהֶאֱרִיךְ בְּכַתְבִּי, וּמִבְּטַחְנִי, שְׁתַּבִּין מֵעֲצָמְךָ אֵיךְ לְהַכְנִיס דְּבָרֵי אֱלֹהִים בְּלִבְךָ, בְּאִפְנֵי שְׁתַּנַּחֵם וּתִשְׁמַח עֲצָמְךָ וְאַחֲרִים, וְתִזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרֵי אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וּרְבָנוּ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְלִילָךְ

בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשִׁים לְמַעַן יִיטֵב לָךְ לְנַצַּח...

... אֱהוּבֵי בְּנֵי, וְכוּ'. אִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר הִרְבֵּה מִצַּעֲקַת מְכַאוֹבֵיךָ בְּמִכְתָּבְךָ, אִךְ זֹאת נִחְמָתִי, שְׁתִּהְלֶה לְאֵל, עוֹשִׂים רָשָׁם דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שְׁשֻׁמְעָתָם מִפִּי, עַד שָׁגַם הַנְּגוּן תְּקוּעַ בְּלִבְךָ, וְכָךְ יִפֶּה לָךְ, כִּי בְּאֵמֶת לֹא דָבָר רִיק הוּא – לְהִתְחַזֵּק אִיךְ שֶׁהוּא אִיךְ שֶׁהוּא, כִּי זֶה הָעֵקֶר, וּבְזֶה תְּלוּי כָּל הַיְהוּדוּת, כִּי הִרְבֵּה נִפְשוֹת מְאֹד שֶׁקָּעוּ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עַל-יְדֵי הַיְּאוּשׁ שְׁלֵהֶם, אֲשֶׁר נִדְמָה שֶׁיְרִידָתוֹ גְּרוּעַ מִכָּל הָעוֹלָם וְכִיּוֹצֵא בְּמִחְשָׁבוֹת אֵלוֹ, וְאִף-עַל-פִּי שֶׁהָיוּ חֲכָמִים קָצֵת, לֹא הוֹעִיל לָהֶם חֲכָמָתָם, אֲדַרְבֵּה חֲכָמָתָם קִלְקֵלָה לָהֶם בְּיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וְהִנֵּה מֵאַחֵר, שְׁתִּהְלֶה לְאֵל, בְּחִסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ, דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים עָשׂוּ פְרוֹת בְּלִבְךָ, עַל-כֵּן חֲזַק, בְּנֵי וְחֲזַק! יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְתֵאֱמִין שֶׁכָּךְ הוּא הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ כְּמוֹ שֶׁפִּתְבַּתָּ, שֶׁפּוֹנְתוֹ, זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה, הִיָּה עֲלֶיךָ דִּיקָא, וְאִפְלוֹ עַל הַגְּרוּעִים הִרְבֵּה יוֹתֵר, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְלְמַעַן הַשֵּׁם, תִּקְיָם בְּכָל עֵת – "מִבְּטָן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי" וְכוּ', כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ, שְׂאֵמֵר, שְׂזֶה הָעֵקֶר, וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק בְּכָל כַּחַד בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת לְשִׁמַּח נִפְשֶׁךָ בְּכָל מָה דְאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט בְּמַלֵּי דְשְׁטוּתָא, וְתִסְמַךְ עַל כַּחוֹ שֶׁל זֶקֶן דְקִנְדָּשָׁה, שֶׁהִכֵּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי הַעוֹנוֹת יִתְהַפְּכוּ לְזִכְיוֹת, כִּי הַשֵּׁם גָּדוֹל מְאֹד וְכוּ', שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה כְּלָל...

... אֱהוּבֵי, בְּנֵי וְכוּ'. אִךְ בְּחִסְדֵי הַשֵּׁם אֲנִי מִחְזֵק וּמְחַיֶּה עֲצָמֵי הִרְבֵּה עַל-פִּי הַדְּרָכִים שְׁלֵנוֹ, וּבִקְשָׁתִי מִמֶּךָ, בְּנֵי, חֲבִיבֵי, מִחֲמַד עֵינֵי, לְבַל תִּירָא וְאֵל תִּפְחַד, רַק תִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל זֶה, וְתִבִּין וְתִשְׁכִּיל מִמוֹצֵא דְבָר, שֶׁתִּכְרִיחַ עֲצָמְךָ עַל-יְדֵי-זֶה בְּיוֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׁיחְתָּךְ לְפָנֵי קוֹנֵךְ וְצוּרְךָ, כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם עֲצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם תִּפְלֶה וְתַחְנוּנִים וְצַעֲקָה וְזַעֲקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ, וְאֲנִי תְרוּיִת, שְׁתּוּכַל לְפָרֵשׁ גַּם כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ מִכְּבָר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵינוֹ, בִּפְרָט

עֲתָה בַשָּׁנָה הַזֹּאת, הַכֹּל רְמִזִּים גְּדוּלִים, שְׁמִכְרִיחִים אוֹתָנוּ לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יְתָבְרוּ, אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא, וְהַעֲקֹר לְכָל יִתְרָשׁל מֵעֲתָה לְהַפִּיל תַּחֲנֻתוֹ וְשִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יְתָבְרוּ בְּכָל יוֹם, וְיִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה, וְאֵל יִבְהַלּוּהוּ רַעֲיוֹנָיו, וְאֵל יִחְלִישׁוּ דַעְתּוֹ תְּאֻוֹתָיו וּבִלְבוּלָיו וְהִבְלִיו, רַק יִתְחַזַּק עַל־פִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבְרָנוּ בָּהֶם הַרְבֵּה, וּבִפְרָט עַל־פִּי הַדְּרֹךְ שֶׁל "אֲזַמְרָה לְאֱלֹקֵי בְּעוֹדֵי", שֶׁזֶה הַדְּרֹךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד, צְרִיף שִׁיְהִיָּה חֲדָשׁ אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם, וְעַל־יְדִי־זֶה הַדְּרֹךְ יִיכָל כָּל אָדָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא, וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יְתָבְרוּ הַרְבֵּה אוֹ מַעַט עַל־כָּל־פְּנִים, שֶׁזֶה יְסוּד וְעֵקֶר הַכֹּל וְכוּ'...

... אֶהוּבִי, בְּנֵי וְכוּ'. לַעֲתָ עֲתָה יֵשׁ לָנוּ פְּנָאֵי לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יְתָבְרוּ וְלְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵינוּ עַל־יְדִי־זֶה דִּיקָא, כִּי אֵין לָנוּ לְמִי לְבָרַח, כִּי אִם לַהֵשֶׁם יְתָבְרוּ, וְהִנֵּה יְמֵי הַמִּשְׁפָּט וְהַדִּין הַגְּדוֹל שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִמִּשְׁמָשִׁין וּבָאִין, וּבְכָר בְּרָכוּ רֹאשׁ חֲדָשׁ אֱלֹל, וְצְרִיכִין לְרַעַד וּלְפַחַד מְאֹד מִמִּשְׁפָּט הַזֶּה הַנוֹגֵעַ לְחַיִּים נְצַחִים, וְאֵי אִפְשָׁר לְשַׁחַד בְּמִמוֹן וּלְפִיִּס בְּדְבָרִים, וְכָל פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁעֲלֵי שַׁיֵּשׁ לָנוּ עֲתָה הוּא, כְּדִי לְזַכֵּר וְלֹא לְשַׁכַּח פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִכָּל שָׁכֵן שֶׁל יוֹם הַדִּין הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא, כִּי צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת כָּל הַפְּחָדִים וְכָל הַיִּרְאוֹת הַנְּפוּלוֹת לְכִלֵּי לְפַחַד וְלְהִתְיַרֵּא מִשׁוּם דְּבָר, כִּי אִם מֵהַשֵּׁם יְתָבְרוּ לְבָדוּ, וְלִידַע וְלְהֶאֱמִין, שֶׁכָּל הַיִּרְאוֹת וְהַפְּחָדִים הַעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, בְּפְרָט פְּחָדִים כְּאֵלֶּה שַׁיֵּשׁ לָנוּ עֲתָה, הַכֹּל כְּדִי לְהַזְכִּירָנוּ לְרַעַד וּלְפַחַד מֵהַשֵּׁם יְתָבְרוּ, וְתַכְּף שְׁאוּכְרִין בְּיִרְאֵת הַשֵּׁם, אֶף־עַל־פִּי שִׁיּוֹדְעִים כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ שֶׁאִינוּ נִקִּי כָּלֵל, אֶף־עַל־פִּי־כֵן יְכוּלִים לְשַׁמַּח וְלַחֲיוֹת חַיִּים אֲמִתִּים, כִּי יִרְאֵת הַשֵּׁם תּוֹסִיף יָמִים, בְּחִינַת יִרְאֵת הַשֵּׁם לְחַיִּים, וְזֶה עֵקֶר שְׁלָמוֹת הַיִּרְאָה, שְׁדִיקָא עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה הַגְּדוּלָה, יִגִּיעַ לְשַׁמְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְגִילּוֹ בְּרַעְדָה". וְהַעֲקֹר בְּכַח הַצְּדִיק הָאֱמֵת, כִּי מֵאֲחֵר שְׁאוּכְרִין אֵיף צְרִיכִין לְפַחַד וְלְרַעַד מֵעַצְם הַפְּגָמִים וְכוּ', תַּכְּף מְחִינִין וּמְשַׁמְחִין עֲצָמָן מֵהַ שְׁאֲנוּ סְמוּכִין בְּכַח גְּדוּל וְנִפְלָא כְּזֶה וְכוּ', בְּפְרָט שְׁזַכִּינוּ גַם־כֵּן לְחֻטָּה

כמה נקודות טובות בכל יום להחיות עצמנו על-ידי-זה, ועל-ידי-זה יכולים לישוב דעתו ולהוסיף בכל יום כל מה דאפשר, ולחדש ולחזק הרצון והכסופין דקדושה בכל יום, ולהוציא הכסופין מהכח אל הפעל על-ידי דבור פיו, און טאקי פארט אשרינו (א), שאנו יודעים מכל זה ועוד ועוד, לעולם לא נבוש מה שזכינו לידע מאמת בזה וכו', וצריכין לזכר בכל פעם מה שאמר: "וואס האבין מיר זיך צו שעמין" (ב) וכו'...

... בני, חביבי וכו'. וגם מעט היסורים שתשמע ממנו, תראה להחיות נפשך בהם, פי כבר ידענו שהכל לטובה, והמניעה בשביל החשק, ובדאי לא יעזב אותנו השם יתברך, ואם גם פה נמצאים מניעות הרבה, בדאי יגמר השם כל מה שהתחיל, פי לא דבר ריק הוא, מה שנעשה עמנו בכלליות ובפרטיות עם כל אחד ואחד, ובפרט שידענו, שגם עם כל העולם נעשה מה שנעשה, בפרט עם החולקים, שמלאים פעם ויגונות ביותר, ואי אפשר להאריך בזה, כבר הארכתי הרבה לדבר עמכם אמתת האמת, שתזכרו היטב מה שכתוב בספרי קדש, שהעולם מלא יגונות, כמו שכתוב (קהלת ב') "פי כל ימיו מכאבים וכעס", וכבר אתם מבינים קצת בזה, אך צדין אינכם משימים לב היטב להבין מזה, שהשם יתברך אין פונתו בקיום העולם בשביל הנהגותיהם בדרכי הכלים הנוהגים בעולם, רק כל ההכלים, הכל בשביל הבחירה, ועקר פונתו ורצונו וחספו יתברך הוא בכל תנועה ונקדה טובה שחוטף כל אחד מישראל בכל יום, אשר הצדיקי אמת מבררים ומעלים אותם, ובונים בנינים נפלאים ונוראים, ואין שום חיות וקיום פי אם על-ידי צדיקי אמת, ואם כל זה ידוע מכתב, אף-על-פי-כן צריכין לחזר זאת בכל יום, ולזכר שאין שום זמן פלל, כמו שנאמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"א) על-פסוק: "אני היום ילדתיך" וכו'...

... בני, חביבי וכו'. דברינו פלם הם דברי תורה הנוגעים למעשה (א) ובאמת בכל זאת אשרינו. (ב) מה יש לנו להתביש...

ולהצלת הנפש בודאי מצוה לכתב גם בחל המועד, וכלל הדבר, שתדע, שחלילה חלילה, לך לחשב בענין זה כלל לא למפרע ולא לאחר-כך, רק להשפיע מדעתך הדבר, כי שמעתי מפיו שענין זה הוא כמו ודי למבין, כי המחשבה והמרה שחורה בענין זה מזיק מאד, ואינו מועיל כלל, והלא איך שהוא בודאי אתה צריך לדבר הרבה בינך ובין קונך, ולפרש שיחתך לפניו יתברך בכל יום, ובודאי בתוך דבריך תרגיש מכאובי נפשך, כי ענין זה אינו נמשך מעצמו רק ממה שעבר עליך מקדם, אך על כלם יש לנו על מי להשען, על פחו של זקן דקדושה, ובכחו הגדול עדין אנו יכולין לפרש שיחתנו לפניו יתברך, והוא יתברך מלא רחמים, ורק הוא יודע יצרנו וכו', וכבר דברנו הרבה בזה, וצריכין לחזר בכל יום מה ששמעתי מפיו הקדוש, וזכרנו לברכה: "השם יתברך גדול מאד, ונעשים דברים פאולה בעולם, ואין יודעין כלל, ואפלו מה שנעשה עמכם" וכו' וכו', ובודאי כבר שמעת מזה מאתי, ועדין אתה צריך לרחמים רבים, שתזכה להרגיש נפלאות נוראות גדלת הדברים האלה, והכלל, שאין יודעין כלל, וכמו שיכולין לקלקל, בן יכולין לתקן, וברוך השם, אשר הפליא חסדו עמנו, שאין אנו חולקין על המתקן וכו', הכפל הדבר באזהרה כפולה ומשלשת, שלא יהיה לך שום מרה שחורה מזה, ולסלק הענין מדעתך לגמרי, ולכלי להתפחד כלל, רק להתחזק בשמחה, ותחזר להתחיל מחדש לילך עם התורה הקדושה "אזמרה לאלקי בעודי", ותהיה בעיניך חדשה לגמרי, ועל-ידי-זה תוכל לשמח ולהתחזק, קנה להשם ויושיע לך בכל ענייך, ואלמלא לא אתינא לעלמא, אלא למשמע התורה "אזמרה" – דיינו, ואל תשכח, שתהלה לאל, היית על ראש השנה הזה בתוך עדה קדושה ונוראה פזאת, וכבר הזהירנו הוא, וזכרנו לברכה, שמי שיהיה אצלו על ראש השנה, צריך לשמח בכל השנה, ואמר בפרוש: "אכלו מעדנים ושתו ממתקים, כי חדות השם הוא מעזכם", כי המקרא הזה נאמר על ראש השנה...

... **שְׁלוֹם וכו'.** הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יַעֲזֹר, שְׂיִהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְנִזְכָּה לְהִבִּין דְּרָכֵי הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו וְנִרְאוֹתָיו בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת וּבְכֹל שָׁעָה, וְלִהְבִּין מֵהֶם רְמִזִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ בְּכֹל עֵת, וְאִין לִי פְּנָאֵי לְהַאֲרִיף כָּלֵל וְכו', רַק אֶהְבֶּתְךָ וְתִשׁוּקֶתְךָ הַחֲזִיקָה הַכְּרִיחוּנִי לְכַתֵּב עַל-כָּל-פָּנִים מְעַט דְּבוּרִים אֱלֹהִים, וְשִׂמְחָה, בְּנִי, וְכֹל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, בְּכֹל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל, שְׂזַכִּינוּ, וְאֶתְמַל חֲזַרְתִּי עִם אֶחָד הַתּוֹרָה "אֲזַמְרָה לְאֵלֵקִי בְּעוֹדֵי", וְנַעֲשֶׂתָה בְּעֵינֵי כַּחֲדָשָׁה מִמֶּשֶׁ, וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יִזְכֵּנוּ לִילָף עִמָּה בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת, כִּי נִפְלְאִים הֵם מְעַשֵּׂי הַשֵּׁם הַמָּה, גְּדוּלִים מְעַשֵּׂי הַשֵּׁם, אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, מָה אֲדַבֵּר, חֲזִקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד בְּכֹל יוֹם מִחֲדָשׁ, כֹּל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא, כִּי כָּל חֵיּוֹתָנוּ וְקִיּוּמֵנוּ הוּא בְּכֹל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה וּבְכֹל נִקְדָּה וְנִקְדָּה מַה שְּׁמוֹשָׁכִים עֲצָמָם בְּכֹל פְּעַם מְרַע לְטוֹב, וְכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא, כֹּל חֵיּוֹתוֹ וְקִיּוּמוֹ מִזֶּה, וְסוּף כֹּל סוּף נָשׁוּב כְּלָנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי-זֶה. דְּבָרֵי אַבִּיכֶם הַמְּשַׁתּוֹקֵק בְּכֹל עֵת לְתַכְלִית הַנִּצְחִי לָנוּ וְזַרְעֵנוּ וְלְכֹל יִשְׂרָאֵל לְנִצָּח...

... **אַהוּבֵי, בְּנֵי, חֲבִיבֵי וכו'.** כֹּל מִכְתָּבֶיךָ מְלֵאִים צְעָקוֹת וְקוֹלוֹת וְכִסּוּפִין לְשׁוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּאַמָּת, וְאֲנֹכִי יֹדַעְתִּי, כִּי רַב בְּגִי-אָדָם אֶפְלוּ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, עָבְרוּ עֲלֵיהֶם כְּהִנֵּה וְכִהֵנָּה אֲלֵפִים וְרַבּוֹת פְּעָמִים, כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי וְהִבְנַתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְכַאֲשֶׁר אָנִי בְּעֲצָמֵי רְאִיתִי וְשְׁמַעְתִּי וְהִבְנַתִּי מִפִּי רַבּוֹת אֲנָשִׁים וּמִפִּי סִפְרֵי קִדְשׁ, וְכִבְּר דִּבְרָנוּ בְּזֶה הַרְבֵּה, וּמָה לָנוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּזֶה, הֲלֹא חֲכַמֵּינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (קְדוּשִׁין ל:) אָמְרוּ בְּפִרוּשׁ: יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ וּמִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכֹל יוֹם, וְאֵלְמָלָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזְרוֹ וְכו', שְׁנֵאמַר: "צוּפָה וְכו', "הַשֵּׁם לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ", אֵיךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן אִין מִי שֶׁדַּבֵּר כָּל-כָּף בְּזֶה, וְהוֹעִיל בְּדַבּוּרָיו לְנִצָּח כְּמוֹ אֲדוּנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַנּוֹרָא, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, עַל-כֵּן עָלָה עַל דַּעְתִּי, שְׂאִין לִי מָה לְהַשִּׁיבְךָ, מֵאַחַר שְׂכַבְר דִּבְרָנוּ הַרְבֵּה, וְכִבְר נְדַפֵּס וְנִכְתַּב הַרְבֵּה, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד, אֵיךְ עִם כָּל זֹאת אֵי אֶפְשֶׁר לְבֵית הַמְּדַרְשׁ בְּלִי חֲדוּשׁ, וּבְכַפְרֵט כִּי זֶה הָעֵקֶר — לְכֹל יִתְיַשְׁנוּ הַדְּבָרִים, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי אֲסוּר

להיות זקן וישן, חס ושלום, רק בכל יום יהיו פחדשים ממש, וזה יסוד כל התורה כלה, כְּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ עַל זֶה: "בְּכֹל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ פְּחָדְשִׁים", וְעַל זֶה בָּאתִי לְךָ לְהִזְכִּירְךָ וּלְגַרְזֵךְ, בְּנִי, חֲבִיבִי, שְׂתַרְאֶה בְּכֹל יוֹם וְיוֹם לְקַיֵּם זֹאת מִחֲדָשׁ, שְׂיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דְּבָרֵי קִדְשׁ, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, פְּחָדְשִׁים מִמֶּשׁ, וְכֹאֲשֶׁר כָּבַר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם, שְׁגַם דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, וְזָכְרוֹנָם לְבִרְכָה, אֱלוֹהֵינוּ, שְׂאֲמָרוּ שְׂיִהְיֶה פְּחָדְשִׁים, אֲסוּר שְׂיִתְיַשְׁנוּ, חַס וְשְׁלוֹם, וְכֵן לְעוֹלָם, וְהִבֵּן הַיֵּטֵב, וְעַתָּה הֵט אֲזַנְךָ וּשְׁמַע אֲמָרֵי מִחֲדָשׁ, וְתִדַּע, שְׂהִיָּה זֶה סְמוּךְ צַדִּיק גְּדוֹל, קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ בְּכֹל עֵת בְּשִׁבְלֵי טוֹבוֹת הַעֲקָרִיּוֹת, לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַחְזִירָם לְמוֹטֵב בְּעֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְכוּ', שְׂזֶה עֵקֶר הַרְחַמְנוּת עַל יִשְׂרָאֵל עִם קָדוֹשׁ, וְהוּא בְּנִפְלְאוֹתָיו וְהַשְׁגָּתוֹ הַעֲצוּמָה, הוֹדִיעַ לָנוּ, שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי יִחְיֶה וְיִחַזַּק עֲצָמוֹ בְּכֹל יוֹם עַל-יְדֵי כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה שְׂיִחַפֵּשׂ וְיִמְצָא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין, וּמִבְּאֵר זֹאת בְּפִסּוּק — "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע" וְכוּ', וּבְפִסּוּק — "אֲזַמְרָה לְאֱלֹקֵי בְּעוֹדֵי" וְכוּ' (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָן, חֵלֶק א', סִימָן רפ"ב), וְאַחֲרֵיכֵן אָמַר, שְׂהוּא נוֹסֵעַ בְּשִׁבְלֵי עֶסֶק זֶה לְלַעַמְבְּעָרָג, וְגַלְהַ נּוֹרָאוֹת בְּעֵנִין הַמְשֻׁכָּן, שְׂהַצְדִּיקֵי אֶמֶת בּוֹנִים בְּכֹל יוֹר, עַד שְׂהָאִיר עֵינַיִם הַמְּבִיטִים עַל הָאֶמֶת בְּהַמְשָׁנָה — "הַחֲזֵן רוֹאֶה" וְכוּ', וְאֲנִי בְּעֵנֵי זֶה כְּמָה שְׂעוֹת בְּשִׁבְכִי עַל מְשֻׁכְּבֵי קִדְּם שְׂקֻמְתִּי, חֲשַׁבְתִּי רַק בְּזֶה, בְּשִׁבְלֵי לְהַשִּׁיבְךָ וּלְהַחֲלִימְךָ וּלְהַחֲיוֹתְךָ מִחֲדָשׁ בְּזֶה, כְּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, בְּפִרוּשׁ, לִילְךָ עִם זֶה, וְהִטָּה יְדוֹ הַקָּדוֹשָׁה בְּתַשׁוּקָה נִפְלְאָה, שְׂרַצוֹנוֹ חֲזָק, שְׂגַלְךָ בְּזֶה, כְּאֲשֶׁר כָּבַר סְפָרְתִּי לְכֶם קֶצֶת, וְיֹוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי, שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר, וְיֹוֹתֵר מִזֶּה גַּם אֲנִכִּי אֵינִי יוֹדֵעַ, רַק אֲנִי מֵאֲמִין וּמִבִּין מִרְחוֹק מְאֹד, שְׂהוּא דְרָךְ נִפְלֵא וְנִעִים וְנוֹרָא וְאֲדִיר וּמְתַקֵּן וְכוּ'. וְכֹל עֵנִין פִּסְחֵי יְכוּלִין לְמַצָּא עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי פִּסְחֵי הוּא חֲסֵד לְאַבְרָהָם, כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׂהִתְחִיל לְגַלוֹת אֱלֹקוֹתוֹ בְּעוֹלָמוֹ, וּבְפִסְחֵי בָּאוּ אֵלָיו הַמְּלֵאכִים לְבִשֵׁר שְׂיִהְיֶה נוֹלָד יִצְחָק וְכוּ', כִּי הוּא הִתְחִיל לְקָרֵב בְּנֵי-אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעֵקֶר הַהִתְקַרְבוֹת הֵיטָה עַל-יְדֵי הַחֲסֵד, שְׂהִטָּה כָּלפִּי חֲסֵד, וּמַצָּא זְכוֹת בְּכֹל אֲחָד

שְׂרָצָה לְהִתְקַרֵּב, וְזֶה כֹּל עֲנָן פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל – "וְאֵת עַרְסָה וְעֵרֵיָה וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶיךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ", הֵינּוּ בְּשִׁטּוֹת וּגְנוּת הַתְּאוּרוֹת, "וְאֵמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאֵמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי", הֵינּוּ שְׂגָם בְּתוֹךְ תִּקְוָה הַתְּגַבְרוּת דְּמִיָּה, שֶׁהֵם הַתְּאוּרוֹת הַבָּאִים מִרְתִּיחַת הַדְּמַיִם, בְּזֶה בְּעֶצְמוֹ – חַיִּי, מֵה שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן גִּמְצָאִים בְּךָ נִקְדוּת טוֹבוֹת כָּל-כֶּף, וְאֵתָה מִתְגַּבֵּר וְכוֹסֵף בְּכֹל פַּעַם לְטוֹב אֲמַתִּי, וְאֵתָה מִנְתַּק עֲצָמְךָ וּמִחֲשִׁבְתְּךָ בְּכֹל פַּעַם מֵרַע לְטוֹב וְכוּ' וְכוּ', כִּי זֶה עֵקֶר מַעֲלַת הָאָדָם, שֶׁהוּא גִבְהָ מִמְּלֹאכִים, מִחֲמַת שֵׁישׁ לוֹ יֵצֵר הָרַע כְּזֶה וּבִלְבוּלִים כְּאֵלֶּה, וְהוּא בְּתוֹךְ עוֹלָם כְּזֶה, שֶׁמֵּלֵא שִׁקְרִים וְהִטְעִיּוֹת וּבִלְבוּלִים, וְטִרְדַת הַפְּרִנְסָה וְכוּ' וְכוּ', עַל-כֵּן יִקָּר בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵּךְ כֹּל תְּנוּעָה וְתְנוּעָה טוֹבָה וְכוּ', וְעַל כָּלֵם – כֹּל חִיּוּתָנוּ וְתִקְוַתָנוּ וְשִׂמְחַתָנוּ הוּא בְּכַחוֹ שֶׁל רִבְנוּ הַקְּדוֹשׁ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, תְּהִלָּה לְאֵל, יֵשׁ וַיֵּשׁ לָנוּ עַל מִי לְסַמֵּךְ, זְכוּרָנוּ זֹאת, וְהַתְּאוּשָׁשׁוּ וְהַתְּחִזְקוּ אֵת כֹּל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, אֲלֵמָּלָה לֹא גָלָה אֶלֶּה הַתּוֹרָה הַזֹּאת – "אֲזַמְּרָה" – דִּיֵּינוּ, מִכֹּל שֶׁכֵּן וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁגָּלָה תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלְאוֹת, וְשִׁיחוֹת קְדוּשׁוֹת כְּאֵלֶּה וְכְאֵלֶּה, וּבְיַדֵּי אֵי גֵמַר מֵה שֶׁהִתְחִיל לְהַקְיִצְנוּ מִשְׁנַתָנוּ עַל-יְדֵי כֹל פְּעֻלוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת, כִּי עֲדִין עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ עִם כֹּל הַצְּדִיקִים שׁוֹכְנֵי עִיר, אֲשֶׁר לוֹיֵלָא זֹאת, לֹא הִיָּה לָנוּ שׁוֹם קִיּוֹם כָּלֵל, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֶהֱרַקְדוּשׁ: אֲלֵמָּלָה תְּפִלוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁמְתוֹ עַל הַחַיִּים, לֹא אֲתַקִּים עֲלֵמָּא כְּרַגְעָא...

... אֲהוּבֵי, בְּנֵי וְכוּ'. עִם כֹּל זֶה אֵי אֲפֹשֶׁר לְבִית הַמְּדַרְשׁ כֹּלֵא חֲדוּשׁ, וּבְכַרְט דְּבִרֵי אֲדוּנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרִבְנוּ, זְכוּר צִדִיק וְקְדוּשׁ לְבִרְכָה, שֶׁהֵם עֲמָקִים מְנִי יָם וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכֹל יַעַת, וְהַעֲקָר הוּא, כִּי כְּפִי דְּבִרְיָה וּמִרִירַת צִעֲקָתְךָ, נִרְאָה, כְּאֵלֹו כְּבֹר שְׁכַחְתָּ, חֵס וְשְׁלוֹם, הַתּוֹרָה וְהַשִּׁיחָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל "אֲזַמְּרָה לְאֵלֵקִי בְּעוֹדֵי", אוֹ שֶׁכְּבֹר נְתִישְׁנָה אֲצִלְךָ כָּל-כֶּף, עַד שֶׁאֵין אֵתָה מְחִיָּה וּמְשִׁיב נִפְשָׁךְ עַל יְדֵי כְּרָאוּי, עַל-כֵּן מַעַת קְרִיאַת מִכְתָּבְךָ, נִתְעוֹרְרַתִּי לְחִזּוֹר וּלְהִזְכִּירְךָ נְעִימַת אֲמַתַּת קְדֻשַׁת הַתּוֹרָה הַנִּלְל, עִם עוֹד כְּמָה תּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת

קדושות השכינים לזה, והעקר לילך בהם בפשיטות בכל יום מחדש, ואדרבה דוקא על-ידי שמסתכלין ומחשבין עצמו, שהמצולות ים שוטפין עליו מכל צד וכו', וכמעט כמעט, חס ושלום, חס ושלום, צריכין דוקא על-ידי-זה להזכיר עצמו את כל דברי התורה הנ"ל, כי הלא אף-על-פי-כן יש בו נקודות טובות מפמה מצוות והנהגות טובות וכו', ולהפך היגון ואנחה לששון ושמחה, פי אדרבה, כל מה שנוראה לי שאני רחוק יותר, ואם האמת הוא כן, יש לי לשמח יותר ויותר מה שאני זוכה אף-על-פי-כן להניח טלית ותפלין בכל יום, ולקבל שבת ויום טוב וכו', ולהתקרב ולינק מאור קדוש וחדש פנה וכו', ולתן שבח והודיה והלל להשם יתברך בכל יום ובכל עת, אשר עד כה עזרנו להשאיר על עמדנו, והבדילנו מן התועים בכמה בחינות בתוך רעש ורוח סערה פנה, בפרט מה שעבר עלינו בשנים הסמוכים, השם יתברך יצילנו וישמרנו מעתה, ועם כי כל זה ויותר מזה אתה יודע מכבר, הלא זה דברי מכבר — שהעקר לבלי להיות זקן וישן, חס ושלום, שלא לפל לזקנה דסטרא אחרא, כי כבר הזהירונו רבותינו, וזכרונם לברכה, כמה פעמים, דברי תורה אל יהיה בעיניך פישנים אלא כחדשים וכו', בפרט חדושים נוראים כאלו המתחדשים בכל עת ורגע למי שמשים לב אליהם באמת לאמתו, ומה אוסיף לדבר אליך עוד. חזק, בני, ואמץ, וקנה להשם ויושיע לך, וסוף כל סוף יגמר השם על-ידי צדיקיו האמתיים עם כלנו לטובה, וגם אתה בכלל בודאי בחסדו הנפלא, ותקיים קנה אל השם וכו', וכפרוש רש"י שם: ואם לא נתקבלה תפלתך חזק ואמץ, וחזר וקנה אל השם, כי לא יזנח לעולם השם, וגם תזכר מה ששמעתי מפיו הקדוש בזה הלשון: גאט איז גרויס מען וויסט גאר ניט, סע טוהען זיך אויף דער וועלט זאכען מען וויסט גאר ניט (ג) וכו' וכו', רק שלא להתיאש מהצעקה ומהרחמים והתחנונים, ויתהפך הפל לטובה. ושבת שירה מממש לבוא, השם יתברך יזכנו להרגיש מחדש — "משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם..."

(ג) אלקים הוא גדול... לא יודעים כלום... נעשים בעולם דברים... ולא יודעים כלום.

... **מכתבך קבלתי וכו'.** מי יתן והיה לבבך זה כל הימים, ולהוסיף בכל יום ויום רצונות וכסופין טובים חדשים וחדקים באפן שתהפך הכל לשמחה וטובה, עד שתזכה ליראה את השם ולעבדו באמת ובתמים ובשמחה וחדוה רבה כל ימך לעולם, אתה ובניך ובני ביתך וכו', וכל הנלוים אליך, ותהלה לאל, יש ויש לנו במה לשמח בחסדו הגדול, באשר דברנו הרבה בזה, ואתה, בני, הזכרתי בדבריך במכתב הנ"ל במה שדברנו בענין מצות זכירת יציאת מצרים בכל יום וכו', ובכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו וכו', וגם על זה אני מחייב לתן תודה והודאה גדולה לשמו הגדול יתברך, אשר עד הנה עזרנו ורחמיו המרבים, שנמצאים אנשי אמת, ומהם בני יוצאי חלצי, ששומעים קצת דברי אמת ותמים העמקים מאד הנובעים ממעין נשגב ונורא מאד מאד וכו', אשרינו מה טוב חלקנו וכו' וכו', ואני מחייה עדין עצמי בזה וכו', כי אני בעיני וימי זקנה ושיבה קפצו עלי וכחי חלש ודל, ושונאי רבו כמו רבו, השם יתברך יצילני, מלבד שאר מיני בלבולים כמעט בלי שעור, הגלויים לכם אפס קצתם, מפל שפן מה שנגעלם מקם, הן על כלם זאת נחמתי בעיני על גדל עצם חסדו, אשר הפליא עמי העני והאביון לחיותינו כיום הזה בחיות אמתי ונצחי בזה, בדברים פאלה בהתגלות והתנוצצות אלקות בזה, אשר אי אפשר לבאר. מה אדבר וכו', חסדו גבר עלינו ואמת השם וכו', והנה האיר השם עיני, שלמדתי ב"עין יעקב" במסכת עבודה זרה, פרק א', ובדאי כבר למדתי ממהרה זאת במה פעמים, וגם באותו היום שלמדתי, לא שמתי לב כל-כף להבין הרמזים לעבודת השם, ואחר-כך נפקחו עיני לפי והוא מחייה אותי מאד, וגם כבר החייתי בזה במה נפשות, בעזרת השם יתברך, והוא מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, שם על פסוק (איוב ל'): "אף לא בעי ישלח יד, אם בפידו להן שוע, שאפלו אין ישראל עושין מצוה אלא מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה, אני מצרפו לחשבון גדול וכו'. ראה, בני, והבן, וכל השומעים לקולי, איך מפרש ומבאר ומרמז במאמר זה כל מה שאנו עוסקין לדבר הרבה בענין

ההתחזקות על זאת התורה הנוראה על-פסוק "אזמרה לאלקי בעודי" וכו', וכן מבאר ביותר, שאפלו אין ישראל עושין מצוות אלא כתרגול המנקר באשפה, הוא מצרפו לחשבון גדול, ואני מחיה את עצמי בזה מאד, כי הטוב שלנו עתה הוא ממש כתרגול המנקר באשפה, שמתוך האשפה הוא מוציא איזה חצי גרעין של שעורים או חטים וכיוצא, וכן חוזר ומחפש כל היום, עד שמוצא בכל פעם איזה חלק מפרור לחם המטל באשפה, ובה מחיה עצמו, והשם יתברך ברחמיו העצומים מבקש מישאל עם קרובו, שעל-כל-פנים יחיו עצמן בזה, כי הוא מצרפן לחשבון גדול כנ"ל, ואל ישגוהו על היסורים וההרפתקאות וכו' העוברים על כל אחד בגוף ונפש, כי כלם ברחמים גדולים ובחסד לטובה הנצחית, כמו שאמרו שם מקדם, אבל ישראל אני פורע מהם מעט מעט כפיד של תרגולין שמנקרין באשפה, דבר אחר — אפלו אין עושים מצוה וכו' כנ"ל, דבר אחר — בשכר שמשועין לפני, אני אושיע אותם, והינו דאמר רבא: מאי דכתיב "ואנכי אפרם" וכו', עין שם כל זאת היטב, ותביט ותראה ותבין נפלאות והתחזקות נפלא עד אין קץ, אך לולא חסדי השם אשר גברו עלינו, שזכינו לשמע מה ששמענו מהנחל נובע מקור חכמה, וזכרנו לברכה, בענין זה, בודאי לא היינו מבינים כל זה מדברי חכמינו, וזכרונם לברכה. אך עתה אחרי אשר האיר עינינו במחשבים כאלה, כי הוא מגלה עמקות מני חשף, על-ידי-זה בחסדו הגדול גם אנו זוכים למצא בדברי חכמינו, וזכרונם לברכה, שפנונו ברוח קדשם לדבריו האמתיים והעמקים מאד, כי אמת הוא אחד. מה גדלו מעשיך השם מאד עמקו מחשבותיך לחיותינו כיום הנה בדורות הללו וכו', ואתם תבינו, בני, ואחי ורעי, כל דברי חכמינו, וזכרונם לברכה, הנ"ל קשורים ומרכבים זה בזה היטב, כי הזהירו אותנו לבל יבהלו אותנו רעיונינו, היסורים וההרפתקאות העוברים על כל אחד, וחסרון הפרנסה וכו', כי כל היסורים הם בחסד למי שמסתכל עליהם, כי "בצר הרחבת לי" וכו', פמבאר בדבריו, וזכרנו לברכה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצ"ה), כי כל היסורים הם

רק כתרנגול המנקר באשפה, והכל לטובה גדולה לנצח, כי נפרע מישראל מעט מעט, כדי שיזכו ישראל לעולם הבא, כמבאר שם אחר-כך, ואם תרצה לומר — האמת הוא בודאי כך, אך במה אזכה לעולם הבא, מאחר שאני יודע בנפשי מאוס מעשי ומעוטי מצוותי ותורתתי? על-זה אמרו מיד דבר אחר: בשכר שמשועין לפני, אני אושיע אותם, הינו שמנקרין באשפה אני מצרפו לחשבון גדול, ואם תאמר אף-על-פי-כן גם אלו היסורים וכו', אף-על-פי שהם בחסד גדול לפי רבוי עוונותי ולא כחטאנו עשה לנו וכו', אף-על-פי-כן אין לי כח לסבל אותם, כי כחי חלש ודל, על-זה אמרו מיד — דבר אחר: בשכר שמשועין לפני, אני אושיע אותם, הינו כאומר — הלא יש לך עצת גדולה וביית מנוס נפלא — לזעק ולשווע לפניו יתברך, ובודאי יושיעך כנ"ל, ויש בזה הרבה לדבר, אך אי אפשר על פני השדה וכו', ודי בזה בעת לחפצים באמת להתחדש על-ידי-זה להתחיל לילך בדברינו שדברנו בזה, להתחיל בהם מחדש ממש, וכל אחד לפי ערכו יכול להבין מזה התחזקות נפלא עד אין סוף ואין תכלית, כי עקר הוא התחזקות, רק חזק ואמץ, כי השם אתנו, כי הוא יתברך מלא רחמים, וחסדי השם כי לא תמנו וכו', והשם יתברך יזכנו לשמח בשמחת פורים הבא עלינו לטובה, ונזכה שיהיה פורים הקנה לפסח וכו', וכל זה מרמז בדברינו הנ"ל, שדברנו מתחלה מיציאת מצרים, ואחר-כך מענין תרנגול המנקר באשפה, שגם זה יקר בעיניו יתברך, והוא כל ענין פורים, שהוא מפלת המן, עמלק, שעומד בכל דור ודור בכל עת ובכל יום על כל אחד ואחד להפילו, חס ושלום, ולהחליש דעתו מאד, כמו שכתוב — "אשר קרף בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריד" וכו', והשם יתברך בעצמו לוחם עמו על-ידי צדיקיו האמתיים בכל דור ובכל זמן, ומהפך הכל לטובה, כפי אשר אנו רואים בדור העני הזה, שהאיר עינינו בחדוש תורות כאלו, עד שגם אנו יכולים למצא ולהבין עצם חסדו יתברך בלי שעור, ועדין חביבותיה גבן וכו' וכו', ותזכו לשמר דרך השם, ולהתעורר להתקרב להשם מכל מקום

שהוא, מפל מה שעובר על האדם בכל עת, בפרט כשזוכין שנולד בן או בת ישראל, שנגדל כביכול צלם דמות תבניתו, כמו שכתוב על פסוק: "אשבעה בהקיץ תמונתך", וצריכין להודות להשם על זה מאד, להתחיל על-ידי-זה להתקרב מחדש להשם יתברך...

... **אהובי, בני וכו'.** קבלתי מכתבך וכו', וישתי כעל כל הון בראותי עצם תשוקתך וזריוותך לנטות מכתב אלי בכל פעם, למען תוכל להנות מאור האמת הגנוז אצלנו בחסדו הנפלא יתברך שמו. והחייית אותי במה שכתבת, שמכתבי הועיל לך לשמח נפשך קצת, כי זה כל מגמתי, כי עדין אינך יודע עד היכן מגיע השעשועים שעושים להשם יתברך, כשמחיים נפש הישראלי בעצם מרירות נפשו בגוף ונפש וממון, מעצמו ומאשתו ויוצאי חלציו וכו', וכשמכניסים בו איזה רמז ונצוץ אמתית באפן שישמחו נפשו ויחזקו דעתו קצת וכו', זה עקר בחינת מקים נפש מישראל, שנגחשב כאלו קים עולם מלא, ולספר לך המון התלאות שרואים פה יקצרו המון יריעות, בכל עת ובכל אדם ובכל מקום רואין שאין מקום לברח ולנוס, כי אם להשם יתברך ולהתורה הקדושה...

... **אהובי, בני וכו'.** ומה אעשה לך וכו', כבר נחמתי אותך בכמה וכמה נחמות וישועות אמתיות, אשר אפלו אם, חס ושלום, היית אתה הגרוע והפגום שבכל העולם כלו יכולים לנחם ולשמח עצמו ברבוי המשיבי טעם שדברתי עמך בכתב ובעל-פה, אשר כלם נובעים מהאמרות טהורות וכו', ואתה אינך משים לב היטב לדברי הנחמות והישועות. כלל הדבר, איך שיהיה, יש לנו אב זקן שפזקנים, שפודאי יושיע גם אותך ואותי איך שיהיה, תהלה לאל, יש לנו תקנה גדולה, יש ויש, בעזרת השם יתברך, חסדו גבר עלינו ואמת השם לעולם. מפל שפן וכל שפן שיש בך גם-פן הרבה נקודות טובות בלי שעור, וכפלח הרמון רקתך וכו', כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה. וכל זה כלול במה שדברנו כבר על-פסוק "שחורה אני ונאווה", שחורה אני — במעשי,

וְנִאֲוָה אָנִי — בְּמַעֲשֵׂי אֲבוֹתַי, שֶׁהֵם הַצְדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם:
 וְנִאֲוָה אָנִי — בְּפִנְחָס וְכוּ', וְגַם בְּמַעֲשֵׂי יֵשׁ בָּהֶם נְאֻמִּים וְכוּ',
 שֶׁזֶּה נֶאֱמַר אַחֲרֵי חֲטָא הַעֲגָל, שֶׁהָיָה שָׁם עֲבוּדָה זָרָה וְגַלּוּי עֲרִיּוֹת
 וְכוּ', מִכָּל שָׁפָן שְׂאֵתָה לֹא עָשִׂיתָ אֶת הַעֲגָל, חֵס וְשְׁלוֹם, וְאִין לָךְ
 חֵלֶק בּוֹ, רַק אַתָּה מֵהִנְאָחֳזִים בְּכָל כַּחַס בְּהַצְדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת מִשָּׁה, שְׁעוֹסֵק בְּכָל יְעַת לְהַעֲלוֹת אֶפְלוֹ מִשְׁמַד לְרִצּוֹן, מִכָּל
 שָׁפָן וְכוּ', רַק חֲזוּק, בְּנִי, וְזָכַר הֵיטֵב מֵה שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂאִין יוֹדְעִין כָּלֵל
 וְכוּ', כִּי גְדוֹל הַשֵּׁם וְכוּ', וְלִגְדֹלְתוֹ אִין חֶקֶר וְכוּ' ...

... **מִכְתָּבוֹ קִבְּלָתִי וְכוּ'.** רַק דְּבַרְתִּי בְּדַרְךָ כָּלֵל בְּעֵינֵי הַתַּפְּשֻׁטוֹת
 הַמְּנִיעוֹת מֵהַקְדָּשָׁה בְּזֵה הָעוֹלָם, עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן הֵם מִתַּפְּשָׁטִים עַל
 כָּל אֶחָד, וְאֶף-עַל-פִּי שִׁיּוּדְעִים מְזָה, אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ שְׁלֵפִי
 מִדְּרַגְתּוֹ אֵינּוּ יָכוֹל, וְלִפְעָמִים אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה בְּיוֹתֵר
 לְשִׁבְרָם, וְיֵשׁ בְּזֵה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּמִן הַסֵּתֶם כְּבָר שְׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּעֵינֵי
 זֶה הַרְבֵּה, הֲלֹא בְּיָדַי רִצּוֹנִי הָיָה שְׁלֹא תִהְיֶה טְרוּד בְּעַבּוּדַת
 הַפְּאֶסֶט (ד), וְיִהְיֶה לָךְ פְּרִנְסָה בְּסִבָּה קְלָה מִמָּקוֹם אַחֵר בְּאִפְּן
 שְׁתּוּכַל לְלַמֵּד וְלִהְתַּפְּלֵל וְלִהְרַבּוֹת בְּשִׂיחָה בִּינְךָ לְבֵין קוֹנֵךְ וְיוֹתֵר
 וְכוּ', אִךְ מֵה לַעֲשׂוֹת, טוֹב לְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם, אֲשֶׁר גַּם מֵעַסֵּק הַפְּאֶסֶט
 אַתָּה נוֹסֵעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם עַל שְׁבוּעוֹת
 וְשִׁבְתַּת חֲנֻכָּה, וְלִפְעָמִים גַּם בְּאִמְצַע הַשָּׁנָה, וְזֶה כָּל הַלְמוּד הַקְּדוֹשׁ
 שֶׁל "אֲזַמְרָה לְאֵלֵי בְּעוֹדִי" וְכֵן "שְׁשׂוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁיֵגוּ וְנָסוּ יִגּוֹן
 וְאֲנַחָה", שְׁצָרִיךְ לְחַטֵּף הִיגּוֹן וְאֲנַחָה לְתוֹךְ הַשְּׁמִחָה, לְהַפְּךָ הַכֹּל
 לְשִׁמְחָה, מֵה שְׁאֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּחִמְלָתוֹ יִתְבַּרְךָ לֹא וְכוּ', וְאִם שֶׁהָיָה
 לִי קִצְתַּת נַחַת מִמִּכְתָּבְךָ, מִמֵּה שֶׁהִבְנֵתִי שְׂאֵתָה רְגִיל קִצְתַּת בְּהַתְּבוּדוֹת
 וְשִׂיחָה לְפָנַי הַשֵּׁם שֶׁזֶה הָעֵקֶר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אִין רִצּוֹנִי שֶׁתַּחֲשׁוּב
 מִחֲשָׁבוֹת יִתְרוֹת חֲנֻם כָּל-כָּף, טוֹב לְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם, אֲשֶׁר עַד כֹּה
 עוֹרָךְ, וְלִהְיוֹת עַל הָעֵבֶר, וְלִבְקֶשׁ עַל לְהִבָּא כָּל מֵה שְׁצָרִיכִין
 לְבַקֵּשׁ בְּכָלֵל וּבִפְרָט, וְלִפְרָשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, כְּאֲשֶׁר דְּבַרְנוּ
 בְּזֵה הַרְבֵּה וְכוּ'. כָּלֵל הַדְּבָרִים, דְּבָרֵי הַצְדִּיק אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ,
 זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָּה, אֵמֶת וְצֶדֶק וְיִצִּיב וְנִכּוֹן וְכוּ', שְׁצָרִיכִין עַל כָּל דְּבָר

(ד) דָּאָר.

לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהַשְׁעֵן, כִּי אִם עַל אֲבִינוּ
שְׁבַשְׁמִים, בְּפֶרֶט עֲנִי וְאֲבִיוֹן נִרְדָּף כְּמוֹנִי, אִף הוּא יְתַבְרַךְ רַב
לְהוֹשִׁיעַ, וְהַמְנַחֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, יוֹשִׁיעֵנו וַיִּנְחַמְנוּ מְהֵרָה לְשִׂמְחָנוּ
בִּישׁוּעָתוֹ ...

... רַב שְׁלוֹם וְכוּ'. וְעַל אוֹדוֹת הָעֶקֶר שֶׁבְּכָל הָעֶקְרִים מֵה שְׁהִזְפַּרְתָּ
בְּמִכְתָּבְךָ – צַעֲקֶתְךָ הִמְרָה מְאֹד, שֶׁעֶקֶר כְּוִנָּתְךָ עַל כָּאֵב עֲוֹנוֹתֶיךָ
עַל-יְדֵי גְדֹל הַתְּגָרוֹת הַבְּעַל-דָּבָר וְכוּ', שֶׁמִּתְגָּרִין הַמְּחַשְׁבוֹת רְעוֹת
בְּךָ מְאֹד, שֶׁהֵם עֶקֶר הַיִּצְרִין רָעִים, הִנֵּה שְׁמַעְתִּי צַעֲקוֹתֶיךָ וַיִּדְעַתִּי
מִמְּכַאוֹבֵי לְבָבְךָ מִכְּבָר וּמַעֲתָה, אִם אֲמַנֵּם הוֹמָה עָלַי לְבִי, מְעִי, מְעִי,
אוֹחִילָה, כִּי בְּכָל צָרְתְּךָ לִי צָר, וּמְאֹד גְּדוֹל צַעֲרִי וּמְכַאוֹבֵי, אִף כְּזֶה
בְּעֲצָמוֹ אֲנִי מְנַחֵם וּמְחַיֶּה אֶת עַצְמִי, מֵה שֶׁבִּנְפְּלָאוֹת הַשֵּׁם וְחִסְדּוֹ
הַעֲצוּמִים, אַתָּה צוֹעֵק עַדִּין בְּקוֹל מֵר וּמְרוֹר כְּזֶה הָעוֹלָה עַד לֵב
הַשָּׁמַיִם, וְתִדַּע וְתִאֲמִין, בְּנִי, חֲבִיבִי, שֶׁגַּם צַעֲקֶתְךָ וְנִאֲקֶתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ
שׁוֹמֵעַ וּמְבִין וּמְאֲזִין וּמְקַשֵּׁב הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ וְצַדִּיקוֹ הָאֱמִתִּיִּם,
וְחוֹשְׁבִים מְחַשְׁבוֹת לְהוֹשִׁיעֶךָ, וּמֵה שֶׁמִּתְעַכֵּב הַיִּשׁוּעָה, יֵשׁ כְּזֶה דְּבָרִים
נִעְלָמִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד עֲמָקוֹ מְחַשְׁבוֹתֶיךָ יְתַבְרַךְ, וּכְוִדָּאֵי הַמְּנִיעָה
מִצְדָּנוּ, מֵה שֶׁאֵין אָנוּ מִתְעוֹרְרִים לְהַתְּגַבֵּר עַל הַמְּחַשְׁבוֹת רְעוֹת
כְּרֵאוּי, וְגַם הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ חִפְץ וּמִתְאַוֶּה לְתַפְלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲפֵלוּ
שֶׁל הַגְּרוּעַ שְׁבַגְרוּעִים, וְרוֹצֵה שְׁתַּרְבֵּה לְהַתְּפַלֵּל וּלְצַעֵק אֵלָיו יְתַבְרַךְ
יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ'. אֲבָל אִף-עַל-פִּי-כֵן גַּם צַעֲקֶתְךָ הִמְרָה אֵינָה נִאֲבָדֶת
כָּלֵל, וְעַתָּה, בְּנִי, חֲבִיבִי, תִּתְחִיל מַעֲתָה לְפָרֵשׁ לְךָ מִחֲדָשׁ הַתּוֹרָה
עַל-פְּסוּק "אֲזַמְרָה לְאֵלֶיךָ בְּעוֹדִי", וְתִתְחִיל מִחֲדָשׁ לְהַרְגִיל עֲצָמְךָ
לֵילֶךְ עִמָּה בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ, וּמֵאֲהַבְתָּךָ וּמֵאֲהַיּוֹב לְקִיָּם "וְהוֹדַעְתָּם
לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֶיךָ", הַנְּנִי מִלְּמֹדֶךָ קִצַּת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת מִחֲדָשׁ
בְּלִשׁוֹן טִיִּישׁ, כְּדִי שִׁיכְנִסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבְךָ לֵילֶךְ בְּהֵם בְּתַמִּימוֹת
וּבְפְּשִׁיטוֹת, וְכֵן הִנֵּה אוֹמֵר רַבְּנוּ הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא, זְכֹר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ
לְבַרְכָּה: "אֲזֵ אֶמְעַנְטֵשׁ זְעָהֵט אֲזֵ עַר אִיז זִייעַר שְׁפֵל, טָאָר עַר
נִיט אַרָּאפּ פֵּאָלִין נָאָר עַר מוֹז זִיךְ מְחַיֶּה זִיין אוֹן זֵאל זִיךְ מִיִּשְׁב
זִיין, וְוִיא הָאֵב אִיךְ פֵּאָרֵט נִיט אֲמָאָל עֲפִיס עֲפִיס גוֹטֵץ

גיטאן? ווי האב איך נײט עפּײס אַ מַצּוּה גיטאן? איך פּאַסט אױם יום כּפּוּר און תּשׁעָה בָּאָב אױף, און כּל הָאַרְבַּעָה תּעֲנִייתִים אױף, חאַטש דאָס האַרץ טוט מיר זײער וויי, איך גײ אַמאַל אין מַקּוּה אַרײַן, און אַפּלו אין כּל הַקְּלֻקּוּלִים וְכוּ', רחמנא לצלן, מוטשע איך מיך זײער, איך וויל מיך זײער מציל זײן וכו', אין ווי סע איז, על-כּל-פּנים עפּײס נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת האב איך אין מיר וואס איך האב כּמָה פּעמִים גיטאן רצון הַבּוֹרָא יתְבַרַךְ, אין דער מיט מוז מען זײך מַחֲיִיה זײן און נײט מײאַש זײן בְּשׁוּם אַפֵּן" וכו' (ה), וכמו שכתוב בְּהַסְפֵּר בַּלְשׁוֹן הַקִּדְּשׁ, עֵין שָׁם, בְּאֵר הַיֵּטֵב, רק חזרתי לך קצת דברים בַּלְשׁוֹן לַע"ז, לְהַכְנִיס הַדְּבָרִים בַּלְבָּב מַחֲדָשׁ. ואם, חס ושלום, אף-על-פּי-כֵן הַבְּעַל-דָּבָר מִתְגַּבֵּר, צָרִיכִין לַחֲזוֹר וּלְיַלֵּךְ בְּזֶה, וְכֵן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל פֶּעַם, וּבַתּוֹךְ כֶּף עוֹזֵר הַשֵּׁם יתְבַרַךְ הַרְבֵּה, וּבַכּוֹרֵט לְהַתְגַּבֵּר וּלְשׁוּחַ כּל זֶה לַפְּנֵי הַשֵּׁם יתְבַרַךְ, וְלוֹמַר: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, ווי אַזױ איך בין, ווי אַזױ איך בין, אַזױ ווי דוא ווייסט און איך ווייס מײן ווייטיג, דו האסט זײך פאַרט מיט מיר חסד עולם געטאן, און האסט מיך באשאפן מִזְרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשֵׂנִי וְכוּ', און מָע הָאֵט פֶּאָרְט מיר געשניטן און בלוט פאַרגאַסן צו אַכט טאַג, און אין חדר האב איך גילערינט אַלְף-בֵּית אין סדור אין חמֵש אין גמרא וכו', וויפיל שמײך און יסורים האב איך גיליטן פון דיא מלמדים און אליין האב איך מיך אױף גימוטשיט כּמָה פּעמִים, וואס טוט מען רצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, אַךְ שְׂאוּר שְׁבַעֲסָה מַעֲכָב אוֹתִי" וכו', ואם התנא הקדוש שבגמרא לא התביש לומר זה: בדארפן מיר זײך בּוֹדָאי נײט שְׁעַמְעַן שְׂרִיעֵן דאָס פּאַר הַשֵּׁם יתְבַרַךְ בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צַעֲקָה, וכמו שאתה צועק לַפְּנֵי בְּמַכְתָּבְךָ כּל פּעַם: בִּיטְעַר, בִּיטְעַר, בִּיטְעַר וכו', גִּיּוּוֹאֵלְד גִּיּוּוֹאֵלְד וכו' (ו), כֶּף (ה) כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁהוּא מֵאֵד שֶׁפֵּל, אֲסוּר לוֹ לִפְל (בְּדַעַתוֹ), רק הוא חַיֵּב לְהַחֲיוֹת עֲצָמוֹ וַיִּשָּׁב עֲצָמוֹ: הָאֵם לֹא עֲשִׂיתִי אִיזוֹ מַצּוּה, הָאֵם לֹא עֲשִׂיתִי כְּכֹל זֹאת פֶּעַם אִיזוּהוּ דָבָר טוֹב: אַנִּי עָם בְּיוֹם הַכּפּוּרִים, וְגַם בַּתּשׁעָה בָּאָב, וְכֵן בְּכָל אַרְבַּע הַתּעֲנִיּוֹת, אַף שְׁלֹבֵי כּוֹאֵב לִי מֵאֵד, וְאֲנִי הוֹלֵךְ גַּם לַפְּעִמִּים לַמַּקּוּה, וְאֶפְלוּ בְּכָל הַקְּלֻקּוּלִים, רחמנא לצלן, (בְּכָל זֹאת) מִתְיַגַּע אֲנִכִּי מֵאֵד, וְרוֹצֶה מֵאֵד לְהַצִּיל אֶת עַצְמִי וְכוּ', וְאִיךְ שֶׁהוּא, עַל-כּל-פּנים אִילּוּ שֶׁהֵן נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ בִּי מִזֶּה — שְׁכַמָּה פְּעִמִּים עֲשִׂיתִי רְצוֹן הַבּוֹרָא יתְבַרַךְ, וּבְזֶה תִּיבִים לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ וְלֹא לְהַתִּיאֵשׁ בְּשׁוּם אַפֵּן וכו'.

(ו) רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִיךְ שְׂאָנִי, אִיךְ שְׂאָנִי, כִּפִּי שֶׁהֵנָּךְ יוֹדַע וְאֲנִי יוֹדַע אֶת כְּאֲבִי, כְּכֹל זֹאת אַתָּה עֲשִׂיתָ עִמִּי חֶסֶד עוֹלָם, וּבְרַאתְנִי מִזְרַע יִשְׂרָאֵל... וְהֵלֵא מְלוֹ אוֹתִי,

אתה צריך לצעק בכל לב בכל יום לפני השם יתברך, ואם חס ושלום, חס ושלום, אף-על-פי-כן מתגבר הבעל-דבר, צריכין לצעק עוד יותר ויותר, וכן בכל פעם, עד ישיקף וירא השם משמים, כי לא יזנח לעולם השם, ובפרט שיש לנו אב זקן, זקן שבזקנים, אשר כחו גדול ונורא מאד מאד, עד אין סוף ואין תכלית, ואני מבטיחה, בני, חביבי, שאיך שיהיה שאיך שיהיה, בודאי יתקן אותך רבנו ז"ל בתקון נפלא, רק חזק ואמץ לקיים דברי להתגבר לשמח נפשך על-ידי-זה, וזכר היטב את כל מה שדברתי עמך בסמוך, ואשר שמעת מפכר, ותכריח עצמך הרבה ללמד ספרי רבנו ז"ל בכל יום מעט או הרבה, על-כל-פנים לא יעבר עליך שום יום בלי למוד ספרי רבנו ז"ל ושלחן ערוך, והשם יתברך יעזורך להוסיף בכל יום ויום ללמד יותר, וגם לפרש שיחתך לפניך יתברך כבן לפני אביו מעט או הרבה בכל יום, ושאר כל היום תכריח עצמך לשמח נפשך בכל מה דאפשר, ואני מקווה להשם שיקים בך (איוב ח) "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד", והעקר שתבטל דעתך גדר דעתי שהוא דעת רבנו הקדוש והנשגב, זכר צדיק וקדוש לברכה, כי הוא חייך וכו'. ורצוני להאריך יותר, אך זמן התפלה הגיע, ואני זרזתי עצמי לכתב מיד קדם התפלה, כי אגרת זה הוא עקר מצות "קריאת שמע", לקיים "ושננתם לבניך" וכו', "ולמדתם אותם את בניכם" וכו', בפרט דברים אלו הנוכעים ממקור החיים מהנחל נובע מקור חכמה, מרום גבהי מרומים, שיכולין להחיות גם אותך והגורועים ממך אלפים פעמים, ותדע ותאמין, בני, שפכר היה אצלנו אנשים שהיו גרועים ממך הרבה, ונתקרו בו השם יתברך על-ידי דבורים כאלה וכאלה שקבלנו ממנו, זכרונו לברכה, וקצתם נפטרנו לחיי עולם הבא לשלום פחיים נצחיים בכח רבנו ז"ל, ואשר הם פחיים עודנה הם אנשים כשרים, ובודאי יהיה אחריתם טוב בעזרת השם. ואי אפשר להאריך בזה על-פני השדה. דברי אביך הכותב בדמעות ובשמחה על-ידי התקנה לאחרית טוב לכלנו, וגם לי ולך ולכל ישראל יהיה אחרית טוב, ושפכו את דמי ליום השמיני, ובחזר למדתי אלה-בית וסדור חמש וגמרא וכו'. כמה יסורים ומכות סבלתי מהמלמדים, וגם בעצמי געתי כמה פעמים, מה עושים, רצוני לעשות... אנו בודאי לא צריכים להתבייש לצעק זאת לפני השם יתברך... מר, מר, מר וכו', אהה, אהה וכו'.

על-ידי הצדיק הקדוש סבא דסבין שאנו חוסים בו, כי סוף כל סוף הכל יתקנו, אף מה גדלו חסדי השם, שאנו יודעים מהעוסק בתקוננו, ואין אנו מתנגדים, חס ושלום, על המשתדל בהצללתנו לנצח, אשרינו אשרינו וכו'...

... **מכתבך קבלתי וכו'.** והנה לא עלה על דעתי אתמול להשיבו היום, כי טרדת שבת עלי על-פי-רב מיום חמישי. והעקר איך זוכין על-כל-פנים להתחיל משבת זו, כי בכל יום ויום צריכין להתחיל, מפל שכן וכל שכן בשבת קדש, שהוא כל החיות של כל ימות השבוע, והוא כלו תשובה באהבה ובשמחה מתוך ענג שבת, בבחינת אהבה בתענוגים וכו'. וגדל רחוקנו משבת יודע כל אחד בנפשו, אף אף-על-פי-כן כל אחד מישראל כפי הנקדה הטובה שיש בו עדין, בן נמשך קדשת שבת עליו, אבל אף-על-פי-כן שבת ויום טוב צריכין הכנה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, ועקר ההכנה הוא הרצון, לזכר בפשיטות את השבת בכל יום ויום, ולקיים מחד בשבת לשבתך, כמו שנאמר: "זכור את יום השבת לקדשו" — זכרהו מאחד בשבת, מפל שכן וכל שכן בשמגיע מהתלתא יומי דקמי שבתא, בפרט מיום חמישי בשבת, שכל ישראל מבינין עצמן על שבת, וכל אחד רץ ומתיגע לקנות קמח ובשר וכו', לצורך שבת, מי יוכל לשער ההתנוצצות שבלבי מה שנעשה מזה שעשועים נוראים בכל העולמות, אבל זה כל ישראל מקימין בעזרת השם, וגם אנו בכללם, בודאי אשרינו, אשרי כלנו, שאזכינו למתנה טובה ויקרה פזאת, שהיתה גנוזה בבית גנזיו, ושבת שמה, ובודאי צריכין לקיים זאת בפשיטות בלי חכמות, בשמחה גדולה, אבל העקר להכין עצמו בלבבו ונפשו לחשב מחשבות, איך זוכין להמשיך על עצמו קדשת שבת-קדש על-כל-פנים עתה, ולבקש הרבה מהשם יתברך על זה, ובפרטיות אי אפשר לבאר כל זאת, בפרט על פני השדה, הן על כל אלה היה רחוק בעיני להשיבו מיד וכו', אף עם כל זאת בעת שקריתי הפרשה — שנים מקרא ואחד תרגום,

חלף ועבר על דעתי עצם תשוקתך למכתבי, ואמרתי בלבי לקיים בזה מצוה הגדולה מהכל, שהוא "ושוננתם לבניך" וכו', "והודעתם לבניך ולבני בניך", כאשר הזהירנו הוא, זכרוננו לברכה, אור חיינו, בפרוש, ונתחזקתי בזה להשיבך מיד, ברוך השם יתברך, אשר הזפרתי עצמי ואתכם קדשת שבת-קדש, שהוא כלל ושרש כל הקדשות, ויש הרבה לדבר בזה. והעקר להתחזק ולבקש מהשם יתברך לקבל כל שבת ושבת בשמחה גדולה באהבה וברצון טוב, ולגרש ולהרחיק על-פל-פנים אז כל מיני עצבות ויגון ואנחה, בפרט טרדת ודאגת הפרנסה להשפיע ולסלק הכל מדעתו, עד שיזכה להמשיך שמחת שבת על כל ימי החל, שגם בימי החל יתחזק בבטחון חזק תמיד, וישמח נפשו בהשם בנקודותיו הטובות, בבחינת "אזמרה לאלקי בעודי", ותהלה לאל, אין לנו להתבייש להזכיר התורה הנוראה "אזמרה" אלפים פעמים בכל יום, כי היא חיינו וכו'. ועתה, בני, חביבי, חמדת לבבי, הוד לבי ונפשי, טרם התחלתי להשיבך על מכתבך, תהלה לאל, בחסדו הנפלא כבר השבתך הרבה, כי כל מה שכתבתי לך עד הנה, בזה אתה יכול להחיות נפשך תמיד, ולקבל מהם עצות בכל יום, כי שבת-קדש הוא עצה נפלאה על הכל, בבחינת שבת אגין על אדם הראשון, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה. כמו שבאר אור עינינו, זכרוננו לברכה, בהמעשה הנורא של הבנים שנחלפו, שכאשר מגרשין את האדם מהגן הקדוש, שהוא סוד בחינת הגן עדן, צריך שיעמד עצמו אצל שבת, שהוא בחינת המלך שהשלוש שלו וכו'. ואם כי שגבו הדברים מאד מאד גם מדעתי כל שכן מדעתכם, עם כל זאת ידעתי בברור, שעקר כונתו היא בפשיטות — לעמד עצמו אצל שבת, כאשר כתבתי לעיל. וגם בזה יש הרבה לדבר...

... **אהובי**, בני וכו'. והנה להחיות אותך בדברי אמת אין הפנאי מסכים עתה, וכבר שמעת הרבה שיש בהם די להחיות ולשמח נפשך בכל עת איך שהוא איך שהוא, כי כל מה שדברנו הרבה, שצריכין להחיות את עצמו בכל נקודה ונקודה טובה, וביותר במה וכו',

ושהצילנו מהתנגדות על עצם האמת וכו', הכל אינו דברים בעלמא,
 חס ושלום, רק העקר לילך בהם ולקיים, והעקר בעת שצור להאדם
 בדעתו באמת מחמת קלקוליו, חס ושלום, וכיוצא, אז צריך ביותר
 להחיות את עצמו בכל זה, ולהפך היגון ואנחה לשמחה, שכל
 מה שמתגבר עליו ביותר היגון ואנחה, ורוצה להפיל עליו עצבות
 ומרה שחורה, מחמת שעשה מה שעשה והפך הכל לשמחה,
 ויאמר בלבו: אדרבה, הלא אף-על-פי-כן זכיתי, ואף-על-פי-כן
 אני מתנגד כלל, ואם שחורה אני במעשי, נאנה אני במעשי
 רבנו הנורא, וזכר צדיק לברכה, וגם במעשי יש בהם נאים, וכעין
 שפרש רש"י שם במקומו על פסוק זה, וכבר דברתי, תהלה
 לאל, הרבה בענין זה, בשבתות הסמוכים שעברו. נא, בני, חביבי,
 לך בדרך זה — להחיות ולשמח נפשך בכל עת, ולהפך היגון
 ואנחה דיקא לשמחה, ועל-ידי-זה תוכל עדין לחזק עצמך לעסק
 בתורה ותפלה בשמחה, ולהשם הישועה, שיתהפך הכל לטובה,
 וכל העוונות יתהפכו לזכיות, הכל בזכותו וכחו הגדול והנורא
 מאד, כאשר שמעתי מפיו הקדוש בפרוש, ודי בזה בעת, דברי
 אביך המצפה ומחכה להחיותך ולשמחך בישועת השם, אשר זכינו
 לשאב מים חיים כאלה ממעיני הישועה וכו' ושלום וכו', ותחזק
 עצמך מעתה לעסק בתורה מעט או הרבה, על-כל פנים לא יעבר
 עליך יום כל ימי חיך בלי עסק התורה, חס ושלום, והעקר ללמד
 פוסק בכל יום ויום חק ולא יעבר, כל ימי חיך, וגם להרבות
 לעסק בתפלות ותחנונות ובקשות בכל יום ויום, ולתן צדקה כפי
 כחך ומעט יותר מכחך, ואז טוב לך בזה ובכא לנצח. פי ימי חיינו
 הבל כצל עובר וכו', ולא ישאר מאתנו פי אם מעט הטוב שנחטף
 בימי הבל האלה, ויהיה לנו לשלל גדול אחר-כך, פי יבוא קצנו,
 טוב לגבר לשים כל מגמתו רק על זה, ולשמח נפשו בזה כל
 ימיו, ואז יהיה אחריתו טוב לנצח...

... קבלתי מכתבך וכו'. והנה להשיבך על צעקתך, ככר הקדים
 לנו השם יתברך רפואה למכה, על-ידי רבוי הדבורים הקדושים,

שִׁסְפַרְתִּי לָךְ מֵרַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, זְכוֹר צְדִיק לְבִרְכָה, בְּכַתֵּב וּבַעֲל־פֶּה, שְׁפָלָם הֵם שְׂבָעָה מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי, גַּם אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, גַּם אוֹתְךָ, כְּמוֹ שֶׁהוּא עֲתָה, כִּי אֵין עֲנִיָן בְּעוֹלָם שְׂאִינוּ כּוֹלָל בְּדַבְרֵי הַקְדוֹשִׁים, זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, וְתַהֲלֶה לְאֵל, כְּבָר שְׂמַעַת מִמְּנֵי הַרְבֵּה, וְהַכִּנֵּת הַרְבֵּה, וְרֵאִית הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי הַקְדוֹשִׁים, וּבַהֲסֻפְרִים, אֲשֶׁר חֲנַנִי הַשֵּׁם לְחַדֵּשׁ בְּדַבְרֵי הַקְדוֹשִׁים, וּבְנוֹדָאֵי רְאוּי לָךְ לְהַבִּין מַדְעָתְךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ גַּם עֲתָה. כִּי זֶה כָּלֵל גְּדוֹל, וּכְבֹר דְּבַרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, שְׂאֲפִלוּ אִם נִדְבַר הַרְבֵּה כַּהֲנָה וְכַהֲנָה דְּבָרֵי אֱמֶת הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַבִּין מֵהֶם דְּבָר מֵתוֹךְ דְּבָר לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ בְּמִקּוֹמוֹ וּבְשַׁעֲתוֹ כְּפִי מַה שֶׁהוּא, כִּי אֵלוּ פִינוּ מְלֵא דְּבוּרִים אֲמַתִּים וְכוּ', לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לְחֻבְרוֹ וְתִלְמִידוֹ בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת, לְרַפְאוֹת מְכֹאוּבֵי נַפְשׁוֹ וְלִחְזָקוֹ וְלֵאמְצוֹ בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת עַל כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּיוֹם אֶחָד, מְכַל שְׁכָן בְּשַׁבּוּעַ, מְכַל שְׁכָן בְּחֹדֶשׁ וּבְשָׁנָה, מְכַל שְׁכָן כָּל יְמֵי חַיָּיו. וְהַעֲקֹר לְהַבִּין מַעֲצָמוֹ מֵהַדְּבוּרִים הַקְדוֹשִׁים שֶׁמְדַבְּרִים עִמָּכֶם, לְקַבֵּל מֵהֶם הַתְּחִזְקוֹת וְעֲצוֹת לְשַׂמַּח נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ תַּקְוָה צָרָה וְצוּקָה, חֵס וְשְׁלוֹם, לְהַפְּךָ כָּל מִינֵי יְגוֹן וְאַנְחָה לְשִׂמְחָה, וּבְפִרְטֵי שְׂתַהֲלֶה לְאֵל, כְּבָר יֵשׁ לָנוּ יְסוּד מוֹסֵד לְשַׂמַּח נַפְשָׁנוּ וְלְהַחֲיוֹת עֲצָמָנוּ בְּכָל מַה שֶׁהוּא בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, עַל-יְדֵי שְׂזַכְנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לִידַע וְלְהַתְקַרֵּב לְאוֹר כְּזֶה וְכוּ', וְעַל-כָּל-פְּנִיִם אֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו, וְדַע וְהֵאמֵן, בְּנֵי, חֻבִּיבֵי, כִּי לֹא דְבָר רִיק הוּא מִמְּנוּ, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל שַׁעֲה אֲתָה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת עֲצָמְךָ בְּזֶה, וְדַע, בְּנֵי, כִּי בְּאֱמֶת אֲתָה מְרַבֵּה לְדַאֵג יוֹתֵר מִדָּאֵי, וְהוּא מַעֲשֵׂי בַעֲל־דְּבָר, לְהַרְבּוֹת מְרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, וְהַמְרָה שְׁחוּרָה וְהַעֲצָבוֹת בְּעֲצָמָם מְזִיקִים מְאֹד, חֵס וְשְׁלוֹם, לְעֲנִינְיָךְ, וְהֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ, בְּנֵי, חֻבִּיבֵי, עַל אֲשֶׁר אֵין אֲתָה מְצִיֵת אוֹתִי, בְּפִרְטֵי שְׁפָל דְּבָרֵי הֵם בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וּבְשִׁמוֹ, זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה. וְתַדַּע וְתִאֱמִין, שֶׁהוּא, זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, מְזַהֵר אוֹתְךָ לְבַל תַּחֲשַׁב עוֹד כָּלֵל בְּזֶה, לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, כִּי דִיָּה לְצָרָה בְּשַׁעֲתָה, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְקוּיִתִּי לְהַשֵּׁם, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה תִנְצֵל, אֶף אֵיךְ שְׂיִהְיֶה אֵל תַּחֲשַׁב בְּזֶה כָּלֵל,

והזהר והזהר לקיים דברי, ואל תטריד דעתך בזה כלל, רק תעסק בתורה ותפלה, ומשא ומתן, ולפקח דעתך בענין שמחה, ולשמח נפשך במלי דבדיחותא, כי אינך יודע כלל מה נעשה בעולם, ותדע שדברים כאלה עברו גם על גדולי ישראל, ומה מאד הומה עלי לבי, על אשר כתבת שאתה מתבטל מדברי תורה, ואתה מתבטל מהשעורים שקבעת לה בתחילת החרף הזה, לא טוב הדבר אשר אתה עושה, לא כך הוא המדה ולא כך יפה הוא לנו, וכי לחנם הרביתי לדבר הרבה, עד אשר כמעט נחר גרוני? ! לבלי להתיאש עצמו, ולכלי לפל בדעתו, ולכלי לזוז ממקומו בשום אופן בכל מה שיעבר על האדם, ואחרי כל אלה תכתב לי דברי שטות הנמשכין מענוה פסולה, לכתב, שידעת בעצמך שאתה רחוק מלגשת אל הקדוש, על-כן מבלבלין אותך כל-כך, הלא בודאי זה אמת, שאין שום אדם ראוי לגשת אל הקדוש לעבד אותו יתברך, אל גדול ונורא, רם ונשא וכו', מכל שכן מלאים חטא ועון כמונו היום בדורות אלו, אך כבר הקדימו להודיע לנו צדיקי אמת, ובפרט אדוננו, מורנו ורבנו, זכרונו לברכה, שזה עקר גדלתו יתברך, שהרחוק ומגשם ביותר יעבד אותו יתברך, כי זה כל תענוגיו ושעשועיו יתברך, כי במקום גדלתו יתברך, שם אנו מוצאין ענותנותו, וכבר דברתי עמכם הרבה, שזה הטעות מצוי מאד בבני הנעורים, שכל אחד סובר, שלא עליו נאמר ענין זה לפי רבוי כלווכיו וטנופיו וקלקוליו וכו', ובאמת אינו כן, כי אדרבה עליו דיקא נאמר כל זה, ומה אוסיף לדבר עוד עמך אחרי שאינך מצית לדברי, שהם כלם דברי אלקים חיים, שקבלתי מבאר מים חיים מהנחל נובע וכו', שהם בחינת מים עמקים עצה בלב איש עמק עמק וכו'. ועל-ידי תמימות ופשיטות דיקא יכולים למוצאם כל אחד במקומו ובשעתו, וזה עקר הנסיון של כל אחד — שבכל הירדות והנפילות, ובכל מה שעובר עליו, לא יתרחק מהשם יתברך, ולא מהתורה ותפלה וכו'. ומאן דברא יומא, יחוס וירחם עלי, ויגלה לנו עצות עמקות בכל יום, בבחינת מגלה עמקות מני חשף הנזכר בהתורה "תקעו אמונה"

(בלקוטי-תננא, סימן ה'), שאזכה לידע איך להתנהג בכל יום, בפרט בענין המעשה אשר נעשה עמנו עתה, ובפרט עמי, ואי אפשר להאריך בזה, גדולים מעשי השם, אשר נותן פח לעף כמוני לסבל מה שאני סובל עתה, אשר הרבה אתם יודעים, ויותר מזה במה שאני יודע בעצמי, אשר לא יאמן כי יספר, שיוכל אדם לסבל זאת, פוק חזי גבורתא דמרוך, מאד עמקו מחשבותיו, אשר הקדים להאיר בדבורים קדושים ורמזים ביד, והתנוצצות בזה, עד שמקים ומחיה אותי גם עתה, עד שמחזק ומחיה על-ידי גם אתכם גם וכו', עד שיוכנו גם לזה הוא רוחא דשית פרקין וכו', שישא לבי את רגלי באמת ובאמונה שלמה לרקד מחמת שמחה, ותהלה לאל, יש לנו במה לשמח, גם לי גם לך ולכל החפצים באמת לאמתו וכו', ובודאי הכל לטובה, כי גם בזה המניעה בשביל החשק, כי על-ידי-זה עוזר השם יתברך, שיהיו נכתבין דברי אמת ביותר המשיבין את הנפש, כי אי אפשר להמשיך דברי אמת לאמתו, כי אם על-ידי שכירת מניעות, הן מהמשיע הן מהמקבל, וגם כל המרה שחורה והעצבות שלך, הכל בכלל המניעות המתפשטין, וצריכין לשפרם, כי ביותר צריכין להשתדל לשבר העצבות המזיק, חס ושלום, יותר מהכל, גינואלד!!! שרעק דיה ניט מיין ליב קינד, שרעק דיה ניט גאט איז גרויס מען וויסט גאר ניט וכו', אפלו אייער ואף וויהין איטליכער איז גיפאלין וכו' (ו), אכל יש ענין שנתהפך הכל לטובה, כי לגדלתו אין חקר, ותדע ותאמין באמת, כי גם אתה כמו שהוא עתה, כלול בדבריו הקדושים האלו, ואפלו הגרוע יותר, חס ושלום, אלפים ורכבות מדרגות, כלול גם-כן בדברי אלו, והלואי היה שומע דברים אלו, והיה מחיה עצמו בחיי עולם לנצח, ולא היה אוכר את עולמו, אכל מה נעשה, כי בשביל זה בעצמו השתטחו והתפשטו נגדנו כל-כף בפרט עתה, אכל על-ידי-זה יש לך ולנו וכלנו לשמח הרבה, מאחר שאנו זוכים לשמע ולהאמין בדברים הקדושים האמתיים כאלה, נוראים ועמקים ופשוטים כאלה. מה אמר ומה אדבר, מי שיש לו מח בקדקדו, ראוי לו על-ידי דבורים אלה וכאלה להפך כל מיני יגון ואנחה לשמחה. דברי אביך המתגעגע (ו) אהה! אל תירא, בני, אהובי, אל תירא, אלקים גדול... לא יודעים כלום... אפלו מצבכם איפה שקל אחד נפל.

לשמח נפשך ומצפה לישועה...

... **אֱהוּבִי**, בְּנֵי וְכוּ'. וְעַל אֹדוֹת צַעֲקוֹתָי מִה אֲשִׁיבָךְ, בְּנֵי, חֲבִיבִי, הֲלֹא כָּבֹד כְּתִבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְגַם שְׁמֵעַתָּה הַרְבֵּה וְגַם סִפְרֵינוּ מִצוּיִים בְּיָדֶיךָ, הַפֶּה בָּהֶם וְהַפֶּה בָּהֶם, וְשֵׁם תִּמְצָא הַתְּחִזְקוֹת וַיְשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֶיךָ, וְעַל כָּלנוּ לֵהיוֹת בְּכֻלָּל אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ, וּכְבֹד דְּבַרְתִּי פֹה עִם אֶחָד, וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: הֲרֵאשׁוֹן אָדָם תִּוָּלֵד? שֶׁהוּא מִה שֶׁשָּׁאַלוּ רַעֲי אִיּוֹב אֶת אִיּוֹב עַל אֹדוֹת צַעֲקוֹתוֹ הַמְּרָה, וְאָמְרוּ לוֹ: הֲרֵאשׁוֹן אָדָם נוֹלֵד, וּפְרַשׁ רַשׁ"י — וְכִי נוֹלֵדָתְךָ קִדְּם אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, שֶׁתִּדְּעַ כָּל מִה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם וְכוּ', וּמִזֶּה יָכוֹל כָּל אָדָם לְהִבִּין לְעִנְיָן מִה שֶׁעוֹבֵר עֲלָיו, הֵן בְּעִנְיָן צָרָה הַגּוֹף וּפְרִנְסָה, הֵן בְּעִנְיָן מִדּוֹת וּמַעֲשִׂים וְכוּ', וְכִי נוֹלֵדָתְךָ קִדְּם אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, שֶׁתִּדְּעַ מִה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד?! הֲלֹא הָאָדָם בָּא בְּשִׁבְלֵי זֶה לְעוֹלָם, שֶׁיַּעֲבֹר עֲלָיו מִה שֶׁיַּעֲבֹר, וְהוּא צָרִיךְ לֵהיוֹת חֶזֶק כְּצוּר, לְסַבֵּל הַכֹּל, וּבְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עֲלָיו יִקְוֶה וַיִּצְפֶּה וַיִּיחַל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאֵל יִתִּיאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִן הַרְחָמִים בְּשׁוּם אִפֶּן, וּכְבֹד דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בְּזֶה, וְכַעַת אֵין הַזְּמַן מִסְּכִים לְהֶאָרִיךְ. בְּנֵי, הַתְּגַבֵּר לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ הַפְּתוּדִים וְהַמְּרָה שְׁחוּרָה, הֵן מִהֶעֱבֹר וְהֵן מִהֶעֱתִיד, רַק תְּתַחַזֵּק לְחֹטֵף מִה שֶׁתּוֹכֵל בְּכָל עֵת, אֵיזָה דְּבַר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מְצוּהָ, וּבְטַח בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זְקֵן דְּקִדְּשָׁה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְתַקֵּן הַכֹּל, וְשִׂמְחַ נְפִשׁוֹ בְּכָל עֵת, שֶׁזִּכִּיתָ לְכָלִי לֵהיוֹת מִתְּנַגֵּד עֲלָיו וְעַל הַנְּלוּיִם הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, וּכְבֹד דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בְּזֶה, אֲבָל בְּכָל יוֹם אִתְּךָ צָרִיךְ לְזַכֵּר זֹאת, וּבְכַרְט בְּעֵת הַלְחֵץ וְהַדְּחָק, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי בְּאֵמֶת גַּם אֲנִכִּי בְּעִנְיֵי בְּכָל מִה שֶׁעוֹבֵר עֲלָי, כָּל חַיּוֹתֵי וְתַקְוֹתֵי וְהַתְּחִזְקוֹתֵי, הַכֹּל עַל-יְדֵי-זֶה, כִּפְּאֵר יִדְּעַתָּה מְעַט בְּזֶה...

... **מִכְתָּבְךָ** קִבַּלְתִּי וְכוּ'. וְאֵם כִּי צַעֲרֵי גְדוֹל מְעַצְבוֹן לְבָבְךָ, אֲשֶׁר הוּא מִזִּיק מְאֹד בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, עִם כָּל זֹאת אֲנִי מוֹדֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו בְּלִי שְׁעוֹר, וְגַם זֶה מְעַצֵּם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו

יתברך, אשר אתה צועק על-כל-פנים על כאב העצבות, ולהשיבך עתה בראוי הוא מהנמנע, כי עתה סמוך לתפלת שחרית, וחסד עליון גבר לכתב עתה דברים אלה, אולי תשימו אל לבכם לקיים דברי אדוננו, מורנו ורבונו, זכר צדיק וקדוש לברכה, להפוך כל מיני יגון ואנחה לשמחה, באשר כבר דברתי עמכם בזה הרבה, ועדין יש הרבה לדבר בזה, באפן שתבינו בעצמכם, איך להתחזק לקיים זאת, להפוך הכל לשמחה, אשר חסדו גבר עלינו כל-כך לידיע האמת לאמתו, שלא ישאר מהאדם כלום, רק מעט הנקודות הטובות שחוטף מזה העולם העובר כהרף עין, המלא פעם ומכאובות ויגונות ומרירות ומרירות שונות בכל אדם בכמה וכמה שנויים בלי מספר, ואין שום חיות, כי אם מה שהשם יתברך ברחמיו מרחיב בתוך הצרות, ועוזר לחטף בכל יום ובכל עת נקודות טובות של תורה ומצוות, שזוכה כל אחד מישראל לקיים בכל יום. ובאמת כל באי עולם אינם חיים כי אם מזה, אבל רבם אינם יודעים מחייהם, ומצטערים הרבה על עולם שאינו שלהם, ואינם משימים אל לבם להחיות עצמן בהטוב האמתי ונצחי, שהשם יתברך מזכה אותם בתוך מרירות עצבון ידם, ומה נשיב להשם כל תגמולוהי עלינו, שזכינו לידיע מעט מחיותנו, שאין שום טוב וחיות, כי אם תורה ותפלה ומעשים טובים, ואם אנו יודעים, שאין אנו יוצאים חובת היום אפלו למחצה ולשליש ולרביע וכו', והלאי שלא נקלקל, חס ושלום, אף-על-פי-כן כבר הקדים לנו רפואה לחזקנו ולאמצנו, להחיות עצמנו בהנקודות טובות, ואם כבר דברנו בזה הרבה, עדין צריכין להודיע ולחזר זאת אלף פעמים בכל יום ויום, כי הם חיינו וארץ ימינו בזה ובכא לנו ולדורותינו לנצח, ועל דבר הפחדים העוברים עליכם מפחד העסק שלכם, חזק ואמץ ובטח בהשם, אשר עד הנה היה בעזרתכם, כן יגמר בעדכם ויצילכם מפלם, ויראו שונאיכם ויבושו, ואתה תגיל ותשיש בישועת השם וחסדיו הנפלאים, רק חזק ואמץ לילך בדרך האמת, אשר הורנו — לשפוך שחתך בכל יום איזה שעה, ואחר-כך להתחזק בכל עז להיות שמח כל היום וללמד הרבה

בכל יום ולהתפלל בכונה, שתכריח כל מחשבותיך להכניסם לתוך הדבורים שאתה מוציא מפיה בתפלתך לפני בוחן לבות, ולקשר המחשבה אל הדבור בקשר אמיץ וחוץ, לכוון פרוש המלות, ואם פי ידענו כמה מתגבר הבעל-דבר נגד זה, על-כל-פנים תחטף מעט מהתפלה על-ידי היגיעות שתתנגע בכחה לקיים דברים האלה, וגם פי היגיעה עצמה שמיגעין עצמו להתפלל בכונה, אף-על-פי שאינו עולה בידו, אף-על-פי-כן היגיעה בעצמה יקרה מאד, ונעשה מזה קרבנות, בחינת "כי עליך הורגנו כל היום" וכו', כמו שכתוב בספריו הקדושים, ומעצם הטובה של ערב יום פפור אי אפשר להאריך יותר, אף מעצם אהבתך, חטפתי זמן בשבילך בעת פזאת לכתב לך דברים אלה המחזיקים הרבה...

... **מכתבך קבלתי וכו'.** ואני קורא מכתבך היטב, ואני שומע ומבין מרירת צעקתך מן הלב בכל פעם, ונפלאתי עליך מאד, בני, חביבי, מאחר שלפי מכתבך הגדילו ושגבו מרירת נפשך, מדוע לא תזכר ותשים אל לבך היטב את אמתת דברי אדוננו, מורנו ורבונו הנורא, וזכר צדיק וקדוש לברכה, כפי אשר הרבנו בחסדו לדבר בם, שהאיר עינינו, שדיקא מתקף המרירות נהפך לשמחה גדולה, כמו שאמר על-פסוק "ששון ושמחה ישיגו, ונסו יגון ואנחה", (עין לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן כ"ג), שצריכין לחטף את היגון לתפסו בעל פרחו להכניסו לתוך השמחה, לומר בלב, אדרבה, אם-כן כשמר לי כל-כך, מר מר מאד, בודאי עתה עתה יש לי לשמח הרבה, שאף-על-פי-כן אני מתעטף בציצית ותפליון, שאיך שהוא הם טובים לפני מאד לעולמי עד ולנצח נצחים, ואיך שהוא זה חלקי מכל עמלי לנצח, וגם אני זוכה לתן צדקה לפעמים, ועל כלם מה שאני מתאבק ומתנגע להתקרב לאור הגנוז, אור הקדוש החדש הזה, אשר הוא יתקנני בודאי בלי ספק, ואני בעניי מבטיחה על זה בלי ספק, ואם-כן אדרבה אני מחיב לשמח הרבה בכל יום ובכל עת, ולהפך כל המרירות וכל היגון ואנחה לשמחה גדולה, כי אף-על-פי-כן אני זוכה לכל הנ"ל, וכל מה שמרבה להגביר

היגון ואנחה, בזה אני משמח יותר, כי כל מה שאני יודע בעצמי גריעותי ביותר, בזה דיקא אני שמח יותר, אף-על-פי שבאמת אני מקלקל מאד, זהו שמחתי, שמקלקל בזה יזכה לקדשות כאלו, ולבלי להתנגד על אור קדוש וחדש בזה, אשר הרב רחוקים ממנו כל-כף כל-כף, ונעלם מהם כל-כף כל-כף, ורבים חולקים כמו שחולקים, ואני בעניי על-כל-פנים איני חולק ומתנגד עליו, אף גם הרבה טעמתי מצוף דבש נעם אמרותיו, ואני יודע, שהוא יכול להראות לדרי מעלה וכו', שעדין אינם יודעים כלל בידיעתו יתברך מה חמית מה פשפשת וכו'. ודרי מטה שהם הפחותים והגרועים כמוני היום, ואפלו אם נמצאים בעולם עוד גרועים וכו' יותר ממני, הוא יכול להראות לנו לכלנו, כי מלא כל הארץ כבודו, עדין השם אתנו ועמנו, וקרוב אצלנו תמיד תמיד, גאט איז מיט דיר שרעק דיך ניט מיין קינד גלייב מיר אז מיינע רייד זענין דורך אמת אז דער רבי, עליו השלום, מיינט טאקע דיך, איך זאג דיר פון זייניט וועגין — "גאט איז מיט דיר! סע וועט אלץ נתהפך לטובה ווערן" (ח), רק חזק ואמץ מאד מאד לקיים דברי כפשוטם להתגבר תמיד, להפך המרה שחורה לשמחה, על-פי הדברים הנ"ל, ומאליך תבין השאר, ועל-ידי שתתחזק בשמחה וגם להרגיל את עצמך לשמח את נפשך במלי דבדיחותא וכו', על-ידי-זה תוכל לפטר רבוי הרעיונים המיגעים אותך כל-כף, שהם בחינת על ברזל ותמהון לבב, שעל זה צעק התנא: אוי לי מיצרי אוי לי מיצרי, ופרש רש"י — אוי לי מיצרי המיגעני בהרהורים, נמצא שגם התנא הקדוש היה לו יסורים מיגיעת המחשבות, ואם בודאי מחשבותיך גרועים הרבה, אבל תהלה לאל, יש לך הכח של זקן דקדשה לסמוך עליו, שאמר בפרוש: מען זאל דופין אויף זיין פח (ט), וכבר גליתי לך באמת, שכל הדבורים הנ"ל שאמר, כלם נאמרים גם עליך ועל הגרועים ממך בכל דור (ח) אלקים אתך, אל תירא, בני, האמן לי, שדבורי הם באמת, שהרבי, עליו השלום, באמת מתפנן עליך, אני אומר לך בשמו, השם עמך, הכל יתהפך לטובה. (ט) שסימכו על פחו.

ודור, כי אמר בפרוש, שכל מה שאומר ומגלה, הם — את
אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה. ותאמין לי, שגם אני מחיה
עצמי בדבורים אלו, שאני כותב לך, ובודאי יש שנויים רבים
ביני לבינך ובין כל אדם ואדם, כי אין אדם דומה לחברו, אך
דע והאמן, שדבורים הנ"ל, וכל דבריו הקדושים, כלם נאמרו גם
אליך בפרטיות וכנ"ל...

שיחות וספורים השייכים לשמחה

(א) רבנו ז"ל אמר: צריך לעשות המצוות בשמחה גדולה כל-כף, עד שלא ירצה שום שכר עולם הבא בשבילה, אלא שיזמין לו הקדוש ברוך-הוא מצוה אחרת בשכר המצוה הזו, כי הוא נהנה מהמצוה בעצמה.

(ב) ואמר, שעל-ידי קיום המצוות בשמחה, זוכין לתכלית הכל, כי זוכין להשיג אור האין סוף ברוך הוא בכחינת מטי ולא מטי.

(ג) ואמר: על-ידי שמחת המצוה נשלמת הקדושה, ומעלה החיות והקדושה שבקלפות, ועל-כן פשמים המצוה בשמחה, מעלה השכינה מבין הקלפות.

(ד) והזהיר מאד להיות רק בשמחה תמיד, ולהתרחק מעצבות מאד מאד, כי הקלפות הם העצבות והם תוקפא דדינא, וכשהעצבות מתגברת, זוהי גלות השכינה, כי השכינה היא שמחתן של ישראל, ועל-כן עקר בטול הקלפות ועלית הקדושה הוא על-ידי שמחה.

(ה) ואמר: עקר פגם הברית הוא על-ידי עצבות ומרה שחורה, כי פגם הברית בא על-ידי הקלפה הידועה, שנקראת לילית, על שם שמיללת תמיד, שזהו עצבות, ועל-כן עקר שמירת הברית זוכין על-ידי שמחה, כי על-ידי שמחה זוכין, שהשם יתברך בעצמו יעזר לו לשמר את הברית קדש.

(ו) ואמר: כשהאדם כל היום בשמחה, אזי בנגל לו ליחד לו שעה ביום לשפר את לבו, ולהשיח את אשר עם לבו לפני השם יתברך, אבל כשיש לו עצבות, חס ושלום, קשה לו להתבודד

וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ, וְעַל-כֵּן צָרִיף לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּבִיּוֹתֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וּצְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עֲצָמוֹ בְּכָל כּוּחוֹתָיו לְזִכּוֹת לְשִׂמְחָה, וְאָמַר אָז, כִּי לְזִכּוֹת לְשִׂמְחָה זֶה קָשָׁה וְכָבֵד לְהֵאָדָם לְזִכּוֹת לָזֶה יוֹתֵר מִשָּׂאֵר כָּל הָעֲבוּדוֹת, וְעָנָה וְאָמַר: כִּפִּי הַנִּרְאָה, שָׂאִי אֶפְשֶׁר לְבוֹא לְשִׂמְחָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲנִינֵי שְׂטוּת, לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ כְּשׂוֹטָה, וְלַעֲשׂוֹת עֲנִינֵי צָחוּק וּשְׂטוּת.

ז) וְאָמַר: לֵב נִשְׁבֵּר וְעֲצָבוֹת אֵינָם עֲנִינֵן אֶחָד כָּלֵל, כִּי לֵב נִשְׁבֵּר הוּא כָּלֵב, אֲבָל עֲצָבוֹת בָּאָה מֵהִטְחוּל, וְעֲצָבוֹת שֶׁהִיא מֵהִטְחוּל, הִיא סֵטְרָא אַחֲרָא, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אוֹתָהּ, אֲבָל לֵב נִשְׁבֵּר הוּא חֲכִיב לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לֵב נִשְׁבֵּר יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה טוֹב שִׁיְהִיָּה לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר כָּל הַיּוֹם, אִךְ אֲנָשִׁים כְּעָרְפָנוּ יְכוּלִין לְבוֹא מִלֵּב נִשְׁבֵּר לַעֲצָבוֹת, עַל-כֵּן צְרִיכִין לִיְחַד אֵיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם שִׁיְהִיָּה לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר, דְּהֵינּוּ לְהִתְבַּוֵּד וְלִשְׁבֹּר לְבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲבָל שָׂאֵר כָּל הַיּוֹם כָּלוּ יְהִיָּה רַק בְּשִׂמְחָה, וְעַל זֶה הַזְּהִיר אוֹתָנוּ כְּמָה פְּעָמִים — לְהִתְאַמֵּץ וּלְהִתְגַּבֵּר שְׁלֵא יְהִיָּה לָנוּ לֵב נִשְׁבֵּר, רַק אֵיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם, וְעֲצָבוֹת כָּלֵל לֹא, וּשָׂאֵר כָּל הַיּוֹם יְהִיָּה בְּשִׂמְחָה.

ח) וְאָמַר: עֲצָבוֹת הוּא כְּמוֹ מִי שֶׁהוּא בְּכַעַס וּבְרָגִז, כְּמוֹ שֶׁמִּתְרַעַם וּמִתְלוַּגֵּן עָלָיו יִתְבָּרַךְ, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עַל שֶׁאֵינּוּ עוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ, אֲבָל לֵב נִשְׁבֵּר הוּא כְּכֵן הַמִּתְחַטֵּא לְפָנָיו אֲבִיו, כְּתִינוּק שֶׁקוֹבֵל וּבוֹכָה לְפָנָיו אֲבִיו עַל שֶׁנִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ וְכוּ'.

ט) וְאָמַר: עַל-יְדֵי מְרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת אֵינָם יוֹדְעִים מִשְׁמוֹ, וְאָמַר בְּדֶרֶךְ צָחוּת, שֶׁהֵמֶת כְּשִׁשׂוּאֵלִים אוֹתוֹ, שִׁיאֵמַר שְׁמוֹ, הוּא שׁוֹכַח אֶת שְׁמוֹ כְּמוֹבָא, וְזֶה מִחֲמַת שֶׁהֵמֶת הוּא בְּעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה מְאֹד, עַל-כֵּן אֵינּוּ יוֹדֵעַ מִשְׁמוֹ, וְהַכָּלֵל, שֶׁצְרִיף לְהַזְהִיר מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאֶפְלוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, רְחוּק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִךְ-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ לוֹ לְשִׂמְחָה מְאֹד שְׁלֵא עֲשָׂהוּ גוֹי, [וּיְכַבֵּר מְבֹאֵר בְּסִפְרֵי רַבְּנֵינוּ וְכוּ', לְשַׁעַל עֲנִינֵי

מעשיו אשר אינם כראוי נגדו יתברך, על זה צריכין ליחד שעה ביום להתבודד ולשפר לבו לפניו יתברך, וגם אותה השעה אסור שתהיה לו עצבות, רק לב נשפר, אבל שאר כל היום יהיה רק בשמחה].

(י) ואמר, שעל-ידי שמחה יכולין להחיות אדם אחר, כי יש בני-אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים, רחמנא לצלן, ואי אפשר להם לספר מה שבלבכם, והם היו רוצים לספרם לאחר, אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבכם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות, וכשבא אדם עם פנים שוחקות, יכול להחיות אותם ממש, ולהחיות אדם, אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד, וכמו שמוכא בגמרא (תענית כב.): מהני תרי בדחי, שזכו למה שזכו על-ידי זה שהיו משמחים בני-אדם.

(יא) ואמר: אחר לב נשפר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשפר — כשבא אחר-כך לשמחה.

(יב) ואמר: על-ידי שמחה נצולין ממיתת בנים, כי הקלפה העושקת אותם, חס ושלום, נקראת לילית, והשמחה היא ההפך ממנה.

(יג) ואמר רבנו ז"ל, שעקר התגברות התאנה הידועה, דהינו תאנות המשגל, הוא רק מחמת עצבות ומרה שחורה, ועל-כן צריכין להתגבר בכל עז להיות אף בשמחה תמיד.

(יד) פעם אחת חזק רבנו ז"ל את אחד להיות בשמחה, ואמר, שראוי לו לשמח בהשם יתברך, ואף-על-פי שאין אתם יודעים מגדלת השם יתברך, ראוי לכם לסמך עלי, כי אני יודע מגדלתו יתברך, והזכיר את הפסוק (תהלים קל"ה): "כי אני ידעתי כי גדול השם וגו', וראוי לכם לשמח בי, מה שזכיתם, שיהיה לכם רבי בזה.

טו) גם חזק את אחד, שישמח את עצמו, אפלו בעסקי חל, ואמר לו: בודאי כן הוא, שבתחלה צריכין לשמח עצמו במלי דעלמא בכל מה שיכולין, ואחר-כך באין לשמחה אמיתית.

טז) ואמר לאנשי שלומנו: מהנגלות שלי אין אתם צריכין ללמד, הינו אף-על-פי שכפי שאתם רואין ממני, נדמה לכם שאני על-פי רב בעצבות, אין אתם צריכין ללמד מזה, רק להיות בשמחה תמיד, כי האם אתם מדמים עצמכם אלי בכל הדברים, לעשות כמוני? כי באמת אני בשמחה, רק מחמת שאני צריך תמיד לפנות הדרך במקום שהיה תהו ומדבר, לעשות שם דרך לקצץ משם כל המעפבים שם את הדרך, וצריכין לקצץ שם אילנות הגדלים שם מאלפי שנים, ולהיות הולך ושב אנה ואנה לקצץ ולחזר ולקצץ, כדי שיהיה הדרך כבוש לרבים, שיוכלו רבים לילך באותו הדרך, ומחמת יגיעות כאלו אני בדאגה על-פי-הרב, אבל אתם מחיבים להיות בשמחה תמיד.

יז) וכפרוש אמר רבנו ז"ל לאנשי שלומנו: אם תהיו תמיד בשמחה, יהיה טובה גדולה להעולם.

יח) וספר רבנו ז"ל הרבה מענין גדל היראה והקדשה שהיתה לו בילדותו, שהיה זריז וקדוש מאד, ואמר, שהיה מתחיל כמה פעמים ביום אחד, הינו שהיה מתחיל להיות איש כשר, שמעתה יעבד את השם יתברך, ואחר-כך באותו היום עצמו נפל מזה, ונפל לתאות אכילה וכיוצא, וחזר והתחיל באותו היום פעם אחרת, שמאותו השעה יהיה איש כשר וכו', ונפל וחזר והתחיל מחדש, וכן היה כמה פעמים ביום אחד, וכן שמענו ממנו כמה פעמים שהיה לו כמה התחלות, שבכל פעם התחיל מחדש לעבד את השם, וזה כלל גדול מאד בעבודת השם, לכל יניח עצמו לפל, חס ושלום, מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכונה, או שנפל למקום שנפל, חס ושלום, עם כל זה יחזק את עצמו בכל האפשר,

ויתחיל בכל פעם מחדש, כאלו היום התחיל להתקרב להשם יתברך, ואף אם יהיה בן כמה פעמים, דהינו שיהיה לו, חס ושלום, כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם כל זאת, יתחיל בכל פעם מחדש, אפלו כמה וכמה פעמים, ובלא זה אי אפשר להיות איש כשר באמת, ולהתקרב להשם יתברך באמת, וכל זמן שאינו חזק בדעתו, שתמיד ימשך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל – בין בעליה בין בירידה, חס ושלום, אפלו אם תהיה הירידה, חס ושלום, איך שתהיה, אף-על-פי-כן יהיה חזק ואמיץ בדעתו למשך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולצעק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת השם "בשמחה", אפלו אם יהיה איך שיהיה, כל זמן שאין לו ההתחזקות הזאת באמת, אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת, וכל-כך הוא צריך להתחזק, עד שהוא מכרח להיות מרצה לעבד את השם תמיד כל ימי חייו, על מנת שלא לקבל פרס, כי לפעמים נדמה להאדם שרחוק, שהוא יזכה לחיי עולם הבא לפי גדל התרחקותו מהשם יתברך, אף-על-פי-כן יהיה מרצה לעשות מה שיוכל בעבודת השם בלא עולם הבא, ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנום גם-כן, חס ושלום, יהיה איך שיהיה הוא מחיב לעשות את שלו תמיד בעבודת השם, כל מה שיוכל לעשות ולחטף איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא, והשם הטוב בעיניו יעשה, וכעין מה שמספרים בשם הבעל-שם-טוב, זכרונו לברכה, שפעם אחת נפל בדעתו מאד מאד, עד שהיה נדמה לו, שבנדאי לא יהיה לו עולם הבא, חס ושלום, ולא היה לו כמה להחיות את עצמו כלל, ואמר: אני אוהב את השם יתברך בלא עולם הבא, וכל אדם אפלו איש פשוט, אי אפשר להיות איש כשר באמת, כי אם כשיכול לעמד בכל זה, ואפלו ביום אחד צריך לחזק את עצמו כמה פעמים ולהתחיל בכל פעם מחדש, עד אשר יזכה ברבות הימים לילך בדרכי השם כסדר.

(יט) ואמר רבנו ז"ל: עצבות היא מדה מגנה מאד, וצריך

להתרחק ממנה מאד, וראוי להחיות ולהרים עצמו, פי צריך שידע, שכל תנועה והעתקה שאדם מניע ומעתיק עצמו כשנכנס לעבודת השם יתברך, היא יקרה מאד בעיני השם יתברך, אפלו הוא מניע עצמו רק פחוט השערה, פי מחמת שהאדם הוא בגוף בעולם העשיה, קשה מאד עליו כל תנועה והעתקה, ועל-כן היא יקרה מאד בעיני השם.

(כ) וספר רבנו ז"ל מעשה בצדיק אחד, שנפלה עליו עצבות וכבדות גדולה, והעצבות והכבדות, כשמתגברת על הצדיק, היא קשה מאד עליו, פי עליו מתחזקת יותר ויותר, עד שנפלה עליו עצלות וכבדות כל-כף, עד שאי היה אפשר לו כלל לזוז ממקומו ממש, מחמת גדל הכבדות והעצבות שהתגברה עליו מאד, ורצה לשמח עצמו ולהרים עצמו, ולא היה אפשר לו בשום דבר לשמח ולהרים עצמו, פי בכל דבר שרצה לשמח עצמו, מצא לו הפעל-דבר בתוכו עצבות, עד שאי היה אפשר לו בשום דבר לשמח את עצמו, פי בכל שמחה שרצה לשמח ולהרים עצמו, מצא לו עצבות בתוכה, והתחיל לשמח עצמו בשמחה — "שלא עשני גוי", וזה בודאי שמחה גדולה שאין לה שעור, פי אין לשער ההפרש וההבדל אלף אלפי אלפים הבדלות שיש בין קדושת ישראל, הפחות שבפחותים, לבין זהמת טמאת עובדי הפוככים ומזלות, וכשיזכר היטב חסד השם יתברך עליו שלא עשהו גוי, בודאי ראוי שתגדל שמחתו מאד, והיא שמחה שאין עליה עצבות, פי בשלמא כשמשמח עצמו בדבר שעשה הוא עצמו, על זה אפשר למצא עצבות על כל שמחה, פי מצא לו חסרונו בכל דבר, כדי שלא להניחו להרים ולשמח עצמו, אבל בזה שלא עשני גוי, שהוא רק מהשם יתברך, שהשם יתברך עשה כן, וחמל עליו ולא עשהו גוי, איך אפשר למצא חסרון בזו השמחה, מאחר שהוא רק מעשה השם יתברך, פי בודאי איך שיהיה על-כל-פנים הוא הפרש גדול בינו לבין עובדי פוככים ומזלות, אשר אין שעור וערך, והצדיק הנ"ל התחיל לשמח עצמו בזה, והתחיל לשמח

ולהרים עצמו מעט מעט, ובכל פעם הרים ושמח עצמו ביותר, עד שבא לשמחה גדולה כל-כף, עד שהגיע להשמחה שהיה למשה רבנו, עליו השלום, בעת שעלה לקבל הלוחות, ובתוך שהרים ושמח עצמו, פרח בעולמות כמה וכמה אלפים פרסאות, ובתוך כך הביט בעצמו, והנה הוא רחוק מאד ממקום שהיה בתחלה, והיה לו צער גדול, כי היה סבור שיפל לאיזה מקום אחר, והיתה תמיהה גדולה עליו שנגעלם פתאם, והצדיק חפץ תמיד להיות הנגע לכת, והשמחה התחילה להפסיק, כי השמחה יש לה גבול, שמתחלת עצמה ומסימת עצמה, וכשהתחילה השמחה לפסק, פסקה מעט מעט ונגשפל מעט מעט, וכשחזר וירד ונשפל ממקום שפרח לשם בשעת השמחה, לא חזר תחלה למקומו הראשון שפרח משם כדרך פריחתו, רק שיירד מיד למטה במקום שפרח לשם, ועל-כן היתה פליאה גדולה על שמצא את עצמו אחר שיירד למטה במקומו הראשון, והבן היטב, עד שחזר למקום שהיה בתחלה, והבין בעצמו, וראה, שהוא ממש במקום שהיה בתחלה, ולא נעתק ממקומו כלל, רק אפשר כחוט השערה, שאי אפשר לאדם לשער, רק השם יתברך, והיתה תמיהה גדולה בעיני הצדיק, שפרח כל-כף בעולמות, וכאן למטה לא נעתק כלל, והראו לו, שכל-כף יקר בעיני השם יתברך תנועה והעתקה קטנה שאדם מעתיק עצמו בזה העולם, אפלו פחות מחוט השערה, עד שאין כדאי נגד זה כמה וכמה אלפים עולמות ופרסאות.

★ ★ ★

כא) רבנו ז"ל אמר למהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: הוא זאלסט נאך זיין אין דער מרה שחורה? הוא ביסט מחיב משונה פרייליך צו זיין (י). ואמר לו: הוא זאלסט זיך לאזן אראפ ווארפין (כ)? ואמר לו: סע וועט זיך נאך טואן, ברידער האלט זיך (ל). (ואמרו אנשי שלומנו, שדבורים אלו סוכבים על כל אחד מאנשי שלומנו, אחרי (י) האמה עוד תהיה במרה שחורה? אמה מחיב בשמחה מיוחדת (משנה). (כ) האמה תמן שיפילו אותך? (ל) עוד יתרחשו עגנים, אחי, אחוז עצמך!

שזכינו להתודע מרבי אמת בזה, רבי רחמן בזה, אנו מחיבים משונה פרייליך צו זיין, אין מטאר זיך נישט לאזן אראפ ווארפן, סע וועט זיך נאך טואן, פי רבים קמים על כל מקרב חדש וכו', אכל ברידער האלט זיך (מ).

כב מוהרנ"ת ז"ל ספר, כשכתב לפני רבנו ז"ל התורה "ואלה המשפטים" (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י'), המתחלת כשיש דינים, חס ושלום, על ישראל, על-ידי רקודין והמחאת כף, נעשה המתקת הדינים וכו', אמר לו: כף אמרתי, שעכשו נשמע גזרות, חס ושלום, על ישראל, והנה הולכים וממשמשים לבוא ימי הפורים האלה, (כי התורה הזאת נאמרה סמוך לפורים), ויהיו ישראל מרקדים ומחאו כף, ועל-ידי-זה ימתיקו הדינים, ויחזרו וכפל דברים, ואמר בפה מלא: "כף אמרתי", וכונתו היתה להעיר לבבנו, שגדע ונבין שכל דברי תורתו הקדושה, אף-על-פי שיש בה עמקות גדולה ונוראה מאד מאד ורזין עלאין וסודי סודות עמקים ורחבים מני ים בכל דבור ודבור, אף-על-פי-כן עקר כונתו, שנשמע ונקבל דבריו הקדושים בפשיטות, לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו בפשיטות ובתמימות, כמו למשל התורה הקדושה הזאת, שנאמר שם, שעל-ידי המחאת כף ורקודין נמתקין הדינים, היתה כונתו בפשוטו, שיחזקו עצמן לשמח בימי שמחה, כגון פורים וחנוכה וימים טובים או חתונה וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצוה, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה, עד שיכפו להתעורר לרקודין והמחאת כף, ועל-ידי-זה ימתיקו הדינים, פי כל דברי התורה לא בשמים הוא לאמר, שאין מי שיכול לזכות לזה — להמתיק הדינים על-ידי המחאת כף ורקודין, פי אם גדולים בני עליה, רק כל אחד מישראל יש לו כח הזה, כשיקיים הדברים כפשוטן באמת ובתמימות.

כג רבנו ז"ל אמר למוהרנ"ת ז"ל, שטוב להאדם להרגיל (מ) אנו חייבים להיות שמחים מאד (משנים במדת השמחה), ואסור להניח את מקומו לפל, עוד יעבר... אבל, אחי, חזק...!

עצמו, שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, פי נגון הוא דבר גדול וגבה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם להשם יתברך, ואפלו מי שאינו יכול לנגן, אף-על-פי-כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון, כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער [ויכבד מבאר בדברי רבנו ז"ל כמה תורות גבוהות מענין נגון, ועין בסוף המעשה של השבעה בעטלירס (ג), שם מרמז קצת מעלת הנגון, כי מבאר שם, שעקר רפואת בתי המלך שנפלה חלשות, הוא על-ידי נגון, הינו על-ידי עשרה מיני נגינה, כמו שנאמר שם, עין שם, והבן מאד עד היכן הדברים מגיעים, כי גם הנשמה הקדושה של כל אחד מישראל היא נקראת בתי מלך כידוע, והיא מנחת במקום שמנחת אצל כל אחד ואחד, עיפה ויגעה וחלושה בעוונותיה, שהם העשרה מיני חצים שזרק וירה בה המלך שתפסה, כמו שנאמר שם, וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל להכניס לתוך כל המקומות שנפלה לשם, ולהוציא ממנה כל העשרה מיני חצים, ולידע כל העשרה מיני דפיקין, כדי שידע איך צריכין לרפאותה, ולנגן כל העשרה מיני נגינה, כי עקר רפואתה על-ידי נגון ושמחה, והבן שם עוד דבר מתוך דבר, והעקר להוציא משם עצות טובות לשוב להשם יתברך באמת, כי לא המדרש הוא העקר, אלא המעשה].

(כד) מוהרנ"ת ז"ל ספר, שקדם שאמר רבנו ז"ל המאמר (בלקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן י"ו) המתחיל: צריך להזהר מאד להיות בשמחה בשבת וכו', כי זה היה בליל שבת-קדש, שאל אותו: האתה שמח בשבת? והשיב: אני לפעמים נתעורר עלי אינה יראה בשבת (איך בין אמאל פרום), והשיב: לא כף הוא, העקר הוא שמחה, ואז הוכיח אותו הרבה להיות בשמחה ויקא בשבת, ואז אמר כל המאמר הנ"ל מענין מעלת השמחה בשבת, ונכלל שם, שגם היראה, עקר עליתה על-ידי השמחה של שבת ויקא, הינו שעקר הוא רק השמחה בשבת, ואז ויקא עולה היראה וכו', והאריך (ג) קבצנים.

הרבה בשיחה הקדושה הזאת, והוכיח אותו ואת כל אנשי שלומנו להתגבר להיות שמח טוב לב בשבת, ולהרבות בתענוגי שבת וכו', ואמר: הלא כל הוצאותיו של אדם קצובין חוץ מהוצאות שבתות יום טוב, ואמר: הלא גם בעל בית פשוט הוא שמח בשבת בהדגים והזופיצא (ס) שלו, ואחר-כך אמר למוהרנ"ת ז"ל, "עתה יהיה לך ממה להיות במרה שחורה", וכונתו היתה, מאחר שהוכיח אותו הרבה להיות בשמחה בשבת, יכול להיות שיהיה, חס ושלום, במרה שחורה ביותר מזה בעצמו, מחמת שצריך להיות בשמחה בשבת, ואינו זוכה. (ובאמת כן אז למחשבתו בזה, כי תכף בעת אמירתו כל הנ"ל, התחיל לעלות במחשבתו דאגות, איך זוכין לשמחה בשבת), ובזה שאמר דבוריו הקדושים האלו — "עתה יהיה לך ממה להיות במרה שחורה", בזה נחם וחיזק אותו הרבה, שעל-כל-פנים לא יהיה במרה שחורה מזה בעצמו — שמחייב לשמח בשבת.

והוכיח אז רבנו ז"ל את אנשי שלומנו, לומר זמירות בשבת הרבה, ולבלי להסתפל על שום מונע מאילו בני-אדם היושבים על השלחן, שנדמה לו שאין רצונם בזה, רק להתחזק לומר זמירות בשמחה, ולהנהיג השלחן כל יום השבת בשמחה גדולה, כי עקר הוא השמחה בשבת.

(כה) ופעם אחת דבר רבנו ז"ל מענין קדשת שבת, ואמר, ששבת דומה כמו שיש חתנה גדולה מאד, ושמחים ומרקדים שם הרבה מאד מאד בשמחה וחדוה גדולה, ועומד אחד ומלביש עצמו בבגדיו היקרים, ורץ במהירות ורוצה להכנס ולשמח שם, אבל צריכים זכיה שיוכל לראות מן החרכים מתוך סדק קטן (שקורין שפאריןע).

(כו) ספר אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת שאל את רבנו ז"ל, מהו החלוק שבין לב נשבר למרה שחורה? השיב לו: לב נשבר הוא כף, שאפלו כשעומד בין העולם, יחזיר פניו ויאמר (ס) בנדר המיוחד לו לשבת.

— רבוננו של עולם וכו', ובאותה שעה בעצמה, ובתוך כך, אמר רבנו ז"ל בעצמו — "רבוננו של עולם", בהתעוררות נפלאה ובנשיאת ידים בהשתוקקות נמרצת פדרכו.

(ז) וספר מוהרנ"ת ז"ל שהיה רגיל לבוא אל רבנו ז"ל אחר שמחת תורה, ובכל שנה כשבא אליו, שאל אותו, אם היה שמח בשמחת תורה, וספר לו רבנו ז"ל, איך היה העולם שמחים בביתו, והיה לו נחת גדול מזה.

וחפצו ורצונו היה מאוד, שנהיה שמחים בכל השנה כלה, בפרט בשמחת תורה ופורים ובשבת ויום טוב, וספר לו רבנו ז"ל, שפעם אחת בשמחת תורה רקד בעצמו לבדו בחדרו בלי סיוע אנשים אחרים.

(ח) מוהרנ"ת ז"ל, אחר הסתלקות רבנו ז"ל, לקח לעצמו דרך לחזק ולאמץ את כל השבועים והרחוקים וכו', לקרבם להשם יתברך, פי הוא קבל מרבנו ז"ל את הלמוד של "דרי מטה" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז), שהם אותם הנשמות שיירו ונפלו ונשלו במקומות הירודים וכו', וזכה לחדש על קטב זה המון חדושים נוראים ונפלאים, שהם אמרות טהורות המחזין נפש כל חי (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), ונדפסו בספרי "לקוטי-הלכות" שלו, ועל-ידי-זה החזיר נשמות רבות אליו יתברך.

(ט) וכל ימי חיי הקדושים מסר נפשו על דבר זה מאד — לחזק ולאמץ ולשמח את נשמות ישראל, והיה רגיל לומר: נאהר "אזמרה", נאהר "אזמרה" (ע), הינו שנהיה רגילים לילך עם ההתגלות הנפלאה, שגלה לנו רבנו ז"ל על-פסוק "אזמרה לאלקי בעודי" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ב), לדון את עצמו ואת אחרים לכף זכות.

(ע) וק "אזמרה", וק "אזמרה".

ל) ופעם אחת הסביר לפני אנשי שלומנו את התורה "אזמרה", ואמר אז: אם אני דן את אחד לכף חובה, הרי אני סוגר לפני את כל הדרכים לשוב אליו. תברך, אבל אם אני דן את אחד לכף זכות, אני משאיר לו דרך לשוב בתשובה.

לא) ופעם אחת נסע בדרך עם תלמידו רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, ולוי אותם אז הרבה אנשים, ומוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, חזר לפניהם את התורה "אזמרה", וחזר אחריו רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, בלחש מלה במלה מרב תשוקתו לדבריו הנעימים, ובתוך כך נענה מוהרנ"ת ו"ל, ואמר לו: האתה חושב שזה דבר פשוט וקל? אני אסביר לך קשי הדבר, כי אל תשפח, כי רבנו ו"ל אומר, שעל-ידי שדגים לכף זכות, יכולים להעלותו מכף חובה ממש, ולהחזירו בתשובה, ואם היה ביכלתנו לקים זאת באמת, היינו מחזירים את כל העולם בתשובה.

לב) ופעם אחת פרצה שרפה בעיר ברסלב, אחר-כך הלך מוהרנ"ת ו"ל עם כמה מאנשי שלומנו להביט על מקום השרפה, וראה שבעל הבית בוכה מאד, ומחפש אחר איזה חתיכות עץ או ברזל, שיצטרך להם עוד בעת שיבנה ביתו מחדש, ולקט אותם אחד אחד, ענה ואמר לאנשי שלומנו, הראיתם איך שבעל-הבית שנשרף ביתו, עם כל זאת אינו מיאש את עצמו מלחזור ולבנותו, ומלקט את כל הדברים שיצטרכו לו בעת הבנין, כן הדבר ברוחניות גם-כן, אף שהבעל-דבר מתגבר מאד על האדם, וכמעט ששורף אותו לגמרי, אף-על-פי-כן אסור לו ליאש את עצמו, רק צריך ללקט ולחפש איזה נקודות טובות מתוך רבוי החטאים שנכשל בהם, ועל-ידי-זה יזכה לשוב להשם. תברך באמת.

לג) והאיר בתלמידיו הקדושים את מדת השמחה, ואף שעבר עליו מרירות הרבה מהמחלקת של חנם שהיתה עליו מבחוץ וגם מבפנים וכו', אף-על-פי-כן חזק את עצמו בכל מיני התחזקות ובכל מיני אפנים במצות השמחה, ועוד חזק את תלמידיו, שיהיו

תמיד בשמחה עצומה על נעם חלקנו וגורלנו שיש לנו רבי כזה.

לד) והיה רגיל לומר, שהעקר בזה העולם הוא התחזקות — לחזק את עצמו בכל מה שיכול, כי בלעדי התחזקות, האדם הוא בסכנה גדולה בזה העולם, ופעם אחת בשעה שדבר עם אנשי שלומנו דבורי התחזקות בעבודת השם יתברך כדרך, נתלהב מאד, וצעק בקול גדול ובהתעוררות רבה — "פארנואס איז רבי שמעון בר יוחאי גיווען רבי שמעון בר יוחאי, ווייל ער האט אין זיך גיהאט די מאס התחזקות, פארנואס איז דער האר"י הקדוש גיווען דער האר"י הקדוש? ווייל ער האט אין זיך גיהאט די מאס התחזקות, פארנואס איז דער בעל-שם-טוב הקדוש גיווען דער בעל-שם-טוב הקדוש? ווייל ער האט אין זיך גיהאט די מאס התחזקות, פארנואס איז דער הייליגער רבי גיווען דער הייליגער רבי? ווייל ער האט אין זיך גיהאט די מאס התחזקות, און פארנואס בין איך... ווייל איך האב די מאס התחזקות" (ט).

והבינו ממנו אז אשר כל גדלת הצדיקים הקדושים האלו לא זכו להגיע אל מדרגתם, כי אם על-ידי התחזקות, שחזקו את עצמם בכל מיני עצות, כי גם עליהם עבר מה שעבר, ובזהר איתא ופאה מאן דעייל ונפיק וכו' ודו"ק.

לה) ופעם דבר שיחה ארבה מהתכלית כדרך, בדבורי נעם והתחזקות עצומה לפני קהל גדול, וכשסיים, וכל הקהל הלכו להם, נכנס אליו אחד מהשומעים, והתחיל לספר לפניו את כל לבו, ומעשה שהיה כן היה: בעיר וילנא היה בית הכנסת ישן מאד, והיתה שם עשירות גדולה, הינו ספרי התורה היו מלאים תכשיטי זהב טהור וכו', והיה שם שומר מיוחד לשמר את העשירות, רק בליל יום הכפורים לא היה שומר, כי היו שם אנשים נעורים כל

(פ) למה רבי שמעון בר יוחאי זכה להיות (במדרגת) רבי שמעון בר יוחאי? כי היתה לו מדה כזו של התחזקות, ולמה האר"י הקדוש זכה להיות (במדרגת) האר"י הקדוש? כי היתה לו מדה כזו של התחזקות, ולמה הבעל-שם-טוב הקדוש זכה להיות (במדרגת) הבעל-שם-טוב הקדוש? כי היתה לו מדה כזו של התחזקות, ולמה הרבי הקדוש זכה להיות הרבי הקדוש? כי היתה לו מדה כזו של התחזקות, ולמה אני במדרגה זו שהנני עומד בה? כי היתה לי מדה כזו של התחזקות...

הלילה, וגם משום אימת יום הדין לא חששו לגנבה, פעם אחת נדברו ביניהם כמה גנבים, ובאו בליל יום הכפורים, ויחכו שם, ובתוך כך חטפה שנה את כל המתפללים, שנשארו אז כדרך בני-ישראל שנשארים בליל יום הכפורים בבית הכנסת, ואז כשאת כלם חטפה שנה, הלכו הגנבים והוציאו את כל כלי הזהב והתכשיטים וברחו, ושום ברֵיה לא הרגישה מה שנעשה אז בלילה, אך בבקר בשעת התפלה, כשפתחו את הארון הקדש, ראו איך שחסר כל הזהב והתכשיטים, ונעשה שם רעש גדול על עצם הגנבה, ועוד יותר — על שנעשה בעצם יום הקדוש והנורא יום הדין, והכריזו חרם על זה, והחרם היה על כל מי שיש לו חלק בגנבה, וגם על מי שידע מי הם הגנבים ואינו אומר, כל זה מספר האיש הנ"ל למוהרנ"ת ז"ל, וסיים על זה: אני הייתי בין אלה שידעו מי הם הגנבים, ולא גליתי, וכל ימי אני ביאוש, מחמת החרם, עד שנדמה לי שאבדה תקותי וכו', אבל עכשו שמעתי מכם דבורי התחזקות נפלאים ונוראים כאלו, אשר אין שום יאוש בעולם כלל וכו', לכן אני שואל אתכם עצה מה לעשות עכשו, והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל מה שהשיב, ונתן לו עצות על זה וכו', ונעשה בעל תשובה גמור.

לו) מוהרנ"ת ז"ל היה רגיל לעשות סעדה גדולה במוצאי יום הכפורים, והיה אז בשמחה עצומה עד מאד, שנמחלו עוונותיהם של ישראל, ונכידוע מה שאמר פעם אחת: הענין שלי הוא יום הכפורים, וכן אמר פעם אחת, שיש לו ללמד זכות על כל אחד מישראל, אפלו על הגרוע שבגרועים, שאם היה כותבם, היו ממלאים כמה בויגין (ז), ובעת שהדפיס את ה"לקוטי תפלות", אמרו לו אנשי שלומנו: איהר קערט צו זיין דער בעל תפלה, ענה ואמר להם: דער בעל תפלה איז דער רבי און אויב איך בין פון קייסר'ס לייט בין איך דער מליץ (ק), כי הוא המליץ טוב אפלו על הגרוע שבגרועים, ובערב יום הכפורים האחרון דבר מענין ארבעת היסודות: דומם, צומח, חי, מדבר, ואמר: הלא (ז) דפים. (ק) לך מתאים להיות הבעל תפלה, ענה ואמר להם: הבעל תפלה הוא הרבי, ואם אני מאנשי הקיסר, הנני המליץ.

אנחנו רואים כל מה שהמדרגה נמוכה יותר, נמצא בו טוב יותר, כי יסוד המדבר הוא האדם, ומקח האדם במכירתו לא יעלה כמקח הסוס שהוא מיסוד החי הנמשך מהמדבר בנודע, שנמצא סוס שנותנים במחירו כמה אלפים רבל כסף, ומקח הצומח יעלה עוד יותר, כי נמצאים שושנים ופרחים שמביאים ממדינות רחוקות, שאין ערך כלל לשוים, וביסוד הדומם נמצאים אבנים טובות ומרגליות יקרות מאד העולים עוד יותר, וכן רואים אנו את הטוב והאלקות שנמצא בהם, שפקד השם יתברך את הפהן גדול, שבכל עת בניסותו לבית המקדש, שיהיה לבוש חשן ואפוד, שהיה בהם כמה מיני אבנים טובות ומרגליות וכו', ודבר זאת איך שאסור להתיאש אם נפל כמו שנפל, כי כל מה שהמדרגה נמוכה ביותר, כשזוכה לחזר אליו יתברך, מעלתו גבוהה מאד מאד, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י'): כד אתי יתרו כדין אתעלה ואתיקר שמייה דקדשא בריך הוא, עין שם].

לז) פעם אחת דבר מוהרנ"ת ז"ל ממה שאיתא בספרי אמת, שנשמת כל אחד מישראל היא חלק אלוה ממעל ממש, ואמר, שמנה יכולין להבין גדלתו של הצדיק האמת, שיכול להשיג עד אין שעור, כי כשהנשמה יורדת לזה העולם, ומתלבשת בהגוף שהוא משכא דחויא, והנחשים והעקרבים סובבים אותה מכל צד, שהם בחינת הקלפות השוכנים סביב הלב, ששם משכן האלקות, כמו שנאמר (יחזקאל ה'): זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות, וירושלים היא בחינת לב (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל"ה), ומאלו הקלפות השוכנים סביב הלב נמשכים כל התאוות ומדות רעות וכל מיני עקממיות שבלב, וכביכול השם יתברך בעצמו נותן להם כח לזה כידוע, וביראי הנשמה מסכנת מאד, שלא תטבע ביניהם, ובשביל זה נעשה עם כל אחד מה שנעשה, אבל מי שמתגבר על יצרו בכל מיני התגברות, עד שמטהר את לבבו מכל רע, עד שלא נשאר בו שום אחיזה משום תאוה ומדה רעה, אם-כן מה נשאר בו? הלא נשאר בו רק החלק

אלוה ממעל אשר בלבבו, ועתה — היש קץ להשגותיו אשר יוכל להשיג?! ומי יוכל להבין ולשער רוממות ונוראות דבוריהם ומעשיהם ודרכיהם, ואף-על-פי שיש בזה כמה אלפים מדרגות, אבל בודאי כל צדיק כפי שמטהר עצמו מהתאוות ומדות רעות, כמו-כן נטהר לבבו מהקלפות השוכנים סביבו, וכמו-כן זוכה להשגה עצומה באלקותו יתברך.

(לח) פעם אחת אמר לאחד מאנשי שלומנו, אם היית בשמחה תמיד (שטענדיג פרייליך), לא היית רואה פני גיהנום.

(לט) ופעם אחת אמר לתלמידו רבי משה ברסלבר, זכרונו לברכה: איך גיב דיר ארויס א תשובה דו זאלסט טאנצן אלע טאג (ו), וקיים זאת זמן מה.

(מ) ופעם אחת כתב מכתב לרבי עוזר תלמידו שגר באומן: שמעתי שרבי עוזר איז נאר פרום, לא כף קבלתי מרבנו ז"ל, דער עקר איז נאר פרייליך און פרום אויף (ש).

(מא) דבר פעם אחת מתבצרת הלב של אברהם אבינו, עליו השלום, שהוא היה הראשון, שזכה לעבד את בוראו יומם ולילה במסירות נפש, ולפרסם שמו יתברך בעולם, ובתוף שיחתו הקדושה ענה אחד ואמר לפניו בלשון צער וגניחה, מהיכן לוקחין לב בזה? וגער בו מוהרנ"ת ז"ל ואמר אליו: גם אתה יש לך לב בזה, אלא שאין אתה מלבב אותו, (דו האסט אויף דאס הארץ נאר דו באהארצט עס ניט), כי הבחירה חפשית אצל כל אדם, וכל אדם אפלו הגרוע שבגרועים יש בכחו לזכות למדרגה הגדולה שבגדולות, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (תנא דבי אליהו רבה, פרק כ"ה), שצריך כל אדם לומר — מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי.

(ר) אני נותן לך "תקון תשובה" — שתקד בכל יום. (ש) שמעתי, שרבי עוזר מתנהג רק ב"יראה", אף לא כף קבלתי מרבנו ז"ל, אלא העקר "שמחה", ו"יראה" — גם.

מב) לְמוֹהַרְנֵ"ת ז"ל הִיָּה תְלֵמִיד אֶחָד וְשָׁמוּ רַבִּי שְׂאוּל מְטַעֲפְלִיק, וְהָיָה חֲדוּשׁ נִפְלָא בְּתַבְעֵרַת לְכַבּוֹ, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּעִבּוּדַת הַהִתְבּוּדוֹת, לְקַיִם דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁגִּלָּה עַל-פִּי "הַנְּעוּר בְּלִילָה" (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהַרְנֵ"ן, חֶלֶק א', סִימָן נ"ב), וְקִיְמוּ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת, וְהָיָה מְבַלָּה לֵילוֹת שְׁלָמִים בְּשָׂדוֹת וַיְעָרִים, וְהָיָה מִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל תְּפִלָּתוֹ וְתוֹרָתוֹ הָיוּ בְּהִתְלַהֲבוֹת עֲצוּמָה וּבְדַבְּקוֹת נִפְלָאָה, וְדָרְכוּ הֵיטָה, כַּאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָיו בְּנֵי הַנְּעוּרִים בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ, וְשָׂאוּ מֵאֵתוֹ אִיזָה פֶּשֶׁט בְּגִמְרָא אוֹ בְּתוֹסְפוֹת וְכוּ', שֶׁפְּשָׁהֶיָּה קֶשֶׁה לְהוֹלְמָם, הָשִׁיב לָהֶם, שֶׁיִּגִּיד לָהֶם לְאַחַר שְׁעָה, וּבְתוֹךְ כֶּף נִכְנָס לְעִזְרַת נָשִׁים וְהַשְׁתַּטַּח, וּבְקֶשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ: "גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרַתְךָ", וְאָמַר בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ בְּפִשׁוּט יָדִים וְרַגְלִים וְכוּ', עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה לוֹ הַפֶּשֶׁט, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מֵרַב הַכֶּרֶחַ הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שְׁעוֹבָרוֹת עַל כָּל אֶחָד, אָמַר לוֹ פַּעַם אַחַת מוֹהַרְנֵ"ת: "שְׂאוּל! עֲרִין אֵין לִי הַנְּאָה מִמֶּךָ, אִם הֵייתִי רוֹאָה שְׂאֵתָה נוֹפֵל וְכוּ', וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אֵתָה מִתְחַזֵּק וְנִשְׁאָר עַל מְקוּמְךָ, אֲזִי הָיָה לִי הַנְּאָה מִמֶּךָ", כִּי הֵהֱכִיחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם מֵהַ שֶׁיַּעֲבֹר, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן יִחַזֵּק אֶת עֲצוּמוֹ (שְׁקוּרִין דְּעַר הָאֵלְטֵן זִיף), כִּי עִבּוּדָתוֹ הֵיטָה תְּמִיד רַק בְּדַרְךָ רְצוּא בְּלִי וְשׁוֹב, (וְלֹא הָאָרִיף יָמִים).

מג) עַל-יְדֵי רַבִּי שְׂאוּל הַנֵּ"ל נִתְקַרַּב רַבִּי מֵאִיר טַעֲפְלִיקֵעַר מֵאֲנָשֵׁי מוֹהַרְנֵ"ת ז"ל, שֶׁהָיָה אַחַר-כֶּף חֲדוּשׁ נִפְלָא בְּעִבּוּדָתוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּרַבּוּי תְּפִלָּה וְהִתְבּוּדוֹת וְקִימַת חֲצוֹת וְשַׁעוּרִים קְבוּעִים כְּסִדְרָן, וְזָכָה לְלַמֵּד הַרְבֵּה מְאֹד בְּהִתְמַדָּה וּבְתַשׁוּקָה עֲצוּמָה.

מד) פַּעַם אַחַת בְּתַחֲלִילַת הַתְּקַרְבוֹתָיו, בָּא אֶל מוֹהַרְנֵ"ת ז"ל, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מוֹהַרְנֵ"ת ז"ל עַל אִישׁ אֶחָד מְטַעֲפְלִיק, שֶׁהָיָה כְּרוּף קָצַת אַחֲרָיו, מֵהַ נִשְׁמַע עִמּוֹ, וְאִיךָ הוֹלֵךְ עִבּוּדָתוֹ וְכוּ', וְהָשִׁיב רַבִּי מֵאִיר כְּלֵאחֲרֵי יָד, כַּאֲמַר שְׂאִין מִמִּי לְדַבֵּר, עֲנֵה וְאָמַר לוֹ מוֹהַרְנֵ"ת ז"ל: שְׁמַע נָא בְּקוּלִי, אִם תִּרְצֶה לְהַבִּיט בְּעֵינֵי כְּזוֹ, תַּחֲיִב אֶת כָּל הָעוֹלָם, כִּי תִנְסֶה עֲצוּמָךְ, וְתַבִּיט בְּכָל יוֹשְׁבֵי עִירְךָ הַנּוֹדְעִים לָךְ, וְתַתְּחִיל

מן היושב בקצה העיר, וכשתביט בו היטב, בודאי תחיבו, וכן תלך מבית לבית עד שתבוא לביתך, שאתה איש כשר (עריכער יוד) מכל העיר, והשיב לו: גם אני איני איש כשר, ענה מוהרנ"ת ז"ל, ואמר לו (בלשון תמה): גם אתה אינך איש כשר? אם-כן מי הוא האיש כשר? אבל כשתביט היטב בהגורע שבגורעים תמצא בו איזה דבר טוב, ומכל שכן במי שאינו גרוע כל-כף, תמצא גם-כן איזה דבר טוב, וכן בכל אחד ואחד, וגם כן בודאי נמצא איזה דבר טוב, ועל-כן אם תלך בדרך זה, יכולים לזכות את כל העולם כלו.

מה) ומאז נעשה דבוק מאד במוהרנ"ת ז"ל, והלך הרבה בדרך זו, ועל-ידי-זה קרב רבים אל דעת רבנו ז"ל בעיר טעפליק, ודרכו היתה לעשות בכל ראש חדש סעדת ראש חדש, והזמין הרבה אנשים, ודבר עמהם הרבה מדבורי רבנו ז"ל, שקבל ממוהרנ"ת ז"ל, ועל-ידי-זה קרבים אל דעת רבנו ז"ל, ואנשי שלומנו היו רגילים להתוודע הרבה בביתו.

מו) היה לו מקרב אחד איש כפרי, ונחשב גם-כן מאנשי שלומנו, והיה המנהג בטעפליק להתקבץ בפורים אצל רבי מאיר, ושם אכלו אצלו סעדת פורים, והיה מנהגו, שבשעה שמים אחר חצות היום כבר סגר החלונות והלאדין (ט), והדליק גרות הרבה, ותכף התחילו סעדת פורים בשמחה רבה, פעם בשנה אחת היה בין הבאים גם הכפרי הנ"ל, וראה רבי מאיר איך שכל אנשי שלומנו שמחים מאד, והאיש הכפרי יושב מן הצד, ועצוב מאד ושאל אותו: מה זאת, למה אינך שמח? הלא היום פורים ומצוה רבה לשמח, והשיב לו הכפרי: איי, ואס טוט מען אז מען האט א צביה אויפן קאפ (א), (כי היה לו כמה בנות להשיאן, והבכורה היה שמה צביה, ולא היה לו אפלו פרוטה לצרף נשואין), והשיב לו רבי מאיר: אם כל-כף רע לך, לקחת לעצמך עצה להיות במרה שחורה? הלא אנחנו קבלנו מרבנו ז"ל: אז עס איז שוין גאר שלעכט (ת) וילונות. (א) מה עושים שיש צביה על הראש.

שְׂרִיט מֶעַן אֹן מֶעַן שְׂרִיט צו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (ב), "צָרוֹת לְכָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי", וְלָקַח אֹתוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּיָדוֹ, וְרָקַד עִמּוֹ בְּעֵגוּל, וְהָיוּ כָּלֵם מְבַסְּמִים, וְלֹא יָדְעוּ בֵּין אָרוּר הֶמֶן לְכָרוּף מְרֻדְכִי, וְהִתְחִיל רַבִּי מֵאִיר לְצַעֵק אֶל הַכְּפָרִי: אִז עָס אִיז גָּאָר שְׁלַעֲכֵט שְׂרִיט מֶעַן אָט אַזוֹי (ג), וְהִתְחִיל לְצַעֵק: "צָרוֹת לְכָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי", וְהַכְּפָרִי צַעֵק אַחֲרָיו, וְכֵן בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁרַבִּי מֵאִיר צוֹעֵק: אִז עָס אִיז גָּאָר שְׁלַעֲכֵט שְׂרִיט מֶעַן אָט אַזוֹי וְכוּ' (ג), וְהוּא צַעֵק אַחֲרָיו בְּכִיּוֹת עֲצוּמוֹת וּבְשִׂמְחָה רַבָּה עַד שֶׁנֶּחַר גְּרוֹנוֹ, אַחַר פּוּרִים הַיּוֹדֵמֵן, שֶׁאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ נִסַּע לְדַרְכּוֹ וְהִכְרַח לְשָׁבוֹת בְּכָפָר אֶצֶל הַכְּפָרִי, וְשִׁרְתָּהּ אֹתוֹ בְּתוֹ הַבְּכִירָה שֶׁל הַכְּפָרִי, וְיִשְׁרָה בְּעֵינָיו, וְאָמַר לְאִישׁ הַכְּפָרִי: הֵיִיתָ שֵׁישׁ לִי בֵּן בְּגִיל כְּזֶה אוֹלִי נִשְׁתַּדֵּף יַחַד, עָנָה לוֹ הַכְּפָרִי: אֲנִי מְכָרְח לְשָׂאֵל עַל זֶה מְרַבִּי, וְשָׂאֵל לוֹ הָאוֹרַח מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, מִי הוּא רַבְּךָ? וְהָשִׁיב: רַבִּי מֵאִיר טַעֲפִלִּיקֵעַר, הוּא קָרַב אוֹתִי אֶל דַּעַת רַבְּנוֹ ז"ל, עָנָה לוֹ הָאוֹרַח: רַבִּי מֵאִיר בְּוֵדָאֵי יִסְכִּים, וְנִסַּע הַכְּפָרִי וְשָׂאֵל אֶת רַבִּי מֵאִיר, וְהִסְפִּים, וְנִעְשָׂה שְׂדוּף בֵּינֵיהֶם, אִז רָאוּ עֵין בְּעֵין מַה שֶׁקִּדְשַׁת פּוּרִים פּוֹעֵלֶת, וּבְכִפְרֵט תְּפִלוֹת וּבְכִיּוֹת שֶׁל שִׂמְחָה.

(מז) מוֹהֲרַנ"ת ז"ל הָיָה פַּעַם בְּפוּרִים אֶצֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְאָמַר לוֹ אִז רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁעָקַר כְּנַת מְחִית עֲמֶלֶק עַל-יְדֵי שִׂמְחַת פּוּרִים, הוּא לְכַטֵּל אֶת הַסְּפָקוֹת שֶׁעוֹלוֹת בְּכָל פַּעַם עַל הָאָדָם, סִפֵּק — גִּימְטְרִיָּה עֲמֶלֶק, וְאֶפְלוֹ בְּקִדְשָׁה אֲסוּר שִׁיְהִיו לְאָדָם סִפְקוֹת.

(מח) רַבְּנוֹ ז"ל הִזְהִיר מְאֹד לֹא לְשִׁתּוֹת מִשְׁקָה הַמְּשֻׁכָּר, כִּי אִם לְקִדּוּשׁ וְהַבְּדִלָּה — ז"ן.

וּפַעַם אַחַת הָיוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ מְסַבִּים אֶצֶל רַבְּנוֹ ז"ל בְּיוֹם טוֹב, וְחָלַק רַבְּנוֹ ז"ל זֵין לְמְסַבִּים לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב כְּנֶהוּג, וְנָתַן בְּכוּס קִטְנָה מְעַט זֵין לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל וְלְרַבִּי נִפְתָּלִי ז"ל, וְאָמַר לָהֶם, (ב) אִם כָּבֵר לְגַמְרֵי רַע, צוֹעֲקִים וְצוֹעֲקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. (ג) אִם כָּבֵר לְגַמְרֵי רַע צוֹעֲקִים כָּדִי.

שִׁחְלָקוּ בִּינֵיהֶם, וְרָמְזוּ לָהֶם בְּזוֹה, אִיךְ שְׁצָרִיכִין לְהִתְרַחֵק מִשְׁתֵּית
יֵין וְשָׂאָר מִשְׁקָאוֹת הַמְּשָׁכְרִים.

אִךְ בְּפוּרִים מִצְוָה לְהִרְבּוֹת בְּשִׂתְיָהּ, וְהוּא תְּקוּן הַבְּרִית, בֵּן אָמַר
רַבְּנֵנוּ ו"ל בְּפִרוּשׁ.

(וְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָמְרוּ, וְהֵלֵא הַהֲקָאָה אַחֲר־כֵּן הִיא סוּד (אִיּוֹב כ'):
"חֵיל בְּלַע וַיִּקְיָאֵנוּ", שֶׁהַסְטֵרָא אַחֲרָא מְכַרְחַת לְהִקְיָא אֶת קַדְשֵׁיתוּ
שְׁחֻטְפָּה מִמֵּנוּ, (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵינֵן, חֵלֵק ב', סִימָן ח').

וּפְעָם אַחַת בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה שְׂתָה רַבֵּי נַחֲמָן טוּלְטְשִׁינְעַר ו"ל לְמַעְלָה
מִן הַמִּדְּבָה, וְהַתְּבַסֵּם קִצָּת, וְנִפְּל לְרַגְלֵי מוֹהֲרֵינֵי ו"ל, וְצָעֵק: "אַתֶּם
הַחַיּוֹת שְׁלִי" (אִיר וַיִּינֵט מִיַּיִן חַיּוֹת), וְהַשִּׁיב לוֹ מוֹהֲרֵינֵי ו"ל:
"אַמַּת", עַם אִיז רִיכְטִיג, אֲבָל לְשִׁתוֹת אָסוּר בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי אִם
בְּפוּרִים.

וְהַקְפִּיד מוֹהֲרֵינֵי ו"ל מָאֵד עַל אֱלוֹ הַחֲסִידִים הָעוֹשִׂים עֵקֶר מִשְׁתֵּית
יֵין שְׂרָף.

וּפְעָם אַחַת דְּבַר מוֹהֲרֵינֵי ו"ל מַעֲנֵן הַקְּבוּצִים שֶׁל יֵין שְׂרָף,
שֶׁהִתְחַלָּה הֵיטָה, מִחֲמַת שְׂרָאוּ אִז הַצְּדִיקִים, שְׁטוּב לְהִתְקַבֵּץ יַחַד,
כְּדֵי לְדַבֵּר דְּבוּרִים טוֹבִים, וּבְפִרְט מְדַבְּרֵי הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ,
זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, שֶׁהָאִיר אִז בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה הַכְּרָחוּ לְשַׁבֵּת עַל מַעַט
יֵין שְׂרָף, כְּדֵי שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה קְבוּצָה, אֲבָל אַחֲר־כֵּן נִתְמַעְטוּ
הַלְּבָבוֹת וְנִתְרַבּוּ הַתְּאֵאוֹת, וְנִשְׂאָרוּ רַק עַל הַיַּיִן שְׂרָף לְבָדוּ, עַל-כֵּן
רַבְּנֵנוּ ו"ל רָאָה זֹאת, וְדַחָה זֹאת לְגַמְרֵי.

וּפְעָם אַחַת אָמַר רַבְּנֵנוּ ו"ל: אִיךְ קָעַן שׁוֹיִן גִּישׁט פֶּעֶרְטְרָאָגֵן זַייעֶרע
פֶּרְאָוִנִיקֶעס (ד), כִּי אֲצֵל רַבְּנֵנוּ ו"ל הָיָה רַק קְבוּצָה שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה
וְשִׂיחָה מֵהַתְּכִלִּית בְּלְבָד.

(ד) אִינִי יָכוֹל לְסַבֵּל כְּכֹר אֶת הַמוֹעֲדִים שֶׁלָּהֶם.

וְדָבַר זֶה הָיָה נִרְאָה מְאֹד בְּעֵינַי מוֹהֲרַנְיָת ו"ל, וְעַל-כֵּן גַּם הוּא הִקְפִּיד עַל קְבוּץ שְׁל שְׁתֵּית יַיִן שָׂרָף.

וּפְעַם אַחַת סִפְרוּ לִפְנֵי מוֹהֲרַנְיָת ו"ל, שֵׁשׁ חֲסִידִים שְׁמַנִּיחִים מִשְׁקָה הַמְשַׁכֵּר תַּחַת הַכּוּר שְׁלֵהֶם, וּבְזִמְן שְׁמַקִּיצִים מִשְׁנָתָם, שׁוֹאֲלִים: מִשִּׁיחַ עֲדִין לֹא בָּא? וְשׁוֹתִים מִהַמְשַׁקָּה הַמְשַׁכֵּר הַזֶּה, וּמְשַׁתְּפָרִים וְחוֹזְרִים לְשִׁנְתָם, כִּי הֵם אוֹמְרִים, שְׁכָל זִמְן שְׁמַשִּׁיחַ לֹא בָּא, צָרִיף לְהַרְדִּים אֶת הַיֵּצֵר הָרַע, כִּי בְזִמְן הַשְּׁנָה אֵי אֶפְשֵׁר לְחַטָּא, וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרַנְיָת ו"ל, שְׂאִין זֹו עֲצָה, אֲלֹא צָרִיף לְהַנִּיחַ תְּהֵלִים מְרֵאשׁוּתִיו, וּבְזִמְן שְׁמַקִּיץ מִהַשְּׁנָה, אִם מִשִּׁיחַ עֲדִין לֹא בָּא, צָרִיף מְחַדֵּשׁ לֹמַר תְּהֵלִים, וְלַעֲצֵק לְהַשֵּׁם יְתַבְּרָף, שְׁיַצִּילוּ מִהַיֵּצֵר הָרַע.

וְסִפְּר רַבֵּי לְוֵי יִצְחָק נ"י, שְׁבָאוּמֵן בְּקְלוּזֵו, לֹא נָהֲגוּ לְהִבִּיא תַקּוּן בְּיוֹם הַיְאָרְצִיִּט (ה) (הֵינּוּ יַיִן שָׂרָף כְּמִנְהַג הָעוֹלָם), רַק בְּיוֹם הַיְאָרְצִיִּט (ה) הִרְבּוּ בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, וּבִפְרָט בְּצַדִּיקָה, שְׁנִהְגּוּ לְתַן בְּיוֹם זֶה לְאָכַל לְכֶמֶה עֲנִיִּים, וְהָיָה שֵׁם בְּאוּמֵן מְסַעְדָּה שְׁל הַכְּנַסַּת אוֹרְחִים, שְׁשֵׁם אָכְלוּ הָעֲנִיִּים בְּזוֹל גְּדוֹל, וְהָיוּ רִגְלִים הִרְבֵּה מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו, שְׁבִיּוֹם הַיְאָרְצִיִּט (ה) שְׁלָמוּ לְבַעַל הַמְסַעְדָּה שְׁל הַכְּנַסַּת אוֹרְחִים אֶת כָּל אַרוּחַת הַיּוֹם, בְּאִפְּן שְׁבִיּוֹם זֶה יִתֵּן בְּחֻנָּם לְאָכַל לְכָל הָעֲנִיִּים, וְהָיוּ כְּכֹר הָעֲנִיִּים יוֹדְעִים שְׂיוֹם שְׁזָה אָכְלוּ אֶת הַסַּעְדָּה מִפְּלוּנֵי וּבְרַכּוּ אוֹתוֹ: דֵּי נִשְׁמָה זָאל הָאִבְּן אַ עֲלֵיָה (ו), כְּנִהוּג.

וּפְעַם אַחַת הִבִּיא אֶחָד מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו תַקּוּן יַיִן שָׂרָף בְּיוֹם הַיְאָרְצִיִּט שְׁלוּ, שְׁהָיָה בְּעֶשְׂרֵת יְמֵי תְשׁוּבָה, וְהִקְפִּיד עָלָיו רַבֵּי לְוֵי יִצְחָק נ"י מְאֹד, וְאָמַר לוֹ: אַתָּה עוֹשֶׂה שְׁתֵּי עוֹלוֹת, קֹדֶם, אֲצַל רַבְּנוּ ו"ל הֵיטָה הַקְּפִידָה לֹא לְאָכַל בְּעֶשְׂרֵת יְמֵי תְשׁוּבָה קֹדֶם חֲצוֹת, (אִם אַתָּה רוֹצֵה לְאָכַל, אֲכַל בְּבֵיתְךָ, אֲבָל לֹא בְּפֶרֶהְסִיָּה), וְהַשְּׁנִית, רַבְּנוּ ו"ל הִקְפִּיד לֹא לְשַׁתּוֹת מִשְׁקָה מְשַׁכֵּר, כִּי אִם בְּקִדּוּשׁ, וּבְזָה שְׁמַבִּיאִים בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הַנִּקְרָא עַל-שֵׁם רַבְּנוּ ו"ל מְבִזִּים אֶת רַבְּנוּ (ה) הַשְּׁנָה. (ו) שְׁתֵּהִיָּה לְנִשְׁמָה עֲלֵיָה.

ו"ל, כי מראים לו שאין מציתים לו.

(מט) מוהרנ"ת ו"ל אמר, אם צועקים שלושים יום קדם פורים אליו יתברך: "הצילני מהמן, עמלק", יכולים לזכות לראות את מרדכי בשעת קריאת המגלה.

(נ) ופעם אחת ספר מוהרנ"ת ו"ל, שפעם אחת בערב פורים (בתענית אסתר) צעקתי להשם יתברך: הצילני מקלפת המן עמלק, כאלו המן, עמלק עומד עלי מיט א דראנג (ו).

(נא) ומנהג אנשי שלומנו, שבפורים רוקדים כל היום בליל, כי הוא היום טוב של רבנו ו"ל, (דעם רעבינס יום טוב). כי בפורים מאירה ספירת הנצח והתגלות מלכות שמים, שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, אשר על ידי ידיעה זו נמחקת קלפת המן, עמלק, שהוא ההפך מרבנו ו"ל ממש, כי כל ענין המן, עמלק לטמא בריתו, ולהכניס בלב ספקות ומרירות ופרוד לבבות וכו', וענין רבנו ו"ל הוא תקון הברית והתגלות אמונה בתכלית מדרגה העליונה ואהבה עם כלל ישראל.

(ושמעתי מאנשי שלומנו, שבפורים יכולים לפעל הרבה ישועות מה שבכל השנה אינם יכולים לפעל, כי כל הפושט יד נותנים לו וכו', ועל כן "א פורימדיקע התבודדות איז גאר עפעס אנדערש" (ח).

★ ★ ★

(נב) אחר הסתלקות מוהרנ"ת ו"ל ועוד כמה מתלמידי רבנו ו"ל, אז התחיל רבי נחמן טולטשינער ו"ל, תלמידו המבהק של מוהרנ"ת ו"ל לדבר עם אנשי שלומנו בכלל ועם בני הנעורים בפרט, מעצות ודבורי רבנו ו"ל, כפי שהוא קבל ממוהרנ"ת ו"ל, (ז) עם קרש. (ח) התבודדות ביום הפורים, זה ענין אחר לגמרי.

פי ה'יה בקי נפלא בכל הדבורים ששמע ממוהרנ"ת ז"ל ובכל הספורים וההשארה וכו', שנשארו מרבנו ז"ל, והוא מסר נפשו על כל הענינים שהיה שוף לדבר רבנו ז"ל, כמו הדפסת ספרי רבנו ז"ל וכו', והוא עורר וחזק את אחרים, ומרב מתיקות דבוריו, נמשכו אחריו הרבה אנשים, וקרבם אל דעת רבנו ז"ל, פי דבוריו היו בדרכי נעם ואהבה גדולה.

(נג) והיה תמיד בשמחה עצומה, ועוד חזק את אחרים להיות תמיד בשמחה, ולא לדאג כלל, ואנשי שלומנו קראו אותו: דער תם פון ספורי-מעשיות" (ט), פי ה'יה איש תם וישר וירא אלקים מאד.

(נד) והיה רגיל לספר לפני אנשי שלומנו, שפיותר הזהיר מוהרנ"ת ז"ל על אהבת חברים ולהתרחק מליצנות, והיה מוהרנ"ת ז"ל אומר: אף שאי אפשר לו לומר זאת לכל אנשי שלומנו, על-כל-פנים אותם שבאים אצלו, הוא מבקש מהם מאד מאד, שיאחזו את עצמם ביחד באהבה גדולה, וידברו רק מהתכלית הנצחית ומעצות רבנו ז"ל, ויתרחקו מליצנות ומווערטליך (י).

(נה) ופעם אחת הלך רבי נחמן טולטשינער ז"ל, אל אחד מאנשי שלומנו להתחמם אצלו בעבודת השם יתברך, פי ה'יה עובד השם גדול, והתפלל כמה שעות, אף היתה בו קלפת הליצנות והווערטליך (י), והבין מוהרנ"ת ז"ל שהיה אצלו, על-כן אמר לו: לומר לך שלא תלך אצלו, זה איני יכול, אבל דבר אחד אבקש ממך — אם אתה הולך אצלו, אל תבוא אלי.

(נו) ואמר רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שהבין אז מדברי מוהרנ"ת, שקלפת הליצנות עוקרת את האדם לגמרי, ואי אפשר לקבל דעת רבנו ז"ל, פי אם על-ידי תמימות ופשיטות, וכן ה'יה הסוף של זה שהיה רגיל לעשות ליצנות ולומר ווערטליך (י), שנפל ונתקרר (ט) התם מספורי מעשיות. (י) בדיחות.

לגמרי, (והוא אשר גרם את כל המחלקת על מוהרנ"ת ז"ל, והוא אשר גרם פרויד לכותב בין מוהרנ"ת ז"ל ובין רבי שמואל איזיק ז"ל), פי הליצנות והווערטליך (י) עוקרים את האדם לגמרי, [נדבר זה נצרך לדורות – אם רואים אחד שהוא מחרחר ריב תמיד ועושה ליצנות מזה ... או מזה ... אפלו הוא מאנשי שלומנו, צריכים להתרחק ממנו כמטחוי קשת, כי הסוף יהיה, שיקרר אותך מעבודת השם יתברך, כי חרחורי הריב והליצנות הם קלפה עצומה, רחמנא לצלן, העקר לאחז את עצמו ולהתחבר אל אותם מאנשי שלומנו הקרים התמימים, העוסקים בהתבודדות וקיימת חצות, ומסתכלים על אחריתם ותכליתם הנצחית, ושוקדים בתורה הקדושה שעורים קבועים בסדרן, ומסיימים מסכת אחר מסכת וכו', ובורחים מפל מיני סכסוכים ומחלקת ופוליטיקה של שקר וכו', אליהם תתחבר ותצליח הצלחה נצחית].

נז) ובאמת ליצנות ודברי ווערטליך (י) הם תכלית ההפוך של שמחה, כי הליצנות היא שחוק הכסיל, שמאבד אותו משני העולמות, כי סופם של בעלי ליצנות מר מאד עוד בזה העולם, כי אין יכולים לסבל אותם וכו'.

אבל איש שמח, שמשמח אחרים בדברי נחומים והתחזקות, ומכניס אמונה ובטחון בעולם, הוא מצליח בזה העולם, כי הכל אוהבים אותו, וכן יזכה לעלמא דאיתי, כמו שאמרו חכמינו, זכונם לברכה (תענית כב.) על הגי שני בדחי, שזכו לעולם הבא, כי שמחו את אחרים, עין שם.

נח) ופעם אחת אמר רבנו ז"ל: איהר קענט זאגן ווערטליך אבער נאר מיט דריי תנאים: א. סע זאל נישט זיין קיין נבול פה. ב. ער זאל נישט קיין הנאה האבן דערפון. ג. און ער זאל נישט מיינען יענעם – היינט זאגט ווערטליך... (כ)

(כ) אדם יכולים להגיד בדיחות, אבל רק בשלשה תנאים: א. שלא יהיה נבול פה. ב. שלא תהיה לו הנאה מזה. ג. שלא יכון לזלחו, עכשו תגידו בדיחות...

(נט) ופעם אחת בא אל רבנו ז"ל הרש"ע אוסטרוֹפּוֹלער (המפרסם בעולם לליץ גדול), והוא היה מהבדחנים שבדחו את דוד רבנו ז"ל — הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבז, זכרוננו לברכה, והיתה דרכו לומר תמיד רק ווערטליך, ונשאר אצל רבנו ז"ל לשבת, ורבנו ז"ל אמר אז לאנשיו: מסתמא וועט ער דאך זאגן ווערטליך פֿדרכו (ל), על־פֿן הוא מזהיר אותם, ששום בריה לא תצחק, וכן היה, שהתחיל לומר ווערטליך (י), ואף אחד לא צחק, והיתה לו חלישות הדעת גדולה, ואז עשה רבנו ז"ל שמייכל (חיה קצת) ולא יותר, אבל אנשי שלומנו לא צחקו כמו שהזהיר רבנו ז"ל, [כי באמת אין לה עוד שוטה גדול מזה, שמדבר תמיד ווערטליך (י), ועושה תמיד ליצנות, כי (ירושלמי ברכות פֿרק ב', הלכה ח'): קשה היא הליצנות, שתחילתה יסורין וסופה פֿליה, עין שם; ואמרו (עבודה זרה י"ח): כל המתלוצץ, יסורין באים עליו, עין שם; ואמרו (ד"ר ארץ, זוטא, פֿרק ו'): תחלת עברה — הרהור הלב, שניה לה — ליצנות, עין שם; כי זה תלוי בזה, רחמנא לצלן, ודו"ק].

(ס) וזה היה דרכו של רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, שהיה תמיד משמח ומבדח את כל העניים ושבורי הלב, והכניס בהם תקנה עצומה, וכל דבור שיצא מפיו, יצא בחן של אמת, עד שכל דבוריו היו אצלם כמים קרים על נפש עיפה, והכל אהבו אותו בשביל זה, וכשהיה עליו איזו מחלקת וכו', אז רבם של אנשי שלומנו אחזו עמו, כי הבינו שהכל שקר מה שאומרים ומדברים עליו, ונובע מקנאה וכו'.

(סא) והרב הקדוש מטשהרין, זכרוננו לברכה, אחז מאד מרבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, ואף שהוא היה גאון ומקבל גדול (פנראה מספרי הרבים), אף־על־פי־כן היתה דרכו להתחבא תחת הדלת לשמע את דבוריו, כי תכף־ומיד פֿשגכנס הרב, הפסיק רבי נחמן מפני כבודו של הרב, והיה הרב רגיל לומר: אני רוצה לשמע מפיכם איך שאמר מוהרנ"ת ז"ל תורה זו וכו', כי רבי (ל) מסתמא יגיד בדיחות פֿדרכו.

נחמן היה ריגון גדול.

סב) ספר רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, פי אצל מוהרנ"ת ז"ל ראה נפלאות, איך שהיה מחיה את עצמו תמיד עם נקדת התקרבותו אל רבנו ז"ל, והיה רגיל לומר: ברוך השם, שאיני מתנגד על רבי גדוש ונורא פזה, ופעם אחת נסע ביחד עם מוהרנ"ת ז"ל בדרך, ועבר אז על מוהרנ"ת ז"ל מרירות ובזיונות גדולים, והיה בחלישות הדעת גדולה וכו', והתחיל להתפלל בכבודות עצומה ובשברון לב וכו', פיון שהגיע ל"זמרו לשם חסידיו והודו לזכר קדשו", הכה פף אל פף, ונתעורר בשמחה עצומה, ונתן תודה והודאה להשם יתברך, שאינו מתנגד לאור נפלא פזה, והתחיל להתפלל בחיות ובהתלהבות גדולה עד מאד.

ג) והיה רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, מספר, שאצל מוהרנ"ת ז"ל ראו תמיד — הגה כפשע בינו לבין המות והגה נצל, וכן היה כל ימי חייו הקדושים, בשעה הקודמת חשבו אבד מנוס, ובשעה השניה זכה לעשות עוד איזה ענין בעניני רבנו ז"ל, לחדש איזה חדוש או לדבר עם משהו, או לעסק בהדפסה והפצת דעתו הקדושה של רבנו ז"ל וכו' וכו', ועצם התחזקותו לא לפל בדעתו, זהו אי אפשר לשער ולספר כלל.

ד) וספר, שנסע יחד עם מוהרנ"ת ז"ל לכפר ליפאווין בשעה שחתן את בנו נחמן עם רבי ישראל מליפאווין, שהיה גם כן מאנשי מוהרנ"ת ז"ל, והיה אז המנהג, שקדם החתנה שלחו (רייטער) אחד רוכב על סוס מול החתן, שחכה כמה קילומטרים רחוק ממקום החתנה, והוא הביא את החתן לחתנה, וזה היה בימים ההם בכלל קבלת הפנים לחתן, והיו מליים אותו בתפים ומחולות לתוך העיר, מקום החתנה.

וכשהגיע מוהרנ"ת ז"ל עם החתן וכל המשפחה סמוך לעיר

ליפאָוויץ, עמדו לחכות לרוכב (רייטער), וראו מרחוק מהומה גדולה אנשים דוחפים זה את זה, ועל-כן שלח את רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שירויץ לשם לראות מה ארע שם.

ומעשה שהיה כך היה, שקדם בואם התלקטו כמה ממתנגדיו עם מקלות ואבנים וכוזלים וכו', וחכו שם באפן כשיכנסו בתוך העיר יכו אותם ויסקו אותם באבנים, והמתן רבי ישראל מליפאָוויץ, כשהתודע מזה קרא אל המשטרה (פאליצי), וכאו וגרשו אותם, ונעשה רעש גדול, כי התקוטטו עם המשטרה (פאליצי), ולא רצו לילך משם, עד שבסוף גברו אנשי המשטרה (פאליצי), וגרשום לגמרי, ואז חזר רבי נחמן טולטשינער ז"ל עם הרוכב (רייטער) אל מוהרנ"ת ז"ל ואל החתן וכל המשפחה, וספר להם מה קרה שם, ואז התחיל מוהרנ"ת ז"ל לדבר מהתורה ס"ו, שכתוב שם בזו הלשון: "כי עקר גדלתנו ותפארתנו יתגלה לעתיד לבוא, שאז ידעו ויראו הכל את גדלתנו, כי אז יראו הכל את גדלת ותפארת הצדיקים והקשרים: אשריהם, אשרי חלקם! מה רב טובך הצפון להם, ולהפך — מפלת הרשעים", עין שם; והתחיל לכפות מאד, ואמר: אפלו א פשוטער טרעגער און בעל עגלה, ווען ער גייט חתנה מאכן זיינעם א קינד, קומט איהם דאס אויף נישט אזא קבלת פנים, פארוואס קומט דאס מיר? איז דאס נאר וויל איך רעד פון הייליגען רבי'ן (מ), והתחיל לשיר בנגון אשת חיל: "אונזער גרויסקייט און אונזער שיינקייט, וועט מען זעהן ווען משיח וועט קומען" (ג), ורקדו שם הרבה מאד בבכיות עצומות ובהתעוררות רבה. [והנגון ידוע בין אנשי שלומנו, ואז קדם החתנה חברו מוהרנ"ת ז"ל].

סה) וזו היתה גדלתו, שאף שרדפו אותו כל-כף, והיו לו בזיונות רבים, אף-על-פי-כן חזק את עצמו מאד מאד, והיה בכלל הנרדפים תמיד, ולא מן הרודפים, ועוד חזק אחרים וקרבים אל השם יתברך, והיה נעלם כל-כף מרב העולם.

(מ) אפלו סבל פשוט בעל עגלה, כשהולך לחתן את אחד מילדיו, גם-כן אין מגיע לו קבלת פנים כזו, למה מגיע לי דבר זה? אין דבר זה, רק מפני שאני מדבר מרבנו הקדוש. (ג) גדלתנו ותפארתנו נראה כשיבוא משיח.

סו) ורבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, היה רגיל לומר, שהעולם חושבים, שלהיות איש צדיק, צריך שיהיו עליו עשרה קבין מרה שחורה, ולהיות אחד מהל"ו צדיקים, צריכים להיות שואב מים וכו', יכולים להיות איש שמח וצוהל מאד, ואף-על-פי-כן יהיה צדיק, קדוש ונורא דבוק בו יתברך, ויכולים להיות איש בעל בית עשיר גדול כמו רבי אברהם בערניו שלנו (נכד רבנו ז"ל), ולהיות אחד מהל"ו צדיקים.

סז) וכבר אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קט"ז), פי יש טועים הסוברים שצריכין להפיר את הצדיק וכו' בפניו, בצלמו ובדמותו, שיהיה משנה בדמותו ובתנועותיו וכו', ובאמת לא-כן הוא, פי הצדיק הוא בדמות וצלם פכל האנשים, ואין בו שום שנוי, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי וכו', עין שם; ועין בזהר הקדוש (בהעלותך קנ"ב): אית לבושא דאתחזי לכלא ואינון טפשיין פד חמאן לבר נש בלבושא דאתחזי לון שפירא לא מסתפלין יתיר, חשיבו דההוא לבושא גופא "חשיבותא דגופא — נשמתא", עין שם; הינו פי עקר חשיבות הצדיק והאיש הפשר הוא רק נשמתו, ודבר זה נעלם מעיני כל.

ופעם אחת בא לראש השנה לקבוץ באומן איש אחד, שהיה מלבש במלבושי משי וכו', ויען שרבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, סדר לכל אחד את האכסניות, על-פן נגש אליו ובקש ממנו, שיתן לו אכסניה בין העשירים, ורבי נחמן, זכרוננו לברכה, מאן מאד, והקפידו עליו אנשי שלומנו, ושאלו אותו — למה? הלא הוא איש פשר מאד, ולא השיב להם, ולבסוף נתגלה שהיה גנב, שהתלבש עצמו במלבושי משי וכו', והבינו את צדקת רבי נחמן ז"ל.

ושמעתי מרבי לוי יצחק, גרו יאיר, שעקר שבח איש הישראלי — כשהוא דבוק במחשבתו בו יתברך, ומקיים מצות עשה של

— "וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ", וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא יוֹדַעַת מְזָה, וְאָמַר, כִּי פֹה בְּעוֹלָם יְכוּלִים לֵישֵׁב אֶחָד עַל יַד חֲבֵרוֹ, וְאֶחָד לֹא יָדַע מֶה שֶׁבֵּלַב חֲבֵרוֹ, וַיִּחַשֵׁב עָלָיו מֶה שֶׁיִּחַשֵׁב, וְשֵׁם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן יִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד מִחֲבֵרוֹ, כִּי יֵרְאֶה דָּאס עַר הָאֵט אֲשַׁעֲנַעֲרֵן מִחַ פּוֹן אִים, אֲשַׁעֲנַעֲרֵן קוֹק פּוֹן אִים וְכוּ' וְכוּ' (ט).

וְאָמַר, שֶׁהַחֲלוּק בֵּין הַצְּדִיקִים הוּא רַק עַל-יְדֵי הַמַּחֲזִין, כִּי עָקַר הָאָדָם הוּא הַמַּחַ מַחֲשָׁבָה, וּמִי שֵׁישׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה יוֹתֵר נְאֻה, מַעֲלָתוֹ יוֹתֵר גְּדוֹלָה, כִּי בַּעֲבוּרַת קִיּוּם פְּשָׁטוֹת הַמְצוּוֹת כִּמְעַט כָּלָם שׁוֹיִם, (כִּי הַכֹּל מְנִיחִים תְּפִלִּין וּמְלַבְּשִׁים בְּצִיצִית, וְשׁוֹמְרִים שֶׁבַת וְכוּ' וְכוּ'), אֲכַל הַחֲלוּק וְהַהֲפָרֵשׁ בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ הוּא רַק עַל-יְדֵי מַחֲשַׁבַת הַמַּחַ, כֹּל מִי שֵׁישׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה נִקְיָה יוֹתֵר, וּמְכַנֵּן בְּכָל דְּבָר יוֹתֵר וְכוּ', כְּמוֹ-כֵן גְּדוֹלָה מַעֲלָתוֹ יוֹתֵר וְכוּ'.

(סח) וּפַעַם אַחַת אָמַר מוֹהַרְנ"ת ז"ל לְרַבֵּי נַחֲמָן טוּלְטְשִׁינְעֵר ז"ל: אֵיין עֲרַלִּיכֵער אִיד אִיז זַיַּעַר שְׁוֹעֵר צו זַיַּין לְאָמִיר כָּאֲטֵשׁ לִיב הָאָבֶן אֵן עֲרַלִּיכֵער אִיד, לְאָמִיר כָּאֲטֵשׁ מְקַנָּא זַיַּין אֵן עֲרַלִּיכֵער אִיד און נִישֵׁט קְרִיגֵן אוֹיף אִיהֶם (ע).

וְאָמַר: וְוַעַר עֵס אִיז אֵן עֲרַלִּיכֵער אִיד, וְוַיִּיס אִיף נִישֵׁט, אָבַעַר אוֹיב דוּ בִּיסֵט אֵיין עֲרַלִּיכֵער אִיד, בֵּין אִיף דִיר מְקַנָּא (ט).

★ ★ ★

(סט) וְהַעִיד רַבֵּי אַבְרָהָם עַל אָבִיו רַבֵּי נַחֲמָן טוּלְטְשִׁינְעֵר, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁמִיּוֹם שֶׁשָּׁמַע מִמוֹהַרְנ"ת ז"ל הַפְּלָגַת מַעֲלַת הַשְּׂמִחָה וְהַרְקוּדִין, הִיָּה רְגִיל לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ, וְלֹא הַחֲסִיר אִף יוֹם, וּפַעַם אַחַת שָׁכַב כְּבָר עַל מִשְׁכָּבוֹ, וְנִזְכַּר שֶׁהַיּוֹם עוֹד לֹא (ס) כִּי יֵרְאֶה שֵׁישׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה נְקִיָּה וְהַסְתַּכְּלוּת נְקִיָּה יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹ. (ע) לִהְיוֹת אִישׁ כְּשֶׁר זֶה קֶשֶׁה, לְפַחֲוֹת נֹאֶהֱב יְהוּדֵי כְּשֶׁר, לְפַחֲוֹת נְקַנָּא בִּיהוּדֵי כְּשֶׁר וְלֹא נַחֲלַק עָלָיו. (פ) מִיְהוּ יְהוּדֵי כְּשֶׁר, אִינִי יוֹדַע, אֲבָל אִם זֶה אַתָּה, אֲנִי מְקַנָּא בְּךָ.

רקד, על-פני ירד ממטותו ורקד קצת, והיה איש שמח כל ימיו.

(ע) ואמר רבי אברהם על אביו: דער טאטע איז גיווען ביי זיך א שטיק בלאטע און האט אריין גיברענגט אין יענעם אז ער זאל אויך האלטן פון אים אז ער איז א שטיק בלאטע (צ), כל-כך הסתיר את עצמו בדרך הפשיטות והשמחה והתמימות שלו.

(עא) רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל אמר, שכל המחלקת והסכסוכים מתחילים רק ממדת העצבות, כי העצבות מצמצמת ומקטינה את הדעת, עד שנדמה לו, שחברו מתכוון לצער ולהרע לו וכו', ומזה מתחילה מחלקת וכו', אבל מי שזוכה להיות תמיד בשמחה עצומה, אז נרחב מחו ודעתו, וכבר אין לו זמן להסתפל על חברו כלל.

(עב) ואמר, שכפי גדלת אורו הגנוז של רבנו ז"ל, אי אפשר להשיגו ולתפסו וכו', כי אם על-ידי תקנה הששון והשמחה, כי כל מי ששמח ביותר, כמו-כן מאיר בו ביותר אורו הגנוז של רבנו ז"ל.

(עג) (ויכעין שמבאר בדברי רבנו ז"ל [לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנ"ג] אם התלמיד יש לו פנים, הינו בחינת אנפין נהורין, בחינת מראה מלטשת, אזי יכול לקבל פנים, לקבל אור פני הרב, ואזי ראוי שהרב יתראה עצמו בתוך הפנים של התלמיד המקבל פניו, כמו בכל מראה מלטשת, שכל העומד פנגדה, רואה את עצמו בתוך המראה וכו', עין שם).

(עד) ואמר: אם רבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ד): שמצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, מסתמא איז דא מיט וואס פרייליך צו זיין (ק).

(צ) האבא היה בעיני עצמו פחתיכת בוך, והכניס בזלתו, שגם יצריך אותו פחתיכת בוך. (ק) מסתמא יש במה להיות שמח.

מקור השמחה

רעט

עה) ואמר: מיט שמחה האט מען גארנישט וואס אן צו ווערן, אדרבה מיט יעדען שמחה איז דער מענטש זייער מצליח בגשמיות וברוחניות ווי דער הייליגער רבי ברענגט אין ספר המדות (ו) (אות שמחה, חלק ב', סימן א'): מי שהוא שמח תמיד, על-ידי-זה הוא מצליח.

עו) ואמר, שאין לך עוד מצוה שאדם דש בעקבו כמצות השמחה, עד שלרב העולם נדמה שאין זו מצוה כלל.

עז) ובפרוש אומר, שעקר מחית עמלק, (שהוא הקשיות והספקות שמבלבלים את כל אחד), הוא רק על-ידי שמחה, כי שמחה אותיות ש"מחה תמחה את זכר עמלק".

עח) ואמר, שלמעלה, איש שמח חשוב מאד מאד, ומכל שפן אם זוכה גם לשמח את אחרים, מעלתו גבוהה מאד מאד.

עט) והיה רגיל לדבר הרבה מאד עם אנשי שלומנו מחצות, שמחה והתבודדות, ומשעורים קבועים כסדרן פדעת רבנו ז"ל (עין שיחות הר"ן, סימן ע"ו).

פו) ופעם אחת דבר שיחה ארבה מהתכלית, והסביר בהסבר עמק עמק, אשר כל מרירות הגלות וקללת התוכחה שעובר על רב העולם, הוא רק מסבת רחוקים מהשמחה, כמבאר בפרוש בפסוק, שכל הצרות והיסורים והמרירות באים (דברים כ"ח): "תחת אשר לא עבדת את השם אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל", עין שם. ואמר, שפדורות הנביאים ידעו, שמי שרוצה לזכות לנבואה, זהו אי אפשר בשום אופן בלי שמחה, והנביאים היו אלו אשר התבודדו מכל וכל, והדבקו עצמם בו יתברך בתכלית הדבקות בשירות ותשבחות, והיו בשמחה עצומה עד מאד בנכל ותוף וחליל וכנור, ודיקא על-ידי-זה נבאו נבואת אמת, כי כשאדם (ו) עם כל שמחה, אין לאדם מה להפסיד, אדרבה, האדם מאד מצליח בגשמיות וברוחניות, כמו שמביא רבנו הקדוש בספר המדות וכו'.

מרגיל את עצמו להתבודד עמו יתברך, ופורש את עצמו מכל הכלי העולם הזה, ומדבק את מחו ומחשכתו בו יתברך בשמחה עצומה ובתשוקה וכסופים עצומים אחריו יתברך עד כלות הנפש וכו', על-ידי-זה נפתחים לו שערי השמים וכו', ונכנס מהיכל אל היכל וכו', עד ששומע הקול מדבר אליו וכו', והאריך בשיחה זו מאד, וספרו גדולי תלמידיו ששמעו שיחה זו מפיו, פי בשעת מעשה נלקח מהם כח הבחירה וחיזו דהאי עלמא, עד שנדמה להם, שהם מטילים יחד בגן עדן, ומרב תשוקה ונעם וערבות שהרגישו אז, זלגו עיניהם דמעות, והבינו מרחוק מדרגתו הנוראה והנפלאה שזכה בכח רבנו ז"ל.

[אשרי ואשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם, רק מצית באמת ובתמימות את רבנו ז"ל, ומרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו, ויתבודד עצמו בקביעות עצומה אליו יתברך, ויפריש את עצמו מכל מיני בלבולים וטרדת העולם וכו', וישתוקק ויכסף אחריו יתברך בהשתוקקות וכסופין עצומים וכו', ויחזק את עצמו להיות תמיד בשמחה עצומה יהיה איך שיהיה וכו', שום דבר ושום ברירה לא תוכל להפילו ולהרחיקו ממנו יתברך, אז סוף כל סוף אם יהיה עקשן, יזכה לראות דברים נאים וכו', (וועט ער זוכה זיין צו זעהן שייני'ס), אשרי לו ואשרי חלקו]!

פא) פעם אחת שמעו כמה מאנשי שלומנו את רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל להתבודד בציון רבנו ז"ל, ושמעו איך שבוכה, ומבקש ממנו יתברך בזה הלשון: רבנו של עולם, זעה איך זאל זיך לבען נאר אין דיר, נאר אין דיר, רבנו של עולם, זעה איך זאל פארקטן נאר פון דיר, נאר פון דיר, רבנו של עולם זעה איך זאל זיך פרייען נאר מיט דיר, נאר מיט דיר (ש), וחזר על דבורים אלו פעמים אין מספר.

פב) פעם אחת ראה רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל את אנשי (ש) רבנו של עולם, ראה שאני אהב רק אותך, רק אותך, רבנו של עולם, ראה שאירא רק ממך, רק ממך, רבנו של עולם, ראה שאשמח רק בך רק בך.

שלוֹמנו מְרַקְדִים בְּקִלּוּז בְּאוּמָן, וּכְשֶׁגָּמְרוּ הֶרְקוּד, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: "רְקוּדִים עִם הַתְּעוֹרְרוֹת רְאִיתִי, אֲבָל רְקוּדִים עִם שְׂמֵחָה לֹא רְאִיתִי", וְרָמַז לָהֶם, שֶׁהֶרְקוּד צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, וְכֵן רָצָה רַבְּנוּ ז"ל, שְׁנֵהִיךָ רְגִילִים בְּרְקוּדִים שֶׁל שְׂמֵחָה דִּיקָא, וְלַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת, שְׁנִרְבֶּה אֶת הַשְׂמֵחָה מְאֹד.

(פג) פֶּעַם אַחַת בְּאוּמָן נִכְנַס רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן ז"ל לַסֵּפֶה, וְרָאָה אִיךָ שֶׁהַבְּחוּרִים מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ אוֹכְלִים לֶחֶם יָבֵשׁ, וּמְטַגְגִּים אֶת זֶה בְּמִים חַמִּים, וּכְדִי לְחַזְקֵם וּלְאַמְצֵם, הִפְלִיט מִפִּי הַקְּדוֹשׁ דְּבוּרִים אֵלָיו: אַ אַרְיֵמָן אִיז אָבְעֵר פֶּאָרְט הֶעֱכֵעֵר אוֹיבֵן, וּוּאָרוֹם עַר הָאָט דָּאךְ אַזוֹי פִּיל גַּעֲלִיטְען אוֹיף דְּעֵר וּוְעֵלְט" (n), וְאָמַר זֹאת כְּדֵי לְפִיֶסֶם, כִּי הֶעֱנִיּוֹת הִיְתָה אֲזוֹ אִיוֹם וְנוֹרָא, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

(פד) וְהִיא רְגִיל לומר: אִם מְקַיְמִים דְּבַרֵי רַבְּנוּ ז"ל כְּפֶשׁוּטִם, אֲזוֹ אֵין דְּרָגָה בְּעוֹלָם שְׁלֹא יָבוֹא וַיִּגְיַע אֵלֶיהָ, וְדַבֵּר זֹאת לְעִנְיַן שְׂמֵחָה וְהַתְּחַזְּקוֹת, מֵאַחַר שֶׁרַבְּנוּ ז"ל הִזְהִירוּנוּ כָּל-כָּף עַל מְצוֹת הַשְׂמֵחָה, צְרִיכִים לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ לְזָכוֹת לְהַגִּיעַ אֶל מְצוֹת הַשְׂמֵחָה, וְאָמַר: בְּמְצוֹת הַשְׂמֵחָה וּוּיִפֵּל מֵאִיז פֶּרִיילְעךְ, אִיז מְעַן גָּאךְ גִּישֵׁט יוֹצֵא דֵי מְצוּהָ (א), כִּי הִיא עַד אֵין סוּף.

★ ★ ★

(פה) רַבֵּי לױ יִצְחָק נ"י אָמַר, כְּשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב מֵהַתְּכָלִית הַנִּצְחִית, אֲזוֹ דִּיקָא נַעֲשֶׂה בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב רַק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, אֲזוֹ דִּיקָא הוּא בְּעֲצָבוֹת וּבְמְרִירוֹת גְּדוֹלָה, מֵה שְׁאִין בֶּן, כְּשֶׁחוֹשֵׁב מֵהָעוֹלָם הַבָּא, וְאִיךְ שְׁכָל נִקְדָּה טוֹבָה שְׁיִחַטֵּף מִנְקֻדַּת יְהוּדוּתוֹ, זֶה יִשְׁאַר עֲמוֹ לְגִצָּח, אֲזוֹ דִּיקָא יְהִיָּה תָמִיד בְּשְׂמֵחָה, כִּי כָּל נִקְדָּה טוֹבָה הִיא כְּלָה (ת) עֲנִי הוּא בְּכָל זֹאת חָשׁוּב מְאֹד לְמַעַלָּה בְּעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, כִּי סָבַל כָּל-כָּף בְּזֶה הָעוֹלָם. (א) כְּפֶה שְׂשֻׁמְחִים, אֵין יוֹצֵאִים יְדֵי חוֹבָה בְּמְצוֹת הַשְׂמֵחָה.

רוח עצום.

פז) ואמר, שצריכים להסתכל היטב על תכליתו הנצחית, ועקר ההסתכלות על התכלית הוא, שלא יטעה את עצמו, רק ידע, כי יהיה ההכרח למות, כמו שכתוב בתורה (בראשית ג'): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" וגו', ורואים, שכל הצדיקים נסתלקו, וכתוב אצל אבות העולם "וימת" וכו', על-פני צריף לידע ולחקק היטב היטב בדעתו, כי סוף כל סוף יגיע גם זמנו למות, ואין יכולים להמלט ולהנצל מזה בשום אופן, ועל-פני פשיכנים ידיעה זו היטב בדעתו, אז יסתכל בכר על כל העולם עם עינים אחרות, ויהיה תמיד בשמחה עצומה על כל נקדה טובה שזוכה לחטף מקדשת יהדותו, כי רק זה ישאר ממנו.

ואמר אז, שאי אפשר לזכות לשמחה אמיתית, כי אם בפשידע היטב, שההכרח למות, כי כשנדמה לאדם שיחיה לנצח, אז הוא תמיד בכעס ובמרירות, כי רוצה לחטף את כל העולם הזה וכו', וכשלא הולך לו כמו שהוא רוצה וכו', אז הוא שבור ומשבר ועצוב מאד מאד, אבל כשנסכם בדעתו, שפני היום למחר ימות, אז כבר אינו דואג כלל, כי מה לו לדאג ולהצטער על עולם שאינו שלו?!

פז) ואמר, שמה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (תענית לא.): עתיד הקדוש-ברוך-הוא לעשות מחול לצדיקים, למה דיקא מחול? כי הצדיקים שמחו עמו יתברך כל ימיהם, והשתוקקו תמיד אחריו יתברך, ועל-פני עכשו כביכול השם יתברך שמח עמו, (דו האסט זיך געפרייט מיט מיר וועל איך מיה פרייען מיט דיר) (ב), וזוהי מעלת הצדיקים, ששמחים תמיד רק עמו יתברך, ומשתוקקים וכוספים אחריו יתברך בכלות הנפש.

פח) ואמר: העולם הזה נקרא עלמא דשיקרא, מקור העצבות (ב) אתה שמחת בי, אני אשמח בך.

והמרירות, והעולם הבא נקרא עלמא דקשוט, מקור השמחה וההדרוה, ועל-כן כשאדם שמח תמיד, הרי זה מקשר את שני העולמות יחד, ואמר אז, שזהו עקר השלמות – שהולך בגשמיות בזה העולם, ואף-על-פי-כן על-ידי תקיף השמחה, מחו ומחשבתו מקשרים בעלמא דאתי, (ער דרייט זיך ארום אין דער וועלט און פון דעסטוועגן איז זיין מחשבה דבוק אין עלמא דאתי).

פט) ואמר: כשאדם מרגיל את עצמו להיות שמח תמיד, על-ידי-זה מכניס שמחה בכל העולמות, וגורם שעשועים גדולים למעלה, ומשתבחים ומתפארים הרבה עמו: ראו אדם, שמסבב בגשמיות העולם ובהסתרה כזו, ואף-על-פי-כן מחזק ומשמח את עצמו בו יתברך.

צ) ואמר: שמחה היא ההתחלה והסוף, שכל היהדות תלויה בזה, ואף שעובר על כל אחד מאורעות בחייו, שנדמה לו לפעמים כאלו אבד מנוס, חס ושלום, אף-על-פי-כן גם אז יעשה כל מיני עצות להיות רק בשמחה תמיד.

צא) ואמר, שבני העולם חושבים, ששמחה ותשובה הם שני הפכים, אם הוא שמח אי אפשר לו לשוב, וכן להפוך, וכאמת טעות גדולה היא זו, כי דיקא על-ידי שמחה יכולים לשוב אליו יתברך, כי השמחה מישבת את דעת האדם.

צב) ואמר: דיקא אלו האנשים היודעים, שנקדה טובה אחת גם-כן טוב, הם הצליחו מאד, וכל אנשי שלומנו התחילו עם נקדות טובות קטנות וכו'.

צג) ואמר: כשיש אהבה בין אנשי הצדיק, זהו נחת רוח גדול לצדיק, וגם אצלם פועל מאד מאד לטוב, ואמר אז: כל זמן שאני רואה אצל חברי איזה רע, זה אינו טוב, והתנא הקדוש אמר

(אבות פּרָק ד'): "אַל תִּשְׁתַּדַּל לְרֵאוֹתוֹ בְּשַׁעַת קַלְקֻלָּתוֹ", וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדוֹן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹב, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיחֶיהָ, אֲפִלוּ עָשָׂה מָה שֶׁעָשָׂה.

(צד) וְאָמַר: הֶעֱנִין שָׁל — "לְדוֹן אֶת הָאָדָם לְכַף זְכוּת, אֲפִלוּ רָשַׁע גְּמוּר", כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוְהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רפ"ב), אִין הַפּוֹנָה שְׂאֵנִי צְרִיךְ לְהִסְפִּים, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶל הַעוֹלָה וְהָרַע וְהַרְשָׁעוֹת שֶׁעָשָׂה, רַק אֲנִי צְרִיךְ לְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, אֲשֶׁר אִף שֶׁעָשָׂה כְּכֹר מָה שֶׁעָשָׂה, עֲדִין יְכוּל לְשׁוּב, וְאֲסוּר לִי לְרַחֵקוֹ.

(צה) וְאָמַר, שֶׁהֶעֱנִין שָׁל — "לְדוֹן אֶת הָאָדָם לְכַף זְכוּת", הוּא לְמוֹד עֵמֶק עֵמֶק, וְצְרִיכִים לְלַמֵּד וּלְעֵין הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְזִכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל זֶה, וְכָל מָה שֶׁעוֹשִׂים לוֹ עוֹלוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלוֹת, הוּא צְרִיךְ לְקַרְבָּם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְחִיל לְהִתְבַּיֵּשׁ יוֹתֵר וְיָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אֲבָל כְּשֶׁתְּדוֹן אוֹתוֹ לְכַף חוֹב, עַל-יְדֵי-זֶה תַּעֲקֹר אוֹתוֹ לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

(צו) וְאָמַר: דִּרְךָ רַבֵּנוּ ז"ל הִיא רַק אֶהְבָּה וְחֶסֶד וְרַחֲמִים — לְאַהֲבָא אֶת כָּל אֶחָד, וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַכֹּל, וּלְשַׂמַּח אֶת כָּל בְּרִיָּה, וּלְרַחֵם עֲלֵיהֶם מְאֹד, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּחֵדֵר רַבֵּנוּ ז"ל, צְרִיכִים לְהִתְנַהֵג בְּדַרְכּוֹ — חֶסֶד וְרַחֲמִים וְאַהֲבָה, וְלְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת.

(צז) וְאָמַר: הֲלֹא אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים בְּחֵדֵר רַבֵּנוּ ז"ל, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְצִיַּת אֶת הַמְּלַמֵּד, וְהוּא רַבֵּנוּ ז"ל, וְכִמוֹ שֶׁבְּדִרְךָ כָּלֵל יֵשׁ חֵדֵר, שֵׁישׁ שֵׁם גַּם נְעָרִים שׁוֹכְבִים, וְיֵשׁ שֵׁישׁ לְהֵם תְּפִיסָה כְּבֵדָה (רֹאשׁ כְּבֵד), וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנִם לְבִרְכָה, שְׂאֲסוּר לְרַחֵקָם, רַק שִׁיחֵיו צוֹתָא לְחֻבְרִים, כְּמוֹ-כֵן בְּחֵדֵרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, אֲסוּר לְרַחֵק שׁוּם בְּרִיָּה אוֹן מִדְּאָרְךָ הַאֲלֻטָּן זַיִיעַר חֲשׁוֹב דְּעַם חֵדֵר (ג).

(צח) וְאָמַר, כִּי הַעֲקָר הוּא רַחֲמִים, כִּי בְּלִי רַחֲמָנוּת, אִי אֲפָשָׁר (ג) וְצְרִיךְ לְהִתְשַׁבֵּחַ מְאֹד אֶת הַחֵדֵר.

לעולם להתקיים – הן בביתו, שִׁנְהִיג בֵּיתוֹ רק עם רחמים ואהבה, והן בחוץ עם חֲבָרָיו, שְׁעוֹסֵק עִמָּהֶם, שִׁיְהִי עוֹסֵק רק עם רחמים ואהבה, וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ע"ב), כִּי מִי שֶׁנִּכְלָל בְּמִקּוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְלִיל, הֵינּוּ בָּאֵין סוּף, שֶׁסָּפְרוּ טוֹב, וְאֵין שֵׁם דִּין, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־פֶּן צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּלוּ טוֹב, עֵינַי שָׁם.

צט) וְאָמַר, כְּשֶׁאָדָם מְנַהֵג אֶת בֵּיתוֹ בְּרַחֲמָנוּת כְּלֵי שׁוֹם הַקְּפֻדוֹת וְכַעַס, חֵס וְשָׁלוֹם, וְדָן אוֹתָהּ תְּמִיד לְכַף זְכוּת, אִזּוֹ הַשְּׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינֵיהֶם, וְאָמַר אִזּוֹ הָעֲנִיָּן – "לְדוֹן לְכַף זְכוּת", שֶׁהַזְּהִיר רַבְּנוּ ז"ל, זֶה כּוֹלֵל גַּם אֶת אֲשֶׁתוֹ, כְּשֶׁאָדָם דָּן אֶת אֲשֶׁתוֹ תְּמִיד לְכַף זְכוּת, אִזּוֹ יִהְיֶה לוֹ שְׁלוֹם־בַּיִת, וּבְבַיִת שֵׁישׁ בּוֹ רַק אֶהְבֶּה וְשָׁלוֹם, אִזּוֹ כָּל הַבַּיִת מְלֵא חֶסֶד, וְחֵס וְשָׁלוֹם, לְהַפְּךָ – בְּבַיִת שֵׁישׁ בּוֹ שִׁנְאָה וּמַחְלָקָת, אִזּוֹ כָּל הַבַּיִת מְלֵא דִינִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וספר, שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה עִם רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן ז"ל בְּבַיִת אַחֵד, וְשָׁמְעוּ שֶׁהַבַּעַל צָעַק עַל אֲשֶׁתוֹ, וְהוֹכִיחוּ רַבֵּי אַבְרָהָם מְאֹד, וְאָמַר לוֹ: לָמָּה אַתָּה צוֹעֵק עַל אֲשֶׁתְּךָ? הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (שיחות הר"ן, סִימָן רס"ד): שֶׁצָּרִיכִים לְרַחֵם עָלֶיהָ וּלְכַבְּדָהּ וּלְיַקְרָהּ, עֵינַי שָׁם; וְהוּא לְמוֹד עֲמֵק עֲמֵק אֵיךְ לְהִנְהִיג בַּיִת, וְשִׁיְהִי רַק בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה וּבְלֵי קְפֻדוֹת, וּמוֹהַרְנ"ת ז"ל אָמַר, שֶׁעַל דְּבָרִים הַנוֹגְעִים בֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָיָה יְכוּל לְחַבֵּר פִּי שֶׁשָּׂה פְּעָמִים יוֹתֵר מִכָּל קַבְצֵי הַ"לְקוּטֵי־הַלְכוּת" שָׁלוֹ, כִּי צָרִיכִים לְהַשְׁכִּיל בְּדַבָּר זֶה מְאֹד מְאֹד, וְלֹא לְשַׁבֵּר בֵּיתוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם.

★ ★ ★

ק) בְּעִיר טוֹרְנָא הָיָה בְּחוּר, שֶׁהוֹרִיו הַתְּגַרְשׁוּ מִפְּאֵת סְבֵה מְשַׁפְּחָתִית, שֶׁהִיָּתָה בִּינֵיהֶם מַחְלָקָת עֲצוּמָה, וּבְפִרְטוּיּוֹת בֵּין שְׁתֵּי הַמְשַׁפְּחוֹת, בֵּין הוֹרֵי הָאָב וּבֵין הוֹרֵי הָאֵם, וּבְמַצָּב כְּזֶה מִי סוֹבֵל?

רק הבגנים, והבחור הזה היו לו עוד שתי אחיות, ואותן סדרו המשפחות כל אחת במקום אחר, ואף שכל עסק הגרושים כאב להן מאד מאד, ובפרטיות שעכשו צריכים להתפרד מהאח והאחות, ולהיות סמוכים על שלחן אחרים, אף בלית ברירה קבלו את זה באהבה, אף את הבחור שלחו לאיזו ישיבה רחוק ממקום מגוריו, והבחור הזה היה בטבעו עצוב, ומכל שכן עכשו שנאָרע במשפחה אסון כזה, שהוריו נתגרושו, והשנאה כבושה ביניהם כל-כף, רחמנא לצלן, נעשה בעצבון יותר, ומכל שכן שלא די שלא היה לו מי שינחמו, ומי שיקרבו, ומי שיִדבר על לבו, עוד שלחו אותו לישיבה רחוקה נגד רצונו, ושם לא היו לו חברים, על-כן נעשה עצוב מאד מאד, עד שחיו לא היו שוים אצלו כלל, מרב מרירות לבבו ועגמת נפשו שהיתה לו, והיה מבלבל מאד מאד, רחמנא לצלן, וכך הסתובב כל היום מחדר לחדר ומעליה אל עליה והלך בטל, כי מרב צער ועגמת נפש לא היה יכול לצמצם מחו ללמד, ועל-כן רב היום הלך אצלו בבלטה, וכבר אמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (כתבות נ"ט:): הבטלה מביאה לידי שעמום, עין שם; ועל-כן כמעט נשתגע, רחמנא לצלן, לגמרי, ודרך הבחורים בישיבה, כשרואים שאחד מכנס בתוך עצמו, מתחילים לרדף אותו, וכן היה, שהתחילו להתלוצץ ממנו וכו', וזה כאב לו מאד מאד, ובפרט שלא היה לו שום ברירה שבעולם למי לספר צערו ומרירותו, וכל מה שעבר עליו בביתו וכו', ועל-כן נתבלבל יותר והיה תמיד בעצבות גדולה, עד שעלה במחשבתו לאבד את עצמו לדעת, רחמנא לצלן, אף בטבעו היה פחדן גדול, ועל-כן פחד מזה מאד מאד, וזה בלבול יותר ויותר, ובין כף עברו לו שם כמה זמנים, והיה ללעג ולקלס בעיני כל, וכשהגיע איזה חג כמו פסח או סכות, התארח אצל כמה אנשים שרחמו עליו, ומרב צערו הקשה ועצבון לבו, היה נדמה לו, שאין שום תקנה לחיו, והוא כבר ישאר כף כל ימיו, עד שהשלים עם גורלו המר.

בישיבה זו היה אוצר ספרים גדול מאד, והיה חדר מיוחד בעבור

כל הספרים, ודרפו היתה לישיב שם בין המון הספרים עם גמרא פתוחה, וכך היה חושב ומדמה דמיונות וכו' וכו', והיה שבויר כחרס הנשבר לגמרי, עד שמרב בטולו לא הבין אפלו פשוטן של דברים בלמוד.

פעם, בהיותו בחדר אוצר הספרים, פתאם ראה לפניו ספר חדש מנח על השלחן בין המון הספרים שמנחים זה על גב זה, ומרב סקרנותו, קם ממקומו ונגש אל הספרים המנחים על השלחן ממולו, והוציא את הספר החדש מבין הספרים, וחזר אל מקומו, והתחיל לעיין בו, (ספר זה היה "עלים לתרופה" מכתבי מוהרנ"ת, שיצא אז מחדש מבית הדפוס על-ידי רבי אהרן ליב ציגלמאן בשנת תר"צ). ודפדף בספר דף אחר דף, ולפני מראה עיניו נתגלה אור חדש, יש "אבא" רחמן כזה בעולם, אשר מחזק את "בנו" השבויר כחרס, יש עוד "בן" בעולם, שיש לו צרות ומרירות וכו' וכו', כך עולה ברעיונו, הלואי והיה לי אבא כזה, אז הייתי כותב לו את כל צרותי, מה שעובר עלי זה כמה שנים, כך נכנס במחשבתו, והתחיל לעיין בספר המכתבים, וקרא מכתב אחר מכתב, וכבר לא היה יכול להניחו מידו, כל-כך התקשר לספר, עד שכל אותו היום ולרבות הלילה עיין בו, וכמעט שגמר חצי ספר, והלך לישון, ובבקר קם, והדבר הראשון — הסתפל תחת הכר שלו, אם הספר מנח שם, פי מרב ההרגש והנעם, שהרגיש וקבל מספר זה, פחד שמא יאבד ממנו, על-כן קדם שהלך לישון החביאו תחת הכר שלו, וברב שמחה התלבש והלך להתפלל, ואחז את הספר בידו לבל יאבד ממנו, כך המשיך כל היום לעיין בספר, ובכל מכתב מצא את עצמו, הלא גם אני שבויר... הלא גם מחשבותי מבלבלות אותי... כך חשב, ועדין לא ידע ממי הספר, ומי חברו, רק בכל מכתב ראה שגחתם "נתן מברסלב", לזאת התישב — אתחיל לחפש אחר עוד ספרים שכתוב השם "ברסלב", ועדין לא ידע שיש חסידות כזו, רק סתם מרב התעוררותו והרגשתו בספר הזה, התחיל לחפש אחר ספר אחר שכתוב השם "ברסלב",

והתחיל להפוך בכל הספרים, ויגע כמה שעות, הוציא ספרים והכניס ספרים, אולי ימצא משהו, לקח ספרים גדולים ופתחם, לקח ספרים קטנים ופתחם, ופתאם למראה עיניו נגלו הרבה ספרים קטנים למעלה בארון הספרים במדף העליון, והתחיל לפתח ספר אחר ספר, עד שמצא ספר "שבחי הר"ן" ו"שיחות הר"ן", וכתוב בשער הספר "הוצאת ברסלב", ותכף-ומיד התחיל לרקד מרב שמחה, ולקח את הספר והתחיל לעין בו מתחלתו, וראה הנהגת רבנו ז"ל, שהתחיל לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בו... ונדמה לו בתחלה שאין מי ששומע אותו... ואף-על-פי-כן מתחזק ומדבר עוד לפניו יתברך בטענות נכונות, ומספר לפניו יתברך את כל לבו בפרטי פרטיות... ותכף-ומיד כראותו דבורים אלו, נתעוררה בלבו תשוקה עצומה והתעוררות גדולה... הלא זוהי עצמה נפלאה — לדבר עמו יתברך בלשון שרגילים בה... זה ימים ושנים שאני משתוקק לספר לפני משהו את מצבי הרע ואת כל אשר עם לבבי ואין לי, ולא עוד אלא שרודפים ומכזים אותי, ומחשיבים אותי כחסר דעת, ורחמנא לצלן... עכשו אני כבר יודע מה לעשות, והתחיל לדבר לפניו יתברך שם בחדר אוצר הספרים, והלב נמשך לו מאד אחר הדבורים, ובאו לו שפע של דבורים, והרגיש שיכול לדבר עמו יתברך כל היום מרב מרירות וצרות והרפתקאות, שפבר עברו עליו עד עכשו... אף בתוך דבורו עמו יתברך ההכרח לו להפסיק בכל פעם, כי פה נכנס בחור לקחת ספר, ופה נכנסים שני בחורים לדבר, והתנוצץ לו רעיון, שבמרתף הבנין, מקום שמניחים העצים והגחלים להסקה, שם הוא מקום טוב להצניע את עצמו, ותכף-ומיד הזדרז ויבד לשם, והמקום חשוף, ואין שום בריה נכנסת לשם, כי אם מפעם לפעם הערל המסיק את התנור, והתישב בדעתו, שפה הוא מקום טוב, וישב על כמה עצים, והתחיל לדבר עמו יתברך, והדמעות היו זלגו מעיניו כמים... וספר את כל אשר עם לבבו כמה שעות רצופות, עד שלא היה לו כח כבר, אף הרגיש עצמו אדם אחר, כאלו נגולה אבן כבדה מעל לבבו, והיה מלא שמחה וחדנה עצומה על גדל הנס שעשה

עמו השם יתברך, וכשחזר ועין עוד בספר, הרגיש בכל שיחה ובכל עמוד ממש חיים חדשים.

כך נסכם בדעתו לחזר למחלת עוד פעם אל המרתף, ולהתבודד שם, ולדבר עמו יתברך, כי שם אין מי שיפריע לו, ומחמת שהיה בחור עזוב ושום ברזיה לא הסתכלה עליו מרב בטול, על-כן היה לו בנגל לקיים זאת, כי שום ברזיה לא הרגישה שנעלם, וכך היה שוקד מדי יום ביומו – לילך למקום הקבוע לו להתבודדות במרתף העצים והגחלין, ושם היה מבלה בכל יום כמה שעות, ואחרי כל התבודדות היה יוצא משם כאלו השליך עכשו המון דאגות וצרות לים הגדול, ולאט לאט השתנה מצבו, קדם כל געקו מלכבו כל העצבות והמרירות, הלא יש לי כבר אפא, יש לי כבר חבר טוב למי לספר כל עניני... עד שנכנסה בלכבו עזות ועקשנות דקדשה, ויצא מהרגלו וטבעו הרע להיות ביטולן ופחדן וכי'.

ובתוך כך הגיע חג הפסח, והבחורים התחילו לנסע כל אחד אל הוריו, ואותו שלח ראש הישיבה אל משפחה אחת, שהיה איש טוב בטבעו ורחמן גדול, ומחמת שמרב הרגלו כל זמן החרף לדבר עמו יתברך, נתחזק לכבו מאד, ונעשה וריז וברזיה גדולה, שאל הוא את בעל-הבית: "האם יש אצלכם איזה ספרים שנקתב עליהם תבת 'ברסלב'", כי לבו נכסף מאד למצא עוד ספרים, שאל אותו בעל-הבית: "האמה ברסלבך חסיד? (ו) גם חתני הוא ברסלבך, ועוד כמה ימים יבוא עם בתי ועם שני הילדים להתאכסן אצלנו לחג הפסח, יהיה לך עם מי לדבר".

עתה נפקחו עיניו, יש חסידות בזאת, אף עדין היה איזה פחד טמון בלבו, על-כן לא העז יותר לשאל, ורק חפה בכליון עינים שיבוא חתנו, ואז יתודע הכל, יום אחד הגיעה בתו עם חתנו והילדים, ובעל-הבית ואשתו הקדימו פניהם בשמחה עצומה, ונשקו את הילדים, "בעריל", פנה אל חתנו, "חבר שלך מתארח (ד) האמה חסיד ברסלב?

אצלנו, ברסלבר חסיד", מי הוא זה, חשב בעריל, ומרב אהבה ותשוקה ששורה בין אנשי שלומנו בימים ההם, התחיל לרוץ במדרגות לקדם פני הברסלבר, וראה בעצלה בחור היושב ומעין בספר "עלים לתרופה", "שלום עליכם" הקדים לו, "האם גם אתה מאנשי שלומנו? האם גם אתה יודע מרבי נפלא כזה?" והבחור עמד משתומם ומתמיה, ולא ידע מה להשיב לו, כי לא היה לו שום משג שיש חסידות כזו, אך מחמת שהיה לו כבר עזות וקדושה, התחיל לספר לו את כל לבבו וכל מה שעבר עליו, ואיך שנתגלגל לידי ספר "עלים לתרופה", וספר "שבחי הר"ן" ו"שיחות הר"ן", ואיך שמשתוקק מאד מאד לעוד ספרים, ובעריל התחיל לספר לו בפרטי פרטיות מרבנו ז"ל ומתלמידו מוהרנ"ת ז"ל, ומאנשי שלומנו ומהספרים, ונמשכה השיחה כמה שעות, ובתוך כך צעקו חמותו ואשתו: "בעריל, בוא לאכל משהו, הלא רעב אתה, בוא לנוח קצת, הלא עיף אתה", "לא, לא" השיב בעריל, "איני רעב ואיני עיף, אני עסוק עכשיו", "אוי בעריל מצא ברסלבר" ענתה אשתו לאמה, "דבר זה יקח כמה שעות, חבל לבלבל אותו, כי כשהם החסידים מתועדים יחד, אז אי אפשר להפרידם איש מעל אחיו, כל-כך הם באחדות אחת, ומדברים מהרבי".

והבחור הזה נתהפך לאדם אחר לגמרי, והתקשרו יחד באהבה עזה עד מאד, ובכל יום היו לומדים יחד "לקיטת מוהר"ן", ובעריל היה מספר לו מציון רבנו ז"ל בעיר אומן, ואיך שאנשי שלומנו נוסעים לשם, ואף שעכשו הדבר קשה וכבד להגיע לשם, אף-על-פי-כן מפעם לפעם נוסעים אחדים, וכן הוא זכה להיות שם פעם אחת לפני כמה שנים, ואת גדל החיות והמשיבת נפש שמרגישים שם באומן בציון רבנו ז"ל, זה אין לשער, העקר שלא נתפרדו איש מעל אחיו כל ימי החג, ובתוך כך ספר הבחור, איך שפה בישיבה רודפים אותו, ואין לו עם מי לדבר, על-כן עוררו בעריל: "מה לך לשבת כאן, שאין פה אף אחד מאנשי

שְׁלוֹמֵנו, בּוֹא עִמָּדִי לְעִיר לְאֲדוֹמָה מִקּוֹם מְגוּרֵי, שָׁם יֵשׁ יְשִׁיבָה, וּבָהּ הִרְבֵּה בַחֲוָרִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וַתְּחַיֶּה אֶת עֲצָמָךְ, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ לָנוּ שָׁם בֵּית מְדֻרָשׁ (שְׁטִיבֶל), וְלוֹמְדִים בְּצִוְתָא סְפָרֵי רַבְנֵי ז"ל, וְרוֹקְדִים יַחַד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְהַפֵּל בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה", וּבְכֵן נִסְכֵּם בְּדַעַת הַבַּחּוּר לְנִסְעַ עִמּוֹ אַחַר הַחֵג, וְכֵן הָיָה, שֶׁחֲזְרוּ יַחַד, וּבְעָרִיל כְּכָר סִדָּר לּוֹ מִקּוֹם בְּיְשִׁיבָה, וְהַבַּחּוּר נִשְׁתַּנֵּה לְגַמְרֵי, וְנִעְשָׂה בֶּן אָדָם שֶׁמַּח וְטוֹב לֵב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲזָרוֹ, שֶׁעוֹד בְּאוֹתוֹ הִקְיָן נִשְׂא חַן בְּעֵינָי אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וּלְקַחוֹ לְחֶתֶן בְּעֵבוֹר בֵּיתוֹ, וְהַתְּחַתּוֹ, וְנִשְׂאָר שָׁם לְגוֹר בְּלֵאדוֹמָה, וּבִינְתִים נִזְכָּר מֵאַחֲיוֹתָיו, וְנִתְעוֹרְרוּ רַחֲמָיו מְאֹד מְאֹד, עַל-כָּל-פָּנִים לְהַתְּוַדַּע מֵהַ מְצָבָן, כִּי לֹא רָאָה אוֹתָן זֶה כְּמֵה שָׁנָיִם, וְנִתְוַדַּע בְּדִרְךָ סִבָּה אֵיפֹה גָּרָה אַחֲוֹת אַחַת, וְנִסְעַ אֵלֶיהָ, וְגִדְּל הַשְּׂמֵחֹת וְהַבְּכִיּוֹת שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, וְהָאֲחֹת סִפְרָה לּוֹ אֵילוֹ צְרוֹת עָבְרוּ עָלֶיהָ בְּבֵית זֶה, שֶׁהִיא הִפְכָה לְמִשְׁרַת, וְצוּעָקִים עָלֶיהָ וְרוֹדְפִים אוֹתָהּ, הָעֵקֶר שֶׁלֹּא זָז מִשָּׁם, עַד שֶׁפָּעַל שְׂאֲחוֹתוֹ תְּבוֹא עִמּוֹ לְגוֹר יַחַד בְּדִירָתוֹ בְּלֵאדוֹמָה, וּמִשָּׁם נִסְעַ לְאַחֲוֹתוֹ הַשְּׂנִיָּה, אֲשֶׁר הוֹדִיעָנוּ לּוֹ גַּם-בֶּן אֵיפֹה מִקּוֹם מְגוּרֵיהָ, וּבָאוּ שָׁם שְׂנִיָּהֶם, וְגִדְּל הַשְּׂמֵחֹת וְהַבְּכִיּוֹת שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר, וּמִחֲמַת שֶׁהִמְשִׁפָּחָה שֶׁהָיְתָה הָאֲחֹת הַזֹּאת אֶצְלָהּ, הָיוּ עֲנִיִּים, לְזוֹת הַסְּכִימוֹ, שֶׁתִּסַּע עִם הָאֵח לְלֵאדוֹמָה, וְחֲזְרוּ יַחַד שֶׁלְשָׁתָם לְלֵאדוֹמָה, וְהָיְתָה שְׂמֵחָה רַבָּה בֵּינֵיהֶם, וְאֶחָד סִפְרָ לְשֵׁנִי אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ, וּמִחֲמַת שֶׁבְּעִיר לְאֲדוֹמָה הָיָה קְבוּץ גְּדוֹל שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וְהָיוּ שָׁם הִרְבֵּה בַחֲוָרִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, לְזוֹת רָאָה תְּכַף-וּמִיד לְשַׁדְּךָ אֶת אַחֲיוֹתָיו לְשֵׁנֵי בַחֲוָרִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וְגָרוּ שָׁם שְׁלֹשָׁתָם יַחַד, וְחָיו חַיִּים מְאֻשְׁרִים, עַד שֶׁעָלָה הַצּוֹרֵר, יִמַּח שְׁמוֹ, וְנִשְׂרָפוּ עַל קְדוּשָׁתוֹ הַשֵּׁם, הַשֵּׁם יִקָּם דָּמָם.

מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה

שיחות וְחֵדוּשֵׁי תוֹרָה וְהוֹדְעוֹת נְחוּצוֹת,
הַבְּנוּיִים וּמִיִּסְדִּים עַל-פִּי תוֹרַת מוֹהַר"ן
מְבַרְסֵלֵב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ.
הַשֵּׂיכִים לְמִצּוֹת הַשְּׂמֵחָה

א. שְׂמֵחָה הִיא הַגְּאֵלָה, לְגַאֵל אֶת נַפְשׁוֹ מִכָּל מִינֵי
גְלוּת, מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת, וְעַל-כֵּן,
כְּשֶׁבּוֹא יְבוֹא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, יִתְפַּשֵּׁט הַשְּׂמֵחָה בְּכָל
הָעוֹלָם, וַיִּקְרָא אֹז (יִשְׁעִיָּה נ"ה): כִּי בְשְׂמֵחָה תֵצֵאוּ וְגו',
כִּי עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה זוֹכִים לְצֵאת מֵהַגְּלוּת, וְזוֹכִים
לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְזֶה שְׁנֵאֵמַר בְּשַׁעַת
הַגְּאֵלָה (שֵׁם ל"ה): חֲזָקוּ יְדִים רַפּוֹת, וּבְכַרְפִּים כְּשֵׁלוֹת
אֲמַצּוֹ, אֲמַרוּ לְנִמְהָרֵי לֵב: חֲזָקוּ, אֵל תִּירָאוּ, הִנֵּה
אֱלֹקֵיכֶם נִקְם יְבוֹא גְמוּל אֱלֹקִים הוּא יְבוֹא וַיִּשְׁעַכֶּם וְגו',
וּפְדוּיֵי ה' יִשְׁבּוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל
רֵאשִׁים, שְׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגוּ, וְנָסוּ יְגוֹן וְאֲנָחָה, כִּי אֹז
דִּיקָא יִתְפַּשֵּׁט תַּקְּףָהּ הַשְּׁשׂוֹן וְהַשְּׂמֵחָה, וְכִמוֹ שְׁאֲמַרוּ

מקור השמחה

רצג

חכמינו, זכרונם לברכה (בפסיקתא דר"כ, פ' ל"ח): שוש אשיש – בימות המשיח, שאז יהיה שמחה עצומה כזו, עד שכל אחד ירקד מרב שמחה, ולא יתביש אחד מחברו, כי הוא יגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי כזה, עד שכל אחד ואחד ירגיש, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא עמו, אתו ואצלו, ואין לך עוד שמחה גדולה בעולם כשמחה זו, כשאדם זוכה לידע אשר השם יתברך הוא עמו. אשרי המחכה וגייע.

ב. השמחה היא אש שורפת כל הקלפות והסטרא-אחרא, וכל מה שיזכה להגיע אל מדת השמחה, וישמח בגילה ורגון, יותר יבטל ממנו כל מיני הסתרות וקלפות וחשך, ודבר זה תראה בחוש, כי הבעל-דבר יסיתך אל הכל, ויתלבש עצמו אפלו במצוות, אך לא לשמחה, כי משמחה הוא מפחד מאד מאד, כי על-ידי השמחה נתבטל לגמרי, ועל-כן הוא מכניס בלב תמיד מחשבות, שאסור להיות בשמחה, רק לדאג על עונותיו וכו', והוא צריך תקונים וכו' וסגופים וכו' ועבודות קשות וכו', ובזה לוכד את כל העולם שחושבים: כדי להגיע אליו יתברך צריכים כל אלו ההכנות, ורבנו, זכרוננו לברכה, מגלה לנו, שהעקר הוא

רק שמחה, ותקף ומיד כשהוא שמח, הוא כבר אצלו יתברך, אשר מלא כל הארץ כבודו, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, כי הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו, יתברך, ואפלו דומם, צומח, חי, מדבר, הם עצמיות חיות אלקותו, יתברך, בלבושים האלו, ותקף ומיד שנתברר לו ידיעה זו, אז הוא אצלו יתברך ממש, כי במקום שהאדם חושב, שם כל האדם. (עיין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ"א), ועז וחדוה במקומו, ולפניו, יתברך, אין שום עצבות כלל, ועל כן תקף ומיד כשהוא משמח עצמו, אז הוא אצלו יתברך ממש.

ג. העולם סוברים, שמצות השמחה, שהזהיר עליה כל-כף רבנו, זכרוננו לברכה, (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן כ"ד) היא רק חמרא בעלמא, ומה גם שיש מי שחושבים, שהוא רק דבור בעלמא, ואינו הכרח, אבל באמת כל היהדות וכל קיום האדם בגשמיות ורוחניות תלויים כפי מדת השמחה שאוחז, ואי אפשר להשיג שום קרשה ושום עבודה פלי קדימת מצות השמחה, וכל מה שישמח יותר, נפתחים לו שערי החכמה וההשגה שבכל יום ויום, וזוכה להגיע אל החכמה

וְהַשְׂגָּה, שְׂמֵאִיר בְּכָל יוֹם וַיִּקָּא, כִּי בְּכָל יוֹם וַיִּזְכֹּר
 מֵאִיר חֲכָמוֹת וְהַשְׂגוֹת חֲדָשׁוֹת, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ
 אֲלֵיהֶם כִּי אִם עַל-יַדֵּי מִצּוֹת הַשְּׂמֵחָה, שִׁישְׂמַח אֶת
 עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרְךָ.

ד. אסור להתבייש עם מצות השמחה, כי מצות
 השמחה היא פלליות כל הקדשות, וכל מעלת המצוות
 הם כפי מדת השמחה שאוחזו. והאריז"ל גלה
 לתלמידיו, כי על-כּן זכה להגיע אל מדרגתו, כי היה
 שמח בעשית כל מצוה ומצוה יותר מהשגת כל הון
 דעלמא, ועל-פי רב אין האדם שמח, כי הוא מתבייש
 מאחרים, שהולכים במרה שחורה ועצבות ודאגות
 וכו', פן ואולי יאמרו עליו, שהוא משגע, חס ושלום,
 ועל-כּן, על דבר זה, הינו על מצות השמחה, צריך
 לקיים מה שכתוב בהתחלת השלחן-ערוך: ואל יתבייש
 מפני המלעיגים, ועל-כל-פנים לא יתקוטט עמם,
 שלא יכנס בשום ופוחים, וכל מה שיתגבר ויתחזק
 להיות בשמחה, כמו כן יתרחב לבו ודעתו, ויאיר לו
 כל יום בהארה נוראה ונפלאה, כי אי אפשר להשיג
 ולהגיע אל האור הגנוז שבכל יום כי אם על-ידי
 שמחה.

ה. עקר הרחוק משמחה הוא רק מחמת שחושב מה שעבר עליו מקדם, וכן חושב מה יהיה להבא ועל-כן הוא תמיד, ואפלו כשמגלים לו מעלת השמחה, ונתלהב לשמח בו יתברך הוא חושב: הלא לא אוכל לשמח בקביעות. על-כן מונע את עצמו מהשמחה, ובאמת גם בזה צריכים לילך עם ההתגלות, שגלה לנו רבנו, זכרונו לברכה, על-פסוק (תהלים צ"ה): "היום" אם בקולו תשמעו. לידע, שאין לו, רק היום הזה. (עין לקיטי מוהר"ן חלק א' סימן רע"ב), ועל-כן מה לה לחשב על העבר, ומכל שכן על להבא, אין לה רק "היום" הזה והרגע הזה. חטף שמחה ורקוד ביום הזה דיקא, וכן בכל שעה ושעה יעשה כל מיני פעולות שבעולם להיות על-כל-פנים בשמחה שעה זו, וכן יוסיף בכל שעה ושעה שמחה, עד שיזכה באופן כזה להיות כל היום בשמחה עצומה, שהיא העקרית בקיום האדם בגשמיות וברוחניות.

ו. שמחה היא קיום האדם ברוחניות ובגשמיות, ועל-כן צריך שתעשה כל מיני פעולות שבעולם להיות אף שמח כל היום, ולהחיות את עצמו עם כל נקדה ונקדה טובה שיש בה מנקדת יהדותך, וכל מה

שְׁתֵּשֶׁמַח יוֹתֵר, כְּמוֹ בֶן תּוֹזֵבָה יוֹתֵר לְהַכְנִיס אֶל הַקְדָּשָׁה בְּרוּחָנִיּוֹת, וְתִצְלִיחַ יוֹתֵר בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי הַשְּׂמִיחָה הִיא הָעִקְרִית בְּחַיֵּי הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְאִף שְׂמֵרֵב צְרוּתֶיךָ וְהַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, שְׁעוֹבֵר עֲלֶיךָ מִפְּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן, שְׂמִיחָה בָּא שְׂמֵת־פֶּשֶׁט עֲלֶיךָ הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, עַד שְׁנֵדָמָה לָךְ כְּאִלוֹ אֶבֶד מְנוֹסֵךְ וְתִקְוֹתֶיךָ, עִם כָּל זֹאת עֲשֵׂה מָה שְׂתַעֲשֶׂה לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמְךָ בְּמָה שְׂתוּכֵל, וְלַחְזוֹר וְלִבּוֹא אֶל מִדַּת הַשְּׂמִיחָה, וְאִתָּה צְרִיךְ תָּמִיד לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל עֲצָמְךָ, מָה לָךְ עִם אֲחֵרִים, כִּי עֵקֶר כָּל הַבְּלָבוּלִים וְהִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד הוּא, שְׂמֵסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים, בֵּין בְּרוּחָנִיּוֹת וּבֵין בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּמִבְּלָבֵל דַּעַתוֹ בְּחֻנָּם וְכוּ', אֲכַל כְּשֶׁתִּקְשֹׁר אֶת עֲצָמְךָ אֵלָיו יִתְכַרֵּךְ, וְלֹא תִרְאֶה וְלֹא תִשְׁמַע וְלֹא תִרְגִּישׁ מִשׁוֹם דְּבָר, רַק עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֵלְקוּתוֹ, יִתְכַרֵּךְ, אִזְ דִּיִּיקָא תּוֹזֵבָה לְהַכְלִיל בּוֹ יִתְכַרֵּךְ וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּשְׂמִיחָה וְחֻדוּהָ עֲצוּמָה.

ז. שְׂמִיחָה הִיא הַמְדַרְגָּה הַכִּי גְבוּהָה שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צְרִיךְ לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, אִף צְרִיךְ שְׂתַדַּע, שְׂדִיקָא מִחֲמַת שְׂהִיא הַמְדַרְגָּה הַכִּי גְבוּהָה, קָשָׁה וְכָבֵד לְהַשִּׁיגָה יוֹתֵר מִכָּל הַקְדָּשׁוֹת וְהַמְדַרְגּוֹת שְׂבְּעוֹלָם, וְזֶה כָּל

המרירות והעצבון והחשך שמסבב את לב איש הישראלי, הכל לגרשו ולרחקו מהמדרגה הכי גבוהה שבקדושה, והיא מצות השמחה, ואי אפשר לזכות אליה כי אם על-ידי מסירת נפש ממש, למסר נפשו על נקדת השמחה, ולעשות כל מיני פעולות שבעולם, אפלו מלי דשטותא וכו'. העקר לזכות להגיע אל המדרגה הקדושה, והוא שמחה, ועקר המסירות-נפש הוא, שלא יסתכל מה שאחרים אומרים ולועגים ממנו שהוא בשמחה.

ח. העולם משקעים כל-כף בעצבות ובמרירות, עד שנדמה להם, שזה עקר התכלית, ומלבישים את זה שצריכים להיות בשברון לב על עוונותיו וכו', ובאמת הכל פתוי היצר, השונא את האדם בגשמיות וברוחניות, וממרר חיי האדם בחרנם, על לא דבר, והצדיק האמת נשלח בדורותינו אלה ללחם עמו ולבטלו מכל העולם, ומגלה ומפרסם כי הכל דמיונות ופתויים, שמפתה היצר, כי עצבות הוא הסטרא-אחרא ממש, ואי אפשר לצאת מהחשך והתאוות רעות, שנלכד בהם, ובפרטיות תאות נאוף, שהוא המדורה של שבעין אמות, כי אם על-ידי תקף הששון

והשמחה, וכל מה שישמח יותר בלי שום טעם ושכל כלל, רק לשמח בו יתברך, בזה דיקא יזכה לצאת מכל המצרים ומכל החשכות, ויבטל ממנו יצרו, הבוער בו, לגמרי, כי השמחה היא היא מקור הקדשה והטהרה.

ט. כל הצרות נמשכים להאדם רק על-ידי העצבות והמרה שחורה, שזה שובר רוחו ומסבב את מחו בדמיונות ופחדים יתרים, אבל תכף ומיד כשאדם מחזק את עצמו להיות בשמחה, ועושה כל מיני פעולות שבעולם לשמח את עצמו, ומגביה רגליו בשמחה ורקודים, על-ידי זה נמתק ממנו כל הדינים והצמצומים, ונתרחב מחו ודעתו, ונתחזק לבו לא לירא ולא לפחד משום בריה שבעולם, אשר זה יסוד גדול ברוחניות ובגשמיות, לא לפל בדעתו משום בריה ומשום דבר, ולא יפחד פחדים יתרים. ואמר רבנו, זכרונו לברכה, (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רמ"ט): עקר הגבורה בהלב, כי מי שלבו חזק, אינו מתירא משום אדם ומשום דבר, ויכול לעשות גבורות נוראות, ולכבש המלחמות על-ידי חזק ותקף לבו, שאינו מתירא, ורץ לתוף תקף המלחמה.

י. כל זמן שהאדם מרגיש איזה מרירות ועצבון

בְּעֶצְמוֹ, יָדַע, שְׁעֵדִין רְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הוּא עֵצָם הַשְּׂמֵחָה, וּלְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֵין שׁוּם עֲצָבוֹת כָּלֵל, וְעַל-כֵּן צָרִיף לְהַפְּךָ אֶת כָּל הַיְגוּזִין וְאֲנָחָה אֶל תּוֹף הַשְּׂמֵחָה, וְעַל-יְדֵי זֶה הוּא אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ מִמַּשׁ. וְכָל מַה שְּׂאָדָם שְׂמֵחַ בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן הוּא יוֹתֵר אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַכֹּל נִמְדָד כְּפִי מִדְּרַגַּת הַשְּׂמֵחָה שְׂאוּחָזוּ.

יא. כְּשִׁמְרָגִיל אֶת עֶצְמוֹ בְּמִצּוֹת הַשְּׂמֵחָה, אִזּוּ בְּנִקְל לֹו אַחֲר־כֵּף לְקַיִם כָּל הַמִּצְוֹת, כִּי יְסוּד כָּל הַמִּצְוֹת הוּא מִצְוֹת הַשְּׂמֵחָה, לְשִׂמְחַ בְּה', וְאָמַר רַבֵּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת שְׂמֵחָה, סִימָן א'): כְּשִׂאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשְׂמֵחָה, זֶה סִימָן שְׁלִבּוֹ שְׁלָם לְאַלְקִיו; וְהָאֲרִיז"ל גָּלָה לְאִישׁ סוּדוֹ, שְׁעָקַר מִדְּרַגְתּוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַנִּפְלְאָה זָכָה רַק עַל-יְדֵי תַקְוָה מִדְּרַגַּת הַשְּׂמֵחָה, שֶׁהִיָּה שְׂמֵחַ בְּעֲשִׂית כָּל מִצְוָה מְאֹד מְאֹד, יוֹתֵר מִמוּצָא שְׁלָל רַב, וְעַל-יְדֵי זֶה נִפְתַּח לֹו אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְזָכָה לְרֵאוֹת מְרֵאוֹת אֱלֹקִים פְּרָצוּף וְקָשׁוּר כָּל הָעוֹלָמוֹת, אִיף שְׁנִתְקַשְּׂרִים כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל-יְדֵי כָּל מִצְוָה שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי זוֹכֵה לְקַיִם בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַשְּׂמֵחָה מְרַחֶבֶת אֶת הַדַּעַת וּפּוֹתַח שְׁעָרֵי שָׁמַיִם, וְכָל הָעוֹלָמוֹת פְּתוּחִים לְפָנָיו.

יב. שְׂמֵחוּ בְּה' וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל

(תהלים ל"ב), כִּי עָקַר שְׁלֵמוֹת הַשְּׂמֵחָה, שֶׁנִּקְרָא שְׂמֵחָה, הוא רק כְּשֶׁשְׂמֵחִים אֶת עֲצָמָם בְּשֵׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִיהוּ מֵמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין וּבְתוֹךְ כָּל עֲלָמִין אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאֶפְלוּ בְּמִקְוֹמוֹת הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים, גַּם שֵׁם יְכוֹלִים לְמַצֵּא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה עָקַר הַגְּלוּי שֶׁל הַצְּדִיקִים, שֶׁמְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי זֶה נִתְיַשֵּׁר הַלֵּב, וְזוֹכִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשִׁיר וּלְרַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת.

יג. הַשְּׂמֵחָה פּוֹתַחַת שְׁעָרִים חֲדָשִׁים בְּדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְכָל מֵה שֶׁיִּשְׂמַח אֶת נַפְשׁוֹ יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן יִזְכֶּה שֶׁיִּפְתָּחוּ לוֹ שְׁעָרִים חֲדָשִׁים, וְיֵאִיר עָלָיו עֲרֻבוֹת מְתִיקוֹת נֶעֱם אוֹר זֵיו שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְּאִירָה בְּכָל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מ"ג): וְהָאָרֶץ הָאִירָה מִכְּבוֹדוֹ וְגו', וְאֵין לָךְ עוֹד נֶעֱם וּמְתִיקוֹת כְּמוֹ מִי שֶׁזוֹכֶה לְדַבֵּק עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זֶה תַּעֲנוּג אֲמַתִּי וְנִצְחִי, תַּעֲנוּג בְּלִי גְבוּל וְעֶרְךָ. אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשְׂמֵחָה, וְיִפְתָּחוּ לוֹ שְׁעָרֵי הַדַּבְּקוֹת לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

יד. שמחה היא מקור הקדושה, ולהפך — עצבות היא מקור הטמאה, ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם להיות בשמחה תמיד ולהגביר את מקור הקדושה, ועל-ידי זה יתבטל לגמרי מקור הטמאה. וצריך שתדע, שאסור להסיח דעת אפלו כרגע ממש מהשמחה, שהיא מקור הקדושה, כי תכף ומיד כשמשכיח מדעתו מקור השמחה, מתפשט עליו מקור הטמאה, השם יתברך יצילנו, וכשמתגבר עליו, חס ושלום, מקור הטמאה, אז קשה וכבד לצאת ממנה, אם לא במסירות נפש ממש, לעשות עצמו כאלו שמח, ועל-ידי זה יבוא אל השמחה באמת.

טו. (תהלים ל"ד): ישמעו ענוים וישמחו. אי אפשר לשמח פי אם על-ידי ענוה, כי עקר מניעת השמחה הוא רק מחמת גאות, שאז הוא מגרש ממנו את השכינה הקדושה, שהיא שמחתן של ישראל, פי אין אני והוא יכולים לדור, אבל דיקא כשזוכה לבטל את עצמו לגמרי, ויודע שאינו יודע כלל, והוא בטל ומבטל כחרס הנשבר, ואינו עושה מעצמו שום דבר, והוא בעיניו כתולעת, המרחשת על הארץ, אז דיקא יזכה לשמע קול השכינה, שהיא שמחתן של ישראל.

וַיִּזְכֶּה לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כִּי כָּל מֶה שְּׂאֲדָם זוֹכֶה לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ, וְאִינוֹ רוֹצֵה שׁוּם הַשְּׂתַרְרוֹת עַל זוּלָתוֹ, כְּמוֹ כֵּן זוֹכֶה, שְּׂמֵאִיר בּוֹ אֹר הַשְּׂמִחָה.

טז. שְּׂמִחָה הִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ כָּל הָאוֹרוֹת וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת בְּרוּחָנִי וּבְגִשְׁמִי, כִּי הַשְּׂמִחָה מְרַחֶבֶת אֶת הַמַּחִין. וַיִּמְרִים אֶת הַדַּעַת וּמְחַזֵּק אֶת הַלֵּב וּמֵיִשֵּׁב אֶת חוּשָׁיו, וְעַל-כֵּן הֵיִסוּד וְהַעֲקָרִי בְּעִבּוּדַת ה' הִיא שְּׂמִחָה, וְצָרִיף לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְּׂבַעוֹלָם לְזָכוֹת לְהַגִּיעַ אֶל מַדַּת הַשְּׂמִחָה, וּבְלַעֲדֵי שְּׂמִחָה אֵין לוֹ שׁוּם בְּלִים לְקַבֵּל בּוֹ קִדְשָׁה וְדַעַת, אֹר וְחִיּוֹת שְׁפַע גְּלוּי אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

יז. מִי שְּׂשִׂמַח בְּיוֹתֵר, מַעֲלָתוֹ גְּבוּהָה בְּיוֹתֵר, וְכָל עִבּוּדַת אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי בַתּוֹרָה וּבַמְצֻוֹת וּבַתְּפִלָּה, שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, צָרִיף שְׂיִבִיאוֹ אֶל מְצוֹת הַשְּׂמִחָה, לְשִׂמַח בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל זְמַן שְּׂאִינוֹ שְׂמַח, אֵין בְּעִבּוּדָתוֹ עֲדִין שְׂלֵמוֹת, כִּי עֵקֶר שְׂלֵמוֹת הַתּוֹרָה וְהַמְצֻוֹת וְהַתְּפִלָּה הוּא רַק כְּשִׂמְבִיאוֹ לִיְדֵי שְּׂמִחָה עֲצוּמָה, שְׂיִגִּיל וְיִשְׂמַח בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוּא אֶחָדוֹת אֶחָד עִם הַתּוֹרָה וְהַמְצֻוֹת, וְעַל-כֵּן, כְּשִׁלּוּמַד תּוֹרָה לְשִׂמָּה, וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּאֹר הַתּוֹרָה, וּמְקִים אֶת הַמְצֻוֹת

בתמימות ובפשיטות גמור, בכונה שמקיים רצונו
 יתברך, על-ידי זה יתלהב לבו בשמחה עצומה, כי
 הלא הוא מקיים רצונו יתברך בלבישת ציצית ותפילין
 וכו', ומאיר נפשו באור ערכות מתיקות זיו השכינה,
 שהוא התלבשות דעתו יתברך בתורה הקדושה, והוא
 ודעתו אחד, והיש שמחה בעולם כשמחה זו, שזוכה
 לקיים רצונו של מלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-
 הוא, שהוא חי וקיים, ומדבק עצמו בדעתו הקדושה, כי
 התורה הקדושה היא דעתו יתברך ממש.

יח. מחמת שאי אפשר להשיגו יתברך בשום אופן
 בלי פלים וצמצומים, ועקר הפלי והצמצום הוא
 שמחה, על-כן מתגבר הבעל-דבר על כל אחד ואחד
 להרחיקו ממצות השמחה, כי על-ידי שמחה אפלו
 הגרוע שבגרועים יכול להשיגו יתברך, ויכול לצאת
 מכל מיני קטנות וחסכות והסתרה וכו'. על-כן כל
 החפץ להכנס אל תוך שערי הקדשה ולזכות לצאת
 ממקומו המגנה וכו', שנפל לשם וכו', ורוצה להשיגו
 יתברך, יתגבר בכל הכחות להיות אף שמח תמיד,
 ויעשה כל מיני פעולות שבעולם להיות שמח תמיד.

יט. עקר השמחה היא מה שיודעין ומאמינין בו

מקור השמחה

שה

יתברך, שהוא יתברך פֶּעַל וְעֵשָׂה הַכֹּל; וְכַפִּי שְׂזוּכָה כָּל אָדָם לְהַמְשִׁיךְ אֶל עֲצָמוֹ יְדִיעָה וְהַשְׁגָּה זוֹ, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל נִעְשֶׂה רַק מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינוֹ תְלוּי בְּשׁוּם בַּעַל-בְּחִירָה, כְּמוֹ כֵן נִכְנָס בְּהָאָדָם הַשְּׂמֵחָה הָאֲמֵתִית, וְנִתְלַהֵב לְבוֹ בְּאוֹר גְּלוּי הַשְּׂמֵחָה, שֶׁהִיא עֶקֶר הַמְּתִיקוֹת וְהַנְּעִם לְהַתְעַנֵּג בְּזִיו אֹרֹךְ יִתְבָּרֵךְ.

כ. הַשְּׂמֵחָה מְצַמֵּס אֶת אֹרֹךְ יִתְבָּרֵךְ, עַד שֶׁגַּם קָטָן וּפְחוּת וְיָרוּד, שֶׁפֶל וְנִבְזָה וְכוּ', גַּם בֵּן יְשִׁיגֹו יִתְבָּרֵךְ בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה; וְעַל-כֵּן, אִם הָאָדָם מְחֻזַּק עֲצָמוֹ בְּאִיזוֹ מַדְרָגָה וְנִפְּיֵלָה וִירִידָה שָׂרָק יִהְיֶה, וְגַם שֶׁסָּם הוּא מְחֻזַּק עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, עַל-יְדֵי זֶה יִזְכֶּה, שְׂיֵאִיר לוֹ גַּם בְּמִקוֹמוֹ אֹרֹךְ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְצֵאת מִמִּקוֹמוֹ וְשִׁפְלָתוֹ וְקִטְנוּתוֹ וְכוּ', כִּי הָעֶקֶר תְּלוּי בְּמִדַּת הַשְּׂמֵחָה. כָּל מֵה שִׁיתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת תָּמִיד שְׂמֵחַ, עַל-יְדֵי זֶה נִעְשֶׂה כָּלִי לְקַבֵּל הָאוֹרוֹת הַרוּחָנִיּוֹת, שֶׁפֶע גְּלוּי אֹרֶךְ הַקֶּתֶר.

כא. וְנִפְּשֵׁי תְּגִיל בְּה', תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתוֹ (תְּהִלִּים ל"ה). עַל-פִּי רַב, אֵף שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מְמַשִּׁיךְ עַל הָאָדָם יְשׁוּעוֹת, אֵינוֹ מְרַגֵּישׁ, וְכַעֲיֵן שֶׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה: (נִדָּה ל"א): אֵין בַּעַל הַגַּס מְכִיר בְּנִסּוֹ, וְכֹל זֶה

מִרְבַּ הָעֲצָבוֹת וְהַעֲצָלוֹת, שְׁנוּפֵל עַל הָאָדָם בְּכָל פְּעַם, עַד שְׁנִתְעַקֵּם וְנִתְמַרֵּר לְכָבוֹ, וְאִינוּ מְרַגֵּישׁ גַּם בְּשַׁעֲהַ שְׁבָאָה לּוֹ אִיזוֹ יְשׁוּעָה, אֲךָ כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה שְׁנִפְשׁוּ מִשְׁמַחַת תְּמִיד בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וּמַחֲיֶה אֶת עֲצָמוֹ עִם נִקְדַּת הָאֱמוּנָה שְׁיִישׁ בּוֹ, וְיִודַע שְׁאִין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי דִיקָא זֹכֶה לְשׁוֹשׁ בִּישׁוּעָתוֹ. אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לְשִׂמְחָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַד שְׁיִרְגִישׁ בְּכָל פְּעַם גְּדֹל הַיְשׁוּעוֹת, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ עוֹשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל עֵת וְרַגַע וְדָקָה מִמָּשׁ, כִּי עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה תִּהְיֶה לָּהּ יָהּ.

כב. עֵקֶר שֶׁרֵשׁ הַשְׂמֵחָה בְּאֵמַת נִמְשָׁךְ מִשְׂמַחַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, שְׁזֵהוּ עֵקֶר הַשְׂמֵחָה בְּאֵמַת, כִּי בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ אִין שׁוֹם שְׂמֵחָה בְּעוֹלָם, כִּי אִם כְּשִׁזּוֹכִין לְהֵאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְלִידַע מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, שְׁזֵהוּ עֵקֶר הַחַיִּים הָאֱמֵתִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מְדֻרְגָתוֹ וְכְפִי הַשְּׂגָתוֹ וְכְפִי הַבְּנָתוֹ; וְכָל מָה שְׁזֹכֶה לְהִתְנַדַּע עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ יוֹתֵר, נִכְנָס בּוֹ עֲרֻבוֹת מְתִיקוֹת הַשְׂמֵחָה, וְרַק זֶה נִקְרָא שְׂמֵחָה, כְּשֶׁמִּתְדַבֵּק עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכִמוֹ שְׁנִנְאָמַר (תְּהִלִּים ל"ג): כִּי בּוֹ יִשְׂמַח לְבַנּוֹ. כִּי בּוֹ דִיקָא יִשְׂמַח לְבַנּוֹ, כִּי אִין שׁוֹם שְׂמֵחָה אַחֲרַת בְּאֵמַת חוּץ מִזֶּה. וְדַבֵּר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּלֵל, לֹא בְּפֶה וְלֹא

בכתב, פי הוא רק לכל חד כפום מה דמשער בלביה.

כג. אסור להסיח דעת אפלו רגע אחד מהשמחה האמתית לשמח בו יתברך, ועם הנקודות טובות שיש בו מנקודת היהדות, שזוכה לקיים מצוותיו יתברך בכל יום ויום, ו"שלא עשני גוי", שהוא השמחה האמתית והנצחית, ושמחה זו אי אפשר לבטל ולבלבל, כי דבר זה לא נעשה מבחירת עצמו, רק ברודף הוא יתברך, שבראו מזרע ישראל, ובשמחה זו יכולים להחיות את עצמו כל ימי חייו, וכל מה שמחיה ומחזק את עצמו עם "שלא עשני גוי", כמו כן ממשיך על עצמו קדשת היהדות, והוא מרגיש שהוא יהודי, ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מגלה י"ג): כל הכופר בעבודה זרה נקרא איש יהודי, כי בזה שמשמח עצמו ביהדותו שהוא יהודי, על-ידי זה מגלה ומפרסם פנימיות תשוקת לבו אליו יתברך, ואיך שמאמין באחדות הבורא יתברך, שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל.

כד. כשאדם מרגיל עצמו להיות תמיד בשמחה, אז זוכה שיש לו כח המושך, שבני אדם נמשכים אליו כמו מאגנט, כי על רב העולם עובר מרירות וצרות

הרבה, וסובלים יסורים ועקמימיות ובלבולים רבים
 בדעתם, ואין להם שום עצה איך לצאת מזה, וכשפא
 איש ישראלי עם פנים שוחקות. ושמח ועליז מאד,
 על-ידי זה הם נמשכים תכף ומיד אליו, ומחפשים
 אצלו עצות איך להפטר מצרותיהם והרפתקאותיהם.

כה. צריך למסר את נפשו להיות בשמחה תמיד,
 ולא להניח את העצבות אצלו אפלו כרגע, כי עצבות
 היא הסטרא-אחרא, והשם יתברך שונא אותה. (עין
 לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח), ותכף ומיד כשאדם
 רוצה להיות איש פשוט, עברה גדולה כשהוא בעצבות,
 ואף שמצד אחד בוער לבו מאד מאד, ורוצה להיות
 איש פשוט ולבוא אל שלמותו, אף-על-פי-כן ההכרח
 לחכות, כי (יומא ל"ח): הבא לטהר, מסייעין אותו
 ואומרים לו: המתן, ואז, בשעת המתנה צריכים חזוק
 גדול מאד מאד לבלי לפל בדעתו, יהיה איך שיהיה,
 ויחכה ויקנה ויצפה, עד שיגיע יום ישועתו.

ושמעתי מר' לוי יצחק, גרו יאיר: מה יעשה
 בזמן ההמתנה? ירבה בתפלה והתבודדות, וירקד
 רקודים וישמח את עצמו, ואף שבין כף עוברים ימים
 וכו', ואינו עושה שום דבר, מה בכך, אל תפל בדעתך,

רק חזק חזק והתחזק, כי בוא יבוא יום ישועתך.

כו. על-ידי שמחה נתרחב המחין, והוא בן-חורין ממש, ורב בני אדם שמשעבדין אל עסקיהם ותאוותיהם, הכל מפאת העצבות והמרה שחורה שיש להם, ועל-כן העקר לעשות כל מיני פעולות שבעולם לשמח את נפשו, וירקד ויגיל וישמח בשירים ונגונים להחיות את עצמו בכל מה שיכול, ואל יחשב שבזה שמתמרר ומשבר את עצמו על עוונותיו עושה טובה לנשמתו. אדרבה, נותן בזה כח וחיות להסטרא-אחרא, שעקר ענינם הוא מרירות ועצבות ומרה שחורה, ועקר בטולם הוא רק על-ידי ששון ושמחה, כל מה שישמח ביותר, כמו כן יתבטלו ממנו ביותר כל מיני סטרא-אחרא וחשך, כי השם יתברך הוא מקור השמחה, ועל-כן כשהוא בשמחה, אז הוא אצלו יתברך ממש.

כז. על-ידי תקף השמחה מוציא מעצמו כל מיני חצים שיירה בו היצר הרע, ונתרחץ מצואת עוונותיו, וכל מה שישמח ביותר, מעלתו גבוהה יותר, וזוהי שנתכפר כל עוונותיו, כי העצבות באים מעוונותיו של אדם, וכל הדאגות והפחדים באים מהחטאים, כמו שנאמר (תהלים ל"ח): אדאג מחטאתי, ובזה שמשמח

את עצמו הוא מבטל כל עוונותיו, ועל-כן בזה ידע האדם אם נתכפרו עוונותיו כבר, אם הוא בשמחה, וכן להפוך כל מה שישמח ביותר כמו-כן יזכה למחילת עוונות, כי זה תלוי בזה, כפי שמח ביותר, כמו-כן נתבטל ונתכפר עוונותיו, אשרי הזוכה להיות תמיד בשמחה עצומה, וכמו שהזהיר רבנו, זכרונו לברכה, את כל אנשי שלומנו להיות תמיד בשמחה יתרה, ואמר: אם הייתם בשמחה, היה טובה גדולה להעולם. אשרי שיאחז בזה, ואז טוב לו בזה ובכא לנצח.

כח. כשאדם מדבק את עצמו רק בו יתברך, ואינו מבלבל עצמו משום בריה שבעולם, אז זוכה להיות בשמחה עצומה ורוקד וקודים וחי חיים טובים כמו התם הקדוש, שהיה רגיל לומר: זה מעשה שלו, וזה מעשה שלי (עין סיפורי מעשיות מעשה ט' מחכם ותם), ועל-ידי זה היה תמיד בשמחה עצומה, אבל לא כן החכם, תמיד חשב מאחרים, ועל-כן היה תמיד במרירות, ולבסוף נפל בשאול תחתית ומתחתיו.

כט. רבנו, זכרונו לברכה, גלה אשר העקר הוא שמחה לשמח את נפשו בכל מיני עצות שבעולם, ותמיד לשיר לעצמו נגונים של שמחה, שעל-ידי זה

נתרחבים מחו ודעתו, וזוהו לישוב הדעת ודבקות
 הבורא יתברך, וגם זוהו לשמירת הברית, כי עקר פגם
 הברית נמשך מעצבות ומרה שחורה, וכשאדם תמיד
 בשמחה ובפנים שוחקות, על-ידי זה בנקל לו לשפך
 שיח ותפלה אליו יתברך בלשון שרגיל בו, ועל-כן
 יעשה כל מיני פעולות שבעולם לזכות להגיע להמדרגה
 הכי גבוהה הזו — שמחה, ובפרט בשעת התפלה
 צריכים ביותר להיות בשמחה, כי בשעת התפלה
 נמשכים אורות עליונים, ועל-ידי עצבות ומרירות אין
 לו כלים קלל לקבל, ועל-כן תקף ומיד אחר התפלה,
 או על-פי רב גם בתוך התפלה, יתגרר ונופל בדעתו,
 רחמנא לצלן, ועובר עליו מה שעובר וכו', ועל-כן,
 אחי, עשה כל מיני פעולות שבעולם לשמח נפשו בכל
 מה דאפשר בשעת התפלה, ואז יתרחבו מחיך ותזכה
 לקשר את המחשבה אל מזמורי התפלה, שאז נעשה
 הפלי לקבל השפע. (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ע"ג).

ל. כל חיות האדם תלוי כפי רוח השמחה שיש בו,
 וכל מי שמכניס בו רוח-חיים, שהוא רוח הצדיק
 האמת, שהוא מקור השמחה, כמו כן זוהו לחיות חיים
 טובים ונעימים, אכל באים, שחס ושלום, מתנגד על

הצדיק האמת, אז שורה בו רוח העצבות, שהוא רוח הסטרא-אחרא, שהוא מקור המרירות, וחי חיים מרים ומרורים, רחמנא לצלן. ועל-כן מי שרוצה לחיות חיים טובים ונעימים, ישתדל להתקרב באמת אל הצדיק האמת, ויקבל ממנו רוח חיים (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ח'), ויזכה לחיות בכל פעם חיים חדשים, ויהיה תמיד בשמחה עצומה, כי הוא בן השמחה, אשר ממנו נמשך מקור השמחה לישראל.

לא. על-ידי עצבות נתקטן ונתצמצם הדעת, ונופל בקטנות, וחושב בכל פעם אולי חברו נוטל איזה דבר השקף לו. אולי בשביל חברו אינו יכול להתנשאות, או אם לא היה חברו, היה יכול להתעשר או להתגדל וכדומה, כל אחד לפי דמיונו, אבל תקף ומיד כשזוכה לבוא אל השמחה האמתית לשמח בו יתברך, וחוקק בדעתו שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל משגח בהשגחה פרטי פרטיים. (יומא ל"ח): אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו במלא נימא, אז דיקא נתרחב מחו ודעתו, ואינו מבלבל את עצמו בכך משום דבר ומשום ברירה, כי מה יעשה לו אדם ושום ברירה לא

יכולה לקחת דבר השיף לו, כי הכל ממנו יתברך, כי (ברכות נ"ח): אפלו ריש גרגותא מן שמיא מוקמינן ליה.

לב. כשאדם בשמחה, אז בנקל לו לעבר על הכל, כי השמחה מרחבת את הדעת, וזוכה להתבונן אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפלו מה שעובר עליו מבעל-בחינה, שמקפח פרנסתו ומצערו בחרופין וגדופין, יודע שהכל ברצונו יתברך, אשר נתלבש בזה האדם, ועל-כן רץ תכף ומיד עד המכה ומתנפל לפניו בשברון לבו, ומפרש כל שיחתו אליו יתברך, כי על-ידי שמחה בנקל ליחד לעצמו מקום פנוי, שאין שם בני-אדם, ויפרש כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך, כאשר ידבר איש עם רעהו, אשר דבר זה הוא השער והפתח להפגס אליו יתברך, (עין לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן פ"ד).

לג. ישישו וישמחו בך כל מבקשיך (תהלים מ'), כל המבקש ומחפש אחריו יתברך, צריך תמיד להיות בששון ושמחה, ועל-ידי זה דיקא יזכה שימשך עליו שפע קדש אור רוחני, גלוי אלקותו יתברך, כי השמחה היא פלי לקבל אורות העליונים. אשרי הזוכה לשמח תמיד.

לד. תַּעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוּלָם לְרַחֵק מִמֶּךָ
 הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, וְכֵדַאי לְבָלוֹת עַל זֶה שְׁעוֹת שְׁעוֹת
 וְלִשְׁמַע כְּלֵי זָמֵר, כִּי הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת מְכַלִּים אֶת
 הָאָדָם לְגַמְרֵי, וּמְבִיאִים אוֹתוֹ לַיָּדֵי שְׁגָעוֹן מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, וְכָל הַמְשַׁגְּעִים, עֵקֶר הַשְׁגָּעוֹן שְׁלֵהֵם בָּא מִרְבוּי
 דְּאָגוֹת וּמְרִירוֹת, וְעַל-כֵּן רַב הַמְשַׁגְּעִים הֵם תָּמִיד
 בְּעֲצָבוֹת וּבְמְרִירוֹת גְּדוּל, עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר כְּכַר
 לְהַחֲיוֹתָם וּלְחַזְקָם, כִּי נִפְלוּ כְּכַר בְּדַעְתָּם מְאֹד, וְהֵם
 בְּעֲצָמָם לְאַחַר יְאוּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, עַד שְׁמֹזָה בָּא,
 רַחֲמָנָא לְצַלָּן, שְׁהִרְבָּה מְשַׁגְּעִים מְאֹדִים אֶת עֲצָמָם
 לְדַעַת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, אֲבָל כְּשֶׁתְּרַגֵּיל אֶת עֲצָמְךָ רַק
 לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְתִשְׁמַע כְּלֵי זָמֵר, אִז
 יִמְשַׁף עָלֶיךָ רוּחַ טְהוֹרָה וְשִׁפְעַת הַדַּעַת; וְעַל-כֵּן הַנְּבִיאִים
 וּבְנֵי הַנְּבִיאִים שָׁמְעוּ תָּמִיד כְּלֵי זָמֵר, כִּי עֵקֶר הַשְׁפָּעַת
 הַנְּבוּאָה בָּא עֲלֵיהֶם רַק עַל-יָדֵי שְׁמִיעַת כְּלֵי זָמֵר, וְנִשְׁלַם
 דַּעְתָּם, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר אֶצֶל שְׂאוּל (שְׁמוּאֵל א', ט"ז): וְרוּחַ
 ה' סָרָה מֵעַם שְׂאוּל, וּבִעֲתָתוֹ רוּחַ רָעָה מֵאֵת ה', וַיֹּאמְרוּ
 עַבְדֵי שְׂאוּל אֵלָיו: הִנֵּה נָא רוּחַ אֱלֹקִים רָעָה מְבַעֲתָךְ.
 יֹאמֵר נָא אֲדוֹנָיו, עַבְדֶּיךָ לְפָנֶיךָ יִבְקָשׁוּ אִישׁ יָדַע מִנֵּי
 בְּפָנֹר, וְהָיָה בְּהִיּוֹת עָלֶיךָ רוּחַ אֱלֹקִים רָעָה, וְנִגַּן בְּיָדוֹ,
 וְטוֹב לָךְ וְגו' וְהָיָה בְּהִיּוֹת רוּחַ אֱלֹקִים אֶל שְׂאוּל, וְלָקַח

מקור השמחה

שטו

דוד את הכנור, ונגן בידו, ורוח לשאול וטוב לו, וסרה מעליו רוח הרעה, כי על-ידי הנגונים והזמירות זוכה לזכך את מחו, ומתברר הרוח טובה מהרוח רעה. על-כן תרגיל את עצמך תמיד רק בכלי זמר, ותשמח בו יתברך, שנבראת מזרע ישראל.

לה. כל הצלחת דוד המלך היתה, שזכה להיות תמיד בשמחה, והיה משמח גם את אחרים, עד שנקרא בזהר הקדוש "בדחא דמלכא", כי הכניס שמחה גם בכל העולמות; ומתקף דחקותו וצרותיו ויסוריו, שעבר עליו כל ימיו, שרדפוהו בחנם, על לא דבר, ודברו עליו מה שדברו, עד שרצו לפסלו לגמרי מלבוא בקהל וכו', ברח תמיד אל "מקור השמחה", והיה שר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, כמוכא בזהר הקדוש (פרשת תרומה ק"מ): ודוד, אף-על-גב דקא רדפי אבתריה והנה בצעריה לא הנה שביק שירין ותושבחן מפומיה ולשבחא למאריה על כלא וכו'. עין שם. ודיקא על-ידי זה זכה לבוא למדרגתו, וכן עלה בכל פעם מדרגא לדרגא, כי השמחה מעלית את האדם עד אין סוף, עד שיבוא אל המלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-הוא, בלב אמת, וכמוכא בספורי מעשיות.

מעשה ט' מהתם הקדוש, שדיקא על-ידי שהיה תמיד בשמחה, והחיה את עצמו עם כל נקדה ונקדה שהיה בו, דיקא על-ידי זה עלה ונתעלה, עד שזכה לבוא אל המלך בעצמו ולדבר עמו פנים אל פנים וכו', ודוק ותמצא קל.

לו. פי כלו כגון חיי, ושנותי באנחה (תהלים ל"א). על-ידי עצבות ומרירות ויגון ואנחה האדם מכלה את חייו. ואמר רבנו, זכרוננו לברכה, (עין לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן כ"ד), שכל החולאות, גם בגשמיות, באים רק מרב יגון ואנחה ועצבות, ומכל שכן ברוחניות מאבד את ימי חייו ושנותיו, פי העצבות והמרירות מכלה את הפחות שיש בכל אדם ואדם, וכל-כך מר לו, עד שאומר בנפשו: הלואי הייתי כבר מת וכו', וכל זה גורם העצבות והמרירות, ועל-כן, מי שרוצה להרגיש נעימות בחיים, יעשה כל מיני פעולות שבעולם לבוא אל מדת השמחה, שהיא העקרית ברוחניות ובגשמיות.

לז. בכל יום ובכל עת ובכל שעה מתגבר ומתפשט על כל אדם העצבות והמרירות, הן מצד דחקות פרנסתו והן מצד הרפתקאות ויסורים שיש לו מבני-אדם והן ממה שעובר עליו ברוחניות, שנחלש דעתו

בכל פעם וכו'. על-כן צריך להיות בריה ולהפך תמיד את היגיון ואנחה לשמחה עצומה, ואל יכניס אצלו העצבות והמרירות אפלו רגע אחד, ויש כח ביד כל אחד ואחד לסלק ולגרש ממנו העצבות והמרירות, והעקר לא להיות עצל במצות השמחה, שהיא המצוה העולה על כל המצוות, כי השמחה באלקותו יתברך, שמשמח את עצמו שנברא מזרע ישראל ומאמין בו יתברך, זה עולה על הכל.

לח. כל מי ששמח יותר, מעלתו גדולה יותר, כי על-ידי שמחה זוכים לישוב הדעת וללב רחב, וזוכים לעבר על הכל, כי השמחה פותחת שערים חדשים בהאמונה הקדושה, וזוכה להמשיך על עצמו ערבות נעם זיו חיות אלקותו יתברך; וביותר צריכים לשמח בשעת התפלה, שאז הוא זמן המשכת המחין, וכן בשעת למוד תורה הקדושה. אשרי הזוכה לשמח תמיד.

לט. עצבות הוא ארס רע, אשר תכף ומיד שנכנס באדם, אז מתפשט בכל קומתו, וצריכים אחר-כך רחמים רבים, שיוכל לסלקו ולבטלו ולגרשו ממנו. ועל-כן החכם, עיניו בראשו, עושה כל מיני פעולות

שְׁבַע עוֹלָם, שְׁלֹא יִכְנַס אֶצְלוֹ שׁוּם עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, יִהְיֶה אִיף שִׁיְהִיָּה, וְאֶפְלוּ שְׁעוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, צָרִיף תְּמִיד לְזִכֹּר כִּי לֹא לְעוֹלָם יִחְיֶה הָאָדָם, וְעַל-כֵּן מֵה לָּךְ לְדָאג וּלְהִתְעַצֵּב עַל עוֹלָם שְׁאִינוּ שְׁלָךְ. (אִיֹּב א'): ה' נָתַן וְה' לָקַח, יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ (מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם).

מ. שְׁמִחָה הִיא מְקוֹר הַקְּדוּשָׁה, וְכָל מֵה שִׁישְׁמַח בְּיֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן יִזְכֶּה, שִׁישְׁמֶשֶׁף עָלָיו יֹתֵר קְדוּשָׁה וְדַעַת לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדַע, כִּי אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין וּבְתוֹךְ כָּל עֲלָמִין, דּוּמָם, צוּמַח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהִתְלַבְּשׁוֹת הַזֶּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׂגָה זוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׁמִחָה, שְׁמַחֲזֵק אֶת עֲצָבָיו וְחוּשָׁיו, וּמְכַנִּיס בּוֹ יְדִיעָה בְּרוּרָה זוֹ.

מא. הַשְּׁמִחָה תְּמִידִית בּוֹ יִתְבָּרַךְ מִמְשַׁכֵּת חַיִּים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת וְרַגַע, וּמֵאִיר וּמַעֲלָה אֶת הַדַּעַת, וְעַל-יְדֵי זֶה זוֹכִים לְצִאת מִכָּל מִינֵי עֲמָק בּוֹר וְחֶשֶׁף, וְנִתְרַבֶּה תְּשׁוּקָתוֹ בְּרִצּוֹנוֹת וְכִסּוּפִין חֲזָקִים לְכִסֵּף וּלְהַשְׁתַּוֵּקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכָל מֵה שִׁשְׁמַח בְּיֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן זוֹכֶה לְהִרְחַבֵּת הַדַּעַת יֹתֵר,

וּכְמוֹ כֵּן נִתְרַבָּה וְנִתְגַּדַּל וְנִתְחַזַּק וְרַצוֹנוֹתָיו וְכִסּוּפָיו
אֲחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכָה לְשִׂמְחַת תָּמִיד.

מב. אַל תִּסְתַּכַּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל. מֵה לָךְ עִם
אַחֲרִים. חֲזַק וְאַמֵץ בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וּבַשִּׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין
קוֹנֶךָ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְתַחֲקֵק בְּדַעְתְּךָ כִּי אֵין שׁוֹם
מְצִיאוֹת בַּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְאַפְלוּ בַּמְקוֹמוֹת
הַמְגֻשָּׁמִים וְהַמְטֻנָּפִים, שְׂאֵתָה נִמְצָא שָׁם עֲכָשׁוּ, גַם
מִשָּׁם יְכוּלִים לְצֵאת וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, שְׂאֵין לָהּ סוּף
וְקֵץ, כִּי כָּל מֵה שְׂאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,
וְאֵינוֹ מִסְתַּכַּל וּמִתְבַּלְבֵּל מֵאַחֲרִים כָּלֵל, כְּמוֹ כֵּן וַיּוֹתֵר
מִכֵּן זוֹכָה לְיִשְׁרוּת לֵב, וְנִתְפַשֵּׁט לְבוֹ מִכָּל מִינֵי
עַקְמוּמִיּוֹת וְקִנְיָאָה, וְזוֹכָה לְשִׂמְחַת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זֶה
הוּא תְּכֵלִית שֶׁל כָּל הַתְּכֵלִיתִין.

מג. בְּכָל יוֹם מִתְחַדֵּשׁ עַל כָּל אֶחָד הָעֲצָבוֹת
וְהַמְרִירוֹת מְאֹד, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּרִיָּה לְהַפְּךָ אֶת הַכֹּל אֶל
הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית, לְשִׂמְחַת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּחַפֵּשׂ בְּעֲצָמוֹ
נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וַיִּזְכֹּר אֶת הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים גְּמוּרִים
שֶׁכָּבַר עָשָׂה עִמּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד עֲכָשׁוּ, וּכְנֻדָּאֵי גַם
עֲכָשׁוּ לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וְכָל מֵה שְׂיִהְיֶה בְּרִיָּה וַיִּהְפֹּךְ אֶת
הַיְגוֹן וְנִאֲנָחָה אֶל תוֹף הַשִּׂמְחָה, כְּמוֹ כֵּן יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ

על עצמו יותר ויותר מדת טובו יתברך, אשר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

מד. וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלקים, וישישו בשמחה (תהלים ס"ח). זהו עקר שלמות הקדושה, כשזוכים לשמח תמיד לפני אלקים. והנה ידוע, אשר שם הוי"ה הוא התגלות ההשגחה פרטית, שהוא עצם אלקותו יתברך, שבשביל זה נקרא כן, על-שם ה'ה, הוה, ויהי, ושם אלקים הוא גימטריה "הטבע", שמכסה השגחתו יתברך, ועל-ידי תקף השמחה בו יתברך יכולים להשיג את ההשגחה עצם אלקותו יתברך קדם שנתלבש בהטבע, ועל-ידי זה יתוסף שמחה על שמחה, וזה: וצדיקים ישמחו. על-ידי שהצדיקים ישמחו את עצמם, על-ידי זה יעלצו לפני אלקים, יזכו להשגת השגחתו הפרטית קדם התלבשותו בטבע ועל-ידי זה: וישישו בשמחה, פי יתוסף שמחה על שמחה.

מה. השמחה תמידית באלקותו יתברך הוא זכוף וטהרת הנפש יותר מכל התעניתים והסגופים ומכל העבודות שבעולם, כי השמחה מקשרת ומדבקת ומיחדת את נפש האדם אל שרשו העליון, ומרב

מקור השמחה

שכא

השמחה יזכה להוריד על נפשו הארה נוראה מכל העולמות, ויתיחד אצלו הנפש עם הרוח ועם הנשמה, ויהיה כלי קבול לקבל את עצם האצילות, עד שיזכה לחזות בנעם הני"ה ולבקר בהיכלו, וישפע עליו על-ידי זה שפע אור הנבואה, ויחזה מראות אלקים. אשרי הזוכה לשמח תמיד בו יתברך.

מו. אפלו שנפלת כבר בעמק הרע' והחשך, ועברת, רחמנא לצלן, על מה שעברת, צריך שתדע, שבאם תשפית מרגע זה הכל, ותתחיל להחיות את עצמך עם כל נקדה טובה שיש בך מנקודת יהדותך, כגון ציצית, תפלין, תורה, תפלה, צדקה, שבת וכו', ותהיה שמח בזה מאד מאד בשמחה יתרה, אתה יכול לזכות, שכל העוונות יתהפכו לזכיות, ויתקשר ויתדבק ויתיחד נפשך ורוחך ונשמתך יחד, ותוכל לקבל שפע אור האצילות, פי מעלת השמחה עולה על הכל, ובשמחה יכולים בנקל לשוב אליו יתברך ולהפך את כל העוונות לזכיות, ומחמת שמעלת השמחה הוא גבוה מאד מאד, על-כן מתפשט על זה הס"מ [הסמ"ך-מ"ם] ומתלבש עצמו במצוות, כאלו הוא צריך תמיד להתמרר על עוונותיו וכאלו שאין הפגנה

כָּבֵד עָלָיו, כִּי הוּא נֶפֶל כָּבֵד בְּעֵמֶק רַע וְחֹשֶׁךְ כְּזֶה, עַד שֶׁכָּבֵד לֹא יוֹעִיל לוֹ, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וּבִקְאֻמַּת כָּל זֶה הוּא רַק פִּתּוּי הַיִּצָּר, שֶׁלֹּא דֵי שֶׁכָּבֵד הֵרַג אוֹתוֹ, וְעַתָּה רוֹצֵה עוֹד לְנַקֵּם בּוֹ. עַל-כֵּן, חֲמֵדֵת לְכָבִי, חֲזוּק וְאַמֵץ, וּתְצִיֵת אֶת בֶּן הַשְּׂמִחָה, אֲשֶׁר הוּא בֶּן דָּוִד בְּעֵצְמוֹ, וְתַגִּיל וְתִשְׂמַח עַל נֵעַם חִלְקָהּ. אֲשֶׁרֶיךָ.

מזו. עַל-יְדֵי שְׂמִחָה יִתְרַחֵב לְבָבְךָ וְדַעְתְּךָ וְיִתְחַזְקוּ עֲצָבֶיךָ, וְיִהְיוּ לְךָ חוֹשִׁים טוֹבִים לְקַבֵּל וְלִתְפֹּס אֹר הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַשְּׂמִחָה מְרַחֶבֶת אֶת הַלֵּב וְהַדַּעַת, וְעַל-יְדֵי זֶה זוֹכֵה לִתְפֹּס בְּדַעְתּוֹ אֱמֶתֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, לִידַע וּלְהַבִּין וּלְהַתְּבוּנָן אִיךָ שֶׁמֶלֶא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבִתְוֹךְ כָּל עֲלָמִין אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעְדֵי וְיִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְכָל מֵה שֶׁלְּמֵרָאָה עֵינָיו דּוֹמֵם, צוֹמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם אֶלְקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּהַתְּלַבְּשׁוֹת הַזֶּה, וְדַבֵּר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּשׁוּם אַפֵּן, כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְּׂשׁוֹן וְהַשְּׂמִחָה, כִּי עַל-יְדֵי עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת וּדְאָגוֹת נִתְצַמְצָם מֵחוּ בְּקִטְנוֹת, וְנִתְעַקֵּם לְבוֹ בְּעֵקְמִימִיּוֹת, וְאֵינוּ תוֹפֵס שׁוּם דְּבַר רִוְחָנִי, אֲדַרְבָּא, נְדָמָה לוֹ, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כְּאֵלוֹ אֲבָד מְנוּס מִמְּנוּי וּכְאֵלוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכַעַס וּבְרָגֶז עָלָיו.

מקור השמחה שכג

על-פן עשה מה שתעשה להיות כל ימי חייה רק בשמחה עצומה, שמחה שאין לה סוף וקץ.

מח. כל אחד מדבר ומחדש חדושים ומחבר ספרים מהפל, אבל לא משמחה, פי מצות השמחה נפלה כל-כף, עד שלהפך, נדמה מי ששמח תמיד, הוא, חס ושלום, חסר דעה. ובאמת עקר התכלית לבוא אל זה בזה העולם, ומכל שכן בעולם העליון, הוא רק שמחה, וכל מה שישמח יותר, בא אל תכליתו יותר, ולמעלה שם שרוי רק ששון ושמחה, וכל אחד כפי הנקודות טובות שזכה לחטף בצל העובר הזה, כמו כן מתעדרן ומתענג בעדרן וענג השמחה. אשרי המחכה ויגיע.

מט. אף שכאה לך מצות השמחה בכבודות ובקשי גדול, צריך שתדע, שזהו מעלת השמחה, כשיוצא מתוך העצבות והעצלות, הקטנות והכבודות דיקא, וכל מה שנפל יותר בעצבות ועצלות וכו' ומחזק את עצמו במסירת נפש ממש להפך הכל אל הששון והשמחה, מעלתו גבוהה מאד מאד. וזהו הפלגת מעלת הבעל תשובה, עד שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל"ד): במקום שבעלי-תשובה עומדים שם, אין צדיקים

גמורים יכולים לעמד שם, כי בעל-עברה הוא תמיד בעצבות ובמרירות גדול, וכשזוכה לשוב אליו יתברך, אשר עז וחדנה במקומו, נמצא שהוא מהפך יגון ונאנחה ומרירות גדול אל תקף השמחה. זהו יקר מאד מאד אצלו יתברך, ודבר זה לא יכול צדיק גמור להראות, כי הוא לא נפל בעצבות ובמרירות גדול כזה, ועל-כן דיקא במקום שבעלי-תשובה עומדים שם, אין צדיקים גמורים יכולים לעמד שם.

ג. כשאדם בשמחה תמיד, אז בנקל לו לעבר על כל מיני גלים ומשברים שעוברים על כל אדם בכל יום ויום, כי השמחה מרחבת את הדעת והמח, ומכניסה בהאדם אמונה ובטחון חזקים, שהכל ממנו יתברך, ועל-כן למה לפל כל-כך בדעתו, וכל מה שאדם זוכה להיות בשמחה ביותר, כמו כן נפטר מכל מיני גלים ומשברים, מה שאין כן מי שהוא בעצבות, אז כל דבר קטן משבר ומשליך אותו, והוא מסתבך ביסורים ומשברים וגלים חדשים בכל פעם על-כן אל תהיה בטלן, ועשה מה שתעשה, ותשמח את עצמך מרגע זה, כי העולם אינו שלך, ומי יודע מתי תחזר לעולם העליון, בין היום למחר, ועל-כן למה לך לדאג. (איוב

א': ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מברך, ובזה בעצמו תזכה להמתיק ממך כל הדינים והמשברים והגלים. רק חזק להיות בשמחה תמיד.

נא. מפל מה שעובר על האדם, אין שום עצה אחרת, רק להיות בשמחה עצומה, ויזכיר את עצמו בגדל הנסים והנפלאות שכבר עשה עמו השם יתברך עד עכשיו, ויחיה וישמח את עצמו עם זה מאד מאד, ועל-ידי תקף השמחה יתרחב לבו ודעתו, ויזכה לפרש את כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך, באשר ידבר איש עם רעהו, כי השמחה נותנת ומכנסת בלב האדם אמונה ברוחה ומזככת, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל הם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ועל-כן העקר לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל, ויספר לפניו את כל לבו בפרכי פרכיות, וכשאדם מרגיל את עצמו בזה, אז לעולם הוא כבר לא לבד, כי בכל מקום שהולך, הוא הולך ומדבר עמו יתברך. אשרי מי שזוכה להיות תמיד בשמחה וידבר עמו יתברך תמיד.

נב. השמחה היא בגן הקדשה, וכל מה שישמח יותר, כמו כן יתגדל ויתרחב בגינו, וכל צדיק וצדיק

נמדד כפי בנין השמחה שלו, ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם להיות תמיד בשמחה, והשמחה תהיה אצלו בקביעות עצום, ובאפן הזה יתבנה בנינו במרץ גדול.

נג. בדורותינו אלה עקר הנסיון של האדם הוא מדת השמחה, ועל נקדה זו מתגבר ומתפשט הס"מ [הסמ"ך-מ"ם] לארץ ולרחב לא להניח להיות בשמחה, כי פשאדם בשמחה, מאיר ביותר מחו, וזוכה להרחבת הדעת ופתיחת הלב, ועל-ידי זה נצול מנאוף, וזוכה לאמונה ברורה ומזככת בחדוש העולם, איך שהשם יתברך מחדש את כל העולמות בכל עת ורגע, ועל-כן מתפשט על מדת השמחה כל מיני כבדות, והבעל-דבר מתלבש עצמו במצוות, ובזה לוכד את רב העולם, ועל-כן צריכים להיות ברירה ולעשות כל מיני פעולות שבעולם להיות אף שמח תמיד, שהוא היסוד והעקר בקיום האדם בגשמיות וברוחניות.

נד. מכל הדברים שבעולם צריכים לקבל רמזים להתקרב אליו יתברך, ועקר הרמזים מה שצריך לקבל הוא איך להיות בשמחה תמיד, כי השמחה היא מקור הקדושה, והשם יתברך הוא עצם השמחה, וכל מה

מקור השמחה

שכז

שמשמח את עצמו יותר, כמו כן זוכה להמשיכו יתברך אצלו; ועל-כן אדם השמח ביותר, אור השכינה מלהטת סביבו, והוא מקור הברכות, ויכול להמשיך ישועות וחסדים. אשרי הזוכה להיות תמיד בשמחה.

נה. אתה צריך לידע היטב, פי בין כן ובין כן תבלה את ימיה בשוה אם יהיה לך ממון או כבוד וכו' או אם לא יהיה לך וכו', ועל-כן למה לבלות את הימים והשעות בעצבות ובמרירות. יותר טוב להיות בשמחה יתרה (משנה פרייליך), ותחיה חיים טובים, חיים נעימים וברוכים, עד שתזכה לראות עולמיה בתייך.

נו. כל מה שהאדם יותר בשמחה, זהו סימן שהוא מקרב ביותר אל הקדשה, כי עקר הקדשה הוא שמחה, ועל-כן עלית מדרגא לדרגא פרושו עלית משמחה לשמחה גבוהה ממנו, פי זהו עקר התכלית של איש הישראלי, שיעלה תמיד מעלה מעלה, מדרגא אל דרגא הגבוהה ביותר, והוא שמחה על שמחה, עד שיזכה להכלל במקור השמחה, בו יתברך.

נז. השמחה מכנסת ישוב הדעת בהאדם, וכל מה

שִׁישְׁמַח בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן יִזְכֶּה שִׁיתְיָשֵׁב בְּיוֹתֵר דַּעְתּוֹ, וּכְשִׁדַּעְתּוֹ מִישָׁבַת עָלָיו, אֲזִי זֹכָה לְסִבְלָנוֹת לְסִבֵּל עַל כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאִינוֹ כּוֹעֵס וְאִינוֹ מְקַפֵּיד עַל שׁוֹם בְּרִיָּה, וְחֵי חַיִּים טוֹבִים וְנִעִימִים. וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, שֶׁזֶה תְּלוּי בְּזָה, הֵינּוּ שְׂמֵחָה וַיִּשׁוּב הַדַּעַת וְסִבְלָנוֹת, וְכֵל מֵה שִׁישְׁמַח בְּיוֹתֵר, יִתְיָשֵׁב דַּעְתּוֹ בְּיוֹתֵר, וַיְהִי סִבְלָן גָּדוֹל, שֶׁזֶהוּ עֶקֶר גָּדוֹל בְּהַחַיִּים.

נח. רַבְּנוֹ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה, אָמַר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ע"ב): עֲצָבוֹת מְזִיק מְאֹד, וְנוֹתֵן כַּח לְהִיצֵר הָרַע הָעֵב הַגִּשְׁמִי לְהִרְהֵר אַחַר נָשִׁים, וְעַל-כֵּן עֶקֶר עֲצָתוֹ הוּא רַק שְׂמֵחָה, לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, וַיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ לְהִיּוֹת בְּשְׂמֵחָה, וְעֶקֶר הַשְׂמֵחָה — לְשִׂמְחָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְתָמִיד יְהִי קְבוּעַ בְּלִבָּךְ, שְׂאֵלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא בְּכָל תְּנוּעָה וְתַנוּעָה, וּבְזֶה תְּסַבֵּל הַכֹּל עַל כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי בְּרִבּוֹת הַשְׂמֵחָה וְהַחֲדוּהָ נִפְתַּח הַלֵּב.

נט. עֶקֶר עֲבוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא לְהִמָּתִיק דִּינִים, הֵינּוּ כְּשָׂבָא לְכָלֵל כְּעַס וְדִין, יְהִי מֵאֲרִיךְ אֶף וְשִׂמְחָה וְטוֹב לֵב, וְעַל-יְדֵי שְׁזוּכָה לְהִמָּתִיק הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת, עַל-יְדֵי זֶה מִמִּילָא נִצָּל מֵהִיצֵר הָרַע הָעֵב וְהַגִּשְׁמִי. (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ע"ב).

מקור השמחה

שכט

המביאו להרהר אחר נשים. וכן אמר רבנו, זכרוננו
לברכה, שבהחטם יכולים להפיר את הנואף, והוא
הפעם והקפידות שיש בו, כי מי שזוכה לדעת ברור
ומזכך לידע בידיעתו יתברך, ויודע ומאמין, שאין שום
מציאות בלעדיו יתברך כלל, שזהו הוא בחינת בנן
בית המקדש, שהוא בית המחין שלו, לעולם לא יכעס
ולא יקפיד, וכשנשלים דעתו, לא יבוא לידי פגם הברית
והרהורים רעים, רק יהיה תמיד בלב שמח ורחב לסבל
על הכל.

ס. בעודך בגופך הגשמי אי אפשר לידע היכן אתה
אוחז בשום אפן שבעולם ומה פעלת ביגיעתך
ובעבודתך וכו', ועל-כן למה תפל כל-כך בדעתך;
אתה עשה את שלך להרבות בדבורים לדבר עמו
יתברך ולהתמיד בתורה הקדושה ובקיום המצוות
בשמחה עצומה, ואז על-ידי רבוי הטוב, הרע ממילא
תפל, ותזכה להכליל בו יתברך, וכל מעלת עבודתך
נמדד רק כפי מדת השמחה והחיות שיש בה,
וכשתכניס היטב בלבך אמתת מציאותו יתברך, ואין
שום מקרה כלל, אז תהיה תמיד בשמחה ובחיות אמת.
סא. על-ידי עצבות ומרה שחורה בנקל לאבד

העולם הזה והעולם הבא, כי העצבות והמרירות מעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ולב העולם, המתרחקים ממנו יתברך, הוא רק על-ידי עצבות ומרירות, שנופל עליהם בכל פעם מפגעי הזמן, וכל זה נמשך מתאנת ממון, שכל אחד רודף אחר הממון, וכשאינו משיג חפצו, נעשה מעצב, כי הממון מכניס עצבות בהאדם, בחינת (הושע ח'): בספס וזהבם עשו להם עצבים למען יכרת, וכתיב (תהלים קט"ו): עצביהם כסף וזהב. וכל מי שנשקע יותר ברדיפת וחקמת הממון, יותר עצבות ומרירות יש בו, ועל-כן, מי שרוצה להנצל מזה, צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם רק להיות כל היום בששון ושמחה, וזה זוכים רק על-ידי התקרבות אל הצדיק האמת, שהוא ברית מלח עולם, הממתיק מרירותא דהאי עולמא (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן כ"ג), ועל-ידו שוכרים את תאנת ממון. עין שם.

סב. עקר העצבות נמשך רק מחטא אדם הראשון, שנתקלל אז, (בראשית ג'): בעצבון תאכלנה כל ימי חייו, ומאז ועד עתה נתערב כל העולם בעצבות, ואי אפשר לצאת מהקללה הזו כי אם על-ידי תקוף

מקור השמחה שלא

השמחה, וצריך למסר נפשו מאד על מדת השמחה מדי יום ביומו ומדי שעה בשעה מחדש, ולבוא לשמחה מדי יום ביומו ומדי שעה בשעה מחדש. ולבוא לשמחה אי אפשר בשום אופן שבעולם, כי אם על-ידי התקרבות אל הצדיק האמת, שעליו נאמר (שם ה'): "זה ינחמנו ממצעונו ומעצבונו ידונו, מן האדמה אשר אררה ה', כי הוא ב"ן השמחה בעצמו, שמחתן של ישראל. אשרי המחכה ויגיע."

סג. מכל הירידות והנפילות אי אפשר לצאת בשום אופן כי אם על-ידי תקף השמחה, כי השמחה היא אור המאיר לאדם בכל חשכיותו פתחים ודרכים ונתיבות איך לצאת, וכל מה שישמח יותר, כמו כן יזכה לצאת יותר מהחשך שנלכד בה, וכן יזכה להוציא גם אחרים מהחשך, ועל-כן רב העולם נמשכים אחר איש השמח ובודח, כי כל אחד רוצה לצאת מצרותיו ודאגותיו, וזה אי אפשר כי אם על-ידי שמחה.

סד. על-ידי עצבות האדם בסכנה גדולה גם בגשמיות, כי לא מבעיא כשאדם בעצבות ובמרירות אינו מתפלל ואינו לומד כלל, כי רב אלו אשר יוצאים לתרבות רעה, רחמנא לצלן, נמשך מהעצבות

וְהַמְרִירוֹת שֶׁשְׂרֹוֵי בְּתוֹכְכֶם, אֲלֵא אֶפְלוּ בְּגִשְׂמִיּוֹת עֶקֶר
הָאֲבִדוֹן, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁמֵּאֲבָדִים אֶת
עַצְמָם לְדַעַת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הוּא רַק עַל-יְדֵי רַבּוּי
הָעֲצָבוֹת וְהַמְרָה שְׁחוֹרָה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם, וְרַב הַמְשָׁעִים
הֵם עֲצָבִים, וְנִפְשָׁם מֵר לָהֶם בְּמִרְרוֹת עֲצוּם.

סה. כִּי עוֹנֵי אֲגִיד, אֲדַאֵג מַחֲטָאֲתִי (תְּהִלִּים ל"ח). כָּל
הַדְּאָגוֹת שֶׁבָּאִים אֶל הָאָדָם נִמְשָׁךְ רַק מֵהַחֲטָאִים, וְעַל-
כֵּן אֵי אֶפְשָׁר לְהַפְטֹר מֵהֶם כִּי אִם עַל-יְדֵי תְּשׁוּבָה
אֲמִתִּית, וּבְזֶה יָדַע הָאָדָם שֶׁזֶכָּה כָּכָר לְתְּשׁוּבָה, כְּשֶׁאֵינוֹ
בָּא עָלָיו דְּאָגוֹת, וְעֶקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא וְדוּי דְּבָרִים,
שֶׁהוּא הַתְּבוּדוֹת, שֶׁיִּרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לִילֵף בְּמִקוֹם
מִיַּחַד, שֶׁאֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כָּל לְבוֹ
וְכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת גָּמוֹר, בְּלִי
שׁוּם חֲכָמוֹת, וְעַל-יְדֵי רַבּוּי הַשִּׁיחָה וְהוֹדוּי יִזְכָּה שֶׁיֵּצֵא
כָּל הָעוֹנוֹת מֵעַצְמוֹתָיו (עֵינִי לְקוּטֵי מוֹהֲרָן חֶלֶק א' סִימָן
ד'), וַיִּזְכָּה שֶׁיִּתְפַּשֵּׁט לְבוֹ מִכָּל מִינֵי עַקְמִימִיּוֹת, וַיִּזְכָּה
לְשִׂמְחַת תְּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ. (עֵינִי לְקוּטֵי מוֹהֲרָן חֶלֶק א' סִימָן
ה').

סו. עֶקֶר הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת בָּא לְאָדָם רַק עַל-יְדֵי
שְׂרוּצָה אֵיזָה הַתְּנַשְׂאוֹת וְהַשְּׂתַרְרוֹת עַל זוּלָתוֹ לְהִיּוֹת רַב

ורבי ובעל־דרשן וכו', וכשרואה שאינו יכול להשיג ולהגיע אל מה שרוצה, אז נשבר ונופל בעצבון ובמרירות עצום; אבל הזוכה לבטל את עצמו אליו יתברך, ונעשה אין ממש, כאלו אינו מזה העולם כלל, אז לבו נתרחב בחיות ואהבה, והוא כלו טוב וכלו שמחה, ומאיר עליו שפע אור רוחני, וזוכה להמתיק כל הדינים, והוא אוהב את כל אחד מישראל ככבת־עינו. אשרי לו.

סז. שמחה היא המדרגה הכי גבוהה שהאדם צריך לזכות אליה בזה העולם, ועקר השמחה לשמח באלקותו יתברך, כמו שנאמר (תהלים ל"ג): כי בו ישמח לבנו, וכתיב (שם צ"ז): שמחו צדיקים בה', וכל מה שזוכה להאמין בו יתברך, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו, יתברך, יותר יזכה לשמח, ובאמת אין לה עוד שמחה גדולה מזה שאדם זוכה להאמין באלקים חיים, שהוא מלך עולם ועד, והוא אתו עמו ואצלו, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, וכל מה שישמח ביותר, יזכה לידע ממנו יתברך יותר:

סח. עקר עבודת איש הישראלי בזה העולם,

שיזכה להפוך את כל היגון ונאנחה והמרירות והעצבות אל תקף הששון והשמחה. כי הנה הסטרא-אחרא הם הכפירות הרוצים להסתירו יתברך, ועל-כן הם מקור העצבות, כי כשרחוקים מהשם יתברך, אז הוא בעצבות ובמרירות. לא כן הקדשה, שם הוא מקור השמחה, כי עז וחדנה במקומו, ולפניו יתברך אין שום עצבות כלל; ועל-כן, כשאחד הוא שורה בעצבות ובמרה שחורה, זהו סימן שהסטרא-אחרא מתאחזת בו, ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם לזכות להגיע אל מדת השמחה, שאז זוכה להיות אצלו יתברך ממש, וכל מה שהאדם מהפך כל מרירותו ודאגותיו וכו' אל תקף השמחה, כן מעלתו גבוהה מאד מאד, נואיתא ב"פלא יועץ" אות שמחה, שמה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, (אבות פ"ה): לפום צערא אגרא — כפי צערו, שיש לו בקיום איזו מצוה, כן נתגדל שכרו, זהו סובב ביותר על מצות השמחה. אם יש אדם, שטבעו הוא שנמשך תמיד אחר עצבות ומרירות ודאגות, כשאדם כזה מתחזק בכל הכחות להיות תמיד בשמחה, אף שקא לו בצער וקשי גדול מפאת טבעו, כמו כן נתגדל שכרו וכו'. עין שם], ועקר השמחה הוא לשמח בו יתברך, שזהו השמחה אמיתית, שמחה

מקור השמחה שלה

נצחית, ובכל עת ורגע שמזכיר את עצמו בו יתברך, הוא מקים מצות עשה של יחוד הבורא, וצריך תמיד להכניס בדעתו כי השם יתברך, מלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפלו במקום שהוא מנח שם בעוונותיו הרבים, גם שם יכולים למצא אותו יתברך, כי בכל תנועה ותנועה, שם אלופו של עולם, ועל ידי תקף השמחה יתבטלו ממנו כל עוונותיו, כמו שנאמר (תהלים ק"ד): אנכי אשמח בה'. יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם.

סט. אסור לפל בדעתו אפלו רגע אחד, וצריך שיזכר תמיד את גדל החסדים והישועות שכבר עשה השם יתברך עמו עד היום, וכמה פעמים הצילו מחלאים וממכאובים קשים, רחמנא לצלן, וכמה וכמה נסים ונפלאות, שדוד הטבע, כבר עשה עמו וכו', כאשר יודע כל אחד ואחד את גדל נפלאות החסדים שעשה עמו השם יתברך, וכל מה שיזכר זאת, כמו כן יזכה, שיתרחב לבו ודעתו, וגם עכשו יזכה שיעשה עמו השם יתברך נסים ונפלאות, כי העקר שיזכה שיעשה עמו השם יתברך נסים ונפלאות הוא כפי הכנתו ואמונתו בו יתברך, וכן התחזקותו, שמחזק את

עֲצְמוּ לְהֶאֱמִין בְּעֲצָמוֹ, שְׁעַדִּין גַּם לוֹ יֵשׁ תְּקוּהַ טוֹבָה,
וְגַם הוּא חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ.

ע. כְּשֶׁאָדָם בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, הָרִי הוּא מְצָלִיחַ
בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת, וְאֵין לוֹ שׁוֹם דִּין אוֹ צְמָצוּם,
וְזוֹכֶה לְצֵאת מִכָּל מִינֵי מְצָרִים, כִּי הַשְּׂמֵחָה מְרַחֶבֶת
וּמִיִּשְׁבֶּת אֶת הַמַּחִין, וּכְשֵׁיִשׁ לְאָדָם יָשׁוּב הַדַּעַת, אֲזַי
נִגָּאֵל מֵהַכֹּל, כִּי "דַּעַת קְנִיָּה, מָה חֲסֻרְתָּ, וּכְשֶׁדַּעַת
חֲסֻרְתָּ, מָה קְנִיָּה?" (נְדָרִים מֵא), כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הַדַּעַת,
וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת הוּא לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהַנְדִיעַ, אֲשֶׁר
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל
עֲלָמִין וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין וּבִתּוֹךְ כָּל עֲלָמִין, וְשׁוֹם דְּבָר
לֹא נַעֲשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, וְהַכֹּל לְכָל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
הַפְּרָטִי פְּרָטִיִּית. אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לְשִׂמְחַת תָּמִיד, וְיִזְכֶּה
לְהַגִּיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, שְׁבוּ תְּלוּיָהּ הַגְּאֻלָּה בְּכָל־לִיּוֹת
וּבְפְרָטִיּוֹת.

עא. עַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׁיִהְיֶה בֶן-חֹרִין,
וְלֹא יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ שׁוֹם פְּחָדִים מִשׁוֹם בְּרָיָה
שְׁבַע־עוֹלָם, וְלֹא יִתְפַּעֵל מִמָּה שְׁמַדְבָּרִים עָלָיו וּמְבַזִּים
אוֹתוֹ. וְכָל זְמַן שֶׁאָדָם מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֵיזָה פְּחָדִים
אוֹ הַשְׁתַּרְרוֹת מְזוּלָתוֹ, עֲדִין הוּא בְּגָלוֹת גְּדוּלָּה וּמְחוּ

מקור השמחה שלז

בְּקִטְנוֹת עֲצוּמָה. וְחֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה, אָמְרוּ
בְּסִפְרֵי עֵקֶב: קָשָׁה הִיא הַגְּלוּת, שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל
הַקְּלָלוֹת שֶׁבַתּוֹרָה.

עב. צָרִיף לִידַע, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֹסֶד
וּבְרַחֲמִים, וְהַפֶּל תְּלוּי רַק בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל
עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבִתּוֹף כָּל עֲלָמִין. אֵין שׁוּם
מְצִיאוֹת בְּלַעֲדוֹ יִתְבָּרַךְ כֶּלֶל, וְהַפֶּל לְכָל הֵם עֲצָם
אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בַּהֲתַלְבְּשׁוֹת הַזֶּה, דּוּמָם, צוּמָח, חֵי,
מְדַבֵּר, וְעַל-כֵּן, כְּשֶׁאַתָּה צָרִיף אֵיזָה דְבָר, תְּבַקֵּשׁ רַק
מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי רַק הוּא יַעֲזֹר לָךְ, וְהַפֶּל תְּלוּי רַק בְּיָדוֹ
יִתְבָּרַךְ, וּבִידִיעָה זֹו תֵצֵא מִמַּחִין דְּקִטְנוֹת וְיִתְגַּדֵּל
וְיִתְרַחֵב דַּעְתְּךָ, וְתִזְכֶּה לְפַעַל כָּל מַה שֶׁאַתָּה צָרִיף עַל
צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה.

עג. בְּכָל יוֹם וּבְכָל שְׁעָה וּבְכָל רִגַע מִתְגַּבֵּר
וּמִתְפַּשֵּׁט הַס"מ [הַסְּמ"ך-מ"ם] לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם
בְּסִפְקוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּמְשַׁבֵּר אֶת
רוּחוֹ וְדַעְתּוֹ וְלִבּוֹ, כְּאִלוֹ אֶבֶד מְנוּס וְאֶבְדָּה תִקְוָה מִמֶּנּוּ,
חַס וְשְׁלוֹם, וְהַצְּדִיק הָאֵמֶת לוֹחֵם עִמּוֹ וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם
אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר כָּל דְּבָרֵי הַס"מ [הַסְּמ"ך-
מ"ם] הֵם שְׁקָר וְכֹזֵב, רַק דַּע לָךְ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָב

הרחמן, ומרחם על כל בריותיו, ומחכה ומיחל, כביכול, שהאדם ישוב אליו יתברך, והוא יקרבו ברחמים ותחנונים; על-כן העקר רק לפתח פיו לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בו בתמימות ובפשטות גמור, אז תכף ומיד יהיה אצלו, כי הדבור הולך עם האדם אף במקומות המטנפים (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ע"ח), ומגלה אורו יתברך גם שם, במקום שהוא מנח, וכשיזכה לצית באמת את הצדיק האמת, ולא תפל רוחו ודעתו, אז יזכה להפך את כל ירידותיו לעליות גדולות, ועוד יזכה להחיות עם רב להאיר להם גם-כן איך לצאת, כי מי שמנח במקום חשך, וכשיזכה להדליק איזה אור, אזי בנקל גם לאחרים, המנחים באותו חשך, גם-כן לצאת על-ידי אורו שהדליק.

עד. צריך להיות תמיד מעביר על מדותיו, ולכלי להתעקש על שום דבר, באשר התנהג רבנו, זכרוננו לברכה, ועל-ידי זה לעולם יהיה בשלום עם הכל, ובפרט עם אשתו צריך לזכר מאמרם, זכרוננו לברכה (בבא מציעא נ"ט): אתתך גויצא גחין ולחיש לה. דבר שאינו נוגע נגד התורה, חס ושלום, צריך לשמע לה, (בראשית כ"א): כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה.

ועל-ידי זה ינצל מכל מיני מרירות ומחלקת, ולעולם תהיה בטל מלפני כל העולם, ואז תנצל מכל רע ומכשול. ובאמת הדבר הזה תלוי כפי ברור וזכוף האמונה שיש לו, כי כשאדם זוכה לאמונה ברורה בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, אז יודע, כי הכל — דומם, צומח, חי, מדבר — שלוחי הבורא יתברך אליו, ומקבל רמזים מכל דבר להתקרב אליו יתברך, ועל-כן הוא תמיד בטל ומבטל לפני כל בריה, ובאמת בדיקות האדם הזה בטל ומבטל ממנו יתברך, והוא תמיד בשמחה עצומה, ודוק ותמצא קל.

עה. על-ידי שמחה יכולים לפעל יותר מהכל, כי על-ידי השמחה האמתית לשמח בו יתברך ולהחיות את עצמו עם הנקודות טובות, שיש בו מקדשת יהדותו, נתרחב לבו ודעתו, וכשזוכה להרחבת הדעת, אז בנקל לו לתפס הכל, השגת התורה ודיבקות הבורא יתברך, כי ברבות השמחה הלב נפתח והדעת מתרחבת, שזה העקר והיסוד, שזוכה תמיד להרחבת הדעת ולפתיחת הלב, וזה זוכים רק על-ידי התמדת השמחה.

עו. תם הוא ברור מת בסוד ברור המלכים, כי הנה כשאדם הולך אחר חכמתו ושכלו, יכול לפל בטעותים

רבים, ויכול לקלקל הרבה, ומה גם שעוקר את עצמו ממנו יתברך, ואפלו כשכבר רוצים לגלות לו משהו מלמעלה בזכות תורתו ותפלתו ומצוותיו, שזכה לקים, אזי מרב חכמתו וליצנותו, שנדבק בו, על-ידי זה אינו מאמין שקוראים אותו מלמעלה, ונעשה קטן בעיני עצמו לגמרי, ועל-ידי כסילות דעתו נתרחק לגמרי ונתהפך לו הכל בסוד המיתה והשבירה, ומר ומרור לו חייו, והוא תמיד מספק ואינו מוצא מקומו וכו', מה שאין כן כשאדם הולך בתמימות ובכפשיטות, בלי שום חכמות ושכל עצמי כלל, אז בכל מחשבה ובכל מארע יודע, שקוראים אותו לחזר אליו יתברך, ומזדרז תכף ומיד לרדף אחריו יתברך, ומתבונן בכל מחשבה, דבור ומעשה שלו את האלקות, שנתצמצם שם, ומוציא לעצמו הרזים והסודות, המיעדים בשבילו, ועל-ידי זה הוא גדל ומצליח תמיד, וחי חיים חדשים בכל פעם. (עין לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן י"ב וסימן י"ט, ובספורי מעשיות, מעשה ט' מהחכם והתם. עין שם).

עז. העקר שבכל העקרים — להיות תמיד בשמחה וחדוה עצומה, להחיות את עצמו עם כל נקדה ונקדה טובה, שזוכה לחטף מדי יום ביומו, ולהכניס את עצמו

מקור השמחה

שמה

בְּהֶאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְאֶפְלוּ מֵה שְׁנַעֲשֶׂה מִבְּעַל בְּחִירָה, שֶׁס גָּנוּז אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְעַל-כֵּן יִהְיֶה בְּשָׁלוֹם עִם הַכֹּל, וְלֹא יִקְפִיד וְלֹא יִקְנֵא שׁוֹם בְּרִיָּה, כִּי אֶפְלוּ רִישׁ גְּרַגְיִתָּא מִן שְׁמַיָּא מוֹקְמִינָן לִיה (בְּרִכּוֹת נ"ח), וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה שְׁמוּכָן לְחַבְרוֹ, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בְּמַלְכוּת חִבְרָתָהּ אֶפְילוּ כְּמֵלֵא נִימָה (יוֹמָא ל"ח), וְעַל-כֵּן לָמָּה לָךְ לְבַלּוֹת יְמִיךָ בְּהֶבֶל וְרִיק הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, הַמְכַלֶּה אֶת הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ, וְאֵל מְאוּמָה לֹא יִבְיָאָךְ; יוֹתֵר טוֹב לִהְיוֹת רַגִּיל בְּשִׂמְחָה וְרִקְוִידִים, לְשִׂמְחַ בְּשִׂמְחַת עֲרֻכַת נַעַם זִיו שְׂכִינְתּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲשֶׁר בְּכָל הָאָרֶץ מְמַשְׁלֵתּוּ, כִּי הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עַלְמִין וְסוּבָב כָּל עַלְמִין וּבְתוֹף כָּל עַלְמִין, דּוּמָס, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הַכֹּל לְכָל עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יַדֵּי שְׂמִחָה הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי עַז וְחֻדְנָה בְּמִקּוּמוֹ, וְלִפְנֵי יִתְבַּרֵּךְ אֵין שׁוֹם עֲצָבוֹת כָּלֵל. הֵיךְ שְׂמִחַ וְצַחֵק עַל כָּל פְּחָדֵי הַהֶבֶל, כִּי מֵה יַעֲשֶׂה לָךְ אָדָם, כִּי הַכֹּל בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן. שְׂמִחָה הִיא מַעֲלָה עֲלִיוֹנָה מֵהַכֹּל, וְהֵם כְּנִפֵּי הָאָדָם לְפָרַח בָּהֶם.

עת. רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּהּ, אָמֵר, שְׁהִיצֵר הָרַע שֶׁל

הפְּשָׁרִים הוּא כְּמוֹ דְבוּק, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי הַבְּעַל-דָּבָר
 נִטְפֵּל אֵלָיו בְּשִׁגְעוֹן, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְעַקֵּר הַשִּׁגְעוֹן.
 שְׂמִכְנִיס בְּלִבּוֹ מְרִירוֹת כְּזוֹ, כְּאִלּוּ כְּבָר אַבְדָּה תִּקְוָתוֹ,
 וּכְאִלּוּ שֶׁכָּל עֲבוֹדָתוֹ בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה אֵינָה שְׁוָה כְּלוּם,
 חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כִּי הִיא מְלֵאָה פְּגָמִים, וְאֶפְלוּ אִם הוּא כֶּף
 בְּאַמֶּת, צָרִיף לְעֲנוֹת לְעֲצָמוֹ: בְּעֲצָבוֹת הָרִי לֹא יִתְקַן
 הַדָּבָר. אֲדַרְבֵּה, אֶפֶל, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עוֹד יוֹתֵר עַל-יַדֵּי
 הָעֲצָבוֹת. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, (עֵין לְקוּטֵי-
 מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן קע"ה), שְׂאֶפְלוּ הַבְּכִיָּה עַל מַעֲשָׂיו
 הַרְעִים, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְעַל נְפִילַת נִשְׁמָתוֹ צָרִיף לְהִיּוֹת
 בְּשִׂמְחָה, וְזֶה רֵאשִׁי תְבוֹת שֶׁל בְּכִיָּה (תְּהִלִּים פ"ט):
 בְּשִׂמְחָה יִגִּילוֹן כָּל הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן צָרִיף לְעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי
 פְּעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלֹא
 יִנִּיחַ בְּעֲצָמוֹ הָעֲצָבוֹת אֶפְלוּ כְּרַגַּע, יִהְיֶה אֵיף שְׂיִהְיֶה,
 וַיַּדַּע בִּידִיעָה בְּרוּרָה, כִּי הָעֲצָבוֹת הִיא הִיא הַשִּׁגְעוֹן
 שֶׁהַבְּעַל-דָּבָר רוֹצֵה לְדַבֵּק בְּאִישׁ כָּשֵׁר, וְעַל-כֵּן צָרִיף
 לְבָרַח מֵעֲצָבוֹת כְּמוֹ שְׂבוּרָחִים מֵאִשׁ מִמֶּשׁ.

ע"ט. אָמַרו חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (נִדָּה ל): אֶפְלוּ
 כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ אוֹמְרִים לָךְ צְדִיק אַתָּה, הֲיִיה בְּעֵינֶיךָ
 כְּרָשָׁע, כִּי עַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת הוּא כְּשֶׁבֵּא הָאָדָם אֶל בְּטוֹל

אמת, שהוא בטל ומבטל לגמרי אליו יתברך בלב נמוך ושבור, בחרס הנשבר באלפים רסיסים ואוחז עצמו שהוא הגרוע שבכל הגרועים, ועל-ידי זה זוכה שיש לו פח המושך להמשיך ערבות זיו אלקותו יתברך אליו, כי אשפן את דכא פתיב. השם יתברך שוכן דיקא אצל שפל ונבזה, וכל מה שזוכה להקטין ולבטל ולמעט את עצמו, מעלתו גבוהה מאד.

ושאלתי פעם את אחד מגדולי אנשי שלומנו: הלא יכולים לפל באמת אם יחזיק את עצמו להגרוע שבכל הגרועים, והשיב לי: היום, שיש לנו כבר ההקדמות הקדושות מרבנו, זכרוננו לברכה, והם ההתחזקות הנפלא שיש בדבריו הקדושים, אין כבר מה להתפחד, כי בודאי לא יפל, [וודברי פי חכם חן]. אשרי הזוכה להגיע אל בטול אמת כזה, עד שלא יחשב את עצמו שום נברא לגמרי, ולא ירצה שום רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך, ואז עין בעין יראה בשוב ה' "ציון", שהיא "המלכות", ויתמלא שמחה לשמח בו יתברך, כי כשאדם בא אל בטול אמת אליו יתברך, אז דיקא זוכה להגיע אל תכלית מדרגה העליונה שיש בשמחה, כי מאחר שאינו מתפחד משום דבר, וכן אין לו רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך.

פ. עקר מעלת איש הישראלי הוא כשזוכה להפוך את כל היגון ואנחה לשמחה עצומה, וכל מה שעובר עליו קטנות וירידות ביותר, ואף-על-פי-כן זוכה להתחזק ולהפוך הפל לשמחה עצומה, כמו כן מעלתו גבוהה מאד מאד.

פא. אי אפשר לשמח פי אם כשאוחז במדת התמימות, כי על-פי רב כל אלו החכמים בעיניהם הם תמיד בעצבות ומרירות, והם מסתכלים על אלו השמחים כאלו הם, חס ושלום, מטרפים, והתמימים הם תמיד בשמחה עצומה, ואינם מבינים למה להיות בעצבות ובמרירות, כי הלא העולם ומלואו של השם יתברך, ועל-כן מה לו לדאג על עולם שאינו שלו, והם תמיד שמחים בשמחה שאין לה סוף וקץ. (עין ספורי מעשיות, מעשה ט' מהחכם והתם).

פב. על-ידי שאדם מרגיל את עצמו להיות תמיד בשמחה, זוכה לסבלנות גדולה, כי שמחה וסבלנות תלויים זה בזה, וכל מה שישמח יותר ויהיה בפנים שוחקות, כמו כן יתרחב מחו ודעתו, ויהיה סכלן גדול, לסבל על כל העובר עליו, כי בזה העולם עובר על כל אחד ואחד בכל יום ויום איזו צרה ומארע וכו' (עין

מקור השמחה שמה

לקויטי מוהר"ן חלק ב' סימן ע"ז), ועל-כּן צריכים התחזקות גדולה, שלא יפל בדעתו ולא יחלש רוחו וכו', וזה זוכים על-ידי תקף השמחה, כי עקר ההתחזקות מקבלים רק על-ידי שמחה. ועל-כּן כל מי ששמח יותר, כמו כן זוכה להתחזק ביותר, וסובל על הכל, וכל מה שייסבל על הכל, כמו כן יהיה בשמחה, כי זה תלוי בזה. אשרי הזוכה לשמח תמיד, ויזכה על-ידי זה למדת הסבלנות, שהיא המדה היקרה, שעל-ידיה זוכים לחיות חיים טובים, אמתיים ונצחיים.

פג. הרגלים הם מעמידים את האדם, ועליהם הולך האדם, ועל-כּן צריך להרגיל את עצמו תמיד לרקוד ברגליו, ועל-ידי זה מתפשט השמחה בכל קומתו. ורבנו, זכרוננו לברכה, גלה לנו (לקויטי מוהר"ן חלק א' סימן י'), שרקודין הם המתקת הדינים, ובספורי מעשיות, (מעשה י"ג מהז' בעטלירס, מיום השביעי מהפעטליר בלא רגלים), מבאר שם, שזה יהיה תקון האמונה, שהיא הגאלה, שירקדו תמיד, כי בזה שאדם רוקד תמיד, מגלה את פנימיות לבבו, שהוא מאמין בו יתברך, ונתפשט השמחה עד עקבו, והרקודין בעצמם מכניסים שמחה בכל האדם, אפלו אדם שבטבעו הוא

עצבן גדול, וקשה וכבד לו לבוא אל השמחה, עקר עצתו היא רקודין, לרקוד ולקפץ, ועל-ידי זה ימתק ממנו הדינים, שהם הם העצבות, וימשך עליו חסד ורחמים, שהם מקור השמחה והחדנה, ערבות מתיקות נעים דבקות בו יתברך.

פד. שמחה היא אור רוחני מאד, ואי אפשר להגיע אליה כי אם על-ידי תפלה, ועל-כן צריך תמיד להתפלל אליו יתברך, שיזכה לשמחה לשמח בו יתברך, וכל מה שיתפלל ויבקש על זה, כמו כן יהיה לו כלים לקבל את אור השמחה, ויהיה תמיד בשמחה. וכן להפך, אי אפשר להתפלל כי אם על-ידי תקף השמחה, כי התפלה היא המשכת האורות לתוך כלים, ועל-פי רב האדם נופל בדעתו בשעת התפלה מרב הרפתקאותיו, שעוברים עליו ברוחניות וגשמיות, ואי אפשר לו להתפלל, ועל-כן צריך להתחזק קדם התפלה מאד מאד להיות בשמחה, וכן צריך להתפלל הרבה, שיזכה להיות תמיד בשמחה, שהיא מקור הקדשה, כי שמחה ותפלה תלויים זה בזה.

פה. כשאדם בשמחה תמיד והוא בפנים שוחקות, עושה טובה לא רק לעצמו, שנדבק על-ידי זה בו

מקור השמחה

שמז

יתברך, כי על-ידי שמחה באים לדבקות, אלא גם מחיה את כל העולם הרואים אותו, כי על-פי-רב עובר על כל אחד מה שעובר בכל יום מרירות ויסורים וצרות והרפתקאות וכו', ולבם ורוחם נשבר מאד, וכשבא אדם שמח ובפנים שוחקות, על-ידי זה מחיה אותם ממש, ונמשכים אחריו, ומבקשים ממנו שייעזר להם.

פו. יש בני-אדם, שבאמת הם רחוקים מאד, אך מרגילים את עצמם בעבודת הששון והשמחה לרקד ולשמח ולעשות כל מיני פעלות שבכולם להיות בשמחה עצומה, ומחיים את עצמם עם הנקודות טובות שיש בהם עדין, על-ידי זה בעצמו הם זוכים סוף כל סוף להגיע אל מדרגות גבוהות בעבודת השם יתברך, ונדבקים בו יתברך, וכאשר ספר רבנו, זכרונו לברכה, מהתם הקדוש (עין ספורי-מעשיות, מעשה ט'), ודיקא על-ידי זה שהיה תמיד שמח מאד מאד, ולא היה יודע מעצבות ומרירות כלל, והחיה את עצמו עם כל נקדה ושערה שהיה בו מקדשת יהדותו, ודיקא על-ידי זה זכה להתעלות עד שנעשה שר על כל השרים, ראש הצדיקים, (ודוק ותמצא קל).

פז. כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְהִתְפַּלֵּל הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת: שְׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעְרִיב, חֲצוֹת, יִשְׁכַּח לְגַמְרֵי מְכַל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, כִּי עַל-פִּי רַב נִתְּבַלְבְּלָה תְּפִלָּתוֹ, כִּי דִיקָא אֲזַי מִשְׁמִיעִין אֶת עֲצָמָן כָּל הַחֲטָאִים וְהִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שְׁלוֹ (עֵין לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן ל'), וְעַל-כֵּן נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ, מֵאַחַר שֶׁכָּבַר חֲטָאתֵי וְכוּ', וְאֵנִי בְּעַמְקֵי עַמְקִים, בְּשֶׁאוֹל תַּחֲתִית, וּמִתַּחֲתֵיו וְכוּ', מַה תּוֹאִיל כְּבָר תְּפִלָּתִי. וּבְאַמֶּת לֹא כֵן, כִּי צְרִיכִים לְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה מֵהָעֵבֶר וּמֵהָעֲתִיד, וַיִּדַע, שֶׁאֵין לוֹ רַק תְּפִלָּה זוֹ, שֶׁהוֹלֵךְ לְהִתְפַּלֵּל, וְעַל-כֵּן אִם יִזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גָּמוּר, וַיִּקְשֶׁר וַיִּדְבֶּק עֲצָמוֹ בְּאֵלְקוֹת שְׁבָאוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה, וַיֹּאמֶר הַדְּבוּרִים בְּאַמֶּת גָּמוּר, יְכוּל לְזַכּוֹת, שֶׁיֵּאִיר לוֹ כָּל הַפְּתָחִים אִיךָ לְצֵאת (עֵין לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן ט' וְסִימָן קי"ב), כִּי הַדְּבוּרִים שְׁאוּמְרִים בְּאַמֶּת בּוֹקְעִים אֶת כָּל הַחֲשָׁכוֹת וּמְאִירִים שֶׁפַע גְּלוּי אֵלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲשֶׁר יֵאִיר לוֹ תְּמִיד, וְעוֹד יִזְכֶּה לְהֵאִיר לְאַחֲרִים.

פח. יִרְגִיל עֲצָמוֹ תְּמִיד בְּמִדַּת אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל, לְאַהֲבֵי אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּלִי שׁוּם יוֹצֵא מִן הַכֹּל, וַיִּקְשֶׁר עֲצָמוֹ בְּשֶׁרְשֵׁי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי זֶה יִנְצַל מִקְּנָאת

מְקוֹר הַשְּׂמִיחָה

שְׂמֵט

הַמְּלֵאכִים (עֵין לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן א'), אֲשֶׁר מִפִּילִים אֶת רֹב הָעוֹלָם, כִּי רֹב הָעוֹלָם מֵתִים מִקְּנָאָה, וְהַקְּנָאָה מוֹצִיאָה אֶת הָאָדָם מִהָעוֹלָם (אֲבוֹת פ"ד), וְכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ קְנָאָה, עֲצָמוֹתָיו מִרְקִיבִין (שֶׁבֶת קנ"ב), אֲבָל תִּכְף וּמִיד כְּשֶׁמְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ בְּאַהֲבַת כָּלְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי זֶה מְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ בְּשִׂרְשֵׁי נִשְׁמָתוֹ, וְאֵז כֶּכֶר אֵין שִׂיף שׁוֹם קְנָאָת הַמְּלֵאכִים, כִּי אֲצִלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁוִין, וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל תְּלוּיָהּ בְּאַמוּנָה, כִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל וְאוֹרֵיתָא — חַד, וְכִשְׂמִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ אִמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי זֶה אוֹהֵב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי הוּא חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל. וְאָמַר רַבְּנּוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה (שִׁיחוֹת הַר"ן ס"י צ"א): סְגֵלָה לְהַתְמַדָּה — לֹא לְדַבֵּר עַל שׁוֹם בְּרִי-יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא אוֹת מִהַתּוֹרָה וְכו'. עֵין שָׁם. וְזֶה שֶׁאֵנּוּ אוֹמְרִים בְּשֶׁבֶת בְּמִנְחָה, שְׂאֵז רַעְוָא דְרַעְוִין מֵאִיר: אֵתָהּ אֶחָד וְשִׂמְךָ אֶחָד (שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁכְּלָהּ שְׂמוֹתָיו, יִתְבַּרֵךְ) וּמִי כְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל, גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ.

פ.ט. בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ תִּשְׁתַּדֵּל תְּמִיד לְהַסְתֵּכֵל עַל הַטּוֹבוֹת וְהַחֲסָדִים שֶׁעֲשֵׂה כֶּכֶר עִמָּךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מִיּוֹם הַיּוֹלָדֶךָ עַד עַכְשָׁיו, וּבִיּוֹתֵךְ, בְּזֶה הַחֲסָד נִפְלָא

שְׁעָשָׂה עִמָּךְ, שְׂזָכִיתָ לְהִתְנַדֵּעַ מֵהַצַּדִּיק הָאֵמֶת, מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת, בְּזֶה בְּעֶצְמוֹ רָאוּי לָךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמְךָ מְאֹד, וְכָל מָה שֶׁתִּזְכֶּה לְהַחֲיוֹת עֲצָמְךָ יוֹתֵר בְּהַצַּדִּיק הָאֵמֶת, כִּמוֹ כֵּן יִמְשֹׁךְ עֲלֶיךָ הָאֶרֶת הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, כִּי כִּפִּי שְׂאָדָם מִשְׁתוֹקֵק לְאִיזוֹ קִדְשָׁהּ, כִּמוֹ כֵּן זוֹכֶה לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹתָהּ הַקִּדְשָׁהּ, וּבִפְרָטִיּוֹת קִדְשַׁת הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת, אֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֵלָיו כִּי אִם עַל-יַדֵּי כְּסוּפִין וְהַשְׁתוֹקֵקוֹת רַבִּים אַחֲרָיו, וְלְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה שְׂיִוָּדַע מִמֶּנּוּ, וְכָל מָה שֶׁיַּחֲיֶה אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר, כִּמוֹ כֵּן יִמְשֹׁךְ יוֹתֵר עֲלָיו אוֹרוֹ הַגָּנוּז שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת.

צ. אֲסוּר לִפְלֵי בְּדַעְתּוֹ מִשׁוּם דְּבַר שְׁבַעֲוֹלָם, וְזֶהוּ עֵקֶר מַעֲלַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כְּשֶׁהוּא זוֹכֶה לְהִיּוֹת חֲזָק וְתַקִּיף בְּדַעְתּוֹ, וְשׁוּם דְּבַר לֹא יָכוֹל לְהַפִּילוֹ, כִּי בְּאֵמֶת עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה עַל כָּל אֶחָד יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת וְחַלִּישׁוֹת הַדַּעַת אַחֲרִים, וְרַב הָעוֹלָם, אֵינן לָהֶם הַהִתְחַזְקוֹת הָאֵמֶתִית. עַל-כֵּן תִּכְף וּמִיד כְּשֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מֵהַ שְׁעוֹבֵר, נִשְׁבָּרִים לְגַמְרֵי וְנוֹפְלִים רוּחַם וְנַחֲלָשׁ דַּעְתָּם, אֲבָל אֵלּוּ הַזּוֹכִים לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת, הֵם יוֹדְעִים שֶׁבְּהַכְרַח שְׂיַעֲבֹר בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה מֵהַ שְׂיַעֲבֹר, וְהֵם זוֹכִים לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִיַּנִּי.

מקור השמחה

שנא

אָפְּנִים, וְאִינֶם נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם כָּלֵל, אֲדַרְבָּא, מְהַפְּכִין
אֶת כָּל הַיְגוֹן וְאֲנַחָה לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה.

צא. בְּפָנָיו שֶׁל הָאָדָם נִכָּר כָּל הָאָדָם. בְּאֵם הוֹלֵךְ
תָּמִיד בְּאַנְפִּין נְהוֹרִין, זֶהוּ סִימָן שְׂרוּחַ קְדוּשָׁה וְרוּחַ
טְהוֹרָה שׁוֹרָה בּוֹ וּמְאִירָה בּוֹ אוֹרוֹ הַגָּנוּז שֶׁל הַצַּדִּיק
הָאֱמֵת, אֲבָל אִם, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הַהַפּוּף, שֶׁהוֹלֵךְ בְּאַנְפִּין
חֲשׂוּכִין, אִז, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הַסְטְרָא-אַחְרָא שׁוֹרָה בּוֹ, וְהוּא
רְחוּק מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֵת. וְאָמַר רַבְּנּוּ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה,
(לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן כ"ג): אֲנַפִּין נְהוֹרִין הוּא
סְטְרָא דְקַדְשָׁה, חַיִּים; אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין הוּא סְטְרָא-
אַחְרָא, מִיתָה; עַל-כֵּן הַבְּחִירָה בְּיָדָךְ לֵהִיּוֹת בְּעֲצָבוֹת
אֲנַפִּין חֲשׂוּכִין אוֹ לְהַפְּףָה, לֵהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה וְאַנְפִּין
נְהוֹרִין. אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְהָאִיר פָּנָיו בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים,
וְאִז יִזְכֶּה לְחַיּוֹת חַיִּים אֱמֵתִים וְנִצְחִים, וַיְהִי בְשְׁלוֹם
עִם הַכֹּל, פִּי כַפֵּי הַפָּנִים, שֶׁמְרָאָה אָדָם לְחֻבְרוֹ, כְּמוֹ כֵּן
מְרָאָה חֻבְרוֹ פָּנָיו אֵלָיו.

צב. כְּשֶׁאָדָם מִכְנִים בְּדַעְתּוֹ תָּמִיד רַק אֱמֵת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִיךָ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ, מְלֵא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ, וְהַכֹּל לְכֹל, דּוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי זֶה זּוֹכָה

להרחבת הדעת וללב שמח בשמחה אמתית, ויכול לעבר על כל מה שעובר עליו, כי האמונה היא יסוד היהדות וקיום האדם בגשמיות וברוחניות, ומכניס בהאדם שמחה אמתית ונצחית.

צג. לזכות בשלמות אל מדת השמחה אי אפשר כי אם על-ידי תפלה, להרגיל את עצמו תמיד לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בו, ויבקש תמיד ממנו יתברך, שיזכה להיות בשמחה, ותתפשט השמחה אצלו מראשו ועד רגליו, כי השמחה היא אור נורא ונפלא, הארה אין סופית, ואי אפשר לתפסה ולהמשיכה אליו כי אם על-ידי כלים, ותפלה היא היא הכלי אשר מקבלים על ידה כל הקדשות, ובפרט מדת השמחה, וכשתבקש בכל יום ובכל שעה על שמחה, תזכה להיות תמיד בשמחה, ותאיר השמחה על פניך.

צד. כל מה שיכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ויבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, וידע שהכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ושום דבר שבעולם לא נעשה מעצמו, רק בהשגחתו יתברך הפרטי פרטיית, כמו כן יזכה לחיות חיים טובים, כי הדבקות בו יתברך ממשיך חיים נצחיים, עד שאינו ירא ואינו

מתפחד משום בריה שבעולם, וכן תפנס בלבבו שמחה עצומה, כי זהו עקר השמחה, כשיודע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות מממש.

צה. צריכים להתחזק מאד מאד להיות תמיד בשמחה, כי זה הוא המדרגה הכי גבוהה לזכות להגיע אליה בזה העולם, להיות תמיד בשמחה עצומה, ויתענג מנעם ערכות זיו שכנית עזו יתברך, המאירה בכל הארץ, כמו שנאמר (יחזקאל מ"ג): והארץ האירה מכבודו וגו', וכל מה שישמשך על עצמו יותר אור האמונה הקדושה לידע ולהודיע ולהודע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, כמו כן יזכה שתתפשט אצלו מדת השמחה, כי השם יתברך הוא עצם השמחה, כי עז וחדוה במקומו, ולפניו אין שום עצבות כלל, ועל-כן אמונה ושמחה תלויים זה בזה וכל מה שהוא בעצבות ובמרירות, זהו סימן שנפגם אמונתו, כי באם שיש לו אמונה חזקה בו יתברך, אז אינו מתפחד משום דבר, כי מה יעשה לו אדם.

צו. כשאדם סותם עיניו מחיזו דהאי עלמא ואין לו שום הסתכלות על שום בריה, ולא אכפת לו שום דבר,

רק מכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, אז דיקא יכול להיות תמיד בשמחה עצומה, כי כל זמן שאדם רואה איזה דבר או איזו ברירה מפלעדיו יתברך, עדין חסרה אצלו השלמות, ועל-כן אי אפשר לו לשמח כי השלמות היא רק אצלו יתברך, והוא "מקור השמחה", כי עז וחדנה במקומו, ומי שנכלל בו יתברך, אז נמשך גם עליו אור השמחה. ובאמת, כשאדם מכניס בדעתו אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, אז דיקא חי חיים טובים, והוא תמיד בשמחה עצומה.

צו. רבנו, זכרוננו לברכה, אמר (ספר המדות אות ראיה סימן ח'): מי שעוץ עיניו מראות ברע, על-ידי זה נצול מבזיונות. והוא עצה נפלאה ונוראה בעבודת השם יתברך, ויזכה על-ידי זה להצליח מאד ברוחניות וגשמיות, כי עקר מה שמשבר את האדם הוא רק הבזיונות שמבזים אותו ומדברים עליו, אבל כשאינו מסתכל עליהם כלל, ועוץ עיניו לגמרי מהם, אז על-ידי זה נצול מבזיונות. וצריך שתדע, שהעקר תכלית הוא רק להמשיך את עצמך אליו יתברך, ולא תסתכל על שום מונע ומעכב, כאשר התחיל ב"שלחן ערוך": ולא יתביש מפני המלעיגים, ועל-כל-פנים שלא

מקור השמחה

שנה

יתקוטט עמָהֶם, וְלֹא יִתְחִיל לְהִכָּנֵס עִם שׁוֹם בְּרִיָּה
בְּאִיזָה וּכְוֹחִים, כִּי אִזּוּ בְּנִקְל יִפֹּל, חֵס וְשְׁלוֹם. רַק יִסְתַּם
עֵינָיו מִחִיזוֹ דְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְיִמְשִׁיף עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

צח. כָּל תְּלָמִיד מְכַנֵּס מַחִין בְּהֶרֶב, כִּי הִתְלַמֵּד בָּא
אֶצֶל הָרֵב וּמִבְטָל אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו; נִמְצָא, שְׁמוֹסֵר אֶת
הַמַּחִין שְׁלוֹ אֶל הָרֵב, וּמִזָּה נִתְוַסֵּף מַחִין לְהָרֵב,
וּלְפַעֲמִים הָרֵב לֹקַח מַחִין יוֹתֵר מִהָרְאוּי. זֹאת אוֹמֶרֶת
שְׁנִכְנָס בּוֹ אִיזָה הַתְּפָאָרוֹת וְיִשׁוֹת שְׁיִשׁ לוֹ תְּלָמִיד וְכוּ'.
מִזָּה נִתְהַוָּה אַחֲר־כֵּן שְׁיִשׁ לְהָרֵב חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת וְעִגְמַת
נִפְשׁ מִזָּה הִתְלַמֵּד, שְׁמוֹרֵד בּוֹ וּמְדַבֵּר עָלָיו וְכוּ', וְזֶה
נִמְשָׁךְ כִּי הוּא רוֹצֵה חֲזָרָה הַמַּחִין שְׁלוֹ, שְׁנִטֵּל הָרֵב,
וְעַל-כֵּן הָעֵקֶר לֵהִיּוֹת בְּטָל וּמִבְטָל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,
וְכִשְׁלוֹמֵד עִם הַתְּלַמִּידִים לֹא יִכּוֹן שׁוֹם כְּנֻגָה עֲצָמִית, רַק
יִהְיֶה כְּצִנּוֹר שְׁעוֹבֵר בּוֹ גְלוּי הַשֶּׁפַע וְהָאוֹר וְהַדַּעַת,
שֶׁהוּא מְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְיִמְסֹר אֶת זֶה לְתַלְמִידָיו, וְאִזּוּ
תְּלַמִּידָיו יֵאָהְבוּ מְאֹד מְאֹד אֶהְבָּה עֲצוּמָה וַיִּדְבְּקוּ עֲצָמָם
בּוֹ תָמִיד, כִּי מֵאַחַר שְׁמִשְׁלִים אֶת דַּעְתָּם.

צט. צָרִיף לֵהִיּוֹת נְדִיב לֵב וּלְהִרְגִיל עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת
תְּמִיד טוֹבוֹת לְחֻבְרוֹ, וּמְכַל שְׁכָן לְבָנָיו וְלְבַנֵּי-בֵיתוֹ,
וְיִהְיֶה וּתְרֹן וְסִבְלָן גָּדוֹל, וּבְזָה מְגַלָּה אֶת פְּנִימִיּוֹת

תְּשׁוּקַת לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְגַם עַל-יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְהִיּוֹת תָּמִיד מֵיָשׁוּב, כִּי מִסְטָרָא דְאַהֲבָה מוֹחָא חוֹרָא כְּכִסְפָּא.

ק. הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוּא עֵצֶם הַשְּׂמֵחָה, עַל-כֵּן כָּל מֵה שֶׁתִּזְכֶּה לְהַפְלִיל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ כֵּן תִּזְכֶּה יוֹתֵר אֶל הַשְּׂמֵחָה, וּלְהַפּוֹךְ, כָּל מֵה שֶׁרְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, מִתְגַּבְּרֵת עָלָיו הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, וְעַל-כֵּן אֵל יִפְתָּךְ יִצְרָךְ, שְׂיֵשׁ אִיזוֹ שְׂמֵחָה מִבְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הַכֹּל רַק דְּמִיּוֹן, וּבְלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ, אֵין שׁוּם שְׂמֵחָה בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְעֵשֶׂה מֵה שֶׁתַּעֲשֶׂה לְאַחֲזוֹ אֶת עֲצָמָךְ בְּמִדַּת הַשְּׂמֵחָה, וְאִז אַתָּה אֶצְלוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִמֶּשׁ.

קא. עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה נִתְרַחֵב הַלֵּב, עַד שְׂאִינוֹ מִתְפַּחַד וְאִינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְכֹל מֵה שֶׁיִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן יִתְחַזַּק לְבוֹ וְיִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְיִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא תִפְרִיעַ לוֹ, כִּי יִפֹּל פַּחַדּוֹ עֲלֵיהֶם, כִּי הַשְּׂמֵחָה בְּאֵלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שׁוֹרְפֵת וּמַעֲבֵרֵת אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת, הַמוֹנְעִים אוֹתוֹ לְהַכְנִס אֶל הַקְּדוּשָׁה.

קב. כָּל מִי שֶׁשְּׂמַח תָּמִיד, הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים וְנִעְיָמִים, "וְעַקֵּר נְעִימוֹת הַחַיִּים כְּשֶׁאָדָם הוּא תָּמִיד

מקור השמחה

שנז

בשמחה", ועקר שלמות השמחה הוא לשמח באלקותו
יתברך ולהחיות את עצמו עם כל נקדה ונקדה שיש לו
מנקדת יהדותו, ובפרטיות שמסובב כל היום בציצית,
שהוא עצם אלקותו יתברך, ובכל תנועה שיפנה
מארבע רוחות העולם יזכיר את עצמו בו יתברך,
שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל
עלמין, וכל מה שייכניס ידיעה זו בדעתו, אשר אין
בלעדיו יתברך כלל, כמו כן תפנס שמחה עצומה
בלבו, כי אין לה שמחה גדולה מזו, כשאדם זוכה
לידע, כי השם יתברך הוא אתו, עמו ואצלו.

קג. אסור לחשב אפלו רגע שהוא בגלות, רק לדבק
את עצמו אליו יתברך ממקום שהוא שם, כי השם
יתברך הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו,
ובכל המקומות ממשלתו, ויכולים להתקרב אליו
יתברך מכל מקום, ואפלו משאול תחתיות ומתחתיו
יכולים להיות סמוכים וקרובים אליו יתברך, אם יטה
לבו ודעתו היטב להתבונן אשר מלא כל הארץ כבודו
ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כי הפל לפל
עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ועל-כן בכל מקום
יכול למצא אותו יתברך ולדבר עמו יתברך בלשון
שרגיל בה.

קד. מלחמה גדולה יש להסטרא-אחרא עם האדם בכל עת ורגע ממש. האדם פוסף תמיד להכלל בו יתברך, שהוא מקור השמחה, והסטרא-אחרא הם עצם העצבות והמרירות והדאגות, ורוצים תמיד להתאחז באדם ולהפילו בנוקבא דתהומא רבא, ועל-כן צריך להיות בזה העולם בריה, ולעשות כל מיני פעולות שבעולם לזכות להגיע אל מצות השמחה, שאז הוא אצלו יתברך ממש, וכל מה שיתגבר ויתחזק להיות בשמחה עצומה, כמו כן יזכה להיות אצלו יתברך ממש, ואל יניח אצלו העצבות והמרירות פרגע ממש.

קה. על-פי רב האדם נופל בדעתו, כי נדמה לו שחברו נוטל דבר השיף לו, הן בממון, שנדמה לו שחברו יכול לקחת את הקונים שלו, והן בכבוד, שנדמה לו שאם לא חברו אז היו מכבדים אותו, ובאמת הכל לכל דמיון, כי באמת אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ומה ששיף אליף ממילא יבוא אליף, ומה שלא שיף אליף ממילא לא יבוא אליף, כי הכל משגח בהשגחה פרטי פרטית, ובידיעה זו נגאל מכל צרותיו ונצול מכל מיני מרירות ועצבות, ונעשה בשמחה עצומה.

מקור השמחה

שנט

קו. אסור לפל בַּדַּעְתּוֹ מִשּׁוּם דְּבַר שְׂבַעְוֹלָם, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיֵהְיֶה, וְצָרִיךְ שְׂתַחַקֵּק בַּדַּעְתְּךָ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הוּא אָב הַרְחָמָן, וְהוּא מְלֵא רַחֲמִים וְחַסְדִּים, וְרוֹצֵה רַק בְּטוֹבַת בְּרִיּוֹתָיו. וְאֶפְלוּ אֶחָד נֶפֶל כָּבֵד בְּמָקוֹם שְׂנַפֵּל עַל-יַדֵּי עֲוֹנוֹתָיו הַרְבִּים, צָרִיךְ שְׂיִדַע שְׂעַל-יַדֵּי וְהוּי דְּבָרִים, שְׂמִתּוּדָה כָּל מָה שְׂעֲשֶׂה תַּכְף וּמִיד, אִינוּ זֶד מִשָּׁם, עַד שְׂמוֹחֲלִין לוֹ, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה, (תּוֹרַת כְּהֻנִּים פ' בַּחֲקוּתִי), שְׂמִיד שְׂהֵם מִתּוֹדִים עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, מִיד אֲנִי חוֹזֵר וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם.

קז. הַעֲקֹר לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ תְּמִיד אֱלִיו יִתְבַּרְךָ, וְאִז כָּבֵד לֹא יִרְצֶה כְּבוֹד וַיִּשׁוּת בְּזֵה הָעוֹלָם, וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא תִבְטָלְהוּ וְתִבְלָבְלְהוּ מִעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ (עֵין לְקוּטִי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן קנ"ה), וַיִּגְדֵּל וַיִּצְמַח תְּמִיד בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי מֵאַחַר שֶׂהוּא יוֹדַע אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעַדֵּיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה אֶלָּא אִם-כֵּן מְכַרִּיזִין עֲלָיו מִלְּמַעְלָה (חֲלִין ז'), וְאֵין אָדָם נוֹגַע בְּמָה שְׂמוֹכֵן לְחֻבְרוֹ אֶפְלוּ כְּמֵלָא נִימָא (יומָא ל"ח), וְאֶפְלוּ צְפוּרָא קְלִילָא מִבְּלַעַדֵּי שְׂמִיָּא לֹא מְצַתְדָּא (ירוּשְׁלָמִי, שְׂבִיעִית), וְעַל-כֵּן לְעוֹלָם יִהְיֶה מִהַנְּרֻדְפִים, וְלֹא מִהַרּוּדְפִים, כִּי בְּזֵה שְׂרוּדֵךְ אֶת חֻבְרוֹ, אֶפְלוּ כּוֹנְתוֹ

לְטוֹב, בְּזֶה מוֹרִיד מִמֶּנּוּ אֶת הַצֵּלִם אֱלֵקִים וְאֶת אֲמוֹנֹתוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ, כִּי בָאֵם שְׁהִיְתָה לוֹ אֲמוֹנָה שְׁלֵמָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 לֹא הָיָה רוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, רַק הָיָה תָּמִיד בְּטֵל וּמְבַטֵּל בּוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ, וְהָיָה מְאָרִיף רוּחִיָּה עַל הַכֹּל, וְזֶהוּ עוֹלָם הַתְּקוּן
 הַתְּכַלְלוֹת הַמְּדוּת זֶה בְּזֶה, וְהַעֲצָה לָזֶה – לְעוֹלָם לֹא
 לַחֲשֹׁב מֵאַחֵר, אֵין לִי בְּעוֹלָמִי כִּי אִם אוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְהוּא
 אָבִי, וְרַק אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ אֶבְרַח תָּמִיד, וְלוֹ אֶבְרָקֶשׁ כָּל מַה
 שְׁאַצְטָרֵךְ.

קח. שְׂמֵחָה עוֹלָה אוֹר עוֹלָם, כִּי הַשְּׂמֵחָה הִיא
 עֵקֶר הָאוֹר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מַה שְׂמֵרָבָה לְהִיּוֹת
 בְּשְׂמֵחָה, מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ יוֹתֵר אוֹר וְחַיּוּת, וְעַל-כֵּן
 אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם שְׂמֵחָה
 לְשֵׂמֵחַ בֵּה', שְׂאֵז מֵאִיר אוֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

קט. אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל אֶת תְּבַעֲרַת הַמְּדוּנָה שֶׁל
 תְּאֻנוֹת נְאוּף כִּי אִם עַל-יְדֵי תִקְוָה הַשְּׂמֵחָה, כִּי נְאוּף הוּא
 אֱלֵהִים אַחֲרַיִם, שֶׁהֵם הַקְּלָפוֹת, הַמְּסַתִּירִים אוֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 וְהֵם מְקוֹר הָעֲצָבוֹת וְהַמְּרִירוֹת, הַמְּמַרְרִים חַיּוֹ שֶׁל
 הָאָדָם בְּסוּד (קִהְלַת ז'): וּמוֹצֵא אֲנִי מֵרַמְפוֹת אֶת
 הָאִשָּׁה, אֲשֶׁר הִיא מְצוּדִים וְחַרְמִים וְגו', וְחוּטָא יִלְכָד
 בֵּה וְגו', אֲשֶׁר זֶה נֶאֱמַר עַל הָאִשָּׁה פְּרוּצָה, הַהוֹלְכֵת

מקור השמחה

שסא

בְּרִישׁ גְּלִי בַפְּרִיצוֹת וְכוּ', וְהִיא הִיא הַקְּלָפָה (עֵין לְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן חֶלֶק א' סִימָן רמ"ב), אֲשֶׁר הַחוּטָא יִלְכַד בָּהּ וְנִכְשָׁל עַל-יְדֵהּ בַּפְּגָם הַבְּרִית הוּז"ל וְכוּ', וְעַל-כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִיל מִזֶּה כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְּׂשׂוֹן וְהַשְּׂמִחָה, לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי הַשְּׂמִחָה הִיא אֵשׁ, הַמְּבַעֶרֶת וּמְבַטֶּלֶת אֶת הַקְּלָפוֹת, וְעַל-כֵּן אִךְ שְׂנַפְלֵת כְּבֹר עַד עַכְשָׁו בַּמְּקוֹם שְׂנַפְלֵת וְכוּ' אֶפְלוּ עַדִּין עוֹבֵר עָלֶיךָ מֵהַ שְׂעוֹבֵר וְכוּ', רֵאֵה לְשִׂמְחָה אֶת עֲצֻמָּךְ בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת, וּתְחִיָּה אֶת עֲצֻמָּךְ עִם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֵׁשׁ בָּהֶן, וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְלֵא רַחֲמִים רַבִּים, וְקוֹרָא אוֹתָךְ אֵלָיו בְּכָל מִינֵי כְרוּזִין, וּבְכַפְרֵט עַל-יְדֵי רֵאשׁ הַצְּדִיקִים, רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּעֲצֻמוֹ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִיל מִהַרְע' שְׂנַפְלֵת וְנִשְׁלַכְתָּ לְשָׁם כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְּׂמִחָה, שְׂמִגְלָה בֶּן הַשְּׂמִחָה שֶׁהוּא מְקוֹר הַשְּׂמִחָה.

ק"י. אֲסוּר לְפַל בְּדַעְתּוֹ מִשׁוּם דְּבַר שְׂבַע עוֹלָם, יִהְיֶה אִיךְ שִׁיְהִיָּה. הַעֲקֹר לְהַכְנִיס בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחְשַׁבְתּוֹ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, שֶׁם אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהַכֵּל לְכָל עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן לָמָּה לָךְ לִילֵךְ אֶל

אַחֲרַיִם. אַתָּה שָׁב בְּמִקוֹמְךָ וּתְבַטֵּל אֶת עֲצָמְךָ אֵלָיו
 יִתְבַרֵךְ בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת וַיְחַוְדִים, וּמִי
 שִׁיִּצְטָרֵךְ לָךְ יָבֹוא אֵלֶיךָ וְאַתָּה תְּדַבֵּר עִמוֹ בְּתַמִּימוֹת
 וּבְכַפְשֵׁיטוֹת, וְתֹאִיר בּוֹ אֲמַתַּת עֲצוֹת רַבְּנוֹ, זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה, וְאִם לֹא יָבֹואוּ אֵלֶיךָ, תִּדַע, שְׂאִין זֶה עֲנִינְךָ
 כָּלֵל. הֶעֱקַר לֵהִיּוֹת תְּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וַיִּשִׁיר וַיִּרְנֵן
 כָּל הַיּוֹם, וְאֵל יִבְלַבֵּל אֶת עֲצָמוֹ מֵאַחֲרַיִם כָּלֵל.

קיא. כָּל מִי שֶׁשִּׂמְחָה אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, מְדַרְגָתוֹ
 וּמַעְלָתוֹ גְּבוּהָהּ מְאֹד מְאֹד, וּפּוֹעֵל עֲנִינִים נוֹרָאִים
 לְמַעַלָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כִּי הַשְּׂמֵחָה מְגַלֶּה, שֶׁהוּא זֶרַע
 בְּרַךְ ה' (עֵין סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת שְׂמֵחָה, סִימָן כ"ב), וַיְכוּלִים
 לְהַנְשֵׁעַ אֶצְלוֹ בִּישׁוּעוֹת רַבּוֹת, כִּי עַל-יְדֵי הַשְּׂמֵחָה בּוֹ
 יִתְבַרֵךְ הוּא גּוֹזֵר וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַיֵּם, וּמְלַבֵּד
 שִׂיחָהּ בְּלֵב אֲמַת לְשִׂמְחָה בּוֹ יִתְבַרֵךְ וּלְקִשְׁר עֲצָמוֹ בְּמִדַּת
 הַמְּלָכוֹת, שֶׁהִיא הָאֲמוּנָה לְחֻקֵּי בְּדַעְתּוֹ, שְׂאִין שׁוֹם
 מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַרֵךְ דְּבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן. הַכֹּל
 מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ, וְאִז הַכֹּל פְּתוּחַ לְפָנָיו.

קיב. לְעוֹלָם אֵל תִּפְחַד מִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי
 מִה יַעֲשֶׂה לָךְ אָדָם, וְהַכֹּל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִיטִי
 פְּרִיטִית, וּמִה שֶׁשִּׁיךְ אֵלֶיךָ אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוֹם אֶפֶן לְקַח

מקור השמחה

שסג

ממך, ומה שלא שייך לך לא יבוא אליך. על-פני למה לך להתבלבל בחנם, ותחזור תמיד מאמרם, זכרונם לברכה, (יומא ל"ח): בשמך יקראוהו ובמקומוהו יושבוהו. אין אדם נוגע בפה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימא, ומי שיצטרף לך יבוא אל ביתך, ואם לא הסימן אין זה ענינה, ואתה, ברח לך רק אליו יתברך, ותבטל את עצמך אליו יתברך תמיד, ותתמיד בתורתו הקדושה יומם ולילה, ושום דבר לא יבטלך וימנעך מזה.

קייג. השמחה היא מחזקת את האדם, וכל מה שישמח ביותר, כמו כן יהיה בו חזיק יותר. ואמר רבנו, זכרוננו לברכה, (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ"ב), שעל-ידי שמחה זוכה לעזות דקדושה לעמד נגד כל מיני עזות דסטרא-אחרא, ומי שזוכה לשמחה תדירה הוא עובר על הכל, ואינו מתפחד משום ברירה שבעולם, וכן אינו מתבלבל משום דבר שבעולם. אשרי הזוכה להיות תמיד בשמחה ולהחיות את עצמו עם כל נקדה טובה שמוצא בעצמו מנקדת יהדותו.

קיד. צריך למסר נפשו להיות בכל יום בשמחה עצומה, פי על-ידי זה זוכה שנתרחב לו המוח והדעת,

ויכול למצא אותו יתברך בכל יום ויום מחדש, ועל-ידי תקף השמחה זוכים שנתארך ונתרחב לו היום, וזוכה להתענג בערבות מתיקות נעם זיו שכינתו יתברך, המאירה בכל יום ויום, ובלי שמחה אי אפשר להשיג ולראות את הטוב הגנוז שבכל יום.

קטו. בכל רגע נופלת על האדם כבדות ועצלות ועצבות ומרירות, וצריך להיות ברירה לברח מפל זה ולהשליך מעצמו העצלות והכבדות, וזה זוכים על-ידי תקף השמחה, שירגיל עצמו לשמח בו יתברך וינגן לעצמו נגונים של שמחה, כי הנגון ממשיך את האדם אליו יתברך ומוציאו מפל מיני חשכות ודחקות (עין שיחות הר"ן סימן רע"ג), ובכל פעם שתפל עליו איזו מרירות או כבדות ועצלות, ישיר לעצמו נגון של שמחה, וזו היתה עבודת הנביאים ובני הנביאים, שהיה תמיד לפניהם נבל וכנור ותף, ושרו ורקדו. אשרי הזוכה לשמח תמיד בו יתברך.

קטז. היצר הרע נקרא (קהלת ד'): מלך זקן וכסיל, כי כל ענינו להשליך את האדם בזקנה, כאלו אבדה, חס ושלום, תקותו, שזהו עקר הכסילות, ובזה שאדם זוכה להתחדש עצמו בכל עת ורגע מחדש, בזה מבטל

מִמֶּנּוּ אֶת יִצְרוֹ הָרַע, כִּי הוּא עוֹשֶׂה הַהַפּוּךְ מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי.

ק"ז. מִי שֶׁאֲמוּנָתוֹ חֲזָקָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה מְשׁוּם דְּבָר וּמְשׁוּם בְּרִיָּה רַק אֶת עֵצָם עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הַמְּחִיָּה וְהַמְהִיָּה אֶת זֶה הַדְּבָר, אִזּוֹכָה לְחֹדֶשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת וְרַגַע מְחֹדֵשׁ, וְאֵין לוֹ לֹא עֶבֶר וְלֹא עֲתִיד, רַק דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּרַגַע זֶה שֶׁעוֹמֵד בּוֹ, וְהוּא רַק שְׂמֵחַ וְעֵלִיז, וּמִתְעַנֵּג בְּעֶרְבַת נְעִימַת זֵיו אֹר שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבָּרֵךְ.

ק"ח. עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה נִכְלָלִים בְּאֶחָד, וְתַכְףּ וּמְיָד כְּשִׁזּוּכָה לְהַכְלִיל בְּאֶחָד, שֶׁהוּא אֶחָדוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִזּוֹכָה מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶז מְעֻלְמָא דְאַתִּי, שֶׁהוּא עוֹלָם הַיְחוּד, כִּי שֵׁם הַכֹּל מֵיְחָד בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְזוֹכָה לְהַמְשִׁיף אֶת הָאֶחָדוֹת גַּם בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁנִּרְאָה שֶׁהוּא עוֹלָם הַפְּרוּד, חֵס וְשְׁלוֹם, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶחָד, וְזֶהוּ עֵקֶר הַטְּהָרָה וְהַקְּדוּשָׁה, כְּשֶׁנִּכְלָל הַכֹּל בְּאֶחָד וּבְשִׁלְמוֹת, יִהְיֶה דְבָר זֶה בְּהַתְגַּלּוֹת מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְעַל-כֵּן אִזּוֹ יֵאִיר אֹר הַשְּׂמֵחָה בְּעוֹלָם בְּיוֹתֵר, וְתִתְבַטֵּל כָּל הָעֲצָבוֹת וְהַמְּרִירוֹת לְגַמְרֵי.

ק"ט. עֵקֶר הַנְּסִיּוֹן שְׂמֵנְסִים אֶת הָאָדָם אִם הוּא דְבוּק

בו יתברך, ויזכה שיאיר עליו אור ערבות מתיקות נעם זיו שכינתו יתברך, הוא על-ידי שמבזים אותו ומחלישים דעתו, אם הוא שותק ואינו עונה למחרפו שום דבר, רק מקבלו בשמחה ובסכר פנים יפות, הסימן שהוא דבוק בו יתברך בכטול כל הרגשותיו, והארת עולם הבא מאיר עליו בשפע ובגלוי גדול, ואם חס ושלום, משיב, או אפלו שיש לו איזו הקפדה בלב, זהו סימן שעדין רחוק הוא מאמתת הדבקות להיות דבוק בו יתברך.

קכ. כל מיני בזיונות ושפיכות דמים, עגמת נפש ונחלישות הדעת, שבא לאדם, הכל כפי שיזכה לשבר את חמרו ואת גאנתו, וימשיך את עצמו אליו יתברך, ועל-כן כשעוברים על האדם בזיונות ושפיכות דמים, עגמת נפש ונחלישות הדעת, אז נשבר לבו לגמרי. והוא סמוך אז מאד מאד אליו יתברך, ובקל שישוב אליו יתברך ויפיל בו יתברך, לגמרי, כי "אשפן את דכא" כתיב, אך דיקא אז בא הס"מ [הסמ"ך-מ"ם] ומעקם את לבבו יותר ויותר, עד שעל-פי רב דיקא מפל מה שעובר עליו נתרחק האדם יותר ממנו יתברך, ועל-כן צריך להשפיל על דבר זה מאד מאד ולידע באמת,

שְׁאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעְדֵּי יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ
 חֶפֶץ וּמִשְׁתַּוְּקֵק מְאֹד, שְׂיִחְזֹר הָאָדָם אֵלָיו, וְיִתְדַבֵּק בּוֹ
 בְּשִׂיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, וְיִפְרֹשׁ כָּל שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו כְּאֲשֶׁר
 יִשִּׁיחַ אִישׁ עִם רֵעֵהוּ. עַל-כֵּן, כְּבִיכּוֹל, מִתְלַבֵּשׁ אֶת
 עֲצָמוֹ בְּאֵלוֹ הַמְצַעְרִים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ וְשׁוֹפְכִים דָּמוֹ,
 וּכְשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ יְדִיעָה זוֹ, אֲזִי תִכְרַךְ וּמִיד יִתְפָּרְדּוּ מִמֶּנּוּ כָּל
 פּוֹעֲלֵי אֹן, וְדִיקָא מִמָּה שְׁעוֹבֵר עָלָיו יִמְשִׁיף אֶת עֲצָמוֹ
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְזֶה בְּעֲצָמוֹ יִמְתַּק מִמֶּנּוּ הַכֹּל, וְעַל-כֵּן
 לְעוֹלָם אֵל תַּעֲנֶה לְמַחְרָפֵיךָ דְּבָר, אֵל תֵּצֵא לְרִיב עִם
 הַמְצַעְרִים אוֹתְךָ, כִּי בְּזֶה, חֵס וְשְׁלוֹם, תִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, וְיִתְעַבֵּה חֲמֻרְךָ וְתִתְרַבֶּה גְּאוֹתְךָ, וְעַל-כֵּן יִתְגַּדֵּל
 צַעֲרְךָ, חֵס וְשְׁלוֹם.

קכא. אָסוּר לִפְלֵ בְדַעְתּוֹ אֶפְלוֹ רְגַע אֶחָד, וְצָרִיף
 שְׁתַּדַּע, שְׁהֵס"מ [שְׁהֵסְמ"ךְ-מ"ם] אוֹרֵב עַל הָאָדָם בְּכָל
 רְגַע מִמֶּשׁ לְהַפִּילוֹ בְּחִלְיִשׁוֹת הַדַּעַת וּבְעֲצָבוֹת וּלְמַרֵר
 חַיּוֹ עַל-יְדֵי זֶה, וְעַל-כֵּן עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת
 שְׁבַעוֹלָם לְהִתְחַזֵּק, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, אֶפְלוֹ שְׁאֵתָה עֲדִין
 מִנַּח בְּעַמְקֵי עַמְקִים, בְּהַשְׁאוּל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתְחַתִּיו
 בְּעֲשָׂרָה כְּתָרָא דְּמִסְאָבוֹתָא, אֵל תִּפְחַד כָּלֵל, כִּי בְּזֶה
 שְׁתַּחֲזַק אֶת עֲצָמְךָ עִם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֵׁשׁ בָּךְ, שְׁתוֹדָה

לקל אתה לבוש בציצית והנחת היום תפלין, בזה יהיה לך פח להתגבר על כל הקלפות המסבבים אותך, אשר עקר כחם והתפשטותם הוא על-ידי עצבות ומרירות, ואם היית יודע מעלת אלו המצוות, היית רוקד כל היום מרב שמחה, שתודה לקל איך שהוא אפלו גרוע כמוך על-כל-פנים זוכה להיות מעטף בלבושא דמלכא ומעטר בכתרא דמלכא, היש שמחה בעולם כשמחה זו, שאדם, המנח בחשך גדול בזה, יאחז בלבוש המלך ובכתר המלך.

קכב. כשתחזר תמיד מאמרם, זכרונם לברכה, (יומא לח): בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך. אין אדם נוגע בפה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימא, אז כבר שום דבר שבעולם לא יבלבלוך ולא יבטלוך, רק תהיה תמיד שש ושמח ודבוק בו יתברך, כי מאחר שאתה יודע, שאי אפשר לשום ברירה לקחת דבר השניך אליך, וכן כל יום יתארך אצלה, כי לא תדאג דאגות חנם, כי מה ששניך לך יבוא אליך, יהיה במקום שרק יהיה.

קכג. "התם אמר להחכם: ראה לאיזו גדלה הביאה אותי התמימות שלי, ולאיזה צרות ויסורים הביאו

מקור השמחה

שסט

אותך החכמות שלך", כי כשאדם מכניס עצמו בעבודת התמימות והפשטות, אז גדל ומצליח מאוד מאוד ברוחניות ובגשמיות, פי ברוחניות אי אפשר בשום אופן להצליח פי אם על-ידי תמימות. כל מה שהוא תמים ביותר, כמו כן גדל ביותר, וכן אפילו בגשמיות. איש תמים תמיד מצליח, פי רואים את תמימותו ופשטותו, אז עוזרים לו. מה שאין כן על-ידי חכמות נופלים לשאול תחתית ומתחתיו, הן ברוחניות והן בגשמיות, ורפנו, וזכרנו לברכה, גלה לנו, שהעקר והיסוד בעבודת השם יתברך — להיות תמים ופשטן גדול, ולא יסתכל על שום ברירה שבעולם, אם מסכימים עמו או לא. רק יעשה את שלו כפי אמתת נקדת האמת שבלבבו, ואז יצליח תמיד.

קכד. כל מה שתכניס במחך ודעתך אמונת היחוד, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך ממש, על-ידי זה תזכה לחיות חיים טובים ונעימים, ויהיו ימיה ימים טובים אמתיים. פי כל אחד כפי האמונה שלו בו יתברך, כמו כן זוכה לחיות חיים נצחיים, וכן הוא תמיד בשמחה וטוב לבב.

קכה. עקר קיום האדם בגשמיות ורוחניות הוא רק על-ידי שמחה, ועל-כן צריך כל אחד להכניס כל מחו וחושי ומגמתו להרחיב אצלו מדת השמחה, וימציא כל מיני המצאות להיות תמיד בשמחה, ויחשב כל מיני מחשבות, ויחפש אחר כל מיני עצות לזכות לעבודה הקדושה הזו, להיות תמיד בשמחה, שזה עקר הכל, והכל תלוי בזה.

קכו. סגלת השמחה עולה על כל הסגלות, וכל הדינים והיסורים והמרירות והצמצומים והקטנות, העוברים על האדם, הכל נמשך מפאת מעוט השמחה שבו, וכל מה שישזכה להגדיל ולהרחיב אצלו מדת השמחה, כמו כן ינצל מכל מיני דינים ויסורים, ולא יצטרך לשום סגלות, אשר באמת אינם מועילים כלל, כי הכל תלוי רק בשמחה, וכל קיום האדם בגשמיות וברוחניות תלוי כפי מדת השמחה שבו. כל מי ששמח ביותר, מצליח יותר, ואינו מתירא משום ברירה, ועושה גבורות נוראות, וכובש הכל. אשרי הזוכה לשמח תמיד, ואז טוב לו בזה ובכא לנצח.

קכז. צריך למסור את נפשו בכל יום ויום לזכות להגיע אל תכלית מדרגה העליונה בקדשת היהדות.

מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה

שְׂעָא

וְהוּא לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשְׂמֵחָה, כִּי שְׂמֵחָה הִיא מְקוֹר הַקְּדוּשָׁה, וְהִיא מְרַחֶבֶת דַּעַת הָאָדָם, וְעַל-יְדֵי שְׂמֵחָה זוֹכֶה תָּמִיד לְנִצְחָה, בֵּין בְּרוּחָנִיּוֹת וּבֵין בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְעַקֵּר הַמְרִירוֹת, שְׂעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, הוּא רַק מַחֲמַת הַכְּבֹדוֹת וְהַעֲצָבוֹת שְׂמַת־פֶּשֶׁט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ שְׂיַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂבַעֲוֹלָם לְזָכוֹת לְהִיּוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל זֶה עַל שׂוֹם בְּרִיָּה שְׂבַעֲוֹלָם, וַיִּשְׂמַח עֲצָמוֹ עִם הַנְּקֻדוֹת טוֹבוֹת שֵׁישׁ בּוֹ. אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכֶה לְשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְזֶה חֶלְקוֹ לְנִצְחָה נְצָחִים.

קַכַּח. צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת כָּל-כֶּף בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה, עַד שְׂמֵרֵב שְׂמֵחָה יִשְׂכַּח אֶת כָּל דְּאֲגוּתָיו וְהִרְפַּתְקוּתָיו וְצָרוֹתָיו, וְכֵן יִשְׂכַּח אֶת כָּל הַשְּׂנְאוֹת וְהַקְּנָאוֹת שֵׁישׁ לוֹ עַל אַחֲרִים, וְאִז, כְּשִׂאוּחַז בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה הַזֹּה, אִז בּוֹ בְּרַגַע נִגְאָל מֵהַכָּל, וְזוֹ תְהִיָּה הַגְּאֻלָּה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ, שְׂיִכְנִים גְּדֹל הַשְּׂמֵחָה וְהַחֲדוּהָ בְּיִשְׂרָאֵל, וְהוּא נִקְרָא עַל שֵׁם "יִשְׂמַח", כִּי הוּא יִשְׂמַח הַכָּל וַיִּנְחַם הַכָּל (עֵינִי לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן ב'), וְצָרִיךְ שְׂתַדַּע, שְׂכָל הַצָּרוֹת וְהַיִּסוּרִים וְהַקְּנָאוֹת וְהַשְּׂנְאוֹת, שְׂנִכְנֵס בְּלִבּוֹ עַל אַחֲרִים, בְּכָל פַּעַם זֶה נִמְשָׁךְ רַק

מקטנות הדעת, הנמשך מעצבות ומרירות, ותכף ומיד כשתכניס בעצמך מדת השמחה, אז יתרחב לך מאד מאד, ותראה ותבין ותשפיל, כי הכל דמיון גדול, כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו מלא נימא (יומא לח), ועל-כן שום בריה לא יכולה לקחת דבר המיעד בשבילך.

קכט. ביותר צריך להתחזק להגיע אל מדת השמחה קדם התפלה — שחרית, מנחה, מעריב כי תפלה שהיא בעצבון, אינה עולה למעלה, רק נשרפת, אבל תפלה שהיא בשמחה, בוקעת כל הרקיעים, ועולה עד אין סוף ואין תכלית, כי תפלה שהיא בשמחה ערבה ומתוקה אצל השם יתברך, (עין ספר המדות אות תפלה סימן פ"א), ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם לזכות להגיע אל מדת השמחה בשעת התפלה, ויתחיל לשמח את נפשו קדם התפלה, ובאפן הזה תמשך השמחה על כל סדר התפלה. אשרי הזוכה לזה. ומעלת תפלה שהיא בשמחה, אין לשער ולספר כלל, כי הוא בונה עולמות חדשים וממשיך שפע ואור וחסות מנעם זיו שכנית עזו יתברך וממתיק כל הדינים, ומאיר כל החשכות ומגלה כל ההסתרות, וזוכה שנכנס בהיכל המלך.

מקור השמחה

שעג

קל. מי שמחזק את עצמו להיות תמיד בשמחה עצומה, יהיה איך שיהיה, אזי הוא בטוח כבד, ששום דבר לא יפילו באיזו ירידה שתעבר עליו, חס ושלום, באיזה מצר והפסד שיעבר עליו, חס ושלום, לא תפל רוחו ולא תחלש דעתו ולא ישבר לבבו, פי השמחה היא היא החומה, השומרת את האדם, שלא יארע לו שום נזק, שלא ישבר לבו, ורוחו לא תפל, ולא תחלש דעתו, וכמו כן יזכה לחיות חיים טובים ונעימים, חיי העולם הבא בזה העולם, ויקים אצלו: עולמך תראה בחייו.

קלא. כל ענין השמחה עדין בקטנות והסתרה גדולה, עד שתכלית ההפוך נדמה, שמי ששמח ביותר הוא, חס ושלום, משגע וכו', וכל מה שהוא מעצב ומדאג ביותר, הוא הפר-דעת וכו', ובאמת הוא ההפך לגמרי. כל בלבוילי הדעת והשגעון נמשך מעצבות ודאגות, ורב משגעים הם בעלי מרה שחורה וכו', ועקר ישוב הדעת נמשך רק על-ידי שמחה (עין לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן י') לשמח בו יתברך, וכל מה ששמח יותר, כמו כן הוא בעל-דעת ומישב ביותר וחי חיים טובים ונעימים וימיו פרוכים.

קלב. העקר שבכל העקרים — להיות בשמחה תמיד ובפנים שוחקות, ולהיות רגיל בנגונים של שמחה, כי בין כך ובין כך תבליה ימיה בשנה, ועל-כן יותר טוב שתראה שיעבר היום עם שמחה ונגונים, ומה טוב ומה נעים, שבתוך הנגון תשלב דבורי אמונה כמו: ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. אין שום מציאות בלעדית כלל. בכל תנועה ותנועה, שם אלופו של עולם, דומם, צומח, חי, מדבר, הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותך, שבזה מקים מצות עשה של יחוד הבורא, וכן ממשיך את השכינה למטה ומשרה שכינתו יתברך בעולם, וגורם ברכות וישועות לכל העולם.

קלג. עקר כל הצרות שעוברות על כל אחד ואחד בזה העולם הוא רק מחמת רחוקו מהשמחה, וכל מה שייכניס האדם בעצמו מידת השמחה, ויגיל וישמח את עצמו בכל מיני עצות ואפנים, כמו כן יתבטלו כל צרותיו, כי השמחה מרחבת את המחין וממתקת כל הדינים ומרפאת כל מיני מחלות, כי כל קיום האדם בגשמיות ורוחניות תלוי בפני מדרגת השמחה שאוחז ועל-כן ראוי לה לעשות כל מיני פעולות שבעולם לאחז

מקור השמחה

שעה

במדת השמחה, העולה על הכל, פי ביה תלויים קיום האדם בגשמיות ורוחניות. אשרי הזוכה לשמח את נפשו בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ואז ילך לו הכל בנקל, הן ברוחני והן בגשמי, ויאיר לו אורו ותברך, המאיר בכל יום.

קלד. השמחה מכניסה באדם סבלנות גדולה להיות סבלן על כל מה שעובר עליו, וכל מה שישמח ביותר, כמו כן יזכה להיות סבלן ביותר. ומדת הסבלנות היא העקרית בעולם, פי בלעדי סבלנות אי אפשר לחיות כלל, פי ההכרח לחפות על הכל עד שיבוא יום ישועתו, בין ברוחני ובין בגשמי. ואמר החכם: מי ששם הסבל תכליתו, יגיעהו הסבל אל חפצו.

קלה. אסור להתחיל לחשב מאחרים, פי ברגע שחושב מאחרים, תקף ומיד מסלק ממנו שכינתו ותברך, פי הלא אין בלעדיו תברך כלל, וכל מה שנארע בעולם, הכל ממנו ותברך, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו ותברך ממש, ועל-כן מה לך לחשב מאחרים, פי בזה שאתה חושב מאחרים אתה מפרידם ממנו ותברך, פי אתה עושה

מהם איזו מציאות בפני עצמה, וזה עבודה זרה ממש, שעושים איזו מציאות וישות מאחד, ועקר השלמות הוא רק בשזוכה לבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ואינו רואה משום דבר, רק אותו יתברך, ואז אין שיף כלל לחשב מאחרים, כי הלא אין פה, רק השם יתברך בעצמו.

קלו. כל מה שיש שיף על עצמו מצות השמחה, כמו כן ממשיך על עצמו רוחו של מלך המשיח, כי משיח יכניס את השמחה בעולם בשלמות, שאין שלמות אחריו, עד שמרכ השמחה יתרחב הלב, עד שכל אחד ואחד יזכה להשגת אלקות כפי כליו שקדש וזכך שהם העיני"ם והאזני"ם החט"ם והפ"ה, שהם נגד הדי' עולמות: אצילו"ת בריא"ה, יציר"ה, עשי"ה, כמוכא בעץ חיים (שער ד' פ"א), ויאיר עליו האור הגנוז, המתגלה להצדיקים בכל יום ויום, ואשר נסתר ונתפסה מכל העולם.

קלו. עקר התכלית בזה העולם הוא רק לשמח בו יתברך, וכל מה שיש זכה לשמח את עצמו בו יתברך יותר, כמו כן יגדל שכרו ויהיה נעשה כלי לקבל בו אור וחסות, שפע נעימות ערכת הדעת, וכל מה שיקבל

מקור השמחה

שעז

ביותר דעת האמת, כמו כן יתבטלו צרותיו וצמצומיו, ויצא לחרות לגמרי, וכל יום יתארו ויתרחב אצלו מאד מאד.

קלח. שמחה היא מקור הקדושה, וכל מה שישמח יותר, כמו כן ימשיך על עצמו קדושה ודעת, ועקר השמחה — לשמח בו יתברך ולשמח את עצמו עם נקדת המצוות, שזוכה לקיים בכל יום ויום, ורק זה ישאר ממנו, וכל מה שיקים את המצוות בשמחה עצומה, כמו כן תמשך עליו הארה נפלאה מקדושת המצוות. והאריז"ל אמר, שזכה לכל המדרגות הנוראות והנפלאות, שנפתחו לו שערי שמים, וראה מראות אלקים, איך שעל-ידי כל מצוה מתחברים ומתיחדים כל העולמות, הפל היה מרב שמחה, ששמח מאד מאד בקיום כל מצוה ומצוה, וכל מה שישמח ביותר, יזכה שיתגלה לו הטוב הגנוז שבכל יום ויום, כי בכל יום מאיר האור הגנוז, אך מכסה בקלפת העצבות והמרירות, ותכף ומיד שמתחיל לשמח את עצמו בו יתברך, ועם הנקדות טובות שמוצא בעצמו, נשברת הקלפה המכסה את אורו יתברך, המאירה ביום זה דיקא, וזוכה להתענג בערכות נעימת מתיקות אורו

יתברך, המאירה בכל העולם, כמו שנאמר (יחזקאל מ"ג): והארץ האירה מכבודו וגו'.

קלט. העקר להיות תמיד בשמחה על נעם חלקו, שזכה להתודע מרבי אמת כזה, אשר מאיר בו אמתת מציאותו יתברך, ופותח עיניו, שגם הוא יתחיל לכסף ולהשתוקק אליו יתברך, וגם הוא יזכה לחזות בנעם הוי"ה ולבקר בהיכלו, ועל-כן לא בחנם אמר לנו רבנו, זכרונו לברכה, (שיחות הר"ן, סימן קע"ז), שאנו צריכים לשמח מאד שיש לנו רבי כזה. ואמרו אנשי שלומנו: באם אינו שמח בו, הרי זה פגם אמונת חכמים, שענשו שהמותרות עולים למחו ומסבבים ומבלבלים אותו, כמובא (בלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ס"א). וצריך שתדע, שעקר שלמות הצדיק הוא דיקא פשיכול להוריד את עצמו לכל הדרי מטה, המנחים בעמקי שאול תחתית, ומאיר גם בהם אורו יתברך, ומעלים בתכלית עליה, ורק זה נקרא רבי, והוא רבנו, זכרונו לברכה. אשרי הזוכה לחסות בצל כנפיו.

קמ. כל מה שישזכה לשמח את עצמו יותר ויותר, כמו כן יזכה לעזות דקדושה יותר, לא להתפחד משום דבר, ויהיה לו כחות רבים לעבר על כל הבלבולים

מקור השמחה

שעט

והירידות והקטנות, שמסבכים אותו בכל יום ובכל שעה, כי השמחה מחזקת את הלב ומרחכת את הדעת ומאמצת את עצביו וחושיו, וכל הגאולה לגאל את נפשו מכל המצרים תלויה אף ורק במדת השמחה, וכל מה שזוכה לשמח יותר, הוא פא ומתקרב אל תכליתו יותר ויותר, כי אצל השם יתברך נאמר: עז וחדנה במקומו, ולפניו יתברך אין שום עצבות כלל, ועל-כן כל מה ששמח יותר, כמו כן הוא קרוב אצלו יתברך ביותר.

קמא. כל דבר שבקדשה וכל מצוה וכל למוד צריך להביא את האדם אל מקור השמחה, ויתלהב מרב שמחה לרקד, וזה סימן שהדבר שבקדשה או המצוה והלמוד הם לשמה, ודבוקים בו יתברך, כי הוא יתברך עצם עצמיות השמחה, ולפניו יתברך אין שום עצבות כלל, ועל-כן כשהדבר שבקדשה והמצוה והתורה מביאים אותו אל שמחה עצומה, עד שרוקד מרב שמחה, זהו סימן, שכונתו הוא עם אמת.

קמב. על-ידי נגונים, שאדם מנגן בינו לבין עצמו, יכולים להמתיק כל מיני מרירות שבעולם. וצריך שתדע: כפי תקף התפשטות החשך והחלישות הדעת

והעקמומיות והמרירות, שעובר על כל אחד ואחד בכל יום ויום בפּרטי פּרטי, אי אפשר בשום אפן שבְעוֹלָם להמתיקו כי אם על-ידי נגונים של שמחה, להרגיל את עצמו תמיד לנגן לעצמו נגונים של שמחה (עין שיחות הר"ן, סימן רע"ג).

קמג. לפעמים אדם זוכה לבוא על-ידי התבודדות לדבקות כזה עד כלות הנפש ממש, וכמעט כמעט שלא יגוע, חס ושלום, מרב דבקות. אז דיקא צריך להפסיק את ההתבודדות, ויהיה רגיל מאד בנגונים של שמחה, וישיר לעצמו נגונים, ויחיה את עצמו בהם, והנגונים ישפיעו עליו רוח חכמה ובינה, שהם רוח הנבואה, ויזכה לחזות בנעם הויה ולבקר בהיכלו, כי הנגון של שמחה מישב את הדעת, וזוכה להסתכל בהחיות אלקות, שיש בכל דבר, ומאריך אפו על כל מה שעובר עליו ברוחניות וגשמיות.

קמד. דיקא על-ידי נגונים של שמחה יכולים להתקרב אליו יתברך, כמו שנאמר (שופטים ה'): אנכי לה', אנכי אשירה, אומר לה', אלקי ישראל. הינו אם רצוני להיות חלקי לה', העצה היא לשיר ולומר שירים וזמירות לפניו יתברך, וכל מה שאדם מרגיש בעצמו

מרירות ועקמימיות יותר, ישתדל לשיר ולרנן לעצמו נגונים של שמחה, ועל-ידי זה יזכה לבטל ולהמתיק ממנו הכל. וצריך שתדע, שבלי נגונים וזמירות האדם בסכנה גדולה בזה העולם, ואף שאינו בעל-מנגן, על-כל-פנים יראה לנגן לעצמו כמו שיכול, פי הנגונים ממתיקין את כל המרירות וממשיכים תקנה באדם. אשרי שיאחז בזה.

קמה. צריך לידע, שכל מה שעובר על האדם בפרטי פרטיות בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, הכל כדי להפילו בעצבות ומרירות וכדי להרחיקו על-ידי זה ממנו יתברך, פי עקר ההתרחקות שיש לכל אחד ממנו יתברך, הוא רק על-ידי העצבות והמרירות, ועל-כן האדם בסכנה גדולה בכל עת ורגע מפל הרפתקאותיו וממה שעובר עליו, שלא יפל על-ידי זה בעצבות, ויתרחק על-ידי זה ממנו יתברך, ועל-כן צריך לעשות כל מיני פעלות שבעולם לזכות להיות חזק ותקיף בדעתו, יהיה מה שיהיה, שלא תחלש דעתו ולא תפל רוחו ולא ישבר לבו מפל מה שעובר עליו, וזה זוכים על-ידי תקף האמונה, להכניס את עצמו לגמרי בהאמונה הקדושה, וידע בידיעה ברורה, פי לא

תמצא פעלה גדולה או קטנה, שלא יהיה נעשה בהשגחתו יתברך הפרטי פרטיות, ועל-כן מכל מה שעובר עליו, בין ברוחני ובין בגשמי, אפלו מבעל-בחירה, ידע, שהכל ממנו יתברך, כדי שישנה למדת ההכנעה, להיות מכנע לפניו יתברך ולבוא על-ידי זה אליו יתברך בלב נשבר ונדכה, בטל ומבטל פחוס, ואז דיקא יזכה שיאיר עליו אורות צחצחות מאור היחידה, שהוא אורו של משיח, ויכלל בו יתברך.

קמו. כשאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך ואיך שהוא יתברך, משגיח על כל הנבראים, דומם, צומח, חי, מדבר, ומכל שפן על עם הנבחר, שהם בני-ישראל, ומכל שפן וכל שפן על אנשי הצדיק האמת, אז לא היה נופל כל-כף בדעתו מכל מה שעובר עליו, כי היה יודע בידיעה ברוחה, כי הכל בחדשבוץ צדק ממנו יתברך, והיה מאריך רוחו על הכל, והיה תמיד בשמחה עצומה על אשר המלך חפץ ביקרו, כי כל החלישות הדעת והעגמת-נפש שיש לו, הכל כדי לכפר עוונותיו ופשעיו הרבים, ועל-ידי החלישות הדעת ובזיון אחד פוטר מעצמו רעות וצרות רבות, ומכל שפן וכל שפן על-ידי רבוי חלישות הדעת

מקור השמחה

שפג

ובזיונות נכנע חמרו לגמרי, ובא בלב אמת אליו יתברך. העקר להם ולשתק תמיד למחרפו ולמבזו, כי עקר התקון הוא על-ידי הדמימה דיקא, כי אז נעשה בסוד חיריק נקדה זעירתא, וישיג שעשוע עולם הבא בעולם הזה, ויהיה נעשה אדם לשבת על הכס"א (עין לקויטי מוהר"ן חלק א' סימן ר'), ועל-בן העקר למסור את עצמו אליו יתברך, על קדוש השם, והוא יתברך יוליך עמו כמו שרוצה, הן שיכבדהו והן להפוך, ולא יפילו שום דבר שבעולם.

קמז. צריך להרגיל את עצמו להסתפל בו יתברך, הינו שאמונתו תגדל כל-כף, עד שלא יראה משום דבר, רק את עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, המלבש בדבר הזה, ומחיה ומנהיג אותו, ועל-ידי זה יזכה שיתחדש מחו ודעתו בכל פעם, ויזכה לשמחה אמיתית, כי אין לה עוד שמחה בעולם כמו הזוכה לראות את המלך. מכל-שכן מי שסמוך אליו, שאז נתגדל ונתרבה שמחתו. וצריך לחקק בדעתו, כי שום ברירה שבעולם לא תוכל להיטיב לו או, חס ושלום, להרע לו מבלעדי רשותו יתברך, ועל-בן מה ולמה לו לפל כל-כף בדעתו או להחניף את חברו, כי הכל ממנו

יתברך, בהשגחה פְּרָטִי פְּרָטִית, ועל-פֶּן עָקַר הָעֵצָה — רק להרים את עיניו תמיד רק אליו יתברך, אשר מלא כל הארץ כבודו, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוף כל עלמין, לית אתר דפנוי מניה, כי בכל תנועה ותנועה, שם אלופו של עולם ממש. אשרי הזוכה לזה, אז תמיד יהיה בשמחה עצומה, ולא יראה ולא יפחד משום בריה שבעולם.

קמח. אלו העולים והיורדים בחדרי המרכבה העליונה בשמות ויחודים צריכים להתחזק את עצמם מאד מאד במדת השמחה, כי בלא שמחה הם בסכנה גדולה, כי מרב אור, הנשפע עליהם, אם לא יקדימו מדת השמחה, יתבלבלו לגמרי, ויכולין לפל בנוקבא דתהומא רבא, חס ושלום, ועל-פֶּן היו הנביאים ובני הנביאים תמיד בשמחה עצומה, והיה לפנייהם נבל וכנור ותף וכו', כל מיני כלי זמר, כי השמחה היא הפלי לקבל בה כל האורות העליונים בהדרגה ובמדה, כי השמחה היא מרחבת את המחין, שיוכלו להשיג כל האורות. וזה שהפליגו כל-כף בזהר הקדוש ובפרקי ההיכלות זבאה מאן דעיל ומאן דנפיק, כי ההכרח בשביל קיומו בעולם הזה להיות עיל ונפיק, כי אי

מקור השמחה

שפה

אפשר להיות בטל ומבטל בו יתברך בקביעות, ואז, כשמבטל מהדבקות, זה נקרא ונפיק, ואם לא יתחזק את עצמו אז בשמחה עצומה ולהחיות את עצמו במה שיוכל, אז הוא בסכנה גדולה, אבל על-ידי השמחה ינצל מהכל ויזכה להיות עיל ונפיק, נכנס בשלום ויצא בשלום.

קמט. אורו הגנוז של רבנו, זכרוננו לברכה, הוא אור שבעת הימים שנגנז וכו', ויתגלה על-ידי משיח צדקנו, ועל-כן הזהיר רבנו, זכרוננו לברכה, כל-כף על מצות השמחה, כי אי אפשר להגיע אל האור הגנוז הזה כי אם על-ידי תקף הששון והשמחה, שאז נתרחב מחו ודעתו, ועקר האור הזה הוא גלוי אלקותו יתברך במדרגה נשגבה ונוראה מאד מאד, עד שנפתח לו דבקות עצום בו יתברך, ואינו רואה משום דבר, רק אמתת מציאותו יתברך, ויודע ועד אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפלו במקומו שנפל לשם וכו', כל אחד כפי ירידתו ונפילתו וכו', גם שם מאיר אורו יתברך, כי הוא מחיה את כלם, כמו שנאמר (נחמיה ט'): ואתה מחיה את כלם וגו', ויודע בברור כי השם יתברך הוא אתו, עמו ואצלו, וכל מה שירבה

לדבר עמו יתברך, כמו כן ימשך עליו האור הגנוז הזה, ויזכה להיות בשמחה עצומה, וכן להפך, כל מה שישמח בו יתברך, כמו כן יפתח לו דבקות עצום ויזכה לדבר עמו יתברך, פי זה תלוי בזה. פעם מתחילים על-ידי שמחה ופעם — על-ידי התבודדות.

קנ. כל הרע-עין שיש באדם, הפל נמשך מרבו עצבות שבתוכו, פי העצבות מצמצמת את המוח והדעת ומעקמת את הלב, עד שמסתכל על כל אחד ברע עין וקנאה, ודבר זה הורג אותו לגמרי, אבל כשאדם זוכה להיות תמיד בשמחה, אז מתרחב מוחו ודעתו ונתישר לכו וזוכה לידע, פי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל משגח בהשגחה פרטית, ושום ברירה לא תוכל לקחת דבר השיף לו, וכן הוא לא יוכל לקחת דבר השיף לחברו מבלעדיו רשותו יתברך, ועל-כן הוא מסתכל על כל אחד בטוב עין, וחי חיים ארפים וברוכים. אשרי לו.

קנא. צריך להתחזק בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ממש, פי כפי שעוברים על כל אחד ואחד בכל פעם מחדש בלבולים וירידות וחלישות הדעת, הוא בסכנה גדולה מאד, שלא יאבד לגמרי ברוחני ובגשמי, חס

מקור השמחה

שפז

ושלום. על-כן העקר לעשות כל מיני פעולות שבְּעוֹלָם להתחזק עצמו עם כל נקדה טובה שמוצא בעצמו, ויחיה את עצמו בזה מאד מאד, יהיה אף שיהיה, ועקר החיות והשמחה, שיחיה וישמח את עצמו הוא בזה שזכה להתנדע ולהתקרב אל הצדיק האמת, ראש כל הצדיקים, אשר בזה יכולים להחיות את עצמו תמיד, כי הס"מ [הסמ"ך-מ"ם] בלבב את כל העולם, עד שרוב העולם אינם יודעים מהצדיק האמת, ואינו חשוב אצלם כלל, והכל ללעג ולקלס בעיניהם, רחמנא לצלן; והוא זכה, תהלה לקל, להאמין בהצדיק האמת, ואינו חולק עליו, חס ושלום. אדרבה, משתדל לציית אותו ולילף בדרך הנעימה שהכין לנו, ובפרטיות לשיח ולדבר עמו יתברך, בזה ראוי להחיות ולשמח את עצמו מאד מאד, וכל מה שיזכה להחיות ולשמח את עצמו בזה, כמו כן יזכה שימשך עליו ביותר אור הצדיק האמת.

קנב. בכל אדם נמצא איזה עצבות ומרירות טמון בלבו, ואף שעכשו הם מנחים במקום אחד ואינם מתפשטים אצלו, אף-על-פי-כן הוא בסכנה גדולה, שלא יצא העצבות והמרירות ממקומו הטמון, ויתפשט

בכל קומתו, ועל-כן צריך לשמר את עצמו מאד מאד, שלא יתפשט אצלו העצבות והמרירות, ותכף ומיד כשמתחיל להרגיש איזה עצבון ומרירות, יעשה כל מיני פעולות שבעולם להפוך הכל אל השמחה. ורבינו, זכרוננו לברכה, אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן כ"ג), שצריך כל-כף לשמח, עד שיהפוך את כל היגון והעצבון והמרירות לגמרי אל השמחה, ולא יניח שיהיה טמון אצלו איזה עצבון ומרירות, העוקרים את האדם לגמרי ברוחני ובגשמי, כי כשאדם בעצבות ובמרירות, אז אי אפשר לו לעסק בתורה ובתפלה, ומתנאש מחייו, רחמנא לצלן, ונתמרר במרירות גדול. על-כן עשה מה שתעשה לגרש ממך את העצבות לגמרי ולהיות אף שמח תמיד.

קנג. במצות השמחה יש למודים עמקים עמק עמק, מי ימצאם, ולא מספיק בזה שידע, שצריך להיות בשמחה, והעצבות הוא ס"ם המות, ההורג את האדם, אלא צריכים להכניס את עצמו בעמק הלמוד הזה, וצריך לחזור בזה מדי יום ביומו מחדש, ולחדש בזה חדושים חדשים, כי בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ממש אורב העצבות והמרירות לכלות את האדם

מקור השמחה

שפט

לְגַמְרֵי, וְהָאָדָם הוּא בְּסִכְנָה גְדוּלָה בְּכָל פְּעַם, שֶׁלֹּא יִפֹּל
אֶל הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת מִחֲמַת מְקָרֵי וּפְגְעֵי הַזְּמַן מִמֶּה
שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בֵּין בְּרוּחָנֵי וּבֵין בְּגִשְׁמֵי.
קִנְד. עֵקֶר הַקְּלָלָה שֶׁגָּרַם הַנְּחֹשׁ הַקְּדָמוֹנִי הָיָה:
בְּעֲצָבוֹן תֵּאכְלֶנָּה וְגו', וּמֵאֵז נִשְׁתַּלְּשַׁל מְרִירוֹת הָעֲצָבוֹת
בְּכָל הַבְּרִיאָה, וְהִשְׁבַּע שֶׁל כָּל אֶחָד מִמְּשִׁיכּוֹ אֶל
הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, וּמִזֶּה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד מֶה שֶׁעוֹבֵר
בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, כִּי הָעֲצָבוֹת הֵיא
הַסִּבָּה לְכָל הָרְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְכָל מֶה שֶׁמְּשִׁיךְ עַל
עֲצָמוֹ יוֹתֵר הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, כְּמוֹ כֵּן שׁוֹרָה עָלָיו, חֵס
וְשְׁלוֹם, הַקְּלָלָה שֶׁל: בְּעֲצָבוֹן תֵּאכְלֶנָּה, וְעֵקֶר עֲבוּדַת
מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, שֶׁהוּא יֵהִי תִקּוֹן אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְתִקּוֹן
כָּל הַדּוֹרוֹת יֵהִי לְהַכְנִיֵס שְׂמִחָה בְּעוֹלָם, כִּי הוּא הוּא
בֶּן הַשְּׂמִחָה בְּעֲצָמוֹ, הַנִּכְלָל בְּמִקּוֹר הַשְּׂמִחָה, וְעוֹסֵק
לְקַשְׁרָנוּ אֶל שְׂרֵשׁ הַשְּׂמִחָה. אֲשֶׁרֵי הַמְּחַפָּה וַיִּגְיַע.
קִנְה. הַדְּמִיוֹן הוֹרֵג אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי וּמְפִילוֹ
בְּעֲצָבוֹת וּבְמְרִירוֹת גְּדוּל, עַד שֶׁהוֹלִיךְ נֶעַ וְנָד וּמְבַלְבֵּל
מְאֹד מְאֹד, כִּי בְּכָל פְּעַם נִדְמָה לוֹ דְּמִיוֹן אַחֵר, פְּעַם
מִדְּמָה שֶׁכְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכַעַס וּבְרָגֵז עָלָיו, וְאִין
לוֹ כְּבֹר תִּקְנָה וְכו', וּפְעַם מִדְּמָה כְּאֵלוֹ חֲבָרוֹ נוֹטֵל דְּבָר
הַשִּׁיף לוֹ, אוֹ אִם לֹא חֲבָרוֹ, הָיָה הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּרֵס

יותר וכו', ופעם מדמה כאלו חבריו מצערים אותו
 ומכוונים להקניטו וכו', וזה מביאו בכל פעם בעצבות
 ומרירות גדול, עד שנשבר ונתעקם לכבו כל-כף
 בספקות ועקמימיות, ולבו סחרחר, וזהו עקר הגלות
 המר, שנתפשט כל-כף הדמיון בעולם. וגלה לנו רבנו,
 זכרוננו לברכה, (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ"ה), שצריך
 להוציא את עצמו מן המדמה ולבוא אל השכל, ובכל
 דרגא ודרגא יש דמיון אחר, יותר גדול. על-כן צריך
 להוציא את עצמו בכל פעם מהדמיונות המסבכים
 אותו, ויבוא אל השכל, והוא לידע, כי אין שום
 מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות
 חיות אלקותו יתברך בלבושים האלו, אשר למראה
 עיניו אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם-כן
 מכריזין עליו מלמעלה (חלין ז'), ואין אדם נוגע בפה
 שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חכרתה
 אפלו כמלא נימא (יומא ל"ח), ואפלו ריש גרגותא מן
 שמיא מוקמינן ליה (ברכות נ"ח), ואיך זוכים לצאת
 מהדמיון ולבוא אל השכל, הוא על-ידי תקף השמחה,
 לשמח על נעם חלקו, שזכה להבראות מזרע ישראל
 ולא עשני גוי, וזכה להתקרב אל הצדיק האמת. עין
 שם.

מקור השמחה

שצא

קנו. כתב המחבר ביוֹרה דעה, הלכות צדקה (סימן רמ"ט סעיף ג'): צריך לתן הצדקה בסכר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו, ומדבר לו דברי תנחומין, ואם נתנה בפנים זועפות ורעות, הפסיד זכותו. עין שם. כי שלמות מצות הצדקה שנותנים לחברו הוא רק על-ידי שמחה וטוב לבב, כמו שנגמר (דברים ט"ו): ולא ירע לבבך בתתך לו וגו'. רבנו, זכרוננו לברכה, גלה לנו (עין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ק"ו), שיש גם צדקה ברוחניות. אשרי משכיל אל דל, שמאיר שכל בדל ומחזקו ומאמצו ומדבר על לבו. מוכן ממילא, שגם זה צריך להיות בסכר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו, ומדבר לו דברי תנחומים, כי זהו עקר השלמות, לסבל בצערו של חברו ולנחמו ולחזקו בכל מיני דבורים, המשויבים את הנפש, ודבר זה הוא עקר גדול בדעת רבנו, זכרוננו לברכה. אשרי שיאחז בזה תמיד.

קנז. מורנו, הרב רבי נתן, זכרוננו לברכה, אמר פעם אחת לאחד מאנשיו: אם תהיה בשמחה תמיד, לא תראה פני גיהנום, כי היסוד והעקר, שהכל תלוי בו, הוא להיות שמח תמיד, ובזה מגלה שלבו שלם עם

אֱלֵקִיו, כִּי עָקַר מְנִיעוֹת הַשְּׂמֵחָה הוּא מִפְּאֵת
הַעֲקוּמֵיּוֹת שְׂבֻלָּבוּ, שֵׁשׁ לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, קְשִׁיּוֹת
וְטַעֲנוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, שְׂזָהוּ בְּעֲצָמוֹ הַגִּיהֵנוּם שְׁהִרְשָׁעִים
נְדוּנִין בָּהֶם. מֵה שָׂאִין כֵּן כְּשֶׁהוּא שְׂמַח, הוּא מְגַלֶּה
פְּנִימִיּוֹת לְכָבוֹ הַטּוֹב, שֶׁהוּא מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְקַבֵּל
עָלָיו עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמִתְרַצֶּה כְּמוֹ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ
רוֹצֶה, שְׂזָהוּ בְּעֲצָמוֹ שֶׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שִׁיּוֹדֵעַ שְׂכָל
מְאֻרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ (עֵין לְקוּטֵי מוֹהֲרָן חֶלֶק א' סִימָן ד'
וּבְחֶלֶק ב' סִימָן ב'), וְתָמִיד נוֹתֵן תּוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל
הַחֶסֶד חֲנֻם שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ.

קִנְחָה. בְּכָל יוֹם וְיוֹם נַעֲשִׂים עִם הָאָדָם שְׁנוּיִים רַבִּים,
וְהוּא מְלַבֵּשׁ בְּכַמָּה מִיְנֵי לְבוּשִׁים שֶׁל הַנְּהֻגָת הַטְּבַע,
וּמְסַבֵּב עִם כַּמָּה מִיְנֵי מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹן, וְעָקַר עֲבוֹדָתָנוּ
— לְהַפְּשִׁיט הַלְבוּשִׁים וְלִמְצָא אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ מִכָּל דְּבָר,
וְלַהֲפֹךְ אֶת הַיְגוֹן וְאֲנָחָה אֶל תְּקֵף הַשְּׂשׂוֹן וְהַשְּׂמֵחָה,
וְעַל-כֵּן עַל כָּל מִי שֶׁעוֹבֵר טְרָדוֹת וּבְלִבּוּלִים וְיִרִידוֹת
רַבִּים וְכוּ', וְזוֹכֶה לְהַפְּךְ הַכָּל אֶל תְּקֵף הַשְּׂמֵחָה, מַעֲלָתוֹ
יוֹתֵר גְּבוּהָהּ, וּבְאֲמַת עַל-יְדֵי מַעַט יִשׁוּב הַדַּעַת לְיָדַע
שָׂאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכָּל לְכָל
עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֵקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן אֵין שׁוֹם

מקור השמחה

שצג

דָּבָר נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוּ, כִּי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ. אֲזוּ
בִּידְעָה זֶה יִזְכֶּה לְהַמְתִּיק כָּל הַדֵּינִים, וְיִזְכֶּה לְהִיּוֹת
תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה.

קנט. שִׂמְחָה הִיא עֵקֶר הַחַיּוֹת שֶׁל הָאָדָם, וְכָל מֵה
שֶׁיִּשְׂמַח יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן יוֹתֵר חַיּוֹת יִתְוַסֵּף בּוֹ, וְעַל-פִּי רַב
נוֹפְלִים עַל הָאָדָם פְּחָדִים שֶׁל הַכֹּל, לֹא לְשִׂמְחָה וּמִפְּחָד
מִמְּאֲרָעוֹת שֶׁיֵּאָרַע עִמּוֹ, אֲבָל בְּאִמַּת הַכֹּל דְּמִיּוֹן גָּדוֹל,
וְצָרִיף לְהַכְנִים בְּדַעְתּוֹ, שֶׁיְהִיָּה שִׂמְחָה עַד הַסּוֹף הָאֲחֵרוֹן,
וְגַם אֲזוּ יִרְאֶה לְהַסְתַּלַּק מִתְקֵף הַשִּׂמְחָה וְכוּ', וּמִי שֶׁזּוֹכֶה
לִידַע אֵיזוֹ יְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדַע מְגַדְּלָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּמִמַּעַלְת
הַזּוֹכֶה לְקַיָּם מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזוּ תָּמִיד יְהִיָּה שֶׁשׁ
וְשִׂמְחָה, כִּי הֵישׁ שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה זֶה, שֶׁזּוֹכֶה לְהֶאֱמִין
בְּמַלְאָךְ אֵל חַי וְקַיָּם, הַמְחַיֶּה וּמְקַיָּם וּמְהַיָּה אֶת כָּל
הַבְּרִיאָה, וְזוֹכֶה לְצִיַּת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקִיּוֹם מְצוּוֹתָיו,
שֶׁצִּנְנוּ לְקַיָּמָם. אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכֶה לְשִׂמְחָה תָּמִיד.

קס. כָּל מִי שֶׁשִּׂמְחָה בְּקַבִּיעוֹת, הוּא דִּיקָא חַי חַיִּים
חַדְשִׁים, חַיִּים מְתוּקִים בְּכָל פַּעַם, וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת
הַשִּׂמְחָה הוּא דִּיקָא כְּשִׁיּוֹצֵא מִתּוֹף עֲצָבוֹן וּמְרִירוֹת, כִּי
בְּאִמַּת עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטֵי פִרְטִיּוֹת מְדֵי יוֹם
כִּיּוֹמוֹ צָרוֹת וִירִידוֹת, קִטְנוֹת וּמְרִירוֹת, וְעַקֵּר מַעַלְת

הָאָדָם כְּשֹׂזֵכָה לְהִפָּךְ אֶת כָּל צְרוּתוֹ וְיִרְדּוּתוֹ
 וּמְרִירוֹתוֹ אֶל תִּקְוַת הַשְּׂמִיחָה, וְעַל-כֵּן, עַל כָּל מִי
 שְׁעוֹבְרִים יוֹתֵר נְסִיווּנוֹת וְצָרוֹת וְקִטְנוֹת וּמְרִירוֹת, וְזוֹכָה
 לְהִפָּךְ הַכֹּל אֶל תִּקְוַת הַשְּׂשׂוֹן וְהַשְּׂמִיחָה, וּמְחַזֵּק אֶת
 עֲצָמוֹ לְשִׂמְחַת תְּמִיד, מְעַלְתוֹ גְּבוּהָה מְאֹד מְאֹד, וְאִין מִי
 שִׁיתְדַּמָּה אֵלָיו כָּלֵל, כִּי אֶפְלוּ מִלְּאָף, כְּשֶׁהִיָּה עוֹבֵר עָלָיו
 מֵהַ שְׁעוֹבֵר, הִיָּה נוֹפֵל לְגַמְרִי, כְּאֲשֶׁר מְצִינוּ, כְּשִׁירְדוּ
 הַמְּלֹאכִים לְזֶה הָעוֹלָם, נִתְגַּשְׁמוּ, כְּמוֹ שְׂדֵרְשׁוֹ חֲכָמֵינוּ,
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה, עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית ו'): וַיִּרְאוּ בְנֵי
 הָאֱלֹקִים וְגו', וּבְזֶה נִתְעַלָּה הָאָדָם מֵהַמְּלֹאכִים, וְעַל-כֵּן
 דִּיָּקָא אִם עוֹבְרִים עָלֶיךָ מְרִירוֹת וְיִסּוּרִים יוֹתֵר מֵאַחֲרִים,
 תִּדַע בְּנִי, בְּאִם שְׂתִזְכָּה לְהִפָּךְ הַכֹּל אֶל תִּקְוַת הַשְּׂשׂוֹן
 וְהַשְּׂמִיחָה וְתִתְחַזֵּק, תִּהְיֶה מְעַלְתֶּךָ גְּבוּהָה מְאֹד מְאֹד,
 וְתִכְנַס בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, וְלִית מִן דִּימְחֵי בְּךָ.

קסא. כָּל זְמַן שֶׁנִּדְמָה לְאָדָם שֵׁשׁ לוֹ אִיזוֹ תִקְוָה
 לְהוֹשֵׁעַ מִבְּלַעְדָּיו יִתְבַּרַךְ עַל-יְדֵי תְּחִבּוּלָה זוֹ וְכו', אוֹ
 עַל-יְדֵי אָדָם זֶה וְכו', עֲדִין הוּא בְּגִלוֹת גְּדוּלָה, וְעוֹבֵר
 וַיַּעֲבֵר עָלָיו מֵהַ שְׁעוֹבֵר וַיַּעֲבֵר וְכו', וּמִסְתַּבֵּף עַל-יְדֵי-זֶה
 בְּצָרוֹת וְיִסּוּרִים וְעִגְמַת נַפֶּשׁ יוֹתֵר גְּדוּלִים, אֲבָל תִּכְוֶה
 וּמִיד כְּשֶׁנִּסְכַּם בְּלֵב הָאָדָם, כִּי שׂוֹא תְּשׁוּעַת אָדָם, וּמֵה

מקור השמחה

שצה

יַעֲשֶׂה לָךְ אָדָם וְכוּ', וְאֵין שׁוֹם עֲצָה אַחֲרֶת, רַק לְכוּחַ
אֱלֹו יִתְבַּרְךָ, וּמְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ,
וּמְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל לְבוֹ וְכָל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו
בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת, כַּאֲשֶׁר יִסְפֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, אָדָם זֶה
כְּבָר נוֹשֵׁעַ בְּכָל מִינֵי יְשׁוּעוֹת, וּמְמַשִּׁיף עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶה
מִשְׁעַר הַחֲמָשִׁים; וְאֵף שְׂיָכוֹל לְהִיּוֹת, שְׂאֵין לוֹ תַכְף
וּמְיָד מַה שְּׁרוֹצָה לְפַעַל וְכוּ', אֵף-עַל-פִּי-כֵן בִּידִיעָה זֹו
כְּבָר יוֹשֵׁעַ, וּמְכַל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן אִם יִתְמִיד בְּזֶה מְדֵי יוֹם
בְּיוֹמוֹ, וַיֵּדַע בִּידִיעָה בְּרוּרָה אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ
כָּלֵל, וְרַק הוּא הָאֵל הַמוֹשִׁיעַ, אֲזַ עַל-יַדֵּי רַבּוּי תְּפִלוֹת
וְשִׁיחוֹת יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיף אֶל עֲצָמוֹ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, וַיֵּאִיר
אֱלֹו פָּנָיו, וַיִּתְמַלְאוּ כָּל חֲסֵרוֹנוֹתָיו, וַיִּנְשֵׁעַ בְּכָל מִינֵי
יְשׁוּעוֹת.

מפתח הענינים

מקור השמחה

ז	הקדמה
יב	פתיחה
יד	לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן כ"ג כ"ד
טז	לקוטי-תפלות חלק ב', תפלה כ"א
כ	ספר המדות אות שמחה
כב	חצות
כח	ציצית
לו	תפלין
מד	צדקה
נג	תפלה
סג	תורה
עו	ברית
פב	שבת
צא	ראש חדש
צו	פסח
קה	ספירה
קיג	שבועות
קיט	ראש השנה
קכח	יום הכפורים
קלד	סכות
קמא	הושענא רבא

מקור השמחה

שצז

קנא	שמחת תורה
קנח	חנפה
קעג	פורים
קפא	חתנה
קצב	פרנסה
רג	יום המיתה
ריז	ממכתבי מוהרנ"ת מספר "עלים לתרופה"
רמט	שיחות וספורים השייכים לשמחה
רצב	...	שיחות וחדושי-תורה השייכים למצות שמחה

הנהגות נוראות ונפלאות להיות נזהר בהם כל ימי חיינו

א. רגיל עצמו לומר בכל לילה תקון חצות על-כל-פנים העשרה מזמורים שיש בסדר התקון, וירבה לדבר אז לפניו יתברך בלשון שרגיל בה, כי אז הוא עת רצון מאד, ותפלתו מקבלת ורצויה עד מאד.

ב. יזהר מאד בסדר התפלות: שחרית, מנחה, מעריב, ויתפלל כל תפלה בזמן הראוי לה, ולבל יאחר, חס ושלום, ואל ידלג שום מזמור וכו', כי הכל נתקן על-פי סודות ורזי דרזין סתרי נסתרות, ויאמר את סדר התפלה מלה במלה ומתוך הסדור היקא.

ג. ילמד בכל יום מקרא עם פרוש רש"י, אשר מסגל מאד ליראת שמים, ומה טוב ומה נעים לחלק את פרשת השבוע וללמד ממנה חלק בכל יום.

ד. אשרי מי שמתמיד בכל יום במשניות אשר האמירה בעצמה מסגלת עד מאד, ומזככת ומטהרת את הנשמה, ויאמר בכל יום כמה מסכתות.

ה. למוד הגמרא עולה על כל הלמודים, ועל-כן ראה איך שהסמ"ך מ"ם יניח את האדם ללמד הכל, אבל העקר לא ללמד גמרא, כי תלמוד עולה כמספר שמה של הקלפה הידועה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ריד), ולמוד הגמרא מבטל את כחה וממשיך על עצמו הארת ארבעת המלאכים השומרים את האדם, שהם: ג'בריאל, מיכאל, רפאל, אוריאל, ועל-כן הוי זהיר, בני, ללמד בכל יום שעור גמרא.

ו. מה טוב ומה נעים להיות רגיל לסיים בכל שבוע את המדרש מפרשת השבוע, ומי שזוכה לסיים את כל המדרשים שיש על פרשת השבוע, מעלתו גדולה מאד מאד, כי כל הסודות והמיסר גנוזים שם.

ז. חוב גדול על כל בר ישראל שיקבע לעצמו שעור קבוע בלמוד שלחן ערוך, אשר הוא תקון נורא ונפלא מאד, ומזכיר את הדמים, ומברר אצלו את הטוב מהרע, וראוי לעשות לעצמו שני שעורים: שעור אחד פשוט — מחבר רמ"א כסדרן, לחזר בכל יום הרבה סימנים, ושעור אחד בעיון עם כל הפוסקים, לברר לעצמו ההלכה.

ח. למוד הזהר והתקונים מסגל מאד מאד לנשמה, ופותח לו שערי השמים, על-כן אשרי הזוכה לקבע לעצמו שעור קבוע בהם בכל יום, ויזכיר על עצמו ערבות נעם זיו אור וחיות אלקותו ותברך.

ט. רבנו ז"ל הזהירנו מאד, שנתמיד בספרו הקדוש "לקוטי מוהר"ן", ואמר שהספר הזה יפתח את קשיות גידנו, ויעזר את האדם מהשנה, ויחזירנו בתשובה אמתית, ויהיה נעשה על ידו בעל מח ובעל השגה גדול, על-כן אל יעבר לך יום בלי ללמד בו, ומאחר שאמר שפשעושים תפלה מאיזה מאמר ממאמריו הקדושים, עולים למעלה בכל העולמות שעשועים כאלו, אשר לא עלו שעשועים כאלו מימות עולם, על-כן ראו לומר אחר כל מאמר את התפלה הקדושה מהספר הקדוש "לקוטי-תפלות", אשר מוהר"ן ת"ן ז"ל אמר, שהרבה אנשים יושבים כבר בגן-עדן על-ידי התפלות שלו, ונעתידים לתן את הדין על כל יום שאין אומרים בהם.

י. תדושי תורה הם יסוד גדול, והם תקון נפלא על כל החטאים שלו, שבאים בדרך כלל על-ידי הרהורים רעים, ועל-כן כנגד זה שהכניס במחשבתו הרהורים רעים, יכניס מחו ודעתו בתורה הקדושה, ויחדש בכל יום איזה חדוש בפרד"ס, ואפלו לרשם לעצמו רק דבור אמונה, גם-כן יקר ונפלא עד מאד.

יא. טבילת מקוה מזככת מאד את הגוף והנשמה, וממשיך על עצמו ערבות, נעם וזיו שכונת עזו ותברך, וממתיק כל הדינים ויש לו תקוה טובה לתקן הכל, ועל-כן הוי זהיר, בני, שעל-כל-פנים לא יחסר לך יום מבלי טבילת מקוה, וכדאי ללכת רגלי אפלו פמה

מילין, כְּדִי לְטַבֵּל בַּמְקַנָּה, שֶׁהוּא יְסוּד הַיְסוּדוֹת בַּקִּדְשֵׁת הַיְהוּדוֹת, וְהַשְּׁעָר וְהַפֶּתַח לְהַכְנִס אֶל תּוֹךְ הַקִּדְשָׁה.

יב. מַצּוֹת צְדָקָה הִיא כְּלוּלָה מְכֵל הַמַּצּוֹת, כִּי בְּזֶה מְגַלָּה אֶת טַהַר לְבָבוֹ וְגִדְלוֹ אֲמוּנָתוֹ וּבִטְחוֹנוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן רָאָה, בְּנִי, לִתֵּן בְּכָל יוֹם צְדָקָה בְּשֵׁתֵי יָדַיִם וּבִסְבָּר פָּנִים יְפוֹת, וּבִפְרָט כְּשֶׁבָא אֵלַיךְ עָנִי תִקְרָבוּ בְּכָל מִינֵי הַתְּקַרְבוֹת, וְתַפְּיִסּוּ בְּכָל מִינֵי פִּיּוּסִים, וְתִתֵּן לוֹ אֶפְלוֹ סֶף מוֹעֵט אִם אֵין לָךְ, הַעֲקֹר שְׂלֵא יֵלֶךְ מִמֶּךָ רִיקָם וְשָׁבוּר וּבְרוּחַ נְמוּכָה וְכוּ', כִּי הוּא הָעוֹן הַגָּדוֹל בְּיִתְרָה לְשַׁלַּח עָנִי רִיקָם, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִרַחֵם עָלֶיךָ וְשׁוֹלַח עָנִי לְבֵיתְךָ, תִּדַע כִּי מִתְנַה טוֹבָה שְׁלַח אֵלַיךְ, וְתַכְנִיִּסוּ לְבֵיתְךָ וְתֹאכִילֶהוּ וְתִשְׁקֶהוּ וְתִקְרָבוּ בְּכָל מִינֵי הַתְּקַרְבוֹת, וְתִתֵּן לוֹ כֶּמֶה שְׁתּוּכֵל, וּבְלִבְד בְּפִיּוֹס וּבִסְבָּר פָּנִים יְפוֹת.

יג. אֵין לָךְ עוֹד תְּקוּן וְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל כָּל הַחֲטָאִים שֶׁבְּעוֹלָם כְּמוֹ לְשִׁמְעַ בְּזִיוְנוֹ וְלֹדֵם וְלִשְׁתַּק, וְעַל-כֵּן, אַחֵי וְרַעֲי, בְּנֵי וִידִידֵי הַיָּקָר, שְׁתַּק שְׁתַּק לְמִתְרַפֵּי וְלְמַבְזֵי נַפְשֶׁךָ, וְאַל תַּעֲנֶה לָהֶם דְּבָר, רַק סְבוּל תְּסַבֵּל, וְתִקְבַּל אֶת כָּל הַבְּזִיווֹת שֶׁבָּאִים עָלֶיךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה, בְּלֵב רַחֵב וּבְפָנִים שְׂמֵחוֹת, כִּי הֵם מוֹסִיפִים לָךְ חַיִּים, וּמְמַתִּיקִים מִמֶּךָ כָּל הַדִּינִים וְנִתְכַּפְּרִים חֲטָאֶיךָ בְּעֵת הַהִיא.

יד. יַעַן כִּי הַחַיִּים מְלֵאִים נְסִיווֹת וְכָל אֶחָד נִתְנַסֶּה בְּנִסְיוֹנוֹת אַחֲרֵים, וְעוֹבֵר בְּכָל יוֹם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד יְרִידוֹת וְנִפְּלוֹת אַחֲרוֹת הַמְּשֻׁבְּרוֹת אֶת הָאָדָם, מִחֲלִישׁוֹת אֶת הַדַּעַת, מְבַטְּלוֹת אֶת הַרְצוֹן, מְעַקְמוֹת אֶת הַלֵּב וּמְכַנְּסוֹת עֲצָבוֹן גָּדוֹל בְּלֵב הָאָדָם, עַל-כֵּן תַּעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעוּלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת רַק בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה כָּל הַיּוֹם, וְתִשְׁמַע כְּלֵי זְמֵר, וְתִשְׁרֵר בְּעֲצָמְךָ נְגוּנִים שֶׁל שִׁמְחָה, וְתִרְקַד רַקוּדִים אֶפְלוֹ בִּינְךָ לְבֵין עֲצָמְךָ בְּאֶפֶן, שְׁתִּהַפֵּךְ אֶת כָּל הַיְגוֹן וְהָאֲנָחָה לְתַקְּףָה הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׁמִחָה, וְרֵאוּי לְאָדָם לְשִׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ וְלִילֶךְ תְּמִיד בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְלִקְבַּל אֶת פְּנֵי כָּל אָדָם בְּסְבָר פָּנִים יְפוֹת, וְהִיא הַמַּצְנָה הַעוֹלָה עַל כָּל הַמַּצּוֹת, וְהָאֲרִיז״ל גָּלָה לְתַלְמִידָיו, כִּי לֹא זָכָה לְהַגִּיעַ אֶל מְדֻרְגָתוֹ הַגְּבוּהָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְּףָה הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׁמִחָה, שֶׁהִזָּה

תמיד שמח וטוב לב.

טו. ועקר השמחה צריך להיות בעת קיום כל המצוות, כי ראוי לשמח ולרקד מאד מאד, איך שקטני ערך ופחותים פמנו היום, בתוך הסתרה שבתוך הסתרה זוכים להתעטף בכל יום בציצית ולהתעטר בתפלין, לנשק את המזוזה ולשמור שבת-קדש, לאכל מצה בפסח, בסכות — ספה וארבעה מינים וכו' וכו', ובזה ראוי לנו להחיות את עצמנו עד מאד מאד.

טז. מה טוב ומה נעים להיות רגיל ללמד בתרנג"ג מצוות, באפן שיזכה להיות בקי בכל המצוות ולקיימן במחשבה, דבור ומעשה, ושמח בזה מאד מאד, שנפל חלקו בחלק עם קדוש ישראל, בני אבינו שבשמים.

יז. העולה על הפל, והוא הברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה, הוא "התבודדות" ושיחה בינו לבין קונו בלשון שרגיל בה. בני, בני, אין לה עוד נעם וערכות, זיו וחיות, כמו מי שמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות, ומספר לפניו יתברך את כל לבו, וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, כמו שמדבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ועבודה קדושה זו עולה על כל העבודות, וכמעט שאי אפשר להכנס באמת אל הקדושה בלי "התבודדות", כי כל זמן שאין האדם מדבר עמו יתברך, ומספר לפניו את כל עניניו, ומחשבה, דבור ומעשה שלו, עדין הוא מנח בדמיון גדול, ומטעה את עצמו מאד מאד, והוא מבהל ומבלבל מאד מאד, ותכף-ומיד כשמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, הוא מתחיל להזדקף, כי כל דבור ודבור שמדברים עמו יתברך, זוהי הצלחה נצחית לעולמי עד ולנצח נצחים; אשרי מי שיאחז בדרך הקדושה והפשוטה הזו, ואז יזכה סוף כל סוף לצאת מחשכותו, ויאיר על נפשו אורו יתברך בהארה בזיו ובחיות נוראה ונפלאה מאד, אשרי לו ואשרי חלקו!